

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Інститут українознавства
при Прикарпатському національному університеті
імені Василя Стефаника

Василь Грещук, Валентина Грещук

**Гуцульська діалектна лексика
та фраземіка
в українській художній мові**

СЛОВНИК
у двох томах

Додаток
Онімна лексика

Івано-Франківськ
Місто НВ
2023

УДК 811.161.2'282(038)

Г 81

Рекомендовано до друку вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 2 від 26 лютого 2019 р.)

Рецензенти

Віра Котович – докторка філологічних наук, професорка, завідувачка кафедри української мови Дрогобицького державного університету імені Івана Франка

Зоряна Купчинська – докторка філологічних наук, професорка, завідувачка кафедри української мови Львівського національного університету імені Івана Франка

Автор ідеї та концепції, керівник проєкту
і відповідальний редактор **Василь Ґрещук**

Книга вийшла друком за кошти
Івано-Франківського обласного бюджету

Г 81 **Василь Ґрещук, Валентина Ґрещук**

Ґуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові.
Словник: у 2-х т. Додаток. Онімна лексика. / Відповідальний редактор Василь Ґрещук. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2023. 404 с.

ISBN 978-966-428-670-8 (серія)

ISBN 978-966-428-862-7

У цьому томі, що є додатком до двотомного словника “Ґуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові” лексикографічно опрацьовано пропріальну лексику, використану в літературних текстах на Ґуцульську тематику. За спеціальною методикою, розробленою авторами, подано й лексикографічно інтерпретовано корпус усіх різновидів онімів, які використано в українській художній літературі про Ґуцульщину.

Для мовознавців, викладачів, аспірантів, студентів філологічних спеціальностей, учителів, письменників, краєзнавців, працівників видавництва і всіх, хто закоханий у самобутнє народне слово.

УДК 811.161.2'282(038)

ISBN 978-966-428-670-8 (серія)

ISBN 978-966-428-862-7

© Василь Ґрещук, 2023

© Валентина Ґрещук, 2023

ПЕРЕДМОВА

Специфічною проблемою для словника «Гуцульська діалектна лексика та фраземика в українській художній мові» є пропріальна лексика, використана в художніх текстах на гуцульську тематику. Власні назви за своєю природою не є діалектизмами в загальноприйнятому розумінні. Характерно, що предметом діалектологічних студій зазвичай є апелятивна лексика, водночас діалектні словники не подають онімну лексику, хоч деякі мовознавці підкреслюють необхідність спеціального вивчення діалектологічних аспектів ономастичної лексики. Так, І. І. Ковалик, розмірковуючи над тим, чи всі топонімії назви належать до загального лексичного складу, які з них можна віднести до основного словникового фонду, зауважив: “Гадаємо, що назви великих міст і рік певної країни можна віднести до основного словникового фонду загальнонародної мови даного народу. Загальновідомі місцеві топонімічні назви певного району можна, мабуть, віднести до основного словникового фонду даної говірки”¹. Отже, учений вважав за необхідне онімну лексику розглядати як важливий компонент загальнонаціонального лексикону, при цьому розрізняти загальномовні та місцеві, регіональні власні назви.

Зв’язок пропріальної лексики з діалектними лексемами очевидний. По-перше, в основі багатьох онімів лежать діалектні назви, напр.: *Гаджина* – назва полонини, яку утворено семантичним шляхом від апелятива *гаджина* ‘гірське пасовище; полонина’; *Гута* – ‘назва села, що постала внаслідок перенесення її з діалектної назви склоплавильного заводу’²; *Чертіж* ‘назва присілка, в основі якого діалектне слово *чертіж* ‘поляна в лісі, галявина на зрубі’³; *Гогодзи* – ‘назва гори, яку утворено шляхом переосмислення від апелятива *гогодзи* ‘брусниця’⁴; *Чуркало* – ‘назва потоку, в основі якого гуцульський діалектний апелятив *чуркало* ‘джерело; дерев’яний жолоб, по якому стікає джерельна вода’⁵ та ін. По-друге, ономастикон різних регіонів характеризується певними особливостями, співвідносними з діалектними опозиціями в ділянці апелятивної лексики. Це добре унаочнюють окремі словотвірні типи онімної лексики, для яких характерна територіальна локалізація. Так, у східній частині України переважають прізвища на *-енк-о*, натомість прізвища на *-ук*, *-чук* можна вважати основним західноукраїнським типом⁶. “Західна частина України (Правобережжя з Галичиною, Буковиною і Закарпаттям) взагалі характеризуються різно-

¹ Ковалик І. Словотворча будова української топоніміки (назви населених пунктів із суфіксом *-иц-я*, *(-иц-я)*. // Ковалик І. *Вчення про словотвір. Вибрані праці* / Упорядник та автор передмови В. Грещук. Івано-Франківськ – Львів: Місто НВ, 2007. С. 360.

² *Габорах М.* Назви населених пунктів Івано-Франківщини. Етимологічний словник-довідник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. С. 90.

³ Там само. С. 357.

⁴ *Габорах М.* Назви гір і полонин Івано-Франківщини. Етимологічний словник-довідник. Вид. 3-є, доп., переробл., уточн. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2015. С. 145.

⁵ *Габорах М.* Гідронімія Івано-Франківщини. Етимологічний словник-довідник. Вид. 2-є, доп. і уточн. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. С. 514.

⁶ *Редько Ю.К.* Сучасні українські прізвища. Київ: Наук. думка, 1966. С. 195-196.

манітністю словотворчих типів прізвищ, серед яких величезну більшість становлять дуже нечисленні групи, що в окремих областях налічують усього кілька сотих процента. Мимоволі приходиться на думку аналогія з діалектною роздрібненістю південно-західного наріччя. Чи не ці причини зумовили цю роздрібненість, створили і ту величезну кількість різноманітних словотвірних типів прізвищ, яких не зустрічаємо в центральних і східних областях України?” – свого часу цілком справедливо ставив питання дослідник українських прізвищ Ю. Редько¹. Він наводить низку словотворчих типів прізвищ, зокрема на *-айк-о*, *-айк-а*, *-ейк-о*, *-ейк-а*, *-еньк-о*, *-еньк-а*, *-ись*, *-ась*, *-есь*, *-оньк-а*, *-оньк-о*, *-усь*, *-уньк-а*, *-уник*, *-ось*, ареали яких обмежено трьохчотирма західними областями. Очевидно, подібні особливості словотворення характерні й для інших ділянок українського онімного простору – ойконімії, гідронімії, міфонімії тощо.

У художніх текстах на гуцульську тематику, в яких використано лексичні діалектизми, є чимало різнотипних власних назв, частина з яких є виразними маркерами гуцульськості, як і гуцульські діалектні слова. Такі власні назви поширені на Гуцульщині. Одні з них (*Говерла*, *Прут*, *Косів*, *Довбуш*, *Чугайстер*) відомі не тільки на Гуцульщині, а й далеко за її межами, функціонування інших обмежено ареалом Гуцульщини, її частини, або і сусідніх прилеглих до неї територій, однак і одні, і другі мають безпосереднє відношення до гуцульського лексикону, є його невід'ємними складниками.

Інше важливе питання пов'язано з повнотою охоплення Словником онімної лексики, використаної в художніх текстах, на основі яких укладено лексичну карту Словника. Серед власних назв, наявних у картотечі, більшість становлять гуцульськомарковані слова, є ідентифікаторами Гуцульщини, проте є чимало таких, які індиферентні щодо неї і лише опосередковано пов'язані з гуцульським світом, наприклад: *Козак*, *Дідушенко*, *Подляський*, *Львів*, *Чернівці*, *Броди*, *Дрогобич*, *Дунай* тощо. Такі і подібні власні назви в Словнику теж опрацьовано, оскільки вони репрезентують взаємозв'язки Гуцульщини з іншими регіонами України, зі Слов'янщиною та іншим світом.

Лексикографічно опрацьована у словнику пропріальна лексика містить цінну інформацію, яка суттєво збагачує мовну картину світу гуцулів знаннями про повноту освоєння українською художньою літературою топонімії Гуцульщини у їх взаємозв'язках із топонімами різних етнографічних країв і етносів, іншої онімної лексики в її функційних, оцінних та емоційно-експресивних виявах. Так, ойконіми, частотність їх використання у художній мові засвідчують важливість і пріоритетність тих чи тих населених пунктів у життєдіяльності горян, вони фіксують визначальні центри історико-політичної, господарської, релігійної, культурно-мистецької сфер гуцулів.

Антропоніми, крім того, що вияскравлюють особливості й специфіку гуцульського іменування осіб, фіксують пов'язаність горян із представниками інших народів, перш за все сусідніх колишніх чи теперішніх держав – поляків, чехів, румунів, молдаван, німців, євреїв.

Ороніми, використані в художніх текстах на гуцульську тематику, засвідчують, з одного боку, непрості ландшафтні умови побуту й господарювання гуцулів, які по-

¹ Редько Ю.К. Сучасні українські прізвища. Київ: Наук. думка, 1966. С. 212.

значилися на формуванні їх характеру, світобачення й світосприймання, а, з іншого боку, репрезентують виняткову закоханість у свій гірський край, зачарованість його красою й неповторністю.

Природу цього неповторного краю органічно доповнюють норавливі річки, стрімкі потоки, високогірні озера. Черемош і Прут – назви двох найбільших гуцульських рік, витoki яких у підніжжі Говерли й Чорногори, – найбільш поширені в художніх текстах про гуцулів. А ще безліч назв менших річок і потоків, найменування загадкових гірських озер освоєні української художньою мовою. І всі вони в художній формі подають важливі відомості про природу водних об'єктів Гуцульщини, їх часом лагідний, часом неспокійний або й загрозовий характер, служіння горянам, мальовничу красу, неординарні історії, пов'язані з ними. Не випадково оніми, передовсім топоніми, в художніх текстах стають основою творення образності висловлювання.

Лексикографічно опрацьовані теоніми, агіоніми, еортоніми цікаві не тільки з чисто лінгвістичного погляду, а й як свідчення релігійності, побожності гуцулів, їхнього шанобливого, зворушливо-трепетного ставлення до Бога, святих, що також підтверджує діяльне вшанування релігійних свят.

Не менш цінну інформацію, важливу для моделювання гуцульської мовної картини світу, має використання в українській художній мові інших різновидів онімної лексики.

Як уже зазначалось, особливою проблемою створення словника «Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові» стало лексикографічне опрацювання онімної лексики. З огляду на її своєрідність вже концепцією словника було передбачено словникову інтерпретацію власних імен, вжитих у художніх текстах на гуцульську тематику, за окремою методикою, наслідком чого мав появиться як додаток окремий том словника¹.

Онімний простір в українській художній мові, опрацьований у словнику, багатогранний, він охоплює власні назви найрізноманітніших об'єктів номінування. Реєстр цього словника становлять ойконіми, антропоніми, зооніми, гідроніми, ороніми, мікротопоніми, космоніми, хороніми, хрононіми, еортоніми, еклезіоніми, теоніми, агіоніми, спелеоніми, хремадоніми, дримоніми, дромоніми, урбаноніми, регіоніми тощо.

Лексикографічне опрацювання літературно-художніх онімів у нашому словнику має свою специфіку, пов'язану передовсім з їхньою номінативно-сигніфікативною природою. Словникова інтерпретація в одному компендіумі різнотипних власних назв не має аналогів у практиці укладання словників, зазвичай для кожного різновиду онімів створюється своя лексикографічна праця. Специфіку нашого словника визначає ще й те, що об'єктом лексикографування є онім, використаний у тексті художньої літератури. Зазначені особливості зумовили необхідність опрацювання й застосування окремих стандартних формул тлумачної частини для різних видів

¹ Див.: *Грещук Василь*. Наукові засади створення словника гуцульських лексичних діалектизмів. *Діалектна мова: сучасний стан і динаміка в часі*. До 100-річчя професора Ф. Т. Жилка. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2008. С. 73; *Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові*. Словник: У 2 т. / Відповідальний редактор Василь Грещук. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2019. Т. 1. С. 8.

онімної лексики. Водночас навіть у межах одного виду онімів, наприклад антропонімів, залежно від їх формальної структури, формули тлумачення будуть містити спільну інваріантну та відмінну варіантну частини. В інваріантній частині тлумачення антропоніма буде зазначено, що він називає персонажа художнього твору, а варіантна виражатиме структуру іменування, наприклад:

ВАСИЛЬ, ВАСИЛІЙ Ім'я персонажа художнього твору. *Олекса ще змалку багато начувся про опришків. Дедя його, старий Василь, хоч і не признавався, але, мабуть-таки, «ходжував» і сам трохи...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 99); *Мовчав увесь час тільки дід Василь* (В. Гжицький. Опришки, 7); *За його пам'яті вже двічі коло їх хати трембітала трембіта. оповіщаючи горам і долам про смерть: раз, коли брата Олексу роздушило дерево в лісі, а вдруге, коли браччик Василь, файний веселий легінь, загинув у бійці з ворожим родом, посічений топірцем* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 182); *Усі дівилиси на Василя, що сидів скорчений у темнім куті колиби і не чюв навіть, що за него бесіда йшла* (О. Манчук. Лісова дівка, 42); *Іванна з Василем доспівалися про червону калину такої, що у Сибір їх відвезли і дотепер там тримають* (М. Матіос. Солодка Даруся, 20); *Довго чекав Василь на Николая* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 321); *А потім дяк, Василь, із шапки висипав всі гроші на стіл коло єгомостя і разом з Лесем взялися їх рахувати* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 60); *Кілька овець, що паслися разом із чередами Гаврила (так називався газда), децю з одежі, кілька мисок та горщиків у хаті, це все його майно. На імя було йому Василь, а на прізвище Довбушук* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 5); *Василь приходив з роботи і запирав усі двері на засуви, вікна – ставнями і аж тоді вмикав світло* (П. Федюк. Звір над хатою, 9); *Погодившись у ціні за комірчину, Василь кинув у куток бесаги і повернувся за Орисею та Іванком* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 12); *Таким чином очистилося місце в Криворівні для молодого о. Василя* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 9); – *Певно, сиротя Яковиха, – кажуть мама. – Василь-ді нині ставився?* (М. Павлик. Юрко Куликів, 24).

У словотвірно мотивованих антропонімах додатково подається покликання на вихідну форму, наприклад:

БОГДАНУСЬ Зменш.-пестл. до **Богдан**, ім'я персонажа художнього твору. *Тато пояснює заплаканому Богданусеві, що такий вже норовистий характер у Рибниці, і така неудатна доля паперових човників* (В. Шкурган. Паперовий човник, 223).

АНДРІЙЧИК Пестл. до **Андрій**, ім'я персонажа художнього твору. – *Та ци ви, Андрійчику солоденький, записегли від горівки, ци ек?* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 224); // у пісн. *Єк они его принесли, поклали на браму, / Семеночка заставляють: «Цілуй, Семе, в рану. / Єка в тобі, Семеночку, натуречка дивна, / Що ізтів ти Андрійчика, свого побратима. / Андрієчка мут ховати з ясними свічками, / Семеночка мут губити темними ночами»* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 320).

У варіантних формах іменування зазначаються вихідні для них імена:

ВЛАДЗЬО Варіантне ім'я до **Володимир**, назва персонажа художнього твору. *Далеко ззаду загуркотіли грімко колеса по кам'янистій дорозі. Люди оберталися раптом, бо чули, що це не гуцульський віз. Це їхав панич Владзьо* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 54); – *Я також гріх би мала, коли б на свого Яся нарикала. От як я свого Владзя мала, то він мені аж з міста привіз доктора і мошу та й крпдешиною всю мою постіль заслонив* (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 199).

ШТЕФАН Варіантне ім'я до **Степан**, назва персонажа художнього твору. Група **Штефана** ступала, наче по ножах (М. Яновський. Куля, важка, як камінь, 30); *Тож шанував Штефан Марійку, так ревно шанував, що навіть дітей не хотів з нею мати – диви, та й розбухне або тіло втратить після дитини – споганіє, і заздрісні люди радитимуть так самісінько, як тоді, коли дідівської полонини на Затинці позбувся* (Р. Іванчук. Побий мене!, 52); – *Василію! Штефане!* – *Аж закричав безталанний* (Ю. Федькович. Дезертир, 178); – *Йой, Штефане, най ту злість міль поїсть, скільки того життя, аби це не потішитися? А ти хіба від утіхи відсунешися, ану, признавайся?* (М. Дзюба. Укриті небом, 39); – *Він зроблений із срібної австрійської корони – старий Штефан із Голов робив* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 52); **Штефан** приніс давини з-під маржини, підкладав під гліг, а жінка тримала скінку з вогнем (Г. Хоткевич. Камінна душа, 30); *Церкву в Дідушківій Річці, то побудував Шкіндин дедя Штефан разом із ним* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 169).

Двокомпонентні антропоніми незалежно від порядку вживання імені та прізвища в тексті тлумачаться за формулою:

КІКІНДЯК МАРІКА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Вже не згадувала Маріку Кікіндяк – порядну таздівську доньку, з якою небіжчик-батько збирався його пошлюбити* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн. 2, 130).

ЛАСИТЧУК ЮРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Це вже потому був пік їхньої радості, це вже потому вони мерехтіли не тільки в подзьобаних душах, і аж потому Юрко Ласитчук стався Відважним і вмів цілувати ліс і замовляти на вітер стихію нічного польоту, аж доки не допустив шершеня до себе і до того, котрий не розказував зайвого і вмів ходити з ним* (І. Андрусак. Реставрація снігу (повість-метафора), 140).

У трикомпонентних антропонімах вказується прізвище, ім'я та по батькові:

КАБИН ФЕДІР МИХАЙЛОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. – *На вас надійшла скарга односельчанина Федора Михайловича Кабина <...>* (В. Шкурган. Кашкет, 66).

Різновид антропонімів – андроніми подаються за формулою:

ВАСИЛИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Василь**, персонажки художнього твору. **Василиха** сидить на отаві і плакає дитину (Марко Черемшина. Зрадник, т.1, 168); *І завжди так: якась дрібниця, що її конче треба знати, – і власне її ніхто не знає, а тому гроші спокійно лежать далі. Два хлопці печенізькі, наслухавшись всяких отих оповідань, рішили таки піти на Чорногорі спробувати щастя. Це були Юра Филипчук і Виделька. Мати Юрова, стара Василиха, вдова, оповідала, як то саме запалилися хлопці* (Г. Хоткевич. Довбуш, 115); *Сумувала Василиха: / – Ой, біди зазнає й лиха... / В полонині Кедруватій / Вівці буде пасти, / Вік свій бідувати...* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 5).

ГАСЮКОВА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Гасюк**, персонажки художнього твору. *Вони припали одна за одною під пан отцевим золотим Євангелієм і золотою ризою: напівсліпа сухонька Будячка, і Шиманська в пишнім кептаріку... руда Маря й маленька, як дитина, Юрчиха, гонориста Шкріблячка й скупа на слово Шулемчучка, фудульна Процева, й добра, як хліб, Гасюкова, хитріша від лиса Парацина, й висока, як трепета, Павлюкова* (М. Магіос. Нація, 100).

ЧЕРЕДАРЮЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Чередарюк**, персонаж-ки художнього твору. – *Ба кого ж ти, **Чередарючко**, з села виглядаєш, чи свого Чередарюка, чи отого Федуса мальованого?* (Марко Черемшина. Парубоцька справа, т.1, 291).

За окремою формулою тлумачаться множинні форми прізвищ:

БАГАНИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Баган**. *Першим підійшов громадський отоман Штефан з роду **Баганів** – чоловік ще не старий, костистий, хижуватим виглядом схожий на беркута* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 147).

ГОЛИНСЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Голинський**. *Між ними і грамота доволі процвітала, бо деякі з них висилали своїх синів до вищих шкіл до Коломиї, до Черновець та до Львова. Особливо в попи та в офіцери виходили березівські сини: От як Веселовські, **Голинські**, Сулятицькі, Убрановичі, Бодруги то що* (І. Березовський. Худан, 6).

Свою формулу тлумачення мають і нетрадиційні регіональні іменування особи:

СЕМЕНОЧКО ЇЛАК ЮСТИНЧИН Прізвище, ім'я та присвійний прикметник до імені дружини (матері) **Юстинка**, персонажа художнього твору. *Що то є, що чужому борше шось таке розкажеш?! Ади й півгодини не минуло, як здибала буковецька асфальтівка верховинця Юрця Горданчиного з Луцьоків та **Їлака Семеночка Юстинчиного** з Яворова, а вже так спізналися, що ховали люльки в роті та пахкали один тютюн* (В. Шкурган. Майте на увазі, 175).

КАТЕРИНКА МИКОЛАЙШИНОГО ВАСИЛЯ Ім'я із зазначенням прізвища та імені батька персонажки художнього твору. *Бо як **Катеринка Василя Миколайшиного** вмерла без свічки, то в якимсь часі свічку передали покійним Дмитром Калиняковим* (М. Матіос. Нація, 233).

ДМИТРО МІСЕНЕВОЇ МАРІКИ Ім'я із зазначенням дружини (матері) Місенева Маріка, персонажа художнього твору. – *Ану, дивітси на **Ілька**, – викрикує хтось з-під ювілейного хреста. Хто почув – роззирається і обіймає його поглядом: у всьому новенькому: стоїть, тримає за руку дитину **Дмитра Маріки Місеневої** і пукає зо сміху* (В. Шкурган. Кілько цего світа, 162).

Якщо антропонім позначає історичну особу, видатного громадського або культурного діяча, то в його семантичній характеристиці теж подається додаткова інформація:

ВОЛОШИН АВГУСТИН Прізвище та ім'я українського релігійного, культурного і політичного діяча, прем'єр-міністра уряду Карпатської України в 1938р., персонажа художнього твору. *Ще як об'явився в Хусті **Августин Волошин**, послав Мефодій Вербовий свого вишкребка у «січові стрільці»* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 18).

УКРАЇНКА ЛЕСЯ Псевдонім української письменниці, перекладачки, фольклористки, культурної діячки Косач Лариси Петрівни, персонажки художнього твору. *Буркутський період і досі залишається білою плямою в дослідженнях про життя і творчість **Лесі Українки*** (С. Пушик. Карпатське літо, 236).

Тлумачна характеристика топонімів здійснюється за формулою, у якій відображено різновид географічного об'єкта і його локалізацію, якщо її уможливує контекст:

ЗЕЛЕНЕ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. – *А завітаймо, братчики, в **Зелене**, – повернув коня ватаг* (А. Хлистова. Олекса До-

вбуш, 140); *Корчми стояли тоді і в Топільчому, і коло Бистреця, і дві корчми знаходились в Зеленому, де зупинявся на нічліг не тільки мандрівник якийсь, а й лісар чи полонинська людина* (С. Пушик. Карпатське літо, 255); *Було це ранньою весною 1943 року. Пасмо Чорногори мерехтіло в сонці, покрите льодом та снігом. Полонини та плаї вже звільнилися з оков сніжної та довготривалої зими, лиш місяцями лежали ще великі плати нестопленого снігу. Долина ріки Чорного Черемошу починала зеленіти молоденькою травою, а місяцями зацвіли ранні весняні квіти. Та радості з надходячої весни не відчувалося в селі Зеленому* (Р. Яримович. Джуфко, 53); *Василь Баюрак пристав. Він, правда, родом із Дори. Ото Ямна, Зелене, Микуличин, Дора – то все були добра коротницького старости Цетнера, найбільшого дідича у горах. Села ці багато давали опришків – от і цього Баюрака* (Г. Хоткевич. Довбуш, 387); *Стежка ця за течією ріки бігла в один бік на Ясенів і з Буковецького перевалу вже дорогою через Яворів простягалася на Косів, Заболотів, Коломию, і розчахуючись у Ясенові біля панського двору, – на Устеріки, Білоберезку, Розтоки, Кути, а проти течії і теж понад річкою – на Жаб'є, Бистрець, Зелене, а ще далі ген-ген губилася у чорногірській і мадярській сторонах* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 153); *Та як нас так отут катували, то в Зеленім коло Явірника зібралось двох братів – добре озброєних хлопців – і ще якийсь третій до них пристав, і почали вони громити поляків – від Явірника аж по Жаб'є* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 118).

ЯРЕМЧЕ Назва міста обласного підпорядкування в Івано-Франківській області. *І видно, як з-між гір біжить ріка / Через Яремчу ген на Коломию* (Б. Радиш. Гуцульщина, 17); *Лиш переказують люди, що зустрічали Івана як не в Яремчі, то в Багні, як не під Вашківцями, то біля Снятина* (М. Магіос. Солодка Даруся, 57); *Тепер підбірка листівок з Чорногорою зберігається у музеї Карпатського національного природного парку в Яремчому* (Т. Прохасько. Непрості, 105); *Отож домовилися! Будете лісником у Довбушанських Горганах. Це між Ворохтою і Яремчею. Там різноманітна і багата флора. Збереглося чимало реліктових та ендемів* (М. Яновський. Гірське серце, 89); // у пісн. *Є сучасна пісня про те, що «Ми зустрілися з тобою у Яремчі – залишив ти біль великий в моїм серці», є про сосну, що горіла, але хай мої записи сплять на магнітофонних стрічках, а я хочу говорити* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 27).

У низці художніх текстів поширені топоніми, придумані авторами:

КРАСНОЛІССЯ Назва урочища. – *Манусенько дороженька, то вже Краснолісся зараз, а наші личка такі запорошені!* (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 207).

КОРОДИСТЕ Назва села. *В той час по Кородистому була розійшилася чутка, що Никора має гроші – золото і срібло, цілу бочечку* (М. Яновський. Гірське серце, 12).

У таких випадках та якщо локалізацію не вдається встановити, подається лише різновид оніма без зазначення локалізації об'єкта номінації.

Якщо онімна назва стосується різних об'єктів, зазначаються всі їхні локалізації:

ЛУГИ 1. Назва села в Рахівському районі Закарпатської області. *Подав синске уброне слугі, тай наказав: «Неси це фанте у Бистрець, тай коло хати забий йиго так у ему, аби й ни виділа стара, бо вічно би голосила за сином. А ек си мет уна те допитувати, де си він дів, то ти скажи, шо закортіло друка курити, тай він пишов за Гору – у Луги – за чюмовами до люльки, а маржинку саму лишив, друцига, на полонині»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 165); *Однак, коли ближче придивився до*

вас, згадав: *десь тиждень тому ви, здається, були в Лугах* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 138).

2. Назва села в Надвірнянському районі Івано-Франківської області. *б. б.; зовсім інша своя (б. б. – без біографії – у Ялівці всі знають один одного – всі біографії відомі – у вільні дні Себастьян з Анною їздять на курорти у долині Прута – де багато чужих, де їх ніхто не знає – у Татарів, Дору, Делятин і Луги, Микуличин, Ямну <...>* (Т. Прохасько. Непрості, 98).

3. Назва кутка в селі **Розтоки** в Путильському районі Чернівецької області. *Так чи інак, людська мішанка на Пісках мало чим відрізнялася від мішанки на Царині, коло Млинів чи на Лугах – в решиті кутків, де текло собі коли тихо, коли буйне життя Тисової Рівні* (М. Матіос. Нація, 40).

Якщо стара назва населеного пункту перейменована, то в тлумаченні ойконіма зазначається і сучасна назва:

ДІДУШКОВА РІЧКА 1. Колишня назва села **Красноїлля** Верховинського району Івано-Франківської області. *На світанку, заки над горами зовсім розвиднілось, Довбуш зі своїми хлопцями вже став на Дідушковій річці* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 180); *Як хочете красно перехрамувати храм, конечно виберітьсья в Дідушкову Річку на Петра* (Р. Єндик. Пояс чеснотливости, 193); *На Усті-Путилови розійшовси Олексій з Иванчіком, пишов попри Бісків на Сторонец, у Плоску, а Иванчік почерез Устеріки на Голови. Иванчік тепер бізівно переходив на Вигоді у Дідушкову Річку бер, бо головний мальфар Олексій з Плоскої навчів йиго в цій дорозі ниодної речі до стрюби, тай навчів йиг оборонитиси перед ворогами, ек би си напосідали на него* (П.Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 187); *Перейшли ріку, попали на Дідушкову Річку. Тут жив дуже великий багач гуцул Дідушка. Казали про нього, що він ходив іще на грабунки із Пинтою й Пискливим. Можливо, що була то правда, бо звідки би інакше стати таким багачем?* (Г. Хоткевич. Довбуш, 355).

2. Назва річки у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Через село Красноїлів Верховинського району тече, впадаючи у Черемош, Дідушкова річка* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 146).

ТИСОВА РІВНЯ Колишня назва села **Розтоки** Путильського району Чернівецької області. *У неділю, до сходу сонця, після сходу сонця й заходу, до служби Божої, під час читання Євангелія пан отцевого благословення, в Тисовій Рівні на повен голос і пошепки іншої бесіди, ніж про те, що або зачнетсья нова війна, або на край упаде яка інша кара, а спокійна година встановитьсья людям хіба що по смерті, – не було й не могло бути* (М. Матіос. Нація, 36).

За такою ж формулою подаються різновиди топонімів – гідроніми:

АЛЬБІНЕЦЬ Зменш. до **Альбин**, назва потоку в селі **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Чорний Черемош приймає до себе Альбінець-потік та Попадю з-під полонин Лостун і Чивчин, а потоки Добрин та Шабений – то вже такі річки, як і ота Ільця, що в Жаб'ї, але ще не тут, не в Слупейці* (С. Пушик. Карпатське літо, 249).

БИСТРИЦЯ СОЛОТВИНСЬКА Назва однієї із двох річок в межах Богородчанського і Тисменицького районів Івано-Франківської області, які зливаються в одну річку – **Бистриця**. *Часом пробиралися майже навмання, бо як залишили позаду витоків Бистриці Солотвинської і почалися незнайомі місцевості, лишень сонце та лісові прикмети служили дороговказом* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 329).

МАРІЧЕЙКА Високогірне озеро неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *Можливо, зупинились вони біля мінерального джерельця, яке називають буркутцем, а може, поїхали швидше, минули потічок Сивий, що скаче по камінні, і фіра з трьома людьми відбилася в чистому плесі штучного озера, з якого випускали воду, коли вирушали за водою сплави, а те, справжнє озеро, що називають Шибеним або **Марічейкою** залишилося справа, на високій горі, вище понини Веснарки і нижче шапки Попа Івана Чорногірського (С. Пушик. Карпатське літо, 257); // образн. *Ох, **Марічейко**, озеро **Марічейко!** / Льодовикове око Чорногори, / високе крижане пристанище / летаргійних самогубців – / вічних підсобних на фабриці граду / за блискавками і громами, / диявольська фабрика граду / з ім'ям священним, усіма губами приголубленим, / видихнутим самим пеклом / з нетутешньою ніжністю і печаллю...* (В. Герасим'юк. Верхами біжить..., 103).*

мікротопоніми:

БОЯНКА Назва кутка у селі **Рунгури** Коломийського району Івано-Франківської області. *На кутках **Боянка** та Вікнище є соляні криниці* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 126).

МИКУЛІВСЬКИЙ Назва урочища в селі **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Про джерело на **Микулівському** вона вже знала* (С. Пушик. Карпатське літо, 280).

МУРОВАНКА Назва місцевості біля села **Яворів** Косівського району Івано-Франківської області, де колись була корчма. *Навіть на **Мурованку** не поступав, хоч і як тягнули його туди інші керманічі, а скоро вертався додому із Юрою Гордійчуком та Іваном Гребенюком* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 68).

ороніми:

ДАНЦИШ, ДАНЦИЖ, ДАНЦІШ Назва гори в гірському масиві **Чорногора** неподалік селища **Ворохти** Надвірнянського району Івано-Франківської області. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, **Данциш**, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татульську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Заду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька (Т. Прохасько. Непрості, 40); *Відків єс прийшов, тудя назад иди: у Чорногори, у Гаджину, у **Данциш**, на дно Нисамовитого одзера. У Туркул лети, бо там тобі місце. У скалах та каміню ти си шири, а ни тут* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 182); *Світло сонця ховзалось по склонах хребтів і перелітало по верхах, як мотиль по чічках. Зачепить Говерлю, моргне на **Данциж**, вдарить об фантастичні Ребра і Шпиці, поіграється з Гордєм, сяде на Білу Кобилу тай скочить через Грегит аж на Лису. Далеко під сонцем чорніє грізна Сивуля і чепуриться наголовник Хомяка* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 15); // образн. *А далі чуєш, як подають свої голоси зелені діти Чорногори: Туркул, **Данциш**, Брескул, Піп Іван, Стіг і найвища – Говерла* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 7).*

СВИДОВЕЦЬ Назва гірського масиву в Рахівському та Тячівському районах Закарпатської області. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик,*

Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувльську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Заду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька (Т. Прохасько. Непрості, 40); *Полк проник через Свидовець в погідне, як на цю пору, Закарпаття* (Р. Андріяшик. Сторонець, 59).

СОКІЛЬСЬКА СКЕЛЯ Назва скелі на **Сокільській горі** неподалік села **Тюдів** Косівського району Івано-Франківської області. *Навіть дикун Чорний Черемош угамував свій грізний шум, зробився напрочуд лагідним, рахманним, благим. Не рвав, як бувало, з-під ступнів кам'яного дна, не норотив збити хвилею, кинути й понести ген під Сокільську скелю, з виру якої ще, любонь, ніхто не виривався* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 357); *Погожого дня біля Сокільської скелі зупинився мандрівний легінь, задивившись на бурхливі водограї* (І. Пільгук. Пісню снує Черемош, 8); // образн. *А Сокільська скеля, наче кам'яна стіна, приступала впритул до Черемошу й не пускала злодіїв у гори* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 204).

ЯБЛУНИЦЬКИЙ ПЕРЕВАЛ, ЯБЛУНЕЦЬКИЙ ПЕРЕВАЛ Назва перевалу на межі Рахівського району Закарпатської області та Надвірнянського району Івано-Франківської області в селі **Яблуниця** 1. *А тоді, коли творив Юзеф Коженювський, ще тільки прокладали дорогу зі Станіслава до Рахова через Яблуницький перевал, і Буркут для багатьох був тим місцем, куди «ворон кості не донесе»* (С. Пушик. Карпатське літо, 270); *Коли він перший рік прожив у своєму панцернику, то думав, що не зможе забути жодної його дрібної деталі до кінця життя. Потому панцерник наїхав на міну, забуту італійцями, які будували тунель на Яблуницькому перевалі. Беда мало не помер. Його забрали якісь гуцули* (Т. Прохасько. Непрості, 11); – «...» *Ми не знаємо, де саме й коли з'являться наші люди. Верховина велика – де Верецький, а де Яблунецький перевали! Треба їх ждати на всіх полонинах, і у вас – на Печенізькій, – здається, так вона зветься? – І Печенізька, і Драгобрат, і Шумеска...* (С. Склярєнко. Карпати, т.1, 17).

урбаноніми:

КАПТУЛЬНА Назва вулиці в місті Ужгород. *Ішов Каптульною і згадував Лойзу* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 216).

ПІДЗАМЧЕ Назва місцевості Шевченківського району **Львова**, обмежена вулицями Замарстинівська, Богдана Хмельницького та Липинського. *То видно їхня матка мені на зло розбуджує бджіл на Підзамчі і вони розроюють цвіт...* (П. Федюк. Цей цвіт на початку Зеленої, 110).

хороніми:

ПРИКАРПАТТЯ Назва краю, історико-етнографічного району, до якого належить більша частина Івано-Франківської, частина Львівської та Чернівецької областей. *Та панство з Поділля, Прикарпаття та Буковини все ж таки добиралося до мінеральних джерел* (С. Пушик. Карпатське літо, 270).

ПЕЧЕНІЖИНСЬКИЙ КЛЮЧ Назва адміністративного об'єднання кількох сіл із центром у **Печеніжині** у XV-XVII ст. *Лютий був той пан у Печеніжинському ключі – Йосиф Тишковський* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 54).

спелеоніми:

МЕДОВА ПЕЧЕРА Назва печери у східній околиці **Львова**, в місцевості **Майорівка**. *І закортіло мені чомусь якраз зараз побачити, що коїться там, на Майорівці, у Медовій печері* (П. Федюк. Бісиця юна вогонь їла, 22).

дромоніми:

КУЧМАНСЬКИЙ ШЛЯХ Назва шляху – одного з відгалужень Чорного шляху, яким у XVI–XVIII ст. користувалися кримські і ногайські татари для розбійницьких нападів на Брацлавщину, **Поділля** та інші західноукраїнські землі. *З химерного витанцьовування куличків, турухтанів реготали на Кучманському шляху у володіннях Єдисанської орди* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 5).

дримоніми:

ЧОРНИЙ ЛІС Назва великого лісового масиву в межах Тисменицького, Богородчанського, Калуського районів. [СКИБА (до Рокити):] *Ну, Рокито, що думаєш? Залишаємо свій рідний поріг і мусимо пробиватися до Чорного Лісу* (І. Боднарчук. Над Черемошем, 45); *На умовленому місці в Чорному Лісі чекала на Довбуша ватага* (Р. Федорів. Жбан вина, 132); *Але не відстає від нього Борис Дубенко. Він знаходить заплутані сліди бандита, одрізає його від Чорного лісу* (М. Стельмах. Над Черемошем, 151); *Задихаюся вже навіть тут, бо скрізь / де я дихав в цих горах, я чув «Аркан!» / Може, то Чорний Черемош? Чорний Ліс, / де усус воскресє – мій дід Іван?* (В. Герасим'юк. 1745 – петрівка, 16).

регіоніми:

МАРАМАРОШ Назва історичної області у Карпатах, яка ділиться на Південну Мармарошину в Румунії та Північну Мармарошину в Україні. *Вони допивали джин з сиропом, як до бару прийшли опришки з Мараморошу. За джин заплатили чоботами з надгризеними вовками халявами. Сіли за Себастьяновою спиною, Франц час від часу дивився на них, бо був уважним* (Т. Прохасько. Непрості, 78); *– Давно-давно, – говорив Сегінь і дивився в темряву, куди хвилию повітря гнало іскри, – на Марамороші було одне село* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 94).

ПОДОЛІЯ, ПОДІЛЛЯ Назва краю, історико-географічного регіону України між Південним Бугом і Дністром. *Дідо махнув рукою, Олекса скрикнув від захвату, перед ним простелилася, мов килим, уся Гуцулія, уся земля Галицька, а далі виднілася Подолія древня, за нею мрія Волинь* (Р. Федорів. Жбан вина, 48); *Та панство з Поділля, Прикарпаття та Буковини все ж таки добиралося до мінеральних джерел* (С. Пушик. Карпатське літо, 270).

еклезіоніми:

ЦЕРКВА РІЗДВА Назва церкви в селах **Байраки**, **Великосілля** Герцаївського району Чернівецької області. *Онде церква Різдва у Байраках, церква Різдва у Великосіллі, але я безбожним став, бо бачу лиш цю історію* (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

ХРЕЩАТИЦЬКИЙ МОНАСТІР Назва чоловічого православного монастиря в селі Хрещатик Заставнівського району Чернівецької області. *В Хрещатицькiм монастирі дзвонили на вечірню* (Ю. Федькович. Безталанне закохання, 330).

СТЕБЛІЦКА Назва однієї з чотирьох парафій села **Рожнів** Косівського району Івано-Франківської області. *– Мені ше на роботі Танасій з Стеблицької сказав, што маю дома гості, але де, што – лиш махнув рукою: «Меш видіти». ...То я ші хліба купив, йду й у гадках не маю. Лиш у веранді зачєв розшінковуватиси, вмиватися, коли вижу: йде попод вікнами Настуня, а за нею кривуляє чьоловічьок...* (В. Шкурган. Паперовий човник, 219).

Зооніми подаються через означник «кличка» і вказівкою виду тварини:

ЧІЧКА Кличка кобили. – *То ти мні, Чічко, лишеєш, самого серед бойків лишеєш? – заводить гуцул знеможеним розколеним голосом* (Марко Черемшина. Чічка, т.1, 109).

ЗБУЙ Кличка коня. *Господар вивів зі стаїні Збуя. – Запрягай!* (П. Федюк. Гуцульська мадонна у весільній сорочці, 69).

ПЕДЛЕШКО Кличка собаки. *За мнов убіх Педлешко у хату, а за ним увійшов дідо Иванчік* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 12).

Тлумачна характеристика міфонімів відбиває суттєві ознаки міфічної істоти, які визначаються художніми текстами, що її фіксують:

АРІДНИК Назва найстаршого чорта, який править всіма чортами, всією нечистою силою, персонажа художнього твору. *Бог запанував добрим духом на світі – світлом днини. А Арідник запанував злим духом – темнотов ночі, ничістов сил* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 128); *Стис кулаки, аби ними погрозити ничістій силі в очі тай сперти її своїов міцьов вид свого тіла тай своїй душі, так ек то робив він досив, кепкуючі навіть из самого Арідника, а ни то з його слуг* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 419); *Шум, гук, блиски, громи мов у самому пеклі. Стогне земля, западаються доли. Все кругом змішалось в один великий рев. Сам Арідник чорний, скажений урвався з ланців і летить понад землею, а за ним усі чорти потікали з пекла. Кінець світа прийшов* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 12); – *Хто? – пошепки перепитав Сашко в Теревовлі. – Щезби? – Арідник. – Хто?! – Чорт! – голосно прошепотів Теревовля* (М. Римар. Білий слон, 37); *Бо як би 'м того слова си зрік, то міг би відкрити чорну жилу, тоту, що Арідник пропускає почерез пограбоване та в крові мочене золото* (П. Федюк. Штабар, 35); *Чорт за чортом, щезник за щезником плили в божевільному поспіху темними підземними ріками, густими мов деготь морями, одну землю за другою минаючи, до Тридев'ятої Землі прямуючи, в якій Арідник, найстарший сатана, що чортює над чортами і щезниками, очікує кожного року своїх підвладних із звідомленням* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 13); *«Довбуше – гуцуле, / Постріл цей – початок слави. / Сокотись Мольфара, / Він з панами разом править, / Щезникові пара. / В руку з ним також Арідник, / Дід його по духу рідний»* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 20); *На Облазі там Арідник кульгає, / Скарби гребе і перехожих страшить, / Як зійде ніч в черемховій сорочці* (Віра Вовк. Тюдів, 44); *Хіба не ждав? / – Тишся, Аріднику! – / А потому, коли скуштував, / хіба не знав, / що п'є кров?* (В. Герасим'юк. Він і нині скрипаль..., 31).

БЛУД Ім'я різновиду нечистої сили, що вводить в оману подорожніх, змушує їх блукати, збиває зі шляху, заводить у небезпеку, персонажа слов'янської міфології, зокрема й української та літературного твору. *Я всі стежки людські знаю, але 'м не здибав я її вже давно на людських стежках. Але чекай, я прикличу Блуда* (П. Федюк. Самотня зірниця, 62); *Може легінь відкупитися від Мани, якщо Мана заведе в глухі ліси-дебри; може врятуватися від Блуду, що з'явиться у вигляді дуриптаха, але не може він зневажити кохання Вітерниці* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 156).

Тлумачення теонімів та агонімів містить вказівку на імена богів, святих:

ПРЕЧИСТА ДІВА МАРІЯ Ім'я матері Ісуса Христа, персонажки художнього твору. *Молися Богданку, проси пречисту діву Марію най пошле благословення...* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 148).

ЧОРНОКИЖНИК Ім'я персонажа української міфології та художнього твору. *Бо над світом зачели від того чесу вже запановувати тай ним володіти злий дух, чорний Бог, Чорнокижник* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 288).

Еортоніми тлумачаться за формулою, в якій зазначено ім'я святого, на честь якого встановлено свято, а також час його відзначення за юліанським календарем:

БОГОРОДИЦЯ ДРУГА Назва християнського свята, установленого на честь Пресвятої Богородиці, яке відзначається 21 вересня. *Отару пора згонити, а ватаг чогось мнєцає, так якби то йому Іллі, а не друга Богородиця. А ті тварюки розлазяться корчами, гейби мана їх водила. До того ще й нагулькуватий Пилип пса сп'яну вгробив, най би його Перун колись так батогом тевкнув! Напився, шибайло, та й хотів перти серед ночі кудись у рипу, ще й тайду з собов тягнув* (І. Андрусак. Лесь (фрагмент самознищеного поезофільму), 123); *Напад головного болю тривав на цей раз у Дарусі від другої Богородиці, а це з 21 вересня, аж до Покрови* (М. Матіос. Солодка Даруся, 75).

РІЗДВО Назва християнського свята на честь народження Ісуса Христа від Діви Марії у Вифлеємі, яке відзначається 7 січня. *Вони, на Михайлове здивування, у цьому році святкували Різдво і Великдень в один і той же день, що й по цей бік річки* (М. Матіос. Солодка Даруся, 98); *Колядували, звичайно, від Різдва до Йордану, заки обходили всі хати – при дорозі та й у верхах* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 111); – *Вставай, вечеряти будемо. – Вечеряти? Що вечеряти? – Як то що, кутю. Сьогодні ж Різдво* (П. Федюк. Свята вечеря, 85).

ВЕЛИКДЕНЬ Назва християнського свята, що встановлено на честь Воскресіння Ісуса Христа. *А головиha, земля їй пухом, і без того грішна під Богом, бо час такий був, що мусила людей від церкви відмовляти, та дітей не дозволяла хрестити, а на Великдень записувала всіх, хто йшов із кошиком* (М. Матіос. Нація, 221).

У тлумачній частині космонімів вказується на його різновид і, якщо є, зазначається народна назва об'єкта космічного простору:

МАЛА ВЕДМЕДИЦЯ Назва сузір'я у північній півкулі неба. // образн. *Коли на Піп-Іван скотився Великий Віз і Мала Ведмедиця залізла на суху смереку, а дикі кози позалазили на місяць <...> тоді болючіше правдивого таланту любов у серці зріє* (П. Федюк. Над містом німб сумує опівночі, 112).

НЕБЕСНА ДОРОГА Назва галактики Чумацький Шлях. *Там, за вікном, – ніч, мороз, засніжені долинянські простори, великі, схожі на очі, зорі вгорі, а від обрію до обрію простелилась сріблястим пилком Небесна Дорога* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 172).

ШПАКІВ ШЛЯХ Інша назва галактики Чумацький шлях. *Серед коломийців, людей заповзятливих і відчайдушних, були такі атамани, як достославний Шпак, чийм іменем навіть нарекли Чумацький шлях Шпаків шлях, а також великі дукарі, як Олекса Севостянів із Станіславава; котрий по 126 маж, запр'яжених сотнями волів, виряджав за одним заходом на Лівобережжя* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 10).

СТОЖАРИ Інша назва зоряного скупчення Плеяди, одного з найпомітніших та найближчих до Землі. *У небі біля самих Стожар вітер розкришував хмару, вона кололася, дрібніла, мов крижина на синій воді* (М. Стельмах. Над Черемошем, 16);

*За ним висипали молодиці-зорі і засвітили свої **Стожари** – аби видніше* (П. Федюк. Громоваця, 51).

Гуцульський світ, в усіх своїх виявах освоєний українською художньою мовою, був би неповним без його важливого сегмента, репрезентованого пропріальною лексикою. Лексикографічне опрацювання онімів у художніх текстах на гуцульську тематику сприяє комплексному підходу до виявлення мовної картини світу гуцулів крізь призму української художньої літератури і збагачує її неоціненною інформацією, яку містить онімна лексика.

Лексикографічні джерела та карта, використані для локалізації топонімів

Габорак Мирослав. Гідронімія Івано-Франківщини. Етимологічний словник-довідник. Вид. 2-е, доп. і уточн. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. 564 с.

Габорак Мирослав. Топонімія Галицької Гуцульщини. Етимологічний словник-довідник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2011. 656 с.

Габорак Мирослав. Топонімія Покуття та деяких прилеглих територій. Етимологічний словник-довідник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 932 с.

Габорак Мирослав. Назви населених пунктів Івано-Франківщини. Етимологічний словник-довідник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2014. 404 с.

Габорак Мирослав. Назви гір і полонин Івано-Франківщини. Етимологічний словник-довідник. Вид. 3-є, доп., переробл., уточн. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2015. 604 с.

Карта «Івано-Франківська область». Київ: Військово-картографічна фабрика, 2000.

А

АГЕР ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Один маляр бере мене під карабін і веде у той лягер, де тато сидів. Той лягер зробили мадяри у хаті Івана Агера* (П. Федюк. Михайло Іванів, 131).

АДЕЛЯ Ім'я персонажки художнього твору. *До своєї хати на постій Турсу манила Аделя, молодиця гордовитої осанки, що знала собі ціну* (М. Яновський. Витривалий Турса, 217).

АДЕЛЯ КАЗИМИРІВНА Ім'я та по батькові персонажки художнього твору. *Посередині, як і годиться, директорка Аделя Казимирівна – поважна, величної осанки жінка* (М. Яновський. Шкільна фотографія, 255).

АКРЕШОРА, ОКРИШЬОРА Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *«На своїм життю, то я був лиш у головних вісімнайцятьох мальфарів, аби си шош від них навчити. Був у Пілата в Річці. В Якова Бойкового в Акрешорі. В Лукина в Рушорі. В Єблониці коло Микулічина у Ферлея* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 441); *То, варє, Лукин Топірчюк з Окришьюри з своїми легінеми, вин, ади, знаєси з жидами коло Лавочного, то вни в него коні купуют і продают на Веньграх. Вин тих шандарів ек заведе в глигі, та їх обскоче з своїми легінеми, то їх до одного вішкварит, – сказав опришок Товстюк, що добре знав конокрада Топірчука* (І. Березовський. Худан, 43).

АКСЕНЯ Варіантне ім'я до **Оксана**, назва персонажки художнього твору. – *Зараз поприходя, синку; Марія пішла в млин, а Аксеня коло худоби порасться* (Ю. Федькович. Побратим, 302).

АЛЬБИН 1. Назва потоку в селі **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Йшли не до Черемошу, а на потоки Альбин, Похребтина, Рибалець, Керничний* (С. Пушик. Карпатське літо, 266).

2. Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Вони стояли десь посередині того полонинського пасма на Луковиці, і, можли-*

во, подумали, що назви полонин чимось схожі на людські прозиванки. А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкорушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурастик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивйора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош, <...> (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

АЛЬБІНЕЦЬ Зменш. до **Альбин**, назва потоку в селі **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Чорний Черемош приймає до себе Альбінець-потік та Попадю з-під полонин Лостун і Чивчин, а потоки Добрин та Шабений – то вже такі річки, як і ота Ільця, що в Жаб'ї, але ще не тут, не в Слупейці* (С. Пушик. Карпатське літо, 249).

АМВРОСІЙ Ім'я персонажа художнього твору. *Дід Амвросій сидить на призьбі, гріється на сонечку і суче драгву. Треба підшити валянки* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 89).

АМВРОСІЙ ЧОРНИЙ Прізвисько персонажа художнього твору. *Говорили, ніби ховає Чорний Амвросій* (так його прозвали ще замолоду) *якусь старовинну грамоту, даровану його предкам ще Данилом Галицьким* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 15).

АНДРЕЯ, АНДРІЯ Назва християнського свята, яке відзначається 13 грудня, вважається днем пам'яті мученицької смерті апостола Андрія Первозванного. *Якийсь час по тому, на самого Андрея, у двох сусідів одночасно народилися діти...* (М. Матіос. Нація, 42); *Хай живе добро й надія – / Від Андрія до Андрія* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 167).

АНДРІЄЧКО Пестл. до **Андрій**, ім'я персонажа художнього твору. // у пісн. *Єк они єго принесли, поклали на браму, / Семеночка заставляють: «Цілуй, Семе, в рану. / Єка в тобі, Семеночку, натуречка дивна, /*

Що ітвів ти Андрійчика, свого побратима. / Андрієчка мут ховати з ясними свічками, / Семеночка мут губити темними ночами» (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 320).

АНДРІЙХА Назва дружини за іменем чоловіка **Андрій**, персонажки художнього твору. *Худан підбіг до неї і попросив її «чемно» в танок. Не могла відмовитись Андрійха від того прохання Худана, а Худан обнявши її стан рукою, кинувся з нею у вихор танку* (І. Березовський. Худан, 16).

АНДРІЙ Ім'я персонажа художнього твору. *Звуть його Андрій, порекло Пилип'як, родом із Пасічної, а служив у Трибушанах на Угорщині* (Г. Хоткевич. Довбуш, 406); *Старий глянув на Андрія, усміхнувся, потім кинув очима на велетенські верхи сусідніх гір – та сльоза заблищала йому під віями* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 188); – *То, видно, поїзд запізнюється, казала Гафія Ринза, – о, я той варшавський поїзд знаю, як облуплений. П'ять років я ним наїздила, як учився мій Андрій. О, наїздила* (П. Федюк. Давайте заспіваємо, 46); *Вона ж колись, прощаючись з нами, / Втішалася, що я також Андрій, / І що у мене є дочка Параска, / Тому просила, щоб частенько я / Ці тина пригадавав собі...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 163).

АНДРІЙКО Пестл. до **Андрій**, ім'я персонажа художнього твору. *Ой не піду я, Андрійку, в бутин, не піду* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 189).

АНДРІЙЧИК Пестл. до **Андрій**, ім'я персонажа художнього твору. – *Та ці ви, Андрійчику солоденький, записегли від горівки, ці ек?* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 224); // у пісн. *Єк они его принесли, поклали на браму, / Семеночка заставляють: «Цілуй, Семе, в рану. / Єка в тобі, Семеночку, натуречка дивна, / Що ітвів ти Андрійчика, свого побратима. / Андрієчка мут ховати з ясними свічками, / Семеночка мут губити темними ночами»* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 320).

АНДРІЙЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Вилікував мене дід Андрійчук.* (М. Яновський. Далеке сяйво, 301).

АНДРІЯ див. **АНДРЕЯ**

АНДРУСЕКІВ ПЕТРО Присвійний прикметник до прізвища **Андрусек** та ім'я персонажа художнього твору. *А дедя цієї дівчини, Андрусеків Петро дубовий, мій сват цукрений?* (Марко Черемшина. Село вигибає, т.1, 179).

АНДРУСИК Зменш.-пестл. до **Андрій**, ім'я персонажа художнього твору. *Андрусик встав і кинувся до дяді, / І почоломкався старий Лука* (А. Малишко. Франко в Криворівні, 412).

АНДРУСЬ Пестл. до **Андрій**, ім'я персонажа художнього твору. – *<...> Як тебе, крайнього, звати? – Таранцем Андрієм прозивають. – А теперка будеш Козак Андрусь* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 141).

АНДРУСЯК ЙВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. // у пісн. *Чорна хмара з-за Унгвара, із-зі Піп Івана, / Не чувати, не видати Андрусяка Йвана* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 62).

АНДРУЩИН Прізвище персонажа художнього твору. – *Андрущин перший зоздрів. Та, в чім був, прибіг* (Г. Хоткевич. Пожарище, 345).

АНИЦЯ див. **АННИЦЯ**

АННА Ім'я персонажки художнього твору. *Бере вицвілий клубочок кольорових вовняних ниток, кілька шматків складеної учетверо позлітки, стрічки із весільного вінка Маріїної доньки Анни, та й іде у свій золотий садочок,саджений іще татовими руками, між грушки і яблінки* (М. Матіос. Солодка Даруся, 19); *Виорали і Палагні, виорали і вдовиці Явдосі, ще просила Анна з Кичери, але мусіли відмовити, бо ніч уже ловила за очі* (П. Федюк. Збуй, 79); *І на весіле не просили! Адже, любко, не просили, нікого в цім уці не просили. Такого ніхто не видів і не чув. У місті всюди просили, а тут не просили!... А Анна, бо й є: «Не моя, каже, воля!»* (М. Павлик. Вихора, 166).

АННИНА Назва гори у Вижницькому районі Чернівецької області, біля селища **Вашківці**. *Та великий жах прицвяшчував до землі намертво, що вона ладна отут за-*

пастися, увійти, як колись увійшла в землю ота нещасна Анна під Вашківцями, її ту гору люди назвали **Анниною** (М. Матіос. Нація, 147).

АННИЦА див. **АННИЦЯ**

АННИЦІ див. **АННИЦЯ**

АННИЦЯ, АННИЦА, АННИЦІ, АНИЦЯ 1. Зменш.-пестл. до **Анна**, ім'я персонажки художнього твору. *А коли хто питає небораку, чи багато має дітей, відповідає з гіркою іронією: «Та де! Небагато! Тільки Кирильцо і Йванцо, Гаврильцо і Семенцо, Настунька і Марічка, і кривий Павло з Михаськом, Анниця і Маринця, Кася і Орися... Та вже наче всі, але ні – ще троє у вісі...»* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 331).

2. Варіантне ім'я до **Анна**, назва персонажки художнього твору. *На лавці, біля печі, сиділа Василюнина дочка, Анниця, і писала писанки* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 14); *Най Анниця кладет! – і вишхают молоденьке дівча з-поміж себе* (Г. Хоткевич. Кішня, 340); [ГУЦУЛКА:] *У Анниці – вечорниці, у Анниці – танці, / А Анниці свого Гриці злпала за... пальці* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 119); *Спродайся, Анице, забирай хлопця та й приходьте на мою фару* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 141); *«Буде забава для Аниці, – думав з утіхою. – Гратиме для Михася. Дитині зле, коли няня курить...»* (Я. Стецюк. Крутий плай, 51).

АННИЧКА, АННИЧЬКА 1. Зменш.-пестл. до **Анниця**, ім'я персонажки художнього твору. *Відколи найстарша його донька Анничка вкалічила, відтоді Параска дуже лоточить його. А то її верх у хаті, бо вона на дідизнині, а він лишень «на ґрунті», тому мусить угоджати* (Марко Черемшина. Більмо, т.1, 96); *Вискакували з класу діти, як сполохані польові коники з трави, сміялись, кричали, не звертали на мене уваги. Тільки маленька Анничка завжди співчутливо всміхалася до мене* (Р. Іванчук. Бузьків огонь, 65); *Збігленят і вмерлих у Юр'яни було багато: Ілько, Марічка, Васютка, Йванко, Петрусько, Дмитрик, Танасій, Василько, Штефко, Філіп, Анничка й Докійка* (М. Матіос. Нація, 7).

2. Пестл. до **Анниця**, ім'я персонажки художнього твору. *Хлопчища загібають отаву, що встелила стежку від остров'яниць до оденка, і подають її Анничці* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 171); *Як тільки тепло трохи порозмурувало косиці, що їх уночі намалював на вікнах мороз, Марічка з Анничкою взяли нові санки й борзенько на їханку* (М. Яновський. Конюшина для козулі, 74); *Як звесяся? – Анничкою. – То сядь, Анничко. Маю тобі щось сказати...* (Р. Федорів. Жбан вина, 65); *Перед колибою горіла завжди ватра, на ній Анничка варила для княгині їжу, пряхсила молоко, що його приносили щодня пастухи з Дідушкової полонини* (В. Гжицький. Опришки, 54); – **Анничко**, любко, нарви-ко мені квіточок, най би я затикалася... бо мені якось зіле не ведеться... (М. Павлик. Вихора, 168); **Анничка** буцім не хотіла і упиралась, але десятки рук випихали її з тісної юрби, і гарячі уста піддавали охоти: – *Йди, дівонько, йди...* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 226); – *Ця вода через сіль тече. А вам, Анничко, таку жилу відшукаю, що все село буде йти до вас водичку пити* (П. Федюк. Штабар, 34); *Думи нові напливали. Смеркалось. / В синьому небі зоря зацвіла. / Тихо над ним загойдалася галузь / Ліски тонкої: Анничка прийшла!* (Д. Павличко. Земля, 39); *Дивиться на буки, / Голубі ялини – / Вишива Анничка / Пишину Верховину* (В. Зубар. Хустина, 10); *Ти куди, Анничко? Яка ти стала красна!* (М. Яновський. Голуба парасоля, 315); *Агов, Анничко! Стрічай, як звечоріє* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 8); *Та й ще моя Анничька від першої небіжки, деь там обі перуть на Бистреці та най знають, най сокотяться якої придибашки* (Марко Черемшина. Козак, т.1, 252).

АННИЧЬКА див. **АННИЧКА**

АННУНЬКА Пестл. до **Анна**, ім'я персонажки художнього твору. – *Порятуї, Аннунько, порятуїте, людоньки! – не вгавала Федючка* (М. Дзюба. Укриті небом, 182).

АНТИПКО Ім'я домашнього чорта, персонажа художнього твору. – *Тепер я твій. Зовусь Антипком. Спати буду в тебе на поді* (Р. Федорів. Жбан вина, 61); – *Я естем Ан-*

типко, домашній чорт космацького газди Штефана Дзвінчука (Р. Федорів. Жбан вина, 173).

АНТОН Ім'я персонажа художнього твору. Був там двадцятидворічний Микола Хожевський з братом Антоном (С. Пушик. Карпатське літо, 259).

АНТОСЬ Пестл. до Антон, ім'я персонажа художнього твору. Далеко, на току, чи то в Анниних очах, вививалася, скакала волошки Юстина з яворівським Антосем і доносилися парубочі голоси... (М. Павлик. Вихора, 235); Гурт школярів, а з ними Антось і Грибик, йшли зі школи (М. Яновський. Після зливи, 63).

АНТРОШКО ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. З сусіднього двору з трембітою в руках прямував Іван Антрошко (С. Скляренко. Карпати, т.1, 133).

АПЕСКА Назва гори в Українських Карпатах на межі Тячівського та Рахівського районів Закарпатської області неподалік селища Дубове. І з Себастьяном сталося щось подібне. Він знайшов собі Ялівець, вигаданий Францом. Його захопила лінгвістика. Топоніміка захопила його, а не просто він захопився її нуртами. Плеска, Опреса, Темпа, Апеска, Підпула, Себастьян. Шеса, Шешул, Менчул, Білин, Думень, Петрос, Себастьян (Т. Прохасько. Непрості, 6).

АПШИНЕЦЬ Назва високогірного озера, розташованого в межах Рахівського району Закарпатської області, на захід від села Чорна Тиса, води якого використовувалися для лісосплаву. Стоячи над рівною синьо-зеленою барви прозорою, як кристаль, поверхнею гаті Апшинець, у мені родяться дивні, неймовірні спогади (У. Самчук. Гори говорять, 253).

АРДЖЕЛЮДЖА Назва потоку, що впадає у Прут, неподалік розвилки на Верховині і на Заросляк під Ворохтою. Дорогою назад, за Арджелюджою, Анна зняла сорочку і постолі, лишилася в самих чоловічих гачах. Йшли догори попри Прут. Час від часу сходили до ріки попитути води. Ріка була такою малою, що Анна ставила руки просто на дно і так опускалася до води, занурюючи ціле лице (Т. Прохасько. Непрості, 41).

АРІДНИК Назва найстаршого чорта, який править всіма чортами, всією нечистою силою, персонажа художнього твору. Бог запанував добрим духом на світі – світлом днини. А Арідник запанував злим духом – темнотов ночі, нічистов силов (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 128); Стис кулаки, аби ними погрозити нічистій силі в очі тай сперти її своїов міцьов вид свого тіла тай своїй душі, так ек то робив він досив, кепкуючі навіть из самого Арідника, а ни то з його слуг (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 419); Шум, гук, блиски, громи мов у самому пеклі. Стогне земля, западаються доли. Все кругом змішалося в один великий рев. Сам Арідник чорний, скажений урвався з ланців і летить понад землею, а за ним усі чорти повтікали з пекла. Кінець світа прийшов (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 12); – Хто? – пошепки перепитав Сашко в Теробовлі. – Щезби? – Арідник. – Хто?! – Чорт! – голосно прошепотів Теробовля (М. Римар. Білий слон, 37); Бо як би м'я того слова си зрік, то міг би відкрити чорну жилу, тоту, що Арідник пропускає почерез пограбоване та в крові мочене золото (П. Федюк. Штабар, 35); Чорт за чортом, щезник за щезником плили в божевільному поспіху темними підземними ріками, густими мов деготь морями, одну землю за другою минаючи, до Тридев'ятої Землі прямуючи, в якій Арідник, найстарший сатана, що чортює над чортами і щезниками, очікує кожного року своїх підвладних із звідомленням (Р. Єндик. Регіт Арідника, 13); «Довбуше – гуцуле, / Постріл цей – початок слави. / Сокотись Мольфара, / Він з панами разом править, / Щезникові пара. / В руку з ним також Арідник, / Дід його по духу рідний» (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 20); На Облазі там Арідник кульгас, / Скарби гребе і перехожих страшить, / Як зійде ніч в черемховій сорочці (Віра Вовк. Тюдів, 44); Хіба не ждав? / – Тішся, Аріднику! – / А потому, коли скуштував, / хіба не знав, / що п'є кров? (В. Герасим'юк. Він і нині скрипаль..., 31).

АРКАН ВАСИЛЬ Псевдонім персонажа художнього твору. Через те Худан ніколи не признавався навіть перед Калиною, котру

любив, чий він син та звідки родом. Він прирік оженитися з Калиною не як Семен Худан, а як **Василь Аркан**. Ніколи наперед не означував часу, коли мав навідуватися до неї (І. Березовський. Худан, 31).

АРОНЕЦЬ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я скульптора в ділянці декоративно-ужиткового мистецтва (художня кераміка), персонажа художнього твору. На виробках Михайла Кікота, **Василя Аронця** бачу верховинців у національному одязі (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 80).

АРТИМЕНКО СТЕПАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. **Степан Артименко** сидів біля стола й писав. Цебто не писав а говорив у диктограф, а чорні стрічки одна за одною виростили на вузь-

ких листках паперу (М. Капій. Країна блакитних орхідей, 5).

АРХЄ ЮДА Те саме, що **АРІДНИК**. А з шуму на воді, що збивавси на крутіях, повстав Арідник – **Архе Юда** (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 128).

АТАМАН ТАНАСІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Кого питаєте? **Танасія Атамана**? Це я Танасій (М. Яновський. Співанка-доля, 350).

АФІЙКА див. **ГАФІЙКА**

АФІЯ див. **ГАФІЯ**

АФТАНАС Ім'я персонажа художнього твору. Найбільше-м сміялася, коли **Афтанас** женився (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 153).

Б

БАБИН Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. За Косовом, у селі **Бабині**, теж водоспад (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 162); – Кілько років?.. Або я знаю? Я вже тут шістдесят літ. На цім місці семеро весіль відбуло. А хату колис, знаю, що перевезли з **Бабина**. Ей, поверез сотку років з добрим гаком її є. А кілько?.. Знаю, що Василева баба тут видавалася (В. Шкурган. Сойка, 195).

БАБИНОПІЛЛЯ Колишня назва села **Акрешора**. Три хлопчачи прийшли на Глинницю, коли вона ще дрімала <...>. Скопаний, зритий, засмічений землею, порослий хирлявими деревами, нічийний клопоть землі за селом **Бабинопілля** зустрів малих гостей непривітністю пухти (М. Яновський. Важка глина, 221).

БАБІЇВ Присвійний прикметник до прізвища **Бабій**. Зістрів тай пізнав: оден з них був гакало **Бабіїв**, а другий Бабій з Вигоди, тот сам, шо за найдену опришківску поклажу в Лельковій побудував на Красноїли муровану каплицу над берегом Чорного Черемоша (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 464).

БАБІЙ Прізвище персонажа художнього твору. Зістрів тай пізнав: оден з них був гакало **Бабіїв**, а другий **Бабій** з Вигоди, тот

сам, шо за найдену опришківску поклажу в Лельковій побудував на Красноїли муровану каплицу над берегом Чорного Черемоша (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 464).

БАБІЙЧУКОВА ОРИСЯ Присвійний прикметник до прізвища **Бабійчук** та ім'я персонажки художнього твору. – Але ж **Бабійчукову** Орису вже неживу після тої операції привезли?! (М. Дзюба. Укриті небом, 172).

БАБЧАК Прізвище персонажа художнього твору. Розповів і про смерть опришка **Бабчака**, що загинув у хаті, де зупинився на зимівлю (В. Гжицький. Опришки, 207).

БАБЧЕ Назва села в Богородчанському районі Івано-Франківської області. Звернули на **Бабче**, на полонини – аж там розрішили собі спочинок. Як і загалом при кожному спочинку, так і зараз Олекса давав гасло, де збиратися на випадок несподіваного нападу й можливої утечі. Сьогодні таким місцем визначив Олекса Єчіння і власне хату Цюперска. Отже, кожний опришок знав місце збору (Г. Хоткевич. Довбуш, 392); Пропозиції сипались наче з міха: в Ясенові, у Зеленому, в Головах, у Довгополі на волоському боці, в Космачі, в **Бабчому**... (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 229); – У Перерослі смоляків, як мух. А в Маняву, Надвірну й **Бабче** напхалося

стілки, що пальцем ніде ткнути (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 225).

БАБЧУК Прізвище персонажа художнього твору. Раненого хлопця Олекса одправив до своєї сестри Орфенюкової, що жила у Ямній, поручаючи хворого її увазі. А якби не могла держати з якихось причин, нехай передасть **Бабчукові**. – То такий газда, що зможе (Г. Хоткевич. Довбуш, 348).

БАГАНИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Баган**. Першим підійшов громадський отоман Штефан з роду **Баганів** – чоловік ще не старий, костистий, хижуватим виглядом схожий на беркута (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 147).

БАГАН МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Не таким був **Михайло Баган**. Коли зізди стотилися на небі і місяць зблід із досади, зблизився він до Бойчука і так відізався <...> (Р. Єндик. Камінна душа, 146).

БАГАН ПРОЦЬО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. А низкого зросту, присадистий, бездітний богач з Просічного, **Процьо Баган**, жартував <...> (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 233).

БАГАНЧУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Ви хочете бачити дідька? Подивіться на **Василя Баганчука** і вам досить буде (Р. Єндик. Звідки беруться мольфарі, 85).

БАГНА 1. Назва кутка в **Жаб'є**. А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать **Багна**, Чорногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долишня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом **Красне**; а ще **Криве Поле**, **Кривець**, **Погар Малий**, **Погар Великий**, **Біланець**, **Блихава**, **Кринта**, **Магура**, **Пушкар**, **Синиці**, **Слупейка**, **Віпче**, **Змієнський**... (С. Пушик. Карпатське літо, 248); – А сиділи вни тогди не тут, а **Готич Микулай** був у **Багнах**, де **Чорний Потік** д'горі. (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 459).

2. Назва кутка в селі **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. І побіг з **Багнів** понад річкою до **Космача**. За ним біг

Павло. Але **Павло** потім відстав у лісі. Чи боявся засідки, чи боявся розлютити знесиленого рідного маминого брата? А чи вернувся ще комусь давати знати? Було кому, було... Десь близько **Ольга** і ще... (Б. Бойко. По голови... По голови..., 75).

3. Назва села у Вижницькому районі Чернівецької області. Лиш переказують люди, що зустрічали **Івана** як не в **Яремчі**, то в **Багні**, як не під **Вашиківцями**, то біля **Снятина** (М. Матіос. Солодка Даруся, 57).

БАГОНКА Назва полонини поблизу села **Вишків** Долинського району Івано-Франківської області. Боже, боже, мого сина могла чекала в полонині. Поки не зловили того збуя, то не знала де. Аж признався, що під **Багонкою**, де **Озірець** (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 78).

БАГРІЙЧУК Прізвище персонажа художнього твору. В селі мав знайомого і до нього послав опришка **Багрійчука** вивідати, скільки в селі **смоляків** (В. Гжицький. Опришки, 243).

БАГРУША Кличка корови. От уже **Багруша** облизується, проковтнувши останній пласт сінця (А. Крушельницький. Рубають ліс, 359).

БАГАНОВИЙ ТОЛУК Присвійний прикметник до прізвища **Баган** та ім'я персонажа художнього твору. Дідо лежєєв за коменом на печі тай гоноривси **Багановому Толукови**, шо прийшов був до него просити волів тєгнути дров з ліса, казав, шо він шє у літі казав усім, шо сєго року будєт зима дужє пізно, але за тото будєт западна й остра (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 60).

БАЗИЛЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. **Іван Базилюк**, мій ровесник, поправляв опришківський черес і, скромно й винувато посміхаючись, низько розкланювався зі сцени глядачам (Р. Іваничук. Смерть Довбуша, 92).

БАЙРАКИ Назва села в Герцаївському районі Чернівецької області. Онде церква **Різдва** у **Байраках**, церква **Різдва** у **Великосіллі**, але я безбожним став, бо бачу лиш цю історію (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

БАКАЧУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А вчора до нас ще Василь Бакачук і Іван Микитей заходили* (М. Стельмах. Над Черемошем, 25).

БАЛАГУРАК Прізвище персонажа художнього твору. *Балагурак цвѣохнув батогам* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 48).

БАЛАГУРАК ІЛЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Люди лишили чепіги, лишили істики, батоги, рискалі, голова сільського ревкому Ілько Балагурак жбурнув у борозну свій сажень* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 42).

БАЛАСИНАСА див. **БАЛАСИНІВ**

БАЛАСИНІВ, БАЛАСИНАСА Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. Вони стояли десь посередині того полонинського пасма на Луковиці, і, можливо, подумали, що назви полонин чимось схожі на людські прозиванки. А за Чорним Черемошем є *Смотрич, Пільце, Шкорушний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурачик і навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивйора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289); *Найшли его бутинарі у Баласиніві на потоці, ек догоряв* (О. Манчук. Лісова дівка, 44); *– Кір-зілля є зілля помічне, лічницке. Воно росте між великими камінними на полонині Баласинаса. Моя баба має се зілля, дає йиго віцьвим, йик вони круть си і голову задерут до гори і бляют, то сатана ними так крутит* (М. Римар. Білий слон, 40).

БАЛТАГОР Прізвище персонажа художнього твору. *Балтагор сподівався: зараз жінка почне розмову про те, що й учора, і передучора* (М. Яновський. Штрихар, 79).

БАЛТАГУЛ, БАЛТАГУЛ, БАЛТАГУЛА, БАЛТАГУРА, БЕЛТАГУЛ 1. Назва урочища, розташованого на південному сході від села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. – *Ти знаєш, як*

я гірко коло того дерева, коло тих дараб напиньгався дотепер, заки я їх вздрів з-під Чивчика, не доходячи Балтагула, аж там на Жаб'ю під Слупейкою (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 545); *А Черемош увесь наш. Родиться десь на Балтагулі в непроходимих сиглах, пробігає цілими горами, потім селами гуцульськими, орошаючи сіножаті любіські; під Устеріками еднається з братом своїм Білим Черемошем, і, зливши докупи води свої, пливають далі вони, все посеред рідних гір, усе з гуцулами* (Г. Хоткевич. Довбуш, 119); *– То може бути. Я тому повірю, бо я самий був такий, що лазив. У бутині робив-сми у Балтагулі, ше молодєком. То й так само у неділю йшли-сми на полонину й під горбичком кагла у комору* (Г. Хоткевич. Довбуш, 169); *Весело шуміли потічки, вдаряли об скелі і каміння ледоватою водою. Спішили в долини та несли веселу вістку з Чорногори, Шибеного, Буркуту, Балтагулу, та з найдальших закутин Карпат, що остаточна побіда весни вже близька* (Р. Яримович. Лови на готура, 59);

2. Назва гаті, греблі та високогірного штучного озера, води якого використовувалися для лісосплаву; розташоване на південний схід від села **Буркут**. *Трицали під напором води клявзи озер. Озера: Шибене, Лостун, Балтагул готові були дати подостатком води на підтримання повени Черемошу на сплав цінних колод до далеких фірасів.* (Р. Яримович. Джуфко, 57); *І прорвало, як ту греблю ген на високій Балтагулі...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 235); *Коли там десь, на Белтагулі, на Шибенім озері, на Перкалабі, за світами десь підіймають клявзу, – Маняшка зі своєю Сурою студять холодці, печуть хліби, готовлять усяку гуцульську снідь, бо будуть керманичі сьогодні* (Г. Хоткевич. У корчмі, 412).

3. Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. Вони стояли десь посередині того полонинського пасма на Луковиці, і, можливо, подумали, що назви полонин чимось схожі на людські прозиванки. А за Чорним Черемошем є *Смотрич, Пільце, Шкорушний, Стайки Великі і Стайки Малі, По*

горілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фура-тик і навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивійора, **Балтагура**, з-під якої витікає Чорний Черемош; *іще є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

БАЛТАГУЛА див. **БАЛТАГУЛ**

БАЛТАГУРА див. **БАЛТАГУЛ**

БАЛТАГУЛ див. **БАЛТАГУЛ**

БАЛУШЕВСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. – *Правду кажеш, – перервав їй Штефан. – от старий Балушевський зайда, сидить самітний при вигаслій ватрі і задивився кудись випраними очима* (Р. Єндик. Торонке мольфування, 76).

БАЛЦАТУЛ 1. Назва полонини в Рахівському районі Закарпатської області між вершинами **Піп-Іван** та **Мунчел**. Далі – полонини **Балцатул**, **Томнатик**, **Туркул**, **Брескул**, **Кукул**. *Прірви, звори, завалля, ґруні, яри – усе тут пахне землею, травою, лісами, сонцем і водою; усе тут має свою вічну красу, усе надихане духом повного життя* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гори мої Карпатські, 182);

2. Назва потоку, правої притоки річки **Біла Тиса**. *Високо, ген під синіми небесами й білими хмарками закарпатської Чорногори, де з моря лісів підвелися голубі верхи Говерли, Томнатика, Стогів і де срібні хвилі потічка Балцатула гримуче котяться до Білої Тиси, граючись по камінню поміж заростями трав і квітів, – є зелене царство, чарівна казка, куточок раю в Карпатах* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Поезія квітів. Ескіз, 230).

БАНАТ Назва історичного краю між Дунаєм, Нижньою Тисою, р. Мурош і Трансільванськими Альпами. Нині терени Банату належать Румунії, Угорщині, Сербії. *Але він не сподівався, що на її нескінченних гонах серед велелюддя, у постійній зміні облич молдаванок і волошок, мадярок, сербіянок, чорногорок, циганок, українок, недолею загнаних у Банат і Бачку, серед лиць, до яких так уважно придивлявся, поступово збляк-*

не, розмиється плином часу і майже зовсім зникне те лице, яке він шукав (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 93).

БАНГОФ Назва присілка села Зелене Верховинського району Івано-Франківської області. *Тут розбігаються дороги. Одна іде на Бангоф та на Піп Іван, а ця, що прямінько через міст, – то на Буркут* (С. Пушик. Карпатське літо, 257).

БАНДУРАК ЛЕСЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Якось сільський поштар Лесь Бандурак приніс мені товстий пакет від якогось Ернста К., з австрійського міста Лінца на Дунаї* (Р. Федорів. Маріка, 52).

БАНИЛІВ Назва села у Вижницькому районі Чернівецької області. *Вчителька із Буківця (він у Молдову йшов через той хутір, далі мандрував через гори: Ванчин, Букову, Розсічну, Магуру, до Берегомета, звідти дістався до Банилова і з обозами доїхав до Радівців, а далі, вже залізницею, добрався до Ясси), Словом, якась учителька з Буківця <...> микнулась до фотокарток на стіні* (Р. Андріяшик. Сторонець, 23).

БАНСЬКА БИСТРИЦЯ Назва міста, адміністративного центру Банськобистрицького краю у центральній Словаччині. *Вже пізніше, пройшовши з загоном Яна Святині од Менчула до Банської Бистриці і Дукли, я зрозумів, що дружба і єдність людська у справедливій борні за волю піднімаються над релігіями...* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 369).

БАНЯ Те саме, що **БАНЯ БЕРЕЗІВСЬКА**. *Була «свичена вода двоєка: – одна від нашнього пан-отця тут на Бани а друга, тота, цьо в плескатій флешішені, була з Сучяви спид свитого Йвана» Був сік з розсохатої берези «вімішений з сушеним калом від чьорного, варе, собаки; тим си вмиває на відлів і три рази си цего кушіє до схід сонця, як вас хто наврочіт; то від цего ліку так, ек би вам слабисть шьос руков видвернуло!»* (І. Березовський. Худан, 30; – *На які міста ви ходили, без Довбуша вже? – Ходили на Яблунів, Долину, Косів, Пістинь, Баню, Рунгури, Болехів...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 43).

БАНЯ БЕРЕЗІВСЬКА, БАНЯ БЕРЕЗОВСЬКА Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. <...> Уже шляк трафив дідичів з Іспаса, Пнів'я, Брустур, Пістиня, Соколівки, комісарів княгині Яблонівської з Шешор і Космача, уже пішов землю їсти орендар з Дебеславець, **Бані Березівської**... – Війт Островський з Красного, – підказав Жупник (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 337); *Якась частина тих упривілейованих козаків приняла належні їй почести від короля Саса і утворила собою чотири підкарпатські села на дарованих королем землях: Березів вижний, Березів середній, Березів нижній і Баню березівську* (І. Березовський. Худан, 6); *Волів би рам'я носити на плечах, пити саму женцицю і глитати твердий малай, гарувати чорно без святої неділі, тільки б прочесати своєю Банею Березовською, як он чешуть перед його очима вівчарі, бовгарі, козарі, свинарі, конярі...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 238).

БАНЯ БЕРЕЗОВСЬКА див. **БАНЯ БЕРЕЗІВСЬКА**

БАНЯКОВА КИЛИНА Присвійний прикметник до прізвища **Баняк** та ім'я персонажки художнього твору. *А Килині Баняковій так шкварнув – із клубу втекла* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 44).

БАРАНЮК П. Прізвище та ініціал персонажа художнього твору. *Мистецтвознавці часто ілюструють свої книжки косівською керамікою. Д. Зінтюк, П. Баранюк, П. Тимчук, П. Кошак ... – багато було відомих майстрів* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 79).

БАРВІНКОВА, БАРВІНКОВЕ, БЕРВІНКОВА Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Здавалося, що над Хороцевов, Барвінковов та Усте Путиловоєв конец світа заводивси, а у Білоберезці став падати град* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 177); *Молодший брат Микола теж газдував у Яворові та й різбив, і тільки Федір, наймолодший, опинився аж у Барвінковій над Черемошем (це село Леся Українка і Климент Квітка проїжджатимуть, вертаючись із Буркута, після відвідин Попелів у Довгополі) і покинув різь-*

бярство (С. Пушик. Карпатське літо, 242); *Така ж біла стіна була показалася нам, малим колядничкам, коли ми переходили через пагорб на інший присілок Барвінкового* (М. Яновський. Що за білою стіною, 291); *З-поміж садів видко побої пишні – сусіднє село Петраші, а по галицькім боці – Білобереза і далі – Бервінкова* (Марко Черемшина. До Соکیلського Федьков[ича], т.2, 207); *– А чому ні? – А чому ні? – Ой, га, браччіку! Ліпше не йди. Шеребірск отот, шо з Бервінкової, пішов у заліжку, шо візьме берфелу із стаї. Та йму такої берфели дало, шо був ск дурний місець* (Г. Хоткевич. Довбуш, 175); // у пісн. *Ой кує ми зозулечка, сіла на ліщину, / Підкликав Семен Андрія: – Ходім в Волощину, / Ходім-ко ми в Волощину межі чужі люде, / Гаразд тобі я винайду, гаразд тобі буде. / Ой кує ми зозулиця, сіла на кленицу, / Ой они си вібирали з дому у п'єтницю. / Ск они си вібирали в п'єтницю із дому / Недалеко вони зайшли, лиш у Бервінкову...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 319).

БАСІСТАК Прізвище персонажа художнього твору. *Нарешиті, на другім краю ослона, невидний, як гриб старий, жовтий, як віск, Басістак, в хандалах під зрібними портяницями* (М. Павлик. Вихора, 194).

БАТІГ НИЧИПР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Коли то Ничипр Батіг, якого Господь поблагословив соловейковим горлом, до кінця свого життя зостався Ничипором Батогом, хоч лунав його голос в мільяній Ля Скалі й ньюйоркському Метрополітен-гаузі!...* (М. Капій. Країна блакитних орхідей, 29).

БАЧКА Назва історико-географічного краю у Південно-Східній Європі на Балканах із сербським і українським населенням. Територіально Бачка охоплює частково території Сербії та Угорщини. *Але він не сподівався, що на її нескінченних гонах серед велелюддя, у постійній зміні облич молдаванок і волошок, мадярок, сербіянок, чорногорок, циганок, українок, недолею загнаних у Банат і Бачку, серед лиць, до яких так уважно придивлявся, поступово зблякне, розмиється плином часу і майже зовсім зникне те лице, яке він шукав* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 93).

БАХМЕТЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Гончар Бахметюк жив у Косові, а Петро Кошак у Пістині* (С. Пушик. Карпатське літо, 243).

БАЮРАК Прізвище персонажа художнього твору. Те саме, що **БАЮРАК ВАСИЛЬ**. – *Я Іван з гір. Відтогди, як згинув Довбуш перед Пречистою, а Орфенюк, їк упав уже сніг, ї особливо, їк через дев'ять літ четвертований Баюрак, я взяв на себе то, що ніс Довбуш. Ци чули про Довбуша?* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 42); – <...> *У гори ї не потикайся – опришки там не переводяться. Ох, ці гори! Як не Довбуш, то Баюрак, як не Баюрак, то Шугай* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 84); *Торішнього літа взяв у стоси вогню і криці підгірську Долину – місто, яке не могли стрясти ні Довбуш, ані Баюрак* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 88); *Окремі ватаги чорних хлопців брали топирцями Кути і Косів, навідувались у передмістя Коломиї, безстрашній Баюрак узав приступом Болахів, а Станіслав обходили далекою дорогою, щоб випадково не настромитись на вістря списів панцирних корогв* <...> (Р. Федорів. Жбан вина, 120); *Ще трохи йшли дорогою, аж Довбуш скомандував: «До лісу, шукайте собі місця і забудьте про все на світі. Баюраку, попильнуй пару годин наш сон, а відтак мене розбудуши»* (В. Бабій. Помста опришків, 11); *Та яка / вдячність польської пані? – відомо яка. / Спас Олекса опришка у пелюшках, / чи то пак, поета – для Баюрака, / що пригубить сопілку у небесах / тих жалів, яким тісно на цій землі...* (В. Герасим'юк. 1745 – петрівка, 15); – *Жиде, щось чоловік хоче!... – каже Баюрак* (Г. Смольський, Олекса Довбуш, 39); *І та Параска – гуцулка шила одяг опришкам, прала білизну і собою закрила ворожу кулю, що летіла в груди пораненому Баюракові* (С. Пушик. Карпатське літо, 252).

БАЮРАК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я ватажка загону опришків, спілняка і наступника **Олекси Довбуша**, персонажа художнього твору. *Четвертий легінь був Василь Баюрак з Дори* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 63); *Прибули до товариства: Василь*

Баюрак з Дори, Серечак із загірського Ясеня і Михайло Козак з України. Вже мав їх усіх дванадцять (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 31); – *Як звать тебе, молодче? – згріб його ватаг в обійми. – Василь Баюрак, з Дори* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 57); *А крім цих трьох були ще Іван з Рахова – його дорадник і улюбленець, відважний, вродливий легінь; Василь Баюрак з Дори, у котрого поміщик забрав жінку, а він з помсти вбив пана, спалив його палац, а сам утік в опришки; був тут Дмитро Серичак з Загірського Ясеня – незамінимий провідник під час походів у Закарпатті, Павло Орфенюк з Ямної, старий Данило Пугач з Кут – безжалісний месник і каратель панів, і наймолодший з присутніх – Михайло Козак, що втік від панської неволи з України* (В. Гжицький. Опришки, 110); *Василь Баюрак пристав. Він, правда, родом із Дори. Ото Ямна, Зелене, Микуличин, Дора – то все були добра коротницького старости Цетнера, найбільшого дідича у горах* (Г. Хоткевич. Довбуш, 387); *Довбуш підійшов під хату з Василем Баюраком і Павлом Орфенюком* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 128).

БЕВЗЬ ЮРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Он Юрко Бевзь у Береговому під ворітьми заводу Конта три місяці просидів, а Василь Кухар півроку підпирав стіни «Клотільди», а Микола Можарович три дні як із Соловина повернувся, сподівався на кар'єрі якусь копійку заробити, а тут і контору на сургуч* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 173).

БЕДА Прізвище персонажа художнього твору. *Єдиною людиною, яка знала їх всіх упродовж кількох десятиліть, був старий Беда. Казали, що він з Непростих. В кожному разі Беда знався і з ними* (Т. Прохасько. Непрості, 11).

БЕДЕЙЧУК ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Записана пісня Володимиром Шухевичем від Юри Бейдейчука у Жаб'ї, і вона достатньо оповідає, як панич казав батькам, що йде полювати аж на Піп Іван, а пішов до молодиці, де його вистежив попівський слуга і розказав батькові, де «полює» син* (С. Пушик. Карпатське літо, 247).

БЕЗВІДНЕ Назва присілка **Жаб'є**. *Василина йшла дорогою, берегами попід **Безвідне**, Березово, далі-далі Криворівню, аж до Ясеново...* (Д. Харов'юк. *Смерть Сороканюкового Юри*, ч.1, 549).

БЕЗВОДНЯ Назва гори неподалік селища **Верховина**. *Безводня, Гльця і Синиця, / Магорка, Вінчя і Пушкар, – / Немов розсипали коралі, / Що в доли котяться з-під хмар* (О. Олесь. *На зелених горах*, т.1, 215).

БЕЗКОРІВНИЙ Прізвисько персонажа художнього твору. – *Я, шляхетні паночки, Петра Круцяка середульший син. Іваном називаюся. Старший – Степан, а має порекло **Безкорівний** тому, що тогид, перед самим Великоднем, йому вода корову забрала. Пам'ятаю, тогди громовиці били. Страшне! Гриміло-блискало на голий ліс. Йой, то є погана прикмета!* (А. Хлистова. *Олекса Довбуш*, 188).

БЕЗУЛЬКА 1. Назва річки у Косівському районі Івано-Франківської області; ліва притока **Рибниці**. *Де кувала, дівувала / З Кичері зозуля. / Близ Снідавки точить камінь / Річечка **Безулька*** (М. Близнюк. *Олекса Довбуш*, 34).

2. Назва присілка села **Яворів** Косівського району Івано-Франківської області. *22 липня не дуже рано фіаєр викотився на шлях і Яворовим попри Токарню, Петруші, **Безульку** їхав усе вище й вище у гори* (С. Пушик. *Карпатське літо*, 244).

БЕЛЕЙ Прізвисько персонажа художнього твору. *А **Белей**, єк пізнав Іванчіка, то з радости таки ни знав, шо дієти* (П. Шеке-рик-Доників. *Дідо Іванчік*, 353).

БЕЛТАГУЛ див. **БАЛТАГУЛ**

БЕЛЬМЕГА ГРИЦЬО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Клюконосий **Грицьо Бельмега** з Дідушкової Річки ни забував з горітков и за старенького музиканта, приспівуючі йому все тої самої <...>* (П. Шеке-рик-Доників. *Дідо Іванчік*, 232).

БЕНДЕЙЧУК ЮРА Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Було їх двоє: молодий ще гуцул **Юра Бендейчук**, забраний силою до палацового війська на дванадцять років і польський гураль **Андрись Валя**, <...>*,

кріпак, якого князь купив у його поміщика, бо умів грати на скрипці (В. Гжицький. *Опришки*, 90).

БЕНДЗОРІВКА Назва урочища в селі **Зелене** (присілок **Шибене**) Верховинського району Івано-Франківської області. *Про перебування ведмедів у Явірнику я переконався сам. Одного осіннього ранку, по дощі, я побачив сліди старого ведмедя. Зійшов він з хребта Піп Івана на **Бендзорівку**. Тут зайшов у мій городець, потолочив квіти, зійшов у діл і припочивав у бараболях. Перескочив пліт, перебрив Черемош та пішов у Ватонарку. По кількох днях повернув тою самою дорогою* (Р. Яримович. *Дещо про ведмедів*, 64).

БЕНЯВА див. **БЕНЯШКИ**

БЕНЯШКИ, БЕНЯВА Назва села на Сяноччині (Лемківщина). *Івана, казали люди, вже нема, лиш ножа свого переказав до церкви в **Беняшки*** (Л. Качковський. *Довбушева пісня*, 209); *По один біг ножа вижолоблено було (мабуть, пізніше) слова: Іван Довбошук, славний збойник / Горський, перед смертю своєю / Зложив той різак в церкві **Беняшки*** (Г. Хоткевич. *Довбуш*, 250); *– Після того, як ми розійшлися в Марківці, він ще давав порядок панові в Болахові, на Самборщині, в Перемиській землі. Помираючи, Іван залишив свій різак церкві **Беняшки*** (А. Хлистова. *Олекса Довбуш*, 159); *Люди, вмираючи, відказують церквам маєтки, гроші – а Іван відказав церкві в **Беняві** свій розбишацький ніж* (Г. Хоткевич. *Довбуш*, 250).

БЕРБЕНЯСКА Назва озера в Карпатах, найбільш високогірного озера в Україні, розташованого у межах Рахівського району Закарпатської області в котловині між горами **Бребенескул** і **Гутин Томнатик**. *А за Попом Іваном – Говерла, і ще там є озера: Марічейка, Несамовите, **Бербеняска*** (С. Пушик. *Карпатське літо*, 289).

БЕРВІНКОВА див. **БАРВІНКОВА**

БЕРГОМЕТСЬКІ ВЕРХИ Назва гірських вершин в районі селища **Берегомет**. *А як на засипанню гевкнули пушкарі з усіх пістолів зразу, як ревнули у відповідь ізвори і скали і луна покотилася в безконечну дале-*

чіль, *геть-геть* – аж до **Бергометських верхів**, – то аж душу чоловіка трясло (Г. Хоткевич. Камінна душа, 320).

БЕРДА Назва кутка в **Жаб'є**. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать Багна, Чорногора, Буковець <...> І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать Крива, Волова, Одзирноватий, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

БЕРЕГОМЕТ Назва селища міського типу у Вижницькому районі Чернівецької області. *Меланія Верховик поралася біля печі, уся плита була заставлена горщиками – п'ятилітровими, «віденськими», як їх називали, хоч ліпили їх з берегометської чорної глини і ліпили та випалювали в **Берегометі*** (Р. Андріяшик. Сторонець, 15); ... *Ближче придивились одне до одного останньої весни на зупинці в **Берегометі**: йому на Вижницю, їй в інший бік – у Лопушину <...>* (В. Шкурган. Син, 46); *А раз канони стріляють уже десь з-під **Берегомета**, то, значить, німець надумав тікати назад до себе* (М. Матіос. Солодка Даруся, 127).

БЕРЕГОМЕТСЬКА ДОЛИНА Міжгірська долина поблизу селища **Берегомет**. *«Шипинська земля» <...>. Звідси «у незапам'ятті тривала» Руська земля до морів, за Карпати і Балкани через Беркалабу, Черни, Шепіт то на Шудринський, то на Німчицький перевал, то на Чикільський хребет, то **Берегометською долиною** під мальовничим Стіжком <...>* (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

БЕРЕГУЛЬКА ГАНЬКА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Коли Жупник, мов дуже п'яний, вертався із зборів, Ганька Берегулька вже стояла напоготові. Сусідка його найближча, правобічна, сікла, як батогом – з-за свого плота: – А видиш... Ти хвалився, тюремнику засцаний, що вже маєш спокій. Ой, закуриється за тобов тепер дорога!* (Б. Бойко. Остання надія, 179).

БЕРЕЖАНИ Назва міста, адміністративного центру Бережанського району Тер-

нопільської області. *Вистави «гуцулів» бачили в Снятині, Коломиї, Наовірній, Станіславі, Галичі, Стрию, Львові, Кракові, Тернополі, **Бережанах** і т.д.* (С. Пушик. Карпатське літо, 270).

БЕРЕЖНИЦЯ 1. Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Живе Іван глибоко в **Бережниці**, на село зіходить рідко – і це теж кладе печатку на чоловіка* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 458); *Звістка про те, що Бойчук якимись огнисто-грововими стрілами перуна потлумив коронне військо і дотла спалив панський пестунок, швидко облетіла ближні й далекі села: **Бережницю**, **Жаб'є**, **Замагурів**, **Зелене**, **Устеріки**, **Красноїлля**, **Голови**, **Ясенів**, **Білоберезку**, **Розтоки**, **Стебнів**, **Яворів**, **Брустури**....* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.2, 349).

2. Назва потоку у селі **Бережниця** Верховинського району Івано-Франківської області. *З Греготу спустився узбіччям попід Білу Кобилу у потік **Бережницю**, дійшов понад річкою до Криворівні, обійшов її, бо зміркував, що там, мабуть, стоїть хоч і невеличка, але все ж озброєна залага, і подався до Ясенова* (В. Гжицький. Опришки, 139); *Іде Довбуш ґрунями, верхами і вийшов на Грегіт. Із Греготу спустився збочем попід Білу Кобилу у потік **Бережницю** і над Черемошем став. Тут скрутив ліворуч долів річкою, перейшов Криворівню і до Ясенова зайшов. Минув одну хату, другу тай при самій дорозі здибає коршму* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 24).

БЕРЕЗА КАРТУЗЬКА Назва концентраційного табору, створеного польською владою в 1934 році на Берестейщині як місце позасудового інтернування супротивників керівного режиму. *Юрка вбили на демонстрації, а Богдана кидали то в станіславську, то в дрогобицьку тюрму, а потім замурували в якусь страшну **Березу Картузьку**, звідки не повернувся й досі* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 21); *Був це студент теології, Зенко, недавній в'язень **Берези Картузької*** (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 195).

БЕРЕЗІВ 1. Назва села, яке з часом розділилося на села **Верхній**, **Середній** і **Ниж-**

ній Березів Косівського району Івано-Франківської області. Вони вже жили у Мокрій. Себастьян йшов додому, вертався з бутина з-під Темпи. Там одного лісоруба притиснула втята ялиця. Не вбило відразу, але він перестав жити – лежав собі ні в тих, ні в сих. Лісоруб був нетутешній – прийшов десь з **Березова**, тому його не було куди забрати (Т. Прохасько. Непрості, 106); *Одного дня ми задержалися на полуденковий відпочинок на краю лісу, при великій поляні. Мої «фігуранти»: Юра Помфрюк, Степан Кіцелюк та Юра Кіцелюк, усі з Березова, пішли відвідувати Юру Михасевого, що мав гражду на тій поляні, і та поляна була в більшій часті його власністю (Р. Яримович. Юра Михасевий, 35); А панів, дворів, ади, панцих – і не зрахувати!.. У Березові там Голінський був пан... (Г. Хоткевич. Довбуш, 99); – Бо й на гуцульському карку сидять Цетнери, Яблонівські, Потоцькі. Приміром, Дорою і Надвірнянським ключем володіють Цетнери, Яблонів, Пістинь, Лючу, Березів, Шешори, Космач, гейби п'явки, смокчуть Яблонівські. А Потоцькі, то нема й мови – тоті душмани півкраю підгребли під себе. Ає. (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 139); Найшлися хитруни, що заки інші переходили, понабивали підошви постолів цвяхами і стали переходити тоді, як слизь трохи присхла і стерлася. Це були Павло Орфенюк з Ямної, Юра з Голов, Жупник з Березова і Цюперак зі Жабя. Всі чотири перейшли. Вже мав Довбуш дев'ятьох, а ще бракувало трьох (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 31); «Най би хоч баранчики / ніколи не виростили» – отак гадав я собі під вечір / у Березові / тримаючи в колінах / те перелякане диво (І. Малкович. Най би хоч баранчики.... 130); *Йде і вуйко з Березова (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 75); // у колом. Ой не піду я в Березів, поки буду жити – / Хотіли ми березуни здоров'ячко взети (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 126).**

2. Назва села в Путильському районі Чернівецької області. «Калино, чого то у вас козути зелені?» – питали господиню подорожні, що простували з **Березова** в Білій Потік чи навпаки, й Калина всім відповідала однаково... (М. Матіос. Нація, 110);

БЕРЕЗІВ ВИЖНИЙ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Якась частина тих упривілейованих козаків приняла належні їй почести від короля Саса і утворила собою чотири підкарпатські села на дарованих королем землях: Березів вижний, Березів середній, Березів нижній і Баню березівську (І. Березовський. Худан, 6).*

БЕРЕЗІВ НИЖНИЙ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Якась частина тих упривілейованих козаків приняла належні їй почести від короля Саса і утворила собою чотири підкарпатські села на дарованих королем землях: Березів вижний, Березів середній, Березів нижній і Баню березівську (І. Березовський. Худан, 6).*

БЕРЕЗІВ СЕРЕДНИЙ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Якась частина тих упривілейованих козаків приняла належні їй почести від короля Саса і утворила собою чотири підкарпатські села на дарованих королем землях: Березів вижний, Березів середній, Березів нижній і Баню березівську (І. Березовський. Худан, 6).*

БЕРЕЗНА, БЕРЕЗНЕ Назва присілка села **Косівська Поляна** в Рахівському районі Закарпатської області. *Де Ясіня і Березна, / Де Тереля й Тиса, / Бродить панськими лісами, / Стріляє із кріса (Ю. Боршош-Кум'ятський. Микола Шугай, 163); Гора – з малих каменів і з великих, а коли підміє її вода, тоді сповзає разом з великим і малим камінням, як недавно в Старуні сповзла, а ще раніше в Березному, на Закарпатті (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 140).*

БЕРЕЗНЕ див. **БЕРЕЗНА**

БЕРЕЗОВИ Збірна назва сіл **Верхній (Вижний), Середній, Нижній Березів** та **Баня-Березів (Баня Березівська)** у Косівському районі Івано-Франківської області. *Лісоруб був нетутешній – прийшов десь з Березова, тому його не було куди забрати. Закопати такого було би гріх, і вночі по Себастьяна приїхали кіньми без сідел і вуздечок. Він оглянув прибитого і побачив, що той забув, як дихати. Посидів коло нього і розказав потрібну байку. Березун все згадав, встав*

і запрошував колись прийти у **Березови** (Т. Прохасько. Непрості, 106); Від **Березових** доходив відгомін артилерійського бою. Це дві потуги вели вирішальний бій за загарбані землі України (Р. Яримович. Джуфко, 53).

БЕРЕЗОВО Назва присілка **Жаб'є**. *Василина йшла дорогою, берегами попід Безвідне, Березово, далі-далі Криворівнею, аж до Ясеново...* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 549).

БЕРЕСТИ Назва залізничної станції. – <...> *І хоч усі люди, кому треба до Заріччя, висідають у Берестах, він все висідав аж у Мокрій. Але ви не слухайте його. На другий раз злізайте в Берестах і просто, попід ліс, а там уже здалека видно нашу хату* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.2, 297).

БЕРКАЛАБА див. **ПЕРКАЛАБА**

БЕРКО Ім'я персонажа художнього твору. – *То мені? Яке чудесне! – Тобі. Я на білоданчик запізнівся, а коли прибіг, навпроти тебе вже стояв той довгий Берко* (М. Дзюба. Укриті небом, 140).

БЕРКОЧУХ Прізвисько за іменем **Берко** персонажа художнього твору. *Отто, то-бо! То мій любчику! А ота погань, отой Беркочух, ніяк і вірити тобі не хоче, ні!* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 544).

БЕРКУТ див. **БЕРКУТ-БИСТРОЗОРЕЦЬ**

БЕРКУТ-БИСТРОЗОРЕЦЬ, БЕРКУТ Ім'я фольклорного героя, персонажа художнього твору. *Беркут-Бистрозорець, що був господарем тутешніх місць, дістав від того співання оскому, покинув орати крилами лебедині хмари і присів на вершок Білої Скелі* (Р. Федорів. Жбан вина, 172); – *А будьте здорові, вашмосць Беркуте!* (Р. Федорів. Жбан вина, 173).

БЕРЛЕБАШ Назва гори на південь від села **Богдан** у Рахівському районі Закарпатської області. – <...> *Йшли люди рахівським шляхом, аж зирк – на скелі, біля Берлабаша, де похований Довбуш, стоїть чоловік* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 313).

БЕРЛОВА ГАФІЯ Присвійний прикметник до прізвища **Берло** та ім'я персонажки

художнього твору. *Попович сів на низьке... цямриння, набив тютюнцем мундштук і запалив люльку, та якусь таку носату, як Гафія Берлова – весільна пані кухарка з Черемошного* (М. Матіос. Солодка Даруся, 109).

БЕРЧЕСКА Назва полонини неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *Вони стояли десь посередині того полонинського пасма на Луковиці, і, можливо, подумали, що назви полонин чимось схожі на людські прозиванки. А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкурушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурастик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітєса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивйора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош і ще є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

БЕРЧИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Берко**, персонажки художнього твору. – *Гостила, кажете? Берчиха?* (М. Дзюба. Укриті небом, 145); *Вона бере в одну руку в'язочку паши, а в другу дійницю та й іде на царинку ід білуни. Іде та й роздумує, чи лишити сегоднішнє молоко на сметанку, чи понести до Берчихи та й сире продати, аби впрягати грошиків на свічку ід богородиці* (Марко Черемшина. Злодія зловили, т.1, 72).

БЕСКИД, БЕСКИДИ Назва гірського хребта у **Карпатах** на захід від річки **Бистриця Надвірнянська**. *На Сукелі-річці, де Бескид починається, назвали водоспад Гуркалом* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161); *Ой полиньте, мої думи, на зелені гори! / Задзвоніть, тремтючі струни, зашуміть, як море! / Розлетіться по Бескиді на шовкові квіти, / Покотіться по рокиті, як слова трембіти!* (Д. Загул. Ой полиньте, мої думи, на зелені гори!, 609); *Ось він – гуцульський Бескид* (М. Стельмах. Над Черемошем, 47); *Витягшись довгою вервечкою, йшли неспішно, обережно, потай, обминали села, крилися від пастухів, прокладали першу стежку у несходжених хащах Горганів, а потім*

Бескидів (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 329); *Іменем нашого поета Духновича прошу вас: прокиньтесь зі сну і почувите, що вам говорять гори наших Карпат і Бескидів, що шепочуть ріки Верховини...* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 323); *Колочава занімала, / Страшить її тиша, / Тільки вітер у Бескидах / Лісами колише* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Микола Шугай, 165); *Кінь так голосно заіржав, що луни відбилися аж від Бескидів* (П. Федюк. Збуй, 76); // у пісн. *Попід Бескид зелененький ходить / Довбуш молоденький... / На ніженьку налігає, / топірцем си підпирає, / на ледінці покликає* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 191); // образн. *Враз ударив Бескид на сполох: гроза, гроза... На бурю вітер затрубів. Все живе насторожилося* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Поезія зелені, 208); // образн. *Вони [хмари] вже закрили півнеба, гасне далекий Бескид, і чорніє, і похмурніє в тінях, немов удівець, а полонина ще молодіє* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 193).

БЕСКИДИ див. **БЕСКИД**

БЕЧКОВА НЕДІЛЯ Назва християнського свята, остання неділя перед **Великodem**. *Надворі пригрівало сонечко так красно, як у Петра, а ни так, як оперед Бечкової неділі, йшка цього року припала пизно, на останну неділю цвітня.* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 293).

БИБА Прізвище персонажа художнього твору. – *А Білоголовий! Та й Биба ще був...* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 33).

БИЗАНЬ ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Коли два літа тому тут четвертували Федора Бизаня, Бойчук намірився люто помститися за смерть побратима, але дійшов лише до сусіднього містечка Долини, спалив його* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 339).

БИЗАРИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Бизар**, персонажки художнього твору. *Інших ватажків Довбуш інколи присоромлював, ганьбив, що занадто ласі на золото, а Федора Бизара картав, що не бере для себе із здобичі ні злотого, а треба брати хоча б для того, щоб стара Бизариха десь у*

бойківській оселі не скніла без хліба (Р. Федорів. Жбан вина, 126).

БИЗАР ФЕДІР, БИЗОР ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І Довбуш зобачив високе чоло ватажка опришків, що мали стійбище в Перегінських лісах, Федора Бизара* (Р. Федорів. Жбан вина, 125); *Не було вже Федора Бизора – ще три роки тому схопили смоляки коло Перечинська* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 9).

БИЗОР ФЕДІР див. **БИЗАР ФЕДІР**

БИК ДАНИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Недалеко від забави стояв під дашком своєї високої гражди гостроокий чоловік Данило Бик* (О. Кундзіч. Верховинець, 265).

БИСТРЕЦ див. **БИСТРЕЦЬ**

БИСТРЕЦЬ, БИСТРЕЦ, БИСТРИЦЬ

1. Назва потоку в межах Верховинського району Івано-Франківської області. Ліва притока **Черемошу**. *А ось і потік Бистрець, і село вправо* (С. Пушик. Карпатське літо, 254); *Є на світі потік Бистрець, що впадає в Ріку – так тут звать Черемош* (Г. Хоткевич. Недобудована плебанія, 350); *Скрізь потоками – Дзембронєю, Бистрецем, Красником, Гльцею – сполучаються з головною долиною ріки менші долини.* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 239); *Та й ще моя Анничька від першої небіжки, десь там обі перуть на Бистреці та най знають, най сокотяться якої придибашки* (Марко Черемшина. Козак, т.1, 252).

2. Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Єсть на світі село Бистрець* (Г. Хоткевич. Недобудована плебанія, 350); *Зрештою, ніби вам хтось боронить, щоб ви взяли собі людей чи з Бистриця, чи з Жаб'юго, звідки самі захочете?* (М. Козоріс. Черногора говорить, 98); *Корчми стояли тоді і в Топільчому, і коло Бистреця, і дві корчми знаходились в Зеленому, де зупинявся на нічліг не тільки мандрівник якийсь, а й лісар чи полонинська людина* (С. Пушик. Карпатське літо, 255); *Стежка ця за течією ріки бігла в один бік на Ясенів і з Буковецького перевалу вже дорогою через Яворів простягалася на Косів, Заболо-*

тів, Коломию, і розчахуючись у Ясенові біля панського двору, – на Устеріки, Білоберезку, Розтоки, Кути, а проти течії і теж понад річкою – на Жаб'є, **Бистрець**, Зелене, а ще далі ген-ген губилася у чорногірській і мадярській сторонах (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 153); *Казав, що препредід його мав ни лиш полонину Гропу, але й Гаджину над Бистрецем, тай ґрунт у Бистреци такий великий, що навіть и там сидів, а ни лиш в Єсенові так, ек він тепер сидит* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 164).

БИСТРИЙ Назва села в Хустському районі Закарпатської області. *Дорога на Бистрий ішла через гори* (В. Сичевський. Ча-клубка Синього Виру, 109).

БИСТРИЦЬ див. **БИСТРЕЦЬ**

БИСТРИЦЯ Назва річки на Івано-Франківщині. *Окремі ватаги чорних хлопців брали топірцями Кути і Косів, навідувались у передмістя Коломиї, безстрашній Баярак узяв приступом Болехів, а Станіслав обходили далекою дорогою, щоб випадково не настромитись на вістря списів панцирних корозв, що денно і ноцно стерегли, як пси підходи до кам'яного гнізда Потоцьких у межиріччі двох Бистриць* (Р. Федорів. Жбан вина, 120); *Я йшов угору по течії Бистриці, бо хотів подивитися на те місце, звідки витікає вона* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 38); *А Лукин? – Сліпий Лукин прожив до сто літ. Бідні людські сирітки завжди виводили його в Книгиніві коло Станіслава на міст над Бистрицею і там він просидів довгі десятки літ, співаючи про Довбуша, й виграваючи всілякі думи то на лірі то на сопілці* (І. Березовський. Худан, 68); – *Єк ішов Довбуш із Ляховец, над ріков над Бистрицев, лапав рибу Василь Василюк, господар ляховецький* (Г. Хоткевич. Довбуш, 234); *Він внутрішньо відсахнувся, гадаючи, що вчениється розцілювати та пригортати, а відтак залемнтує: «Вернувся!» – на весь Сторонець і на всі сторонці – путилівські, усть-путилівські, селятинські, голошинські... Аж до Гребениц, Бистриці і Золотої Липи* (Р. Андріяшик. Сторонець, 5).

БИСТРИЦЯ СОЛОТВИНСЬКА Назва однієї із двох річок в межах Богородчансько-

го і Тисменицького районів Івано-Франківської області, які зливаються в одну річку – **Бистриця**. *Часом пробиралися майже навмання, бо як залишили позаду витоки Бистриці Солотвинської і почалися незнайомі місцевості, лишень сонце та лісові прикмети служили дороговказом* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 329).

БИСТРИЦЯ ЧОРНА Те саме, що **БИСТРИЦЯ СОЛОТВИНСЬКА**. *Звідси близьенько до монастиря-замку в горах – Скиту Манявського і до села Порогів, де кипить на порогах Бистриця Чорна* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161).

БИЧКІВ Назва селища міського типу в Рахівському районі Закарпатської області. *Дараби йшли з Ясіня й Богдана до Бичкова, там зв'язувалися в бокори, мінялися люде, які вже провадили далі до Варієва* (У. Самчук. Гори говорять, 15); // у колом. *Ой Іванку, серце моє, / Буду тя чекати, / Як вернешся із Бичкова, / Буду цілувати* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Так було..., 215).

БИЧУКИ Збірка назва персонажів художнього твору за прізвищем **Бичук**. *У хаті Бичуків не буде голодна* (М. Яновський. Служниця, 28).

БИЧЮКІВ ДМИТРО Присвійний прикметник до прізвища Бичук та ім'я персонажа художнього твору. *Дмитро Бичюків, то своє пістолє клав у пліт тай криз пліт из него стрілев, так охаблено торгало: боевси, аби си йому ни вирвало из рук або шоби ни обтовкло йому чіколонки* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 97).

БІДАШКОВА ДОЦЯ Присвійний прикметник до прізвища Бідашко та ім'я персонажки художнього твору. *Там, на мості, його перестріла Доця Бідашкова* (М. Яновський. Куля, важка, як камінь, 29).

БІДНИКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Бідник. – *У нас Досійчуки є, Мокрицькі, Коржі, Панькови, Бідники, Воробці, Колопенні, Кобильники... Усекі, проше пана, є – лише Воротилів у нас як село селом не бувало* (Г. Хоткевич. Довбуш, 312).

БІДОЧА Прізвище персонажки художнього твору. *Впрочім, не тим лиш самим*

славилася **Бідоча**, а й ще дечим. Була на диво паскудна: як виглядала у вікно, то потім три дні собаки на те вікно гавкали (Г. Хоткевич. Камінна душа, 198).

БІДОЧЕНЯТКО Пестлива форма до прізвища **Бідочуків**, назва персонажа художнього твору. Розмова якось перевернулася у другий бік. Мишко Федюків сів коло **Бідоченятка**, обняв його й питає: – А ти знаєш, як я троха був твоєю мату не вдушив? (Г. Хоткевич. Камінна душа, 201).

БІДОЧИНА Присвійний прикметник до прізвища **Бідоча**. Підіймалася лайка, від якої червоніли стіни **Бідочиної** хати, не дивлячись на те, що були закурені сажею на півлікті (Г. Хоткевич. Камінна душа, 199).

БІДОЧУКІВ Прізвисько персонажа художнього твору. Був серед хлопців оден – **Бідочуків** прозивався. (Г. Хоткевич. Камінна душа, 198).

БІЛА ГОРА Назва гори. Глибоченні вярви і кручі, кінцесвітні пущові лому на **Білій горі** – так нарекли грунь, бо зсувища вивернули з його нутра світло-сірий, вапняковий грегит – почали заростати молодією зеленню, а прибережний укїс поступово перетворився у болото (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 274).

БІЛА КИЧЕРА Назва гори. Приходьте на **Білу кичеру** коло Синього каменя. Приходьте, не гоноруйтеся (П. Федюк. Самотня зірниця, 62).

БІЛА КОБИЛА 1. Назва гори неподалік сіл **Бережниця**, **Волова** у Верховинському районі Івано-Франківської області. Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Таткульську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Ззаду були Ротила, **Біла Кобила** і Лисина Космацька (Т. Прохасько. Непрості, 40); – Нема ксьондза, поїхали хору йкусь законювати. А то далеко: на Бережницю, аж під саму **Білу Кобилу** (Г. Хоткевич. Камінна

душа, 21); 3 Греготу спустився узбіччям по під **Білу Кобилу** у потік Бережницю, дійшов понад річкою до Криворівні, обійшов її, бо зміркував, що там, мабуть, стоїть хоч і невеличка, але все ж озброєна залага, і подався до Ясенова (В. Гжицький. Опришки, 139); Іде Довбуш грунями, верхами і вийшов на Грегит. Із Греготу спустився збочем по під **Білу Кобилу** у потік Бережницю і над Черемошем став. Тут скрутив ліворуч долів рікою, перейшов Криворівню і до Ясенова зайшов. Минув одну хату, другу тай при самій дорозі здибає кориму (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 24); Вже синіми хмарами підпирали крайнебо буковинські верхи, оповились блакиттю близькі Синиці, Дземброня і **Біла Кобила**, курився Ігрець, колола небо гострим штилем Говерла, і Чорногора важким своїм тілом давила землю (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 190); // образн. Рятуй, – застогнали **Біла Кобила**, Великий і Малий Погар та Магура і, вирвавши кількатор смерек, перекинули їх через Кринти мов великанську розсипану китицю, прохаючи помочі в Чорногорі і приносячи їй дар (Р. Єндик. Регіт Арідника, 12).

2. Назва кутка у **Жаб'є**. А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать Багна, Чорногора, Буковець <...> І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать Крива, Волова, Одзирноватий, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, **Біла Кобила**... (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

БІЛАНЕЦЬ Назва кутка в **Жаб'є**. А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать Багна, Чорногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Льця Долішня, Льця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, **Біланець**, Блхавка, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський... (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

БІЛАНЯ Кличка корови. А Катерина, притуливши руку до грудей, підбігла до сво-

єї **Білані**. *Ось підвелися сумовиті і возкі, як вересень, очі, на шиї корови мелодійно обізвася дзвоник* (М. Стельмах. Над Черемошем, 26).

БІЛА РІКА Назва частини ріки **Черемош** – **Білий Черемош** до його злиття з **Чорним Черемошем** у селі **Устеріки** Верховинського району Івано-Франківської області. *На суботу Черемош вернувся у свої буденні береги. Сороканоюкового Юру знайшли плотарі в Устеріках, недалеко устя Білої ріки, Білого Черемошу. Саме то на варівкім місці, на грегитних камінях, штицях-кременицях, під старим лісом, вивергли хвилі мерця-трупа* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканоюкового Юри, ч.1, 550); *Рятуї, – пронеслося долиною Білої Ріки, Річок і загулилося в Пробійній* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 11); *Там, де Біла і Чорна ріки си сходє, де славне село Устеріки – понад Білою рікою, і на Ледчину й на Волощину лягло-протяглося село Стебни* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 100); *Дуже скоро почалася тогорічна весна й у черемоських сплавників: 24 березня з села Устеріки, де стрічаються Біла з Чорною рікою, а трошки нижче з буковинського боку влітається й річка Путила, прикрашений смеріччям і прапорцями плив перший сплав* (С. Пушук. Дараби пливуть у легенду, 327); *Бігував нираз він и за стругами та за головатцями утинував аж у головиці Білої й Чорної ріки* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 101); *Перед ним стали всі гірські дороги. Вони в горах ведуть понад більші ріки. Он та з Кутів понад Черемош на Тюдів, Рожен, Ростокі... А там на Білу Ріку – через Стебне, Довгополе і на Буркут. А з Устерік понад Чорну Ріку до Ясенова... А там Криворівня, Жаб'є, Буркут... А ще з Косова до Ясенова... І ще одна дорога понад Пістинькою, де Брустури, Космач... (Б. Бойко. По голови... По голови..., 68).*

БІЛА РІЧКА, БІЛА РІЧЬКА Назва річки в межах сіл **Голови, Красноїлля** Верховинського району Івано-Франківської області. – *На південній схід пріться у своїх прямуваннях і між головицями Білої Ріки і Білої Річки Вічної Ватри шукайте, на долах знайдіть собі помічників та цілого племені*

не зачіпайте, бо збудите прямого нащадка Велитів, що десь на полонині при роботі нудьгує і своєї власної сили не знає, не чує (Р. Єндик. Регіт Арідника, 20); *А було підбічі вид дедикових хатий лиш трошки д'гори на труник Савківку, то відтів уже було видко понад Білу Річку, аж на полонину Скупову* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 9).

БІЛА РІЧЬКА див. **БІЛА РІЧКА**

БІЛА СКЕЛЯ Назва камінної гори з відкритими виступами. *Беркут-Бистрозорець, що був господарем тутешніх місць, дістав від того співання оскому, покинув орати крилами лебедині хмари і присів на вершок Білої Скелі* (Р. Федорів. Жбан вина, 172); *І тоді, в ніч на Йвана-Купала, на Білі Криниці під Білу Скелю до джерела нашого першого болю, і потім, пізніше, коли ти приїжджав останнім автобусом і я кралася до тебе через все село до Білої Скелі* (П. Федюк. Дорога додому, 93).

БІЛА ТИСА Назва ріки в Рахівському районі Закарпатської області, ліва притока **Чорної Тиси**. *Засніжені Непрості курили файки і дивилися на Фархауль в Марамароських Альпах за долиною Білої Тиси. Розмова була простою – як Анна стане жінкою, то най буде непростюю. А наразі вони завжди будуть близько* (Т. Прохасько. Непрості, 45); *Знали Юрка і на Білій, і на Чорній Тусі, і на Черемоші, і на Тересві* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 7); *Сотні іменних і безіменних річок мали вирішальне слово в плаванні по Білій Тусі. Це вони творили водоймище – Говерлянську гать* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Так було..., 210); *Щоб добратись туди з Рахова, треба було пройти вгору понад Тисою і, перейшовши її біля Устяріки, звернути праворуч, понад Білою Тисою* (С. Складенко. Карпати, т.1, 363); *З пристрасною, нежданною для самої себе відвертістю Маша розповідала йому про себе, про гірке своє дитинство, що минало в карпатській колибі, про батька-бокора, що на Білій Тусі загинув* (О. Гончар. Маша з верховини, 459); *Сталось ось що: коли Півнюк через засніжені гори (він, безперечно, пробирався попри Буркут) дійшов до загірського села Богдана, що поблизу Ра-*

хова на **Білій Тусі**, то заночував у знайомого пастуха (С. Пушик. Карпатське літо, 275).

БІЛА ЧІЧКА Кличка олениці. *Хіба важко пригадати Білу Чічку?* (Р. Федорів. Таїна, 173).

БІЛЕЙЧУЧКА ВАРВАРА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Білейчук** та ім'я персонажки художнього твору. *...А що мала покойна Варвара Білейчучка з Білого Потюка? Та не так Варвара, як її фамілія? Відумре бабинка – й оживає* (М. Матіос. Нація, 230).

БІЛЕНЧУКОВА ГАНКА Присвійний прикметник до прізвища Біленчук та ім'я персонажки художнього твору. *Шкода, що-с так куме, не видів та не чув!.. А знов, нащо ліпше: гінде Василь Довбенків оженився з Біленчуковов Ганков і ту, брате, ніхто не силував, сама за него пішла, ще й з підскоком!* (М. Павлик. Вихора, 262).

БІЛЕЦЬКИЙ ОЛЕКСІЙ Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *Он і на сьогорічному радному колі дрюками і кулаччям прогнали з кошового отаманування Грицька Лантуха, а натомість обрали Олексія Білецького* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 13).

БІЛИЙ Кличка собаки. *Другої днини коло полудня Танасій розкладав ватру, коли почув, як Білий забрехав і відразу замовк* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 264).

БІЛИЙ КАМІНЬ 1. Назва гори неподалік села **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *Прямо проти її дверей за порічною вставав Білий Камінь, стрімка, вкрита пущою гора, що впиралася плечем у Кобилини – урвисте, підмите рікою пасмо верхів, яке тяглося в напрямку села Жаб'є* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 153).

2. Назва камінної гори з відкритими відступами. *На ній, особливо з тої сторони, по котрій тяглася біла стежка, де зеленіли полонини багачки, саме недалеко її шпиля, висадила Чабаниця з себе біляву скалу, яку прозвали люди «Білим каменем»* (О. Кобиланська. В неділю рано зілля копала..., 37).

БІЛИЙ ПОТІК 1. Назва потоку в Путильському районі Чернівецької області. *Так,*

ніби ті колеса не могли відрізнути людей від риби, яку щодня переїжджали кінські підводи, переходячи притоку Черемошу – Білий потік – убрід... (М. Матіос. Нація, 58).

2. Назва кутка в селі **Петраші** Путильського району Чернівецької області. *У сільраду на завтра прийшла рознарядка на депортацію – для очищення території від банд-формувань та їх посібників: із Білого Потюка – десять сімей* (М. Матіос. Нація, 70).

БІЛИЙ ЧЕРЕМОШ Назва частини ріки **Черемош**, що протікає у селах **Голошина**, **Яблунця**, **Черемошна**, **Довгополе**, **Стебні** до його злиття з **Чорним Черемошем** у селі **Устеріки** Верховинського району Івано-Франківської області. *А Черемош увесь наш. Родиться десь на Балтагулі в непроходимих сизлах, пробігає цілими горами, потім селами гуцульськими, орошаючи сіножаті любіські; під Устеріками еднається з братом своїм Білим Черемошем, і, зливши докупи води свої, пливають далі вони, все посеред рідних гір, усе з гуцулами* (Г. Хоткевич. Довбуш, 119); *Та й усі села по обидва боки Білого Черемошу називаються однаково: і тут Яблунця, і там, і тут Довгополе, і там...* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 88); *На суботу Черемош вернувся у свої буденні береги. Сороканюкового Юру знайшли плотарі в Устеріках, недалеко устя Білої ріки, Білого Черемошу. Саме то на варівкім місці, на грегінних камінях, шпичях-кременицях, під старим лісом, вивергли хвилі мерця-трупа* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 550); *Аби на світі було од них порожньо. Аби знову, як і тоді починалося. Вже близько. Лишилося мені ще дві ріки – Пістинька і Білий Черемош... Кому – Чорний?!* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 68); *Йй то ни тимунь, шо то далеко було, аж над Білим Черемошем, бо ек би була навиділа тот рід, то би була пишла за Юріштанового сина, бо жінка прото так, ек верба, де її посадиш, там си уна приймет* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 144); *Навчаня відбувалося по гуцульських хатах. Над обома Черемошами – Білим і Чорним, були такі школи* (М. Остромира. Над бистрим

Черемошем, 141); *З давніх часів вирубане дерево сплавляно ріками: Білим і Чорним Черемошами до тартаків для перерібки. До рік спроваджувано дерево ризами, або звожено саньми-цугами.* (Р. Яримович. Розповідь цугаря, 48); *Далеко за лісами, за верхами на волоському березі Білого Черемоша в Довгополі залишив чоловік п'ятнадцятеро синів і доньок. Дробу дрібного. Самим надбаного* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 331); *Аби пан із хлопа Дідушком не став, / бо не віддав той Дідушко страму – / в Білий Черемош молоко виливав, / – Білий, а Чорний – чорний чому?* (В. Герасим'юк. 1745 – петрівка, 14); *Коли міліція напала на їхній слід, він з невеличкою купкою одчайдушних головорізів зумів біля Устерік прорватися на Білий Черемош і податися на чорногорські полонини* (М. Стельмах. Над Черемошем, 37); // образн. *І ще два брати витікають з гір – Білий і Чорний Черемош* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 204).

БІЛИН Назва гори в Рахівському районі Закарпатської області. *І з Себастьяном сталося щось подібне. Він знайшов собі Ялівець, вигаданий Францом. Його захопила лінгвістика. Топоніміка захопила його, а не просто він захопився її нуртами. Плеска, Опреса, Темпа, Апеска, Підпула, Себастьян, Шеса, Шешул, Менчул, Білин, Думень, Петрос, Себастьян* (Т. Прохасько. Непрості, 6).

БІЛІ КРИНИЦІ Назва урочища на межі сіл Рунгурн та Марківка Коломийського району Івано-Франківської області. *Є ще одне цілюще джерело на межі із селом Марківкою. Урочище те називається Білі Криниці* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 126).

БІЛІ СКЕЛІ Назва гірського пасма. [Ростидуб:] *І що, стоять Горгани непохитно? / Не обвалились Шпиці, Білі Скелі?* (В. Зубар. Вітрова донька, 167).

БІЛІ ТАТРИ Назва гірського масиву, частини Західних Карпат. *Казали, що щось таке він колись побачив за високим муром на Градчанах, коли заблудився там і поліз на черешню видивитися, куди далі йти. На тому лежаку він лежав, коли куриє. Голову клав на великий плаский камінь, на якому росли самі лишайники. Він ходив у Білі Татри, визбиру-*

вав якісь спори і заражував чи запліднював ними камінь (Т. Прохасько. Непрості, 13).

БІЛКО Кличка собаки. *Бо й Білко і Лиско не сьогодні, то завтра ноги простягнуть, і ми лишимося без опіки, - мовить Танасій, який дбає про кожну найменшу дрібничку у господарстві* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 264).

БІЛОБЕРЕЗА див. **БІЛОБЕРЕЗКА**

БІЛОБЕРЕЗКА, БІЛОБЕРІЗКА, БІЛОБЕРЕЗА, БІЛОБЕРЕЗІВКА Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. – *Або, скажім, що помогли Михальчукові з Білоберезки наші гроші?* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 199); *Коли приходив хто і питався: «Що це за молодичка?», газдиня відповідала різно: одним казала, що се з Білоберезки жінка, другим – що з Річки, як кому* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 207); *В посліди купить ще голосну флюяру і грає-виграє бувало, йдучи горі додому дорогою напрямці: через Тюдів, Рожен, Білоберезку, Писаний Камінь, Ясеново, Криворівню та так аж на Жаб'є* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 549); *Доків дійшов Іванчик з тим дідиком дов Білоберезку, то вже си ціле небо захмарило* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 175); *Звістка про те, що Бойчук якимись огнисто-громовими стрілами перуна потлумив коронне військо і дотла спалив панський пестунок, швидко облетіла ближні й далекі села: Бережницю, Жаб'є, Замагурів, Зелене, Устеріки, Красноїлля, Голови, Ясенів, Білоберезку, Розтоки, Стебнів, Яворів, Брустури...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 349); *В ночі з дня 13 на 14 серпня 1884 року вбив Іван Гелюк з Білоберезки в товаристві інших селян під Яворовом ведмеда* (Р. Яримович. Децо про ведмедів, 65); *У тридцятих роках у гірському селі Білоберізіці, що над Черемошем, учитель вимагав: «Або давайте дитину до школи, щоб училася, або давайте мені барана, то я сина викреслю зі списків»* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 74); *З-поміж садів видко побой пишині – сусіднє село Петраші, а по галицькім боці – Білобереза і далі – Бервінкова* (Марко Черемшина. До Соکیلського Федьков[ича], т.2, 207); – *То ви знали деко-*

го з тих опришків? – запитав я. – *Ото! Чи знав? Таже то мої ровесники були. Чи раз ми вкупі дараби гонили на Вижницю, чи раз і в шинку пожартували! Всяко бувало. Адже Мирін Штола, той, що в Білоберезівці повісили, то близький був, отут із Стебник. До нашої церкви щонеділі ходив, він і весь його рід. А вийшло таке, що й повис. За марницю повис, він і ще три легіні* (І. Франко. Гуцульський король, т.22, 495).

БІЛОБЕРІЗКА див. **БІЛОБЕРЕЗКА**

БІЛОБЕРЕЗІВКА див. **БІЛОБЕРЕЗКА**

БІЛОГОЛОВИЙ Прізвище персонажа художнього твору. – *А Білоголовий! Та й Биба ще був...* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 33); *От, наприклад, у її репертуарі знайшлося оповідання за опришка Білоголового, який розбивав нібито ще тоді «ек турки й татари вуювали наш край»* (Г. Хоткевич. Довбуш, 105).

БІЛОГРУДНИК Кличка собаки. *І різьбярєва жінка засинала, а Семен думав і слухав, як Гук на потоці грає, як пес Білогрудник гавкає* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 175).

БІЛОЗІР Кличка коня. *Все, що потрапляло в їх ореоли, набирало рожевого кольору. І білокрилі метелики, її кінь Білозір, що бродив сіножаттю, і тіні від легких хмарин, що напливали з-за лісу* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 4).

БІЛОКНИЖНИК Ім'я персонажа української міфології та літературного твору. *«Мої молитви, то є тоти всі примівки, що я ними чіню добрі й злі діла, бо їх слова, то первовічні Божі слова, лиш мают мижи собов тоту ріжницю, шо слова тих примівок, шо я ними добро чіню людем ци собі, то походет вид білого Бога, доброго Сонця, від Білокнижника, й назад си до него вертают, ек си їх говорит. <...>»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 288).

БІЛОУС Т. Прізвище та ініціал імені громадського і культурно-освітнього діяча, педагога, директора гімназії, літератора, видавця, посла Галицького сейму, персонажа художнього твору. *Як ненавиділи коломий-*

ські поляки Т. Білоуса, а тоді всі згадали єго, що якби він тепер директором, то не дав би був професорам так збиткуватися над студентами (М. Павлик. Пропащий чоловік, 99).

БІЛУНЯ Кличка корови. *Вона [Фенчучка] бере в одну руку в'язочку каші, а в другу дійницю та й іде на царинку ід Білуні* (Марко Черемшина. Злодія зловили, т.1, 72).

БІЛУХА Назва гори. *Ще й зараз ген отам, на хребті Білухи-гори, дротяні загорожі стримлять, є сліди окопів* (М. Яновський. Очі криниць, 237).

БІЛЯНКА Кличка корови. *Була на осідку корова – їй вигадували найніжніші імена – Білянка, Ружка, Зірка; біля неї ходила, її пестила й доглядала вся родина* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 137).

БІНЬО Ім'я персонажа художнього твору. *Лиш у Лужках ни спродано попівські грунта на ліцитації, бо на них осівси й таздував попівський син Біньо, шо ни хотів си учіти у школах* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 127).

БІРОНКОВА Присвійний прикметник до прізвища Біронко, назва персонажки художнього твору. *Чоловікам крізь цівки диму з Гринькового тютюну добре спостерігати і за другим хороводним колом. Там затіяли гру у наска: доганяють, ляскають. Та ще більше свердлять очима Біронкову доньку. І прицмокують безсоромно – від безвусих до безволосих* (В. Шкурган. Кілько цего світа, 165).

БІСАК Прізвище персонажа художнього твору. *Йїго сестру, шо була віддана за Бісаком у Буков'єні, у молодім віці зігнав из світа Калавуря* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 135).

БІСИК Прізвище персонажа художнього твору. *Привезли Андрія Квітковського – стратили. Вловили і Бісика – замордували. Третім мав піти він. Хотілося жити, а не вмирати. Витримав уже два суди, витримав катування, не сказав панам жодного правдивого слова про себе і товаришів, окрім розмаїтих байок* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 24).

БІСКІВ Назва гори в Путильському районі Чернівецької області. *Ідемо на Бісків, поглянемо, як рубають смереки* (Р. Андріяшик. Сторонець, 155); *У нас тому назвали тот камінь Бісків (бо ніби біс там грає), а по нему назвали й цілий верх проти каменя Бісковом* (Ю. Федькович. Штефан Славич, 281); *На Усті-Путилови розійшовся Олексій з Іванчіком, пишов попри Бісків на Сторонець, у Плоску, а Іванчік почерез Устеріки на Голови* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 187); *Недалеко за Устем-Путіл[овим] є потік і пасмо гір, що зветься Бісків* (Марко Черемшина. До Соکیلського Федьков[ича], т.2, 207).

БІСКІВ ПОТІК Назва річки в Путильському районі Чернівецької області. *І тонко, як пила, подзвонював Бісків потік у заповненій серпанком ущелині* (Р. Андріяшик. Сторонець, 159).

БІСКІВ СКИТ Назва скиту на горі Бісків в Путильському районі Чернівецької області. – <..> *Якось я піднявся на Бісків скит...* (Р. Андріяшик. Сторонець, 163).

БІСКІВ ЯР Назва яру в північній частині гори Бісків в Путильському районі Чернівецької області. – *Та бачив, як зорали гору в Бісків яр. Чому жолобів не зладнали? Й підходу сюди зовсім нема...* (Р. Андріяшик. Сторонець, 160).

БІСКОВИЙ ВОДОСПАД Назва водоспаду на річці Бісків потік в Путильському районі Чернівецької області. *Лиш іноді вкрадалася мить, коли вітер доносить з-за хребта гул Біскового водоспаду* (Р. Андріяшик. Сторонець, 161).

БІСКОВИЙ КАМІНЬ Назва урочища навпроти гори Бісків в Путильському районі Чернівецької області. – *А так, а так... А ви тим часом посидьте з татком Даниїлом, бо чоловік на Бісковому камені ліс тралює, приходять на суботу і неділю святу. Погутортє, а я матусю настрою* (Р. Андріяшик. Сторонець, 6).

БІСКОВІ ДЕБРИЦІ Назва закутин гірського села Бісків Путильського району Чернівецької області. *Матінка Дашкевичка готова була серед ночі бити в дзвони до всіх парохів округи: поспішайте, доки ще дихаю,*

мій син посватав красуню панотця Михайла Волянського з Тюдова, усі посвідчите людям мою згоду і прихильність до цієї вельми чемної панни, бо хтозна, як він крутне носом, коли вмру, який вітер рознесе його добрі наміри по Біскових дебрицях (Р. Андріяшик. Сторонець, 140).

БЛАГОВІЩЕННЯ Назва християнського свята, яке відзначає благу вістку від архангела Гавриїла до Діви Марії про те, що вона непорочно зачне від Святого Духа і народить Ісуса Христа. Святується 7 квітня за юліанським календарем. *Того вечора на Благовіщення тайга притихла. Бурани не піднімали до самого неба стовпи снігу, пурга не вила голодними шакалами поза бараком* (П. Федюк. Благовіщення, 89).

БЛИЗНИЦІ див. БЛИЗНИЦЯ

БЛИЗНИЦЯ, БЛИЗНИЦІ Назва двох гір у східній частині масиву Свидовець, розташованих у межах Рахівського району Закарпатської області між річками Чорною Тисою і Косівською (Кіською). *Звідси відкривалися верхи Близниці і Говерли, Петроса і Магури, а внизу жовтіли осінніми спаленими травами колгоспні полоники: Нижня, Підлясча, Сідловина* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 39); *Звідсіля видно Близницю, Драгобрат. На північ велично здіймаються Синяк, Довга, Хом'як. Внизу сріблиться в місячній саяві річка Лазецина, видно стріхи хат* (У. Самчук. Гори говорять, 25); *Якщо це дійсно так, то найімовірніший маршрут подорожі виглядав так: Дойче Мокра – Руська Мокра – Кьонінітсфельд – Свідова – Берліаска – Підпула – Тодіаска – Близниця (п'ять останніх – гори на Свидовці) – Кваси – Менчіл – Шешул – Ялівець* (Т. Прохасько. Непрості, 134); *Серед її зелених верхів виділяється своїм зростом Говерла, що має більше двох тисяч метрів, Близниця, Сивуля, хоч нижчі, та їх чубки кам'яністі, а Говерла висока й ніжна – поросла травом* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 217); *На Чорногорі вітер перебирає пальцями на гранітних цимбалах. А глянь – на Близницях легкокрилий шукає на струнах старої бандури пісню про шовкові косиці. І так на всіх наших горах* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гірські вітри, 203).

БЛИЗНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Близнюк**. Вони, мабуть, годилися б Чемериці в батьки, але він по-простацьки називав їх **Близнюками** і обох любив, бо в їх незграбних постанях билися добрі серця і жила нестримна мудра жага до пензля (Р. Федорів. Карби, 106).

БЛИЗНЮК ДМИТРО Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. Серед обслуги вдалося нам установити ім'я **Дмитра Близнюка** з Кутів, який заготовляв дрова, зрів воду для купелів (С. Пушик. Карпатське літо, 263).

БЛИЗНЮК НАСТЯ Прізвисьце та ім'я персонажки художнього твору. Були ще три жінки: **Настя Близнюк**, Дмитрова жінка; покоївка, а також кухарка Машковська з цього ж містечка та дівчина-гуцулка **Ксеня** з Микуличина, куди цього ж місяця прибув **Василь Стефаник**, який збирався виїхати назустріч **Лесі** Українці, але так і не виїхав, хоч дехто з дослідників намагається видати бажане за дійсне і допускає, що **Леся** Українка могла зустрітися зі **Стефаником** у **Довгопіллі** (С. Пушик. Карпатське літо, 263).

БЛИЗНЮК ПРОЦЬ Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. – Довго я тут не витримаю, – поскаржився під час перепочинку **Проць Близнюк**. – **Хмара** суне по небу, а мені здається – хилиться **смерека**, падає (М. Яновський. Гірське серце, 38).

БЛИЗНЮКІВ ПРОЦЬ Присвійний прикметник до прізвиська **Близнюк** та ім'я персонажа художнього твору. Коли вже більше, здавалося, нікого не чекали, надбіг задиханий **Близнюків Проць**, домашній, ніжний легіник (М. Яновський. Гірське серце, 35)

БЛИХАВА Назва кутка в **Жаб'є**. А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до **жаб'ївської** громади належать **Багна**, **Чорногора**, **Буковець**, **Ходак**, **Грабовець**, **Ільця Долишня**, **Ільця Горішня**, **Косарище**, **Красний Луг**, який називають одним словом **Красне**; а ще **Криве Поле**, **Кривець**, **Погар Малий**, **Погар Великий**, **Біланець**, **Блихава**, **Кринта**, **Магура**, **Пушкар**, **Синиці**, **Слупейка**, **Віпче**, **Змієнський**... (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

БЛИХАВИЙ Назва груня в селі **Замагора** Верховинського району Івано-Фран-

ківської області. У свої малі роки, коли я ще не ходила до школи і взагалі далі **Замагори**, груня **Блихавий**, де ми жили, нікуди не рипалася, <...> я думала, що все оте знаходиться за горбом, за горою **Магура** (Л.-П. Стриндук. У нас, гуцулів, 67)

БЛІНДЕР Прізвисьце персонажа художнього твору. А унадивси був приходити д'нему у церкву покойний **Бліндер** (О. Манчук. Фігли, 23).

БЛОХА Прізвисько персонажа художнього твору. З перших днів свого перебування в горах **Блоха** намагався показати себе з найкращого боку (В. Гжицький. Опришки, 66).

БЛУД Ім'я різновиду нечистої сили, що вводить в оману подорожніх, змушує їх блукати, збиває зі шляху, заводить у небезпеку, персонажа слов'янської міфології, зокрема й української та літературного твору. Я всі стежки людські знаю, але м не збивав я її вже давно на людських стежках. Але чекай, я прикличу **Блуда** (П. Федюк. Самотня зірниця, 62); *Може легінь відкупитися від Мани, якщо Мана заведе в глухі ліси-дебрі; може врятуватися від **Блуду**, що з'явиться у вигляді дуриптаха, але не може він зневажити кохання Вітерниці* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 156).

БОБАК Прізвисьце персонажа художнього твору. До хати увійшов **Бобак** із новим комендантом (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 96).

БОБИК Кличка собаки. – Не журися, **Бобику**, – говорить **Штефан**. – Ось попораємо все, тоді й поснідаємо... (Я. Стецюк. Крутий плай, 55).

БОБИЧІВ Назва хутора неподалік села **Рунгури** Коломийського району Івано-Франківської області. До річі, саме тут, на хуторі **Бобичів** народився **Олекса Довбуш** (П. Федюк. Мама постійно сушила сухарі, 136).

БОБКО Кличка собаки. *Вітер* доносить голоси сільських собак, і **Бобко** виє (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 61).

БОБРУК Прізвисьце персонажа художнього твору. Те саме, що **Бобрук Юрко**.

Той самий Баюрак, який ішов з Олексою до Дзвінки, і ніс його пораненого до лісу, і взяв його рушницю, і жаб'ївського богача **Бобрука** дружина пішла з ним аж на Волоцину жити (С. Пушик. Карпатське літо, 252).

БОБРУК ЮРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Нетерпеливість заволодівала легінями. Василь Баюрак згадує свою любаску – жінку **Юрка Бобрука** із Жаб'я, – яка вона солодка та пишна. Орфенюк заявив, що як тільки його випустять звідси – одразу ж він летить до Путилова, а там є красавиця одна (Г. Хоткевич. Довбуш, 403).

БОВИЧ Прізвище персонажа художнього твору. Старий **Бович** відумер, одинцеві – файне господарство, за жінков, Мар'янов, допалося грішми незле віно, жонатим спершу ходив з людьми в дорогу, чумакувати, дале, мавши у людей і панів добре плече – Лисанового Янця, став війтом... (М. Павлик. Вихора, 263).

БОВИЧІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Бович**. Федорчук раптом чогось здригнувся і, довго змагаючись скочив думкою набік від весіля. «От, – міркував він, – багачі Ребенциуки, Крохмалюки, Яремини, Семенцеві, Головачі, Довбеньки, **Бовичі**, Лисани, а на Москалівці – Старожитники... Як то збагатілося (М. Павлик. Вихора, 265).

БОВИЧІВ ГРИЦЬ Присвійний прикметник до прізвища **Бович** та ім'я персонажа художнього твору. – Ти підеш на заводини. – До кого? – До **Гриця Бовичевого!** (М. Павлик. Вихора, 165).

БОГАТЧУК Прізвище персонажа художнього твору. – Голова сільради (був тогди **Богатчук**, довго головував) відразу: «Шо?.. Ск?..» Я лиш кау: «Не питайте мене вже нічо (так бояласи обідрітиси!)» (В. Шкурган. Переказ, 113).

БОГДАН¹ Ім'я персонажа художнього твору. І найстаріший син Іван, той, що поїхав до Канади, і **Богдан**, якого носило по всіх галицьких криміналах, і **Юрко**, що його вбили шандарі, і навіть наймолодший Мирон – всі вони любили вітцівську землю (Р. Федорів. Тисяча кроків, 11); А почалося з того, що

Богдан вирішив довести, що бог не всевидючий (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 141); Лишень відсвяткували Йордан, як сумно затрембітали трембіти по Іванові – скупався парубок на водохрещі в Черемоші – за тиждень згорів у пропасниці; влітку з корчми принесли неживого, закривавленого **Богдана** – не минула легія кровна родова помста Булигів; а восени на панському полюванні поранений зубр прохромив рогом Ярослава, розтоптав. Тієї ж осені почало щось дивне діятись з наймолодшим – Михайлом (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 325); Володимир Йосафатович Кобринський, коломийський лікар, був у Буркуті щоліта з дружиною і сином **Богданом**, майбутнім художником (С. Пушик. Карпатське літо, 260).

БОГДАН² Назва села у Рахівському районі Закарпатської області. Сталось ось що: коли Пивнюк через засніжені гори (він, безперечно, пробирався попри Буркут) дійшов до загірського села **Богдана**, що поблизу Рахова на Білій Тисі, то заночував у знайомого пастуха (С. Пушик. Карпатське літо, 275); Дараби йшли з Ясіня й **Богдана** до Бичкова, там зв'язувалися в бокори, мінялися люде, які вже провадили далі до Варієва (У. Самчук. Гори говорять, 15).

БОГДАНИ Збірна назва персонажів художнього твору з прізвищем Богдан. У тиждень до війни, 15 червня сорок першого, за одну ніч вивезли всіх Штефуряків, **Богданів** і Пилип'юків (М. Магіос. Нація, 91).

БОГДАНКО Пестл. до **Богдан**, ім'я персонажа художнього твору. Молися, **Богданку**, проси пречисту діву Марію, най пошле благословення... (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 148).

БОГДАНУСЬ Зменш.-пестл. до **Богдан**, ім'я персонажа художнього твору. Тато пояснює заплаканому **Богданусеві**, що такий вже норовистий характер у Рибниці, і така неудатна доля паперових човників (В. Шкурган. Паперовий човник, 223).

БОГОРОДИЦЯ ДРУГА Назва християнського свята, установленого на честь Пресвятої Богородиці, яке відзначається 21 вересня. Отару пора згонити, а ватаг чогось мнєцає, так якби то йому Іллі, а не **друга**

Богородиця. *А ті тварюки розлазяться корчачами, гейби мана їх водила. До того ще й нагулькуватий Пилип пса сп'яну вгробив, най би його Перун колись так батогом тевкнув! Навився, шибайло, та й хотів перти серед ночі кудись у рипу, ще й тайду з собов тягнув* (І. Андрусак. Лесь (фрагмент самознищеного поезофільму), 123); *Напад головного болю тривав на цей раз у Дарусі від другої Богородиці, а це з 21 вересня, аж до Покрови* (М. Матіос. Солодка Даруся, 75).

БОГОРОДИЦЯ ПЕРША Назва християнського свята, установленого на честь Пресвятої Богородиці, відзначається 28 серпня. У ньому вгадувалася довгаста грушка, яка, падаючи згори просто на голову, перелякала Юр'яну на **першу Богородицю**, та так, що вона лиш схопилася рукою за лице й тут-таки сіпнула її назад, уже знаючи, що дитина народиться мічена (М. Матіос. Нація, 7).

БОГОРОДЧАНИ Назва селища міського типу, адміністративного центру Богородчанського району Івано-Франківської області. *Минули тоті часи, як опришки напали на Болехів, на Сигот, на Богородчани, Отинію, бо тогди було одно, а тепер друге. Тепер по містох, каут, войско стоїт. Гет їк день, так ніч узброєне* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 289); *А над «сметанкою» на балконі ратуші під гербом міста – білий орел у золотій короні; в затінку двох великих і барвистих парасоль возсідала, як шепнув Григорові коломисць, «грубша риба» – вельможна шляхта: набундючені, пишно виряджені Потоцькі із Золотого Поток, з Станіславова, з Богородчан, з Єзуполя на чолі із Станіславом Потоцьким, власником міста Станіславова і Станіславівського куца, воеводою познанським, чоловіком ще нестарим, але якимсь хирлявим, сутулим, наче обтяженим масивним золотим ланцюгом з орденом Білого Орла на пласких грудях* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 29); – *Чому ні. Я навіть був у Богородчанах. То вже недалеко до Станіславова. Був і в Ляхівцях, в Солотвині. Знаю ті села, – став згадувати старий вівчар. – Файні у вас люди* (В. Бабій. Помста опришків, 4); // у колом. [ГУЦУЛ:] <...> Коломия, Отинія, Заболотів, Снятин,

/ Станіслав, **Богородчани**, Надвірна, Делятин (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 119);

БОГОРОДЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Коли наставала потреба перерахувати овець, неписьменний ватаг Богородюк (бувалий, загартований високогірними вітрами) пропускав овець, що виходили зі струнки, поміж ноги і вирізував ножиком на палиці чергову зарубку* (М. Яновський. Зарва, 330).

БОДРУГИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Бодруг. *Між ними і грамота доволі процвітала, бо деякі з них висилали своїх синів до вищих шкіл до Коломиї, до Черновець та до Львова. Особливо в попи та в офіцери виходили березівські сини: От як Веселовські, Голинські, Сулятицькі, Убрановичі, Бодруги то що* (І. Березовський. Худан, 6).

БОДЮЛ МАРІЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Он, у тому гурті, наші славні доярки – Васильчук Марія, Вурста Олена, а он Деменчук Анна, Бодюл Марія, Мадяр Олена* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 220).

БОЖИЙ ЗАКІН, БОЖИЙ ЗАКОН Назва шматочка хліба, замоченого у вині, який використовується для здійснення християнського ритуалу Святого Причастя; уособлення плоті Ісуса Христа. *Аж тогди задрижєли йому пудно руки з екоїс дивної боєзни, ек витєг він з кишеньки кіптарика завитий в платинку Божий закін, тай, замотуючі йиго в оден флейтух, разом з шротом, зробив набій тай набив ним свій кріс* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 297); *Спокійно ждав, аби Иванчік у него стрілив йиго тілом – Божим законом* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 298).

БОЖИЙ ЗАКОН див. **БОЖИЙ ЗАКІН**

БОЖОК ІЛЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Як і вчора, думали свою думу ліси; як і вчора, далеко внизу, в долах, піднімалися до неба дими з людських осель; як і вчора, стояв на горі, поклавши важкі руки на герлигу, старий чабан Ілько Божок* (Р. Федорів. Євшан-зілля, 189).

БОЙКАНЮКОВА Присвійний прикметник до прізвища Бойканюк. *Корів ми пасли разом. Я доглядав дві, вона вісім штук Бойканиюкових* (Р. Іванчук. Бузьків огонь, 66).

БОЙКИ¹ Назва краю українських верховинців, розташованого в західній частині **Карпат**; Бойківщина. – *А може, й на правду наш Василько живий, нам же не дали вздріти тіло його. А то аді, я чула, що десь на Бойках так само привезли труну, похоронили, а той хлопець через пару днів сам приїхав, а там у тій труні був другий хтос* (П. Федюк. Людина з того світу, 107).

БОЙКИ² Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Бойко**. *Не новина було бачити Василеві опришків. Особливо в Ясені, де тепер що не хата, то опришок або тісно з ними зв'язаний, як-от Ващук, Бойки, – та мало хіба?* (Г. Хоткевич. Довбуш, 387).

БОЙКИНИНА Присвійний прикметник до прізвища **Бойко**. *З годину тому щось показалося було верх Ковалева, коло Бойкининої сирохатчини; я гадав, що Юстина, а то, може, лиш мені в очах повиділося так, бо я вже, грішний, недовиджую добре, – докінчив Федорчук і знов пішов до вікна* (М. Павлик. Вихора, 265).

БОЙКИНИЧІВ Назва ґрунту, посілости у передмісті **Косова**. *Я вже це не раз тобі казав, що, коли ти вже так узаявся за нею, а вона за тобов, то жийте разом – адже припаде тобі на Бойкиничевім кавалок ґрунту, поставши хату, і що ще вам треба?* (М. Павлик. Ребенцукова Тетяна, 35); *Іздавна й досі скачуть ми в очах замітавки, кочерги, поліна, праники, граблі, вила, горшки, що летіли в голови людські; причувається крик і сварка, що билися й чубилися бувало при діленні люде на кожному великім ґрунті, що генде перед моїми очима на Купчаковім, Зоцаковім, Штефурунім, Бойкиничевім, Чібійовім, Ковалевім... і скрізь, а скрізь* (М. Павлик. Вихора, 264).

БОЙКІВ ЯКІВ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *«На своїм життю, то я був лиш у головних вісімнайцітьох мальфарів, аби си шош від них навчіти. Був у Пілата в Річці. В Якова Бойкового в Акре-*

шорі. В Лукина в Рушорі. В Єблоници коло Микуличіна у Ферлея. <...>» (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 441).

БОЙКО Прізвище персонажа художнього твору. *Коли прийшли на місце, ватага була ще не вся в зборі. Бойко був, Срібнарчук із Гаштураком – нерозлучні приятелі. У тім же дні прийшов Кошак і приніс новину, що караван вірменських купців, бажаючи забезпечитися від опришків, найняв собі ескорт з микуличинських людей за проводництвом Мочернака, багач такий був у Микуличині* (Г. Хоткевич. Довбуш, 334).

БОЙКО ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *А ше в Косові хлопець оден, у дзекана служит. Бойко Іван. Коби до него скочіти. То такий хлопець, що варт. Він і дзекана бив* (Г. Хоткевич. Довбуш, 222); *Не воскрес же Федюк, так само, як Жупник, Пістолетник, як сей – Бойчук, Бойко... Іван... Вони слівця тогди не промовили, кому нагорнули бесаги золота. І з тим золотом, гей у криницю шубовсьнули* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 61).

БОЙКО ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Це Петро Бойко розповів мені про Потоцького* (В. Гжицький. Опришки, 126).

БОЙЧИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Бойко**, персонажки художнього твору. *Дай майно по першій жінці в руки Бойчихи старої...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 174).

БОЙЧУК 1. Прізвище персонажа художнього твору. Те саме, що **Бойчук Іван**. *Найщасливіше, либонь, повелося Бойчукові* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 259); *Не воскрес же Федюк, так само, як Жупник, Пістолетник, як сей – Бойчук, Бойко... Іван... Вони слівця тогди не промовили, кому нагорнули бесаги золота. І з тим золотом, гей у криницю шубовсьнули* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 61); *Бойчук, один зі старших опришків, цілувався з Юрчиком* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 184); *Не таким був Михайло Баган. Коли зізди стопилися на небі і місяць зблід із досади, зблизився він до Бойчука і так відіззався <...>* (Р. Єндик. Камінна душа,

146); – <...> *Що не хочу кого, а бога людсько-го! Ані маєтного газди, ні **Бойчука** з бордюгом червоних, ані пана знатного. Ає, не хочу! І ні мольфара-градівника, ні того, що скляні замки у Чорногорі одтворює, а такого, аби все наперед відав. Віждлуна!* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 56).

2. Прізвище персонажки художнього твору. *Тоді ми вперше довідались, що її дівоче прізвище **Бойчук**, по чоловікові писалась Дубоцак* (Р. Федорів. Маріка, 55).

БОЙЧУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Стяв Данилюк одному знаному добощуку голову, а незабаром і сам свою загубив од **Бойчукової** бартки. Поласився Іванів брат **Василь Бойчук** на добру панську нагороду за голову Баюрака, а тепер безвість де потерпає у страсі за свою душу. Газдівство прахом пішло, челядь розлізлася...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 265).

БОЙЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Бойчук**. *Першими ясенівськими родами були роди Марусяків, Шумеїв, Кручуків, Теклейчуків, **Бойчуків**, Лиликів, Могаруків* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 224).

БОЙЧУК ІВАН Прізвище та ім'я ватажка загону опришків, спільника і наступника **Олекси Довбуша**, персонажа художнього твору. *Після Баюрака був **Іван Бойчук**, який із побратимами здобув Болехів, згодом перейшов на Запорізьку Січ, гайдамакував, бо й опришували з ним у горах два запорожці-козаки* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 131); *Піде Палій, який уже був там, і **Іван Бойчук*** (В. Гжицький. Опришки, 144); – *Я не помиляюсь: ти є Довбуш! Бери, дедю, у свій загін. – **Іван Бойчук** з Дебеславців* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 94); *І тіло Василеве на шибеницях по всьому краю... А сіромашня?... Ну з переляку робити на панів і напиватися по корчмах. І пани чекали чогось подібного від **Івана Бойчука**? Не дочекалися. Ні в Болехові, ні в Бердичеві, ні навіть після Умані* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 51); *На високому камені сидів **Іван Бойчук**, вже немолодий, кряжистий, на суворому, орлиного профілю лиці шрамом через щоку значений,*

*налитий крутою силою, осанений рішучістю, владністю й упевненістю в собі, а обіч нього на нижчих каменях – найвірніші побратими-споборники й помічники: того віку, що й ватаг, кременний, з чорними віспинами на суворому виді, з шпакуватими і звислими вусами **Іван Жупник**, по другий бік гостроокий молодик у залізній мисюрці на голові і в панцирі під китарем **Семен Буцук**, Пістолетником званий, поряд з ним чорний, як жук, кучерявий **Василь Волошинець*** (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 77); *Забула ти **Івана Бойчука*** (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 63); *Другим легіником Довбушеві був також **Іван Бойчук*** (Л. Качковський. Довбушева пісня, 62).

БОЙЧУК КИФОР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Вкінці прийшов **Марічин дедя** – старий вівчар **Кифор Бойчук*** (Р. Федорів. Маріка, 102).

БОЙЧУКІВ Присвійний прикметник до прізвища **Бойчук**. *У Головах газдували і колішині опришки – Довбушеві, Баюракові, та й **Бойчукові** споборники* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 137).

БОЙЧУК МИРОН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Давнє родове гніздо **Бойчуків**. Колись у ньому лунали рішучі до челядини і лагідні до маржини газдівські голоси діда і батька, а відтак його, Іванів, зміцнілий молодий голос, – середушого сина **Мирона Бойчука*** (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 201).

БОЙЧУК ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Тільки **Юра Бойчук**, легінь-підліток, в якому ще кров не загусла, не обернулась в гусянку, не стернів ганебної тиші, одним махом переплигнув вориння, віч-на-віч здивався з **Жельманом**, пропік його наскрізь очима* (Р. Федорів. Жбан вина, 22).

БОЙЧУЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Бойчук**, персонажки художнього твору. *Маріка вже спекла хліб, він лежав на лаві і пахнув спокоєм, Григор ще гарячим клав його в бесаги, **Маріка** складала туди солонину, варені яйця, бринзу, стара **Бойчучка** всю цю скоромину скроплювала сльозами, а дедьо чистив зятеві кріса* (Р. Федорів. Маріка, 62).

БОКАНЮЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Боканюк**, персонажки художнього твору. *Буду боса ходити, аби всі люди виділи. Най сміютси... Гримнула Боканючка дверима, аж сволоки загули. Зушккала на курей, що під дверима скубти-ся позбиралися: ті з переляку залопотіли крильми, позлітали вище вікон* (В. Шкурган. Чоботи, 226).

БОКАТІЙ ФЛІПКО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. – *Прошу пані, – промовив несміливо Філіпко Бокатій, – нам тут так добре, що і йти не хочеться! – Дуже красенько, дорогі діточки!* (Марко Черемшина. Хіба даруймо воду, т.1, 62).

БОЛЕХІВ Місто обласного підпорядкування в Івано-Франківській області. *Окремі ватаги чорних хлопців брали топірцями Кути і Косів, навідувались у передмістя Коломиї, безстрашний Баюрак узяв приступом Болехів, а Станіслав обходили далекою дорогою, щоб випадково не настромитись на вістря списів панцирних корогв, що денно і ночо стерегли, як пси, підходи до кам'яного гнізда Потоцьких у межиріччі двох Бистриць* (Р. Федорів. Жбан вина, 120); *Минули ті часи, як опришки напали на Болехів, на Сигот, на Богородчани. Отинію, бо тогди було одно, а тепер друге. Тепер по містох, каут, військо стоїт. Гет ік день, так ніч узброєне* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 289); – *На які міста ви ходили, без Довбуша вже? – Ходили на Яблунів, Долину, Косів, Пістинь, Баню, Рунгури, Болехів...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 43); – *Після того, як ми розійшлися в Марківці, він ще давав порядок панові в Болехові, на Самборщині, в Перемиській землі. Помираючи, Іван залишив свій різак церкві Беняшки* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 159); – *Котрий то?.. – похмуро зламав брови Бойчук. – Закревський. Його двір у Тисові під Болеховом, – сказала покритка, прикривши віями сумні очі* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 337); – *А чули, як наш Олексик обдурив пана в Болехові?* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 146).

БОЛЕХІВ ВОЛОСЬКИЙ Назва села, яке згодом стало частиною сучасного **Бо-**

хова. *Колись хтось у річковій долині спробував виварити ропу, що джерелами була з-під земної шкіри. Відтоді й почало рости село, що ділилось на Болехів Руський і Болехів Волоський* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 338).

БОЛЕХІВ РУСЬКИЙ Назва села, яке згодом стало частиною сучасного **Болехова**. *Колись хтось у річковій долині спробував виварити ропу, що джерелами була з-під земної шкіри. Відтоді й почало рости село, що ділилось на Болехів Руський і Болехів Волоський* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 338).

БОЛІДЖУК Прізвисько персонажа художнього твору. *Радний Юрій Соломійчук, якого називали Юзенчуком, а прозивали Короступом, написав на війта фальшивий донос, бо хотів, щоб війтом став багач Боліджук, а собі готував крісло громадського писаря* (С. Пушик. Карпатське літо, 267).

БОЛІДЖУК ПЕТРО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Був там війтом Петро Боліджук* (С. Пушик. Карпатське літо, 267).

БОЛШИВА Назва урочища у селі **Рунгури** Коломийського району Івано-Франківської області. *Від голоду людей спасала сіль з Боянки і Болшиви* (П. Федюк. Леон Поп'юк, 129).

БОРГИНЯ Назва гори неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *Коли потік мчить з гори, а Боргиня не хоче признаватися, хто кому і що заборгував, що така назва лишилася і нам* (С. Пушик. Карпатське літо, 255).

БОРДЮЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Бордюк**, персонажки художнього твору. // у пісн. *Ой зазультка прилетіла та й ела кувати; / Збирається тяжка ровта, щось іде шукати, / Кували ми дві зазулі, дві разом завили; / А як війшли до Бордючки, так Николу ймили* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош, т.21, 451).

БОРЖАВА Назва гірського масиву в Закарпатській області, між річками Віча і Ріка. *Себастьян залишився у Ялівці восени 1913 року. Тоді йому було двадцять років. Він на-*

родився з іншого боку Карпат – на **Боржаві** – у 1893 році. В 1909 цілий місяць мешкав з батьками у Трієсті, а через рік поїхав воювати до Африки (Т. Прохасько. Непрості, 9).

БОРИНИЧ Прізвище персонажа художнього твору. На шпиталики призначив доктор **Боринич** хати, де вся родина була хвора. (М. Остромира. На бистрим Черемошем, 182).

БОРИНИЧЕВА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Боринич**, персонажки художнього твору. – <...> Як той Дмитро з Потюку може вчити, що закінчив лише сільську школу, то що ж тоді ви, Мартусю, що закінчили гімназію! Щоб лиш сила та й охота була до праці, – порадила щиро пані **Бориничева** (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 242).

БОРИНИЧІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Боринич**. Тільки, чому це досі батька немає? Засидівся, як звичайно в **Бориничів** (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 75).

БОРИС Ім'я персонажа художнього твору. Бажаємо, щоб у здоров'ї ріс / Розумний, чесний їх синок **Борис!** (М. Рильський. Карпатські октави, 229).

БОРКАНЮК ОЛЕКСА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Оцей син лісоруба з Яснів – **Олекса Борканюк!** (С. Скляренко. Карпати, т.1, 70).

БОРСУК ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Покладіть файний хрест, напишіть, що під ним лежить Юстина, дочка Семена Паленюка, мама чотирьох синів і трьох дочок, жінка **Петра Борсука** – та й буде* (М. Матіос. Нація, 249).

БОРТНИКИ Назва села у Тлумацькому районі Івано-Франківської області. – <...> *Мой! коби то в одному Жукові, а то по всіх селах – у Жукотині, Хотимирі, **Бортниках**... Куди не підеш, скрізь фільварки ростуть, а хлопці горбатіють на панському. Ає* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 12).

БОРУК СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Знають, що **Семен Борук**, твій дедьо, запальний гуцул був* (Р. Федорів. Пароль «сонце», 223).

БОРУХІВ БЕРКО КРУМГОЛЬЦ Присвійний прикметник до імені **Борух** та ім'я й прізвище персонажа художнього твору. **Берко Крумгольц Борухів** був вже з ночі злосний коло дараб (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкова Юри, ч.1, 543).

БОРЩІВ Назва села в Буцацькому районі Тернопільської області. *Кожний день, який розпочинався в селі **Борщеві**, зустрічали люди тривогою і внутрішнім неспокоєм – а що сьогодні трапиться? А кого сьогодні поб'ють? А скільки дадуть і чим?..* (Г. Хоткевич. Довбуш, 280); *Мав знищити в селі **Борщеві** панського управителя, який люто знущався з селян* (В. Гжицький. Опришки, 134); *Але як довідався якимось про **Борщів**, / Зрадів я дуже і рішив вернутись, / Бо це ж не всіх Злотичьких ти скарав...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 162); *Післанець пішов у Яблонів, а Довбуш вибрався з легіями на **Борщів** до пана Злотичького. Прийшли в село серед білого дня і стали під двором. Брама висока і сильна* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 46); // образн. *Загадковий **Борщів** додивлявся останній сон* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 193).

БОСИЙ Кличка собаки. *Не рахував, скільки разів гавкав **Босий**, - знак, що прийшли чужі люди, які можуть перешкодити працювати* (М. Яновський. Танець дараби, 47).

БОСНІЯ Історичний і географічний регіон, що лежить у Динарських Альпах, обмежений з півдня Паннонією рівниною, з півночі та сходу річками Сава і Дрина. *Пішли вісті по селу, що Василь кинув усю роботу, передав Николаєві, а сам поїхав з Маричкою до **Боснії*** (А. Крушельницький. Рубають ліс, 387).

БОСНЯ Назва урочища. *Син Миколай у **Босні**, у бутині* (Г. Хоткевич. Пожарище, 343).

БОСОВИЧ ЗІРКА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *За шуміли, бо **Зірка Босович** залишилася сиротою* (М. Яновський. Що за білою стіною, 287).

БОСОВИЧКА Назва дочки за прізвищем батька **Босович**, персонажки художньо-

го твору. *Він розніс Босовичку, яка, не дочекавшись кінця навчального року, вискочила заміж* (М. Яновський. Що за білою стіною, 286).

БОТИК Прізвище персонажа художнього твору. *Тай вже на Збора у вечер вна дала Костівському Иванчікови віданє, шо в Ботика на Жєб'ю є така дівченa, шо скраз может бути для йго Дмитруші пара, бо й з доброго плєчя – Ботівського, тай файна и розумна* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 212).

БОТИЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Ботик**, персонажки художнього твору. *Уни видразу ни йшли у церкву, лєшували на цвинтари, аби вздріти Ботівську дівку, а шо Иванчік добре знав Ботика тай Ботичку, то ни журиwси, шо ни пизнаст и їх дівку* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 213).

БОТІВСКИЙ Присвійний прикметник до прізвища **Ботик**. *Тай вже на Збора у вечер вна дала Костівському Иванчікови віданє, шо в Ботика на Жєб'ю є така дівченa, шо скраз может бути для йго Дмитруші пара, бо й з доброго плєчя – Ботівського, тай файна и розумна* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 213).

БОЧАРІВ Назва села. *Ярослав Гішка, сидячи верхи на коні, довго дивився на вкритє багряними хмарами небо, на долину, що лежала перед ним, на хатки села Бочарів, що вирізувались між дерев* (С. Склярєнко. Карпати, т.2, 102).

БОЯНИ Назва села неподалік **Чернівців**. *Дякую тобі, шо ти там під Боянами врятував мені життя. Кликав мене лейтенант та казав оповісти, як то було* (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 15).

БОЯНКА Назва кутка у селі **Рунгури** Коломийського району Івано-Франківської області. *На кутках Боянка та Вікнище є соляні криниці* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 126).

БОЯН ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Серед ночі, як вбитий у землю, маячив Федір Боян* (М. Яновський. Полум'я, 33).

БРАТКІВСЬКА Назва однієї з вершин масиву **Чорногора**, розташованої на межі Тячівського та Рахівського районів Закарпатської області. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожигєвську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребєнескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татульську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Заду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. Непрості, 40).

БРАТОВНИК ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Газда заспокоювався, бо слово Довбуша тверде. – Єк си називаєш? – Братовник Петро* (Г. Хоткевич. Довбуш, 350).

БРАГУСЬ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *В цьому бою десантники втратили ще двох бійців – закарпатця Івана Братуся і румуна Йона Требляну* (В. Сичєвський. Вернісь, Ружєно, 364).

БРЕБЕНЕСКУЛ Назва однієї з найвищих вершин масиву **Чорногора**, розташованої посередині хребта, на межі Івано-Франківської та Закарпатської областей. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожигєвську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребєнескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татульську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Заду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. Непрості, 40).

БРЕБЕНЕСКУЛ Назва потоку, що витікає з озера **Бербєнескул (Бербєняска)**. *До цієї чаші збігали струмочки, потічки й заповняли ущєлину водою. Особливо вередливий і непокірний бував потік Бребєнескул* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Так було..., 210).

БРЕМ Прізвище персонажа художнього твору. *Графік, котрий вчив Франца, вчився у Брема. Брем вчився у звірів. Роками графік переповідав Францові різні історії про*

Бремових вчителів. Роками Франц дивився на звірів і рисував їхні звички (Т. Прохасько. Непрості, 23).

БРЕМОВИЙ Присвійний прикметник до прізвища **Брем**. *Графік, котрий вчив Франца, вчився у Брема. Брем вчився у звірів. Роками графік переповідав Францові різні історії про Бремових вчителів. Роками Франц дивився на звірів і рисував їхні звички (Т. Прохасько. Непрості, 23).*

БРЕСКУЛ, БРЕЦКУЛ 1. Назва однієї з гірських вершин масиву **Чорногора**, розташованої на межі Івано-Франківської та Закарпатської областей, між горами **Говерлою** та **Пожижевська**. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, **Брескул**, **Пожижевську**, **Данциш**, **Гомул**, **Туркул**, **Шпиці**, **Ребра**, **Томнатик**, **Бребенескул**, **Менчул**, **Смотрич**, **Стайки**, **трохи Свидовця** – **Близиці** і **Татувельську**, далі – **Братківську**, **Довбушанку**, **Явірник**. **Заду** були **Ротила**, **Біла Кобила** і **Лисина Космацька** (Т. Прохасько. Непрості, 40); // образн. *А далі чуєш, як подають свої голоси зелені діти Чорногори: Туркул, Данциш, **Брескул**, Піп Іван, Стіг і найвища – Говерла (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 7).**

2. Назва полонини на горі **Брескул**. *Далі – полонини **Балцатул**, **Томнатик**, **Туркул**, **Брескул**, **Кукул**. **Прірви**, **звори**, **завалля**, **груні**, **яри** – *усе тут пахне землею, травою, лісами, сонцем і водою; усе тут має свою вічну красу, усе надихане духом повного життя (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гори мої Карпатської, 182); Я згадав чорта, дощ, туман, запальничку, яку залишив хлопцям на **Брецулі**, і заходився роздмухувати головешку (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 136).**

БРЕТЧЄНИК Назва присілка у **Жаб'є**. *Довго вни там на **Бретчєнику** стоєли, тай ни про одно говорили, лиш ни згадували про то, чого вни оба на **Жеб'є** прийшли (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 215).*

БРЕЦКУЛ див. **БРЕСКУЛ**

БРЕЧНИК Назва кутка у **Жаб'є**. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до **жаб'ївської***

*громади належать **Багна**, **Чорногора**, **Буковець** <...> *І це ще не все: **Присліп Великий**, **Діл**, **Гать Крива**, **Волова**, **Одзирноватий**, **Чорний Потік**, **Голиці**, **Чердаки**, **Берда**, **Підостричів**, **Гриджин**, **Магурка**, **Підобіч**, **Довбнівки**, **Підбережниця**, **Бречник**, **Дворище**, **Козьманівський**, **Біла Кобила**... (С. Пушик. Карпатське літо, 248).**

БРИГІДКИ Назва в'язниці у **Львові**. *З Ясенова відставили до Коломиї, а потім до Львова, до **Бригідок** (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 118).*

БРИКОВИЧ Прізвище персонажа художнього твору. *Раз, як вони вийшли, бабуня сказала: «Буде з них гарна пара. Обидвоє такі високі і стрункі». Кликати його «пане Влодзю», а називався **Брикович** і був суддею у **Кутах**, на своїй першій посаді (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 9).*

БРИНДЗЕЙЧИН Присвійний прикметник до прізвища **Бриндзей**. *– А! їго таке, шо лиш го дес на дорозі найдут, тото тінь чоловіка. Але ше ми сегодни сьмішно, ек собі нагадаю, ек він передтогід на **Бриндзейчинім** весіллю вимінев був усі коновки, та й дали йому начинки й порцію горівки, а він завів гуцулскої: *З тої гори два явори, меж ними чічка, / Бодай же ж мні смага втєла, шо-с така маціцька (Марко Черемшина. Чічка, т.1, 112).**

БРИСЬКО Кличка собаки. *Тихо, тихо, **Бриську** (Р. Федорів. Таїна, 177).*

БРОВКА ЮРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Ниделеко від попа, під **Калавуров**, жив **Юрій Бровка** (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 126).*

БРОВЧІНИЙ Присвійний прикметник до прізвища **Бровка**. *«<...> Навіть на **Жеб'є**, на **Єсеново** та у **Єворово** кликали мене **березувати**. Я й тудя понаулював коледників старовіцких, **Бровчїних** колед. <...>» (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 85).*

БРОДИ Назва міста, адміністративного центру **Бродівського району** **Львівської області**. *Анничка бачила, як **Олекса ділив гурт на ватаги**: були **ватаги з-під Перегінська** й **Бродів**, були **з-під Дрогобича** й **Коломиї**, на*

чолі кожної ватаги Олекса ставив ватажка (Р. Федорів. Жбан вина, 71).

БРОСЮК ЮРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Добра причка лучилася, хоть би й мому Філіпови така!* – сказав Ілаш. – *Ій, най бог криє, бадіку Ілаше, вас від усекої прички та й усіх нас, ірцених!* – протестував руками приземкуватий **Юрко Бросюк**. – *Аби так був відтєв собі руку, та й годуй каліку на цале житє?* (Марко Черемшина. Хіба даруймо воду!, т.1, 59).

БРУЛЬ Прізвище персонажа художнього твору. – *Біду чоловік перетерпить, добро – не кожен...* *Дивіться, вчора молодий Бруль, що купив машину за точені глобуси і фарбованих «дідів», пішов на ріку веселитися і втопився у плесі, п'яний, – сповістила Оля* (М. Яновський. Витривалий Тирса, 220).

БРУСНИЙ Назва гори неподалік села **Шешори** в Косівському районі Івано-Франківської області. *Де Брусний здійнявся до зорі, / Курмитура буками крислата. / Де шумить Рокита на горі, / Полонинить трави Росохата* (О. Василяшук. Шешори, 22); *Я пана Мироняка знаю. За ліс він голову віддав би, у вогонь скочив би. То такий чоловік. Але ви... звідки ви? Знаю. Це між Лючкою і долиною Черемошу. Траплялось заїздити у ваше село, переходити тамтешні верхи – Брусний, Курметуру, Лисину-Космацьку, Грегит* (М. Яновський. Гірське серце, 89).

БРУСНИЧКА Назва потоку в Путильському районі Чернівецької області. *«Шипинська земля». Звідси невеличкі жилочки природи, потічки – Петрівець, Брусничка, Зварич – починають свій біг до далекого Дунаю* (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

БРУСТИЙ Назва ґруня неподалік села **Річка** Косівського району Івано-Франківської області. *Шкрібняки мешкали тут, де Віпчинка, Соکیلський, а до Марка Мегедіюка треба було йти у той бік, куди тягнеться ґрунь Брустий, до села Річки* (С. Пушик. Карпатське літо, 242).

БРУСТУРИ Назва села у Косівському районі Івано-Франківської області. *А три дні тому «прибив до стіни» кривавого дідича у Брустурах. Двір його пустив димом і червоними язиками до неба...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 88); *Перед ним стали всі*

гірські дороги. Вони в горах ведуть понад більші ріки. Он та з Кутів понад Черемош на Тюдів, Рожен, Ростоки... А там на Білу Ріку – через Стебне, Довгополе і на Буркут. А з Устерік понад Чорну Ріку до Ясенова... А там Криворівня, Жаб'є, Буркут... А ще з Косова до Ясенова... І ще одна дорога понад Пістинькою, де Брустури, Космач... (Б. Бойко. По голови... По голови..., 68); *У гірському селі Брустурах був священником Петро Ступницький, який у церковній книзі записував найцікавіші події на Гуцульщині: напади опришків, холера, голод, сніги в травні, страти опришків...* (С. Пушик. Карпатське літо, 275); *Це ж рукою з Чернівців подати до Брустурів* (М. Матіос. Нація, 166); *Йдемо з Брустур у Шешори. Вздовж дороги ріка. Йдуть ніби дві товаришки поруч. Одна мовчить, друга говірка. На хвилину не змовкає* (О. Дучимінська. Казка гірської річки, 60); *– Ади, в Брустурах якийсь опришок напав на жінку серед дороги, здер з неї новіське шмаття, навіть сорочку казав скидати тай ледви випросилася* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 16).

БРУСТУРНЯКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Брустурняк**. – *До мене підемо. Отам, під горою, моя хата, – запросив червонолиций із барвистими пір'їнами на крисані. – Подивитесь, як Брустурняки живуть* (М. Яновський. Гірське серце, 15).

БРУСТУРНЯК ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Тоді знову встав наймолодший серед потертого життям товариства Федір Брустурняк, акуратний, безпосередній, знаючий лісник* (М. Яновський. Гірське серце, 143).

БРУСТУРЯНКА Назва річки в межах Тячівського району Закарпатської області, лівої притоки **Тересви**. *Себастьян ще міг втекти – звернути між кольорові дерев'яні будиночки, садами вибігти до берега і поплисти серед колод Брустурянкою до Тересви, Тересва винесла би в Тису, а вже Тисою через кілька днів можна бути у Дунаї і завертати або до Відня, або до дельти – і там, і там є безліч схованок на ціле життя* (Т. Прохасько. Непрості, 107).

БУБКИ Назва гори неподалік села **Брустри** Косівського району Івано-Франківської області. *Над річковов долинов та над кітловинами Білого й Чорного Черемоша, від Скупови по Круглу, Деречок, Буковинські Кичіри, Писаний Камінь, Ігрец, Бубки та по Костричу лежєла фалдистим помостом сірава густа мрєч, укриваючі широчезнов рівневі, єк одзеро, всі долини й кітловини, виповнюєчі їх собов помижу гори аж по самі береги сино темно виднокруга так, шо лиш дес-нидєс визирали з сірої мраки шпилі гір – кичири, отєк би ніби голови заклетих королів, шо то цілим своїм тубубом аж по самісєньку шию купалиси в сухім сиватим мори мраки* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 370).

БУБНЄ Назва ґруня неподалік селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *Йшли через Бубнє старим плаєм Промиком* (У. Самчук. Гори говорять, 19).

БУБНИЩЕ Назва села неподалік міста **Болехів**. *Опришки, розганяючи попід тини курей і собак, пролетіли Корчином і поскакали на Бубнище* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 220); *Усе Бубнище знає...* (Р. Федорів. Жбан вина, 273); *– Я не по скарб. Де Олексів – не знаю. А наш, болехівський, коло Бубнища на Одинці. То підємо? – пік тихим словом гірше від червоного заліза* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 65).

БУБРИК НАСТЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Коли Настя Бубрик сміялася, в ній сміялося все: і рот, повний чудових білих зубів, і пухкі щоки з ямочками, і маленький кирпатий носик, і високі пишні груди – словом, усе, крім очей, бо на їх місці під час того заразливого сміху утворювались вузенькі, наче прорізані осокою щілини* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 72).

БУДЗ КОСТЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Та й з'їхалися фіри, як наймлені. Тоті карі коні – то вуйка Костина Будза, а тоті білі – то вуйка Мартинюка, а тоті гніді – то Кулєшірєві, а сиві – то Лазорєкові, а тоті черлені – то Дутчєкові* (Марко Черемшина. Бо як дим підоймається, т.1, 237).

БУДИЩЕ Назва села. *Дивитьєся – хлопець із того ж таки села Будищ, Глодіан Івануш* (Г. Хоткевич. Довбуш, 398); *– Був би з нами Довбуш – можна б і напасти, – сказав опришок Рахників з Будищ* (В. Гжицький. Опришки, 148).

БУДІВСЬКА ПОЛЯНА Назва полонини у **Волощині**. *І ранєсєнько чи вночі на галицький бік з Будівської Поляни переганяв свою отару якийсь напасний волох Дроньо* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

БУДЯЧКА КАТЕРИНА Назва дружини за прізвищем чоловіка Будяк та ім'я персонажки художнього твору. *О, Фросинині товаришки з повені всі пішли би тепер за нею, та лишилось їх лиш три: вона, Катерина Будячка... і Василина Шиманська, чийого Прокопа грім убив на самого Іллі* (М. Матіос. Нація, 95).

БУЗЬКАНЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Видитьєся, вжє тішитьєся разом із Прудким і Бузьканиюком* (М. Яновський. Золотий перстєнь, 43).

БУЗЬКО ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Коли ж закрутилася воєнна завірюха, Семен Глушман скинув овечу шкуру, дістав з-поміж снопів квасолі з бантин обріз англійської марки, кривий Іван Бузько, сільський кравець, пошив йому з синіх старих штанів мазєпенку, і Семен став комендантом сільської поліції, яка складалася з синків місцевих багачів* (Р. Федорів. Маріка, 66).

БУКАЧУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У лісоруба Василя Букачука сьгодні під вечір аж тричі запитали, чи він не загубив чоєсь* (М. Стєльмах. Над Черемошем, 55).

БУКАЧУК МАР'ЯН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *З рубленої зимарки вийшов старий Мар'ян Букачук, приклав руку до очей* (М. Стєльмах. Над Черемошем, 99).

БУКІВЕЦЬ див. **БУКОВЕЦЬ**

БУКОВА Назва гори у Вижницькому районі Чернівецької області. *Із першого порогового перевалу до вічного царства гір виднілися верховини Магури, Бісєкова, Кінашки,*

а далі вже вгадувалися за серпанками землі і пам'яті Розсічний, Сінна, **Букова**, Ванчин, Пліша, Магура-друга, що вище, Скупова (Р. Андріяшик. Сторонець, 110).

БУКОВЕЦЬ, БУКІВЕЦЬ, БУКОВЕЦ 1.

Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. – *Шо ми – зблудимо, ци ек? Дорога онна: на Єворів, на Буковець, там Єсиня, Криворівня й Жєб'є, – говорив він так, наче ходив тут уже кілька разів. – Так ек нам вертати? Таже хлопці засміют. На вулицю не вийдеш* (Г. Хоткевич. Довбуш, 118); *Се згадав пан ад'юнт іще сьогодні надвечір, коли, з'їхавши з Буківця, уперве почув шум Черемошу* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош, т.21, 464); *Тоді село не селом виглядало – лише розкидані то на узбережжі ріки, то по захмарних верхах присілки: Печище, Буковець, Тепличний, Варатин, Лисниці, Млинський* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 224); *Коли з'їжджав з Буківця, не міг вдержати одною рукою коней, і прийшлося покласти образ на воза* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 35); *До Гафійчуковго гнізда на Буківці знають дорогу друзі дударя, співака, майстра-будівельника, лісоруба, коваля, кушніра, столяра, бондаря... – та про себе він сам склав пісню, у якій перераховує усі свої професії* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 104); *«То ти Копил?» «Я». «Тот сам, шо маєш коло Записка в Єсенові на Буківці свій ґрунт?»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 442).

2. Назва хутора в Герцаївському районі Чернівецької області. *Вчителька із Буківця* (він у Молдову йшов через той хутір, далі мандрував через гори: Ванчин, Букову, Розсічну, Магуру, до Берегомета, звідти дістався до Банилова і з обозами доїхав до Радівців, а далі, вже залізницею, добрався до Ясси), *Словом, якась учителька з Буківця* <...> микнулась до фотокарток на стіні (Р. Андріяшик. Сторонець, 23).

3. Назва кутка у **Жаб'є**. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать Багна, Чорногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долішня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають*

одним словом *Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блїхава, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

4. Назва гори в селі **Буковець** Верховинського району Івано-Франківської області. *Леся Українка та Климент Квітка були зачудовані цією церквою у полоні смерек і річкою Рибницею, що починалася за Яворовим, де гори Буковець та Ірець, а тут, трохи нижче церкви, де закінчується Яворів, річка творила водоспад-зук, і показував ребра-скали верх Соکیلський, що тянувся до Черемоша* (С. Пушик. Карпатське літо, 240); *Його оседок десь там, під величним зеленоруним Буківцем, який підноситься над селом, як поважний газда, гордо, велично* (М. Яновський. Голуба парасоля, 317); *Ще через короткий проміжок часу завалували тривожні дими на Буковці, потім – на Писаному Камені, на Синицях, на Крипті, на Кичері, вістячи гуцульському горисвітлові про небезпеку* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 152).

БУКОВЕЦ див. БУКОВЕЦЬ

БУКОВЕЦЬКА ОЛЕНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Жінку багачку знайшли – Олену Буковецьку* (П. Федюк. Ностальгія за скрипкою, 16).

БУКОВЕЦЬКА ПОЛОНІНА Назва полонини неподалік села **Буковець** Верховинського району Івано-Франківської області. *Та не тільки пуповини і могили пращурів давали газді відчуття своєї ваги, не в меншій мірі – вїтївство те ще те, що сам дідич Держковський визнавав за ним право на володіння Шумеївициною з обійстями, цариною, буковинкою, Глинським потоком, частиною Буковецької полонини, не кажучи вже про розкорчовані родом чорногірські полонини Шурин і Гнатиха, куди ще не сягали загребуці панські й орендаторські руки* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 11); – <...> *Коли розів'ється бучок, а гори покриються травою, зійдемося на Буковецькій полонині* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 121).

БУКОВЕЦЬКИЙ ГРУНЬ Те саме, що **БУКОВЕЦЬ**⁴. *Десь насеред Буковецького*

груня він швидко збухає тілистим, пружким, срібнобоким і білогривим змієм (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 194).

БУКОВЕЦЬКИЙ ПЕРЕВАЛ Назва перевалу у селі **Буковець** Верховинського району Івано-Франківської області. *Тут був Буковецький перевал* (С. Пушик. Карпатське літо, 244); *Стежка ця за течією ріки бігла в один бік на Ясенів і з Буковецького перевалу вже дорогою через Яворів простягалася на Косів, Заболотів, Коломию, і розчахуючись у Ясенів біля панського двору, – на Устеріки, Білоберезку, Розтоки, Кути, а проти течії і теж понад річкою – на Жаб'є, Бистрець, Зелене, а ще далі ген-ген губилася у чорногірській і мадярській сторонах* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 153).

БУКОВ'ЄНА Назва присілка села **Красноїлля**. *Йго сестру, що була віддана за Бісаком у Буков'єні, у молодім віці зігнав із світа Калавуря* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 135).

БУКОВИНА Назва краю на українськомунському етнографічному пограниччі, між середньою течією Дністра та головним Карпатським хребтом у долинах верхньої течії **Пругу** та **Сірету**. *Кує стократ зозуля на калні, / Шепочуть шуми про величні зміни / В твоїй, співаче, рідній Буковині* (М. Марфівич. На могилі Юрія Федьковича, 52); *А стариня своє гадає. Ранком зібрався Дмитро і пішов у Путилів на Буковину до Микули* (Р. Єндик. Чорногорські шуми, 139); *Тікають самостійницькі отамани і з Полісся, і з Поділля, пече їм у п'яти і на Сожі, і на Буковині* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 28); *Інші казали, що бачили його на Буковині, як їхав до Румунії на роботу* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 387); *Казав, що розказував йому головний мальфарь Олексій із Плоскої на Буковині, що східної суботи ек би взяв перше єйце з-під писківки, вимастив йго вузлом й сам аби си вимастив сажев тай то єйце аби поклав собі під ліве плече й так аби пересидів голий за коменом на печі дев'ять день ни вмиваний, ніївше й ни молічиси Богу, то висидів би «дев'ятьденника» – «йєго» изчез би* (П. Шекерик-Доників.

Дідо Іванчік, 52); *І легко було з ними, безм'ятежно. Спокійними очима тихої задуми дивилася, дивилася на далекі сині верхи Буковини, на суворе пасмо Чорної гори і на тоту яскраву плямку снігу, що блищить сліпучо під заблуканим сонячним променем* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 52); *Від дерев пішли назви багатьох сіл, а бук може тим пишатись, що цілий край названо Буковиною, хоч є й інша думка – Боковиною називали колись Буковину* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 10); *Видіте, кленочки, / Скільки маю віна – / Вся моя багата / Пишна Буковина!* (В. Зубар. Багата наречена, 9).

БУКОВИНКА Назва груня в селі Поляниця Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *За півгодини ходи через грунь Буковинку, який сполучується з горою Тисою, будемо в Ясіню-Центрі, де маємо тепер ще одну садибу й де скоро десяток років живу я* (У. Самчук. Гори говорять, 6).

БУКОВИНСКІ ГОРИ Назва гірського масиву в **Буковині**. <...> *Він махнув рукою в бік поличного викна на Буковинські гори, бо лиш там, на Волоскім боці є, Ива', шочоло – мальфарі.* <...> (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 387).

БУКОВИНСКІ КИЧІРИ, БУКОВИНСЬКІ КИЧІРИ Те саме, що **БУКОВИНСЬКІ ГОРИ**. *Єк лиш трошки вдарило на косицу й наколи я уздрів кріз поличне викно маленьку смушку єсної зарі над Буковинськими кичірами, то я виразу си схопив з постелі* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 44); *Над річковов долин та над кітловинами Білого й Чорного Черемоша, від Скупови по Круглу, Деречок, Буковинські Кичіри, Писаний Камінь, Ігрець, Бубки та по Костричу лежєла фалдистим помостом сірава густа мрєч, укриваючі широчезнов рівнев, єк одзеро, всі долини й кітловини, виповнючі їх собов поміжи гори аж по самі береги сино темно виднокруга так, що лиш дес-ни-дес визирали з сірої мраки шпилі гір – кичіри, отєк би ніби голови заклетих королів, що то цілим своїм тулубом аж по самісеньку шию купалиси в сухім сиватим мори мраки* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 370).

БУКОВИНЬСЬКІ КИЧІРИ див. **БУКОВИНСЬКІ КИЧІРИ**

БУКОВИНСЬКИЙ МАЛИШ МИКОЛА Відносний прикметник до назви краю **Буковина** та прізвище й ім'я персонажа художнього твору. – <...> *Хоч би хто з печераків вийшов, хоч би головний косівський ворожбит приштитьгукував, хоч би сам Микола Малиш Буковинський чарував, ніхто мене від тебе не віджене, ніхто мені тебе не відбере, бо ти є я, а я – ти* (Р. Єндик. Чорногорські шуми, 136).

БУКШОВАНІЙ Прізвище персонажа художнього твору. *І молився за душі померлих, за які більше ніхто не міг помолитися – за Франца, <...> сотника Дідушка, сотника Букишованого, полковника Колодзінського, генерала Тарнавського, своїх негритянок, Северина, молодшого Млинарського, дочку папи римського, Брема, Вітгенштайна, цигарських трубачів, Анну, Анну й Анну* (Т. Прохасько. Непрості, 137).

БУЛИГИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Булига**. Лишень відсвяткували Йордан, як сумно затрембітали трембіти по Іванові – скупався парубок на водохреца в Черемоші – за тиждень згорів у пропасниці; влітку з корчми принесли неживого, закривавленого Богдана – не минула легія кровна родова помста **Булигів**; а восени на панському полюванні поранений зубр прохромив рогом Ярослава, розтоптав. Тієї ж осені почало щось дивне діятись з наймолодшим – Михайлом (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 325).

БУЛЬКАТА МИХАЙЛИХА Прізвище та назва дружини за іменем чоловіка **Михайло**, персонажки художнього твору. *Молоді ввійшли в хату, а за ними з'явилася Гафія Ринза сита позичати, Парасці Рибчуковій конче треба решета, Михайлисі Булькатій для повного щастя треба позичити гороскоп, перевірити на двадцятому році подружнього життя чи підходить їй по «планиді» Михайло Булькатий, Коцевій Палагні, ади таки нині, треба було драбини, Павлісі Зачепісі треба довгих вил, Марійці Коновці, кров з носа, треба тачок* (П. Федюк. Давайте заспіваємо, 47).

БУЛЬКАТИЙ МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Молоді ввійшли в хату, а за ними з'явилася Гафія Ринза сита позичати, Парасці Рибчуковій конче треба решета, Михайлисі Булькатій для повного щастя треба позичити гороскоп, перевірити на двадцятому році подружнього життя чи підходить їй по «планиді» Михайло Булькатий, Коцевій Палагні, ади таки нині, треба було драбини, Павлісі Зачепісі треба довгих вил, Марійці Коновці, кров з носа, треба тачок* (П. Федюк. Давайте заспіваємо, 47).

БУНДЗЯК Прізвище персонажа художнього твору. *Він ніби відчував, що в цей час до майдану, скрадаючись, наближались спішені Бундзяк, Вацеба, Качмала* (М. Стельмах. Над Черемошем, 121).

БУНДЯЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Бундзяк**, персонажки художнього твору. *Вони припали одна за одною під пан отцевим золотим Євангелієм і золоту ризою: напівсліпа сухонька Бундячка, і Шиманська в пишнім кептаріку... руда Марія й маленька, як дитина, Юрчиха, гонориста Шкріблячка й скупа на слово Шулемчучка, фудульна Процева, й добра, як хліб, Гасюкова, хитріша від лиса Паращина, й висока, як трепета, Павлюкова* (М. Магіос. Нація, 100).

БУНЬКОВИЦЯ Лексичний компонент фраземи «так тя гонити, як суку на Буньковиці» – «багаторазово й безрозбірливо задовольняти статевий потяг». – *Мазур та кож людина, але то був один мазур, а твоїх зливанців Гуцулякові півсела помагало робити, так тя гонили, як суку на Буньковиці!* (М. Дзюба. Укриті небом, 185).

БУРДИ-ДРАГИРІЙ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищами **Бурда**, **Драгирій**. *Захланний Максим Шумей, що загарбав незорі Шурина і Гнатиху, або жаб'ївські Бурди-Драгирій, які володіли Гаджиною, Погорівкою і Маришевською, зневажливо закрили б губу, побачивши цю поляну, але для Світозари вона правила за полонинку* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 4).

БУРИХАЙЛИНЯК БЕРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ой-га! Коли Берко Бурихайлиняк такий дуже мудрий, то най сам іде під скалу чипити на ніч та сокотити і держати дараби з своїм деревом* (Д. Харов'юк. *Смерть Сороканюкового Юри*, ч.1, 544).

БУРИХАЙЛОВИЙ Присвійний прикметник до прізвища **Бурихайлиняк**. *Ніхто ніби ніде ніколи не видів такого Бурихайлового вилупка, та й зараз умре зо страху перед ним* (Д. Харов'юк. *Смерть Сороканюкового Юри*, ч.1, 544).

БУРКУТ 1. Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області неподалік українсько-румунського кордону. *Прикро, що упорядники альбому «Леся Українка. Життя і творчість в документах, фотографіях, ілюстраціях» не вмістили листівки «Спомин з Буркута», що, як мені відомо, зберігалася донедавна у Стефанії Володимирівни, в Івано-Франківську, і на цій листівці залишили свої автографи майже всі, хто влітку 1901 року відпочивав і лікувався у Буркуті* (С. Пушик. *Карпатське літо*, 236); *Застукали кінські копита на помості Чорного мосту. Ми в'їздили до Буркута. Коні йшли жваво, бо спішили до своєї стайні* (Р. Яримович. *Гостина на Чивчинській полонині*, 74); *Перед ним стали всі гірські дороги. Вони в горах ведуть понад більші ріки. Он та з Кутів понад Черемош на Тюдів, Рожен, Ростокі... А там на Білу Ріку – через Стебне, Довгополе і на Буркут. А з Устерік понад Чорну Ріку до Ясенова... А там Криворівня, Жаб'є, Буркут... А ще з Косова до Ясенова... І ще одна дорога понад Пістинькою, де Брустури, Космач...* (Б. Бойко. *По голови... По голови...*, 68); *Дорога пнеться вгору, вгору, / В шофера згоди не пита... / По всьому видно, що нескоро / Доберемось до Буркута* (М. Карпенко. *Дорога пнеться вгору, вгору...*, 127); *Відав на Буркут підємо, а там почерез полонину Лукавицю – до кордону...* (М. Остромира. *Над бистрим Черемошем*, 79).

2. Назва потоку в селі **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Навколо самі тільки дерева та папороть,*

птиці співають, Черемош шумить, а з ним навперейми шумить отой залізний потік, що то власне Буркутом зветься (С. Пушик. *Перо Золотого Птаха*, 163).

БУРКУТСЬКИЙ Відносний прикметник до назви села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Буркутський період і досі залишається білоплямою в дослідженнях про життя і творчість Лесі Українки* (С. Пушик. *Карпатське літо*, 236).

БУСАРА ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Це було його прізвисько (шипізнамено, як кажуть гуцули), а справжнє ім'я багатія – Петро Бусара* (С. Пушик. *Карпатське літо*, 288).

БУТИНЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Плацаницю несли чотири найповажніші газди: Юра Томашевський, Танасій Бутинюк, вїт Олекса Шикманюк та вїт із другого села – Миколай Плитчук* (М. Остромира. *Над бистрим Черемошем*, 21).

БУТИНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Бутинюк**. – *А ми все журилися тобою, гадали, що впаде де по дорозі, бо то і сили в тебе небагато, – говорили жінки. – А до Бутинюків ти не вступала?* (М. Остромира. *Над бистрим Черемошем*, 109).

БУТИНЮКОВА Присвійний прикметник до прізвища годувальника й виховника нерідної дочки **Бутинюк**. – *Та же Гната Рубанюка жінка – Бутинюкова годованка* (М. Остромира. *Над бистрим Черемошем*, 107).

БУТИНЮКОВА АННИЦЯ Присвійний прикметник до прізвища **Бутинюк** та ім'я персонажки художнього твору. *А його, Юру Гордійчука, кохає Бутинюкова Анниця, найкраща дівчина на всі верхи* (М. Остромира. *Над бистрим Черемошем*, 42).

БУТИНЮЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Бутинюк**, персонажки художнього твору. *Бутинючка взяла Катерину за годованку, а хату кожної весни Бутинючки співають, Черемош шумить, а з ним навперейми шумить отой залізний потік, що то власне Буркутом зветься* (С. Пушик. *Перо Золотого Птаха*, 163).

нюк *направляє* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 35).

БУТИНЮЧКА ВАСИЛИНА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Бутинюк** та ім'я персонажки художнього твору. *З хати вийшла Василина Бутинючка і почала обсівати пшеницею, тричі обходячи довкола весільних гостей, благаючи у Господа щастя-долі у молодят* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 57).

БУТІВЕЦЬ Назва урочища неподалік села **Стебні** Верховинського району Івано-Франківської області. *Та чим вихопився з Бутівця на Їсенево, тимтаки борше передав си на тот бік, вломився у ліс, перебрів Красноільський потік та Лельков, Лельков, Лельков такими лісами, що аж пуду давало* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 130).

БУТУК ПЕНТЕЛЕЙ Прізвисько персонажа художнього твору. *«Ти мой! ек тобі на мене?!» «Данило Холява, відповів я. А тобі як?» «Худан». – відповів він, тай каже: «В нас, ади, мешси називати Пентелей Бутук, бо ти брє, текий товстий' ек бутук» (відземок дерева)* (І. Березовський. Худан, 19).

БУХТОВЕЦЬ Назва річки у межах Надвірнянського району Івано-Франківської області, ліва притока Бистриці Надвірнянської. *А ще два ревуни – на річці Бухтовець у селі Майдані та на Росточі в селі Пасічній, поблизу Надвірної* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161).

БУЧИНА Назва урочища поблизу села **Брустури** Косівського району Івано-Франківської області. *Пішла-м яюсь по підсніжники в Бучину* (М. Яновський. Гірське серце, 125).

БУЧНИК Назва гори поблизу села **Буковець** Верховинського району Івано-Франківської області. *Круто, могутньо, суворо здійснюються вони у піднебесся вершинами гір, що плече в плече стали по обидва береги уздовж головної гуцульської ріки – Писаним і Білим Каменем, Копілашом, Бучником, Вісиком, Лишоватою, Ковбанею, Попадівкою, Фринцівим...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 223).

БУЧНИКІВ ГРУНЬЧИК Те саме, що **БУЧНИК**. *Як ось уже другий день на Бучниковому груньчику від Млинського Поток. Цюкіт сокир, тріск смерек, людські голоси розбудили вікову тишу пралісу, зворохобили усталене і відлюдне життя гори* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 224).

БУЧЬКА Кличка вівці. *Вівці усі зигнав, бо хоть бракувало Бучьки, то на ню подав депутат пошік* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 53).

БУШЕВЕЦЬКА ДОРОГА Назва дороги. *Старий Жупник пас на Мочарах корову. Чорняву завертав, аби весь час бачити Бушевецьку дорогу – по ній ходив автобус, на якому нині мала приїхати Ольона* (Б. Бойко. Остання надія, 160).

БУШТИНА Назва селища міського типу в Тячівському районі Закарпатської області. *– Документи хворого – Вацлава у вуйка Гната. Але тут він буде лісоруб, Павло Меленич з Буштини, родич вуйка Гната* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 52).

БУЩУК Прізвисько персонажа художнього твору. *– Ай-ай, пане Бущук, вам усе жарти, а що бідному жидові робити... з усіх боків скубуть* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 163); *У келії, в яку попав ватаг, перебував один чоловік, що сидів вже довший час і не міг діждатися суду. Називався Бущук і походив зі Солотвини. Він сидів на деревляній причі під стіною і оглядав спокійно ватага, від якого понесло простором гір, щириную лету орла та запахло свіжістю полонинського воздуха* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 64).

БУЩУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Бущук**. *Багатолюдні роди, як-от: ясенівські Кривнюки, Кручуки і Ковальчуки, жаб'ївські Ткачі й Дирчелюки, криворівнянський рід Бущуків, устеріцький Кочерганюків – взяли своїх чорних хлопців у міцну родинну коловерть, а разом з ними й «чужим саракам» не бракувало жартівливих итурханів попідбич...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 49).

БУЩУК-ПІСТОЛЕТНИК СЕМЕН Прізвисько і прізвисько та ім'я персонажа ху-

дожнього твору. *Стефан Кирилюк, Семен Буцук-Пістолетник, Гринь Кручук, Дмитро Ковальчук і ще з десяток молодців залюбки брусували кругляки, кололи їх на протеси, ковбки – на короткі дощини* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 241).

БУЦУК СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *На високому камені сидів Іван Бойчук, вже немолодий, кряжистий, на суворому, орлиного профілю лиці шрамом через щоку значений, налитий*

крутою силою, осанений рішучістю, владністю й упевненістю в собі, а обіч нього на нижчих каменях – найвірніші побратими-споборники й помічники: того віку, що й ватаг, кремезний, з чорними віспинами на суворому виді, з шпакуватими і звислими вусами Іван Жупник, по другий бік гостроокий молодик у залізній мисюрці на голові і в панцирі під китарем Семен Буцук, Пістолетником званий, поряд з ним чорний, як жуку, кучерявий Василь Волошинець (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 77).

В

ВАДЗАРУК Прізвище персонажа художнього твору. *А Юри Шкрібляка син Василь своєму космацькому другові майстрові Вадзаруку подарував баклажок, якого у цесаря не було* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 244).

ВАДІЛІВСЬКЕ Присвійний прикметник до прізвища Ваділів. *Навіть й я з Ваділівським дівченишем потемками у кутах данцував другим за плечіма* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 90).

ВАЖНИЦЯ див. **ВИЖНИЦЯ**

ВАЛЕНЯ Назва села. *Ти думаєш, Довбуш дозволив би купців грабувати? – спитав Іван з Валені* (В. Гжицький. Опришки, 148).

ВАЛИ Назва кутка. *Он у Спасі на Таборищі є чертак, у Зелениці Онуфрак віт поставив чертак на Фешковім городі, над водов. Але му того мало – будує касарні йкіс муровані. Самий видів-сми. На Валех проти зажонду, трохи повисие. Там має бути ніби васько ціле. А то все проти тебе, Оле. Сокотиси, ой, сокотиси. Перечекай де* (Г. Хоткевич. Довбуш, 413).

ВАЛИЩУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Хлопці прощалися з пастухами і йшли. Але не на села, а далі на полонини. Так пожили трохи у Валищукка Василя, потім у Митника* (Г. Хоткевич. Довбуш, 421).

ВАЛІЙЧАКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Валійчак. *«Краса Карпат, чудові ліси», – кажеш, мій друже. А я кажу – і люди, наділені чарівною*

силою, вмінням, глибокою любов'ю до свого. Тисячі й тисячі простих гуцульських прізвищ – рахівські Сухани, Дячуки, богданські Шорбаки, Калинюки, білинські Валійчаки, квасівські Шумеляки, ясінські Візавери, Тулайдини, – а за кожним прізвищем велика душа криється, сповнена щирості і чистих поривань (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 219).

ВАЛЬОРКО Ім'я персонажа художнього твору. *Комендантова газдиня підозривала коменданта: – Ти, Вальорку, не дури мене, бо я чула, що ти закусив зуби на ту молоденьку удовичку, на ту невісточку Орфенюкову!* (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 196).

ВАЛЯ АНДРИСЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Звуть мене Андрись Валя, – сказав прибулий і знов замовк* (В. Гжицький. Опришки, 18).

ВАНДЖУРАК ІЛЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Поминув згаррище, де колись стояли показні хорони Мавєвського (лишився лиш прах чужої розкоші), потрапив на полонину, на якій давним-давно впав від грому мій побратим Ілько Ванджурак, вресіті вийшов на верх найвищого в наших місцях Сморича, аби обдивитися звідти найближчі пагорби й западини* (М. Яновський. Фреска на стіні, 348).

ВАНЧИН Назва гори в Чернівецькій області. *Із першого порогового перевалу до вічного царства гір виднілися верховини Магури, Біскова, Кінашки, а далі вже вгадувалися*

за серпанками землі і пам'яті Розсічний, Сінна, Букова, **Ванчин**, Пліша, Магура-друга, що вище, Скипова (Р. Андріяшик. Сторонець, 110).

ВАРАКУТА ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Раптом з натовпу вибіг Іван Варакута, у три скоки опинився біля ешафота, простягнув свою носогрійку* (Б. Загоруйко. Черногора, кн.1, 34).

ВАРАТИН, ВАРІТИН, ВАРЯТИН 1. Назва присілка в селі **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Тоді село не селом виглядало – лише розкидані то на узбережжі ріки, то по захмарних верхах присілки: Печище, Буковець, Тепличний, **Варатин**, Лисниці, Млинський* (Б. Загоруйко. Черногора, кн.1, 224); – *До **Варатина** їхав я з одним жабівським газдою, а звідти уже пішки йшов* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 49); *Шкиндя з Фоков були великі побратими, лиш то їм була біда, що далеко сидів оден вид одного, тай тимунь си рідко коли стрічели, бо Шкиндя на Головах, а Шумей в Єсенові, тай то аж на **Варітині*** (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 163); *На північний захід зводяться, вип'яливши десять пальців, руки дивні колеса зачеркують в повітрі, чудаті знаки вирисовують на землі, аж Зміянками стали проноситися білі платки мряки мов розпущені гриви великанських коней і наповняти собою Замагуру, Чорну Річку, Білу Річку й долину Черемоша від **Варітина** по Вигоду...* (Р. Єндик. Торонке мольфування, 79); *Били його в лице капрала, туркали йому до уха слова німецької команди – а перед його очима в'ється дорога, що йде почерез Буковець коло **Варятина**, іде маржина нею на ермарок, пастухи гейкають...* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 127).

2. Назва потоку у межах сіл **Буковець, Криворівня** та **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отой **Варатин**, головиці якого за хмарами чуркотять... Витікає з-під самісінької вершини Буковецького перевагу ледь видимим, схованим у дебрі, безголосим струмінчаком* (Б. Загоруйко. Черногора, кн.1, 194); *Звідси витікав потік **Варітин** (тоді називали його*

Веретином), і понад тим потоком бовваніла дорога (С. Пушик. Карпатське літо, 245); – *Йти, повідаєте? Но то йдім. – І познав так, що хлопці аж просили нарешиті, аби не так борзо. Десь появился коло них **Варятин**, потік, що зачинається десь на Буківці, гуде весь час невмовчно, даючи границю між Криворівнею й Єсеновим, і падає нарешиті в Черемош, забруднившись внизу коло корчем* (Г. Хоткевич. Довбуш, 118); *Воно межує з Криворівнею, а межею є потік **Варятин*** (В. Гжицький. Опришки, 139); *Під ранок лісові хлопці вибилися на село Ясенів, яке розкинулося вздовж берега **Варятина*** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 233).

ВАРВАРА Ім'я персонажки художнього твору. *Йой, робітники мої велебні! – крикнула **Варвара**, ніби наскочила на гадину* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 323); *Мав Дмитро Клумак дружину – **Варвару*** (С. Скляренко. Карпати, т.1, 45); *Чи то в руки які недобрі дала, чи **Варвара** вночі вимикала, не мені вам, Марійо, казати, що то за відьма* (М. Матіос. Солодка Даруся, 10); *Єва виглядала в уяві Леся звичайною гуцульською любаскою, як його **Варвара**, коли була ще молодію* (М. Козоріс. Черногора говорить, 35); ***Варвара** довго дивилася на повний стіл, попробувала того-сього і витерла сльозу: – Не діждемось ми хлопців* (М. Яновський. Зозулечка, 52).

ВАРВАРКА 1. Зменш.-пестл. до **Варвара**, ім'я персонажки художнього твору. *Четверо дітей – **Варварка**, Федусь, Дунусь і Миколайчик, – мама Катерина й дід Іван дивилися на Корниля так, ніби він мав зараз розірвати тут бомбу* (М. Матіос. Нація, 68).

2. Пестл. до **Варвара**, ім'я персонажки художнього твору. – *Ну, не всім же, **Варварко**, ходити до причастя лиш до церкви* (М. Матіос. Солодка Даруся, 44).

ВАРВАРОЧЬКА Пестл. до **Варварка**, ім'я персонажки художнього твору. // у колом. [ПИЛИП:] *«Не бануйте, товариші, не впадайте в тугу, / Хто не верне до домоньку, той найдеси другу. / Ой у мене **Варварочька**, ск єгидка мила, / Бо вна мене вид шандармів нераз всокотила»* (І. Березовський. Худан, 14).

ВАРВУРКА Зневажл. до **Варвара**, ім'я персонажки художнього твору. *То навіть ота Варвурка, що сидить на горбі в шипчині й живе лише з того, що вкраде, а рік у рік байстрюка собі приживе, вона ще далеко не те, що Докія була* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 353).

ВАРГУЛЮК ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Петро Варгулюк, покойної брат, аж голубів зі злости і кулаками Грищеві в очі тикав* (О. Манчук. Непростий мертваец, 49).

ВАРДЗАРУК Прізвище персонажа художнього твору. *В самому Космачі було захоплено сонними, коло своїх жінок, опришків Вардзарука і Кіф'яка, а в Шешорах і Текучій – Мохначука і Книшука* (В. Гжицький. Опришки, 227).

ВАРІСВО Назва села у Берегівському районі Закарпатської області (сучасна назва Вари). *Дараби йшли з Ясіня й Богдана до Бичкова, там зв'язувалися в бокори, мінялися люде, які вже провадили далі до Варієва* (У. Самчук. Гори говорять, 15).

ВАРІТИН див. **ВАРАТИН**

ВАРТОВІ Назва скель. *Дві скелі справді, як два гуцули-велети, стояли рамено об рамено, Довбуш знав, що люди охрестили їх Вартовими* (Р. Федорів. Жбан вина, 112).

ВАРЦАБА Прізвище персонажа художнього твору. *Дивувався сам собі й цього світання: чому досі не впала на нього судьба його попередників? Через ката і палю так рано-пораненьку відійшли Дранка, Винник, Гліба, Пискливий, Пинтя, Варцаба, Головчук... Тільки Петро Сабат утік зі станіславівського криміналу. І більше його не вловили... А мені ось стільки, скільки мав Олекса, коли впав* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 52); *Варцаба, напевно, ніколи не мав сім'ї* (М. Яновський. Легенда про громову бартку, 96).

ВАРЦАБ'ЮК ІЛЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору *Легені признали Ілька Варцаб'юка за ватага* (М. Яновський. Легенда про громову бартку, 96).

ВАРЯТИН див. **ВАРАТИН**

ВАСИЛАЩУК ГАННА Прізвище та ім'я майстрині художньої вишивки і ткацтва, лауреатки Шевченківської премії, персонажки художнього твору. *Це село прославила Ганна Василящук. Її рушники знає вся Україна* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 162).

ВАСИЛЕНЬКОВА ТОЛОКА Назва толоки. *Сиджу я собі на перелазі коло Трумбів, отам де Василенькова толока, з Микулов Гайвасюковим, аді з оцим, шо давно пошту носив* (О. Манчук. Право, 65).

ВАСИЛЕЧКО Пестл. до **Василько**, ім'я персонажа художнього твору. – *Ох, Васильку мій! ох, Василечку мій! ох, Василиченьку мій!* (Юрій Федькович. Серце не навчити, 270).

ВАСИЛИК Зменш.-пестл. до **Василь**, ім'я персонажа художнього твору. – *То, певно, Василик пробує смичок, – промовила мати пошепки, ніби боялась, що її підслухають* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 9).

ВАСИЛИНА Ім'я персонажки художнього твору. *...От же й не плакала й не ридала стара Василина та й об землю головою не біла си й ні, лиш сивим волосем камінь витала, сльозами лютими скелю пропікала* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 56); *Найбільш затривожився наш славний жаб'ївський господар, робітник і керманіч Сороканюків Юра, його жінка Василина, донька Івана Гердеджука, та їх п'ятирічний хлопчик-легіник Василько* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 543); *Невже це та Василина, що фотографувала поглядом вчорашнього студента-лісотехніка, коли прийняв лісництво («Де ви любку свою забули?»)* (М. Яновський. Там, де хмари ночують, 19); *На жону Василину?* (Р. Федорів. Весільні ворота, 263); *Мучила доти, поки не вмерла Василина з Кривулі, прецінь, і не вмерла – машина в потоці убила* (М.Матіос. Нація, 233); *Глип, коло нього стоїть Варвара Потіцька, Гануся, Василина і стара Одокія* (Р. Єндик. Торонке мольфування, 70); *У тітки Василини ружі по стінах, / Ружі та пави аж до стелини* (М. Влад. У тітки Василини ружі по стінах, 11).

ВАСИЛИНКА Пестл. до **Василина**, ім'я персонажки художнього твору. – *Та чо*

ви, **Василинко**, оперед служби та у гнів заходите? (Г. Хоткевич. Камінна душа, 78); <...> перед посоловілими Славковими очима він [метелик] *нараз збільшився і ... перетворився на незабутню **Василинку*** (В. Шкурган. Син, 46); – *Лиши, **Василинко!** Чи ж можуть бути [хрести на пасках] краці?* – *говорила старенька мати з радістю в ясных очах* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 13).

ВАСИЛИНКА-ВЕСЕЛИНКА Пестл. до **Василина**, ім'я та прізвисько персонажки художнього твору. – *Ти така славна, **Василинко-Веселинко*** (В. Шкурган. Син, 47).

ВАСИЛИНЮК ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Хата **Юри Василюка** була мов твердиня* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 175).

ВАСИЛИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Василь**, персонажки художнього твору. ***Василиха** сидить на отаві і плакає дитину* (Марко Черемшина. Зрадник, т.1, 168); *І завжди так: якась дрібниця, що її конче треба знати, – і власне її ніхто не знає, а тому гроші спокійно лежать далі. Два хлопці печенізькі, наслухавшись всяких отих оповідань, рішили таки піти на Чорногору спробувати щастя. Це були Юра Филипчук і Виделька. Мати Юрова, стара **Василиха**, вдова, оповідала, як то саме запалилися хлопці* (Г. Хоткевич. Довбуш, 115); *Сумувала **Василиха**: / – Ой, біди зазнає й лиха... / В полонині Кедруватій / Вівці буде пасти, / Вік свій бідувати...* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 5).

ВАСИЛИЧЕНЬКО Пестл. до **Василечко**, ім'я персонажа художнього твору. – *Ох, Васильку мій! ох, Василечку мій! ох, **Василиченьку мій!*** (Ю. Федькович. Серце не навчити, 270).

ВАСИЛИШИН ІЛЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У колі друзів **Ілько Васишин** називає свою підготовку до допиту «пом'якуючим фактором»* (Р. Федорів. Маріка, 91).

ВАСИЛИШКА Пестл. до **Василиха**, назва дружини за іменем чоловіка **Василь**, персонажки художнього твору. *То ви, **Васи-***

лишко вгідна? (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 159).

ВАСИЛІ' див. **ВАСИЛІЯ**

ВАСИЛІ' 1. Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Василь**. *Коло дзвіниці став рід Шекериків і Дідушків, трохи подальше **Василів**, Дмитрусів, Гаврилів, Греків* (Р. Єндик. Пояс чеснотливости, 196).

2. Назва хлібів, які використовувалися в обрядовості коляди. *Мама пекла два «Івани» і два «**Василі**» – так хліби називали* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 150).

ВАСИЛІЖИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Василь**, персонажки художнього твору. – *Ільку, Ільку, головко моя дитинєча... – жалісно проказує приземиста Тониха. – Ого, то вічна дитина, – підтримує Тониху балакуча **Василіжиха**. – Він такий добрий, що хоть до рани тулей. Аж замнекий...* (В. Шкурган. Кілько цього світа, 164)

ВАСИЛІЙ див. **ВАСИЛЬ**

ВАСИЛІЯ, ВАСИЛІ' Назва християнського свята Василя Великого, що святкується 14 січня. *Довгопол появився в Нижній Товарниці в цьогорічні Різдвяні свята, точніше, на самого **Василія**, коли сільські колядники саме виколядували їм з Уласієм перший тур «гой, дай Боже»....* (М.Магіос. Нація, 9); *Будьте в часті, будьте в силі – / Від **Василі** – до **Василі*** (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 167).

ВАСИЛЬ, ВАСИЛІЙ Ім'я персонажа художнього твору. *Олекса ще змалку багато начувся про опришків. Дедя його, старий **Василь**, хоч і не признавався, але, мабуть-таки, «ходжував» і сам трохи...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 99); *Мовчав увесь час тільки дід **Василь*** (В. Гжицький. Опришки, 7); *За його пам'яті вже двічі коло їх хати трембітала трембіта. оповіщаючи горам і долам про смерть: раз, коли брата Олексу роздушило дерево в лісі, а вдруге, коли браччик **Василь**, файний веселий легінь, загинув у бійці з ворожим родом, посічений топірцем* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 182); *Усі дівилиси на **Василя**, що сидів скорчений у темнім куті колиби і не чув навіть, що за него бесіда йшла* (О. Манчук. Лісова

дівка, 42); *Іванна з Василем* доспівалися про червону калину такої, що у Сибір їх відвезли і дотепер там тримають (М. Магіос. Солодка Даруся, 20); *Довго чекав Василь на Николая* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 321); *А потім дяк, Василь, із шапки висипав всі гроші на стіл коло єгомостя і разом з Лесем* взялися їх рахувати (М. Козоріс. Чорногора говорить, 60); *Кілька овець, що наслия разом із чередами Гаврила* (так називався тазда), децо з одежі, кілька мисок та горшків у хаті, це все його майно. На імя було йому *Василь, а на прізвище Довбушук* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 5); *Василь* приходив з роботи і запирав усі двері на засуви, вікна – ставнями і аж тоді вмикав світло (П. Федюк. Звір над хатою, 9); *Погодившись у ціні за комірчину, Василь* кинув у куток бесаги і повернувся за Орисею та Іванком (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 12); *Таким чином очистилося місце в Криворівні для молодого о. Василія* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 9); – *Певно, сиротя Яковиха, – кажуть мама. – Василь-ді* нині ставився? (М. Павлик. Юрко Куликів, 24).

ВАСИЛЬКО 1. Зменш.-пестл. до **Василь**, ім'я персонажа художнього твору. *Шукала ліків для Василька, щоб загоїти рани на тілі, ледве врятувала Данилка, якого вкусила гадина* (М. Яновський. Наймолодший, 22); *Найбільш затривожився наш славний жаб'ївський господар, робітник і керманіч Сороканюків Юра, його жінка Василина, донька Івана Гердеджука, та їх п'ятирічний хлопчик-легіник Василько* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1,543); *Дав по шматкові молодшим за себе смаглявому Степанові і хворобливому на вигляд Михайлові, що сиділи обабіч нього, потім русьвочубому Петрові, а не пригорілий кусник простягнув юному Василькові, котрий при з'яві грізного господаря схопився на ноги і тепер боязко поглядав на нього* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 14); *Збігленят і вмерлих у Юр'яни було багато: Ілько, Марічка, Васютка, Йванко, Петрусько, Дмитрик, Танасій, Василько, Штефко, Філіп, Анничка й Докійка* (М. Магіос. Нація, 7).

2. Пестл. до **Василь**, ім'я персонажа художнього твору. *Трафив я на лік: як опаре-*

ний, кинувся мій Василько, обтерся боржій та й ухватив мене за руку (Ю. Федькович. Люба – згуба, 249).

ВАСИЛЬЧИК Пестл. до **Василь**, ім'я персонажа художнього твору. *Ви ж коло нього, коло Васильчика свого* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 383).

ВАСИЛЬЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *І нині важко збагнути, як то колись керманіч Васильчук із Ясенова умудрився привести сюди сплав на тисячу кубометрів* (С. Пушик. Карпатське літо, 255).

ВАСИЛЬЧУК МАРІЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Он, у тому гурті, наші славні доярки – Васильчук Марія, Вурста Олена, а он Деменчук Анна, Бодюл Марія, Мадяр Олена* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 220).

ВАСИЛЮК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Єк ішов Довбуш із Ляховець, над ріков над Бистрицев, лапав рибу Василь Василюк, господар ляховецький* (Г. Хоткевич. Довбуш, 234).

ВАСИЛЮКІВ ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до прізвища **Василюк** та ім'я персонажа художнього твору. *«Багане, але й у кулаці запути нима», – смівси на всій рот потомок опришка, Василюків Василь* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 233).

ВАСИЛЮКІВ ДМИТРО Присвійний прикметник до прізвища **Василюк** та ім'я персонажа художнього твору. *Дідо розказував, що тота тисова флоера походила від ватажка опришків Дмитра Василюкового, понад икого ніхто крашише ни умів зайграти у флоеру* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 32).

ВАСКУЛІ ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Було іноді так: допитується хтось у Перегінцях до Юри Васкула, а люди справити не можуть, гейби такий ніколи і не жив у селі* (Р. Іваничук. Юра Фірман, 93).

ВАСЬКО Пестл. до **Василь**, ім'я персонажа художнього твору. – *А я ті то все дарував... Єк ти з Васьком заходила собі, – я ті дарував* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 37).

ВАСЮТА Варіантне ім'я до **Василина**, назва персонажки художнього твору. – *Ви, Марійо, у кого георгіни брали, що такі дуже веселі та пишні? – питає Васюта* *почерез паркан сусідку* (М. Матіос. Солодка Даруся, 10); *Ціле село називає її бабою Соєюю. Чи тому, що живе під самим лісом, чи за язик – баба любить погомоніти, а як щось розкаже, то перекивить кого хоч. Я називаю її не інакше як вуйною Васютою. Так звик* (В. Шкурган. Соїка, 191).

ВАСЮТКА І. Пестл. до **Васюта**, ім'я персонажки художнього твору. *Ох кумо-любко, Васютко злотна... Життя – то трояка ружа, казала колись свекруха, дай їй царство небесне* (М. Матіос. Солодка Даруся, 171); *Між стрічними була дівчина Васютка. Запаски на ній дротяні, рукави сорочки писані, широкий пояс обхопив гнучкий стан* (О. Дучимінська. Трембітали трембіти, 115); *Йй, коби борше зачели светити, такосми, Васютко, голодна шо гину* (О. Манчук. Великдень, 74).

2. Варіантне ім'я до **Василько**, назва персонажа художнього твору. – *Ва-сют-ко-о-о!* – *це сильніше крикнула Сенька. Та Василько не озивався* (М. Яновський. Увечері, коли стогнав ліс, 281).

ВАТАЖКОВИЙ Присвійний прикметник до прізвиська Ватажок. *В хижці нема люстерка, є тут зате Ватажкові жалі, чорніші від закурених стін, є тут Ватажкові плачі, тяжкі, чоловічі, як жорнові кола, і є тут дні і ночі, зіткані з нудьги* (Р. Федорів. Опришкова криниця, 207).

ВАТАМАНЮК ІВАН МИХАЙЛОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. *Першу дарабу привели хлопці Івана Михайловича Ватаманюка* (С. Пушик. Дараби пливуть у легенду, 329).

ВАТОНАРКА див. **ВАТУНАРКА**

ВАТРИЧ ЙВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Потім твій впливовий татко Влодко вволив би маленьке жадання твоєї матері і при нагоді замовив би, де треба, вагоме слівце, щоб випускника Йвана Ватрича не кидали в глухомань і безвість карпатських сіл, а десь приторочили в*

міській школі (Р. Федорів. Калинова сопілка, 246).

ВАТУНАРКА, ВАТОНАРКА Назва полонини між селами **Зелене** і **Пробійнівка** у Верховинському районі Івано-Франківської області. *«Лиш давай міні шоналіпшого коня з полонинського стада, п'єтку гроший, око горівки та два будзи сира, тай я парю конем почерез Ватунарку, наколи зорі, на Білу Ріку, в Голошину до Малишия* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 354); *Раз, нам'ятаю, йдемо через Ватунарку* (Г. Хоткевич. Блуд, 446); *На місці шибениць – лісопункт, а над річкою, де дорога повертає на Ватунарку, стоїть відділення зв'язку, їдальня, магазин, медпункт, гуртожитки, клуб і пекарня* (С. Пушик. Карпатське літо, 257); *Про перебування ведмедів у Явірнику я переконався сам. Одного осіннього ранку, по дощі, я побачив сліди старого ведмеда. Зійшов він з хребта Піп Івана на Бендзорівку. Тут зайшов у мій городець, потолочив квіти, зійшов у діл і припочивав у бараболях. Перескочив пліт, перебрив Черемош та пішов у Ватонарку. По кількох днях повернув тою самою дорогою* (Р. Яримович. Дещо про ведмедів, 64); // образн. *А дрібний яловець схопився зі сну і аж затрусився з переляку. Вставали всі. І Кострича, і Піп-Іван, і Смотрич, і Магура, і Погар, і Ватунарка, і Ізрець, і Синиці, і Писаний Камінь* (М. Козоріс. Чорногора горить, 13).

ВАЦЕБА Прізвище персонажа художнього твору. – *Ха-ха-ха, – і собі, обсмикуючись, хтиво засміявся Качмала. – Неси, жінко, страву на стіл. А ти, – звернувся до третього бандита, – зміни Вацебу, а то задубіє босоніж* (М. Стельмах. Над Черемошем, 92).

ВАШІСТЮК ІЛЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Не забудьте, що вас справив Ілько Вашістюк* (М. Яновський. Гірське серце, 120).

ВАШКІВЦІ Назва селища міського типу у Вишницькому районі Чернівецької області. *Та великий жах прицвяжикував до землі намертво, що вона ладна отут запастися, увійти, як колись увійшла в землю ота нещасна Анна під Вашківцями, й ту гору люди назвали Анниною* (М. Матіос. Нація, 147); *Їхав з*

поштовою таратайкою через **Ваиківці**, у Вижниці поміняли коней і рушили на Путилу (Р. Андріяшик. Сторонець, 14); *Усе своє життя засіяла Ганна узорами на білих полотнах, як і буковинець Георгій Герас із містечка Ваиківців* (С. Пушик. Перо Золотоного Птаха, 79).

ВАШТЕШІР Назва присілка села **Проккурава** Косівського району Івано-Франківської області. *Гудуть печери із осінніх гір / у ніч на Дмитра. / Відлуння на присілку Ваштешір: – / орган і цитра* (В. Герасим'юк. Гудуть печери із осінніх гір..., 109).

ВАЩУК ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Навіть у гості пішов Олекса разом із Єленою, так ніби вже був газда, а не опришок іще. Ващук Федір справляв хрестини, то запросив і Довбушів обох* (Г. Хоткевич. Довбуш, 429).

ВЕДЕСКУЛ див. **ЛЕДЕСКУЛ**

ВЕДМЕЖИЙ Назва горба неподалік села **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. *Сонце ще тільки сідало за Стерешору і червонило замріяні верхи Штевійори, Цвілеви, Ледескулу, коли опришки були вже під Космачем. Купались у золотих розсипах сонця верхи Мел, Погір, Сиглін, догорала полум'ям гора Лиса, а горби Ведмежий, Доцаний і Діл уже дрімали, вкриті синяво-сірим серпанком туману* (В. Гжицький. Опришки, 221).

ВЕДМІДЬ-ГОРА Назва гори. *Власне дощ уже струменів за Ведмідь-горою* (Р. Федорів. Жбан вина, 43).

ВЕКЛА Ім'я персонажки художнього твору. *Світлиця в Недобрюковій хаті. Дмитро і Векла входять. Векла плачучи.* (Ю. Федькович. Як козам роги виправляють, 438).

ВЕЛЕС Назва слов'янського бога мудрості, багатства і худоби, персонажа художнього твору. *Пориваючись за мрією у майбутнє, вона просила своїх добрих богів, а найбільше Велеса, щоб корівки й овечки їй щораз по двоє телились, щасно котились, щоб у хаті все між ногами плутались телятка і янятка, а худібка багато набілу давала* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 5).

ВЕЛЕТ Назва фольклорного героя, персонажа художнього твору. *Один лише Дідо, отой мудрий Велет з гуцульських легенд, міг тепер Довбуша опам'ятати* (Р. Федорів. Опришкова криниця, 210).

ВЕЛИКА КОПАНЯ Назва села в Берегівському районі Закарпатської області. *Береш і читаш: «Велика Копаня украсила свою св. церков одним прекрасним за 3000 корон купленим дзвоном, которого голос на 3-4 селі чути»...* (У. Самчук. Гори говорять, 29).

ВЕЛИКА ЛУДОВА Назва полонини між селами **Зелене** та **Пробійнівка** у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Єк упенивси Иванчік, шо тото наслане на него вночі було Шкиндинов тай Довгого роботов, то видразу змотавси з Шекерівки на Велику Лудову, в Семненову стаю* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 204).

ВЕЛИКА РІКА Інша назва ріки **Черемош**. *Ще б побачити, яка тепер Велика Ріка* (М. Яновський. Після зливи, 66).

ВЕЛИКДЕНЬ Назва християнського свята, що встановлено на честь Воскресіння Ісуса Христа. *А головиша, земля їй пухом, і без того грішна під Богом, бо час такий був, що мусила людей від церкви відмовляти, та дітей не позволяла хрестити, а на Великдень записувала всіх, хто йшов із кошиком* (М. Матіос. Нація, 221).

ВЕЛИКДЕНЬ НЯВСЬКИЙ Назва **Великодня**, який святкують лісові мавки на **Зелені свята**. – *Може й прийдуть нявки купатися сюди, але не сьогодні. Вони бо аж на нявський Великдень, ади, на Зелені свята виходять на світ* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 45).

ВЕЛИКИЙ БИЧКІВ Назва селища міського типу в Рахівському районі Закарпатської області. *На правому березі Тиси, десть біля Великого Бичкова, буяла в лугах пожежея* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 184); *В салоні літака разом зі мною сидів економіст з робітничого селища Великого Бичкова, що на Закарпатті* (С. Пушик. Перо Золотоного Птаха, 59).

ВЕЛИКИЙ ВІЗ Назва групи зірок (астеризм) у сузір'ї Велика Ведмедиця. // образн. *Коли на Пін-Іван скотився Великий Віз і Мала Ведмедиця залізла на суху смереку, а дикі кози позалазили на місяць* (П. Федюк. Над містом німб сумує опівночі, 112).

ВЕЛИКИЙ КЛЮЧІВ Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. *На коломийському ринку газдині з села Великих Ключів продають молоко з гудзами* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 87); *Ще в Рунгурах, у Великому Ключеві його аж щеміла душа запитати в людей: а що по п'ятдесят дев'ятому постигло Штефана? Не запитав. По дорозі потім стрінув, може, сотню, може, тисячу людей, які вже мали б знати щось певне про Дзвінчука, не запитав* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 69).

ВЕЛИКИЙ ПОГАР Назва гори неподалік селища **Верховина**. // образн. *Рятуї, – застогнали Біла Кобила, Великий і Малий Погар та Магура і, вирвавши кількасот смерек, перекинули їх через Кринти мов великанську розсипану китицю, прохаючи помічі в Чорногорі і приносячи їй дар* (Р. Єндик. Регіт Аридника, 12).

ВЕЛИКИЙ РОЖЕН Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *«Мині си видит по убраню, шо ти з нашего боку?» – перервав йому бесіду Иванчік «З нашего! Я з Великого Рижна, Грицко Копил»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 442).

ВЕЛИКИЙ ЦИМБАЛІСТ Ім'я фольклорного героя, персонажа художнього твору. *Смерть дибала того ранку горами, лісами і царинками, пленталась велелюдними містами і верховинськими оселями, йшла відкрито, гордо, думно, від людських очей не ховалася, гримоти кісток не тамувала, проте люди Смерті не виділи і не чули, лише Великий Цимбаліст почув смертну ходу* (Р. Федорів. Жбан вина, 98).

ВЕЛИКІ СТОВПНІ, СТОВПНІ Назва гірського хребта неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. – *Но, то їду сам, із попадев зі своїх. Хочу, аби вна си подивила. Зачекайте на мене на **Стовпнях** на **Великих** – я не муси*

барити. А відти вже всі разом підемо. День-два відпичнемо, а витак... (Г. Хоткевич. Камінна душа, 304); – *Анни'! У з якого це лісу нявки ходять купатися до Гуків? З цього, чи з того? – вказуючи рукою в напрямі Шикманів, то знов у напрямі **Стовпнів*** (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 45).

ВЕЛИКОДНЯ СУБОТА Назва традиційного свята перед **Великоднем**, Велика (Світла) субота. *Та добре ще, що у **Великодню суботу**, вечером, із поштою Петро приїхав на свята* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 184).

ВЕЛИКОСІЛЛЯ Назва села в Герцаївському районі Чернівецької області. *Онде церква Різдва у Байраках, церква Різдва у **Великосіллі**, але я безбожним став, бо бачу лиш цю історію* (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

ВЕНГЕРШІНА Варіантна назва **Угорщини**. *Всіх легінів Добушевих називає по імені, вказує село, звідки вони були родом <...> Дзодзур Юрій, що пішов до **Венгершини**...* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 461).

ВЕНГРИН ЮРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І розмовляв я з такими ж вівчарями, як **Юрій Венгрин*** (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 219).

ВЕРБА Прізвисько персонажа художнього твору. – *Я Иван, а ще кличуть **Верба*** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 155); *Та й на тому си текло. Перевелиси опришки у наших горах. Чув-сми, шо був ніби йкийс **Верба**, розбивав трохи коло Кутів, лиш недовго шос* (Г. Хоткевич. Довбуш, 104).

ВЕРБІВЦІ, ВЕРБОВЦІ 1. Назва села у Косівському районі Івано-Франківської області. *Впіймала себе на тому, що підсвідомо мріяла поринути у цей призабутий, манливий рух, у гамір, розтанути, загубитися в натовпі, у видовищах, яких так не вистачало у **Вербівцях*** (М. Яновський. Шкільна фотографія, 250); *Засватав за Косовом, у **Вербівцях**, дівчину-одиначку* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 177); – *З радості хотів сам не відав чого. Чи від чоловіцтва нарався на полонинському відлюдді і не відчував, куди влучить той жарт? Не відав і того, що за*

його *Настею* увихався *Петро* з **Вербовців** і селом саме «носили її в зубах» за так лиш, що черга до неї дійшла – і то її зачіпало (В. Шкурган. Не перший раз, 209).

2. Назва села. *Мушу знати, хто ще у Вербівцях* дихає большевією, хто за нею плаче (Р. Федорів. Маріка, 72).

ВЕРБІЖ Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. – *А чому сусіднє село Вербіжем називається?* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 27); *Чи всіх можу запам'ятати? Прокіп Ковбаса ше був, видиши? То газда був, у Вербіжі сидів. Мав штири воли, корів п'ять, дробу – а такої ходив у в опришки* (Г. Хоткевич. Довбуш, 100); *У Вербіжі пана Добросільського вбили, що посмів у ватажка цілятися...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 78).

ВЕРБОВЕЦЬКА Відносний прикметник до назви села **Вербівці** Косівського району Івано-Франківської області. *Вчителька Вербовецької* восьмирічної школи *Галина Петрівна Череповська*, висока на зріст, фігуристка, буїноволоса блондинка, розраховувала виїхати додому, як тільки почнуться літні канікули (М. Яновський. Шкільна фотографія, 244).

ВЕРБОВА ОКСАНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Посватався раптом до Оксани Вербової* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 8).

ВЕРБОВИЙ ГРИЦЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Не встигло весілля й дух перевести після того Маріччиного ворожіння, як на подвір'я зайшов Грицько Вербовий* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 18).

ВЕРБОВИЙ МЕФОДІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А ще говорили гуцули, ніби позаздрився Юрко Черес на ті багатства, що по скринях та схованках лежали у Мefодія Вербового, на ту хату та маржину, яку давав за Оксаною тесть* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 8).

ВЕРБОВЦІ див. **ВЕРБІВЦІ**

ВЕРЕТА СТЕПАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *От лежать на долівці і важко дихають уві сні його по-*

мічники: красивий, схожий на дівчину; чорнобривий, з рум'янцем на щоках *Микола Гулик*; *старий вівчар, що посивів тут, у горах, Кирило Струг*; *молоді хлопці – Степан Верета, Лесь Химич...* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 101).

ВЕРЕЦЬКИЙ ПЕРЕВАЛ Назва гірського перевалу на межі Львівської і Закарпатської областей. – *<...> Ми не знаємо, де саме й коли з'являться наші люди. Верховина велика – де Верецький, а де Яблунецький перевали! Треба їх ждати на всіх полонинах, і у вас – на Печенізькій, – здається, так вона зветься? – І Печенізька, і Драгобрат, і Шумеска...* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 17).

ВЕРЕЧКИ НИЖНІ Колишня назва села **Нижні Ворота** Воловецького району Закарпатської області. *Вона була найулюбленішим снайпером четаря Пеленського із сотні Дідушка і порадила хірургові відправити босняка у Ялівець (дуже скоро по тім сотня покинула Горонду, рушивши до Веречок Нижніх). Це було не тільки другою полегшею Себастьяна, але і остаточною – Франциска* (Т. Прохасько. Непрості, 76).

ВЕРИГА Прізвище персонажа художнього твору. *Позаду них ховалися, горбилися за деревами і тинами Палайда, Наремба і Верига* (М. Стельмах. Над Черемошем, 121).

ВЕРХИ КАРПАТСЬКІ Назва верхів гір у **Карпатах**. // образн. *Їх чути в Сподній – чисті голоси. / Верхи Карпатські. / Душ найвищі гори* (В. Шкурган. Коли думки потонуть зловорожі..., 94).

ВЕРХНЄ Колишня назва села **Княздвір** (**Верхній Княздвір**) в Коломийському районі Івано-Франківської області. *Так само безпідставно, сусідське село із царською назвою Княздвір, де була літня резиденція Галицьких князів, перейменували в село Нижнє і Верхнє* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 126).

ВЕРХНІЙ ЯСЕНІВ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Її чоловік теж був священником у селі Верхньому Ясеніві і молодим помер від тифу* (С. Пушик. Карпатське літо, 236).

ВЕРХНЯ Назва полонини. *І треба ж було тому статися, щоб під самий кінець*

випасу її послали на **Верхню**, де ходив із віцями Юрко... (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 39).

ВЕРХНЯ ЯЛОВИЧОРА Назва урочища у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Той останній сплав був пущений з верхів їв Білого Черемоша, з урочища **Верхня Яловичора**, ще 9 серпня, у четвер* (С.Пушик. Дараби плывуть у легенду, 327).

ВЕРХОБЛАЗ Назва гори в селі **Шешори** Косівського району Івано-Франківської області. *Радул, Млаки і **Верхоблаз** – / Це природи дивний образ* (О. Василяшук. Шешори, 24).

ВЕРХОВИК Прізвисько персонажа художнього твору. *Дід **Верховик** розповідав про село* (Р. Андріяшик. Сторонець, 7).

ВЕРХОВИК ДАНИЙЛ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Старий **Данийл Верховик**, як усі діди цього світу, то щось намагався згадати й витерти сльозу, то хвалився амуніцією на коня <...>* (Р. Андріяшик. Сторонець, 6).

ВЕРХОВИК МЕЛАНІЯ Прізвисько та ім'я персонажки художнього твору. *З маминої полонини долинув дражливий сміх **Меланії Верховик*** (Р. Андріяшик. Сторонець, 117).

ВЕРХОВИНА 1. Назва високогірної зони **Карпат**. *Не раз йому траплялося сидіти на тому місці, де двісті літ тому танцювали легіні-опришки, – і сидів він там самотньо і дивився на свою **Верховину** та згадував Довбуша, якого куля не брала, тільки розплюскувалась об його груди...* (О. Кундзіч. Верховинець, 221); *Іменем нашого поета Духновича прошу вас: прокиньтесь зі сну і почуйте, що вам говорять гори наших Карпат і Бескидів, що шепочуть ріки **Верховини**...* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 323); *Навіть поверхове знайомство з **Верховиною** і підгір'ям здибило твої думки, розспало звичні уявлення про догляд землі* (М. Стельмах. Над Черемошем, 51); *Вдарив старий по цимбалах, і калька голосів дружно почали: **Верховино**, світку ти наш, / Гей, як у тебе тут мило...* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 154); *3 **Верховини** переходимо до*

культурно-освітніх справ (У. Самчук. Гори говорять, 30); *Я, може, навчуся освітати ці гори, промину Конфуція, і Будду, і Христа, і Венецію, і Вавілон, бо ніде нема Сторонця і **Верховини**, звідки не менше видно світ* (Р. Андріяшик. Сторонець, 5); *– Ади, який боязливий. А я гадала, що відважнішого легіня немає на всю **Верховину*** (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 41); *Довго розколює важке серце цей церковний велет, може колишній божок або мольфар, щоб урешті зукнути на всю **Верховину** <...>* (Р. Єндик. Пояс чеснотливости, 194); [ГУЦУЛИК:] *<...> Отакі-то новини / З-поміж гір, з **Верховини*** (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 118); *Оце осіннє паветиння, / Мабуть, із однієї пражі, – як потяглося з **Верховини**, / То й досі душу з нею в'яже* (В. Атаманюк. Минуло літо, 87); *Побував на дальній околені, / На високій кичері зеленій, / Надививсь на рідну **Верховину**, / На красу гуцульську миловидну* (М. Марфієвич. На зелених горах, 74); *До тебе, моя **Верховино**, / Зелене Підгір'я моє, / Я їх посилаю щоднини, / Як сумно на серці стає* (Д. Загул. Далеко від рідного краю, 608); *Дивиться на буки, / Голубі ялини – / Вишива Анничка / Пишну **Верховину*** (В. Зубар. Хустинка, 10); *Мав Олексик сопілчину / Й вигравав він залюбки, / І співав про **Верховину**, / Про круті її стежки* (В. Григорак. Скарби Довбуша, 4); *Був неврожайний рік, люди на **Верховині** голодували, а корчмар з хліба гнав горілку* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 49); // образн. *Так сталося, що, либонь, ніхто із храмівників і не помітив, як вітер розігнав у повітрі мряку, вимітливши повітря до пречудової ясноти й прозорості, як потанув сивий туман у траві і **Верховина** розгорнула перед їх зором свої ясно-блакитні простори* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 56); // образн. *Світ після дощу відмолодів, убрався в ясні одежі, гори вмилися в дощових потоках, світ дихав Олексі в лице пахощами сполосканого зілля, ароматами живиці і чаїння, легінь навіть не запримітив, як зупинився, милуючись вродою матері **Верховини*** (Р. Федорів. Жбан вина, 51); // образн. *Народила сина **Верховина**. / В радості крилатій / Вечір колисанку ніжжив...* (М. Близнюк. Олек-

са Довбуш, 5); // образн. «Мене вчила **Верховина**, / Мила сестра-полонина, / Я пишався їх красою, / В серці біль скропив росою...» (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гір зелених я дитина, 13); // образн. Загомонила **Верховина**, / Заграла, наче молодим, / Життя розвиднілось, як днина, / Пропало горе, наче дим (Д. Павличко. Я син простого лісоруба, 5).

2. Назва селища міського типу, адміністративного центру Верховинського району Івано-Франківської області. *І тоді від Сторонця до Вижниці, з Вижниці – до Кутів і Верховини в салонах автобусів дрижить в його губах дрімба, як дівка перед гріхом, і видовбує із себе то смішині, то жалісливі мелодії – так, що якоїсь то днини проїхала одна розтіцька молодиця з клумаками і відрами черешень аж до Яблуниці, пропустивши свої Розтоки, бо заслухалася Цвичкової гри* (М. Матіос. Солodka Даруся, 46); *23 липня ранесенько Леся і Квітка сіли на звичайну сільську фіру і з Криворівні доїхали до тодішнього села Жаб'я, а теперішнього селища міського типу Верховини* (С. Пушик. Карпатське літо, 247); *А собі такий палацік вигепав, як турбаза у Верховині* (М. Яновський. Зарва, 335); – *А таки, браччіку Юро, запрошую вас. Собі ші покуримо... я потрохи столярую – мете видіти, шо роб'ю. Таки заночуйте у нас, а завтра, майте на увазі, Петрунько підвезе аж до Верховини* (В. Шкурган. Майте на увазі, 180).

ВЕРХОВИНА ЗЕЛЕНА Те саме, що **ВЕРХОВИНА** 1. – *Не можу я, мамо, більше ні коло вас сидіти, ні багацьку маржину пасти. Кличе мене Зелена Верховина...* (Р. Федорів. Жбан вина, 32).

ВЕРХОВИНКА Назва ґруня неподалік селища Ясіня Рахівського району Закарпатської області. *З ґрунів Бубне, Цапок, Лопушанка, Верховинка, зо всіх, усіх ґрунів, зорів і гір, зо всіх близьких і далеких околиць суне народ* (У. Самчук. Гори говорять, 124).

ВЕРХОВИНСЬКИЙ ІКАР Образна назва персонажа художнього твору. *Сміливець летів над селом, а люди, затамувавши подих, дивилися на дивака. Верховинський Ікар упав з неба й загинув* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 71).

ВЕРХОВИНСЬКИЙ РАЙОН Назва району в Івано-Франківській області. *Через село Красноліїв Верховинського району тече, впадаючи у Черемош, Дідушкова річка* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 146).

ВЕСЕЛОВСЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Веселовський. *Між ними і грамота доволі процвітала, бо деякі з них висилали своїх синів до вищих шкіл до Коломиї, до Черновець та до Львова. Особливо в попи та в офіцери виходили березівські сини: От як Веселовські, Голинські, Сулятицькі, Убрановичі, Бодруги то що* (І. Березовський. Худан, 6).

ВЕСНАРКА Назва полонини на Чорногірському хребті між селом Зелене у Верховинському районі Івано-Франківської області та горою Піп Іван. *Можливо, зупинились вони біля мінерального джерельця, яке називають буркутцем, а може, поїхали швидше, минули потічок Сивий, що скаче по камінні, і фіра з трьома людьми відбилася в чистої плесі штучного озера, з якого випускали воду, коли вирушали за водою сплави, а те, справжнє озеро, що називають Шибеним або Марічейкою залишилося справа, на високій горі, вище полонини Веснарки і нижче шапки Попа Івана Чорногірського* (С. Пушик. Карпатське літо, 257).

ВЕСНЯНЕ ПАСОВИЩЕ Назва пасовища. *Доц припустився десь серед гупої ночі, коли Сухоребра привела стадо оленців і малят на Весняне пасовище* (Р. Федорів. Таїна, 156).

ВИВОЛАНІКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Виволаник. *Виволаники, Крохмалюки... впадет ви мені в руки...* (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 29).

ВИГОДА, ВИГОДА Назва присілка села Краснолілля (тепер окреме село) Верховинського району Івано-Франківської області. *Іванчик тепер бізівно переходив на Вигоді у Дідушкову Річку бер, бо головний мальфар Олексій з Плоскої навчів йиго в цій дорозі ниодної речі до стрюби, тай навчів йиго боронитиси перед ворогами, ск би си напосідали*

на него (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 187); *Кілька хат є коло **Вигоди*** (Г. Хоткевич. За Юріштана, 469); *На північний захід зводяться, вип'яливши десять пальців, руки дивні колеся зачеркують в повітрі, чудаті знаки вирисовують на землі, аж Зміянками стали проноситися білі платки мряки мов розпущені гриви великанських коней і наповняти собою Замагуру, Чорну Річку, Білу Річку й долину Черемоша від Варітина по **Вигоду**...* (Р. Єндик. Торонке мольфування, 79); *Коли приїхали на **Вигоду** і треба було звертати направо, Дідушковою Річкою, Марусяк, в певності, що його авторитет уже стоїть непорушно, ізрік: – Ідїм Лельков* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 303).

ВИДЕРЬКА Прізвище персонажа художнього твору. *І завжди так: якась дрібниця, що її конче треба знати, – і власне її ніхто не знає, а тому гроші спокійно лежать далі. Два хлопці печенізькі, наслухавшись всяких отих оповідань, рішили таки піти на Чорногору спробувати щастя. Це були Юра Филипчук і **Видерька**. Мати Юрова, стара Василиха, вдова, оповідала, як то саме запалилися хлопці* (Г. Хоткевич. Довбуш, 115).

ВИДИНІВ Назва села в Снятинському районі Івано-Франківської області. *Ось що розповідала мені сімдесятирічна жителька села **Видинова** з-над Пруту Ганна Гарвасюк: <...>* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 49).

ВИДРИЧКА Назва річки в Рахівському районі Закарпатської області. // образн. *Кремезний Думен притулювся до кучерявої Клевки, зірчастий Менчул-парубок обняв свого друга Шоймула, а там молодий Терентин усміхається до своєї подруги, сонячної **Видрички**, яка, граючись із ним, перестрибнула Тису й побігла геть, мовби сховалася в закутині гуцавин* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 217).

ВИЖЕНКА Назва річки, правої притоки **Черемошу**, що протікає в межах Путильського і Вижицького районів Чернівецької області. *Річка **Виженка** бігла селом з-під Німчича, а дорога, навпаки йшла вгору* (С. Пушик. Карпатське літо, 238); *З **Вижиці** ідеся потоком **Виженкою** під круту гору*

Німчич (500 метр. Високу) котра з правого боку Черемоша поросла лісами і гола скалиста – а ще вища гора Сокільський з лівого боку – се два кам'яні велетні, що замикали вхід в Гуцульщину (Марко Черемшина. До Сокільського Федьков[ича], т.2, 207).

ВИЖНИЦА див. **ВИЖНИЦЯ**

ВИЖНИЦЯ, ВИЖНИЦА Назва селища міського типу, адміністративного центру Вижицького району Чернівецької області. *Про **Вижицю**, певно, не кожний чував* (С. Пушик. Карпатське літо, 235); *Вода була сильна, а ми мали знати дарабу лише до **Вижиці**, то й не потребували боятися, що нам перед приходом вода впаде* (І. Франко. Терен у нозі, т.21, 379); *З **Вижиці** ідеся потоком **Виженкою** під круту гору **Німчич (500 метр. Високу) котра з правого боку Черемоша поросла лісами і гола скалиста – а ще вища гора Сокільський з лівого боку – се два кам'яні велетні, що замикали вхід в Гуцульщину*** (Марко Черемшина. До Сокільського Федьков[ича], т.2, 207); *Жидів з оковитими горівками позаповідає вам аж з **Вижиці**, а музику заповість вам місяцем уже наперед аж зо самої Глиниці або тяр аж із Сочави, що як вам потягнуть смиками, то серденько лиш як на ниточці дригає* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 243); *Крім п'ятьох прихатніх, четверо літувало з товаром на полонинах, а два погнали плоти до **Вижиці*** (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 16); *Їхав з поштовою таратайкою через Вашківці, у **Вижиці** поміняли коней і рушили на Путилу* (Р. Андріяшик. Сторонець, 14); *Недовго думаючи, зібрався і скоро першим-ліпшим автобусом уже минав Черганівку, Старі Кути, Кути, а у **Вижиці** дочекався до найближчого рейсу і скоро досягав Берегомета* (В. Шкурган. Син, 54); *Їде автобус на **Вижицю**: Іван сидить на задньому сидінні при самому вікні – у дримбу грає* (М. Матіос. Солодка Даруся, 3); *– Хіба ви мало напускалися їх із бутина ризами до ріки, а потім дарабами до **Вижиці*** (А. Крушельницький. Рубають ліс, 188); *– Ой не обрид, Миколо. Хіба ти можеш обриднути людям? А що скажеш, коли Бундзяк у моїй хаті нахвалявся покрити тебе на смерекове зерно і пустити по Чере-*

мошу вниз до **Вижниці**? (М. Стельмах. Над Черемошем, 47); – *А що ти робитимеш завтра, Юро?* – *Із дарабами йдемо, з Гнатом та Іваном, у Вижницю* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 39); *На горбку приходського саду зійшлося вже кілька сусідів. «Це від сторони Кут та Вижниці. Мабуть горять ті міста», – почувся чоловічий голос. «Господи, будь милостивий, – ледве чутним голосом промовила сусідка Марія. – В тому пеклі може бути і мій Петро, бо його відправили на Буковину»* (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 15); *З гуком пісні головної, / На дарабі стоячи, / Аж до Вижниці самої / Їдуть хлопці-плавачі* (О. Олесь. На зелених горах, т.1, 217); *В Розтоках, Вижниці, у Кутах / Зоріють зоряні вогні. / Чи може ще десь краще бути, / Як тут, у рідній стороні!* (М. Марфієвич. Квітуї, зелена Буковина, 82); – *А невісточка, ек шош там не зладнала з чоловіком, візьми та й піди до Майорка у Вижницю* (Г. Хоткевич. Пожарище, 345); *Міст на Вижницю / Високо вигнув хребет* (Віра Вовк. Черемошеві, 357).

ВИЖНИЦЬКИЙ РАЙОН Назва району в Чернівецькій області. *Кілька десятків тисяч жителів: Верховинський, Путильський, Рахівський райони, а ще ж гірські села Вижницького, Косівського, Коломийського, Надвірнянського, Тячівського...* (С. Пушик. Карпатське літо, 249).

ВИКГИЩУК АНДРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *А тобі, сарако, довелося і своєю кривцею вмитись, – підійшов до Андрія Викгищука з Рожнева. якому два побратими замотували розсічене плече* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 215).

ВИЛКИ Назва місцевості в селі Рунгури Коломийського району Івано-Франківської області. *Згори від Ямчинецького з Вилок по людях били з мінометів* (П. Федюк. Леон Попюк, 128).

ВИННИК Прізвище персонажа художнього твору. *Дивувався сам собі й цього світання: чому досі не впала на нього судьба його попередників? Через ката і палю так рано-пораненьку відійшли Дранка, Винник, Гліба, Пискливий, Пинтя, Варцаба, Голов-*

чук... Тільки Петро Сабат утік зі станіславського криміналу. І більше його не вловили... А мені ось стільки, скільки мав Олекса, коли впав (Б. Бойко. По голови... По голови..., 52).

ВИПЧЕ див. **ВІПЧЕ**

ВИР Те саме, що **СИНІЙ ВИР** *Зустрілись над Виром, глянули в очі одне одному та так і заціпились...* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 16).

ВИСКОЧЕНЬ Прізвище персонажа художнього твору. *Хоч з усіх боків бучкований був, але не позбувся звички пертися попереду інших. За це і Вискочем прозвали* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 276).

ВИСКОЧЕНЬ ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Те саме, що **ВИСКОЧЕНЬ**. *Назустріч йому зашвидкував незграбно, одна нога в постолі, друга – боса, Мирон Ковальчук, а за ним і другий з Ковальчуків – Юра Вискочень, хоч і дав йому духу панський гвалт, та хіба міг утерпіти чоловік, щоб не бути попереду інших* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 280).

ВИСОЧАНСЬКА НАТАЛКА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Взяти б хоча Височанську Наталку, смугляву худеньку дівчинку, першу зліва в другому ряду* (М. Яновський. Шкільна фотографія, 255).

ВИСОЧИНСЬКИЙ СЛАВКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Та й ви молодий, докторе, прийдіть, – звернулася вона до студента-медика, Славка Височинського* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 25).

ВИТВИЦЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Подорожнім було цікаво оглянути церкву в Ільцях, бо в цьому селі сидів на парафії священик Витвицький, про котрого ще й тепер почувши в горах, що він «зложив багато пісень про Довбуша», а серед них оту славетну «Ой попід гай зелененький»* (С. Пушик. Карпатське літо, 252).

ВИТКІВ Назва села. *...Наїживши багнетти, кровожерливий удав поплазував із Коломиї у Витків, Вербіж, Косів, Чорний Потік і Криворівню, лишаючи на палях шматки роз-*

терзаного тіла (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 244).

ВИХІД Назва сіножаті, царинки. *А ґрунта заgrimіли до колгоспу. Сама їх Юр'яна віддавала. Своєю рукою. Телицю віддала. Корову. Двох конів. Три вози. І всі ґрунта. Лісок у Тренеті. Пащу у Виході. Городи на Піску* (М. Матіос. Нація, 20).

ВИЦИГА КОЛЯЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Що, москалів би в горах поменшало, чи вони добрішими до людей стали би, – бо, бачте, сотенний Коляй Вицига дістав кулю в чоло за самоуправство?!* (М. Матіос. Нація, 126).

ВИШКІВ Назва села в Долинському районі Івано-Франківської області. *У селі Вишкові, яке високо в горах межує із Закарпаттям, п'ятдесят років ходила співати по весіллях Марія Глеба* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 77).

ВИШКІВСЬКИЙ ПЕРЕВАЛ Назва перевалу у Долинському районі Івано-Франківської області в межах села **Вишків**. *Звивисто гадючаться дороги через Німчицький, Татарський, Вишківський, Сердньоворітський чи Ужоцький перевали, через гори* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 210).

ВИШНЕВЕЦЬКИЙ ПЛАЙ Назва гірської стежки. *Орися з п'ятирічним Олексиком йшла д'горі Вишневецьким плаєм додому* (П. Федюк. Осіння багрянниця, 90).

ВИШНІЙ ГРУНЬ Назва ґруня. *Через гордину-півтори, поминувши кілька видолин, перелісків та пасовищ, Іван з Софією досягли Вишнього Ґруня і стали перед новомодним, наче намальованим будинком: засклена веранда, великі вікна, фарбовані стіни, цинкові ринви...* (М. Яновський. Гірське серце, 78).

ВИШНЯ Назва села. *У селі Вишня, трохи вбік від хат, були три гарячих джерела, що взимку куріли парою, як ватри* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 61).

ВИШНЯНКА Назва річки. – <...> *По новім році, може, від когось вже чула, приступаю до будови парового млина на Вишнянці* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 109).

ВІВСИК Назва присілка в селі **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Сюди кожен брався своїм плаєм, а тут Лилики змішалися з Марусяками, Кручуки з Данилюками, Кривнюки з Ковальчуками. Лише Томчуки з Вівсика та Хруцуки з Лишоватого продовжували ґуртуватися осібно – Томчуки кровні вороги Марусякам, а Хруцуки – Лиликам* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 275).

ВІВСИКОВИЙ ГРУНЬ Назва ґруня у присілку **Вівсик**. *Нарешті вибрав місцину на Вівсиковому ґруні* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 61).

ВІВТОНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Вівтонюк. *Не може це бути маренням, бо Стаха виразнісінько бачить тітку з Жовкви, Вівтонюків, молодих Скибінських. Все це особисто Стахою запрошені гості на її весілля* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.2, 69).

ВІГОДА див. **ВИГОДА**

ВІДВАЖНИЙ ЮРКО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Це вже потому був пік їхньої радості, це вже потому вони мерехтіли не тільки в подзьобаних душах, і аж потому Юрко Ласитчук стався Відважним і вмів цілувати ліс і замовляти на вітер стихію нічного польоту, аж доки не допустив шершеня до себе і до того, котрий не розказував зайвого і вмів ходити з ним* (І. Андрусак. Реставрація снігу (повість-метафора), 140).

ВІДОРШЕ див. **ВІДОРШЕ**

ВІДОРШЕ, ВІДОРШЕ Назва свята Водохреще, що відзначається у день Богоявлення та Хрещення Господнього 19 січня. – *Це це невелике диво, що не пам'ятаєш. Небагато зим маєш ти за собою, Грицю. Але ж бо і найстарші люди повістують, що за їх пам'яти, оце друге Відорще із таким морозом, – завважив Іван Гребенюк* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 138); *Третої днини під вечір зірвалася дуєвица, надула хмар, почьив падати дощ та перемінивси у сніг. Як ми загнали маржинку у кош'иру, а бутей у загороду при стаї, то ішов уже такий пластоуец, що світа не було видко.*

*Ще дужче постуденіло, та зчинилася поледице, на чысок перестало падати, та не на довго, бо знову почылася віхола, ек на **Відоршії** (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 72).*

ВІЖНИЦЬКИЙ Відносний прикметник до **Вижниця**. *...Певно й до мене так... бо бездітна. Хіба я винна їй, що довгі роки ніхто не брав, і лиш позаторік полакомивси Петро. А шо Петрови – аби хтос поправ та закустити подав. Також нехарапунтий: лишив сім'ю на **Віжницю** боці, вербувавси дес у світи, вернувси... Тепер з Гафієв (В. Шкурган. Не пошкодуйте чесу, 174).*

ВІЗАВЕРИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Візавер. *«Краса Карпат, чудові ліси», – кажеш, мій друже. А я кажу – і люди, наділені чарівною силою, вмінням, глибокою любов'ю до свого. Тисячі й тисячі простих гуцульських прізвищ – рахівські Сухани, Дячуки, богданські Шорбаки, Калинюки, білинські Валійчаки, квасівські Шумеляки, ясінські **Візавери**, Тулайдини, – а за кожним прізвищем велика душа криється, сповнена щирості і чистих поривань (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 219).*

ВІКНИЩЕ Назва кутка в селі **Рунгури** Коломийського району Івано-Франківської області. *На кутках Боянка та **Вікнище** є соляні криниці (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 126).*

ВІЛЬШАНИ Назва селища міського типу в Хустському районі Закарпатської області. *На світанку, коли ще гори у темряві спали і тумани до них припадали, на високому перевалі, над старими **Вільшанами**, пролунали перші вибухи (Ю. Боршош-Кум'ятський. Дивуються люди й гори, 196).*

ВІЛЬШИНСЬКЕ Назва присілка в селі **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *– На жаль, так, пане Дзельман, но будьте ласкаві послужити мені свідком. Очернено мене, що я вчера їздив верхом у **Вільшинське**, де появилися були російські стежі, – а я їздив верхом на Копилашів верх законювати хорого Драгирюка (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 158).*

ВІЛЯВЧ Прізвище персонажа художнього твору. *Там найнявся до пана **Вілявча** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 22).*

ВІНТОНЯКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Вінтоняк. *Та й хто то в нас знає? У нас усі інакше пишуться! От ми, наприклад, пишемося у пові там та в канцелярії **Вінтоняки** (М. Павлик. Вихора, 165).*

ВІНЧЯ Помилкова назва гори **Віпче**. *Безводня, Ільця і Синиця, / Магорка, **Вінчя** і Пушкар, – / Немов розсипали коралі, / Що в доли котяться з-під хмар (О. Олесь. На зелених горах, т.1, 215).*

ВІПЧЕ, ВИПЧЕ 1. Назва кутка у **Жаб'є**. *Їхали через **Віпче** і через Потік з такою ж назвою (С. Пушик. Карпатське літо, 247); – Був-сми у **Жеб'ю**, видів там бабу онну, Савуленка си називає. То вна ми повідала, ек колис віграбували опришки касу дес за горів, то сімнацітеро коней принесло грошей на **Жеб'є**, та й усі тоті гроші ізсипали опришки у комору у **Випчім** під Білов Кобилов (Г. Хоткевич. Довбуш, 114).*

2. Назва гори. *Густий різноголосий го-мін вставав над рікою, ген-ген розносився по селі, що купками обійсть розкинулось на правому березі на засніжених низинах і підгір'ях Красного луку, а лівим дерлося високо крутосхилами Сухой Кобилиці, **Випчого**, Прислопа, Грибкової, посивілих і спохмурнілих від зимової студені (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 237).*

ВІПЧИНКА Назва присілка села **Яворів** у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Вони наближались до **Віпчинки** і гора Ігрець показала свою лису голову, а зліва ховався від них Писаний Камінь (С. Пушик. Карпатське літо, 244).*

ВІРИ Назва християнського свята Віри, Надії, Любові та їх матері Софії, яке відзначається 30 вересня. [ЧУМАК:] *Від Софії і трьох її доньок / **Віри**, Надії, Любові – / Вам бажаємо доброї долі, / Будьте щасливі і здорові! (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцца зрадила Коза, 167).*

ВІРНИЙ Кличка собаки. *– Ти що, **Вірний**, хочеш мені татка проспати? дома*

будеш спати, а тепер дивиси мені. Пес уважно дивився в очі малій хазяйці (П. Федюк. Добрий поїзд, 65).

ВІРСТЮКОВА ПАРАСКА Присвійний прикметник до прізвища **Вірстюк** та ім'я персонажки художнього твору. **Параска Вірстюкова** йде за вдівця з трьома дітьми (М. Дзюба. Укриті небом, 10).

ВІТЕР Прізвище персонажа художнього твору. *Зате Вітер любить слухати. Позирає так, ніби заохочує: говори, мовляв, говори...* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 153).

ВІТЕРНИЦЯ Ім'я персонажки української міфології та художнього твору. *Нічого, крім любові, не хоче вона. Тут Вітерниця всесильна. Дуже вродлива Вітерниця. Особливо має гарні коси. До землі сягає її волосся...* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 156).

ВІЧНА ВАТРА Інша назва **Живої ватри**, вогню, добутого тертям, який постійно підтримується. – *Горить ще свята Вічна Ватра Гуцульщини? – Горить ще ватра... – простогнував найстаріший на землі чорт і закрив очі червоними повіками* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 15).

ВІЧНИЙ ПОШТАР Прізвисько персонажа художнього твору. *Під вечір до моєї хати дістався Філько Файка, або Вічний Поштар (бо першим розносив сільські новини)* (М. Яновський. Гірське серце, 23).

ВІЩУН ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Бери, Христе, парубка, – показав на мене Кострич, – найпридивляється, учиться... Це Юра Віщун, будьте знайомі* (М. Яновський. Лісна, 15).

ВЛАДЗЬО Варіантне ім'я до **Володимир**, назва персонажа художнього твору. *Далеко ззаду загуркотіли грімко колеса по кам'янистій дорозі. Люди оберталися раптом, бо чули, що це не гуцульський віз. Це їхав панич Владзьо* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 54); – *Я також гріх би мала, коли б на свого Яся нарікала. От як я свого Владзя мала, то він мені аж з міста привіз доктора і мощу та й крепдешиною всю мою постіль заслонив* (Марко Черемшина. Вершвина, т.1, 199).

ВЛАДІВ-РОСТОКИ Те саме, що **РОЗТОКИ** 1. *Плотогони, хоч і сплавляли ліс, із Буковини, хоч і рахувалися робітниками Вижиницької сплавконтори були з села Владів-Ростоки* (С. Пушик. Дараби пливуть у легенду, 328).

ВЛАСІЙЧУК Прізвище персонажа художнього твору. – *Та що це ти, Юро! Вона вернеться до своєї хати й таздиню стане. Дивися, яка робітна – аж шкода, що той пустек так збиткує її. Але може, дасть Бог, що й він вразумиться. Може нареши Владісійчук припре в хаті свою таздиню та й закінчить це все* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 109).

ВЛАСІЙЧУК МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Це ж приїхав її брат, Михайло Владісійчук, з молодією жінкою, з якою недавно одружився, та із двома дітьми, що осталися йому від першої жінки* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 20).

ВЛАСТА Ім'я персонажки художнього твору. – *Вас Богданом величають. – А... вас? – усміхаючись, запитав Богдан. – Властою...* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 296).

ВЛОДКО Варіантне ім'я до **Володимир**, назва персонажа художнього твору. *Потім твоїй впливовий татко Влодко вволив би маленьке жадання твоєї матері і при нагоді замовив би, де треба, вагоме слівце, щоб випускника Йвана Ватрича не кидали в глухомань і безвість карпатських сіл, а десь приторочили в міській школі* (Р. Федорів. Калинова сопілка, 246).

ВОВК ДАНИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Але Данило Вовк казав, що сьогодні погоди до полудня не буде*. (В. Гжицький. Опришки, 25).

ВОВК-УСТЕРІЦЬКИЙ ДАНИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Пастухів підібрав собі добрих, а його старший пастух Данило Вовк-Устеріцький був славний на всі гори* (В. Гжицький. Опришки, 8).

ВОВЧАК Прізвище персонажа художнього твору. – *А тут, де теперки войскомат,*

тут була тміна. Тут уредував Лепкалюк, ші йкийс **Вовчак** був (В. Шкурган. Переказ, 96).

ВОВЧОК МАРКО Псевдонім Марії Вілінської, української письменниці, перекладачки, видавниці, персонажки художнього твору. А другого, професора руської мови, «лапали» майже на кожному слові самі студенти, котрі, звісно, черпали свою мудрість тільки з морально обкросної читанки Барвінського, відки викинено чогось і бунтарські пісні Шевченка, і не менше бунтарські співанки та оповідання Федьковича і **Марка Вовчка**, а напхано самих преславних Василів Ільницьких <...> (М. Павлик. Пропащий чоловік, 102).

ВОВЧКІВЦІ Назва села в Снятинському районі Івано-Франківської області. І не лише ми: і з Семаківців скаржилися, і з Линиці і з **Вовчківців** теж... (Л. Качковський. Довбушева пісня, 68).

ВОДОСВЯТТЯ Назва свята Водохреще, що відзначається у день Богоявлення та Хрещення Господнього 19 січня. *Наказав їм, щоб прибрали смерічки, але аж перед самим **Водосвяттям**, як процесія вирушить уже з церкви* (М. Остромира. Над бистрим Черешомем, 139).

ВОЙНАРІВСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Діяльно, принципово, по-господарському взявся був наводити порядок у пригородних угіддях лісничий **Войнарівський**, якого Скальник вже не застав. Взяв зброю, сів на коня і поїхав на оглядини... Через два дні його знайшли на плаю застреленого. Гільзи, знайдені поруч з ним, свідчили, що він відбивався* (М. Яновський. Гірське серце, 90).

ВОЛИНЬ Назва краю на північному заході сучасної України в басейні південних приток Прип'яті і верхів'ях Західного Бугу (його правих приток). *Дідо махнув рукою, Олекса скрикнув від захвату, перед ним простелася, мов килим, уся Гуцулія, уся земля Галицька, а далі виднілася Подолія древня, за нею мріла **Волинь*** (Р. Федорів. Жбан вина, 48).

ВОЛІЙЦЯ 1. Назва присілка села **Черганівка** Косівського району Івано-Фран-

ківської області. *У тремких сподіваннях на весільну осінь полетів він голубом літувати у полонину, а вона голубкою залишилася вдома. І було його літо з Настиним голосом у вухах та віцями перед очима. І зустріч під осінь сталася у **Волійці**, де Настині родичі робили отаву* (В. Шкурган. Не перший раз, 209).

2. Назва річки у Косівському районі Івано-Франківської області. *Він, здається, таки знав, про що цієї ночі шепталися пструги у **Волійці** або змовлялися клені під снятинським мостом у крутіях Прута* (В. Шкурган. Син, 44).

ВОЛОВА 1. Назва кутка в **Жаб'є**. *І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать Крива, **Волова**, Одзирноватий, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

2. Назва річки, лівої притоки **Ільця**. *Сюди, у **Волову** річку, гуцули ходять за камінням, з якого бруси для заправки кіс роблять* (С. Пушик. Карпатське літо, 253).

ВОЛОВЕ Давня назва селища міського типу Міжгір'я Закарпатської області. *Я глибоко в душі ношу / Велику жадобу – / Сеї ночі у **Воловім** / Випалити злобу* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Микола Шугай, 161); *Батько його – Євген Грабар – працював усе життя як греко-католицький священик і мав фару в селі Майдані, в горах за **Воловим*** (С. Скляренко. Карпати. т.2, 30).

ВОЛОСЬКИЙ Відносний прикметник до **Волощина**. *Он як Стебни розляглися по **Волоськім** боці* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 132).

ВОЛОХИ Назва етнічної групи змішаного румунського походження, основним ареалом розселення якої була **Волощина**. – *Ти ж тут, хлопаку, біду бідуєш – чужу худобу пасеш. А у **Волохів** паном зробишся* (Р. Федорів. Жбан вина, 36).

ВОЛОШИН АВГУСТИН Прізвище та ім'я українського релігійного, культурного і політичного діяча, прем'єр-міністра уряду Карпатської України в 1938р., персонажа ху-

дожнього твору. *Ще як об'явився в Хусті Августин Волошин, послав Мефодій Вербовий свого вишкребка у «січові стрільці»* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 18).

ВОЛОШИНЕЦЬ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *На високому камені сидів Іван Бойчук, вже немолодий, кряжистий, на суворому, орлиного профілю лиці шрамом через щоку значений, налитий крутою силою, осанений рішучістю, владністю й впевненістю в собі, а обіч нього на нижчих каменях – найвірніші побратими-сборники й помічники: того віку, що й ватаг, кремезний, з чорними віспинами на суворому виді, з шпакуватими і звислими вусами Іван Жупник, по другий бік гостроокий молодик у залізній місюрці на голові і в панцирі під киптарем Семен Бушук, Пістолетником званий, поряд з ним чорний, як жук, кучерявий **Василь Волошинець*** (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 77).

ВОЛОШІНА див. **ВОЛОЩИНА**

ВОЛОШІШНА див. **ВОЛОЩИНА**

ВОЛОЩИНА, ВОЛОШІНА, ВОЛОШІШНА Назва краю на південь від **Карпат** (частина сучасної **Румунії** та Молдови). – *А ми втікаймо! Втікаймо, Олексіку! У Волощину...* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 169); *Він ще не знав, що це була дорога без кінця-краю. Що поведе вона його спочатку на **Волощину**, потім круто поверне на захід сонця селами, містечками, містами Мадяричини, а далі узбережжям швидкоплинної Тиси через Сегед аж на Дунай <...>* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 91); – *Що погнало тебе, доню, аж із **Волощини**? – відчула мати невідворотне лихо* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 5); *Чивчин – о... той весь час в полонинах. Привичне діло. Скучає він, коли не тисячі на нім пасуться, – для кого, каже, я й готував тоді трави свої?... Листун на границі **Волощини**. Забіжи за нього – і ти в чужім краю* (Г. Хоткевич. Довбуш, 439); – *А хіба мусиш до них іти? Не один з таких, як ти, купував газдівство. І ми могли б. До **Волощини**. Ти щось маєш. І я маю. Вірною дружиною тобі стану. Мене ще є багато. Вже пізнав. Тікаймо в чужий край!*

(Б. Бойко. По голови... По голови..., 34); *Та й рабували хіба вни так, заосліпа? Ой, не! Рабуют вни, скажім, за горов. А йк си на ні зробит велика поклич та й зачнут їх там добре ловити – вни тогди йдут на рабунок у **Волошину**, волошінами, ади, ходют* (Г. Хоткевич. Довбуш, 113); // у колом. *«Ой ти, Джюнодо, лиши жінку, а я лишу газду, / Тай підемо в **Волошину** шукати гаразду»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 137).

ВОЛОЩУК СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ти як ся називаєши? – Волощук... **Семен Волощук**...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 425).

ВОЛЯНСЬКА ПАВЛИНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Буківецька вчителька сиділа плечима до хати й нетерпеливо перебирала під ослоном ногами, взутими у білі чобітки (такі ж носила Юлія Дияконович і попівна з Тюдова **Павлина Волянська** <...>* (Р. Андріяшик. Сторонець, 28).

ВОЛЯНСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Олександр Волянський зустрів його не просто як свояка (він тримав першу сестру Федьковича), а як найсердечнішого, давно очікуваного друга* (Р. Андріяшик. Сторонець, 85).

ВОЛЯНСЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Волянський**. *Фіакр котився вниз, і міжгір'я, мов зелена пригорща, брало їх разом усіх до себе, обіцяло нічліг у **Волянських** і зустрічі з прекрасними людьми – Іваном Франком, Володимиром Гнатюком* (С.Пушик. Карпатське літо, 245).

ВОРІТЦІ див. **ВОРОТЦІ**

ВОРОБЦІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Воробець**. – *У нас Досійчуки є, Мокрицькі, Коржі, Панькові, Бідники, **Воробці**, Колопенні, Кобильники... Усекі, проше пана, є – лише Воротилів у нас як село селом не бувало* (Г.Хоткевич. Довбуш, 312).

ВОРОНА Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. *А панів, дворів, ади, панцих – і не зрахувати!.. У Бе-*

резові там Голінський був пан... У Незвиськах, у **Вороні** – там пан Каркович; того пекли, аби візнав, де гроші. А в Микуличині був отаман Гнат (Г. Хоткевич. Довбуш, 99).

ВОРОНЕНКА див. **ВОРОНЯНКА**

ВОРОНИЧІВ Назва присілка села **Яворів** Косівського району Івано-Франківської області. День, що почався для них цікавою і веселою мандрівкою на **Ворониців** та Підбуковець, доходив кінця в сумі й скорботі (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 47).

ВОРОНКА Прізвисько персонажа художнього твору. *Вибралися її стрічати аж за Сторожинець, і десь в корчмі чи бозна-де Гординському набрехали, що Дашкевичка ось-ось підкотить на бричці свого коханця, стражника **Воронки*** (Р. Андріяшик. Сторонець, 92).

ВОРОНЯНКА, ВОРОНЕНКА Назва села Яремчанської міськради Івано-Франківської області. – <...> *Пусти, бо як таки вертати буду в Черногору, то завало по дорозі світ, і Жаб'є, і Ворохту, і **Воронянку**, і Ясіння* (Р. Єндик. Звідки беруться мольфарі, 106); *То було під Ворохтою, у **Вороненці*** (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 85).

ВОРОНЯЧЕ ГНІЗДО Назва загону вояків. *Полковник Збігнев Ляковський лупнув спросоння булькатими очима, дивуючись, що хтось із жовнірської залоги **Воронячого Гнізда** посмів нарушити досвіткову солодку дрімому свого регіментаря легковажною пісенською* (Р. Федорів. Жбан вина, 187).

ВОРОТИЛО ЯСЬКО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. – *Сеї ночі треба борзо йти, бо лісок буде не скоро – аж за Ляхманівкою. Село мож обійти, – додавала поспішно, попереджаючи запит – чи треба буде йти селом. Все це подобалося Олексі – і тим більше на тім тлі не подобалося поведіння отого **Яська Воротили** – так себе називав зайда* (Г. Хоткевич. Довбуш, 298).

ВОРОТЦІ, ВОРИТЦІ Назва порога і повороту річки **Білий Черемош** неподалік села **Пробійнівка** Верховинського району Івано-Франківської області. *Все так само буде Черемош нести запінені хвилі свої і бити ними в скелю під Соکیلським, кипіти у **Ворот-***

цях, тріпати дараби гуцульські на рвучких хребтах білогнівних. Говерла покриється шапкою снігу і довго не зніме її (Г. Хоткевич. Довбуш, 439); *Перепливли ще один закрут – у **Воротцях**, минули надлісництво і плвли все далі й далі* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 48); *Він зодяг кептарик і вишивану сорочку, бачив себе то лісорубом у нетрях Перекалаби, то плотогоном у гірських зливах на **Воріццях**, Яловичорі, Шипинецькому чи Біскові <...>* (Р. Андріяшик. Сторонець, 120).

ВОРОХТА Назва селища міського типу Надвірнянського району Івано-Франківської області. *Був на **Ворохті** один газда – Мочернак* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 340); *Дочки повиходили заміж, одна до **Ворохти**, друга в Ясіню-Кевелеві* (У. Самчук. Гори говорять, 5); *Був у неї й свячений чісник ерий і лук, завинений у широке листє з «матрикули»; – «це вид бабучьок (болячок)»; «були цвики із сим раз свиченої кінцікої підкови і ніхті з небішека мого брата, шьо го смерека вбила у **Ворохті**. – «це на шиєстє»* (І. Березовський. Худан, 30); *Як пес обнюхував сліди і врешиті в якійсь печері таки зловив одного опришка, svojого доброго знайомого, Мочернака з **Ворохти*** (Р. Єндик. Камінна душа, 160); *Зробимо прогульку в напрямі **Ворохти*** (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 77); *Три сполучені між собою, але не з'єднані з твердю арки – набагато вищі від колійових мостів у **Ворохті** і Делятині – нависали над містом по діагоналі, починаючись і обриваючись у чистому небі. Нагорі залишився фрагмент широкої дороги. Там зажили Непрості* (Т. Прохасько. Непрості, 45); *Отож домовилися! Будете лісником у Довбушанських Горганах. Це між **Ворохтою** і Яремчею. Там різноманітна і багата флора. Збереглося чимало реліктових та ендемів* (М. Яновський. Гірське серце, 89); *Ведмеді не респектували жодних заряджень лісового заряду, не признавали жодних границь, навіть державних. Надлісництво було окружене лісами надлісництв Гринева, Жаб'є, **Ворохта** та межувало з Мадярициною (Карпатська Україна) і Румунією. Карпатські ліси тягнулися сотками кілометрів,*

то ведмеді ходили собі, де їм подобалося (Р. Яримович. Дещо про ведмедів, 63); *Величезна, височезна, довжелезна гора* [Кострича] – починається коло Верховини, а тягнеться до **Ворохти**, ніби з Чорногорою хоче позмагатися (С. Пушик. Карпатське літо, 252); *Минулого літа повіз я був шкан'етем масло до рестарації на бангофу у Ворохті* (О. Манчук. Француз, 34); *І вже під ніч в Ворохту привели* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 102).

ВОРУБЧУЧКА КСЕНЯ Назва дочки за прізвищем батька Ворубчук та ім'я персонажки художнього твору. *А Ксеню Ворубчучку пам'ятаєш? Вона була красна-красна, як лелія* (Р. Федорів. Жбан вина, 91).

ВОСКРЕСІНЦІ Назва села в Коломиїнському районі Івано-Франківської області. – *Сам Довбуш це каже і повторює всюди. Коли мого сусіда, пана Рушиця, грабував у Воскресінцях, то так і казав: «Забирайтеся, – каже, – пани звідси, бо однаково всім народом вас виженемо»* (Г. Хоткевич. Довбуш, 231); *Ідучи раз пізно вночі з-під Воскресінець (від молодиці) кутським передмістям, він почув (як розказував потому піднапилий Кольцевому батькові) співи і регіт <...>* (М. Павлик. Пропаший чоловік, 97); – <...> *От і стали село Воскресінцями називати* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 27); *У Воскресінцях пана Рушицю заставили оту отруту випити, що він досипав Довбушеві у вино, вгощаючи його вечерєю* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 78); *У Воскресінцях, під Коломиєю, Довбуш забрав зброю пана Рушиці* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 124).

ВРОНА ЗБІГНЕВ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А щодо Збігнева*

Врони, то так. Смерть твого батька – його рук справа (Р. Федорів. Пароль «сонце», 223).

ВУГРИНЕЦЬ АНДРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Співав про Вугринця Андрія – пудне головництво, що над ним усі си гори стурели та люде каїли* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 33).

ВУЙЦИКІВ ВАСЬКО Присвійний прикметник до прізвища батька Вуйцик та ім'я персонажа художнього твору. – *Вуйциків Васько казав, аби я їй танці заказав і побив добре, бо вже маю право, відколи засватав* (М. Дзюба. Укриті небом, 34).

ВУЙЦИЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Вуйцик. – *Хто тобі таке сказав? – Гуцулячка і Вуйцичка, і Васько її* (М. Дзюба. Укриті небом, 104).

ВУРСТА ОЛЕНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Он, у тому гурті, наші славні доярки – Васильчук Марія, Вурста Олена, а он Деменчук Анна, Бодюл Марія, Мадяр Олена* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 220).

ВУРЦИГА Прізвище персонажа художнього твору. *Мирон Михайлович Спасюк взяв тривалу відпустку і поїхав дотягувати і захищати дисертацію. В цей час лісництвом керував Вурцига* (М. Яновський. Гірське серце, 116).

ВУШИРЬ Прізвище персонажа художнього твору. – *Ба де ж так забавився Юрко?! А казала-м, не ти аж у місто, взяти тут булок, у Вуширя, і вина у тої, що «на болоті», щезла би* (М. Павлик. Вихора, 285).

ВЯРБА Назва села. *Зався я тоді паном Наперстик-Наперстовським з Вярби* (Р. Федорів. Жбан вина, 174).

Г

ГАВДУНИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Гавдун. *Газдині лускали руками і розповідали, що патрулі забрали від хати їх газдів, а дівчата жалувалися, що вояки забрали їм дедів та що дали їм на груди картки в рамах і повели 'д гори так, як передтогид Гавдунів і Приста-*

шів покійних, – преч би ся казало (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 160).

ГАВРИЛА Назва християнського свята, що відзначається 8 квітня та 26 липня. [ПАН:] *Від Гаврила до Данила – / Хай вам буде жінка мила* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 166).

ГАВРИЛИ 1. Збірна назва персонажів художнього твору за іменем **Гаврило**. *Отих тобі держатись, а не лізти вечорами межі Гаврили та Явдохи, розумієш?* (М. Павлик. Пропаший чоловік, 88).

2. Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Гаврило**. *Коло дзвіниці став рід Шекериків і Дідушків, трохи подальше Василів, Дмитрусів, Гаврилів, Греків* (Р. Єндик. Пояс чеснотливости, 196).

ГАВРИЛІВКА Назва села в Надвірнянському районі Івано-Франківської області. *Ніби є Довбушеві комори на горі Кедроватій, на Довбушанці, на Сивулі, на Страгорі, у Ясіні, в Синевирі, в Ясеніві, у Гаврилівці – та чи ї перерахуєш?* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 132).

ГАВРИЛКІВ СЛАВЧИК Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *Через хвилину-другу Череповську наздогнав Славчик Гаврилків* (М. Яновський. Шкільна фотографія, 247).

ГАВРИЛО Ім'я персонажа художнього твору. *Сестри, так ніби змовились, найперше підступили до штрамака Гаврила* (М. Яновський. Косиці на писанках, 91); *Кілька овець, що паслися разом із чередами Гаврила* (так називався газда), *децю з одежі, кілька мисок та горшків у хаті, це все його майно* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 5).

ГАВРИЛЬЦЬО Зменш.-пестл. до **Гаврило**, ім'я персонажа художнього твору. *А коли хто питає небораку, чи багато має дітей, відповідав з гіркою іронією: «Та де! Небагато! Тільки Кирильцьо і Йванцьо, Гаврильцьо і Семенцьо, Настунька і Марічка, і кривий Павло з Михаськом, Анниця і Маринця, Кася і Орися... Та вже наче всі, але ні – це троє у вісві...»* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 1, 331).

ГАВРИЛЮКОВА ПАРАСКА Присвійний прикметник до прізвиська чоловіка **Гаврилюк** та ім'я персонажки художнього твору. *Параска Гаврилюкова, покійниця, так уже нажилася із своїм Корнильом, що куда там! Що був охочий до чужих жінок, а що до горівки, Господня твоя воля!* (М. Матіос. Нація, 235).

ГАВРИШ ІВАН Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. – *Є там і Казик межі ними, бо Іван Гавриш зробив з ним спілку. Я здибав їх уже у війта, що так само дивувався, як пан комендант* (Марко Черемшина. Коляда, т. 1, 232).

ГАВРИЩУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Гаврищук. – *Йой, герою великий! Тобі мало Стасюків, Піччукових, Станюкових, Пицюкових, Гаврищуків, священика і нарешиті Повішеників* (М. Дзюба. Укріті небом, 153).

ГАВУЧАК ІВАН Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *Крім Марії, зі мною були ще Палагна і чабан Іван Гавучак. Всі не могли піти, – комусь треба було поратись і біля маржсини...* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 127).

ГАВУЧАК ШТЕФАН Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *Від того часу лишилися зарослі бур'янами окопи, порвані ряди іржавого колючого дроту, могили з похиленими, трухляви хрестами і ось цей бліндаж, який і вибрав собі Штефан Гавучак для мешкання ще тридцять п'ять років тому* (Я. Стецюк. Крутий плай, 47).

ГАДЖЕГА ВАСИЛІЙ Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *Канонік Гаджега Василій, той закінчив колегіум русікум, однак це був місіонер для східних, неокатоличених областей, що з невідомих причин засидівся в Ужгороді* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 245).

ГАДЖИНА див. **ГАДЖІНА**

ГАДЖІНА див. **ГАДЖІНА**

ГАДЖУГИ Назва полонини неподалік села **Буркут** у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурунів, Глистовата, Гостів, Смітаний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ГАЗДИНЯ Ім'я персонажки художнього твору. *Коли не було вдома Єгеря, до вольєри загощувала Газдиня, висока і суха жінка з*

повним ротом блискучих зубів (Р. Федорів. Таїна, 167).

ГАЙВАСЮКІВ МИКУЛА Присвійний прикметник до прізвища батька Гайвасюк та ім'я персонажа художнього твору. *Сиджу я собі на перелазі коло Трумбів, отам де Василенькова толока, з Микулов Гайвасюковим, аді з оцим, шо давно пошту носив* (О. Манчук. Право, 65).

ГАЙДАЙ СЕВЕРИН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Зразу ж після страти опришків, через міського вїйта і купця-вірменина Яць Легкоступ перепросив розбісїлих магнатів за дурну вихватку Варакути і, залишивши батову на поміркованого Северина Гайдая, спішно вирушив п'ятьма паровицями до Березова* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 40).

ГАЛАПАС МОШКО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Вчора він був у Косові, ставав до права з Мошком Галасом (се було таке прозвище, а на правду Мошко називався Готтесман) і програв* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брїв Черемош, т.21, 424).

ГАЛИНА Ім'я персонажки художнього твору. *Таки не втримала мене Галина, і я прибіг додому* (П. Федюк. Ріка, 12); *А малу Галину вдочерили вже по тому, як гостила у них Леся* (С. Пушик. Карпатське літо, 237).

ГАЛИНКА Пестл. до Галина, ім'я персонажки художнього твору. – *Ой, Донбас, Донбас... – замріяно промовила Галинка* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 80).

ГАЛИЦЬКА ГУЦУЛЬЩИНА Назва частини краю Гуцульщина, розташованої в Галичині. *Вона буде про все писати в листах і розповідати рідним та знайомим, якато Галицька Гуцульщина* (С. Пушик. Карпатське літо, 249).

ГАЛИЦЬКИЙ Назва ринку у Львові. *Я дуже боявся, що вогонь весь розхапають, мені ж нічого не залишиться, відтак у спекулянтів ні на Галицькому, ні на Краківському, ані навіть на Бесарабці у Києві не докуплюся ніколи* (П. Федюк. Бісиця юна вогонь іла, 23).

ГАЛИЧ Назва селища міського типу, адміністративного центру Галицького району Івано-Франківської області. *Вистави «гуцулів» бачили в Снятині, Коломиї, Надвірній, Станіславові, Галичі, Стрию, Львові, Кракові, Тернополі, Бережанах і т.д.* (С. Пушик. Карпатське літо, 270).

ГАЛИЧИНА Історична назва українських етнічних земель, історичного регіону що займає території сучасних Тернопільської, Івано-Франківської, Львівської областей України та Підкарпатського і Малопольського воєводств Польщі. *В Галичині не знали її навіть з фотографії* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 35); – *Бо їм усе мало! – скипів Бундзяк. – Навіть моєї праці їм мало. Галичини мало! Їм, здається мені, і всього світу буде мало...* (М. Стельмах. Над Черемошем, 145).

ГАЛІБЕЙ АНДРІЙ ПРОКОПОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. – *Леся Івановичу, оце привіз зоотехніка. Най переночує у вас, бо до Сенчука далеко йти, а чоловік здоровився, – захекано говорить сільвиконавець. – Знайомтесь, товариш Галюбий. – Галібей, – поправляє зоотехнік, – Андрій Прокопович* (М. Стельмах. Над Черемошем, 88).

ГАЛЯ Варіантне ім'я до Галина, назва персонажки художнього твору. – *Привіт бійцям тваринницького фронту! – трясеться Богдан. – А ти чьо спиш стоєчі? – Дурний, зараз Мирося закличу... – Клич, Галю, клич – я до него прийшов. – Корова на всяк випадок відійшла, стала, водячи білками очей* (В. Шкурган. Паперовий човник, 218); *Мабуть, і не пішла б на те весілля, якби не Галя* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 12).

ГАНДЗЯ Варіантне ім'я до Ганна, назва персонажки художнього твору. *Сестра Гандзя, ще дівкою будучи, носила братові косарські полуденки і жбани студеної води* (Р. Федорів. Карби, 109); *А в очах Гаркуші постала корчма при Чорному шляху, а в тій корчмі шинкарочка Гандзя гожа і в сповиточку маля кирпатеньке, щокате* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 332); *Настя взяла мошонку з грїшми і схвала за пазуху та обі-*

цяла Юркові з неділі навідатися до **Гандзі** і доручити їй цей дорогий дарунок від Юрка (І. Березовський. Худан, 58).

ГАНИЦЬКИЙ ЮРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Найпізніше прийшов сторонецький священик Юрій Ганицький* (Р. Андріяшик. Сторонець, 27).

ГАННА Ім'я персонажки художнього твору. – *От бач! А ти в мої кривдителі записався. Навіть моя Ганна утекла, не чекаючи нас. Гляди, щоб нам обом не подала на вечерю холодних рогачів* (М. Стельмах. Над Черемошем, 14).

ГАННОЧКА Зменш.-пестл. до **Ганна**, ім'я персонажки художнього твору. *Тільки семилітня Ганночка, найвідважніша в хаті дитина, що дуже любила свого батька, вмить зіскочила з постелі і простягла своє маленьке тіло на обнаженім Андрієвім тілі, щоб заслонити його від крапель горіючої смоли* (І. Березовський. Худан, 9).

ГАННУСЯ, ГАНУСЯ Зменш.-пестл. до **Ганна**, ім'я персонажки художнього твору. – *Тату, тату! – просили дружно Настуня і Ганнуся, – візьміть нас з собою до Євдокії, вона наказувала, щоб ми прийшли на Великдень* (М. Дзюба. Укриті небом, 141); *Чекав Ганнусі і Василь Синітович* (П. Федюк. Давайте заспіваємо, 46); *Глип, коло нього стоїть Варвара Потіцька, Гануся, Василина і стара Одокія* (Р. Єндик. Торонке мольфування, 70).

ГАНУЛЯК КАРПО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *З стодоли, по-злодійськи скрадаючись, вийшов Карпо Гануляк, смикнув через тин і похрускотів лопухами* (Р. Іваничук. Побий мене!, 54).

ГАНУСЯ див. **ГАННУСЯ**

ГАНУЩИШИН ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до Ганущиків та ім'я персонажа художнього твору. – *А я думаю, – перестала мотати нитку Штефаниха, – що 'це й'го вечірами нема допізна. Єкос Василь Гануцишин приходить (товариш Івасів), – пояснила Штефаниха Юстині, – тий питає, де Івась. Кажу: «Та з вами у клубі»... Каже: «Нема». «А сночі був?» – питаю* (В. Шкурган. До серця, та не в пазуху, 199).

ГАПКА Ім'я персонажки художнього твору. *«...Що навіть діти баби Гапки / У клуні спали зі стрільцями / І гралась з ними цюцюбавки»* (О. Бабій. Гуцульський курінь, 40).

ГАРАСИМ Ім'я персонажа художнього твору. *Тримав на паях з отцем Гарасимом паровий млин* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 11).

ГАРВАСЮК ГАННА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Ось що розповідала мені сімдесятирічна жителька села Видинова з-над Пруту Ганна Гарвасюк <...>* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 49).

ГАРДЄ Назва полонини. *Набив кріс наново, заткав цівку листом тай пішли далі поїд Лису, трунем, за сонцем, спустились в долину і знову вгору тай на Гардє простують. Тут хлопчина став, показав полонину, де паслися циганові вівці і завернув, а Довбуш підійшов ще кільканадцять кроків, порозглядався, чи не бачить його хто і скочив убик між каміння і кріслате смерічча* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 10).

ГАРКУША ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ото насолив душманові, – гірко усміхнувся Василь Гаркуша* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн. 1, 12).

ГАРМАЗІЙ ФЕДЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І Федь Гармазій віддав свою кобилу за пораненого коня* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 25).

ГАРМАТІЙ ЛУКА Прізвище та ім'я українського вчителя, етнографа, персонажа художнього твору. *Один між нами був лише настоящий чоловік – се Лука Гарматій, учитель з Голов* (Г. Хоткевич. Блуд, 448).

ГАСИМІВСЬКА Присвійний прикметник до прізвища **Гасимів**. *Якось невблаганна сила потягнула його на ту колядку на Гасимівській горі* (П. Федюк. Людина з того світу, 97).

ГАСЮК МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *В угорському місті з хворим і голодним різьбярем випадково зустрівся його земляк з Яворова Микола Гасюк* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 169).

ГАСЮКОВА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Гасюк**, персонажки художнього твору. Вони припали одна за одною під пан отцевим золотим Євангелієм і золотую ризою: напівсліпа сухонька Будячка, і Шиманська в пишнім кептаріку... руда Марія й маленька, як дитина, Юрчиха, гонориста Шкріблячка й скупа на слово Шулемчучка, фудульна Процева, й добра, як хліб, **Гасюкова**, хитріша від лиса Параціна, й висока, як трепета, Павлюкова (М. Матіос. Нація, 100).

ГАТЬ КРИВА Назва кутка в **Жаб'є**. *І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать Крива, Волова, Одзирноватий, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ГАФІЙКА, ГАФІЙЦЯ, АФІЙКА 1. Зменш.-пестл. до **Гафія**, ім'я персонажки художнього твору. *Братчик Семенко несе на руках найменшу сестричку Гафійку, що ще не виросла так, аби її няня постарала сорочинку* (Марко Черемшина. Більмо, т.1, 104); *– Ет, дурне то є. Маєш діти? – Біг дав, та й біг узєв. Найшлоси було тройко, та й, аді, так єк віником замів. Насамперед пішла Афійка, але ми за нев так не банно, єк за Петриком та й Васильком. Вже величенькі утекли, ой утекли, проше пана дохтора. Помору не було ні на людей, ні на маржинку, а мої хлопці марне пішли. Була би тепер підпора, ше йка підпора!* (Марко Черемшина. Лік, т.1, 76).

2. Пестл. до **Гафія**, ім'я персонажки художнього твору. *Він опинився на сплаву через Гафійку* (М. Яновський. Танець дараби, 45); *...І по зритих літами щоках баби Гафійки повзуть бліді сльози... останні, виснажені, і капають десь на суху кисть руки* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 22); *Гафійка йому давно подобалась, але він не наважувався зачіпати її – боявся сильного Трохимового п'ястука* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 313); *– Чи-сте здорові, Гафійцю? Ади, це ваша пестійка така красна та гожа? – Ає. Видите, вже в улітках* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 44).

ГАФІЙЦЯ див. **ГАФІЙКА**.

ГАФІЦА Варіантне ім'я до **Гафія**, назва персонажки художнього твору. *– Шо-с мудрий майстер, то ні слова, але шо прилип-єс до Гафіци, а до свого села та й до своєї газдині не навертаси, то ввес світ видит* (Марко Черемшина. Любисть, т.2, 199).

ГАФІЯ, АФІЯ Ім'я персонажки художнього твору. *Крізь варвід у великій хаті, в кухні, крізь реготи й вівканє молодіжі знадвору, зперед хатів почувся крик: – Гафію мені лиш покажіть, жінку Гафію* (М.Павлик. Вихора, 189); *Чомусь згадувалось лиш про діда: чи тому, що був добрим та веселим, що й мерцем усміхався, чи тому, що пестив її найдужче?! Баба призабулася – давно нема. А тета Гафія не колисала душу* (В. Шкурган. Не пошкодуйте чесу, 171); *– Хочеш знати, як сі називаю? Гафією* (Р. Федорів. Карби, 118); *У Рибчука жінка Гафія померла, сам живе, неборак, у колгоспній квартирі* (П. Федюк. На хуторі, 25); *Нічо я дітям не кажу, бо мені встид і перед ними, і перед козаком. А в голові собі міркую, що діти добре вгадали, що моїй перекажуть, бо Гафія це у мене друга жона, май примолода, для козака не дуже безпечна* (Марко Черемшина. Козак, т.1, 251); *– Але тяр! Аді гєнде Гафія Жидикового Василя! Що ми за газдиня? А віддаласи у півп'єтнадцята року* (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 538); *А ти куди зібралася, Афіє?* (М. Яновський. Гірське серце, 58).

ГАФТИНЯКОВА АННА Присвійний прикметник до прізвища Гафтиняк та ім'я персонажки художнього твору. *Але, що би там не говорити, а вісім неділь посту – то таки, може, було би й забагато, якби не Гафтинякова Анна* (М. Матіос. Нація, 190).

ГАФТУНЕЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Гафтунек, персонажки художнього твору. *– І Пащучка, і Гафтунечка, і Максимова Єлена, і всі інші: давай гроші або кажи бодай, що заробив* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 322).

ГАЧЮГИ Назва урочища. *«Я, ади, за отов горов маю хату і жинку тей осьмеро гіточок», – говорив Юрко. «То ти, варе, Гриць Гниличюк зпид Гачюгів!» – сказала здивована Настя* (І. Березовський. Худан, 57).

ГАШТУРАК ПАВЛО Прізвиське та ім'я персонажа художнього твору. *– Гаштурак*

Павло. Він із Єсеня угорського. У митника служит. То мій [приятельник] перенний (Г. Хоткевич. Довбуш, 222).

ГВІЗДЕЦЬ Назва селища міського типу в Коломийському районі Івано-Франківської області. Вранці сьомого жовтня кровожерливий удав поклав свою хижку голову під **Гвіздецем**, недалеко від стику річок Тучавця і Лукавця (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 177).

ГЕГЕДЮШ Прізвище персонажа художнього твору. *Е-е, та що там далеко ходити, наш ігумен Гегедюш за останні два місяці жодної ночі у своїй монастирській келії не ночував – все в готелі та на таємних квартирах своїх «овечок» випасає* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 259).

ГЕЛЕВИЧІ. Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Гелевич.

– Твої ровесники вигибли, а ти чього дітем заважьєиш? Аді, Микитюків нема, **Гелевичів** нема, Красія убили, нікого нема. Тогди було інак, а тепер інак (Марко Черемшина. Дід, т.1, 41).

ГЕЛЕТЮК ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Голова сільради Петро Гелетюк відкрив мітинг* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 182).

ГЕНИК АНДРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Я зовсім не помічала, як наслішкуватю стежить за мною голова колгоспу Андрій Геник, який підійшов, мабуть, з усіма* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 86).

ГЕНЦАРЮКІВ ПЕТРО Присвійний прикметник до прізвища Генцарюк та ім'я персонажа художнього твору. – *А Петро Генцарюків – пан? – випручулась сестра* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 234).

ГЕОРГІЦА ЗІРА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Ще одна в цьому ж ряду – чорноволоса й чорноока, перелякана з вигляду Зіра Георгіца* (М. Яновський. Шкільна фотографія, 256).

ГЕРАС ГЕОРГІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Усе своє життя засіяла Ганна узорами на білих полотнах, як і буковинець Георгій Герас із містечка Вашиківців* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 79).

ГЕРАСИМЧАК Прізвище персонажа художнього твору. *Кумочку Герасимчаку, не могли ви мене спроводити на цю дорогу?!* (М. Матіос. Нація, 23).

ГЕРАСИМ'ЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Хіба ж Пилип'юкові було вмирати? Або Герасим'юкові?* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош, т.21, 41).

ГЕРБЕРА ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *До Кленів приїхав новий управитель Василь Гербера* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 163).

ГЕРГУЛЯК Прізвище персонажа художнього твору. *Вийшов Гергуляк. Тільки він так ходив. Наче штовхав ногами найменші на подвір'ю ріняки. І не вперед, а вбоки. Виходить, носив у собі пам'ять ходи цього чоловіка від Сопівки до Дніпра і назад. Не забулося. Ніщо не забулося* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 60).

ГЕРДА Назва села. *Треба або скоритися, або йти напролом. Аналія вибирає останню дорогу. Рвучко кидає: – Бо ми ухвалили йти на Герду. Це було село на угорським боці* (Г. Хоткевич. Довбуш, 416).

ГЕРДЕДЖУК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Найбільш затривожився наш славний жаб'ївський господар, робітник і керманіч Сороканюків Юра, його жінка Василина, донька Івана Гердеджука, та їх п'ятирічний хлопчик-легітник Василько* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 543).

ГЕРДЛІЧІХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Гердлічка, персонажки художнього твору. *А Гердлічіха цілий час бігала по стайни тай так си нуждувала над тими коровами, шо аж си люде над нев стурели* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 162).

ГЕРЕШАСКА Назва полонини неподалік селища Ясіня в Рахівському районі Закарпатської області. *Легенда розповідає, як пастушка Марта прийшла з полонини Герешаски опівночі до озера і кинула в холодне плесо камінь* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гори мої Карпатські, 181).

ГЕРЛІЧКА див ГИРДЛІЧЬКА

ГЕРШКО Ім'я персонажа художнього твору. *Іван мав одне на думці: Танасій му-*

силь лишити Василя і піти в спілку з ними – з Іваном і **Гершком** (І. Крушельницький. Рубають ліс, 219).

ГЕРШУНЬ Варіантне ім'я до **Гершко**, назва персонажа художнього твору. *Він хотів сказати Анні, що купив їй булок, і вина, й меду в самого Гершуня за останні свої гроші, що заробив за ціле літо за плетінку від парубків...* (М. Павлик. Вихора, 287).

ГЄЛЕТА Прізвище персонажа художнього твору. *А по узбіччі, по лівому боці, по горі, серед густого лісу, по урвищах, по ломах, є якась стара закинена дорога. А Гелета отой, що сам про себе каже, ніби він «рихтик з Довбуша йде», розповідає, хто клав верхом таку незручну дорогу, коли нині є така гарна й рівна* (Г. Хоткевич. Довбуш, 454).

ГЄЛЕТА ФУДОРОВОГО ЙВАНА Прізвище із зазначенням присвійного прикметника до імені **Фудор** та імені батька персонажа художнього твору. *Я таки давно чував про Гелету Йвана Фудорового* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 456).

ГЄЛЕТІНА БАГОНКА Присвійний прикметник до прізвища **Гелета** та назва полонини. *І Гелетюк Микита з Єворова сидів там, що си зве Гелетина Багонка* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 460).

ГЕЛЕТЮК МИКИТА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І Гелетюк Микита з Єворова сидів там, що си зве Гелетина Багонка* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 460).

ГИДЗЯ Назва гори неподалік селища Битків Надвірнянського району Івано-Франківської області. *Заграй ми', цигане, заграй – /ще м'не загнувси. / На Гидзі тогодзи збирай, / запеклий джусе* (В. Герасим'юк. Серпнева імпровізація на два лади, 84).

ГИНЦАРИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Гинцар, персонажки художнього твору. *Будемо видіти, а тим часом ходім до старої Гинцарихи...* (Ю. Федькович. Серце не навчити, 269).

ГИНЦАРИХА ФЕДОРА Назва дружини за прізвищем чоловіка Гинцар та ім'я персонажки художнього твору. **Федора Гин-**

цариха була собі багачка на все село, але не сиділа вона в селі, тільки у потоці, у Ріжі (Ю. Федькович. Серце не навчити, 269).

ГИНЦАРИШИНА ОЛЕНА Присвійний прикметник до Гинцариха та ім'я персонажки художнього твору. — *А як тобі у Ріжі Гинцарихина Олена сподобалася? Правда, козир-дівка?* (Ю. Федькович. Серце не навчити, 266).

ГИРДЛІЧКА, ГЕРЛІЧКА, ГРДЛІЧКА Прізвище мандатора, поліційно-судового урядовця на Гуцульщині з 1830-х до 1849 року, персонажа художнього твору. *Іванчик ни служив при войску, бо Люпайльчючка викупила його у мандатора Гирдлічюкки вид войска* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 138); *Я заплатив «майстрові» за його труд, хоч він зразу й опинався брати гроші, а жінка задержала їх на снідання. Старий балакав ненастанно, від зубів давно вже перебіг на колишні порядки в горах, на опришків, на пушкарів, що мали гонити за ними, і на їх коменданта Герлічюкку, устеріцького мандатора, прозваного гуцульським королем* (І. Франко. Гуцульський король, т.22, 493); *Але цей ще не доріс ні до гуцульського «царя» Грдлічюкки, ні до Юриштана, які в дев'ятнадцятому столітті за повелінням цісаря вибивали бунтарський дух з гуцулів* (С. Пушик. Перо Золотої Птахи, 129).

ГИТРУКІВ СЕМЕНКО Присвійний прикметник до прізвища Гитрук та ім'я персонажа художнього твору. *А Семенко Гитруків, що зроду ни пив горівку, лиш сити, співав отсеї: «Ой казала пані матка, казав и пан отец, / Ни пий, синку, горівочку, будеш годен хлопец»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 231).

ГИЧКА ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Марія слухала Галю і думала: мабуть, є за що любити того довготелесого Василя Гичку, що колись сидів на задній парті і шморгав носом, коли зумів він запалити душу своєї коханої такою світлою любов'ю до виплеканої ним мрії* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 82).

ГІЛЬНИЦЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. — *Бочка – це вам не скляна*

пляшка... У дубових бочках коньяк настоюють... – вставив ніби між іншим протоієрей **Гільницький** (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 273).

ГІНДА Прізвище ватажка опришків, персонажа художнього твору. *Буде, буде, пане Гіндо, бо дівки то – ніби ружі: / Що то красні, чорноброві, що то рослі, що то дужі* (Ю. Федькович. Юрій Гінда, 79).

ГІРЧАК Прізвище персонажа художнього твору. *Раз на рік спускався з Опришківського верха в село дідо Гірчак, і щоразу навесні – в жильний четвер, до сповіді* (О. Кундзіч. Верховинець, 282).

ГІРЧАКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Гірчак**. – <...> *Я ж його знаю – і його, і оцих всіх Панкевичів, Гірчаків, Пашковських* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 84); *Кола згадав, як він це хлопчаком, протиснувшись поміж дорослих, бачив у Гірчаків на верху топірець, що на ньому поклялись на вірність народові славні Довбушеві побратими, по тому як зрадницька куля Дзвінки вбила звитяжного опришка* (О. Кундзіч. Верховинець, 283).

ГІШКА ЯРОСЛАВ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У лісі біля Рахова їх зустрів інший вже лісник – Ярослав Гішка* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 179).

ГЛАДУН ЮФІМ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *«За твоє здоров'ячко, панчіку ирщений (хрещений) аби сми прожили до сто рік!»* припрошував Андрія до чарки найстарший віком опришок **Юфим Гладун** (І. Березовський. Худан, 12).

ГЛАДУНЕЦЬ Прізвище персонажа художнього твору. *«Семене! диви-ко ти си, абис кінцку душечку не друлив у зарву, бо ти го мой, оловом не доцгнеш, а шкану, мой, напудиш тей фурнеш нев у провал!»* – жартом озвався опришок **Гладунець** (І. Березовський. Худан, 22).

ГЛІБІВКА Назва села в Богородчанському районі Івано-Франківської області. *Довго міряли ногами дорогу, що вела зі Солотвина до Богородчан, відтак завернули на Глібівку. Коли дісталися до Саджави, вже ніде, крім корчми, не світилося. Було тихо,*

лише пси то тут, то там нагадували про себе лінивим гавканням (В. Бабій. Помста опришків, 11).

ГЛІБОКА Назва селища міського типу, адміністративного центру Глибоцького району Чернівецької області. – *Як вам платять? – Несогіри. Та жити ніде. Сам я з Глибокої, на неділю доїжджаю до дітей, а тут зафрахтували дерев'яні блощичники, нема від кліщів спасу* (Р. Андріяшик. Сторонець, 91).

ГЛИНИЦЯ Назва села в Кіцманському районі Чернівецької області. *Жидів з окопитими горівками позаповідає вам аж з Вижниці, а музику заповість вам місяцем уже наперед аж зо самої Глиниці або тяр аж із Сочави, що як вам потягнуть смиками, то серденько лиш як на ниточці дригає* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 243).

ГЛИННИЦЯ Назва гори неподалік села **Бабинопілля (Акрешора)** Косівського району Івано-Франківської області. *Підстаркуватий Максим з'явився на Глинниці навмисно, аби не дати змоги Зваричам витягнути ноги з нестатків і тримати їх в залежності від себе* (М. Яновський. Важка глина, 227).

ГЛИСТОВАТА Назва полонини неподалік села **Голошина** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурупів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ГЛІБА Прізвище персонажа художнього твору. *Дивувався сам собі й цього світання: чому досі не впала на нього судьба його попередників? Через ката і палю так рано-пораненьку відійшли Дранка, Винник, Гліба, Пискливий, Пинтя, Варцаба, Головчук... Тільки Петро Сабат утік зі станіславівського криміналу. І більше його не вловили... А мені ось стільки, скільки мав Олекса, коли вправ* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 52).

ГЛІБІЧКІВ ЮРА Присвійний прикметник до прізвища Глібичко та ім'я персонажа художнього твору. – *Що-сми казав, то таки так акуратне: більмо, ек груба латка на ввес постів, саме таке дістала була корова Юри Глібичкового* (Марко Черемшина. Більмо, т.1, 100).

ГЛОБА АНТОН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Сьогодні він згадував ці слова січового писаря Антона Глоби, щоб якось підкріпити свій дух і виробити лінію поведінки* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 34).

ГЛОБА ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І, звертаючись до військового писаря Івана Глоби, кошовий повідав далі <...>* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 15).

ГЛОДІАН ІВАНУШ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Дивиться – хлопець із того ж таки села Будищ, Глодіан Івануш* (Г. Хоткевич. Довбуш, 398).

ГЛУХИЙ ПОТІК Назва урочища. *Пане сотнику, штафета передала: в село заїхала машина з совітами. Вони йдуть на засідку у Глухому Потюці* (П. Федюк. Збуй, 80).

ГЛУШМАН СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Семена Глушмана серед живих вже нема* (Р. Федорів. Маріка, 65).

ГНАТ Ім'я персонажа художнього твору. – *Коли така справа, то кажіть Гнатівій кобилі «тпру», бо у Гната губи змерзли* (М. Дзюба. Укриті небом, 39).

ГНАТИХА Варіантна назва полонини Гнатася (Ігнатеса) неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. – *З Яворова до мадярського хитара штири дні кінної дороги. Що за нетрі і кабачі у тотій Чорногорі! Я ти кажу, брачку. На Гнатисі такі жерепові бори, такі жерепові насткі – чоловікові вірна смерть. Але й файні літовища на полонинах для маржинки, овечат і безрогої худобинки* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 36).

ГНАТКО Пестл. до **Гнат**, ім'я персонажа художнього твору. – *Це ти, Гнатку?! Боже, де ти пропав?* (М. Яновський. Далеке сьй-

во, 306.); *Ой, добру-сте, небожета, ньеньку мали, та коби-сте були дозирали. Та й гіркий сьвіт тобі, Гнатку, буде, шо вигибают добрі люде. Багачі ті не приймут, не будут говорити: «Віді, ти голоден, Гнатку, на-ко тобі теплої кулешки. Віді, тобі ноги позапухали, на-ко тобі постільці чоловічі. Віді, тото сьвітце велике, на-ко тобі масельця на голову»* (Марко Черемшина. «Грушка», т.1, 65).

ГНАТОВА Присвійний прикметник до імені **Гнат**. – *Коли така справа, то кажіть Гнатівій кобилі «тпру», бо у Гната губи змерзли* (М. Дзюба. Укриті небом, 39).

ГНАТЮК ВОЛОДИМИР Прізвище та ім'я українського етнографа, фольклориста, мовознавця, літературознавця, перекладача та громадського діяча, академіка АН України, персонажа художнього твору. *То невелика чотирикімнатна хата з сінями і ганком, в якій бували не тільки Іван Франко, Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Володимир Гнатюк, Гнат Хоткевич, Олександр Олесь, а ще добрий десяток-два славетних* (С. Пушик. Карпатське літо, 247).

ГНАТЮК ДМИТРО Прізвище та ім'я українського оперного співака, режисера, педагога, Народного артиста України, персонажа художнього твору. *Знамениті улюбленці народу – співак Дмитро Гнатюк, сестри Байко, скрипаль Олег Крися, які народилися і виростили під Карпатами* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 112).

ГНИЛА ЛИПА Назва річки, що протікає у межах Перемишлянського району Львівської області та Рогатинського і Галицького районів Івано-Франківської області. *Немов погаслі смолоскими, / Химерно зводились здаля / На березі Гнилої Липи / Дуби, убогі на гілля* (М. Карпенко. У повінь, 155); *Є дві сестри Липи – Гнила й Золота, що впадають у Дністер з лівого боку* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 203).

ГНИЛИЧЮК ГРИЦЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *«Я, ади, за отов горов маю хату і жинку тей осьмеро тіточок,» – говорив Юрко. «То ти, варе, Гриць Гниличюк зпид Гачюгів!» – сказала*

здивована *Настя* (І. Березовський. Худан, 57).

ГНИЛЬЧЕ-БАНЯ (БЕРЕЗІВСЬКА)

Те саме, що **БАНЯ БЕРЕЗІВСЬКА**. «Будувати... А де?» – «На *Гнильче-Бані*» – запропонував *Іван Жупник* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 229); *Колишній солевар з Гнильче-Бані Березівської* (розпитавши про нього в *Циганчука-Скрипки, Григір збагнув, що чорні віспини на лиці і руках опришка – це карби від опіків кип'ячої ропи*) славився серед чорних хлопців як вправний повістун (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 83).

ГНІВ Прізвисько персонажа художнього твору. Інші два, тендітні, як дівчата, подібні, наче дві краплі води, брати з дивними прізвиськами *Гнів* та *Лют*, тупцювали на місці, несміливо зазираючи в діру (М. Яновський. Важка глина, 222).

ГНІТЕСА Назва полонини неподалік села *Буркут* Верховинського району Івано-Франківської області. Вони стояли десь посередині того полонинського пасма на *Луковиці*, і, можливо, подумали, що назви полонин чимось схожі на людські прозиванки. А за *Чорним Черемошем* є *Смотрич, Пільце, Шкорушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фуратик*; навпроти *Луковиці* – *Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивйора, Балтагура*, з-під якої витікає *Чорний Черемош*; це є *Веснарка* <...> (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

ГОВЕРЛА, ГОВЕРЛЯ, ГОВІРЛЯ Назва найвищої вершини Українських Карпат, розміщеної в гірському масиві **Чорногора**, на межі Яремчанської міськради Івано-Франківської області та Рахівського району Закарпатської області. – *Чорногора, братчику! Моя Чорногора! Видиш, о-он той, найвищий, гострий верх – се Говерла, а трохи пласкіший ліворуч – то Піп Іван. Побіч него Льодова Баба, або, як ще одне порекло має, Попада Одокія* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 35); *Здавалося, квілять десь струни і ослаблим голосом промовляє сліпий кобзар*

на Говерлі (Р. Андріяшик. Сторонець, 72); *Дванадцять легінів, / Дванадцять місяців / В силі міряться... / Від Прута аж до Говерли / Гори в захваті завмерли* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 29); *Ми бачили Говерлу крізь туман, / Мов крізь прозору голубу запону, / І казковий, далекий Піп Іван / До лісового прислухався дзвону <...>* (М. Рильський. Карпатські октави., 228); *Напилися і пішли / Барани та ярки. / Чи з Говерли Прут тече, / Чи з його флюярки?* (Д. Павличко. Золоторогий олень, 384); *Небесний дзвін гуде, / І сонця ватра / Аж на вершику Говерли / Гугонить* (Б. Радиш. О, неба дзвін!, 45); *Переконалий, / що поки літо / витче на твоїй щоці / усмінену / павутинку, / нас з Говерли / уже не буде видно* (В. Шкурган. І йдемо далі, 112); *Чорногору перескочу / Й Говерлу, як схочу* (М. Влад. Довбуш, 15); *Що ти хочеш побачити? / Поцілунки, не віддані / дівчині, / недокінчені малюнки Говерли / чи невестиглу осінь / життя мого?* (М. Аронець. Голуби на деревах, 6); *Діється 1740 року в Чорногорі, під горою Говерлюю, в день спаса, пополудні* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 91); *У пейзажі ледь вгадувався штиль Говерли, ближче, як велетенську голову, видно Петрос* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 244); *Впрочім, і в цій тьмі кожний опришок міг би показати: он там Смотрич, а напоруч гостроверха Говерла, а далеко вліво округла спина Попа Івана...* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 295); *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Заду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. Непрості, 40); *Звідси відкривалися верхи Близниці і Говерли, Петроса і Магури, а внизу жовтіли осінніми спаленими травами колгоспні полонини: Нижня, Підлясча, Сідловина* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 39); *Світло сонця ховалось по склонах хребтів і перелітало по верхах, як мотиль по чічках. Зачепить Говерлю, моргне на Данциж, вда-*

рять об фантастичні Ребра і Шпиці, поіграється з Гордєм, сяде на Білу Кобицу та й скочить через Грегит аж на Лису. Далеко під сонцем чорніє грізна Сивуля і чепуриться наголовник Хомяка (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 15); // образн. А з глибини гір і темних лісів / Шле вітання красуні **Говерлі** / легінь Піп Іван... (Ю. Боршош-Кум'ятський Гуцульщина, 64); // образн. Серед її зелених верхів виділяється своїм зростом **Говерла**, що має більше двох тисяч метрів, Близниця, Сивуля, хоч нижні, та їх чубки кам'янисті, а **Говерла** висока й ніжна – поросла травою (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 217); // образн. Куриться з нього остання притча / про горошину, що виросла у **Говерлу**. / Ота горошина не що інше, як прикрість, / що вчора завдав тобі по вечері (І. Калинець. Сумління, 63); // образн. Перед очима попливли Спиці, Менчул, Камінні театри під Менчулом, на північ Кіз'ї Улоги, горда красуня **Говерла**, – немає місця, де не ступала б його, Олексова, нога (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 226); // образн. Гуцульщина із квітами, смерековими вітами. / Стоїть з **Говерлою** вечорами біля кожної брами (О. Василасук. Гуцульські струни, 49); // образн. На блакитні крайнеба висторчилась **Говерла**, виблискуючи проти сонця ще не розталим снігом (І. Пільгук. Пісню снує Черемош, 37); // образн. Одна **Говерла** не могла змити снігової сивини з тім'я. Було тихо і глухо (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 77); // образн. Дрімали ще стара **Говерла** і Піп Іван, закутані в грубі білі покривала (В. Гжицький. Опришки, 232); // образн. – Вставай, жінко. Збираймося – нас чекає **Говерла** (М. Яновський. Гірське серце, 167); // образн. Шпили **Говерли**, Петроса, Близниці, величного, як храм, Туркула, могутнього Попа-Івана гордо знялись у височінь, сягнули хмар, продерли їх слив'яну масу й виглядають далекого дорогого гостя – величне світило землі (У. Самчук. Гори говорять, 123); // образн. Вже синіми хмарами підпирали крайнебо буковинські верхи, оповились блакиттю близькі Синиці, Дземброня і Біла Кобила, курився Ігрець, колола небо гострим шпилем **Говерля**, і Чорногора важким своїм тілом давила землю (М. Коцюбинський. Тіні забутих пред-

ків, 190); // образн. Тільки **Говіря**, Петрос і Мунчел, піднісши гордо свої широкі чола, дерли шпицями волохаті лаби на шматки і кидали їх поза себе (Р. Єндик. Регіт Арідника, 12).

ГОВЕРЛЯ див. ГОВЕРЛА

ГОВЕРЛЯНСЬКА ГАТЬ Назва штучного водоймища, розташованого в межах Рахівського району Закарпатської області, води якого використовувалися для лісосплаву. Сотні іменних і безіменних річок мали вирішальне слово в плаванні по Білій Тисі. Це вони творили водоймище – **Говерлянську гать** (Ю. Боршош-Кум'ятський. Так було..., 210).

ГОВІРЛЯ див. ГОВЕРЛА

ГОГЕНЦОЛЕРНИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Гогенцолерн. Була монархія, здавалося, кінця не буде пануванню **Гогенцолернів**, Френца-Йовушку за бога почитали (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 175).

ГОЛДА Ім'я персонажки художнього твору. Сидить у хаті він – і вона мусить сидіти, а як іде пити до **Голди**, то двері сінні замкне на колодку та й лишить так Тетяну... (М. Павлик. Ребенщуків Тетяна, 39).

ГОЛИЙ ЩЕРБАН Прізвисько персонажа художнього твору. А Юрчик розбудючівся, і не було йому втриму. Оп'янів і лаявся: – Хіба ви опришки, дий його кату з такими з опришками? Та з вас такі опришки, ек той **Голий Щербан**, що було під ним п'ять легінів, та й пішли вни онного діда бездітного драги (Г. Хоткевич. Камінна душа, 258).

ГОЛИНСЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Голинський. Між ними і грамота доволі процвітала, бо деякі з них висилали своїх синів до вищих шкіл до Коломиї, до Черновець та до Львова. Особливо в попи та в офіцери виходили березівські сини: От як Веселовські, **Голинські**, Сулятицькі, Убрановичі, Бодруги то що (І. Березовський. Худан, 6).

ГОЛИЦІ Назва кутка у **Жаб'є**. І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать Крива, Волова, Одзирноватий, Чорний Потік, **Голиці**, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджин,

Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила... (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ГОЛИЦЯ Назва хребта, що простягається між річками **Рибниця** й **Черемош** у **Косові**. Ранше кіт усьо знав, але й 'го позичили на миші. ... Уна тепер знає про мене, про мою старшу доньцю Маруську, шо в **Голиці** замордували, про зетя Івана, шо пливає горівков, ек морем, і берега не видит (В. Шкурган. Сойка, 194).

ГОЛИШ Прізвище персонажа художнього твору. Ну, а про Дудаша і **Голиша** ви самі знаєте. Ці двоє ніби змовились усіх блудливих котів переплюнути... (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 259).

ГОЛОВАЧ Прізвище персонажа художнього твору. Між людьми ходило чимало різних переказів, але достеменно відомо було тільки одне – започаткували його ще тоді, як на місці села шуміла пустиня, а гірняки сходились на Камінь, щоб вишанувати **Головача** – легеня-моцара, який забив біса і перший оголосив війну панам (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 43); *Зажурился король. Коли хто му каже: «А ви Головача пішлит».* – «Ского Головача?» – «А є у вас у полонинах під Гутиком такий, **Головач** си назива, шо у него голова пудна: у мірну гелетку завелика. Тот такий дужий **Головач**, шо самий підет на усьо турецьке восько» (Г. Хоткевич. Довбуш, 108).

ГОЛОВАЧІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Головач**. Федорчук раптом чогось здригнувся і, довго змагаючись скочив думкою набік від весіля. «От, – міркував він, – багачі Ребенцуки, Крохмалюки, Гордіци, Яремини, Семенцеві, **Головачі**, Довбенки, Бовичі, Лисани, а на Москалівці – Старожитники... Як то збагатілося...» (М. Павлик. Вихора, 263).

ГОЛОВИ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. Шкиндя з Фоков були великі побратими, лиш то їм була біда, шо далеко сидів оден вид одного, тай тимунь си рідко коли стрічели, бо Шкиндя на **Головах**, а Шумей в Єсенові, тай то аж на Варітині (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 163); *Ось перебрели потік – і*

вже Голови. Гарне село. Нарід тут усе товариський, сильно опришкам сприяє (Г. Хоткевич. Довбуш, 355); *Пропозиції сипались наче з міха: в Ясенові, у Зеленому, в Головах, у Довгополі на волоському боці, в Космачі, в Бабчому...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 229); – *А куди йдеши? – допитує газда, випустивши з носа цілу хмару диму.* – *В Голови!* – каже Довбуш без надуми і їсть далі (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 25); – *Він зроблений із срібної австрійської корони – старий Штефан із Голов робив* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 52); *Мокнуть церковні велети, їхні голоси спускаються з небес, покидають вовнисті хмарки і вже різними барвами граються на землі: розкидаються червоними биндами по плайках, руськими кучериками в'ються попід верхи, кованим сріблом стеляться Річками попід скелі, гарячо-жовтим полум'ям б'ються Магурою, золотом скапують просічними пляями **Голів**, зеленастими згардами Зміянки, косицями вкривають Калавуру* (Р. Єндик. Пояс чеснотливости, 195); *За горою Скуповою – село **Голови**, шо також виступило супроти польської окупації цього дивного краю* (С. Пушик. Карпатське літо, 256).

ГОЛОВОСІКИ Назва християнського свята в пам'ять про Усікновення (Всічення) голови святого пророка Предтечі й Хрестителя Господнього, шо відзначається 11 вересня. – *Не така то вже й шмарката. Від **Головосіки** потягнуло їй на шістнадцять* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 66); *По **Головосіках** ходив вуйко Лесьо у полонину Руский Діл до Костів на розлучене за вивцями й козами* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 53).

ГОЛОВСКИЙ ВЕРХ Назва горба в селі **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *Тай поків сонце зійшло на Маркову Кичіру, то на **Головскім Верху** вже ни було жидівського шиньку, бо Шкиндя раз-два йому примовив* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 168).

ГОЛОВЧУК Прізвище персонажа художнього твору. Дивувався сам собі й цього світання: чому досі не впала на нього судьба його попередників? Через ката і палю так

рано-пораненьку відійшли Дранка, Винник, Гліба, Пискливий, Пинтя, Варцаба, **Головчук**... Тільки Петро Сабат утік зі станіславівського криміналу. І більше його не вловили... А мені ось стільки, скільки мав Олекса, коли вправ (Б. Бойко. По голови... По голови..., 52); Будили, розитовхували тих, кого на сон клонило, для таких сплюхів, як **Головчук**, це було карою божою (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 292).

ГОЛОД СОФІЙКА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. – Нічого. Тільки-м своє відорала. Хай хтось з молодших, – озирнулась, поманила пальцем **Софійку Голод** (Р. Федорів. Тисяча кроків, 50).

ГОЛОСКІВ Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. – А пан кричав? – Йой, так голосно, що до Ланчина було чути. Від того й село має назву **Голосків** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 27); Навіть пани з того дивувались, а пани – більш вразливі і романтично настроєні – пошепки переказували про якість там, придумане ними, шляхетне походження отого розбійницького ватажка, особливо після виправи на пана Карпінського у **Голоскові**, поголос про яку негайно пролетів по всьому Прикарпаттю і Покуттію (Л. Качковський. Довбушева пісня, 178); Але добре відомо, що тієї ночі, коли Олекса з хлопцями напав на село **Голосків** (біля Коломиї), тут народився майбутній польський поет Францішек Карпінський (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 127).

ГОЛОШИНА Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. Над голосно шум'ючов Білов Ріков у **Голошині** на нивеличкїм дужку під лісом жесно вирцнули в черсаці скрипливі двері, шо нисміло їх отворив Іванчік, чоґос так боезливо идучі до Малишия в хату, шо аж серце си було йиму збило в темних, закуріних хоромах з йшкоґос дивного страху (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 355).

ГОЛУБЕЦЬ ОЛЕКСА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Доця, – а вона, виявляється, досить спостережлива, – помітила мою зацікавленість і поясни-

ла: – Це **Олекса Голубець**, інструктор райкому партії. На два колгоспи... Він з нашого села, лишень був виїхав... А це знову прислали (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 100).

ГОЛЬКО Прізвище персонажа художнього твору. Найгірше в беґеканю мижі деками звихавси низенький прищепок, **Голько**, кутський зайдей, шо зайшов у гори з міста, кушнірічі (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 305).

ГОМЖІЙ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – Це **Гомжій Василь**, – услужно розкрилося десять гайдучьких глоток. – Він сам утік, але у нього зосталася жінка й дитина, хлопець Ясь (Г. Хоткевич. Довбуш, 285).

ГОМИК Прізвище персонажа художнього твору. – Розбійник **Гомик** в селі! (Р. Іваничук. Смерть Довбуша, 89).

ГОМОЛА див. **ГОМУЛ**

ГОМУЛ, ГОМОЛА Назва гори неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, Данциш, **Гомул**, Туркул, Штиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувльську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Заду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька (Т. Прохасько. Непрості, 40); Красивою низкою простяглися опришки по Чивчині, їдучи полониною все вище і вище. От **Гомул**... Тиша й безлюдність. Здавалося, ніколи не ступала тут нога людини, ніхто від віків не порушив сього величного спокою (Г. Хоткевич. Камінна душа, 246); Зачев він оповідати усекє. І про скарби: «Ск сі виїде зверхне на Чорногору, то видти, з загірського боку на тім хребті, під самою **Гомолов**, є скала. А в ті скалі є зверхне під плитов закопані гроші. Нас там, – кає, – принесли раз трицет легінів, шо могли грошей, і там закопали. Тоті гроші, – кає, – чисті й мож їх узети» (Г. Хоткевич. Довбуш, 172).

ГОНДУРАКІВ ПЕТРУСЬ Присвійний прикметник до прізвища Гондурак та ім'я персонажа художнього твору. *Петрусь Гондураків й Івась Шпитка встигли сюди раніше* (М. Яновський. Коли йдуть сплави, 7).

ГОНТАРІВКА Назва присілка села **Красник** Верховинського району Івано-Франківської області. *Присілки називають тут, як і потоки: он Грабовець за рікою, он Кливець, он гора Гонтарівка* (С. Пушик. Карпатське літо, 252).

ГОНТАР МИРОН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Григір упізнав ворохобного чумака-коломийця Мирона Гонтаря, що вчора приходив з п'яними ватажанами до заїзду* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 28).

ГОНЧАР МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Звати мене Григором, Миколи Гончара син. По-січовому Дейнекою наречений* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 78).

ГОНЧАРУК Прізвище персонажа художнього твору. – *То Бойчукові хлопці. Гончарук і Карп'як. Дедьо повідали, що в Косові висить на роздоріжжі Гончарукова рука* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 42).

ГОНЧАРУК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *З волі пана бога милосердного, за декретом єгомосці пана нашого милостивого, короля великої Речі Посполитої притягнені до права злочинці державні Олекса син Івана Гончарука із Косова, Стефан син Карп'яка з Жаб'єго-Слупейки!..* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 32).

ГОНЧАРУКОВА Присвійний прикметник до прізвища **Гончарук**. – *То Бойчукові хлопці. Гончарук і Карп'як. Дедьо повідали, що в Косові висить на роздоріжжі Гончарукова рука* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 42).

ГОПНЯК Назва гори між селами **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області та **Луги** Рахівського району Закарпатської області. *Усе йому надвоє розділив Дністер. Розділив душу, серце, думи, війну з панами і літа. Відтоді розділив, як*

*пішов з найближчими побратимами на Січ з землі, що по праву руку від Дністра. І хоч уже цілих десять літ, а дев'ять зим на землі коло правого берега іншої ріки – Дніпра, сніяться і сніяться Чорногора, Менчул, Гургулата з **Гопняком**, Прут, обидва Черемоші й рідне село* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 6).

ГОРА Назва гори. *«А ек си мету на те допитувати, де си він дів, то ти скажи, що закортіло друка курити, тай він пішов за **Гору** – у Луги – за чумовами до люльки, а маржинку саму лишив, друцига, на полонині»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 165).

ГОРБИ Назва урочища. *Підіт подивіться в будь-яке урочище – **Горби**, Жоліб, Яворину. Скрізь любо глянути: чистота, культура, межові знаки, квартальні таблиці* (М. Яновський. Гірське серце, 141).

ГОРБОВАТЮКІВ УЛАШКО Присвійний прикметник до прізвища Горбатюк та ім'я персонажа художнього твору. *Весіле й ни в тот бік, що вони пропали, далі веселоси без потемку: **Горбатюків Улашко** Иванюччинов молодицев так потресав з усеї сили в данци, що аж її за ребра пошшипував, та так пристойно цілив її у очі, що аж ни змигав очима* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 228).

ГОРГАНИ Назва системи гірських хребтів і гір Українських **Карпат** у Івано-Франківській та частково Закарпатській областях. *Витягшись довгою вервечкою, йшли неспішно, обережно, потай, обминали села, крилися від пастухів, прокладали першу стежку у несходжених хащах **Горганів**, а потім Бескидів* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 329); *Він перший на скелястих зламах **Горганів** зборов апофеози абсурдних декретів, і темряву батьків та без'язиких...онуків, що не зажили спогаду і стріляних хрестів* (Р. Андріяшик. Сторонець, 113); *Але бачив він не лише Бескид, а й **Горгани**, а за **Горганами** – й **Чорногору*** (С. Пушик. Карпатське літо, 271); // образн. [Ростидуб:] *І що, стоять **Горгани** непохитно? Не обвалились Шпиці, Білі Скелі?* (В. Зубар. Вітрова донька, 167); // образн. *Навіжена, в гори не пнися, /*

Де жереп і дике каміння. / – Там же свавільні Горгани: / Вигуки небокраю! (Віра Вовк. Бяльда про опришкову любов, 205).

ГОРДАНЧИН ЮРЦЬО Присвійний прикметник до прізвища Горданко та ім'я персонажа художнього твору. *Юрцьо Горданчин* лиш стис плечима та так мовчки попідручки з новими знайомими яворів'янами повівся до машини. Спинився лиш на мить: – Тий я ціле житє коло дерева... (В. Шкурган. Майте на увазі, 180).

ГОРДЕНЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Де Горденчук? – Я тут, пане!* (Ю. Федькович. Дезертир, 185).

ГОРДИНЧИН ІВАН Присвійний прикметник до прізвища *Гордиця* та ім'я персонажа художнього твору. *А що начулася за него, як уже вийшов з воська, матінко Христова, от були би там жили собі з Катеринков, у Івана Гординчиного по через сїни, хоч як нам не давали віддиху по Михайловії, небіжчика, смерті, але не було кому піти в ліс та втяти дров, та й пішла за першого-ліпшого, що й навернувся* (М. Павлик. Вихора, 250).

ГОРДИНЯ Назва села в Самбірському районі Львівської області. – *Наше прізвище від назви села Гординя* (Р. Андріяшик. Сторонець, 12).

ГОРДІЙЧУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Крамар Василь Гордійчук* порядував щось на полицях (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 37).

ГОРДІЙЧУК ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А найкрацій з них, стрункий і вродливий, Юра Гордійчук, ніби заворожений, дивився услід дівчатом* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 18).

ГОРДИЦИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Гордіца. *Федорчук раптом чогось здригнувся і, довго змагаючись скочив думкою набік від весіля. «От, – міркував він, – багачі Ребенцуки, Крохмалюки, Гордіци, Яремини, Семенцеві, Головачі, Довбеньки, Бовичі, Лисани, а на Москалівці – Старожитники... Як то збагатілося...»* (М. Павлик. Вихора, 263).

ГОРДЮК Прізвисько персонажа художнього твору. – *Кіф'як Яків Федорович, по-сільському – Гордюк, може, чули про Гордюків? Горді були хлопці, відважні* (М. Яновський. Гірське серце, 15).

ГОРДЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом *Гордюк*. – *Кіф'як Яків Федорович, по-сільському – Гордюк, може, чули про Гордюків? Горді були хлопці, відважні* (М. Яновський. Гірське серце, 15).

ГОРІШНІЙ КЛЮЧІВ Те саме, що **ВЕЛИКИЙ КЛЮЧІВ**. *А Пискливий таки той, аби чькати на волохи. У Ключеві Горішнім там багато було своїх людей, тож може було чькати. То Савка принесе, то Филип ци старий Зачко або его син Федір* (Г. Хоткевич. Довбуш, 102).

ГОРІШНЯНКА Назва присілка села **Пасічна** Надвірнянського району Івано-Франківської області. *Ганна Савчукова з Горішнянки* казала, що в місто недавно приїжджали якісь пани і вербували дівчат, сільських також, на курси, де можна вивчитися на трактористку (М. Дзюба. Укриті небом, 10).

ГОРІШНЯ ТАРНОЧКА Назва гори неподалік сіл **Голошина**, **Гринява** Верховинського району Івано-Франківської області. *Допливли до Горішньої Тарночки і минули другий закрут – за Дуткою* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 46).

ГОРОБИННИЙ ВЕРХ Інша назва полонини **Шкорушний**. *Ось тому і полонина – Шкорушний, тобто Горобинний верх* (С. Пушик. Карпатське літо, 284).

ГОРОД Назва села у Косівському районі Івано-Франківської області. *Та поки доїхала до Яворова, проїжджали Город-село і Соколівку* (С. Пушик. Карпатське літо, 239).

ГОРОДІВСЬКІ ГОРИ Назва пасма гір в околицях села **Город** Косівського району Івано-Франківської області. *Із-за Кутських гір сходив уже місяць, кидаючи промінє на Городівські гори – на Косів відбивало тільки слабеньке світло, а попівські будинки та сад були цілком у темноті, тільки дуже темряво горіла на яблінці ліхтарня* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 78).

ГОРОДНИЦЯ Назва села в Городенківському районі Івано-Франківської області. *А окремі закутки, як село **Городниця** над Дністром, як кілька сіл з містечком Кутами, можуть похвалитися своїм мікрокліматом* (С. Пушик. *Перо Золотого Птаха*, 11).

ГОРОНДА Назва села в Мукачівському районі Закарпатської області. *Вона була найулюбленішим снайпером четаря Пеленського із сотні Дідушка і порадила хірургові відправити босняка у Ялівець (дуже скоро по тім сотня покинула **Горонду**, рушивши до Веречок Нижніх). Це було не тільки другою полегшею Себастьяна, але і остаточною – Франциска* (Т. Прохасько. *Непрості*, 76).

ГОРПИНЯК Прізвище персонажа художнього твору. *Мовби за чимсь навіки утраченим зацеміло серце, коли побачив, як упала коло **Горпиняка** дрібна й марна жіночка у полотняній перемітці* (Б. Загорулько. *Чорногора*, кн.1, 48).

ГОРПИНЯК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Тих, яким уже не було виходу, звелів пристрелити, а як побачив, зіркатого гнідка, кинувся до **Івана Горпиняка**, відвів його руку з пістолем від кінського вуха* (Б. Загорулько. *Чорногора*, кн.1, 218).

ГОСТИН див. **ГОСТІВ**

ГОСТІВ, ГОСТИН Назва полонини неподалік села **Голошина** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурупів, Глистовата, **Гостів**, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. *Карпатське літо*, 289); *І вже минув Юра Лудову, Стефулець, Пнівє і **Гостин*** (Р. Єндик. *Регіт Аридника*, 44).

ГОСТОВЕЦЬКИЙ ПОТІК Назва потоку в селі **Голошина** Верховинського району Івано-Франківської області. *Він з татом спустився аж з вузького **Гостовецького потоку*** (М. Яновський. *Коли йдуть сплави*, 6).

ГОТИЧ Прізвище персонажа художнього твору. *У **Готича** була простора стодола* (М. Яновський. *Очі криниць*, 239); *В таких групах бачив я й **Готича*** (Г. Хоткевич. *Марод*, 370).

ГОТИЧЕВА ГАЛЯ Присвійний прикметник до прізвища **Готич** та ім'я персонажки художнього твору. *Виліз спочатку на одну, потім на другу вишню. Нарвав повну пазуху, та й у кашкет, аби вистачило понести **Галі Готичевій*** (М. Яновський. *Очі криниць*, 240).

ГОТИЧІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Готич**. *Згори видно осідки **Потеків і Готичів*** (Г. Хоткевич. *Потомок Довбушів*, 459).

ГОТИЧ МИКУЛАЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *А сиділи вни тогди не тут, а **Готич Микулай** був у Багнах, де Чорний Потік д'гори* (Г. Хоткевич. *Потомок Довбушів*, 459).

ГОТТЕСМАН Прізвище персонажа художнього твору. *Вчора він був у Косові, ставав до права з Мошком Галапасом (се було таке прозвище, а на правду Мошко називався **Готтесманом**) і програв* (І. Франко. *Як Юра Шикманюк брів Черемош*, т.21, 424).

ГОШІВ Назва села в Долинському районі Івано-Франківської області. *Довбуш не міг відірвати погляду від **Гошіва*** (А. Хлистова. *Олекса Довбуш*, 220); – *Та ще й повечеряв в панотця в **Гошеві*** (Л. Качковський. *Довбушева пісня*, 146); *Надходив вечір, коли опришки зупинилися навпроти села **Гошова*** (В. Гжицький. *Опришки*, 212).

ГРАБАР ЄВГЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Батько його – **Євген Грабар** – працював усе життя як греко-католицький священик і мав фару в селі Майдані, в горах за Воловим* (С. Скларенко. *Карпати*, т.1, 30).

ГРАБ ГРИЦЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Не зауважив чи не хотів зауважити Довгопола лиш **Грицько Граб**, не перестаючи водити тонким смичком скрипки* (М. Матіос. *Нація*, 10).

ГРАБИШИНИЙ ЮЗЬО Присвійний прикметник до прізвища **Грабишин** та ім'я

персонажа художнього твору. *У неділю вертали вони від перепису худоби, поза кілька єї, – Боже нас прости, – у них було, та й знов нехотячи здемпналися по дорозі напротив шевця Юзя Грабишиного* (Д. Харов'юк. Ліцитація, ч.1, 539).

ГРАБІВКА Назва кутка в селі Шешори Косівського району Івано-Франківської області. *Осередок Якобівка, / Демна, Царина, Грабівка. / Кожна хата і куток – / Це гірський букет квіток* (О. Василяшук. Шешори, 24).

ГРАБІВЦІ Назва села. – *То ліпше бути денним зарубником, ніж таков попадав, як ся. Та й усі ті гроші, що зграбував у Грабівцях, дав сему попові* (Г. Хоткевич. Довбуш, 235).

ГРАБКІВКА Назва села. Біля Богдана затримався рожевоцокий Панько Дудка з *Грабківки* (В. Сичевський. Вернісь, Руже-но, 214).

ГРАБЛИН, ГРАБЛИН Назва села Греблина Путільського району Чернівецької області. *«Зроб'ю, але ни сам аді, – відповів ліниво Довгий – мушу піти на тот бік, у Граблін, до Проця Дарадуди, а він аді зробит усе, шо треба, бо йиму то маха зробити хоть ике наслане, бо ни боїтси, тай умієт»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 267); *Шепотіли мижси собов, шо він ни лиш знаєт до стрюби, її розмовити та замовити, але может навіть так само воду загляджіти, ек и сам Процьо Дарадуда з Грабллина ци Олексій з Плоскої* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 283).

ГРАБОВЕЦЬ Назва присілка у Жаб'є. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать Багна, Чорногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долишня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блїхава, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ГРАДЄНИК Ім'я персонажа української міфології та літературного твору. *В селах часто бушував Градєник, він нівечив льо-*

довою бурею врожаї на полях та городах. А злий Корован молоко-манну збирав від наших корів, на село відьми засилав... (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 221).

ГРАДЧАНИ Назва передмістя Праги. *Казали, що щось таке він колись побачив за високим муром на Градчанах, коли заблудився там і поліз на черешню видивитися, куди далі йти. На тому лежаку він лежав, коли куриє. Голову клав на великий плоский камінь, на якому росли самі лишайники* (Т. Прохасько. Непрості, 13).

ГРАМІТНЕ, ГРАМОТНЕ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Ади, повістують люди, що якийсь газда йшов із Грамітного до Гринєви, а з лісу вийшов ведмідь та заступив йому дорогу* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 82); *«Іва', Иванчік у моїх очех, то такий маленький головник, шо міні самому навіть ни єлоси ним собі руки поганити. Того головника, то потрафит навіть и баба перевернути з ніг. Я тобов перекажу в Гринєву до баби Сапайлихи в Грамітним вишиє Гуків, тай вна без мене зженет йго з світа. <...>»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 465); *Шукайте їх по Білому й Чорному Черемошах, у краю полонин, де Грамотне, Гринява, Зелене, Шибєне – на Закарпатті, на Буковині...* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 162).

ГРАМІТНИЙ Назва потоку в межах села Грамітне Верховинського району Івано-Франківської області. *Тільки коли звозять продукцію, спуститься в Грамітний, завантажить бербениці на машину, переночує в знайомих і – знову сюди...* (Я. Стецюк. Крутий плай, 74); *Дійшли до потоку Грамітний. Це доплив до Пробійни* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 44).

ГРАМОТНЕ див. **ГРАМІТНЕ**

ГРАНЧІН Назва потоку в селі Голови Верховинського району Івано-Франківської області. *До потоку Гранчіного мож було ити до діда кінцков дорогов понад річков, але тудя рідко коли я ишов, бо була наскудна дорога* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 9).

ГРАНЧНИЙ ГРИЦЬ Присвійний прикметник до прізвища Гранчін та ім'я персонажа художнього твору. *«Вибачейте, це я змилив данець», – кричав найліпший данцівник, Гранчіного Гриця молодек, перебираючи вино з віта на себе* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 234).

ГРАЦ Назва міста в Австрії. *У шиталі, в Граці, на щастя, видужав* (М. Яновський. Фреска на стіні, 344).

ГРАШПАРИВКА Назва присілка села **Криворівня** Верховинського району Івано-Франківської області. *У Криворівні на Грашпарівці стара корчма на гірський світ захланно дивиться, аби могла, геть би його ковтнула* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 153).

ГРДЛІЧКА див. **ГИРДЛІЧЬКА**

ГРЕБЕНИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Гребінь, персонажки художнього твору. *Не то що на наше село, а на цілу славу Буковину коли найшовся такий хороший парубок, як той Тодір Дугай, або краща дівчина, як тої старої удови Гребенихи дочка Олена, то я вже не хочу називатись своїм іменем, але брехачем* (Ю. Федькович. Безталанне закохання, 326).

ГРЕБЕНЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Другою дарабою кермував Юра Гордійчук, третьою – Іван Гребенюк*. (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 46).

ГРЕГІТ див. **ГРЕГІТ**

ГРЕДЖИН Назва виру в **Черемоші** біля села **Тюдів** Косівського району Івано-Франківської області. *Вітер лестився до нас, як вовчур. / Ми гнали його від себе, а він пручався, / Як пручається Черемош під Сокільським, / Або в долині за лукавим Греджином* (Віра Вовк. Посестрі, 95).

ГРЕКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Грек. *Коло дзвіниці став рід Шекериків і Дідушків, трохи подальше Василів, Дмитрусів, Гаврилів, Греків*. (Р. Єндик. Пояс чеснотливости, 196).

ГРЕНЧУКІВ ІВАН Присвійний прикметник до прізвища Гренчук та ім'я персо-

нажа художнього твору. *А я ні дві, ні три та лус у писок Івана Гренчукового, так бих ще, дай ми боже по тій правді, до завтра прожив!* (М. Павлик. Ребенщуківа Тетяна, 39).

ГРЕЧЧИНО Назва урочища неподалік міста **Косів** в Івано-Франківській області. *Тетяна ж ще хоть попестить і заглагоїть мій плач та жаль, а Семен знов свої: – Мі! Ану ще в Греччіно (то такий город під лісом), там у черешні вивелися кашевки (так звуть у нас білицю), як імеши і принесеш нам сюди живого, то куплю ті пістоля, грімке таке, що годі! Меш видіти!* (М. Павлик. Ребенщуківа Тетяна, 32).

ГРИБИК Прізвище персонажа художнього твору. *Гурт школярів, а з ними Антось і Грибик, йшли зі школи* (М. Яновський. Після зливи, 63).

ГРИБКОВА Назва гори неподалік селища **Верховина**, адміністративного центру Верховинського району Івано-Франківської області. *Густий різногосий гомін вставав над рікою, ген-ген розносився по селі, що купками обійсть розкинулось на правому березі на засніжених низинах і підгір'ях Красногу, а лівим дерлося високо крутосхилами Сухой Кобили, Випчого, Прислопа, Грибкової, посивілих і спохмурнілих від зимової студи* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 237).

ГРИБ ЮРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Юрко Гриб, зв'язковий із Буковини* (М. Матіос. Нація, 120).

ГРИГІР Ім'я персонажа художнього твору. *Григїр наче плинув на мажі серед цього свята землі, серед скрипіння, лускоти і погейкування* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 4).

ГРИГОРІВКА Назва полонини неподалік селища **Ворохта** Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *Спочатку йшли дорогою, після звернули вліво й подалися вверх, плаєм на полонину Григорівку* (У. Самчук. Гори говорять, 24).

ГРИГОРКІВ МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Якось ішов Іван від автобуса разом з Миколою Григорківим, що любив, як баба, всіх судити*

і поради давати (М. Матіос. Солодка Даруся, 58).

ГРИГОРКО Пестл. до **Григір**, ім'я персонажа художнього твору. *Мой, а чи потрапить бути таким Григорко? Чи має він доброго духа до таздівства?* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 5).

ГРИГОРЦЕВ ВАСИЛЬ ІЛЬКОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. *Вирушив на пошуки Василя Ільковича Григорцева. У Раківчику, під Коломиєю, його не застав: живе в лісі, а до села приходить лише раз-два на тиждень* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 60).

ГРИГОРЦЯ Назва християнського свята святого Григорія Богослова, що відзначається 7 лютого. [ГУЦУЛКА:] *А від Ігóрця і до Григорця / Хай кожна жінка має свого...* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 166).

ГРИДЖИН Назва кутка у **Жаб'є**. *І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать Крива, Волова, Одзирноватий, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гридджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ГРИМАЛЄКОВИЙ ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до прізвища Грималек та ім'я персонажа художнього твору. *Мене хотіли ще сих м'ясниць заручити із Василем Грималєковим із-за Погорілля. Я не хотіла. Кажуть, що Василь любить чєстувати по трохи* (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 537).

ГРИНЕВА див. **ГРИНЯВА**

ГРИНЕВСЬКІ ГОРИ див. **ГРИНЯВСЬКІ ГОРИ**

ГРИНЬ Варіантне ім'я до **Григір**, назва персонажа художнього твору. *Ой, шос крижі ми ломит... Видев, дощ буде. Це старий пастух Гринь. Він найстаріший тут віком і щовечора говорить цю фразу, все щось заповідаючи. Всі звикли й просто не чують, що він каже* (Г. Хоткевич. Довбуш, 143); *А лежить тут Гринь, мій родич, / Що дарабами теж правив. / Тут, в тім місці, на гілляці / Сам себе життя позбавив* (Б. Лепкий. Хрест на кручі, 54).

ГРИНЬКО Пестл. до **Гринь**, ім'я персонажа художнього твору. *А ти все пишеш, Гриньку? – запитав, посміхнувшись* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 322); *Звертає увагу на Ілька й гурт чоловіків, котрий дотепер чудувався з Верховної Ради, що запровадила в Україні новий паспорт з дублюванням на російській мові без графи про національність. Тепер чоловіки діляться тютюном з польської коробочки діда Гринька* (В. Шкурган. Кілько цього світа, 162).

ГРИНЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Я пропоную пана Гринюка головою зборів* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 325).

ГРИНЮК МИХАСЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Згодом Доця похвалилася, що вона виконувала соло, а з Михасем Гринюком – він дараби водить – танцювала гуцулку, і їй у районі видали грамоту. Тут можна було б усе організувати, але нема кому* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 95).

ГРИНЯВА, ГРИНЕВА, ГРИНЯВКА Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *За горою Кринтою йдуть самі груні, і названо ці гори Гринявськими, від села Гринява* (С. Пушик. Карпатське літо, 254); *Те ж саме відбувалося вздовж обох Черемошів від Зеленої до Білоберезки, від Гриняви до Розтоків* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 43); *Кажуть, там, вище, за Гринявою, можна перейти річку по камінню* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 83); *Себастьян залишився у Ялівці восени 1913 року. Тоді йому було двадцять років. Він народився з іншого боку Карпат – на Боржаві – у 1893 році. В 1909 цілий місяць мешкав з батьками у Трієсті, а через рік поїхав воювати до Африки. Додому вертався через Чорне море і Констанцу, далі Роднянські гори, Гринява і Піп Іван. Проїшов Чорногору, пройшов під Говерлюю і Петросом. Була пізня осінь 1913* (Т. Прохасько. Непрості, 9); *Чи не могли б ми поїхати дорогою понад Білим Черемошем – в напрямі Гринєви?* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 78); *Ведмеді не рєспєктували жодних заряджень лісового заряду, не при-*

знавали жодних границь, навіть державних. Надлісництво було окружене лісами надлісництва **Гринева**, Жаб'є, Ворохта та межувало з Мадярищиною (Карпатська Україна) і Румунією. Карпатські ліси тягнулися сотками кілометрів, то ведмеді ходили собі, де їм подобалося (Р. Яримович. Дещо про ведмедів, 63); «Ива', Иванчік у моїх очех, то такий маленький головник, шо міні самому навіть ни єлоси ним собі руки поганити. Того головника, то потрафит навіть и баба перевернути з ніг. Я тобов перекажу в **Гриневу** до баби Сапайлихи в Грамітнім вишше Гуків, тай вна без мене зженет йиго з світа. Ти вже нічим ни журиси, бо всім журиси моя голова, ек то маєт бути з Иванчіком...» (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 465); – Ой не те в нього болить, – з удаваним співчуттям похитав головою Іван Микитей, сідаючи на пеньок свіжозрубаної смереки. – Заболіло воно – серце, і ніхто його не вилізує, окрім молоденької лікарки з **Гринявки** (М. Стельмах. Над Черемошем, 55).

ГРИНЯВКА див. **ГРИНЯВА**

ГРИНЯВСЬКІ, ГРИНЕВСЬКІ ГОРИ

Назва гірського масиву в селі **Гринява** Верховинського району Івано-Франківської області. За горою **Кринтою** йдуть самі ґруні, і названо ці **гори Гринявськими**, від села **Гринява** (С. Пушик. Карпатське літо, 254); ... Під весну у зворах **Гринявських гір**, де Скальник трудився, під оголеними, спустошеними схилами зрубів виросли громіздки мигли невивезеного грубого дерева (М. Яновський. Гірське серце, 83); **Мицканюк** – зеленський газда, пахтував у цьому році велику і гарну березівську полонину Чивчин. На полонині була велика стая з просторою клітою, були кошари, були застайки. Була також чистенька, з кругляків, полонинська хата, з танку якої був вид на долину Чиремошу та на **Гриневські гори** (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 70).

ГРИПІНЮКІВ НИКИФІР Присвійник прикметник до прізвища Грипинюк та ім'я персонажа художнього твору. – Як застарий ти є, питаюся. – Старий? Ой старий, проше пана, та й не старий. Аді, перед часом постарів-сми си. Генде **Никифір Гри-**

пинюків ше одного волоска не має сивого, то мій ровесник. Уповідала покійна неня, шо разом до виводу ходили, ой разом, та й шо з того? (Марко Черемшина. Лік, т.1, 76).

ГРИЦИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Гриць**, персонажки художнього твору. **Грициха** з **Облаза** прийшла просити **Тимофія**, аби пішов до неї будувати нову хату (М. Яновський. Грицишина хата, 259); «Упадоньку ж наш! – подумали враз **Грициха** й **Гриць**. – Де ж би це ділася Анна?!» **А Грициха** й собі пустилася шукати (М. Павлик. Вихора, 182).

ГРИЦИШИН ЮРЦЬО Присвійний прикметник до **Грициха** та ім'я персонажа художнього твору. **Юрцьо Грицишин** відступив з **протоптаного** у свіжий сніг, поправив у пазусі книжку про **Дон Кіхота**, що взяв у знайомих, аби задовільнити цікавість правнука **Василька**, повитирав рукавицею чоло і аж тоді глипнув вздовж дороги (В. Шкурган. Не перший раз, 208).

ГРИЦЬ Варіантне ім'я до **Григорій**, назва персонажа художнього твору. **Та жив ше юнак Гриць**, **Довбушів розвідник**, що прикидався дурником і ходив по селах (С. Пушик. Карпатське літо, 249); [ГУЦУЛКА:] У **Анниці** – вечорниці, у **Анниці** – танці, / **А Анниці** свого **Гриці** злпала за... пальці (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 119); **Шо ти, Грицю**, **вдурів**, **ци шо тобі є?** (О.Манчук. Непростий мертвец, 49); **До Гриця** вона летіла без пам'яті **то на горб**, **то в долину**, доки не збігла у **Довбенків потік** (М. Павлик. Вихора, 180).

ГРИЦЬКИ Збірна назва персонажів художнього твору за іменем **Грицько**. **Я вже раз вам говорив**, **що як-сте переступили цей поріг**, **то ви вже студенти**: **значить**, **не Гаврили**, **Михайли**, **Данили**, **Івани**, **Грицьки** та **Юрки** (М. Павлик. Пропащий чоловік, 71).

ГРИЦЬКО 1. Зменш.-пестл. до **Гриць**, назва персонажа художнього твору. **Якраз малий Грицько** **повис у неї на грудях**; **пригорнула його до себе і поцілувала** (А. Крушельницький. Рубають ліс, 245).

2. Пестл. до **Гриць**, назва персонажа художнього твору. – **Як аби вас кликали на**

вибори до громадської ради – ви на вискоки; але треба, щоб до ради поставили і Петра, і Івана, і **Грицька**, і всіх – цілу громаду (А. Крушельницький. Рубають ліс, 327);

ГРИЦЬО Варіантне ім'я до **Гриць**, назва персонажа художнього твору. *І старий Грицьо-трембіташ, що ціле своє житє мерцям у трембіту йграв і навіть на губах від трубління знак носив, также причьку цікаву мав, що єк казав, до смерти того не забуде* (О. Манчук. Непростий мертвец, 49).

ГРИМ Прізвисько персонажа художнього твору. *До лісника майже впритул наблизилося незворушне, вгдодане обличчя старшого, проймаючи його сталевим, гострим, як лезо бритви, поглядом. – Я – **Грім!** Чув про мене?* (М. Яновський. Гірське серце, 94).

ГРИШАН ЯКІВ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Ви чули, що вони нарobili **Якову Гришанові** та **Степанові Ожсянку?*** (В. Гжицький. Опришки, 220).

ГРОМОВА Назва гори неподалік села **Криворівня** Верховинського району Івано-Франківської області. *Одразу ж за стайнею для купецьких коней стрімко здіймалася **Тарничка**, вигнутий тарницею гірський хребет, що кінчався шпильастими **Коширищем** і **Громовою**; на узгір'ї притулилося кілька хат, за ними чорнів старий смерековий ліс, з гуцавини якого випливали два жебонливі струмки* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 153).

ГРОПА Назва гори. *Дорога повернула у той бік, де підноситься велика неприступність **Гропи*** (М. Яновський. Вістря сокири, 21).

ГРОХОВИЦЕ Назва села в Польщі. *Я давно думав про втечу. Ян знав про це. Головне – вирватись за дротяну огорожу. За двадцять кілометрів звідти було рідне село Яна – **Гроховице*** (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 111).

ГРУГІЛЬ Назва гори в селі **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. *По убоцах – хатки, хатки, а вже далі, під вершок, і нема. На захід висока **Щекалівська**, вона найкраще освітилася, і вся вже виступила на тлі неба. А на схід іще темніє найви-*

*щий тут непривітний **Гругіль*** (Г. Хоткевич. Довбуш, 438).

ГРУНИК Назва гори неподалік села **Довгополе** Верховинського району Івано-Франківської області. *І той вітерець, що перед хвилиною, скрившися за **Груником**, легенько віддихав, нараз завертівся в дикому аркані на місці, зірвався з землі, відбився від верхів і вдарив в темін неба та клубовище потвор розбив, розтер, розігнав і відслоненому небові післав жагуучий привіт* (Р. Єндик. Регіт Аридника, 12).

ГУБРИХ Прізвисько персонажа художнього твору. – <...> *Пан **Губрих** – начальник Путильського повіту, а я при Феміді в нього* (Р. Андріяшик. Сторонець, 25).

ГУБЧУК Прізвисько персонажа художнього твору. ***Губчук** повернувся на першу талбу* (С. Пушик. Дараби пливуть у легенду, 329).

ГУК Назва водоспаду на річці **Прут** у місті **Яремче**. *Станьмо на мості й милуймося могутнім **Гуком**. <...> Яремчанського красеня прославили журналісти, кінооператори, відпочиваючі: Він відомий* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161).

ГУКИ Назва водоспаду в Українських Карпатах на потоці **Гук** в селі **Грамітне** Верховинського району Івано-Франківської області. *Наче вкопані, зупинились біля **Гуків**, водоспаду, що його творить цей потік* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 81).

ГУЛЕЇ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Гулей. *Ходить Фрозина, зігнута вдовое, то перед сільрадою, то перед конторою, куди викликають одне за одним **Слизюків**, **Петрюків**, **Тораків**, **Гулейів** – десять фамілій нарахували за раз....* (М. Матіос. Нація, 91).

ГУЛЕЙЧУК Прізвисько персонажа художнього твору. *Такий більше до смаку **Гулейчукові*** (М. Яновський. Танець дараби, 46).

ГУЛИК МИКОЛА Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *От лежать на долівці і важко дихають уві сні його помічники: красивий, схожий на дівчину, чорнобривий, з рум'янцем на щоках **Микола Гу-***

лик; старий вівчар, що посивів тут, у горах, Кирило Струг; молоді хлопці – Степан Верета, Лесь Химич... (С. Скляренко. Карпати, т.2, 101).

ГУЛІН МИКИТА ТАДЕЙОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. *Микита Тадейович Гулін* – голова місцевого колгоспу «Червона калина» знервовано заправляв довгі патли, якими майстерно прикривав чималенький блискучий диск лисини, і надривно кричав у телефонну трубку... (М. Дзюба. Укриті небом, 148).

ГУМЕНЦІ Назва села у Кам'янець-Подільському районі Хмельницької області. *Ріс – весни не бачив, зріс – літечка не знав, по наймах клята недоля ганяла. Доки не загнала у Гуменці під Кам'янцем* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 336).

ГУРГУЛАТА Назва гори неподалік села Мислівка Долинського району Івано-Франківської області. *Усе йому надвоє розділив Дністер. Розділив душу, серце, думи, війну з панами і літа. Відтоді розділив, як пішов з найближчими побратимами на Січ з землі, що по праву руку від Дністра. І хоч уже цілих десять літ а дев'ять зим на землі коло правого берега іншої ріки – Дніпра, сняться і сняться Чорногора, Менчул, Гургулата з Гопняком, Прут, обидва Черемоші й рідне село* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 6).

ГУРКАЛО Назва водоспаду на річці **Сукель** в Івано-Франківській області. *На Сукели-річці, де Бескид починається, назвали водоспад Гуркалом* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161).

ГУСАК Назва народної гри. *Тут у молоді «Гусак», «Колода», «Пана бити», «Кордик» – веселі ігри* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 54).

ГУСТИ Ім'я персонажа художнього твору. *Панночки деякий час ідуть поряд з візком, кидаючи сміхотливі погляди то на Густу, то на Богдана* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 179).

ГУТА Назва села у Богородчанському районі Івано-Франківської області. *(Себастян згадав собі це у 1947 році, коли з відділом Чугайстра спинилися на ніч у хаті біля*

Гуту. Після вечері тридцятєро партизанів закурили буркун, а посеред ночі виявилося, що від диму померло немовля, що спало у тій хаті за заслоною) (Т. Прохасько. Непрості, 112).

ГУТЕНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Гутенюк. *Як кремінь і криця, стялись роди – Гутенюки з Палійчуками, і перше ніж Іван встиг розібрати, про що їм йдеться, тато розмахнув бартку і вдарив плазом комусь по чолі, з якогось бризнула кров, залляла лице, сорочку та писаний кептар* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 183).

ГУТЕНЮКОВА Присвійний прикметник до прізвища батька Гутенюк. *Ага! Се, певно, Гутенюкова дівка! І не думавши довго, ударив її в лице* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 183).

ГУТИН Назва полонини неподалік села Говерла Рахівського району Закарпатської області. *Першими згуртували Погорівка і Гнатиха, відтак Стіг, Гаджина, Маршишевська, Псарівка, Кострич, Козина, Гутин, Лостун, Скупова, Озерна, Кринта, Стара Стая, Менчул, Пір'я – увесь полонинський світ великий...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 236).

ГУТИН-ТОМНАТИК Назва гори, вершини південно-західного відрозу **Чорногори** неподалік села Говерла Рахівського району Закарпатської області. *Відтак Миккулка називав інші верхи. Гутин-Томнатик, Петрос, Туркул, Пожижевська, Менчул, Хом'як. Далека чорногірська країна величаво розгорталася перед очима козака – до глибокої збентеженості душі загадкова, невідома, недосяжна* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 36).

ГУЦУЛИ Те саме, що **ГУЦУЛЬЩИНА**. *– Ледве й знатимете, пане капрал, бо се дуже далеко – на Гуцулах* (Ю. Федькович. Штефан Славич, 284).

ГУЦУЛЯ Те саме, що **ГУЦУЛЬЩИНА**. *Отакий тоді звичай був у нашій Гуцулі. А на Запорозжжі, в січовому товаристві побутував інший... Що край, то й обичай...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 70); *Процесія величезним брунатним, наче спосеним*

кров'ю, змієм повзла по горбатих дорогах **Гуцулії** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 177); *Вже добру вістоньку сніговія / З Карпат несе: / «Гей, буде Ісус Гуцулії / Керманичем!»* (Віра Вовк. Ісус-Керманич, 73); *Росли катуші та корчми по Гуцулії, як гриби після дощу. І корчмар теж новий. І всі смоляки нові...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 69); *Руки собі заломлював і казав, що уся Гуцулія на старців переходить* (Марко Черемшина. Карби, т.1, 34); *Час набрякав подіями, що клали тривалі помітки на сторінки історії Гуцулії* (У. Самчук. Гори говорять, 180); *Дідо махнув рукою, Олекса скрикнув від захвату, перед ним простелилася, мов килим, уся Гуцулія, уся земля Галицька, а далі виднілася Подолія древня, за нею мріяла Волинь* (Р. Федорів. Жбан вина, 48); *Заграли цимбали. / Ще не чула Гуцулія / Такої забави* (М. Влад. Довбуш, 14); *До тебе щоночі / Злітає мій сон, / Гуцуліє привітна!* (Д. Загул. Черемош, 616); *На що ж сходить тепер відважна й завзята Гуцулія!* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 116); *Гей, музики, грайте, грайте, / Гуцулію звеселяйте* (Н. Стефурак. Гей, музики, грайте, грайте, 51).

ГУЦУЛКА Назва українського народного танцю; у музичному відношенні є варіантом коломийки. *А коли хлопці не беруть дівчину, то дівчина з дівчиною танцюють, чекають коли заграють «Гуцулку».* Тут уже широке коло і можна затесатися між інших (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 228).

ГУЦУЛЬСЬКА КРАЇНА Те саме, що **ГУЦУЛЬЩИНА**. *Десь сови квілять на ялиці, / І присмерки серед смерек; / Гуцульська країно! / – Може це сниться?! / Кайдани вздовж і вперек* (В. Атаманюк. Над Черемош, 80).

ГУЦУЛЬСЬКІ АЛЬПИ Назва частини Мармаросько-Буковинської верховини у південній частині Рахівського району Закарпатської області. *Там ще сяють у косих променях призахідного сонця скелясті шишаки «Гуцульських Альп», рожевіє крутолоба голова Попа Івана, іскриться сніговий дзвін Говерли* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 135).

ГУЦУЛЬЩИНА Назва краю українських верховинців – гуцулів, розташованого

у східній частині **Карпат**, у Верховинському, Косівському, Надвірнянському районах Івано-Франківської області, у Вижницькому, Путильському районах Чернівецької області та в Рахівському районі Закарпатської області. *Батько її вівчарив у місцевого газди Кришуняка, старий помер зразу після того, як німецьки війська захопили Гуцульщину, власне, місцеві багачі вкоротили йому віку* (Р. Федорів. Маріка, 55); *На Гуцульщині довго не вдавалося приборкати селянський опір панському засиллю* (В. Гжицький. Опришки, 4); *І якось одного разу покотилася слава по Гуцульщині про Яворівську церкву* (С. Пушик. Карпатське літо, 241); *По всій Гуцульщині зеленій / Гудуть чутки про юнака... / Ніхто не зможе в танцях, співах / Перемогти чарівника* (О. Олесь. На зелених горах, т.1, 214); *Це – нові легенди Гуцульщини. / Світ їм не вірить.* (Віра Вовк. Нові легенди, 363); *А то – камінь писаний, / Положиною колисаний... / В нім всі знаки од минувшини, / Од минувшини – в будущину. / В нім історія Гуцульщини* (М. Пилатюк. Писаний камінь, 18); *...Коли сьогодні шлях отой згадаю, / Гуцульщину я бачу дорогу, / Що йде до Вересня крізь даль безкраю, / Заплакана і боса, по снігу* (Д. Павличко. Спомин, 9); *Гуцульщино! Яких добрати слів / По Коцюбинським для краси твоєї <...>* (М. Рильський. Карпатські октави, 226); *Гуцульщина вільною буде! / Несли води дараби...* (О. Василяшук. Гуцульські струни, 50); *Коли я був малим та жив на Гуцульщині, то всі говорили: «медвідь»* (Р. Яримович. Дещо про ведмедів, 63); *У цю прекрасну пору мене нестримно манять стежки Гуцульщини* (М. Яновський. Голуба парасоля, 312); *– Чи ти сам підмінився нині, чи тебе підмінили, – широко відкрила очі Василина. – Чи може коні вже на Гуцульщині ціни не мають?* (М. Стельмах. Над Черемошем, 124); *Із моментів діяльності об'єднаних ватаг Пискливого й Пинти в пам'яті Василя зостався напад на столицю Гуцульщини – Косів* (Г. Хоткевич. Довбуш, 101); *– Ходять ще колядники по білих плях Гуцульщини. – Ходять ще колядники, – глухо промовив чорт* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 15); *Коли ти хочеш побачити світ у фарбах, то піди восени на Гуцульщину. На Рахівщині*

осінь напрочуд мальовнича. Там побачиш на власні очі все, що славетні майстри написали про неї (Ю. Боршош-Кум'ятський. Осінь на Гуцульщині, 198); *Їх манило-тягло море – о, то наше чорне море, в яким то тільки сліз, горя й крові Гуцульщини, що з хвилею прибуло, – та й нагло втонуло* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 549); *На цвинтарі залишився лише місяць, він довго ще приглядався до пожухлого, рудого каміння з гори Гіндокуш, яким Російська імперія збагатила Гуцульщину* (П. Федюк. Людина з того світу, 108); *Наші скарби – в тих коморах, / Де ліси і ручаї, / В зіллі-травах та в узорах, / У Гуцульщині твоїй* (В. Григорак. Скарби Довбуша, 30); // образн. *Не знав, як не міг зараз оце думкуючи біля ватри, знати, що Гуцульщина потім всі його подвиги запише на свого улюбленця Олексу Довбуша, а його, Івана Бойчука, хіба в кількох піснях і переказах згадає...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 87); // образн. *Гуцульщина – вічно-зелена рута. / Судьба моя. Були часи тут злі. / Ступаю по оновленій землі, / Що скинула із себе чорні пута* (Б. Радиш. Гуцульщина, 17); // образн. – *Там по долині, – показали опришкам на підвал, – зброя і одежа. На все Покуття вистачить. У покоях – скарби кастеляна Косаковського. А в тому притулі – скрині з рейстами. В них плач і стогін Гуцульщини* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 213).

ГУЦУЛЯК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Займає «кня-

жий престол» *Дмитро Гуцуляк* (С. Пушик. *Перо Золотого Птаха*, 53).

ГУЦУЛЯК ІЛАРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *О, з суботи на неділю найстаріший у Розтоках парубок Іларій Гуцуляк урве свій добровільний восьмижневий піст* (М. Матіос. *Нація*, 190).

ГУЦУЛЯКОВА ГАЛИНА Присвійний прикметник до прізвища *Гуцуляк* та ім'я персонажки художнього твору. – *Катерино! – це з сіней покликав доньку Шваюк, – тебе чогось кличе Галина Гуцулякова з-під ліса* (М. Дзюба. *Укриті небом*, 75).

ГУЦУЛЯЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка *Гуцуляк*, персонажки художнього твору. – *Хто тобі таке сказав? – Гуцулячка і Вуйчичка, і Васько її* (М. Дзюба. *Укриті небом*, 104).

ГУШПАНИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка *Гушпан*, персонажки художнього твору. — *Хавки в лаї вам перекривилиси, попереки вам переломилиси, – кричить суха Гушпаниха* (Марко Черемшина. *Бодай їм путь пропала!*, т.1, 150).

ГУШПАН МИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *То з сего боку вориння Василь Мочернак із своєю супругою Марікою та трьома доньками попідпиралися на сапівнах і від ранку всіма голосами ведуть сварку із своїм сусідом Митром Гушпаном та його супругою і чотирма доньками* (Марко Черемшина. *Бодай їм путь пропала!*, т.1, 149).

Г

ГАВИЦ ІГНАТ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Мірувавси старенький дідок сухорлевенький Сухонький, головний музикант старовіцких игрий, з молодечком жєбівським, чорневим, довгобразим, циганського роду по дедеви, Игнатом Гавицем, головним музикантом новомодних игрий до данців тай співанок* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 257).

ГАВИЦЮКОВА Присвійний прикметник до прізвища *Гавиц*. *А вся молодчя верства, так ек би її онучов замів зооперед Сухонького скрипки, пишла данцувати перед*

Гавицюковов скрипков, шо грав новомодних бистрих, ек гірські потоки на ній, їм игрий до буйних данців та куражистих співанок (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 257).

ГАДЖІНА, ГАДЖИНА, ГАДЖІНА Назва полонини, що розкинулася на горі Гаджина неподалік села *Бистрець* Верховинського району Івано-Франківської області. *Вище Кедроватого, де кінчиться Гаджїна, серед голої полонини камінні плити. На око це собі каміння таке, як усяке інше, та коли придивитися ближче і відвернути одно і друге, а там глибока нора* (Г. Смольський.

Олекса Довбуш, 61); *Казав, що препредід його мав ни лиш полонину Гропу, але й Гаджину над Бистрецем, тай грунт у Бистреци такий великий, шо навіть и там сидів, а ни лиш в Єсенові так, ек він тепер сидит* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 164); – *Уполонині це трапилося, у Гаджині ніби...* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 35); *Ще досвіта він послав легінів на Гаджину по овечат, масло, бриндзу та інший полонинський харч, а Циганчука-Скрипку по закопану під Магурою баривку горілки, але ж то – неблизький світ, поки туди, поки назад і полудне захопить* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 142); *І всі ці оповідання не робили жодного враження на Олексу, а більше приводили його в гумористичний настрій. Раз за малим не били Олексу старі газди за таке посмішковування. То було в свято, саме на Івана, коли то в полонинах аж роїться від людей. Особливо на таких, як Гаджіна, скажім, де багато усякого зела. Там і туя, невісточка, головатень, кучеревець, нитота, грань, брустурник – все то помічні зела. Одні на людину, другі на худобу* (Г. Хоткевич. Довбуш, 172); *Вище Кедроватого, за Гаджіною, серед полонин, є висока, стрімка скеля* (В. Гжицький. Опришки, 251); // образ. *Полонина Гаджіна – то його воля і неволя* (С. Пушик. Карпатське літо, 252).

ГАДЖЬОМА Прізвище персонажа художнього твору. *Старший вівчер, Гаджьома, то лиш ходив на мірі від одного мішенника до другого на струнках тай рубив собі на раваш, кілька в котрого мішенника було дійних овец, кілька єлівника, ерок та баранів?* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 341).

ГЕЛЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *В ночі з дня 13 на 14 серпня 1884 року вбив Іван Гелюк з Білоберезки в товаристві інших селян під Яворовом ведмедя* (Р. Яримович. Дещо про ведмедів, 65).

ГЛИГИ Назва урочища в гірському масиві Чорногора. *Зо цілин чорногірських Глигів шуміли тепер снігові струї водиці, прямуючи в головний провал, що б там зілятися в одно русло, забрати з собою по дорозі більше посестриць річок і з більшою швидкістю і*

силою клетотити далі й далі поміж гори на Покуття і ще далі, українськими землями аж до Чорного Моря... (І. Березовський. Худан, 68).

ГОНДУРАКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Гондурак. *Почавши від Косова до Чернівців вздовж доріг попалені села, зрита земля та багато могил-курганів. На дощинах витисані імена поляглих. Імені німецькі, а між ними імена Фербеїв, Ткачуків, Ковальчуків, Гондураків та інших галицьких ляндиштурмів та українців з ляндовери, що своїми грудьми загороджували дорогу московському сатрапові* (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 20).

ГОНТАР МИРОН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А старого заводії наче й не було в гурті. Не подавав голосу і Мирон Гонтар* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 14).

ГОРГАНЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Таку саму пробу робив з іншими і вибрав зпоміж них, ще Стефана з Зеленої, Квічука з Порогів, Горганюка з Космача і Поповича з Довгополя волоського* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 30).

ГОСЕМИНА Назва гори в селі Білоберізка Верховинського району Івано-Франківської області. *Вийшов Василь з Краснолі і світ розстелився перед ним на три частини. Наліво в Ясенів, направо в Устеріки, вгору на Госемину* (Р. Єндик. Звідки беруться мольфарі, 94).

ГРАБЛИН див. **ГРАБЛИН**

ГРЕГІТ, ГРЕГІТ Назва гори між селами Космач і Шеніт Косівського району Івано-Франківської області. *«...і в розпанаханому хмаровинні залишилися від неї / тільки зоряні протяги поета, / який у спорожнілому повітрі / все-таки найбільше нагадує / самотню стару гуцулку, / що на камінному Греготі у заметілі / виживе без корови і кози, / але не без коня»* (В. Герасим'юк. Поет у повітрі, 6); *Світло сонця ховалось по склонах хребтів і перелітало по верхах, як мотиль по чічках. Зачепить Говерлю, моргне на Данциж, вдарить об фантастичні Ребра і Шпиці, поіграється з Гордем, сяде на Білу Кобилу тай*

скочить через **Грегім** аж на Лису. Далеко під сонцем чорніє грізна Сивуля і чепуриться наголовник Хомяка (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 15); Я пана Мироняка знаю. За лис він голову віддав би, у вогонь скочив би. То такий чоловік. Але ви... звідки ви? Знаю. Це між Лючкою і долиною Черемошу. Траплялось заїздити у ваше село, переходити тамтешні верхи – Брусний, Курметуру, Лисину-Космацьку, **Грегім** (М. Яновський. Гірське серце, 89); Довбуш повів своїх легнів ґрунями, верхами, стежками, тільки йому одному, мабуть, відомими, і вийшов на **Грегім**. (В. Гжицький. Опришки, 139).

ГРИМАЛИ Назва присілка села Річка Косівського району Івано-Франківської області. – А-а?! Ага-ага... Нам шо? – скреготіла Гафія, – ми належки... Прийдемо. Аби лиш відпогодило, – дивилася в західну сторону за **Гримали**, ніби виряджалася їти вже, але боялась дощу (В. Шкурган. Не пошкодуйте чесу, 173).

ГРІНБЕРГ Прізвище персонажа художнього твору. Навчальний лікар, доктор **Грінберґ**, і слова не дав собі сказати про якусь

звільнення (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 244).

ГРОПА, ГРОПА Назва полонини неподалік села Зелене Верховинського району Івано-Франківської області. Та лишень він зайшов кіньми в буковину против корита, а то з Просічного плаю закрутив до него д'хаті трома кіньми Шумеюків Фока, шо йшов из свої полонини **Гропа** у село (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 163); Зібралось і коло тої стаї, де був Олекса, народу чимало. Це було у **Гропі**. Ватажис там Шумеїв Фока з Єсенова. Коли горілочка розігріла умисли, підсилила фантазію – почали оповідати, хто якої вмів. Зійшлися, як водиться, на скарби. Фока Шумеїв оповідав, як він був за горою, возив бринзу на продаж (Г. Хоткевич. Довбуш, 172.); – Чого ж ти, дурна? – каже Павло. – Ніяково тут ревіти. Ви де, на **Гропі** ночуватимете? (У. Самчук. Гори говорять, 59); А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкурушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, **Гропа**, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурастик; <...> (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

Д

ДАКЕНА Назва полонини. Ночувати я лишилася на **Дакені**. Ввечері ватаг витягнув з-під стріхи довгу трембіту і затрембітав на всі гори (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 129).

ДАЛАБА ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Своїми митарствами Іван Лук'янович поділювся з **Петром Далабою**, коренастим лісником одного з ним віку (М. Яновський. Гірське серце, 126).

ДАЛАВУРАК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Ще як лиш зачиналася осінь, приходить до мене сусід **Далавурак Дмитро** (М. Яновський. Фреска на стіні, 347).

ДАЛЕЦЬКИЙ МАРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Уже господарі і гості пішли з хати-лабораторії, тільки Лесь, залишившись наодинці з **Марком Далецьким**, пильно розглядає небачені в

житті снопи пашні (М. Стельмах. Над Черемошем, 109).

ДАНА Ім'я персонажки художнього твору. І вже геть забував він про бартку через **Дану** (М. Яновський. Танець дараби, 100).

ДАНДСКІВ Присвійний прикметник до прізвища Дандек. Я з Річки, **Дандеків** син. Хочу вчитися різьбити (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 173).

ДАНИЛА Назва християнського свята; день пам'яті Даниїла Стовпника, який відзначається 11 грудня. [ПАН:] Від Гаврила до **Данила** – Хай вам буде жінка мила (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 166).

ДАНИЛИ Збірна назва персонажів художнього твору за іменем **Данило**. Я вже раз вам говорив, що як-сте переступили цей поріг, то ви вже студенти: значить, не Гаврили, Михайли, **Данили**, Івани, Грицьки та Юрки (М. Павлик. Пропащий чоловік, 71).

ДАНИЛИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Данило**, персонажки художнього твору. – *Та що з неї? Держитесь хати, як чобіт підлоги. Все пішло вніверть!* – говорила Одокія, різко ідучи сутками, не доходячи **Данилихи** (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 538); *А коли Данило вмер (а вмер він із суботи на неділю) й не було труни, Данилиха прийшла до нас зичити* (М. Матіос. Нація, 226).

ДАНИЛИШИН СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. **Семена Данилишиного** викликали були з дороги на похорон його вуйка, а Семен був шофером, горіхи в Мурманськ віз, то довіз лише до Москви... (М. Матіос. Нація, 234).

ДАНИЛКО Зменш.-пестл. до **Данило**, ім'я персонажа художнього твору. *Тато вже давно пообіцяв узяти Данилка з собою в місто* (М. Яновський. Зустріч з містом, 269).

ДАНИЛО Ім'я персонажа художнього твору. – *Він уже на місці, – сказав Данило. – Федір ватагує? – знов спитав Довбуш* (В. Гжицький. Опришки, 19); – *Гей, почекай, Даниле! – спиняла Федорнячка* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 16).

ДАНИЛЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Ясенівці, як Срібнарчук, Паліїв, Дрислюк, підтримували цей зв'язок, і Данилюк кожного разу знав, де більш-менш можна шукати Довбуша* (Г. Хоткевич. Довбуш, 295).

ДАНИЛЮК ГРИЦЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Свого чепеля у великій таємності мав показати Жолоб у Ясені отаманові села Грицеві Данилюкові* (Г. Хоткевич. Довбуш, 295); *Бувало, не раз, ось як і перед хвилию, Максим горів жагою і мав змогу урвати той танець розбою... але пам'ятав про долю Гриця Данилюка – свого попередника на вїтївстві* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 265).

ДАНИЛЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Данилюк**. *П'є вино маляр. Я сказав му «добридень», а він запрошеє мене, аби собі сів коло него. Я сів. Питаєси, видкив я. З Єсенова, кау. «Ги-ги-ги!.. Знаю я Єсенів, зна-аю... І людей там багато зна-аю. Срібнайчуків знаю, Дани-*

люків... Шумея знаю». А я, кау, Шумеїв годованець. То він так си втішив, тот маляр (Г. Хоткевич. Довбуш, 172); *Ставало пустинною і знову оживало хатами, стайнями, кошарами, оборогами, церквою, зимарками на полонинах, відроджувалося давніми й множилося новими родами – Кривнюків, Дрислюків, Данилюків, Стефюків...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 224).

ДАНИЛЮКОВА ПАРАСКА Присвійний прикметник до прізвища **Данилюк** та ім'я персонажки художнього твору. *На ганку стояла захекана Параска Данилюкова – перша сусідка Куриків, із полотняним мішком у руках* (М. Матіос. Солodka Даруся, 121).

ДАНИЛЮК СЕМКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Попереду виступав Василь Король, його смичок без зупину бігав по струнах, струни вже охрипли, Василькові пальці дерев'яніли, мліли руки в цимбіста Семка Данилюка, втомлено, глухо постогнував бубон* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 26).

ДАНИЛЮЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Данилюк**, персонажки художнього твору. *Ви, Михайлюню, були свідком: уже яка злосна Данилючка, а вона таки тоді не пішла грабувати Курикові статки* (М. Матіос. Солodka Даруся, 141).

ДАНЦИЖ див. **ДАНЦИШ**

ДАНЦИШ, ДАНЦИЖ, ДАНЦІШ Назва гори в гірському масиві **Чорногора** неподалік селища **Ворохти** Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожисжевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татульську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Заду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. Непрості, 40); *Відків єс прийшов, туду назад иди: у Чорногори, у Гаджїну, у Данциш, на дно Нисамовитого одзера. У Туркул лети, бо там тобі місце.*

У скалах та каміню ти си шири, а ни тут (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 182); *Світло сонця ховзалось по склонах хребтів і перелітало по верхах, як мотиль по чічках. Зачепить Говерлю, моргне на Данциж, вдарить об фантастичні Ребра і Шпиці, поіграється з Гордєм, сяде на Білу Кобилу тай скочить через Грегит аж на Лису. Далекі під сонцем чорніє грізна Сивуля і чепуриться наголовник Хомяка* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 15); // образн. *А далі чуєш, як подають свої голоси зелені діти Чорногори: Туркул, Данціш, Брескул, Піп Іван, Стіг і найвища – Говерла* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 7).

ДАНЦІШ див. **ДАНЦИШ**

ДАНЧУК ЛЕСЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Це Лесева Данчукова зимарка* (М. Крушельницький. Рубають ліс, 377).

ДАНЬКІВ Присвійний прикметник до імені **Данько**. *Однак якась сила змушувала її споглядати бридке Данькове кривляння* (Р. Федорів. Жбан вина, 299).

ДАРАДУДА, ТАРАТУДА Прізвище персонажа художнього твору. *Иванчік подав Дарадуді ту мериндю, що приніс від хати, тай дав грішми трийцять гульденів, просічі ййго, аби ййму добре примовив* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 457); *Жили в горах своєрідні шамани – байльники-мольфари, як їх називають у народі. Одним з багатьох був Таратуда з-над Черемошу* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 43).

ДАРАДУДА ПРОЦЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *«Зроб'ю, але ни сам аді, – відповів ліново Довгий – мушу піти на тот бік, у Граблин, до Проця Дарадуди, а він аді зробит усе, що треба, бо ййму то маха зробити хоть ике наслане, бо ни боїтси, тай умієт»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 267).

ДАРАДУДИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Дарадуда**, персонажки художнього твору *А на печі за великим коменом груба, ек осмів, приперта плечіма до стіни, стара клонцата та губата, бубуцата Дарадудиха, простоволоса, в тот раз так голосно позівнула, що всі си на ню обіздріли* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 449).

ДАРАДУДЕЙЧИК НИКОЛАЙ Назва сина за прізвищем батька **Дарадуда** та ім'я персонажа художнього твору. *У нижній хаті, під високим побоєм, то сидів ййго син Николай Дарадудейчик* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 438).

ДАРАШАНЮК НИКИФОР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Марія пішла за Тимофія Ковалюка, а Аксенія за Никифора Дарашанюка* (Ю. Федькович. Побратим, 303).

ДАРИНА Ім'я персонажки художнього твору. *З-під накриття ватарника завалував і поповз над землею дим – там Дарина, Максимова онука, гріла жєнтицю наймитам на сніданок* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 12).

ДАРИНКА Зменш.-пестл. до **Дарина**, ім'я персонажки художнього твору. *Даринка важким для її дитячої руки ополоником зачерпувала сироватки, лаштуючись наповнити наймитові миску, але дідів крик зупинив її* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 13).

ДАШКЕВИЧ МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Тепер з ним розмовляла – строго і сухо – сувора попада з парафії туберкульозного Миколи Дашкевича, який помер ще в тридцятому році <...>* (Р. Андріяшик. Сторонець, 20).

ДВОРИЩЕ Назва кутка у **Жаб'є**. *І це же не все: Присліп Великий, Діл, Гать, Крива, Волова, Одзирноватий, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ДЕБЕСЛАВЦІ Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. – <...> *Уже шляк трафив дідичів з Іспаса, Пнів'я, Брустур, Пістиня, Соколівки, комісарів княгині Яблоновської з Шешор і Космача, уже пішов землю їсти орендар з Дебеславець, Бані Березівської... – Війт Островський з Красного, – підказав Жупник* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 337); – *Я не помиляюсь: ти є Довбуш! Бери, дєдо, у свій загін. – Іван Бойчук з Дебеславиць* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 94); *Під Дебеславиць*

*ма паювали-смиси, кае, то мені припали дві жидівські бекеші, онна сорочка та ще дрібне фанте. То все Абрамко відкупав у мене за двацік золотих. Абрамко теж, кае Прокіп, питавси за гроші. А ми му кажемо, що не було (Г. Хоткевич. Довбуш, 100); Ідуть вони селами і до Коломиї зайшли. Там великий рух. Склепи ніби отворені, але видно, що крамарі потерпають. Між людьми тільки бесіда про Довбуша. Довідалися, що він у **Дебеславцях** тай мерцій пустилися туди, щоби захопити його там. Дізнали вже за селом і просять (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 49); – Звідки ви, діду? – З **Дебеславців** (О. Кундзіч. Верховинець, 226); – Прошу пана, на дябла тобі Міхала. Панський суд так мало хоче від тебе довідатися. Бо суд і без тебе знає, що Чорні Ослави, **Дебеславці**, Зелена – ваші гнізда. Де і в кого твої товариши? Де ваше золото, яке не ваше, його мусово знову віддати панам і мандаторам (Б. Бойко. По голови... По голови..., 18).*

ДЕВДЮК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. З *Марком Меґединюком та Василем Девдюком*, що був двадцять першою дитиною в сім'ї, вони заснували у Вижниці щось на зразок малесенького училища, аби «сини селянські навчилися добротної справи» (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 166).

ДЕЙНЕКА Прізвисько персонажа художнього твору. – *Звати мене Григором, Миколи Гончара син. По-січовому Дейнекою наречений* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 78).

ДЕЙНЕКА ГРИГІР Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *А в той час на заїжджому дворі Григїр Дейнека пильнував своєї мажі. Інші, вже випороженні, з піднятими догори війями серед обійстя громадаються, з деяких колеса познімано <...>* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1. 14).

ДЕЛЯТИН, ДІЛЯТИН, ДІЛЯТИН Назва селища міського типу у Надвірнянському районі Івано-Франківської області. *Нюхом немов тільки вгадав, що вони з **Делятина** брали горі Прутом і на Микуличин, Дору, Ямну, Татарів. Везли на Мадяричину?.. Кому? Навіщо?* (Б. Бойко. По голови... По

голови..., 28); *Мов ураган, пронісся через Надвірну, **Делятин**, Дору, Ямну. Микуличин, вирізав упень власників маєтків, погромив орендарів, на яких скаржилася біднота, постріляв лихварів і корчмарів, на яких показали селяни (В. Гжицький. Опришки, 218); Обработовані купці приїхали до **Делятина** й донесли жандармерії про напад. Жандармська команда негайно вислала за опришками в Ворохту гінку, зложена з перебраних по гуцульськи Березунів і наказала їм зловити бодай одного живого опришка та привезти в **Делятин** для допитів (І. Березовський. Худан, 65); Три сполучені між собою, але не з'єднані з твердю арки – набагато вищі від колійових мостів у Ворохті і **Делятині** – нависали над містом по діагоналі, починаючись і обриваючись у чистому небі. Нагорі залишився фрагмент широкої дороги. Там зажили Непрості (Т. Прохасько. Непрості, 45); Пішов Іван долі Черемошем, а Довбуш самосьомий понад Прут спускався. Минув Микуличин, Дору, **Делятин** тай до Ланчина зайшов. Були голодні тай вступили до ланчинецької корими похарчувати (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 38); *Десь за Космачем і **Делятином** цілу ніч гупали гармати, аж у горах котився глухий відгомін (Я. Стецюк. Крутий плай, 71); – А коли я їхав до вуйка у **Делятин** на храм, ти з ким тут три дні злигалася, га? (М. Дзюба. Укриті небом, 87); У **Делятині** під командою офіцера постійно чатувала півсотня резервістів (С. Пушик. Карпатське літо, 273); – Раз скос із тих рік ци би з **Ділятина**, ци звідки йшов Довбуш суди груньми і тут, на Яришиці, посів го день, так шо не міг у село доступити уже (Г. Хоткевич. Довбуш, 455); Як же її не почувти, / Як же не пізнати: / То співає Косів, Кути, / Станіслав, **Ділятин** (М. Стельмах. Над Черемошем, 141); // у колом. [ГУЦУЛ:] <...> Коломия, Отинія, Заболотів, Снятин, / Станіслав, Богородчани, Надвірна, **Делятин** (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 119).**

ДЕЛЯТИНСЬКИЙ Присвійний прикметник до **Делятин**. У **Делятинському** лісокомбінаті едельвейси вирощують у штучних умовах (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 155).

ДЕМЕНЧУК АННА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Он, у тому гурті, наші славні доярки – Васильчук Марія, Вурста Олена, а он Деменчук Анна, Бодюл Марія, Мадяр Олена* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 220).

ДЕМСНОВА МАРІКА Присвійний прикметник до імені Демен та ім'я персонажки художнього твору. *Трембітар ставав коло одвірка і накидувався їм із своєю хрипливою командиркою: – Туго сплітайте скруцак, дівчєта, тугенько! А на стільчик най сідає Маріка Демснова, ану, хутко! А ти, Васильку, причікни на коліна, лице Марічці у приділок клади та й угадуй, котра піде за мене, за Гнатка вонєчого* (Марко Черемшина. «Грушка», т.1, 65).

ДЕМНА Назва кутка в селі **Шешори** Косівського району Івано-Франківської області. *Осередок Якобівка, / Демна, Царина, Грабівка. / Кожна хата і куток – / Це гірський букет квіток* (О. Василяшук. Шешори, 24).

ДЕМЧУК ГРИЦЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Гриць Демчук кинувся було обороняти дядька, але його самого схопили й почали в'язати. Тільки він якось щасливо вирвався й теж пігнав городами. Товпа здригнулася й почала розсипатися* (Г. Хоткевич. Довбуш, 284).

ДЕМЧУК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Довго вибирали. Бо се ж тобі не з економом справа. Треба вибрати вже з найкращих. І вибрали чотирьох: Демчука Івана, Гомжїя Василя, Василя Мігайчука та Щупака Тодора* (Г. Хоткевич. Довбуш, 281).

ДЕМ'ЯНОВИЧ ОЛЕКСАНДР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Сподіваюсь, у вас будуть найкращі стосунки з рахівським намісником отцем Олександром Дем'яновичем* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 64).

ДЕРЕЧОК Назва гори неподалік села **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області. *Над річковов долинов та над китловинами Білого й Чорного Черемоша, від Скупови по Круглу, Деречок, Буковинські Кичіри, Писаний Камінь, Ігрец, Бубки та по Костричу лежєсла фалдистим*

помостом сірава густа мрєч, укриваючі широчезнов рівнев, єк одзеро, всі долини й китловини, виповнючі їх собов поміжси гори аж по самі береги сино темно виднокруга так, шо лиш дес-ни-дес визирали з сірої мраки ипили гір – кичири, отєк би ніби голови заклєтих королів, шо то цілим своїм тулубом аж по самісєньку шию купалиси в сухім сиватим мори мраки (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 370).

ДЕРЕЮК Прізвисько персонажа художнього твору. *Імен попередників різьбярє – не знано, окрім сучасника Шкрібляка – Андрія Дячука на прізвисько Дерєюк, який народився 1817 року в Криворівні* (С. Пушик. Карпатське літо, 240).

ДЕРЖКО Прізвище персонажа художнього твору. *Отак гадкували і Лилики по дорозі до фільварку, здвигали плечима, не знаючи, що й думати, а хирлявий, але вправний на язик Степан як і завжди, виснував з думкувань загалу: «Мой, що нам мізки трудити! маємо на те Держєка, най сам трудить»* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 274).

ДЕРЖКОВСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Та не тільки пуповини і могили пращурів давали газді відчуття своєї ваги, не в меншій мірі – віїтївство та ще те, що сам дідич Держєковський визнавав за ним право на володіння Шумєївщиною з обїїстями, цариною, буковинкою, Глинським потоком, частиною Буковецької полонини, не кажучи вже про розкорчовані родом чорногірські полонини Шурин і Гнатиха, куди ще не сягали загребущі панські й орендаторські руки* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 11).

ДЕРКАЧЕВА МАРІЧКА Присвійний прикметник до прізвища Деркач та ім'я персонажа художнього твору. – *Ти не увірши, Олексє, як глибоко вже пустила коріння полонїзація в нашїм народі. Марічка Деркачєва, жінка тут одна, зав'язує зрізані нігті у вузличок. Я знаю, що ото у них за повір'я <...>* (Г. Хоткевич. Довбуш, 195).

ДЕХТИНЕЦЬ див. **ДИХТИНЕЦЬ**

ДЖАМЕДЖУКИ див. **ДЖАМИДЖУКИ**

ДЖАМИДЖУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Не шелеснувши, так же спритно, як і ватаг, на стіні опинився Василь Джамиджук* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 73).

ДЖАМИДЖУКИ, ДЖАМЕДЖУКИ, ДЖЕМИДЖУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Джамиджук**. – *Скільки братчиків від нас пішло! – журився ватаг. – Андрій Лаврів, Іван Рахівський, Джамиджуки, Палітчук, Цюперяк, Квітчук – усі відважні хлопці. Так, ніби живі шматки вирвали з тіла. І щемлять, ой, як щемлять ці рани!* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 172); *Іван Рахівський привів із собою двох братів Джамиджуків і Василя Баярака, який давно вже рвався у гори, та не знав, де Довбуша шукати* (В. Гжицький. Опришки, 205); *Скоро осінь перебігла, / Скроні гір морози білять. / Дедю ледешо не видно / З провіантом від Дуvida, / Мав би він прийти з братами, / З обома Джамиджуками.* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 50); *А Джамеджуки два. Брати. Федір і Штефан. Єворівські. Скільки то з ними наговорилося ночами у застайках про панську кривду, про свободу* (Г. Хоткевич. Довбуш, 219); *Ця осінь і так була для нас тяжкою, – вхопився молодший з братів Джемиджуків, легінь запальний, прискливий, як вогонь, але сміливий до безумства, за що й любив його Довбуш* (Р. Федорів. Жбан вина, 121).

ДЖАМИДЖУК ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Олекса взяв свого незмінного Василя-спузаря (хто би тепер пізнав у цьому бравому, кров з молоком флекеві колишнього «нічника»?). Спираючися на нього, пішов до своєї хати, доручивши Федорові Джамиджукові зібрати якість до порядку легінів і вирушити в зарані призначене місце* (Г. Хоткевич. Довбуш, 247).

ДЖАМИДЖУК ШТЕФАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ік-бес хоків піти ід хати, то я ті не бороню. – А я бороню! – різко й зухвало втрутився Федір Джамиджук. – А я бороню... Цес зайда видів нас усіх, жив із нами, то може прибагати шо. – Та й я бих казав, шо краще му голов*

укети, – обізвався Штефан Джамиджук (Г. Хоткевич. Довбуш, 342).

ДЖЕМЕГА Прізвище персонажа художнього твору. – *Аби ми здорові, куме! – А кум Джемєга? Ого! Віді, і його син покійник, бо коні самі вернули з форшпанів та іржут селом, аж пуду дає!* (Марко Черемшина. Село вигибає, т.1, 179).

ДЖЕМЕГА ІВАН ПАВЛО Прізвище та подвійне ім'я персонажа художнього твору. *А був у Довбуша хлопець їден, Іван Павло Джемєга, легінь Добушив* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 460).

ДЖЕМЕГІВСЬКИЙ Присвійний прикметник до прізвища **Джемєга**. *Почерез саму середину села, попід Джемєгівський ґрунь мають роззявитися окопи на млі ока* (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 151).

ДЖЕМИДЖУКИ див. **ДЖАМИДЖУКИ**

ДЖЕМІР Назва гори неподалік села **Березів Вижній** Косівського району Івано-Франківської області. *Як тільки Худанові удалася та виправа на сопівський двір, він зараз, вернувши до ватаги, пустився зо своїми легінями в південно західнім напрямі і пропав в ключіських букових лісах. В ночі спустився з гори в Березів нижній а звідти через гору Плескуцу поїхав аж у Джемір. Тут відпочали опришки і ждали розсвітку* (І. Березовський. Худан, 46).

ДЖЕРДЖА, ДЖЕРДЖЯ Назва полонини неподалік села **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області. – *Дозимемо в Джерджі, на Зеленому Потоці* (В. Гжицький. Опришки, 195); *Приїхавши до хати на Джерджі, Олекса застав новини: Крицкова поховали* (Г. Хоткевич. Довбуш, 399); *Ще загодя, до снігів, звелів збудувати в пуці під Джерджою, на Зеленому Потоці хижку, набрати крупи на кулешу, ще чого нам треба, забрати кілька овець на панських полонинах* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 16); *На Зеленім Потоці, на сонячній полонині Джерджя, збудували хату* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 190); *Довбуш тільки посміхається із того здивування тим*

посміхом, як ото великий пан показує приїжджим гостям-провінціалам пишній свій маєток. – *Джердзя* си називає... А потім цес то си називає Зелений (Г. Хоткевич. Довбуш, 397).

ДЖЕРДЖЯ див. **ДЖЕРДЖА**

ДЖЕРЕЛЮК МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Через те він зайшов із своїми яблуками до одного тесляра – Миколи Джерелюка – на околиці міста* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 193).

ДЖИГАЛО Прізвище персонажки художнього твору. *Уява намалювала художцю Джигало, її пильні очі і готове злетіти з вузьких уст розпорядження: «Галино Петрівно, є думка, щоб доручити вам...»* (М. Яновський. Шкільна фотографія, 253).

ДЖИГАЛО ВІРА ФЕДОРІВНА Прізвище, ім'я та по батькові персонажки художнього твору. *Завуч Віра Федорівна Джигало розпорядилася залишитись ще на якийсь час агітатором городньої ланки через те, що, як виявилось, за нею ніхто не закріплений, а незабаром повинна була приїхати звідкись комісія* (М. Яновський. Шкільна фотографія, 244).

ДЖІМЕР Прізвище персонажа художнього твору. – *Відай, нам не судилось вкупі жити, – промовила дівчина не за малу хвилику. – Джімер хоче свати слати, а батько оддасть, я знаю: він – багач!* (Ю. Федькович. Опришок, 324).

ДЖОРДЖОВА ПРИЛУКА Назва поселення неподалік села **Кваси** Рахівського району Закарпатської області. *Вночі, коли минали Джорджову прилуку і не розрізняли рис одне одного, Анна спинила його за руку і сказала, що їй придумався віршик* (Т. Прохасько. Непрості, 91).

ДЖУГРИН Назва гори у селі **Космач** в Косівському районі Івано-Франківської області. *Опришки зупинились під Джугрином, звідки було вже видно стрімкий гонтовий верх Дзвінчукової хати* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 239).

ДЖУРЕК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *А єк Джуре-*

ка Василя ловив? (Г. Хоткевич. За Юрішта-ном, 475).

ДЖУРІВ Назва села у Снятинському районі Івано-Франківської області. *Женемо корову на продаж у Джурів* (М. Матіос. Нація, 122).

ДЖУРЯКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Джуряк**. *Уперше Юр'яна так і не дізналася, хто був зачатий у жмені кривавої маси, яку закопали не в довгій могилі на цвинтарі, де покоїлася родина і діти Джуряків, а під розчачнуним від старості горіхом у кінці городу* (М. Матіос. Нація, 9).

ДЖУРЯК ІЛЛЯ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Закладав Михайло того літа вориння в полонині черемошнянського двірника Іллі Джуряка – Ілашка по-сільському, то сходив додому з гір лише на неділю* (М. Матіос. Солодка Даруся, 92).

ДЖУРЯК УЛАСІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А й справді, що? Що це дало би, якби він знав, що Уласія Джуряка три дні тому забрали з підконтрольної йому території без його відома?* (М. Матіос. Нація, 28).

ДЖУРЯЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Джуряк**, персонажки художнього твору. *Як їм розкажеш, що вона їм добра хоче? Для неї що Довгопол, що Джурячка – однакові* (М. Матіос. Нація, 32).

ДЖУС Ім'я персонажа української міфології та літературного твору. *Здається, що так величався бог поганський у верховинців та підгірян, бо у гаївках-веснянках співається про Джуса, але тепер уже він перейшов у Жука* (С. Пушик. Карпатське літо, 240).

ДЖУС КАЛИНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Надійка і дівчата зразу впізнали у невисокий жіночій постаті з маленькою дівчинкою дружину свого бригадира Калину Джус* (Р. Федорів. Після ночі приходиться світанок, 274).

ДЖУФКО Прізвище персонажа художнього твору. *Зате від самого ранку доходить від цвинтаря глухий відгомін ударів джатана. То грабарі поспішно копали дві ями. – Нині будуть ховати Джуфка та того моло-*

дого легіня, що разом з ним згинув, – майже шепотом передавали собі сумну вістку зеленські люди (Р. Яримович. Джуфко, 53).

ДЖЮНДА Прізвище персонажа художнього твору. Єк лиш наставала Божея Пилпівка, то **Джюнда** – дідив брат, що мав посидок ниделеко, вишише Ріжі на горбку, видразу зачінав собі пригадувати у своїй голові усі плеси й коледи, та співанки, які лиш знав (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 70).

ДЖЮНДИН Присвійний прикметник до прізвища **Джюнда**. *Хоть кожда табора мала свого вибірцу, що виберав коледників, котрі маот ити в коледники, а ни береза, то в **Джюндиний** таборі так ни було* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 70).

ДЗВИНЯЧ 1. Назва села в Богородчанському районі Івано-Франківської області. *Лиш – цюй!.. Трубка ловецька. Перепудилиси наші опришки... Думкуют, шо би то було? Погінь? Коли чоют, кричет їм тот пан: «Не бійтеси. Я ніц вам не зроб'ю лихого». Стали вни тогди. А се був пан Макаревич із Кривця. Половав попід Кливу із своїми людьми та й загнавси аж під **Дзвиняч*** (Г. Хоткевич. Довбуш, 104).

2. Назва села в Заліщицькому районі Тернопільської області. *Ось бачу у Шипинцях церкву Різдва з моєї висоти, церкву Різдва у **Дзвинячі**, де дзвонили як у день, так вночі <...>* (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

ДЗВІНКА¹ 1. Ім'я за прізвищем чоловіка **Дзвінчук**, коханки **Довбуша**, персонажки художнього твору. *Рушився також Довбуш до **Дзвінки** йти. Висунувся, як рись зпоміж плит, відхилив мокрі галузки гаджужок, кинув очима довкола себе та й скочив поміж дерева і хаці* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 81); – *Впусти до хати, **Дзвінко!** Чуєш, пусти до хати!* (Р. Іванчук. Смерть Довбуша, 88); *Ні, ти в мене будеш – **Дзвінка*** (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 138); – *Ну, ти ж і сука, **Дзвінко!*** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 109); *В цій церкві на стрімкому горбі / Довбуш уперше побачив **Дзвінку**. / Тут ялівцем його серце / Затріцало у ватрі жаги* (Віра Вовк. Свічник, 343); *Чи жовнір стогне за батьківським краєм / В Італії на кам'янім зарінку, / Чи йдуть опришки верхо-*

*винським плаєм, / Чи кличе Довбуш на розраду **Дзвінку*** (М. Марфієвич. На могилі Юрія Федьковича, 52); *Приймай гостей, файна **Дзвінко**, / Із дороги* (М. Влад. Опришки, 13); – *Штефане, мой! Чуєш, вставай, хло', до тебе прийшли. **Дзвінка** тормоснула сплячого чоловіка за плече. Він бликнув чорними очима, а з них хлопнув переляк. Зірвався з бамбетля, аж заточився на ногах* (В. Бабій. Запродана душа, 17); *Той самий Баюрак, який ішов з Олексою до **Дзвінки**, і ніс його пораненого до лісу, і взяв його рушницю, і жаб'ївського багача Бобрука дружина пішла з ним аж на Волощину жити* (С. Пушк. Карпатське літо, 252); *Але все тото фрашки фрашки, – подивітьсья-ко ви їй лиш у лице; най і Добошева **Дзвінка** сховається, а більше не маю вам що й казати* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 245); *Худан не довіряв ніякій жінці в світі, бо страшна смерть, що постигла опришка Олексу Довбуша через зраду молодіці **Дзвінки** в Космачі й досі наповняла опришків зневірою до жінок і дівчат. Через те Худан ніколи не признався навіть перед Калиною, котру любив, чий він син та звідки родом* (І. Березовський. Худан, 31); *Там при світлі / Любистку й барвінку / В плесі місяць стоїть / І зоря молода – / Мов зустрілися / Довбуш і **Дзвінка**...* (Б. Радиш. Черемош купає місяця, 25); *Ще зухвалий підпанок із вояками після розправи над старими довбушами не встиг одійти навіть за Дідушкове обійстя, а Фока уже летів до **Дзвінки**, хоч аж свистіло в його хорих грудях і піт стікав рясно по обличчю* (В. Гжицький. Опришки, 20); // образн. *Ні! – лиш тому, що Могурова скрипка / німа, ще світ стоїть. Небесна **Дзвінка** / не вибирає смертного сама* (В. Герасим'юк. Могури: сонет, 12).

2. Прізвище персонажа художнього твору. – *Є, прошу ясненьоможного. Фуштей, Якібчук, Дзвінчуки. Он молодий **Дзвінка**, то він може вас привести до своєї вовни і сиру, – показав на хлопця, якого вже завважив Бойчук* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 69); – *Не журітьсья, – каже, – капрал **Дзвінка**, я зараз сам піду до пана майора за вас прохати...* (Ю. Федькович. Побратим, 301).

ДЗВІНКА² 1. Назва потоку в селі **Тюдів** Косівського району Івано-Франківської об-

ласті. // образн. *Вдягає гори буйний нечуйвітер, / Жовтіє в голубій безодні ранку, / І Дзвінка котить водяним серпанком / Каміння біле на шовкові квіти* (Віра Вовк. Тюдів, 44).

2. Назва річки біля міста **Ходорів** Жидачівського району Львівської області, якої зараз не існує. *А було це тоді, коли на горі Стінці / під Великдень з'являлися монастиря частоколи, / і дзвін, затонулий у річці Дзвінці, / вдосвіта бамкав, аж поки до нього на дно / не пішли мої срібні кола* (І. Калинець. Дитинство, 15).

ДЗВІНКОВА Присвійний прикметник до прізвища **Дзвінка (Дзвінчук)**. // у пісн. – *Гей ви, хлопці, ба й молодці! / Ідім, браття, разом в гості, / бо я їду до милої, / ба й до жінки Дзвінкової* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 191).

ДЗВІННИЧОК МОХНАТИЙ Прізвище та прізвисько персонажа художнього твору. – *А Дзвінничюк Мохнатий? – Аді, лежить за деком онде, доходить, бідник!* (Марко Черемшина. Село вигибає, т.1, 179).

ДЗВІНОЧОК Прізвисько персонажки художнього твору. *Олекса незчувся, як Анниччина співанка його полонила, забрала в нього сьогоднішню ніч і повела в інші далекі дні і ночі, Довбушеві здавалося, що він уже десь стрічався з Ержікою, Анниччина співанка обернула його в крилатий вітер, який пам'ятає, що Ержіку люди називали Дзвіночком, бо вона щедро розсипала по зелених плях співанки і буйні танці* (Р. Федорів. Жбан вина, 113).

ДЗВІНЧУК Прізвище чоловіка коханки **Довбуша**, персонажа художнього твору. *Спинився на такому: а чи не бракувало Довбуша?! Не стріляв би по-зрадницьки Дзвінчук, Олекса нині мав би під копу* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 55); *Я крадьки якось говорив з Дмитром, / Він знов тепер на службі в Дзвінчука...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 161); *Цю «вільність» від княжни Яблонської одержав Дзвінчук* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 127).

ДЗВІНЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Дзвінчук**. *Де та його пушка? Вже йому без потреби?*

Дали си з нами раду. А наплодилося нових Дідушків, Мочернаків, Дзвінчуків... Диви, тільки в нього четверо дітей. Доньок повінував. Славний газда... Син менший літує – пасе маржину на полонині. Старший пасе корчмареву доньку. Ще одне коліно Дзвінчуків... (Б. Бойко. По голови... По голови..., 82).

ДЗВІНЧУКОВА Присвійний прикметник до прізвища **Дзвінчук**. *Лише на Дзвінчуковій полонині ще сміялося сонце, хоч і над нею вже зграями кружляли, мов чорні бузьки, хмари, кружляли і виношували у своїх черевах громи* (Р. Федорів. Жбан вина, 43).

ДЗВІНЧУК СТЕПАН (СТЕФАН, ШТЕФАН) Прізвище та ім'я чоловіка коханки **Довбуша**, персонажа художнього твору. *Степан Дзвінчук – брат її покійного чоловіка Йвана, з яким вона прожила всього кілька місяців, бо загинув у лісі, прибитий падаючим деревом* (В. Гжицький. Опришки, 153); *Лише одного пострілу стачило для того, щоб Стефан Дзвінчук з Космача спровадив зі світу Олексу Добоша* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 265); *І хто знає, як довго було би воно тягнулося, коли-б не підглянув Параски Стефан Дзвінчук. Ішов він лісом тай заглянув її в сінях* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 72); *Почалося з того, що Мечівничка розплакалася. – Таже знаєте, пане втамане, що моя дочка була в Космачі за отим Дзвінчуком Стефаном* (Г. Хоткевич. Довбуш, 411); – *Дякую на добрім слові, синку. Я зі скаргою прийшла. На Штефана Дзвінчука. Віддала йому дитину рідну, кровинку свою. Не зберіг. Замучив. Передчасно в домовину поклав. Та ще й віно не хоче вертати* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 235); *Недавно в Коломії Штефан Дзвінчук рушницю посвятив* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 161); *Жінка дивиться на стіл, на якому лежить купка вівсяних коржів, загорнута в чисту ганчірку головка бринзи, ніж-чепелик, яворова сопілка, і думає, що завтра вранці покладе в тайстру оце Олексине багатство, бо завтра буде день урочистий і прощальний: піде її син у Космач, щоб погнати на полонину худібку Штефана Дзвінчука* (Р. Федорів. Жбан вина, 30); *Лишень ще раз зупинився мимоволі, коли поминав*

останню космацьку гражду-посидок **Штефана Дзвінчука** (Л. Качковський. Довбушева пісня, 17); *Дзвінка сміється, що на весь світ буде славна вечеря, та до хати Довбуша не пускає, бо на поді з рушницею чатує на нього її чоловік – Штефан Дзвінчук* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 120).

ДЗВІНЧУЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Дзвінчук**, персонажки художнього твору. *Дзвінчука п'яно хитнулася і впала грудьми на легіня, і хахакнула в обличчя і задерикувато випалила <...>* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 109); – *Та що ти, Штефано, таке кажеш. Ци тобі хто в хаті сій воріг? – стала відговорювати сина Дзвінчука* (В. Бабій. Запродана душа, 24); *Ой, Дзвінчуко, клята відьмо, ти Олексу вчарувала...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 177).

ДЗВІНЧУЧКА МАРІЯ Назва дружини за прізвищем чоловіка **Дзвінчук** та ім'я персонажки художнього твору. *У Криворівні на храмі Довбуш зустрів Марію Дзвінчуку з Космача, і трембіта наворожила йому, що згине через кохання до неї* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 110).

ДЗВІНЯЧ КСЕНЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. – *Не забувати – смолою їх треба залляти, – пристрасно сказала Ксеня Дзвіняч* (М. Стельмах. Над Черемошем, 62).

ДЗВІНЯЧ КСЕНЯ ПЕТРІВНА Прізвище, ім'я та по батькові персонажки художнього твору. *У Ксені Петрівни Дзвіняч одверте привабливе обличчя, а в куточках чорних задуманих очей снується то сум, то усміх* (М. Стельмах. Над Черемошем, 60).

ДЗЕЛЬМАН Прізвище персонажа художнього твору. *Сільський Дзельман гейби став за газду для війська. Бігає й розказує бадікам, де стояти мають. Свому синові о-нор веде, дорогу робить, щоб не завалювався, щоб черевички не заболотив, бо то адвокат, голова велика, судом і містом трясе* (Марко Черемшина. Поменник, т.1, 140).

ДЗЕЛЬМАНКО Пестл. до **Дзельман**, назва персонажа художнього твору. – *Най біг стенький їх собі побиває, але ти, Дзель-*

манку, йди здоров, куди знаєш, та й приводи газду 'д газдині, – нагадувала Николаїха (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 164).

ДЗЕМБРОНЯ, ДЗИМБРОНЯ 1. Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. – *Скажіть, ви наймаєте в бутин людей? Мені кажуть, що ви взяли бутин в Дземброні* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 93); *Вони зустрічались із гуртами інших туристів, що йшли з Буркута, куди прийшли були від сторони Жаб'я і Дземброні* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 196); *Одної весни – вже доходили Дземброні – стрінулися з ходом з чужого села* (О. Дучимінська. Трембітали трембіти, 115); *Ми промовчали про перестрілку на Скорунім, а про стрічу з групою Джуфка ми не знали. На мою просьбу нас коло села Дземброні звільнили і ми повернулись до села* (Р. Яримович. Джуфко, 58); *Сам незчувся, як видерлися на верх Чорногори, як спустилися на північні її узбіччя й опинилися ледве не на краю полонини коло Дземброні* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 238); *І чому вони так на нашого директора нападаються? Я кажу їм: не один у нього колгосп. У нас він не був, зате на Дземброню аж двічі піднімався...* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 139); *І покотився скаженим регіт темними потайниками Преспода, струснув Тридев'яту Землю, відбитою хвилею помчав по морях, скелі розтороцував, бурі зривав, коли виринув з Несамовитого Озера – виломив стодвадцять скель із гребеня Говірлі, з корінем змів ліси у Дзимброні на роздоріжжях змішався з радісним ревом* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 46).

2. Назва гори неподалік села **Дземброня**. *Це діялось на яскраво-зеленому осонні полонинського простору. Над світом його піднімала вершина Дземброні* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 77); *Вже синіми хмарами підпирали крайнебо буковинські верхи, оповились блакиттю близькі Синиці, Дземброня і Біла Кобила, курився Ірець, колола небо гострими шпильями Говерля, і Чорногора важким своїм тілом давила землю* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 190); *На-*

віть водив його на етюди під Попа Івана, на зруб. Через багато років Труш повернувся до цієї теми у чудесній серії «життя пнів». Зрештою, то Лоці вперше показав комусь **Дземброню**, яка згодом стала улюбленим місцем багатьох художників львівської школи (Т. Прохасько. Непрості, 50).

3. Назва потоку в межах Верховинського району Івано-Франківської області, лівої притоки **Чорного Черемошу**. Скрізь потоками – **Дзембронєю**, **Бистрецем**, **Красником**, **Льцею** – сполучаються з головною долиною ріки менші долини; <...> (А. Крушельницький. Рубають ліс, 239).

ДЗЕМІОК Прізвище персонажа художнього твору. *А ви, Миколо, будете мати. Я знаю, з ким маю справу. Ви думаєте, що мені не достає керонів? Коби я стільки щасливих років прожив, скільки їх до мене пхається. Ой, ой. І Дземіок, і Зеленчук, і... ну що я буду їх всіх перераховувати?.. Є їх скільки хочете... Але нащо мені таких паршивих керонів? У мене бутин як писанка і я хочу мати годного керона, бізівного газду* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 100).

ДЗИМБРОНЯ див. **ДЗЕМБРОНЯ**

ДЗІНДЗІЛЬ Прізвище персонажа художнього твору. *На власні очі бачила. А тамтого тижня бачила їх обоє у Дзіндзіля, як запивалися. Ба чи не запивалися? Горілка по столі лялася. А він обіймає її за шию та й цілує в писк* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 45).

ДЗОВДЗУР ЮРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *З любов'ю говорять гуцули про свого Довбуша <...>. Всіх легінів Довбушевих називає по імені, вказує село, звідки вони були родом. Дзовдзур Юрій, що пішов до Венгерщини ...* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 461).

ДЗЮБАК Прізвище персонажа художнього твору. *Коли Дзюбак говорив з ким-небудь, здавалося, що він ворочає в роті не язик, а камінний брусок, яким гострять коси* (М. Яновський. Черевики, 35).

ДЗЮБАРЧУК Прізвище персонажа художнього твору. – *То Дзюбарчук*, – ствер-

див *другий пушкар* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 112).

ДЗЮБАРЧУК БОГДАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Довго чекати не довелося: не встигла допрясти починок, як до комірчини вломилися два пушкарі: писарів Онисько і багацький син Богдан Дзюбарчук* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 6).

ДЗЮБАРЧУКІВ БОГДАНКО Присвійний прикметник до прізвища **Дзюбарчук** та ім'я персонажа художнього твору. *Над сусіднім перелазом з'явилось виплекане червоно-щоче обличчя під лисячою клебанею. То Дзюбарчуків Богданко* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 22).

ДЗЮБАРЧУЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Дзюбарчук**, персонажки художнього твору. *З хати вискочила Дзюбарчучка, шулікою перелетіла через тин і накинлася на хлоп'ят* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 22).

ДЗЮОДЗЕВА Присвійний прикметник до імені **Дзьодьо**. *А на других фірах на дорозі вже плаче спакована жінка Славка Петришиного з дітьми і свекрухою, і Дзьодзева газдиня з дітьми схлипує* (М. Матіос. Солодка Даруся, 124).

ДЗЮОДЗЬО Ім'я персонажа художнього твору. *Але вже як хотів Курик політикувати, то нащо мого газду втягнув? А Славка Петришиного? А Дзьодзя? Де вони тепер питаю?* (М. Матіос. Солодка Даруся, 123).

ДЗЮБАКЕВИЧ Прізвище персонажа художнього твору. *Священик Волянський, у якого ночувала Леся Українка зі своїм супутником Квіткою, мав цікавого листа від жаб'євського, здається, священика Дзюбакевича до ясенівського пароха Йосифа Острожинського* (С. Пушик. Карпатське літо, 274).

ДЗЮБАКЕВИЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Дзюбакевич**, персонажки художнього твору. *Разом з листом до Ясенова прибула пані Дзюбакевичка, бо ж боялася, що її вб'ють повстанці* (С. Пушик. Карпатське літо, 274).

ДЗЯДЗЬО Прізвисько персонажа художнього твору. *За це попи прозвали Кобринського Дзядзьом* (С. Пушик. Карпатське літо, 260).

ДИБЕНЧИХА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Дибенко, персонажки художнього твору. *Я, шляхетні паночки, Петра Круцяка середульший син. Іваном називаюся. Старший – Степан, а має порекло Безкорівний тому, що тогид, перед самим Великоднем, йому вода корову забрала. Пам'ятаю, тогди громовиці били. Страшне! Гриміло-блискало на голий ліс. Йой, то є погана прикмета! Стара Дибенчиха, та, що має по шість пальців на руках, казала <...>* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 188).

ДИКЕ ПОЛЕ Назва урочища біля села Зелене Верховинського району Івано-Франківської області. *Між Зеленим і Явірником – Дике Поле* (С. Пушик. Карпатське літо, 256).

ДИЛЯТИН див. **ДЕЛЯТИН**

ДИМ'ЯНЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Дим'янчук. *У Дим'янчуків саме запалювали ватру* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 30).

ДИМ'ЯНЧУЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Дим'янчук, персонажки художнього твору. *Дим'янчучка кричала Оришці услід: – Прийди завтра будза їсти!* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 35).

ДИМ'ЯНЧУЧКА АННИЦЯ Назва дружини за прізвиськом чоловіка Дим'янчук та ім'я персонажки художнього твору. *Маруся вже не чула дальших наук. Накинувши хустку на голову, байбарочок старої їмості на плечі, вже бігла царинкою коло церкви до найближчої своєї сусідки і найліпшої приятельки – Анниці Дим'янчучки* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 30).

ДИРЧЕЛЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Дирчелюк. *Багатолюдні роди, як-от: ясенівські Кривнюки, Кручуки і Ковальчуки, жаб'ївські Ткачі й Дирчелюки, криворівнянський рід Буцуків, устеріцький Кочерганюків – взяли своїх чорних хлопців у міцну родинну коловерть, а разом з ними й «чужим саракам» не бракувало жартівливих штурханів попідбіч...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 49).

ДИТКІВЦІ Назва села. – *Ровту зібрав чоловік трицік. Були там Микулеки три брати – Семань, Іван та Гарасим; Хабараки були з Дитковеця та ще оден легінь Дмитр – то все піддані дитковецького пана* (Г. Хоткевич. Довбуш, 99).

ДИХТИНЕЦЬ, ДЕХТИНЕЦЬ Назва села у Путильському районі Чернівецької області. *А трембітачів наймайте із Дихтинця* (М. Матіос. Нація, 242); *Чогось він ходив напружений, мов на параді, і вже не знав, що діяти далі, та до світлиці товпою посунули цілі виводки crête la société з Тораків, Дихтинця, Плоскої, зі всієї долини путильської, не зачепивши хіба що кордонів Молдови і Галичини* (Р. Андріяшик. Сторонець, 23); *Від нас знов ходжують до шістьох сіл на храми – ходять до Сергіїв, у Плоску, до Тораків, до Киселиців, у Дехтинець і у Довгополе, ба декотрі ходять аж у Шиніт або тяр аж у Молдовицю* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 242).

ДИЯКОНОВИЧ ЮЛІЯ Прізвисьце та ім'я персонажки художнього твору. *Буківецька вчителька сиділа плечима до хати й нетерпеливо перебирала під ослоном ногами, взутими у білі чобітки (такі ж носила Юлія Дияконович і повітна з Тюдова Павлина Волянська <...>)* (Р. Андріяшик. Сторонець, 28).

ДІВОК Назва присілка в селі Голови Верховинського району Івано-Франківської області. *На скрипичника бигував узети Лесенька Василюк Федевої з Дівка, бо то добрий музикант був* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 70).

ДІД Прізвисько персонажа художнього твору. – *Брате отамане, а скажи-но мені: чого нас так мало? – Гадаєш, що не поб'ємо Діда? – Побити – смертним боєм поб'ємо* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 192).

ДІДИК ДАНИЛО Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *От і майте до впадоби, / В гаразді зносили б... / – дякуєм за вашу добрість, / Дідику Даниле* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 10).

ДІДИЧІВ ІВАН Присвійний прикметник до прізвиська Дідик та ім'я персонажа художнього твору. – *А я таки ще раз тебе, ба-*

дійку, прошу: не йди, не ситися! От чув-єсь, що сталося із покійником **Дідичевим Іваном** (Марко Черемшина. Керманич, т.2, 23).

ДИДО 1. Інша назва **Чугайстра**, персонажа художнього твору. *Один лише Дідо, отой мудрий Велет з гуцульських легенд, міг тепер Довбуша опам'ятати* (Р. Федорів. Опришкова криниця, 210).

2. Назва української різдвяної прикраси, символ урожаю, добробуту, багатства, безсмертного предка, зачинателя роду, духовного життя українців, оберігає роду. *Ще на коляду вносили до хати Діда (сніп вісяний) і клали в кут, а сіно кидали під стіл і стелили на стіл, під скатертину <...>* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 150).

ДИДУК ЯЦЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Яць Дідук, вожак нашої найкращої бригади, – відрекомендував його майстер. – Замість чотирнадцяти кубів по двадцять дає, а то й більш* (О. Гончар. Маша з верховини, 449).

ДИДУШЕНКО Прізвище персонажа художнього твору. *У Черемошному його знали недоброю пам'яттю: уповноважений від районного МГБ, майор Дідушенко* (М. Матіос. Солодка Даруся, 144).

ДИДУШКА див. **ДИДУШКО**

ДИДУШКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Дідушко**. *Де та його пушка? Вже йому без потреби? Дали си з нами раду. А наплодилося нових Дідушків, Мочернаків, Дзвінчуків... Диви, тільки в нього четверо дітей. Доньок повинував. Славний газда... Син менший літує – пасе маржину на полоніні. Старший пасе корчмареву доньку. Ще одне коліно Дзвінчуків...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 82).

ДИДУШКІВ Присвійний прикметник до прізвища **Дідушко**. *В Дідушковому оседку все частіше можна було побачити Федора Штолу* (В. Гжицький. Опришки, 233).

ДИДУШКІВ ДМИТРО Присвійний прикметник до прізвища **Дідушко** та ім'я персонажа художнього твору. – *За Сокільським найшов я чужий ходак. Пхаються вже шарапатки в гори. По дорозі говорив мені Дмитро Дідушків, що видів із ґруня, як чор-*

на хмара розділилася на Устеріках і частина пішла взору Білою Рікою (Р. Єндик. Регіт Аридника, 40).

ДИДУШКО, ДІДУШКА Прізвище персонажа художнього твору. *А ще кілька годин чужої хати, чужої жінки, чужого тепла – і то не знаєш, чи сільський винохувач, а чи та сільська красуня, а чи сусід, а чи тої красуні любас, чи сам газда вже не пішли тебе зраджувати Дідушкови* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 74); *До самого міста ще далеко, як спускаючись над ріку, вчули музику, що мило вразила одного і другого. «Що це за музика?» – питає вголос ніби себе Довбуш, певний, що газда не знає так, як і він. – «Певно весілля яке» – ніби догадуючись, каже Дідушко* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 26); *Відвідав Дідушка і нарешті поскакав конем до Дзвінки* (В. Гжицький. Опришки, 31); *Знаходить його на красноільських верхах під носом в отамана Дідушка* (Р. Федорів. Жбан вина, 147); *Вона була найулюбленішим снайпером четаря Пеленського із сотні Дідушка і порадила хірургові відправити босняка у Ялівець (дуже скоро по тім сотня покинула Горонду, рушивши до Веречок Нижніх). Це було не тільки другою полегішею Себастьяна, але і остаточною – Франциска* (Т. Прохасько. Непрості, 76); *Вже досить вас пан Дідушко голів, пора вже й мати вам своїх ягнят* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 100); *Аби пан із хлопа Дідушком не став, / бо не відав той Дідушко страму – / в Білій Черемош молоко виливав, / тому – Білий, а Чорний – чорний чому?* (В. Герасим'юк. «1745 – петрівка», 14); *Ой тікали хмари чорні, / Сонцем зясніло. / Не боїться хлоп нічого – / На Дідушка сміло...* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 21); *Перейшли ріку, попали на Дідушкову Річку. Тут жив дуже великий багач гуцул Дідушка. Казали про нього, що він ходив іще на грабунки із Пинтою й Пискливим. Можливо, що була то правда, бо звідки би інакше стати таким багачем?* (Г. Хоткевич. Довбуш, 355).

ДИДУШКО МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *За переказами, Кринта-полонина належала ворогові Олекси Довбуша багачеві Миколі Ді-*

душкові (С. Пушик. Карпатське літо, 253); *Не далі як п'ять днів тому полковник над смоляками Пшелуцький зібрав у господі мого газди в Космачі отаманів сільських: Дзвінчука Штефана, Семанишиного Гриня з Микуличина, Дідушка Миколу з Красноїлля, були там дуки з Устерік, Жабйого, Дори...* (Р. Федорів. Жбан вина, 223); *В той час, коли капітан Слинковський готувався до урочистого ходу, Довбуш з невеликою групою опришків кинув повіддя коло перелазу довгопільського отамана Миколи Дідушка* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 148).

ДІДУШКОВА РІЧКА 1. Колишня назва села **Красноїлля** Верховинського району Івано-Франківської області. *На світанку, заки над горами зовсім розвиднілось, Довбуш зі своїми хлопцями вже став на Дідушковій річці* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 180); *Як хочете красно перехрамувати храм, конечно виберіться в Дідушкову Річку на Петра* (Р. Єндик. Пояс чесногливости, 193); *На Усті-Путилови розійшовси Олексій з Иванчіком, тишов попри Бісків на Сторонец, у Плоску, а Иванчік почерез Устеріки на Голови. Иванчік тепер бізівно переходив на Вигоді у Дідушкову Річку бер, бо головний мальфар Олексій з Плоскої навчів йиго в цій дорозі ниодної речі до стрюби, тай навчів йиг оборонитиси перед ворогами, ек би си напосідали на него* (П.Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 187); *Перейшли ріку, попали на Дідушкову Річку. Тут жив дуже великий багач гуцул Дідушка. Казали про нього, що він ходив йще на грабунки із Пинтою й Пискливим. Можливо, що була то правда, бо звідки би інакше стати таким багачем?* (Г. Хоткевич. Довбуш, 355).

2. Назва річки у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Через село Красноїлів Верховинського району тече, впадаючи у Черемош, Дідушкова річка* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 146);

ДІДЧІ ВЕРХИ Назва місця, де живуть чорти. *От де всі оті «Нечисті місця», «Прокляті озера», «Чортівські доли», «Дідчі верхи», всі зарослі непроходимим жерепом страшні полонини, зі схованками для ведме-*

дів, вовків, диких кабанів і опришків! (Г. Хоткевич. Камінна душа, 170).

ДІДЬКОВА ЯМА Назва урочища. *Правда, ґрунтів не мали, окрім того, що коло хати та в саду, але Михайло обтискався роботами, як обручами бочка, маючи намір купити у млинаря Заремби пару фальчів лісу у Дідьковій Ямі* (М. Матіос. Солодка Даруся, 92).

ДІДЬЧА П'ЯТА Назва урочища. *Що за дивак побудував контору тут, на Дідьчій П'яті?* (М. Яновський. Там, де хмари ночують, 17).

ДІЛ 1. Назва гори біля села **Космача** Косівського району Івано-Франківської області. *Сонце ще тільки сідало за Стерешору і червонило замріяні верхи Штевіори, Цвілеви, Ледескулу, коли опришки були вже під Космачем. Купались у золотих розсипах сонця верхи Мел, Погір, Сиглін, догорала полум'ям гора Лиса, а горби Ведмежий, Доцаний і Діл уже дрімали, вкриті синяво-сірим серпанком туману* (В. Гжицький. Опришки, 221); *Космачани лише видивилися, як одного дня на Ділу, де стояв ліс, вирости нагло правдиві, гарні хати* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 53).

2. Назва кутка у **Жаб'є**. *І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать, Крива, Волова, Одзирноватий, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджсин, Магурка, Підобіч, Добнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ДІЛОК Назва гори між селами **Ямною** і **Микуличинном** Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *Майстри, що робили писані столи, мешкали за Яремчою між Ямною і Микуличинном на горі Ділок* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 134).

ДІЛЯТИН див. **ДЕЛЯТИН**

ДІРАВА СКАЛА Назва скелі в Путильському районі Чернівецької області. *Минули Діраву Скалу, перший небезпечний закрут на Білому Черемоші* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 46).

ДІЯНИЧ КИРИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Звеліли позичити! І позичив – зелену крисаню з инуrom*

узав у *Кирила Діянича*, жовтий черес – у чабана *Сергія*; сорочка й постолі у нього були свої (С. Скляренко. Карпати, т.2, 10).

ДМИТР див. **ДМИТРО**

ДМИТРА, ДМИТРИ, ДМИТРИЯ Назва християнського свята на честь великомученика Димитрія Солунського; відзначається 8 листопада. [ПАНІ:] *Хоч від Пётра і до Дмітра / Кожна дівка дуже хитра* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 166); *Гудуть печери із осінніх гір / у ніч на Дмитра. / Відлуння на присілку Ваштешір: – / орган і цитра* (В. Герасим'юк. Гудуть печери із осінніх гір..., 109); – *Таже аек! У того мантаря, шо шкуньгає на одну лабу, скривило би го ше на другу так, ек він мене скривив. Аді, кумочку, ніхто таке не видів та й не чув: упхав нам тогід навперед Дмитрі теличку та й каже: «Телиця тівна, ек прийде за три неділі теле, то будете мати скором у хаті, а по році займемо на єрмарок, та шо буде поверх вісімдесят левів, то ваше»* (Марко Черемшина. Більмо, т.1, 101); *А зранку, на другий день після Дмитрія, в Черемошне привезлася ціла машина солдатів зі зброєю* (М. Магіос. Солодка Даруся, 146).

ДМИТРАК Прізвище персонажа художнього твору. – *Діду Степане, куди ви? – наздоганяє немолодий вусатий гуцул діда Дмитрака* (М. Стельмах. Над Черемошем, 119).

ДМИТРАКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Дмитрак**. І тільки по якомусь неписаному закону один привілей мали **Дмитраки**: їх не катували на допитах – поліцаї, срібногалунні комісари, пани коменданти і інспектори поліції знали, що у **Дмитраків** скоріше можна вирвати серце, аніж слово (М. Стельмах. Над Черемошем, 29).

ДМИТРАК ПАНАС Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Зверни свій зір на Миколу Сенчука, на Панаса Дмитрака і все їхнє коло* (М. Стельмах. Над Черемошем, 40).

ДМИТРЕЮК Прізвище персонажа художнього твору. – *Дмитреюк старий си упокоїв, Пара'* (Г. Хоткевич. Трембіта, 338).

ДМИТРЕЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Його* [Петра Боліджука] *«скинули» з посади, і став війтом Іван Дмитреюк* (С. Пушик. Карпатське літо, 267).

ДМИТРИК 1. Зменш.-пестл. до **Дмитро**, ім'я персонажа художнього твору. *Збігленят і вмерлих у Юр'яни було багато: Ілько, Марічка, Васюта, Йванок, Петрусько, Дмитрик, Танасій, Василько, Штефко, Філіп, Анничка й Докійка* (М. Магіос. Нація, 7).

2. Пестл. до **Дмитро**, ім'я персонажа художнього твору. *Дмитрика не треба, бо він має радикуліт і не годен буде бабу турлюнькати до цвинтаря* (М. Магіос. Нація, 247); *А Катеринка як довідалася на другий день, що Дмитрика взято, – мов скам'яніла, мов занімала* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 111).

ДМИТРИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Дмитро**, персонажки художнього твору. *Дмитриха-вдовиця, чоловіка котрої забило в бутині дерево, боялася сама, – «чоловік ходить», – скликала до себе дівчат...* (У. Самчук. Гори говорять, 39).

ДМИТРИ див. **ДМИТРА**

ДМИТРИВ ІВАНЧІК Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Найстарші люди не пам'ятали такого легіня, як Іванчік Дмитрів* (Р. Єндик. Чорногорські шуми, 114).

ДМИТРИЯ див. **ДМИТРА**

ДМИТРО, ДМИТР Ім'я персонажа художнього твору. *Коли вийшов із церкви, малий Лукин шепнув йому до вуха, перестерігаючи, що – вони – ходять по вулиці, а старий Дмитро радив: хай дівка піде поза церкву тай сховається на якийсь час!...* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 20); *У Юріштанового сина Дмитра було праве вухо назнанане обірником, так ек у вівці* (П. Шеке-рик-Доників. Дідо Іванчік, 152); *Куда би вже, здавалося, літише? Але вийшло не так. Дмитро твердо сказав дедеві, що дівки тої не бере* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 100); *Чи досиджували в когось на весіллі так довго – майже до самого ранку – Дмитро з Оксаною вже й не пам'ятали* (М. Магіос. Нація, 207); *Добрим був Дмитро чоловіком, а ще*

крацим батьком своєму одинакові (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 140); **Дмитром** зовусь... (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 139); – *Ровту зібрав чоловік трицік. Були там Микулеки три брати – Семань, Іван та Гарасим; Хабараки були з Дитковець та ше оден легінь Дмитр – то все піддані дитковецького пана* (Г. Хоткевич. Довбуш, 99).

ДМИТРОВА Присвійний прикметник до імені **Дмитро**. *Були ще три жінки: Настя Близнюк, Дмитрова жінка; покоївка, а також кухарка Мочиковська з цього ж містечка та дівчина – гуцулка Ксеня з Микулчина...* (С. Пушик. Карпатське літо, 263).

ДМИТРО МІСЕНЕВОЇ МАРІКИ Ім'я із зазначенням дружини (матері) Місенева Маріка, персонажа художнього твору. – *Ану, дивітси на Ілька, – викрикує хтось з-під ювілейного хреста. Хто почув – роззирається і обіймає його поглядом: у всьому новенькому: стоїть, тримає за руку дитину Дмитра Маріки Місеневої і пукає зо сміху* (В. Шкурган. Кілько цього світа, 162).

ДМИТРУНЬО Пестл. до **Дмитро**, ім'я персонажа художнього твору. *Так, сама, Дмитруню...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 147).

ДМИТРУСІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Дмитрусь. *Коло дзвіниці став рід Шекериків і Дідушків, трохи подальше Василів, Дмитрусів, Гаврилів, Греків* (Р. Єндик. Пояс чеснотливости, 196).

ДМИТРУШ Пестл. до **Дмитро**, ім'я персонажа художнього твору. *Костюк Іванчик ни мав багато дітей, лиш одного сина – Дмитрушу* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 212).

ДМИТРЮЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Дмитрюк, персонажки художнього твору. *А Дмитрючка на неї рявкнула* (М. Матіос. Нація, 96).

ДМИТРИКОВИЙ ІВАН Присвійний прикметник до прізвища Дмитрик та ім'я персонажа художнього твору. *Він зітнів її трохи розкосими очима, й тепер буде відгадувати вогню або йти до Дмитрикового Івана примовляти* (М. Матіос. Нація, 13).

ДНІСТЕР Назва річки на південному заході України та в Молдові. *У лузі на узбережжі нічного Дністра вперше слухали соловейка* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 5); *Але справжній рибацький смак відчував лише на грайливих плесах Дністра <...>* (В. Шкурган. Син, 44).

ДОБОШ див. **ДОВБУШ**

ДОБОШЕВИЙ див. **ДОВБУШЕВИЙ**

ДОБОШЕНКА див. **ДОВБУШЕНКА**

ДОБОШЕНКИ див. **ДОВБУШЕНКИ**

ДОБОШ ОЛЕКСА див. **ДОВБУШ ОЛЕКСА**

ДОБОЩУК ІВАН див. **ДОВБОЩУК ІВАН**

ДОБРАВОЛЯ Прізвисько персонажа художнього твору. – *З дідичами куцака не мірай, бо як твій короткий, то натягнуть, а як довший, то утнуть, – кинув поміркований Северин Нагай, за благу душу Добраволею прозваний* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 13).

ДОБРИЙ ЄГЕРЬ Ім'я фольклорного героя, персонажа художнього твору. *Крізь дерев'яні ґрати вольєри Зелений Оленець ловив кожний рух Доброго єгеря, ловив і думає, що він сьогодні якийсь інакший, ніж учора* (Р. Федорів. Таїна, 167).

ДОБРИН 1. Назва потоку в селі **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Чорний Черемош приймає до себе Альбінець-потік та Попадю з-під полонин Лостун і Чивчин, а потоки Добрин та Шабений – то вже такі річки, як і ота Ільця, що в Жаб'ї, але ще не тут не в Слупейці* (С. Пушик. Карпатське літо, 249).

2. Назва урочища біля села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Ще одне штучне озеро було далеко за Буркутом у Добрині* (С. Пушик. Карпатське літо, 257).

ДОБРОТВІР Назва села. *Було досадно. Думав дати яку винагороду хлопцям за страчений час – і нічого не вийшло. – Йдім до Добротвора, там, видеє, багатіший корчмар* (Г. Хоткевич. Довбуш, 334).

ДОБРОТІВ Назва села у Надвірнянському районі Івано-Франківської області. *Сьогодні оповідають про грабіж в Уторопах, завтра в Товмачику, післязавтра в Добротові, далі в Устеріках – і сиплються, сиплються назви за назвами, пострах нападає на околицю* (Г. Хоткевич. Довбуш, 230); – *Страшні справи, ясновельможний пане! Довбуш зі своєю зграєю поницив панські садиби в Добротові, Товмачику, Устеріках, Вербіжі. У Ланчині убив наглядача, в Іванівці – пана* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 87).

ДОБУШ див. **ДОВБУШ**

ДОБУШЕВІ ЦЕРКВИ Те саме, що **ДОВБУШЕНКИ**. *Я му кажу, що звідтвив я та звідтвив. – «А ци знаєш, – кае, – Криво-рівню?» – «А й чіму ні? Знаю». – «А й Синиці там знаєш? Добушенки, шо си називають Добушеві Церкви?»* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 341).

ДОБУШЕНКИ див. **ДОВБУШЕНКИ**

ДОБУШІНКИ див. **ДОВБУШЕНКИ**

ДОВБЕНЬКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Довбенько. *Федорчук раптом чогось здригнувся, і довго змагаючись скочив думкою набік від весілля. «От, – міркував він, – багачі Ребеницуки, Крохмалюки, Гордіци, Яремини, Сименцеві, Головачі, Довбеньки, Бовичі, Лисани, а на Москалівці – Старожитники...* (М. Павлик. Вихора, 263).

ДОВБЕНЬКІВ Присвійний прикметник до прізвища **Довбенько**. *До Гриця вона летіла без пам'яті то на горб, то в долину, доки не збігла у Довбеньків потік* (М. Павлик. Вихора, 180).

ДОВБЕНЬКІВ ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до прізвища **Довбенько** та ім'я персонажа художнього твору. *Шкода, що-с так куме, не видів та не чув!.. А знов, нащо ліпше: генде Василь Довбеньків оженився з Біленчуковов Ганков* (М. Павлик. Вихора, 262).

ДОВБЕНЬКІВ ІВАН Присвійний прикметник до прізвища **Довбенько** та ім'я персонажа художнього твору. *А старий Іван Довбеньків приймив її туди, аби дозирала ґрунту, аби не було шкоди, бо то від них далічко* (М. Павлик. Вихора, 252).

ДОВБНІВКИ Назва кутка у **Жаб'є**. *І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать, Крива, Волова, Одзирноватий, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ДОВБОЩУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Старий Василь Довбощук оповідає все таке, що або сам бачив, або чув від безпосередніх учасників. Тому його оповідання були суто реальні й без усякої домішки фантазії* (Г. Хоткевич. Довбуш, 105).

ДОВБОЩУК (ДОБОЩУК) ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *По один біг ножа вижолоблено було (мабуть, пізніше) слова: Іван Довбощук, славний збойник / Горській, перед смертю своєю / Зложив той різак в церкві Беняшки* (Г. Хоткевич. Довбуш, 250); *Учений розповідав, що зберігся його ніж з написом: «Іван Довбощук, славний збойник перед смертю своєю зложив той різак у церкві Беняшки», а з другого боку викарбувано, хто загинув від цього різака* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 122).

ДОВБУШ, ДОБОШ, ДОБУШ 1. Прізвище найвідомішого з ватажків руху опришків у 30-40-х рр. XVIII ст. у Західній Україні, персонажа художнього твору. *Довбуш! Слава опришківства і всеї Гуцульщини! Довбуш – ідеал легінський, безсмертний герой, котрого старався наслідувати кожний з чорних хлопців, як умів, – сей Довбуш, мов живий, вставав в оповіданнях Юрчика в усій своїй могутній красі, чарівній лицарській вдачі, із тисячею найрозмаїтших отих своїх витівок* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 188); *Так то так, але правдивий Довбуш мав не одну любку...* (М. Матіос. Солодка Даруся, 167); *Тут сиділи мужні люди як Довбуш, а я – билінка* (Р. Федорів. Маріка, 89); *Не так-то легко Довбуша зламати!* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 170); *Дідо казав, шо там, на Синицях зверху, у Довбушенках, Довбуш сховав ниприторенні скарби* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 80); *Не раз йому траплялося сидіти на тому місці, де дві-*

ті літ тому танцювали легіні-опришки, – і сидів він там самотньо і дивився на свою Верховину та згадував **Довбуша**, якого куля не брала, тільки розплюскувалась об його груди... (О. Кундзіч. Верховинець, 221); *І нащадки Довбуша, співаючи про минувшину, відчують, як поруч з ними твориться майбутнє* (М. Стельмах. Над Черемошем, 120); – *Він уже на місці, – сказав Данило. – Федір ватагує? – знов спитав Довбуш* (В. Гжицький. Опришки, 19); – *Я Іван з гір. Відтогди, як згинув Довбуш перед Пречистою, а Орфенюк, їк упав уже сніг, ї особливо, їк через дев'ять літ четвертований Баюрак, я взяв на себе то, що ніс Довбуш. Ци чули про Довбуша?* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 42); – *Ту, мабуть, – каже старий з панів, – мав скриватися славний опришок Довбуш, що то довгий час був пострахом Косівщини. Гуцули оповідають, буцім в цій горі ховав він свої скарби, добуті грабунком. У них він героєм* (К. Малицька. Малий гуцулик, 15); – *Про панів не скажу, бо я не за тим прийшов. Мені би Довбуша* (В. Бабій. Помста опришків, 6); *Якби тепер Довбуш із гробу повстав, то не пізнав би рідної Гуцулії...* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 114); *Толкують святе письмо, про бувальщину гуторять, згадують Довбуша* (У. Самчук. Гори говорять, 9); – <...> *У гори ї не потикайся – опришки там не переводяться. Ох, ці гори! Як не Довбуш, то Баюрак, як не Баюрак, то Шугай* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 84); – *Не вслухайся в ці голоси, бо в пошумах верхів і посвистах Синиць почувеш не буйно-дзвінний голос Довбуша, що юнацьких легінів до себе кличе, але стогін ранених гір* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 9); *Ще тоді сходив я наші гори: / Все шукав, опришками закладі, / Легендарні Довбуша комори, / Панським сріблом-золотом багаті* (Д. Павличко. Моя сопілка, 6); *Чи жовнір стогне за батьківським краєм / В Італії на кам'янім зарінку, / Чи йдуть опришки верховинським плаєм, / Чи кличе Довбуш на розраду Дзвінку* (М. Марфієвич. На могилі Юрія Федьковича, 52); *А вони ж – немов опришки, / В позах вільних і недбалих, – / Мов живий малюнок з книжки, – / Як за Довбуша бувало* (М. Карпенко. Повсідались біля ватри,

135); *На тисовії налягає Довбуш. / Лиш він один. / Ти другого собі не наворожши / на нутроцах тварин* (В. Герасим'юк. На тисовії налягає Довбуш..., 13); *Ще ніхто не бачив бенкет такий пишній / На схилах Говерли. / Тут колись гуляли Шугай, Довбуш, / Довжа... / Шкода, що померли* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Оглядини, 79); *Я умила топір у ріці – / Чую силу Довбуша в руці* (М. Влад. Я ішла шукати едельвейс, 8); *В цій церкві на стрімкому горбі / Довбуш уперше побачив Дзвінку. / Тут ялівцем його серце / Затріцало у ватрі жаги* (Віра Вовк. Свічник, 343); *Наче коні, дні за днями / Проминали за ґруні, / Виріс Довбуш під вітрами, / Ще не знав, що для борні* (В. Григорак. Скарби Довбуша, 7); *Там при світлі / Любистку ї барвінку / В плесі місяць стоїть / І зоря молода – / Мов зустрілися / Довбуш і Дзвінка...* (Б. Радиш. Черемош купає місяця, 25); *Розказують, що Довбуш відлупив його [камінь] топірцем в Усть-Путилі зі скали ї кинув позад себе, бо смоляки його переслідували* (С. Пушик. Дараби пливуть у легенду, 331); *Якийсь вівчар пана Тишківського з Печеніжина, Довбушук чи Довбуш напав з пастухами на смоляків, що вели його брата Івана у катуш за борги податкові, роззброїв їх і пов'язав та вже з братом почав на панів і богачів нападати ї награбоване бідності роздавати* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 77); – *Добош – наш найбільший опришок! – Микулка ще зятятіше сторчував, але вже не так гостро* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 42); *Батько їх давно помер, а кажуть, що ходжував з Добошем; зрештою, чи ходив чи не ходив, а сини славні раз мав – один крацій та гарніший від другого* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 246); *А сам причек Добуш на свій сірак на лікоть, а витак шос узев із сардата* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 461).

2. Прізвисько персонажа художнього твору. Коли Михайло так дуже любився з покійницею Мотронкою, прости їй, Боже, таке її презрішеніє, сільські парубки призвали його **Довбушем** (М. Матіос. Солодка Даруся, 167).

3. Назва театральної вистави. ...*А на другий день, у неділю, в сільській читальні ста-*

вили виставу «*Довбуш*» (Р. Іваничук. Смерть Довбуша, 90).

ДОВБУШАНКА, ДОВБУШЕНКА, ДОБОШЕНКА Назва гори між селами **Бистриця** та **Зелена** Надвірнянського району Івано-Франківської області. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижжєвську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Ззаду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька (Т. Прохасько. Непрості, 40); Ніби є Довбушеві комори на горі Кедроватій, на Довбушанці, на Сивулі, на Страгорі, у Ясіні, в Синевирі, в Ясеніві, у Гаврилівці – та чи й перерахуєш? (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 132); А поки він прийде – не забувають Довбуша й іменем його святять кожне примітне місце, гору, скалу, дорогу, криницю. Коло села Зеленої є гора **Довбушенка**, ота, що на північ від Старої Довгої, бо то є ще Нова Довга, над джерелами Прутчика (Г. Хоткевич. Довбуш, 452); – Єк Добош мешкав у **Добошєнці**, то загадав і собі теж нести святість на великдень із церкви. Чисто зладили усьо, що мали: паску, яйця, ковбасу, сир. Добош на коня – вїо!.. (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 87).*

ДОВБУШАНСЬКІ ГОРГАНИ Назва гірського масиву в **Карпатах**. *Отож домовилися! Будете лісником у **Довбушанських Горганах**. Це між Ворохтою і Яремчею. Там різноманітна і багата флора. Збереглося чимало реліктових та ендемів (М. Яновський. Гірське серце, 89).*

ДОВБУШ ВАСИЛЬ (ВАСИЛІЙ) Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – Ти... – запнулася **Орися**. – Я – **Василь Довбуш** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 9); Кавалькада зупинилася наприкінці села, де під зеленими бровами смерекового лісу тупилася хата **Василя Довбуша** (Р. Федорів. Жбан вина, 19); Заходив навіть до старого **Василя Довбуша** (В. Гжицький. Опришки, 31); Чи тут **Василій Довбуш**, син Петра? (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 66).

ДОВБУШЕВА МАРІЧКА Присвійний прикметник до прізвища **Довбуш** та ім'я персонажки художнього твору. *Лишенько, дробчата мої! Ці нелюди їдуть в'язнити **Довбушеву Марічку** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 181).*

ДОВБУШЕВЕ ЧУРКАЛО Назва потічка в селі **Явірник** Верховинського району Івано-Франківської області. *А трохи далі – це один потічок з гарною і милою серцю назвою – **Довбушеве чуркало** (С. Пушик. Карпатське літо, 256).*

ДОВБУШЕВИЙ, ДОБОШЕВИЙ 1. Присвійний прикметник до прізвища **Довбуш**. *То вже були справді-таки **Довбушеві** місця, **Довбушеві** дороги, діл (С. Пушик. Карпатське літо, 245); І о славнім його зачинанню, о добрі для людей і карі для вічних знобителів – панів, і о тузі великій **Довбушевій**, і о смерті його дивній від одвічного ворога мужчини – жєнщини (Г. Хоткевич. Камінна душа, 189); У Головах газдували і колишині опришки – **Довбушеві**, Баюракові, та й Бойчуківі споборники (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 137); Там лежить у склових скринях намочена в оливі до слушного чесу уся **Довбушева** зброя (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 80); Але все тото фрашки фрашки, – подивітьсья-ко ви їй лиш у лице; най і **Добошева** Дзвінка сховається, а більше не маю вам що й казати (Ю. Федькович. Люба – згуба, 245).*

2. Присвійний прикметник до прізвиська **Довбош**. *Аж чую-від **Довбушевої** могили, а ви знаєте, вона якраз у самому кутикови, при самій дорозі, нечиста сила говорить, людським голосом говорить, та страшним таким, та грубим, таким, як би медвідь крізь малини дерся (М. Матіос. Солодка Даруся, 33).*

ДОВБУШЕВІ ШПИЦІ Те саме, що **ШПИЦІ**. *Сонце котилося поза верх **Попа-Йвана**, коли ми по одному звертали з плаю на ліво. Ще заки стало вечерити, ми попід зарви та поміж провали підїхали аж під **Довбушеві Шпиці**. Тут находилася «Худанова Комора» (І. Березовський. Худан, 26).*

ДОВБУШЕНКА див. **ДОВБУШАНКА**

ДОВБУШЕНКИ, ДОВБУШЕНКИ, ДОБУШІНКИ, ДОБОШЕНКИ Назва гір біля села **Криворівня** Верховинського району Івано-Франківської області. *А в Синицях, що ото проти Криворівні, то є теж Довбушенки, або, як їх частіше називають, Довбушеві церкви* (Г. Хоткевич. Довбуш, 453); *Ми дівилиси, ни змигаючі очіма, на Синиці зверхе, ци ни вздримо де в Довбушенках, ек мут там горіти Олексини поклажі* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 80); *А як зіходив над Довбушінками млосний місяць, тамємний властитель приливів, притягань, як натягнув свої струни і тоскливо задзвенів мелодіями покликів і питань, – гострий неспокій заповзав у душу Марусі* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 37); *Я му кажу, що звідтив я та звідтив. – «А ци знаєси, – кае, – Криворівню?» – «А й чіму ні? Знаю». – «А й Синиці там знаєси? Добошенки, шо си називають Довбушеві Церкви?»* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 341).

ДОВБУШЕНКИ див. **ДОВБУШЕНКИ**

ДОВБУШИХА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Довбуш**, персонажки художнього твору. *За північ у хижі Довбушів, куняючи, криваво-чорним оком блимала скіпка: у пригаслій ватрі попискували догоряючі вуглинки; Довбушиха з невісткою Марічкою, похилившись, – наче поприростали до кужелів, – пряли оброчний льон* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 5).

ДОВБУШІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Довбуш**. *За північ у хижі Довбушів, куняючи, криваво-чорним оком блимала скіпка: у пригаслій ватрі попискували догоряючі вуглинки; Довбушиха з невісткою Марічкою, похилившись, – наче поприростали до кужелів, – пряли оброчний льон* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 5); *Так натіштеся, мосьпане, та не смійтеся з душі, / Я минуся, та за мною встануть інші Довбуші* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 178); *Ой, попід гай зелененький / Не Довбуші молоденькі, – / А темнії воріженьки / Шнурочком брели* (М. Матіос. Нація, 172).

ДОВБУШІВНА Назва дружини за прізвиськом **Довбуш**, персонажки художнього твору. *Довбушівна затьмареними очима окинула жалюгідні постаті опришків,*

страдницьким поглядом обняла видовженого і зігнутого Олексу (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 231).

ДОВБУШІВ ОЛЕКСА Присвійний прикметник до прізвища **Довбуш** та ім'я персонажа художнього твору. – *Довбушів Олекса?! – чи то здивувався, чи то розгнівався старий* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 135).

ДОВБУШОК ОЛЕКСА див. **ДОВБУШ ОЛЕКСА**

ДОВБУШ (ДОБОШ, ДОВБУШОК) ОЛЕКСА Прізвище та ім'я найвідомішого із ватажків руху опришків у 30–40-х рр. XVIII ст. у Західній Україні, персонажа художнього твору. *Худан не довіряв ніякій жінці в світі, бо страшна смерть, що постигла опришка Олексу Довбуша через зраду молодиці Дзвінки в Космачі й досі наповняла опришків зневірою до жінок і дівчат. Через те Худан ніколи не признавався навіть перед Калиною, котру любив, чий він син та звідки родом* (І. Березовський. Худан, 31); *Співав він упротєж тужної про Олексу Довбуша, славного ватажка гуцульских опришків* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 32); – *Оце таке «Олекса Довбуш»?* – *спитав недовірливо отаман* (В. Гжицький. Опришки, 28); *Але раз Олекса Довбуш / Заблукав у тьмі нічній. / Доц періцивл!.. А до того ж / Чорнокрилий Людострах / Вкрив туманом звори світлі / Та труні, як сад, розквітлі / І джерела осяїні* (В. Григорак. Скарби Довбуша, 8); *Які тобі присвітять зорі / стежині, наче промінь, довгу, / на ту веселу Чорногору, / куди пішов Олекса Довбуш?* (Г. Турелик. Ватагові цієї полонини, 14); *Лише одного пострілу стачило для того, щоб Стефан Дзвінчук з Космача спровадив зі світу Олексу Добоша* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 265); – *Анно... Дивиси – Довбушка Олексу повели гайдуки. Жінки вибігали, дивилися й собі, потім кивали головою* (Г. Хоткевич. Довбуш, 184); // образн. *І говорив він о різних знаках небесних перед уродженням Довбуша і о тривозі всіх злих царів і злих духів та о радості людей, що от – став-народився славний-преславний цар легінський, вітер полонинський Олекса Довбуш* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 189).

ДОВБУШУК див. **ДОВБУЩУК**

ДОВБУЩУК, ДОВБУШУК Варіантне прізвище до **Довбуш**, назва персонажа художнього твору. «Олексику мій, **Довбушуку** солоденький, легко було тобі говорити «не лакомяся», а я пити жадаю більше, як жити, ніт заливає очі, язик задерев'янів і став, мов праник (Р. Федорів. Жбан вина, 200); *Ой, Довбушуку наш! Чи чуєш, горда сило, / Що паницину у нас заводять знов пани? / Коли ж ти встанеш знов з високої могили, / Зітреш з лиця землі це царство сатани?* (О. Бабій. Могила Довбуша, 31); *З якогось глухого маєтку Потоцький видав універсал про війну з Довбушуком* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 20); [Воевод:] *Най го! Лиш далі, Довбушуку!* (Ю. Федькович. Довбуш, або Громовий топір і знахарський хрест, 345); – *Я знаю, я знаю, але се одиниці. Загал же часом має свою думку. Із слів панів я виводжу, що злість і зухвалість того хлопа Довбушука росте від того, що він із опришками своїми по різних селах має свої охорони і притулення. В цьому корінь зла* (Г. Хоткевич. Довбуш, 374); *Отож я, стараючися за добро народу, і спокій землі, поручаю і наказую всім громадам, дворам і кому знати треба, щоби всією силою старалися згаданого Довбушука і його товаришів вилловлювати і відсилати до Станиславова на суд* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 57); *Пані в страсі крикує: «Довбушук!»* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 151); *Якийсь вівчар пана Тишківського з Печеніжина, Довбушук чи Довбуш, напав з пастухами на смоляків, що вели його брата Івана у катуш за борги податкові <...>* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 77); *На широкі трави в роси / Не вижне вівці, / Довбушука не попросить: / Довірся сопілці* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 17); *Щось тебе не видати, / Кам'яний Довбушуку... / І сварить мене мати / За попечену руку* (Д. Павличко. Біля вогнища в полі..., 218).

ДОВБУЩУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Довбушук**. *Гергуляк заціпенів. І тільки й вимовив уголос: – А най би то шляк трафив... Коні пофоркали у той бік, де обійстя Довбушуків, рогачка. Коли це видиво зникло з-перед*

очей ковалевих, він почав самого себе шукати руками. Знайшов (Б. Бойко. По голови... По голови..., 66); *І ти Довбуш і я Довбуш, Оба Довбушуки... / Чує Йванко на недобре, / Моцні в брата руки!* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 29).

ДОВБУЩУЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Довбушук**, персонажки художнього твору. *Лише печалилась Довбущучка його скритністю і задумливістю* (Р. Федорів. Жбан вина, 32).

ДОВБУЩУЧКА ОЛЕНА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Довбушук** та ім'я персонажки художнього твору. *Село думало, що Олена Довбущучка виспівувала правду, про цю правду вони не раз міркували на самоті, страшна правда їм снилась, але ніколи не виривалась наверх, не переливалась у голосне слово, тільки клубилась боязко в серцях* (Р. Федорів. Жбан вина, 24).

ДОВГА Назва гори неподалік села Поляниця Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *Звідсіль видно Близницю, Драгобрат. На північ велично здіймаються Синяк, Довга, Хом'як. Внизу сріблиться в місячнім сяйві річка Лазецина, видно стріхи хат* (У. Самчук. Гори говорять, 25).

ДОВГИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Бо хоть він вірив, що лісну наслав йому Дмитро Шкіндя из Довгим, у пізму почерез стрілецтво, то люде, тоти, що знали, почерез шо си ловит лісна мушшнінина, инак говорили про його лісну, ек він* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 142).

ДОВГІ ТОЛОКИ Назва урочища неподалік села **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області. *Оце перше «мало» проїхати тут, а друге «мало» чекати на Довгих Толоках поблизу села Бистреця, що захвалося від людських очей у глухому міжгір'ї* (С. Пушик. Карпатське літо, 254).

ДОВГОПІЛЛЯ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *<...> дехто з дослідників намагається видати бажане за дійсне і допускає, що Леся Українка могла зустрітися зі Стефаником у Довгопіллі* (С. Пушик. Карпатське літо, 263);

Це «останній» найдужче його лютило і робило бездіяльним. Казав собі: не може таке статися, щоб аж останній, щоб аж так, аж так... Там, у Рунгурах, у Дорі, в **Довгопіллі**, в Прокураві, вже підросли такі, що знову матимуть ймення опришко (Б. Бойко. По голови... По голови..., 54); В **Довгопіллі**, Ясеневі, Космачі та Дорі змели панські маєтки (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 140).

ДОВГОПІЛЬСЬКА Відносний прикметник до назви села **Довгопілля**. – У *Сторонці?* – Звичайно, тут, але докинемо йому кілька найближчих поселків та околичні хутори. Хоча б від Усть-Путили до Плоскої, не минаючи й **Довгопільської** округи на Черемоші. Оце буде в мене рука між Максимцем і Розсічною (Р. Андріяшик. Сторонець, 173).

ДОВГОПОЛЕ 1. Те саме, що **ДОВГОПІЛЛЯ** Пуцував коні офіцерові – а думкою витав коло Ферескулі, Перехресних, **Довгополя** і далі, далі... понад Чорногорськими полонинами, стромими урвищами угорських верхів, стаями далекими, непомітними плаїчками поміж камінням... (Г. Хоткевич. Камінна душа, 127); – *Хоч чоловік і не привик до того, а так десь-колись і я вживав. Не у пана Герлічки, ні! О, той не такий був. Він усе говорив: фрайтер не шаржі, гуцул не чоловік! У нього гуцул, навіть той найближчий до нього приподобник, отой Юріштан із **Довгополя**, що за нього пісню співають, навіть той не смів ніколи засісти з ним до одного стола* (І. Франко. Гуцульський король, т.22, 496); *Сідай, вези той крам у **Довгополе*** (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 99); «Я пізнав, бо видів тебе раз на своїм життю на храму в наших **Довгополи**», – усміхнувся *Іванчік*, – «там були справили мене на тебе, але я ни міг там д'тобі добитиси, так дуже товпивси наїд коло тебе, просічі, аби ти їм ворожив» (П. Шекерик-Доників. Дідо *Іванчік*, 428); *Перед ним стали всі гірські дороги. Вони в горах ведуть понад більші ріки. Он та з Кутів понад Черемош на Тюдів, Рожен, Ростоки... А там на Білу Ріку – через Стебне, **Довгополе** і на Буркут. А з Устерік понад Чорну Ріку до Ясенова... А там Криворівня, Жаб'є, Буркут... А ще з Косова до Ясенова... І ще одна дорога понад*

Пістинькою, де Брустури, Космач... (Б. Бойко. По голови... По голови..., 68); *Розвідник, посланий у Жаб'є, Криворівню, **Довгополе**, чомусь не вертався* (В. Гжицький. Опришки, 125); *Та й усі села по обидва боки Білого Черемошу називаються однаково: і тут Яблунця, і там, і тут **Довгополе**, і там...* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 88); *Молодий Орфенюк, мабуть, не наважився відправитись так далеко під осінь і переховуватися: спочатку в Ямній, у рідному селі, а потім, коли хтось виказав його, подався у **Довгополе*** (Л. Качковський. Довбушева пісня, 258); *Там десь було село Замагора, а далі Голови, Красноїлля, Перехресне і **Довгополе** над Білим Черемошем, а вона їхала вздовж Чорного* (С. Пушик. Карпатське літо, 247); *Іван Кондрик з **Довгополя**, прихилившись спиною до прикоренка смереки, вертів перед примруженими очима гнучке стебло зела, по ньому повзало рябеньке сонечко, а молодик посміхався до нього* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 200).

2. Назва села в Путильському районі Чернівецької області. *Олекса подумав. Відмовитися – легіні можуть запротестувати. – Мало нас. Не збізуємо. Може бути лихо. Нехай приведут ми людей з **Довгополя** та з Путилова – тогди будемо си дивити* (Г. Хоткевич. Довбуш, 334); *Від нас знов ходжують до шістьох сіл на храми – ходять до Сергіїв, у Плоску, до Тораків, до Киселиців, у Дехтинець і у **Довгополе**, ба декотрі ходять аж у Шипіт або тяр аж у Молдовицю* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 242).

ДОВГОПОЛЕ-ВОЛОСЬКЕ Те саме, що **ДОВГОПОЛЕ 2** *Це він біг до Путилова. Там-ка знав такого легіня – старий парубок був, уже літній, що міг піднятися задачі на вербувати хлопців багато. Другого такого знайшов Олекса в **Довгополі-Волоськім** – і от доручив їм набір* (Г. Хоткевич. Довбуш, 333); *Таку саму пробу робив з іншими і вибрав зпоміж них, ще Стефана з Зеленої, Квічука з Порогів, Гортанюка з Космача і Поповича з **Довгополя волоського*** (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 30).

ДОВДЕНЮЧКА ОКСАНА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Довденюк та

ім'я персонажки художнього твору.. *Стара Оксана Довденючка хреститься, втираючи гарячі сльози. Плаче, бо ся причкова, непоправедна смерть осиротила дитину, забрала жінці чоловіка-газду, а керманичам побратима...* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 550).

ДОЖА ГЙОРГІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Називався той чоловік, як зараз пам'ятаю, Гйоргій Дожа...* (В. Гжицький. Опришки, 64).

ДОКІЙКА 1. Зменш.-пестл. до імені **Докія**, персонажки художнього твору. *Збігленят і вмерлих у Юр'яни було багато: Ілько, Марічка, Васютка, Йванко, Петрусько, Дмитрик, Танасій, Василько, Штефко, Філіп, Анничка й Докійка* (М. Матіос. Нація, 7).

2. Пестл. до імені **Докія**, персонажки художнього твору. *Кудись відійшла Мирчиха, а Докійка – вже коло ватри* (М. Яновський. Біла сіль, 18).

ДОКІЯ Ім'я персонажки художнього твору. *Докія вернулася з церкви і стала дожидати чоловіка, щоб забратися полуднувати* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 244); *І навіть загадала, як його Докія косо зиркала на мене, бо таки мене першою полюбив її Іван, а взяв її, бо я вже заручилася зі своїм Максимом* (П. Федюк. На хуторі, 26).

ДОКС Прізвище персонажа художнього твору. *Якось прийшов від Докса зв'язковий, дістає з-за халяви папір* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 54).

ДОЛИНА Назва міста, адміністративного центру Долинського району Івано-Франківської області. – *Ає. І того скурвого сина вирихтував на тамтой світ. А скількох шарапатак-хлоподерів у Долині, Коломії, Косові! А Дідової жовнірні під Буковцем!* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 337); – *На які міста ви ходили, без Довбуша вже? – Ходили на Яблунів, Долину, Косів, Пістинь, Баню, Рунгури, Болехів...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 43).

ДОЛИНА ГУЦУЛЬСЬКА Назва придуманої улоговини на **Гуцульщині**. *Якось вдерлися в Долину Гуцульську дідичі Рах-*

мани з військом найманим (Р. Федорів. Жбан вина, 214).

ДОЛИШНІЙ КЛЮЧІВ Колишня назва села **Малій Ключів** Коломийського району Івано-Франківської області. *Із Рунгур були три Жолобека – Гринь, Івась і Федір, і ще оден Федір із Ключева із Долишнього* (Г. Хоткевич. Довбуш, 100).

ДОЛОДЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Бутинарі переглянулися, вчувши безбожні слова Долодюка* (Р. Єндик. Черногорські шуми, 112).

ДОМАНЧУКОВИЙ Присвійний прикметник до прізвища Доманчук. *Попереду від Доманчукового паркану відділилася поstattь, наче тільки на них і чекала, і, децю затаючись, заговорила голосом Петра Татарина* (М. Матіос. Нація, 207).

ДОНБАС Назва історико-географічного краю, розташованого на сході України, в межах Донецької та Луганської області. *Бо перед Божим престолом – рівні / І цей, сар'ака, / і той, шо – влада / і на Донбасі, / і в Криворівни* (В. Шкурган. Скігайте з поду старі цимбали..., 9).

ДОНДА Прізвище персонажа художнього твору. – *Ти, Іване, підеш завтра до Р... – наймешся у старого Донди на піврік. Я вже з ним зговорив* (Ю. Федькович. Опришок, 321).

ДОНИКІВ ГРИЦЬ Присвійний прикметник до прізвища Доник та ім'я персонажа художнього твору. *А Луцьо його вимотав від старого головського війта Доникового Гриця* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 271).

ДОНИКОВІ Присвійний прикметник до прізвища Доник. *На цій дорозі лиш одна ми запута була – старовіцкі Доникові хати* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 9).

ДОНИКОВО Присвійний прикметник до прізвища Доник. *Дедик приказував, шо у тій печірі сидит Дониково сукровише на заклетих скарбах, бо колис він продав за ні чьортови свою жінку, а тепер за покуту мусит їх там сокотити до суду віка* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 8).

ДОНИЧКА ОДОКІЯ Назва дружини за прізвищем чоловіка Доник та ім'я персонаж-

ки художнього твору. *Тай вїйтиха, Доничка Одокія, мусіла мовчѣти, ек Пиркушка ходила їй у хату д'чоловікови, бо ек би си була шош обизвала, то тот би був їй видразу ребра помішев* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 274).

ДОНЧУК МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Чиє се обійстя... – он то на високій горі, з стогами сіна близько хати? – спитав, указуючи на газдівство, де zostавив внука. Це...першого багача в нашім селі. Не знаєте? Ні. Я чужий. Михайла Дончука...– додав ще чабан* (О. Кобилянська. В неділю рано зілля копала..., 21); – *А Михайло Дончук з Дори? – не вгавала сестра, мабуть, не чуючи нічого* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 235).

ДОНЧУКІВ ГРИЦЬКО Присвійний прикметник до прізвища **Дончук** та ім'я персонажа художнього твору. *А літніми вечорами, то вже і голосом ніхто так не виспіває, як Дончуків Грицько, вештаючись коло хати і худоби, виводячи одну просту пісню понад другу* (О. Кобилянська. В неділю рано зілля копала..., 48).

ДОРА Назва колишнього села, яке зараз стало частиною міста **Яремче**. *Четвертий легінь був Василь Баюрак з Дори* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 63); *Ото Ямна, Зелене, Микуличин, Дора – то все були добра коротницького старости Цетнера, найбільшого дідича у горах. Села ці багато давали опришків – от і цього Баюрака* (Г. Хоткевич. Довбуш, 387); *Нюхом немов тільки вгадав, що вони з Делятина брали горі Прутом і на Микуличин, Дору, Ямну, Татарів. Везли на Мадяричину?.. Кому? Навіщо? (Б. Бойко. По голови... По голови..., 28); Пішов Іван долі Черемошем, а Довбуш самосьомий понад Прут спускався. Минув Микуличин, Дору, Делятин тай до Ланчина зайшов. Були голодні тай вступили до ланцинецької коршми похарчувати* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 38); б. б.: *зовсім ініша своя (б. б. – без біографії – у Ялівці всі знають один одного – всі біографії відомі – у вільні дні Себастьян з Анною їздять на курорти у долині Прута – де багато чужих, де їх ніхто не знає – у Татарів, Дору, Делятин*

і Луги, Микуличин, Ямну <...> (Т. Прохасько. Непрості, 98); *Мов ураган, пронісся через Надвірну, Делятин, Дору, Ямну. Микуличин, вирізає упень власників маєтків, погромив орендарів, на яких скаржилася біднота, постріляв лихварів і корчмарів, на яких показали селяни* (В. Гжицький. Опришки, 218); – *Як звать тебе, молодче? – зрїб його ватаг в обійми. – Василь Баюрак, з Дори* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 57); *Питав у Дорі за Дорундяком / І кинув жінку і дочку в криницю, / Бо не сказали де Ілько подівся...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 102).

ДОРНА-ВАТРА Назва міста у повіті **Сучава** в Румунії. – *Тепер ходять бутинами на Угорщині, в Румунії, на Буковині, коло Дорни-Ватри роблять – то багато навідується до хати?* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 322).

ДОРОШІВЦІ Назва села в Заставнівському районі Чернівецької області. [Василь:] *За теє ж не хоче за мене в [Дорошівцях] й найпуца дівка піти, бо боїться* (Ю. Федькович. Як козам роги виправляють, 431).

ДОРУНДЯК Прізвище персонажа художнього твору. *Дорундяк наш рідний...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 162).

ДОРУНДЯК ІЛЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *З нових мені Ілько Дорундяк з Дори найбільше до серця* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 94).

ДОСІЙЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Досійчук. – *У нас Досійчуки є, Мокрицькі, Коржі, Панькови, Бідники, Воробіці, Колопенні, Кобильники... Усекі, проше пана, є – лише Воротилів у нас як село селом не бувало* (Г. Хоткевич. Довбуш, 312).

ДОЦЯ Пестл. до **Одокія**, ім'я персонажи художнього твору. *Анниця з вїтровою Доцею вертались увечері із читальні* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 39); *Її звали Одокія, але кликали по-різному: дома – Одо, подруги – Доця. Я теж вирішила називати її Доцею, щось було в цьому імені привабне* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 93).

ДОЩАНИЙ Назва гори в селі **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. *Сонце ще тільки сідало за Стерешору і червонило замріяні верхи Штевіори, Цвілеви, Ледескулу, коли опришки були вже під Космачем. Купались у золотих розсипах сонця верхи Мел, Погір, Сиглін, догорала полум'ям гора Лиса, а горби Ведмежий, Дощаний і Діл уже дримали, вкриті синяво-сірим серпанком туману* (В. Гжицький. Опришки, 221).

ДРАБИНЯК Прізвисько коня. *Я одразу придумав для нього зневажливе прізвисько – Драбняк і, перехилившись через заворотницю, махнув бичем, аби нагнати Драбняка геть, та він ані руш* (М. Яновський. Надія на шаблю, 10).

ДРАБУГА Прізвисько персонажа художнього твору. *Приїхав аж з Румунії низький чорнявий панок. Він завербував нашого односельчанина Драбугу рубати ліс чи, як тоді казали, «в бутин»* (М. Яновський. Між лісорубами, 295).

ДРАГА ГЕРАСИМ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Він був людиною надзвичайного здоров'я, гроші на горівку не переводив, не кури́в, сумлінно виконував як греко-католик свої обов'язки перед церквою, тримав найтісніший зв'язок із священником отцем Герасимом Драгою <...>* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 44).

ДРАГАН Прізвисько персонажа художнього твору. – *А Драган скривлений? – У гробі* (Марко Черемшина. Село вигибає, т.1, 179).

ДРАГАРІОК ЮРА Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Он Юра Драгарюк не то був, що я, багатир був, та й молодий, та й дужий, та й що?* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош, т.21, 451).

ДРАГИРУК МИКОЛА Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Вівчар Микола Драгирук, стоячи з опришком Палійчуком на ватрі коло касарні, довідався від свого брата, який служить у дворі за наймита, що жінка Юринги, Настуня, його зраджує* (В. Гжицький. Опришки, 51); *Стали читати вирок: – Микола Драгирук, ватажок опришків, збуй...* (В. Бабій. Остання коломийка, 38).

ДРАГИРІОК Прізвисько персонажа художнього твору. – *На жаль, так, пане Дзельман, но будьте ласкаві послужити мені свідком. Очернено мене, що я вчора їздив верхом у Вільшинське, де появилися були російські стежі, – а я їздив верхом на Копилашів верх законювати хорого Драгирюка* (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 158).

ДРАГОБРАТ Назва гори у східній частині масиву **Свидовець** неподалік селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *Звідсіль видно Близницю, Драгобрат. На північ велично здіймаються Синяк, Довга, Хом'як. Внизу сріблиться в місячнім сьайві річка Лазецина, видно стріхи хат* (У. Самчук. Гори говорять, 25); – <...> *Ми не знаємо, де саме й коли з'являться наші люди. Верховина велика – де Верецький, а де Яблунецький перевали! Треба їх ждати на всіх полонинах, і у вас – на Печенізькій, здається, так вона зветься? – І Печенізька, і Драгобрат, і Шумеска...* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 17).

ДРАГОВЕ Назва села в Хустському районі Закарпатської області. *Понад річками тягнуться села Нанкове, Селище, Копашинево і ген убік Драгове* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 75).

ДРАГОРІОК Прізвисько персонажа художнього твору. *І слухала Леся оповідання про Драгорюка, який під підлогою ховав опришків* (С. Пушик. Карпатське літо, 252).

ДРАНКА Прізвисько персонажа художнього твору. *Дивувався сам собі й цього світання: чому досі не впала на нього судьба його попередників? Через ката і палю так рано-пораненьку відійшли Дранка, Винник, Гліба, Пискливий, Пинтя, Варцаба, Головчук... Тільки Петро Сабат утік зі станіславівського криміналу. І більше його не вловили... А мені ось стільки, скільки мав Олекса, коли вправ* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 52).

ДРАНЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Дранчук**. *Але не дванадцять легінів мав, як вповідають люди, а всього лиш п'ятьох: брат Іван, два брати Дранчуки з Дори, Смикайло і Семен Ігнатюків* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 66).

ДРАНЧУК МИКИТА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А може, то й не мара, може, таки на правду винен Микита Дранчук у біді Парасчиній?* (Р. Федорів. Жбан вина, 270).

ДРАНЧУК СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Мой, безпалкого й до воська не возьме, не то до школи!* – крикнув **Семен Дранчук** (Марко Черемшина. Хіба даруймо воду!, т.1, 60).

ДРЕБОТЯК Прізвище персонажа художнього твору. *Як Урденчук? Мали Гелену? Як Дреботяк? Круцик? А що Баюрак? Хіба і його вловили? Ні, цього не вловлять. Як і вловили – не Баюрак їм видав клятву, скарби...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 29).

ДРИС Прізвище персонажа художнього твору. *Невдовзі завітали Федюки, кум Стефан з жінкою, Дрис з Дрисихою, а там прийшла і Катерина* (М. Дзюба. Укриті небом, 144).

ДРИСИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Дрис**, персонажки художнього твору. – *Казала мені стара Дрисиха, що то пуста дівка, та я віри дати не хотіла, бо все, бувало, надійде попри мене, та така здається мені мила, така тиха...* (М. Дзюба. Укриті небом, 78).

ДРИСЛЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Мокрина похитала заперечуюче головою й відвернулася. Прискочив Дрислюк і почав палити другу руку. М'ясо зашкварчало, і скоро на тім місці, де торкалося полум'я, стала чорна обуглена маса* (Г. Хоткевич. Довбуш, 302).

ДРИСЛЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Дрислюк**. *Ставало пустинню і знову оживало хатами, стайнями, кошарами, оборогами, церквою, зимарками на полонинах, відроджувалося давніми й множилося новими родами – Кривнюків, Дрислюків, Данилюків, Стефюків...* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 224).

ДРИСЛЮК ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У цій пекарні ясенівський чоловік Петро Дрислюк пече найсмачніший у Верховинському районі хліб* (С. Пушик. Карпатське літо, 257).

ДРОГОБИЧ Назва міста, адміністративного центру Дрогобицького району Львівської області. *Анничка бачила, як Олекса ділив гурт на ватаги: були ватаги з-під Перегінська й Бродів, були з-під Дрогобича й Коломиї, на чолі кожної ватаги Олекса ставив ватажка* (Р. Федорів. Жбан вина, 71).

ДРОНСЬК Прізвище персонажа художнього твору. *Волохач кинувся на гонителів, а тут показався тільки один Дронек. Дронек не втратив притомности і впакував ведмедеві в пащу гостру сокирку. Мимо цього він повалив Дронька на землю, придушив своїм тягарем і дер немилосердно пазурами* (Р. Яримович. Дещо про ведмедів, 66).

ДРОНІВ Прізвище персонажа художнього твору. *Щось довго знову Дроніва не видно, / Що між людей пішов за новинами...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 157).

ДРОНІВ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Василь Дронів, син Данила...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 82); *А минулого року втратив Василя Дронька – доброго вивідача з Ямної* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 10).

ДРОНЬО Прізвище персонажа художнього твору. *І ранесенько чи вночі на галицький бік з Будівської Поляни переганяв свою отару якийсь напасний волох Дроньо* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ДРУШЛЯК ВОЛОДЬКА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Пробують уже і синьо-жовті фани вивішувати. Скоро і діяти почнуть, як схочуть. І дуже жаль зробилося старому, аж плакати хотілося, що вже зійшли його літа, що вже без костура не піддається дорога навіть до автобусної. А Друшляка Володьки вже нема* (Б. Бойко. Остання надія, 179).

ДУБЕЙ МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Котроїсь ночі, коли Михайло Дубей подався в полонину знести масла і бринзи, відчинив він прикладом двері Дубеєвої хати, вивів Маріку Мамчучку, а тепер Маріку Дубеїху до старезного дуба на краю Качурівського і мовив з притиском, гейби наступав на слова: – Ти носила своєму братові їсти у сховок* (І. Андрусак. Реставрація снігу (повість-метафора), 144).

ДУБЕЇХА МАРІКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Дубей** та ім'я персонажки художнього твору. *Котроїсь ночі, коли Михайло Дубей подався в полонину знести масла і бринзи, відчинив він прикладом двері Дубесвої хати, вивів Маріку Мамчучку, а тепер Маріку Дубеїху до старезного дуба на краю Качурівського і мовив з притиском, гейби наступав на слова: – Ти носила своєму братові їсти у сховок* (І. Андрусак. Реставрація снігу (повість-метафора), 144).

ДУБЕНКО БОРИС Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Ех, аби в нього був хоч який-небудь карабін. Він упросив би тоді Бориса Дубенка взяти і його висліджувати бандитське кодро і не побоявся б зустрітись з самим Бундзяком* (М. Стельмах. Над Черемошем, 120).

ДУБИ Назва урочища в лісі неподалік села **Нижній Березів** Косівського району Івано-Франківської області. *Тоді / як у нашому листівнику / закінчувався лист / і в стайні рикала маржина / яка не звикла спати у бруді / ми вирушали в Дуби / за листом* (І. Малкович. Тоді, 122).

ДУБИНА 1. Назва села. *І з Підскальців, і з Дубини поприходили* (М. Дзюба. Укриті небом, 144).

2. Назва лісу неподалік села Вікторів Галицького району Івано-Франківської області. *За селом, вище каштанів і тополь, що вінком стоять обабіч греблі, де лісок Дубина, вони знову розкинули свій табір* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 91).

ДУБИХА ІВАНИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Дуб** та іменем **Іван**, персонажки художнього твору. *Недалеко річки, ізлучачись своїм городом з горою Чабаницею, стояла з обійстям і млином своїм хата далеко і широко знаної багачки, вдови Іванихи Дубихи* (О. Кобилянська. В неділю рано зілля копала..., 6).

ДУБ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *В перших літах свого існування хоронила колиба чабанів багача Івана Дуба, що не лиш літом пробували тут, доглядаючи по пасовиськах і полонині товар і коні, а іноді й зимою, коли цього вимага-*

ла господарська потреба (О. Кобилянська. В неділю рано зілля копала..., 37).

ДУБІВНА Назва дочки за прізвищем батька **Дуб**, персонажки художнього твору. – *Піду, коли схочу, не розкажеш мені, хоч ти і Дубівна* (О. Кобилянська. В неділю рано зілля копала..., 82).

ДУБІВНА ТЕТЯНА Назва дочки за прізвищем батька **Дуб** та ім'я персонажки художнього твору. *Вона, Тетяна Дубівна, покинена, осміяна* (О. Кобилянська. В неділю рано зілля копала..., 82).

ДУБІВСКИЙ Назва присілка у **Жаб'є**. *Таки борзо по Видоріях, ба шош у пару день, прийшов Костюк з сином до Ботика на Жєб'є, в Дубівский, у старости* (П. Шеке-рик-Доників. Дідо Иванчік, 216).

ДУБНИКИ Назва урочища неподалік села **Бережниця** Верховинського району Івано-Франківської області. *Та ек си поніс за тим потєком та й подогонив у Дубниках, там, де дорога Добушева* (Г. Хоткевич. Потомок Довбуша, 460).

ДУБОВА Назва кутка у селі **Красноїлля** Верховинського району Івано-Франківської області. *Тай, бувало, идучі від церкви, ек повернет до Чулого на Дубовій у коршму почестуватиси з газдами та седет з ними за стів пити горівку, то лиш шош шепнет у дзьобни гадині, а вна в тот раз розів'єтси з кочільця тай лиш си посунет від него з дзьобні просто на жидівську постіль, у подушки* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 380).

ДУБОЩАК Прізвище персонажки художнього твору. *Тоді ми вперше довідались, що її дівоче прізвище Бойчук, по чоловікові писалась Дубощак* (Р. Федорів. Маріка, 55).

ДУБОЩАК ГРИГОР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору *Тоді дорога робилася враз лисою, тихою, люди тулилися в борознах, ровах, деякі з них залишалися там на вічно; безумці чи хоробрі били по літаках з рушниць, пістолетів, і серед тих, що били, був Григор Дубощак* (Р. Федорів. Маріка, 63).

ДУБОЩАК МАРІЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *«Я перемогла*

їх і саму себе. *Марія Дубоцак*» (Р. Федорів. Маріка, 92).

ДУГАЙХА Назва дружини за прізвищем чоловіка *Дугай*, персонажки художнього твору. *Стара Дугайха сиділа за кроснами, ткала сукно* (Ю. Федькович. Безталанне закоханя, 329).

ДУГАЙШИН Присвійний прикметник до *Дугайха*, субстантивований, назва персонажа художнього твору. – *Се ж у мене ще дівчина молода, – каже Гребениха, – а мушу віддати, щоби вже того Дугайшиного раз позбутись* (Ю. Федькович. Безталанне закоханя, 327).

ДУГАЙ ТОДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Не то що наше село, а на цілу славу Буковину коли найшовся такий хорошиий парубок, як той **Тодір Дугай**, або краца дівчина, як тої старої удови Гребенихи дочка Олена, то я вже не хочу називатись своїм іменем, але брехачем* (Ю. Федькович. Безталанне закоханя, 326).

ДУГОНЯ Назва гори. *Узев си на верх, шо Дугоня си називат* (Г. Хоткевич. Потомок Довбуша, 460).

ДУДАШ Прізвище персонажа художнього твору. *Ну, а про Дудаши і Голиши ви самі знаєте. Ці двоє ніби змовились усіх блудливих котів переплюнути...* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 259).

ДУДКА АГАПІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Панько! Грабківського попа Агапія Дудки син* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 294).

ДУДКА ПАНЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Біля Богдана затримався рожевоцокий **Панько Дудка** з Грабківки* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 214).

ДУДЧАК Прізвище персонажа художнього твору. – *Ні, вже таки ви самі. Може, пан Дудчак* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 236).

ДУДЬ Прізвище персонажа художнього твору. *І в тот раз зникла Савина Одокія у затінь. Задумана Палагна повернула до Дуді прочитати письмо від свого сінка **Николайка*** (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 538).

ДУКЛА Назва міста в Кросненському повіті Підкарпатського воєводства, Польща. *Вже пізніше, пройшовши з загоном Яна Святині од Менчула до Банської Бистриці і **Дукли**, я зрозумів, що дружба і єдність людська у справедливій борні за волю піднімаються над релігіями...* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 369).

ДУКОНЯ Назва полонини неподалік сіл *Гринява, Грамітне* у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини **Плаї**, **Кринта**, **Підкринта**, **Топільча**, **Зміянка**, **Скупова**, **Угорський**, **Лудова**, **Озерний**, **Плаїк**, **Стефулець**, **Тарниця**, **Присліп**, **Копилаш**, **Старий**, **Дуконя**, **Мокринець**, **Пнів'є**, **Гаджуги**, **Широка**, **Яворів**, **Шкурупів**, **Глистовата**, **Гостів**, **Смітяний**, **Прелуки**, **Хітанка**, **Прелучний*** (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ДУМЕНЬ Назва гори у Рахівському районі Закарпатської області. *Золоте сонце непомітно обійшло Рахів. Перед заходом ще на хвилинку, ніби пристало на горі **Думені** і заглянуло в місто, усміхнулось. Потім скотилося узгір'ям за рубчасті верхи* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 222); *Із **Себастьяном** сталося щось подібне. Він знайшов собі Ялівець, вигаданий Францом. Його захопила лінгвістика. Топоніміка захопила його, а не просто він захопився її нуртами. Плеска, Опреса, Темпа, Апеска, Підпула, Себастьян. Шеса, Шешул, Менчул, Білин, **Думень**, Петрос, Себастьян* (Т. Прохасько. Непрості, 6).

ДУМІТРАКОВА Присвійний прикметник до прізвища *Думітрак*. – *Я – Юстина, **Думітракова** донька, – розвіяла сумніви гостя* (М. Яновський. Косиці на писанках, 90).

ДУНУСЬ Зменш.-пестл. до *Данило*, ім'я персонажа художнього твору. *Четверо дітей – Варварка, Федусь, **Дунусь** і **Миколайчик**, – мама Катерина й дід Іван дивилися на Корниля так, ніби він мав зараз розірвати тут бомбу* (М. Матіос. Нація, 68).

ДУНЦЕЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем *Дунцеюк*. *Незчулися **Дунцеюки**, як хату огорнув вогкий, густо засніжений вечір* (М. Яновський. Увечері, коли стогнав ліс, 282).

ДУПЕЙ ХОМА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Хома Дупей схопив її, як обцецьками, за плече, штовхнув у двері* (Р. Федорів. Маріка, 90).

ДУСЕВИЙ ЮРА Присвійний прикметник до прізвища Дусь та ім'я в дитячій вимові персонажа художнього твору. – *Мамко! Завтра я з Дусевим Юлою такоз піду на Уклаїну* (У. Самчук. Гори говорять, 212).

ДУТКОВИЧЕВА НАСТЯ Присвійний прикметник до прізвища Дуткович та ім'я персонажки художнього твору. – *Ильку, ходи-ко трохи д'нам, – нараз кличе його під церкви Дутковичева Настя. – Ходи, я тобі єблучко дам* (В. Шкурган. Кілько цего світа, 162).

ДУТКОВИЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Дуткович, персонажки художнього твору. – *Ильку, дитино, на тобі ші й писанку. – Би-сте були здорові! – дякує Илько. Тепер із захопленням розглядає писанку, нюхає її і дарує Дутковичці такий вдячний погляд, що одна з-поміж жінок пригортає його і цілує у чоло* (В. Шкурган. Кілько цего світа, 163).

ДУТКОВИЧКА ПАРАСКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Дуткович та ім'я персонажки художнього твору. – *«А таку і таку, Параску Дутковичку, знаєте?»*. *А Никола сидит і слухає. Мамчук каже: «Ади гезди ї чоловік»* (В. Шкурган. Переказ, 116).

ДУТЧСКІВ Присвійний прикметник до прізвища Дутчик. *Та й з'їхалися фіри, як наймлені. Тоті карі коні – то вуйка Костина Будза, а тоті білі – то вуйка Маринюка, а тоті гніді – то Кулешіреві, а сиві – то Лазореківі, а тоті черлені – то Дутчєкові* (Марко Черемшина. Бо як дим підоймається, т.1, 237).

ДУТЧИК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Було так: я служив у Жабю в Івана Дутчика і був у нього за ватага в полонині. Раз якось засіла негура гори, що не видно було так далеко, як от від мене та до панів* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 67).

ДЬОРДЖАНА Назва полонини неподалік села **Колочава** Хустського району Закарпатської області. *З високої полонини, / З крутої Дьорджани, / Ще Микола заглядає / В нову Колочаву* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Микола Шугай, 168).

ДЬОРДІЙ Варіантне ім'я до Георгій, назва персонажа художнього твору. *«Васи! – а не мочєвбис гирю в горивці, але бис шьос сказав!» озвався з лави очайдух Дьордію до одного з ватаги, що дрмав над столом і оден скрутель його «гирі» мочився в стакані горівки. Та нім той відповів Дьордієві, до хати знов вбігла Юркова донечка і крикнула, що сили: «Шандарі йдуть!»* (І. Березовський. Худан, 81).

ДЯЧУК АНДРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Імен попередників різьб'яра – не знаємо, окрім сучасника Шкрібляка – Андрія Дячука на прізвисько Дерюк, який народився 1817 року у Криворівні* (С. Пушик. Карпатське літо, 240).

ДЯЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Дячук**. *«Краса Карпат, чудові ліси», – кажеш, мій друже. А я кажу – і люди, наділені чарівною силою, вмінням, глибокою любов'ю до свого. Тисячі й тисячі простих гуцульських прізвищ – рахівські Сухани, Дячуки, богданські Шорбаки, Калинюки, білинські Валійчаки, квасівські Шумеляки, ясінські Візавери, Тулайдини, – а за кожним прізвищем велика душа криється, сповнена щирості і чистих поривань* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 219).

Є

ЄБЛОНИЦА див. **ЯБЛУНИЦЯ****ЄБЛОНІВ** див. **ЯБЛУНІВ**

ЄВДІШКА Пестл. до **Євдоха**, варіантного імені **Явдоха**, назва персонажки художнього твору. *Ти чьо плачеш, Євдішко?* (О. Манчук. Великдень, 73).

ЄВДОСЯ Пестл. до **Євдоха**, варіантного імені **Явдоха**, назва персонажки художнього твору. *Дурна ти, Євдося, та й годі* (О. Кундзіч. Верховинець, 221).

ЄВДОХА див. **ЯВДОХА**

ЄВДОШЄЧЬКА Пестл. до **Євдоха**, варіантного імені **Явдоха**, назва персонажки художнього твору. // у колом. *Гуцулія схопилася на рівні ноги. Обнявши один другого за шию та попід боки, одним кругом зайшли в танок, легенько притупкуючи постоломи та приспівуючи коломийок: [ЮФІМ:] «Ой не бануй Євдошєчцько, шьо я не приходю, / Бо я з другов і в-розмову нигде не заходю»* (І. Березовський. Худан, 14).

ЄВДОШІН ЛЕСЬКО Присвійний прикметник до імені **Євдоха** та ім'я персонажа художнього твору. *Вакарі в один голос крикнули: «Молімся до Матінки Божої», а Лєсько Євдошін, що все має свою гадку, кажет: «Розпалім ватру, та таку велику, би нас лекше угледів світій Юрій. Напевно світій Юрій там у небі набуваєтси зі світими. З неба так далеко, та така негура землю прикрила, що й увидіти глеба. Єк запалимо велику ватру, то всі світі заздрє та зуміютьси, а світій Юрій урадуєси, щосми го так перед всіми світими погонорили»* (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 72).

ЄВДОШКА Пестл. до **Євдоха**, варіантного імені **Явдоха**, назва персонажки художнього твору. *«Єк сми узрів твої, ади, тіти тей оту маленьку, шьо те цулувала», – говорить Юфим, – «то так не, ади іміло за серце, шьо не мигсми слова віказати. В мене, ади, дома текий самий годз дрибний єк у тебе. Але не дідьча німота вігнала з дому, тей не нагнала в опришки... В мене осьмеро дрибненьких, тей Євдошка, моя таздині, така годна чілідина, єк твоя ирицєна; тека файна й тека чемна* (І. Березовський. Худан, 12).

ЄВИНСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Гаштуракові та Євинському поручив, як тільки прокинеться дитина, відвезти її до матері* (Г. Хоткевич. Довбуш, 344).

ЄВИЧ Прізвище персонажа художнього твору. *Але Косинському уже не допомагали ні словесні трензелі, ні шпори капітана Євича* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 264).

ЄВІРНИК див. **ЯВІРНИК****ЄВОРІВ** див. **ЯВОРІВ**

ЄВОРІВКА Назва села. // у колом. *Ой, звидки ти, дівченонько, ци не з Єворівки? / Та ек бис ми вирна була, купив бих горівки. / На тим боці, при потоці ватерка палає, / Ходім брате, до дівчени, дівчена вмирає* (І. Березовський. Худан, 56).

ЄГЕР Ім'я персонажа художнього твору. *Коли не було вдома Єгеря, до вольєри загощувала Газдиня, висока і суха жінка з повним ротом блискучих зубів* (Р. Федорів. Таїна, 167).

ЄЖАНСЬКА Прізвище персонажки художнього твору. *Маріка прочитала всі написи на стінах і вперше за життя згадала добром стару польку вчительку Єжанську, згадала добром, бо вона навчила її письма* (Р. Федорів. Маріка, 89).

ЄКИМНЮКОВИЙ Відносний прикметник до прізвища Єкимнюк. *Баба Параня сіла, вирячилася з печі на діда і нові чоботи в його руках. – Ти шо, Оле', Єкимнюковий заказ хочеш серед ночі робити? Він ніби чорні просив...* (В. Шкурган. Чоботи, 228).

ЄКОВ'ЄКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Єков'єк. – *То сієв від Єков'єків аж онде, де сидит Єнкілька. Люде йдуть до церкви, аж ту див'ютьси – гроші...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 236).

ЄЛЕЙЧУК ТАНАСІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Найбільше очей було звернено на Танасія Єлейчука, старого балакуна* (В. Гжицький. Опришки, 6).

ЄЛЕНА див. **ОЛЕНА**

ЄЛЕНКА Пестл. до **Єлена**, варіантне ім'я **Оленки**, назва персонажки художнього твору. *А напротив них із-за зеленої смеречини на кременному плаєві вийшла, гей зоря білявиночка, Єленка, струнка та висока, у святочних запасках та мережаній цурканці, на білім личку засмучена, голубими вічми розжалена* (Марко Черемшина. За мачуху молоденьку..., т.1, 263); *А ми з Єленкою даємо двое дроб'єт, – сказав Власійчук* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 64).

ЄЛИНЧУК Прізвище персонажа художнього твору. – *Боронь Господи смієтиси з природи! Але ж недурно кажут: хто чужого не хоче – дай Боже, аби й свого не мав! О-хо-хо... – То поговірка на старого Єлинчука... – На Єлинчука? Єк це?* (В. Шкурган. Логіка, 186).

ЄЛИСЕЙ Ім'я персонажа художнього твору. *Таки ж бо справжнє єсть очарування, / Коли ото старенький Єлисей / Або Тодось вам юшки насипас, / А хто ви й що ви – навіть не питає!* (М. Рильський. Карпатські октави, 230).

ЄМКА Назва місцини на **Люпайлівській Кичері** в селі **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *На верху Люпайлівської Кичіри, єк си перелізаєт з Ємки у сад, припочював дідо Иванчік на перелазі* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 23).

ЄНДИК ІЛЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Показували до-*

рогу колишиній опришок Ілько Єндик, якого Довбуш прогнав із загону за те, що опришкувати хотів заради простого грабіжництва, та за непослух, і Степан Дзвінчук (В. Гжицький. Опришки, 172).

ЄНКІЛЬКА Назва дружини за іменем чоловіка Єнкіль, персонажки художнього твору. – *То сієв від Єков'єсків аж онде, де сидит Єнкілька. Люде йдуть до церкви, аж ту див'ютси – гроші...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 236).

ЄРЕМІЙ Ім'я персонажа художнього твору. – *Дужі, Іванку? – питається старий дідок Єремій, наближаючись* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 361).

ЄРЕМІЙКО Пестл. до **Єремій**, ім'я персонажа художнього твору. – *Гаразд, єк ви, Єремійку?* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 361).

ЄСЕНІВ див. **ЯСЕНІВ**.

ЄСИНІВ див. **ЯСЕНІВ**

ЄСИНЯ див. **ЯСІНЯ**

ЄЧІННЯ Назва урочища неподалік селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *Звернули на Бабче, на полонини – аж там розрішили собі спочинок. Як і загалом при кожному спочинку, так і зараз Олекса давав гасло, де збиратися на випадок несподіваного нападу й можливої утечі. Сьогодні таким місцем визначив Олекса Єчіння і власне хату Цюперєка. Отже, кожний опришок знав місце збору* (Г. Хоткевич. Довбуш, 392).

Ж

ЖАБА Те саме, що **ЖАБА-КАМІНЬ**. *А Керманичам треба його сокотитися, аби дараба не наскочила на ту Жабу* (С. Пушик. Дараби пливуть у легенду, 331).

ЖАБА-КАМІНЬ Назва кам'янистої брили, яка зовні схожа на жабу неподалік села **Мариничі** Путильського району Чернівецької області. *Керманичі не витримують і починають мову про всілякі пригоди. Ну хоч би про камінь, що схожий на жабу. Його так і називають – Жаба-камінь. Він сидить у Черемоші, поблизу села Мариничі. Розка-*

зують, що Довбуш відлупив його топірцем в Усть-Путилі зі скали й кинув позад себе, бо смоляки його переслідували (С. Пушик. Дараби пливуть у легенду, 331).

ЖАБЄ див. **ЖАБ'Є**

ЖАБ'Є, ЖАБЄ, ЖЄБ'Є, ЖЬИБЄ, ЖАБ'Є-ВЕРХОВИНА Колишня назва селища **Верховина**, адміністративного центру Верховинського району Івано-Франківської області. *Та як нас так отут катували, то в Зеленім коло Явірника зібралося двох братів – добре озброєних хлопців – і ще якийсь*

третій до них пристав, і почали вони громити поляків – від Явірника аж по **Жаб'є** (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 118); В ту ніч, як ми мали переходити лінію фронту, я лежав на соломі в порожній селянській клуні і, заплющивши очі, виразно уявляв, як підходжу до рідного села, як збираю друзів на Ромковій кечері, як одному мені знайомою стежкою веду їх у **Жаб'є** і ми нападаємо на поліцейський пост... (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 110); Чому облюбывав саме Ясенів, а не Криворівню чи **Жаб'є** або Яворів за Буковцем, не знала (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 60); Ведмеді не респектували жодних заряджень лісового заряду, не признавали жодних границь, навіть державних. Надлісництво було окружене лісами надлісництв Гринева, **Жаб'є**, Ворохта та межувало з Мадярициною (Карпатська Україна) і Румунією. Карпатські ліси тягнулися сотками кілометрів, то ведмеді ходили собі, де їм подобалося (Р. Яримович. Дещо про ведмедів, 63); Такої повені ще не було, відколи хто назвав Черемош – Черемошем, а **Жаб'є** – **Жаб'єм** (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 542); Не далі як п'ять днів тому полковник над смоляками Пшелуцький зібрав у господі мого газди в Космачі отаманів сільських: Дзвінчука Штефана, Семанишиного Гриня, з Микуличина, Дідушка Миколу з Красноїлля, були там дуки з Устерік, **Жаб'є**, Дори... (Р. Федорів. Жбан вина, 223); Федуняк такий гречний газда, що задля своєї одиначки Василя миг би послати дружбів за одним гостем навіть і до Криворівні чи до **Жаб'я**, не те що до Яблунова (М. Магіос. Нація, 134); – <...> Пустити, бо як таки вертати буду в Чорногорі, то завалю подорозі світ, і **Жаб'є**, і Ворохту, і Воронянку, і Ясиння (Р. Єндик. Звідки беруться мольфарі, 106); Розвідник, посланий у **Жаб'є**, Криворівню, Довгополе, чомусь не вертався (В. Гжицький. Опришки, 125); Через гору до **Жаб'я**, Яблінного, Ворохти, – у двох з Юрою, озброєні тесаками в чересах, відправлялися на цілу ніч (У. Самчук. Гори говорять, 16); – Був Соколюк у банді, вислідив ще з одним таким самим, як везли з **Жаб'є** у Косів гроші з магазинів (П. Федюк. Штабар, 38); В **Жаб'є** зустрівся з молодим агрономом

Григорієм Нестеренком (М. Стельмах. Над Черемошем, 20); Зрештою, ніби вам хтось боронить, щоб ви взяли собі людей чи з Бистриця, чи з **Жаб'є**, звідки самі захочете? (М. Козоріс. Чорногора говорить, 98); **Жаб'є** лишилося позаду (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 126); Вже встигли пагоби поспунти, / Сповзає холод з темноти, / Вони ж із **Жаб'є**го на Кути / Крізь ніч глуху женуть плоти (О. Стрілець. Вночі на Черемоші, 17); Лісорубів направили в лісові масиви, що губилися в горах далеко за **Жаб'єм** (М. Яновський. Гірське серце, 35); Перед ним стали всі гірські дороги. Вони в горах ведуть понад більші ріки. Он та з Кутів понад Черемош на Тюдів, Рожен, Ростокі... А там на Білу Ріку – через Стебне, Довгополе і на Буркут. А з Устерік понад Чорну Ріку до Ясенова... А там Криворівня, **Жаб'є**, Буркут... А ще з Косова до Ясенова... І ще одна дорога понад Пістинькою, де Брустури, Космач... (Б. Бойко. По голови... По голови..., 68); – А я там того року була у **Жаб'ю**, на храму, – починає інша (Л. Качковський. Довбушева пісня, 42); – <...> Не знати, чи то правда, але кажуть, що в **Жаб'ї**, наприклад священник навіть илюбу не може дати без лікарської посвідки (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 67); Чорний Черемош приймає до себе Альбінець-потік та Попадю з-під полонин Лостун і Чивчин, а потоки Добрин та Шабеній – то вже такі річки, як і ота Ільця, що в **Жаб'ї**, але ще не тут, не в Слупейці (С. Пушик. Карпатське літо, 249); Я й стрик, глухий Петро, збили ще досвіта чотири таблови дарабу в **Жаб'ї** і, скоро надійшла повінь, рушили долів Черемошем (І. Франко. Терен у носі, т.21, 378); Зібрав він до тисячки народу і поділив її на три частини. Одна мала йти гори Черемошем, друга гори Прутом, а в третій він сам був. З нею маширував на **Жаб'є** (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 58); Я ходив шовш кільканацять років із ним за звичайного коледника, доків навчівси усіх його колед. А витак уже ходив знов багато рік за березу. Навіть на **Жаб'є**, на Єсеново та у Єврово кликали мене березувати. Я й тудя понаучывав коледників старовіцких, Бровчиних колед (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 85); Виявляється, що у **Жаб'ї-Верховині** (у тій са-

мій Верховині, де я бував разів зо сто), стоїть ще той будинок, у якому влітку 1901 року перебували Леся Українка і Климент Квітка (С. Пушик. Карпатське літо, 250); // образн. Його «горде село – **Жеб'є**» на п'ятдесят миль; його оседки на кілька гін один від одного далеко (Г. Хоткевич. Гуцул, 355); // образн. Єк уже умрете, то ми вам такий похорончик справимо, шо ши такого **Жьибє** ни виділо тай ни скоро мет видтек видіти (О. Манчук. Потішив, 28); // образн. Затуманіли ліси, заголубилися гори, і розстелилося горде село **Жаб'є**!.. Під усміхом сонця, під ласкою перших його променів ніжилось, поблискуючи точками нових побоїків то там, то там по схилах горбів (Г. Хоткевич. Камінна душа, 169); // образн. Онде в Черемошовому яру довжезною смугою розкинулося **Жаб'є** (А. Крушельницький. Рубають ліс, 239).

ЖАБ'Є-ІЛЬЦІ, ЖЕБ'Є-ІЛЦІ Назва присілка в **Жаб'є**. У **Жаб'ї** були дві парафії: **Жаб'є-Слупейка** і **Жаб'є-Ільці** (С. Пушик. Карпатське літо, 251); – *Думкую все, єк же то вас ід хатам ісправити. Видев, мете жити у нас, докив хто з мішєнників ци домарєт си з'євит. Шкода. Ше вчера був оден чоловік из **Жеб'я** – **Ілци*** (Г. Хоткевич. Довбуш, 128).

ЖАБ'Є-КРИНТА Назва кутка в **Жаб'є**. Маєтний газда Олекса Урденчук з **Жаб'є-Кринти** мав чотирьох синів (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 324).

ЖАБ'Є-МАГУРА Назва кутка в **Жаб'є**. Два дні тому в яскраво засніженій ущелині між Магурою і Магуркою, що за **Жаб'є-Магурою**, здалеку проклонувся тонкий тенькіт дзвіночка (Б. Загорулько. Черногора, кн. 2, 236).

ЖАБ'Є-СЛУПЕЙКА, ЖАБ'ЇВСЬКА СЛУПЕЙКА Назва присілка в **Жаб'є**. – *З волі пана бога милосердного, за декретом єгомосці пана нашого милостивого, короля великої Речі Посполитої притягнені до права злочинці державні Олекса син Івана Гончарука із Косова, Стефан син Карп'яка з **Жаб'єго-Слупейки**!..* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 32); У **Жаб'ї** були дві парафії: **Жаб'є-Слупейка** і **Жаб'є-Ільці** (С. Пушик.

Карпатське літо, 251); «*Ова! пощо так далеко? – заперечив Семен Пістолетник. – Ліпше в Криворівні на Осіці*». – «*А я гадаю, що на **Жаб'ївській Слупейці***», – *вкинув Гарасим Моцук* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 229).

ЖАБ'ЄЧКО Пестл. до **Жаб'є**. // образн. *А **Жаб'єчко** наше сумує, тужить, що соколика Юру ніде не уздрить... – жалко-жалісно приказує Василина, а сльози її кап-кап... гіркі, солоні сльози* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 551).

ЖАБІВСЬКЕ Назва колишнього присілка в **Жаб'є**. – *А Марічка з **Жабівського**? – Ця дочку вродила і ще не була в церкві* (Р. Єндик. Камінна душа, 187).

ЖАБ'ЇВСЬКІЙ ПОТІК Назва кутка в **Жаб'є**. *Жив якийсь **Жабка** на **Жаб'ївській потоці** – периий житель, який утік звідкись у гори, і осів під Черемошем* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ЖАБ'ЇВСЬКА СЛУПЕЙКА див. **ЖАБ'Є-СЛУПЕЙКА**

ЖАБ'Є-ВЕРХОВИНА див. **ЖАБ'Є**

ЖАБКА Прізвище персонажа художнього твору. *Жив якийсь **Жабка** на **Жаб'ївській потоці** – периий житель, який утік звідкись у гори, і осів під Черемошем* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ЖАБКОВИЙ БРІД Назва броду в **Жаб'є**. *Збурилася, спінилася, заревіла на **Жабковому броді**, намагаючись розірвати і розметати тугу і навальну, стрімку і супротивну бистрину овець, що з розгону ринулися на той берег* (Б. Загорулько. Черногора, кн. 2, 237).

ЖАБОКРЯЧИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Жабокряк, персонажки художнього твору. *Стара **Жабокрячиха**, зігнута і чорна, як ніч, виїняла з рота засмоктану тупу і мовила сусідці на вухо, але так, що почуло все весілля* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 14).

ЖАРТУН ДАНИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Тільки тепер **Данило Жартун** осягнув глибину неоправної помилки, погодившись блазнювати в сподіванні на фанійні і легкий зарібок* (Р. Федорів. Жбан вина, 300).

ЖЕБ'Є-ІЛЦИ див. **ЖАБ'Є-ІЛЬЦІ**

ЖЕКУНІВ КИРИЛО Присвійний прикметник до прізвища Жекун та ім'я персонажа художнього твору. *Небіжчик Кирило Жекунів, – та й більше вже я тут не знаю май так нікого в Монастирськiм...* (М.Павлик. Вихора, 187).

ЖЕЛЬМАН Прізвище персонажа художнього твору. *Попереду на низькій сумирній кобильчині тлопав, невпевнено тримаючись у сідлі, пан орендатор навкружних маєтностей Жельман, чоловік уже старий, круглий, як копиця сіна, і бідне створіння, везучи таку ношу, аж постогнувало ігнулося під нею* (Р. Федорів. Жбан вина, 18).

ЖЕЛЬМАНОВА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Жельман**, персонажки художнього твору. *...Іде, іде Жельман, / Іде, іде Жельманова* (Р. Федорів. Жбан вина, 18).

ЖЕРЕПИ Назва полонини. – *Ти, рідненька, – продовжував Козьмак голосніше, – ще була маленькою, коли я пас овець на Жерепях – знаси цю полонину* (М. Яновський. Фреска на стіні, 342).

ЖЄБ'Є див. **ЖАБ'Є**

ЖИВАЧІВ Назва села в Тлумацькому районі Івано-Франківської області. *А хтось із таких, що більше буває долами, оповідає, що там обібравси йкийс Лесько. Перший напад був на пана Петровського у Живачеві. Зрабували вни того пана, йшли на Солотену. У дзвінецькій сиглі у густі дебри стали, аби припічнути й попасоватиси. Зачели ділитиси – ой га!* (Г. Хоткевич. Довбуш, 104).

ЖИВЕЦЬ Назва міста, адміністративно-го центру Живецького повіту Сілезьково воєводства в Польщі. *Писав до мене Вінцент Фридрих, бувиши надлісничий князя Габсбурга в Живиці. Я часто з ним переписувався і назвав його «шпарглярем», бо він знав багато цікавих речей про Гуцульщину. Маю його один лист, зміст якого передаю в перекладі* (Р. Яримович. Дещо про ведмедів, 65).

ЖИВОРОДНА Назва ущелини. *Живородна – так звать ущелину між двома крутими горбами, в центрі якої з незапам'ятних часів било цілоще джерело* (М. Дзюба. Укріті небом, 61).

ЖИДИКОВИЙ ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до прізвища Жидик та ім'я батька персонажки художнього твору. – *Але тяр! Аді генде Гафія Жидикового Василя! Що ми за газдиня? А віддаласи у півп'єтнадцята року* (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 538).

ЖИКАЛЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Над головолицею Білої Річки я найбільше надibuвав, – каже Іван Жикалюк, що вертав саме з полонини* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 25).

ЖОЛБ Назва урочища. *Підіть подивіться в будь-яке урочище – Горби, Жоліб, Яворину. Скрізь лубо глянути: чистота, культура, межові знаки, квартальні таблиці* (М. Яновський. Гірське серце, 141).

ЖОЛОБ' Назва урочища неподалік села **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *Єк сонечко лишень було в обідки, то в Шкинді на Кичірі в траві вже прокелоси було одним ключем п'єтьдєсєть и штири косарі. А в Иванчікової доньки, в Жолобі, видко було лишень шош трийціть косарів* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 371).

ЖОЛОБ' Прізвище персонажа художнього твору. *В усякому разі, у колибі у Жолоба можна попоїсти й набрати харчів на дорогу. Роздивившися по ситуації, можна й перебути кілька день, нав'язати зносини з селом – Жолоб же не видасть. Але там, на пасовиську, можуть бути й інші люди. В усякім разі, треба заходити обережно* (Г. Хоткевич. Довбуш, 218); *Серед густого ліса на прогаліні зійшлися опришки. Довбуш шукав між ними Дідушка, але за ним слід пропав. Опришки збилися в купу колом. В середині сиділи два ватажки, Жолоб і Пискливий* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 28).

ЖОЛОБЕСКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Жолобек. *Із Рунгур були три Жолобєска – Гринь, Івась і Федір, і ше оден Федір із Ключева із Долишнього* (Г. Хоткевич. Довбуш, 100).

ЖОЛОБІВСЬКИЙ ДЕКЕЦА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Уно [весілля] було зроблене тай скликане позадь газдівського стану тай затєку так, єк то си годило йго зробити на Костівський рід тай*

богацтво, бо Костюк був перший газда на всі Голови, а третій богач з ряду у Річкової парафії, бо першим богачем був Петро Панкевич, а другим **Декеца Жолобівский** (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 211).

ЖОЛОБ ОЛЕКСА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Овець було трошки, й ото їх разом із іншими людськими, разом із вівцями обивателів сусіднього села Марківки пас вівчар Олекса Жолоб на громадським пасовиську, яке поміж собою печеніжнинці називали згорда – «наша полонина»* (Г. Хоткевич. Довбуш, 217); *З Олексою Жолобом Василь Довбуш разом колись вівчарив, вони були найліпшими приятелями, і, либонь, десь за чаркою була балачка і про Йосів прихід, і про той топірець* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 97).

ЖОЛОБ ФЕДЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І в него, у Пискливого, був такий постановок, що над волохами волох отаман, над усеків бранжов – свій. А над гуцулами був за втамана Федь Жолоб. Юха був хлопец!* (Г. Хоткевич. Довбуш, 101); *Виняв пистолет, поступився на середину і піднісши бартку вгору, голосно промовив: – Я є Федь Жолоб* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 28).

ЖОНКА Назва потоку в **Яремче**. *Дужий водограй і на потоці Жонка в тій же Яремчі, але не рівня він Гукові* (С.Пушик. Перо Золотого Птаха, 161); *Коли почало розвиднятися і над Жонкою закурилися сивими кудлами тумани, прибився Штефан додому – сіно на Затинці пантрував – і зупинився на воротях по коліна вкопаний в землю* (Р. Іванчук. Побий мене!, 54).

ЖУК Назва одного з язичницьких богів. *Здається, що так величався бог поганський у верховинців та підгірян, бо у гайвках-веснянках співається про Джуса, але тепер уже він перейшов у Жука* (С.Пушик. Карпатське літо, 240).

ЖУКІВ Назва села в Тлумацькому районі Івано-Франківської області. – *Колись ходив двома паровицями по Україні, а нинька – піший халупник. Останній харпак! егомосці Дзедушицького на Жукові... Люжний*

з люжних! <...> (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 11).

ЖУКОТИН Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. – *<...> Мой! коби то в одному Жукові, а то по всіх селах – у Жукотині, Хотимирі, Бортниках... Куди не підеш, скрізь фільварки ростуть, а хлопці горбатіють на панському. Ає* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 12).

ЖУПАНА Назва гори в Путильському районі Чернівецької області. – *<...> Розповідайте, як вам живеться, як ведеться родичам, малюйте Чорний Діл, Жупану, Яровицю, усякі там флішеві породи, дволисті проліски, шафран і нарциси, бархат і ялівець, я майже не буваю на природі і стужився, як собака на могилі господаря* (Р. Андріяшик. Сторонець, 95).

ЖУПНИК Прізвище персонажа художнього твору. *Найшились хитруни, що заки інші переходили, понабивали підошви постолів цвяхами і стали переходити тоді, як слизь трохи присхла і стерлася. Це були Павло Орфенюк з Ямної, Юра з Голов, Жупник з Березова і Цюперак зі Жабя. Всі чотири перейшли. Вже мав Довбуш девятьох, а ще бракувало трьох* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 31); *Сам ватажко у неї свою пайку тримає. І Жупник, і Волошинець, і Ясінський, і Кондрик* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 8); *Не воскрес же Федюк, так само, як Жупник, Пистолетник, як сей – Бойчук, Бойко... Іван... Вони слівця тогди не промовили, кому нагорнули бесаги золота. І з тим золотом, гей у криницю шубовсьнули* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 61).

ЖУПНИК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Це був Іван Жупник, добрий приятель Бойчуків, який пізніше сам став опришком* (В. Гжицький. Опришки, 243); *На високому камені сидів Іван Бойчук, вже немолодий, кряжистий, на суворому, орлиного профілю лиці шрамом через щоку значений, налитий крутою силою, осанений рішучістю, владністю й упевненістю в собі, а обіч нього на нижчих каменях – найвірніші побратими-споборники й помічники: того віку, що й ватаг, кремезний, з чорними вістинами на суворому виді, з шпакуватими*

і звислими вусами **Іван Жупник**, по другий бік гостроокий молодик у залізній мисюрці на голові і в панцирі під киптарем Семен Буцук, Пістолетником званий, поряд з ним чорний, як жук, кучерявий Василь Волошинець (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 77).

ЖУРЛИВИЙ МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Зозу-

ля вже три століття з ранньої весни і до ранньої осені то кує, то сумує на височенному дубі, якого посадив перший поселенець і пращур усіх хуторян старий козак **Михайло Журливий** з молодією дружиною (П. Федюк. На хуторі, 25).

ЖЬИБЄ див. **ЖАБ'Є**

3

ЗАБИРКАНА Кличка корови. А чужі корови Латки не любили, бо ніколи не пускав її між гурт. І чужі стали виштурхувати з павосовиська Латку. Аж з-над річки пригуцикала Челембійова, яку Жупник охрестив **Забирканою** (Б. Бойко. Остання надія, 161).

ЗАБОЛОТІВ див. **ЗАБОЛОТІВ**

ЗАБОЛОТІВ, ЗАБОЛОТІВ Назва селища міського типу в Снятинському районі Івано-Франківської області. Він спочатку хотів поїхати на Прут понижче **Заболотова**, а якби не було доброго улову – відвідати кобацькі стави на вечірнє клювання <...> (В. Шкурган. Син, 46); Стежка ця за течією ріки бігла в один бік на Ясенів і з Буковецького перевалу вже дорогою через Яворів простягалася на Косів, **Заболотів**, Коломию, і розчахуючись у Ясенові біля панського двору, – на Устеріки, Білоберезку, Розтоки, Кути, а проти течії і теж понад річкою – на Жаб'є, Бистрець, Зелене, а ще далі ген-ген губилася у чорногірській і малярській сторонах (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 153); Як пробудився, арешт був порожній. Утік і я тай пішов на Коломию. Під **Заболотовом** стрінув батьків. Вони йшли до товмацького пана, що збирав людей на заїзд. Я прилучився до них (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 68); Та йк зачюв, що лагодити Пискливий на Коломию – зачев не радити. «То, – кає, місто велике, сокочене. Там варта. А хуч і без варти: ек си збігнут тільки люда, тот із колом, тот із сокиров, тот іще з чим – мусите тікати спередь тільки люда. Ліпше йгіт на **Заболотів**. То місто менче, а жиди, – кає, – там дуже багаті. То здобич, – кає, – буде така сама, ек і в Коломії, а небезпеки нема» (Г. Хоткевич. Довбуш, 100); // у колом. [ГУ-

ЦУЛ:] <...> Коломия, Отинія, **Заболотів**, Снятин, Станіслав, Богородчани, Надвірна, Делятин (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 119).

ЗАБОЛОТТЯ Назва села, на місці якого згодом постав **Станіславів**, нині **Івано-Франківськ**. А тоді, як лише Гершо Рідман купив у скарбу урядового Кам'яну гору і відкрив у її підніжжі каменоломню, то вперше добуте каміння повезли на будову криміналу в **Заболотті** (Р. Федорів. Маріка, 87).

ЗАВОЯЛИ Назва присілка у селі **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. А найбільше не вступалися з-перед очей **Завояли** – космацький вертеписний перелісок, де на людських очах од рани смертельної вмирав ватаг, і тіло його уряд вручив місцевому потолочню везти по всіх підозрлих на бунтарів селах, гудучи на бубнах (Б. Бойко. По голови... По голови..., 52); На **Завоялах**, під Джугрином... (Л. Качковський. Довбушева пісня, 251).

ЗАГАЙПОЛЬСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. Не було в нього стільки матеріальної сили, щоб залишити дідичем якогось там молодого **Загайпольського** (А. Крушельницький. Рубають ліс, 320).

ЗАГАЙПОЛЬСЬКИЙ КАЗЬО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. **Казьо Загайпольський** вийшов з хати дуже зворушений (А. Крушельницький. Рубають ліс, 302).

ЗАГАЙЧИК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Дискусія велася між заможним таздою Курочкою і колишнім панським форналем, що повернувся з російського полону, чи, як казав, «плєну»,

Василем Загайчиком (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 55).

ЗАГІРС див. **ЗАГІР'Я**

ЗАГІРСЬКИЙ ЯСЕНЬ Інша назва селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *А крім цих трьох були ще Іван з Рахова – його дорадник і улюбленець, відважний, вродливий легінь; Василь Баюрак з Дори, у котрого поміщик забрав жінку, а він з помсти вбив пана, спалив його палац, а сам утік в опришки; був тут Дмитро Серичак з Загірського Ясеня – незамінимий провідник під час походів у Закарпатті, Павло Орфенюк з Ямної, старий Данило Пугач з Кут – безжалісний месник і каратель панів, і наймолодший з присутніх – Михайло Козак, що втік від панської неволі з України (В. Гжицький. Опришки, 110).*

ЗАГІР'Я, ЗАГІРС 1. Назва села. *Сьогодні дим також повільно стелиться, останні сонячні промені освічують зигзаги ріки, яка ділить наше Загір'я надвоє (М. Яновський. Приїзди, мамо!, 85).*

2. Назва краю за горами. *А завтра, коли сонце у святковій вродливості одягне свій плащ, той, що з полум'я зітканий, пройде по верхах й Чорногору освітить – урочим дуєтом трембіти звістять на всі гори гуцульському світові, що легінь з Загір'я прощається з світом (П. Федюк. Пам'яті Тараса Мельничука, 113); Але наші люде хожували за Гору ни лиш з вирменськими фирманками, уни ходили в Загірє й з-позадь своїх потреб (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 170).*

ЗАДУРЕКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвисьмом Задурек. *Дійсно – по тім боці Черемоша, у Задуреків, горіло (Г. Хоткевич. Камінна душа, 29).*

ЗАЙЧУК ПРОКІП Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *Її слова, наче у калабаню, бризнули, бо ніхто з місця не зрушився, газди в кишенях стискували кресала і трути, і лише сільський отаман **Прокіп Зайчук**, хлоп приземистий, статечний, наблизився до неї, шарпнув за рукав (Р. Федорів. Жбан вина, 23).*

ЗАКАРПАТТЯ Назва історико-географічного краю, що обіймає південне узбіччя

Карпат та прилеглу до них частину низовини, розташованої в басейні р. **Тиси**. Приблизно збігається з територією сучасної Закарпатської області. *А за високим валом гір – тепле **Закарпаття** (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 11); А крім цих трьох були ще Іван з Рахова – його дорадник і улюбленець, відважний, вродливий легінь; Василь Баюрак з Дори, у котрого поміщик забрав жінку, а він з помсти вбив пана, спалив його палац, а сам утік в опришки; був тут Дмитро Серичак з Загірського Ясеня – незамінимий провідник під час походів у **Закарпатті**, Павло Орфенюк з Ямної, старий Данило Пугач з Кут – безжалісний месник і каратель панів, і наймолодший з присутніх – Михайло Козак, що втік від панської неволі з України (В. Гжицький. Опришки, 110); Полк проник через Свидовець в погідне, як на цю пору **Закарпаття** (Р. Андріяшик. Сторонець, 59).*

ЗАКОЛЕСНИК Прізвисьце персонажа художнього твору. – *То ти, на правду? – підійшов до нього його однокласник **Заколесник** (П. Федюк. Людина з того світу, 105).*

ЗАЛІЩИКИ Назва міста, адміністративного центру Заліщицького району Тернопільської області. *Минулого року Федькович їздив на весілля до Семена Нарвіняка в Новосілку Костюкову під **Заліщиками** (Р. Андріяшик. Сторонець, 56).*

ЗАЛОМИСТЕ Назва села. *Але ж він сам домагався, аби перевели в **Заломисте** (М. Яновський. Гірське серце, 5).*

ЗАЛОМИСТЯНСЬКЕ ЛІСНИЦТВО Назва лісництва. *Тактовна, вихована людина Спасюк. Вислухає, порадить. <...>. Найчастіше заглядає у розсадник. Взявся закладати його відразу, як прийняв **Заломистянське лісництво**. Щоб не випрошувати посадковий матеріал для здійснення голих схилів, не жебрати, а мати власний – перевірений, надійний (М. Яновський. Гірське серце, 111).*

ЗАМАГОРА, ЗАМАГУРА, ЗАМАГУРІВ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Там десь було село **Замагора**, а далі Голови, Перехресне і Довгополе над Білим Черемошем, а вона*

їхала вздовж Чорного (С. Пушик. Карпатське літо, 247); *На північний захід зводяться, вип'яливши десять пальців, руки дивні колезя зачеркують в повітрі, чудаті знаки вирисовують на землі, аж Зміянками стали проноситися білі платки мряки мов розпущені гриви великанських коней і наповняти собою **Заматуру**, Чорну Річку, Білу Річку й долину Черемоша від Варітина по Вигоду...* (Р. Єндик. Торонке мольфування, 79); *Звістка про те, що Бойчук якимись огнисто-гromовими стрілами перуна потлумив коронне військо і дотла спалив панський пестунок, швидко облетіла ближні й далекі села: Бережницю, Жаб'є, **Заматурів**, Зелене, Устеріки, Красноілля, Голови, Ясенів, Білоберезку, Розтоки, Стебнів, Яворів, Брустури...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 349).

ЗАМАГУРІВ див. **ЗАМАГОРА**

ЗАМАГУРА див. **ЗАМАГОРА**

ЗАМАРСТИНІВ Назва колишнього передмістя **Львова**. *Джуфко сидів на одинці. Під час проходів стрічався з іншими в'язнями. Там запізнався з одним злодієм зі **Замарстинова**. Той був частим гостем у в'язниці. До в'язниці приходив як до свого дому* (Р. Яримович. Джуфко, 54).

ЗАМКОВА ГОРА Назва гори на околиці міста **Хуст** Закарпатської області. *Йому згадався той давній сонячний день осені, коли отець Юлій привіз їх з Августиним на **Замкову гору*** (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 245).

ЗАМЛИНСЬКА РУЗЯ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *По голосу впізнав **Рузю Замлинську**. Сказавши ці слова, жінка щезла з-під вікна* (П. Федюк. Збуй розплакався, 84).

ЗАМУЛИНЦІ Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. *Бо то як бувало вйокне на лісничівці, як влучить у повітрі батогом, то луна аж над **Прутьцем** по куцах лясає, а **Юрине** «ньо-о» чують у **Замулинцях*** (Р. Іваничук. Юра Фірман, 93).

ЗАНОГА Назва гори неподалік села Лазещина Рахівського району Закарпатської області. *У вісімнадцять літ він уже гонив*

*дараби з найнебезпечнішої гати на Сухому. Є це між **Говерлою** й **Заногою*** (У. Самчук. Гори говорять, 14).

ЗАПИСЕК Прізвище персонажа художнього твору. *«З нашого! Я з Великого Рижна, **Грицько Копил**». «То ти **Копил**?» «Я». «Тот сам, шо маєш коло **Записека** в Єсенові на **Буківці** свій ґрунт?» (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 442).*

ЗАПІЛЬНИЙ ШТЕФАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Тамтих м'ясниць **Штефан Запільний**, можна сказати, від престолу відступив, але **Василина** якось залишилася при своєму розуму* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн. 1, 346).

ЗАПТКИ Назва гори неподалік села **Рунгури** Коломийського району Івано-Франківської області. *Справа в тому, що **Рунгури** розташовані поміж двома горами, на хребтах гір **Шпіль** і **Запінки** закріпилася німецько-мадярська передова лінія фронту, а на горі **Наполіна** закріпилася радянська передова* (П. Федюк. Мама постійно сушила сухарі, 136).

ЗАПОТІЧНА МАРІЙКА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *І надіявся на таке. Вийде до вечірнього автобуса. Люди і в неділю вештаються сюди-туди. Зійде з автобуса **Запотічна Марійка**. Може, **Ярчикова Люба**. Вони ж там, у **Крутіжжі** роблять у шпиталі її у неділю* (Б. Бойко. Остання надія, 174).

ЗАПРУТСЬКІ ГОРГАНИ Назва гірського масиву, який простягається від ріки **Прут** до витоків лівих приток **Черемошу**. *Поблискуючи золотом вставленого верхнього зуба, **Мироняк** розпитував **Скальника** про се, про те, врешті звернувся до нього: – Значить, ви з **Кородистого**? Це район **Запрутських Горган**...* (М. Яновський. Гірське серце, 86).

ЗАПРУТТЯ Назва села. *Справа і зліва постогнували на іржавих завісах двері падали команди «**Виходь**», і в'язні підводилися, йшли, інших виносили, деякі поверталися назад у свої кам'яні мішки, деякі сідали в машини і їхали очікувати смерті в **Запрутті*** (Р. Федорів. Маріка, 90).

ЗАРЕМБА Прізвище персонажа художнього твору. *Правда, ґрунтів не мали, окрім того, що коло хати та в саду, але Михайло обтискався роботами, як обручами бочка, маючи намір купити у млинаря **Заремби** пару фальчів лісу у Дідьковій Ямі* (М. Матіос. Солодка Даруся, 92).

ЗАРИНКА Ім'я персонажки художнього твору. *Ну, то як, **Заринко**, підеш зі мною на Запороги, а звідти до Києва? Будемо там у парі?* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 308).

ЗАРИНЧУК ЮРА (ЮРІЙ) Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *А мляку затопимо водою, щоб від риби стугоніла вона, – пожвавішало обличчя **Юри Зарінчука*** (М. Стельмах. Над Черемошем, 126); ***Юрій Зарінчук**, побачивши на потічку Олену, сміючись, звертається до Леся: – Бачите, Олена ніяк не може дочекатися вас* (М. Стельмах. Над Черемошем, 175).

ЗАРІЧА див. **ЗАРІЧЧА**

ЗАРІЧНИЙ ЮРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *<...> Я переказав **Юркові Зарічному**, а він вже, самі знаєте. Будьте вибачні, що залишу вас самого. Мушу до пацяти подивитися, бо, адім, пішла й кинула все лоском* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.2, 209).

ЗАРІЧУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Не мни багато ханьки, а скажи, що хочеш **Василя Зарічука**, та й годі!* (Ю. Федькович. Опришок, 325).

ЗАРІЧЧА, ЗАРІЧА Назва села. *Аж не віряться, що село над потоком – і є **Заріччя**, яке шукала* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.2, 292); *І Потєка Йван Садагурський провадив межі них – зловив на **Зарічу*** (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 460).

ЗАРКА Назва урочища. *На Прокіп'я забаг панотець на попівській **Зарці** поліг згромадити і в копиці скласти та й скликав толочку* (Марко Черемшина. Марічку головка болить, т.1, 283).

ЗАРУБА ТИХОН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. ***Тихон Заруба**, великий балагур, пробував кинути хлопцям на зуб масні дотепи, але потім і він склав кри-*

ла, бачили, як обожене огрубілий в окопах солдат свою любку (Р. Федорів. Карби, 139).

ЗАСТАВНА Назва міста, адміністративного центру Заставнівського району Чернівецької області. [Василь:] *А я на збитки сюди, у **Заставну**, пішов нібито на обзори: може би, хоть тут яке диво запопасти – богдай з одним оком* (Ю. Федькович. Як козам роги виправляють, 431); *Якби ти встав і глянув на Карпати, / На свій Путилів, Вижницю, **Заставну**, / То мусив би піснями прославляти / Відроджену вітчизну свою славу* (М. Марфієвич. На могилі Юрія Федьковича, 52).

ЗАТВАРСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Третій ряд на фотографії займали хлопці... Ось пелехатий **Затварський*** (М. Яновський. Шкільна фотографія, 257).

ЗАТИНКА Назва урочища. *Коли почало розвиднятися і над **Жонкою** закурилися сивими кудлами тумани, прибився **Штефан** додому – сіно на **Затинці** пантрував – і зупинився на воротях по коліна вкопаний в землю* (Р. Іванчук. Побий мене!, 54).

ЗАТИСНЯНСЬКИЙ ДІЛ Назва долини неподалік міста **Хуст** Закарпатської області. *Але потім очі призвичаїлися до темряви, і Ружена побачила обриси **Замкової гори** і ґруні **Затиснянського долу**, що обступали **Хуст**, як фортеці* (С. Складенко. Карпати, т.2, 47).

ЗАХАРИНА Ім'я персонажки художнього твору. *Але веду я його сутками та роґашами до яворівської **Захарини*** (Марко Черемшина. Козак, т.1, 254).

ЗАЧЕПИХА ПАВЛИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Зачепа** та іменем **Павло**, персонажки художнього твору. *Молоді ввійшли в хату, а за ними з'явилася **Гафія Ринза** сита позичати, **Парасці Рибчуковій** конче треба решета, **Михайлисі Булькатій** для повного щастя треба позичити гороскоп, перевірити на двадцятому році шлюбного життя чи підходить їй по «планиді» **Михайло Булькатий**, **Коцевій Палагні**, ади такі нині, треба було **драбини, Павлисі Зачепиці** треба довгих вил, **Марійці***

Коновці, кров з носа, треба тачок (П. Федюк. Давайте заспіваємо, 47).

ЗАЧКО Прізвище персонажа художнього твору. *А Пискливий таки той, аби чькати на волохи. У Ключеві Горішнім там багато було своїх людей, тож мож було чькати. То Савка принесе, то Филип ци старий Зачко або его син Федір* (Г. Хоткевич. Довбуш, 102).

ЗБОЇСЬКА Назва місцевості у Шевченківському районі Львова. *Я чув, як на бойні на Збоїськах ридали старі бики* (П. Федюк. Бісиця юна вогонь їла, 22).

ЗБОРА ТОДОР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Тодор Збора не може впізнати свою жону: відколи вродила собі дитину – стала схожою на чічку: дивися і тііся* (Р. Федорів. Жбан вина, 146).

ЗБОРИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Збора**, персонажки художнього твору. *Далі Довбуша судили вівчарі з Дзвінчукової полонини, Анничка, Юра Бойчук, той, що ростив карпат-зілля, піддані красноїльського отамана Дідушка, Маруня – Жельманова служниця, мати Збориха зі своїм воскреслим сином, Великий Цимбаліст, звитяжний чоловік з пореклом Смоляр <...>* (Р. Федорів. Жбан вина, 311).

ЗБРУЧ Назва річки на заході України, що протікає Подільською височиною на межі Тернопільської та Хмельницької областей. *А в моєму краї, за Збручем, за Прутом, / Процвітають буйно панська тиха й лоть, / На ланах ні сміху, ні пісень не чути, / Для панів захланних люди жито жнуть* (М. Марфієвич. Жнива, 32).

ЗБРУЧ-РІКА Те саме, що **ЗБРУЧ**. – *Або я знаю? Чоловік такий є. Десь за Збруч-рікою живе* (Р. Федорів. Пароль «сонце», 223).

ЗБУЙ Кличка коня. *Господар вивів зі стайні Збуя. – Запрягай!* (П. Федюк. Гуцульська мадонна у весільній сорочці, 69).

ЗВАРИЧ ШТЕФКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Старший трійки, міцніший і серйозніший як на свої роки хлопець Штефко Зварич, нащось помацав рукою грубу соху, хоч було видно, що*

вона надійно забита у землю, походив сюди-туди (М. Яновський. Важка глина, 222).

ЗВАРИЩ Назва потічка в Путильському районі Чернівецької області. // образн. *«Шипинська земля». Звідси невеличкі жилочки природи, потічки – Петрівець, Брусничка, Зварич – починають свій біг до далекого Дунаю* (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

ЗВЕДЮХ ЛЬОНТА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *А в того газди був слуга Льонта Зведюх* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 464).

ЗВЕРХОСЛАВ Назва села. *«Не бавилистеси? А хто вбив двох дітей у Зверхослав'ю?» – «Я в тім не свідім, бо бувсми тогди у Семигороді...»* (Г. Хоткевич. Довбуш, 103).

ЗВОРЕЦЬ Назва яру на полонині Жалопка в Хустському районі Закарпатської області. *Ой заграли сумовито / Вівчарські трембіти: / Там, у Зворці зеленому, / Шугая убито* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Микола Шугай, 168).

ЗГАРИ Назва гори неподалік села Річка Косівського району Івано-Франківської області. – *Дивіться, діду. Що то горить?! – вхопився я Андрійчукові за рукав. – Де горить? – здивувався старий. – Онде, – махнув рукою на високий купол Згар* (М. Яновський. Далеке саяво, 301).

ЗДВИЖЕННЯ Назва християнського свята, що встановлено на честь знайдення хреста, на якому розіп'яли Ісуса, святкується 27 вересня. *Десь там, глибоко всередині, вони потріскували так голосно, що, здавалося, іскри сипалися в ріку, але Даруся не розплющувала очей, знаючи, що, як тільки відкриє їх, – обручі знов звуть гніздо в бідній її голівці, як гаддя на Здвиження зиває в землі свої кубла на зиму* (М. Матіос. Солодка Даруся, 14).

ЗДВИЖКА ЛУКІЯН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Тільки після багатьох років, коли помер Лукіян Здвижка – сільський бохтар, на його місце призначили Саву* (С. Склярєнко. Карпати, т.1, 112).

ЗЕЛЕНА 1. Назва села у Надвірнянському районі Івано-Франківської області. *За*

день поминув у долині Микуличин, **Зелену**, Пасічну і на ніч зупинився на незнайомій полонині (В. Гжицький. Опришки, 175); – *Е, чоловічку добрий, може, ти і правду кажеш, але ми вже хлопці, як той казав, биті. Не оден перед Богом клянеси, а дияволу служит. Так шо будеш з нами від початку до кінця сеї справи. Рихтуйтеси, хлопці, в дорогу. Підемо через **Зелену**, Солотвин, Росільну, – Довбуш показав барткою в далину (В. Бабій. Помста опришків, 7); Так же пораненим потрапив до панських рук і Андрій Лаврів із **Зеленої** (Л. Качковський. Довбушева пісня, 9); *А поки він прийде – не забувають Довбуша й іменем його святять кожне примітне місце, гору, скалу, дорогу, криницю. Коло села **Зеленої** є гора Довбушенка, ота, що на північ від Старої Довгої, бо то є ще Нова Довга, над джерелами Прутчика (Г. Хоткевич. Довбуш, 452); Таку саму пробу робив з іншими і вибрав зпоміж них, ще Стефана з **Зеленої**, Квічука з Порогів, Горганюка з Космача і Поповича з Довгополя волоського (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 30); В його пам'яті відтворилась картина весілля в **Зеленій** (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 219); Той зелений когутик Джемиджук має рацію, нинішня осінь вихопила з ватаги доброго побратима Василя Полейчука з Шешор, перед Станіславською ратушею був четвертований Андрусь Лаврів із **Зеленої**... (Р. Федорів. Жбан вина, 122); Зчинивши переполах на Поділлі, Довбуш, обминаючи заслони передових підрозділів, сміливим рейдом пролітає через Юнашків, галицькі й станіславські землі, Надвірну, **Зелену** і знову отаборюється в горах поблизу Ясіня (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 235); – *Прошу пана, на дябла тобі Міхала. Панський суд так мало хоче від тебе довідатися. Бо суд і без тебе знає, що Чорні Ослави, Дебеславці, **Зелена** – ваші гнізда. Де і в кого твої товариші? Де ваше золото, яке не ваше, його мусово знову віддати панам і мандаторам (Б. Бойко. По голови... По голови..., 18).***

2. Назва полонини. Так було, аж доки ватажок не задав про давніх друзів – лісових дівчат з полонини **Зеленої** (Р. Федорів. Жбан вина, 166).

ЗЕЛЕНА ВЕРХОВИНА Те саме, що **ВЕРХОВИНА** 1 Після читаємо про **Зелену Верховину**, що «виглядає, як Юдея, бо мало де такого села, де б жид за бирова не був» (У. Самчук. Гори говорять, 30).

ЗЕЛЕНА НЕДІЛЯ Назва християнського свята, яке ще називають днем Святої Трійці, П'ятидесятниця. *А завтра – Зелена неділя. / А я привела надії, / Бо що б я без них діяла?.. (М. Влад. Падаю з гори птахом..., 33).*

ЗЕЛЕНА ЦАРА Назва кутка в селі. Півдня проблукав на тому кутку, на **Зеленій Царі**, а толку мало з того, то був сердитий аж-аж! (О. Кундзіч. Верховинець, 246).

ЗЕЛЕНЕ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. – *А завітіймо, братчики, в Зелене, – повернув коня ватаг (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 140); Корчми стояли тоді і в Топільчому, і коло Бистреця, і дві корчми знаходились в **Зеленому**, де зупинявся на нічліг не тільки мандрівник якийсь, а й лісар чи полонинська людина (С. Пушик. Карпатське літо, 255); Було це ранньою весною 1943 року. Пасмо Чорногори мерехтіло в сонці, покрите льодом та снігом. Полонини та плаї вже звільнилися з оков сніжної та довготривалої зими, лиш місяцями лежали ще великі плати нестопленого снігу. Долина ріки Чорного Черемошу починала зеленіти молоденькою травою, а місяцями зацвіли ранні весняні квіти. Та радости з надходячої весни не відчувалося в селі **Зеленому** (Р. Яримович. Джуфко, 53); Василь Баюрак пристав. Він, правда, родом із Дори. Ото Ямна, **Зелене**, Микуличин, Дора – то все були добра коротницького старости Цетнера, найбільшого дідича у горах. Села ці багато давали опришків – от і цього Баюрака (Г. Хоткевич. Довбуш, 387); Стежка ця за течією ріки бігла в один бік на Ясенів і з Буковецького перевалу вже дорогою через Яворів простягалася на Косів, Заболотів, Коломию, і розчахуючись у Ясенові біля панського двору, – на Устеріки, Білоберезку, Розтоки, Кути, а проти течії і теж понад річкою – на Жаб'є, Бистрець, **Зелене**, а ще далі ген-ген губилася у чорногірській і мадярській сторонах (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 153); Та як нас так отут катували, то в **Зеленім***

коло Явірника зібралось двох братів – добре озброєних хлопців – і ще якийсь третій до них пристав, і почали вони громити поляків – від Явірника аж по Жаб'є (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 118).

ЗЕЛЕНЕ УРОЧИЩЕ Назва урочища. *А вчора на Зеленому урочищі гуцульська вдача всі загати пом'яла* (Р. Федорів. Пароль «сонце», 223).

ЗЕЛЕНИЙ див. **ЗЕЛЕНИЙ ПОТІК**

ЗЕЛЕНИЙ КУТ Назва села. *З того часу мої блокноти заповнювались уривчастими записами про Маріку, найбільше я привіз нотаток з її рідного села Зелений кут* (Р. Федорів. Маріка, 58).

ЗЕЛЕНИЙ ОЛЕНЕЦЬ Ім'я фольклорного героя, персонажа художнього твору. *Першим відполуднував син Червоної Лані і Рогатого короля Зелений Оленець* (Р. Федорів. Таїна, 157).

ЗЕЛЕНИЙ ПОТІК, ЗЕЛЕНИЙ Назва потоку на полонині **Джерджа** неподалік села **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області. *На Зеленим Потюці, на сонячній полонині Джерджа, збудували хату* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 190); *– Дозимуємо в Джерджі, на Зеленому Потюці* (В. Гжицький. Опришки, 195); *Довбуш тільки посміхається із того здивування тим посміхом, як ото великий пан показує приїжджим гостям-провінціалам пишній свій маєток – Джерджа си називає... А потік цес то си називає Зелений* (Г. Хоткевич. Довбуш, 397).

ЗЕЛЕНИЙ ЮРІЙ Назва християнського свята Дня Святого Юрія, яке відзначають 6 травня. *Була вже ніч, ніч під Юрія Зеленого, верхи розцвіли десятками ватр – аж кєр-вавилося небо* (Р. Федорів. Жбан вина, 147).

ЗЕЛЕНИЦА див. **ЗЕЛЕНИЦЯ**

ЗЕЛЕНИЦЯ, ЗЕЛЕНИЦА Назва села, що зараз стало присілком села **Зелена** Надвірнянського району Івано-Франківської області. *У селі Зелениці Надвірнянського району на потоці Чернику вода падає з десятиметрової висоти* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161); *Часом це розкидання грошей приходило ніби ні з того ні з сього,*

видно, просто від повноти душевної. Так ніби трапилося раз у Зелениці, де на Спаса, коли люди йшли до церкви, Довбуш ніби взяв решета й почав розсівати гроші на дорозі (Г. Хоткевич. Довбуш, 236).

ЗЕЛЕНІ СВЯТА Те саме, що **ЗЕЛЕНА НЕДІЛЯ**. *– Може й прийдуть нявки купатися сюди, але не сьогодні. Вони бо аж на нявський Великдень, ади, на Зелені свята виходять на світ* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 45); *Перед зеленими святами підійшли до Розток* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 54).

ЗЕЛЕНЧАК Прізвище персонажа художнього твору. *Дівчина відразу впізнала Зеленчака* (М. Яновський. Конюшина для козулі, 76).

ЗЕЛЕНЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *У Бистриці, за Надвірною, – розповідає лісник Зеленчук, – жив Мадар, що заклинав від укусів гадюк, від бідюці, від різних хвороб* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 43); *А ви, Миколо, будете мати. Я знаю, з ким маю справу. Ви думаете, що мені не достає керонів? Коби я стільки щасливих років прожив, скільки їх до мене пхається. Ой, ой. І Дземюк, і Зеленчук, і... ну що я буду їх всіх перераховувати?.. Є їх скільки хочете... Але нащо мені таких паршивих керонів? У мене бутин як писанка і я хочу мати годного керона, бізівного газду* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 100); *– Це монастир! – каже Зеленчук. – Я нераз ходив туди на відпуст з мамою* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 50).

ЗЕЛЕНЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Зеленчук**. *У сідловині Осіку зібралися Зеленчуки й близькі сусіди* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн. 2, 347).

ЗЕЛЕНЧУК МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Іван розпитував панича про деталі. – Та це мабуть Лесева Параска, що за Миколою Зеленчуком, не знаєте? – Ага... Це неприступна яловичка* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 55).

ЗЕЛЕНЧУКОВА ДОЦЯ Присвійний прикметник до прізвища **Зеленчук** та ім'я персонажки художнього твору. *А Доцю Зеленчукову тямиш?* (Р. Федорів. Жбан вина, 92).

ЗЕЛЕНЧУК СЕМКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Був собі і жив собі в одному гірському колгоспі ватаг на ймення Семко Зеленчук* (Р. Федорів. Карби, 126).

ЗЕЛЕНЬ Назва гори в селі **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. *Сіріло. Тихо проходив лагідний гірський день. Похили верхи космацькі світлішали й поволі, мов з-за темного екрана, показували контури свої. Он Зелень. Так гора називається, на якій розложився сам Космач. По убогах – хатки, хатки, а вже далі, під вершок, і нема* (Г. Хоткевич. Довбуш, 438).

ЗЕЛЕНЮКОВА ВАРВАРКА Присвійний прикметник до прізвища Зеленюк та ім'я персонажки художнього твору. *Не встиг Іван Лук'янович оглянутися, як Дмитрусь виріс, увібрався в силу. А парубкові своє – полюбив Варварку Зеленюкову, дівчину з сусіднього ґруня* (М. Яновський. Гірське серце, 55).

ЗЕЛІНСЬКА ІРКА (ІРА) Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Вони показалися майже одночасно – Гриць Вурцига із забинтованою головою. За ним – технік Федір Брустурняк. Їх наздоганяла Ірка Зелінська, бухгалтерка* (М. Яновський. Гірське серце, 139); *Коли на другий день вранці Скальник зайшов у кабінет лісничого, Мирон Михайлович Спасюк сидів за столом разом з бухгалтеркою Ірою Зелінською* (М. Яновський. Гірське серце, 17).

ЗИЗДА ТИМКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *За перелазом стояв Тимко Зизда. Тимко був її ровесником* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 19).

ЗИТИНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Зитинюк. *Я познакомився з Джуфком в часі німецької окупації 1941 року. Тоді я був надлісничим у надлісництві Явірник. Джуфко був тоді також у лісовій службі. Був побережником жаб'ївського надлісництва. В часі советської офензиви я евакуював заряд надлісництва на Захід, сам однак, відтятий лінією фронту вернувся до Зеленого та тут замешкав у гостинному домі п. Зитинюків.*

Джуфко був тут частим гостем та оповідав мені свої переживання, які тут описую (Р. Яримович. Джуфко, 54).

ЗИМІР Назва колишньої залізничної станції в селі Лазещина Рахівського району Закарпатської області. *На двірцях Зімір, Лазещина, Ясіня багато паротягів, порожніх і повних вантажних і особливих вагонів* (У. Самчук. Гори говорять, 80).

ЗИНДЕЛЬ Ім'я персонажа художнього твору. *В дійсності його ім'я було Зіндель, але гуцули назвали його по своєму Дзінділем і під цією назвою знали його в цілій околиці* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 91).

ЗИНКА Ім'я персонажки художнього твору. *За те всі знали, що вертка Зінка сохне за Славком...* (В. Шкурган. Син, 54); *3 протилежного боку села стоїть горда Кичерка. Ця сама, яку Зінка зі «страстного четверга» підпалювала* (О. Дучимінська. По ранніх роках, 83).

ЗИНТЮК Д. Прізвище та ініціал імені персонажа художнього твору. *Мистецтвознавці часто ілюструють свої книжки косівською керамікою. Д. Зінтюк, П. Баранюк, П. Тимчук, П. Кошак... – багато було відомих майстрів* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 79).

ЗІРКА 1. Кличка кобили. – <...> *Підемо, Зірко! Погладила рукою Зірчину гриву, а та, мов під дотиком чародійної палички, рушила з місця* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 93).

2. Кличка корови. *Була на осідку корова – її вигадували найніжніші імена – Білянка, Ружка, Зірка; біля неї ходила, її пестила й доглядала вся родина* (С. Склярченко. Карпати, т.2, 137).

ЗЛОТНИК Прізвище персонажа художнього твору. *Несподівано Чепелюк змінив русло розмови: – Казав-ем вам про старого майстра над майстрами. Всяка річ йому корилася. Жив тут недалеко, під Буківцем. Називався Злотник. Той мав руки! Таких тепер нема* (М. Яновський. Голуба парасоля, 320).

ЗЛОТНИЦЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *У дворі держить управителя, великого вірняка свого. Він назива-*

ється Злотницький. Оповідали старі люди, що той **Злотницький** зайшов колись до села босий з одною паличкою в руці. Впросився до пана на службу та й скоро став його правою рукою (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 45).

ЗЛОТНИЦЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Злотницький**. Але як довідався якось про Боршів, / Зрадів я дуже і рішив вернутись, / Бо ще ж не всіх **Злотницьких** ти скарав... (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 162).

ЗМАГАРНЯ Назва кутка у селі **Криворівня** Верховинського району Івано-Франківської області. *Дес му вповіли, шо Довбуш у Криворівні, у **Змагарні*** (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 462).

ЗМІЄНСЬКИЙ Назва кутка в **Жаб'є**. А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до Жаб'ївської громади належать Багна, Чорногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долішня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом *Красне*; а ще *Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блхавка, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ЗМІЯНКА Назва полонини неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини **Плай, Кринта, Підкринта, Скупова, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурупів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний*** (С. Пушик. Карпатське літо, 288);

ЗМІЯНКИ Назва гори поблизу села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області *Мокнуть церковні велети, їхні голоси спускаються з небес, покидають вовнисті хмарки і вже різними барвами граються на землі: розкидаються червоними биндами по плаїках, русявими кучериками в'ються попід верхи, кованим сріблом стеляться Річками попід скелі, гарячо-жовтим полум'ям б'ються Магурою, золотом скапують просічними пляями Голів, зеленасті-*

*ми згардами замаюють **Зміянки**, косицями вкривають **Калавуру*** (Р. Єндик. Регіт Арідника, 195).

ЗОЗУЛЯЧОК СОЗОНТ Прізвиське та ім'я персонажа художнього твору. *Старий Лесь мав з пакетом чимало клопоту: спочатку дав його прочитати колгоспному сторожеві **Созонту Зозулячку**, бо той при нагоді і без нагоди хвалився, що служив колись «при уланах» в самому цісарському Відні* (Р. Федорів. Маріка, 52).

ЗОЛОТА див. **ЗОЛОТА РІКА**

ЗОЛОТА БАНЯ Назва села на Мараморщині в Румунії. *«Не задержуйтеся в Сиготі, але йдіть далі рікою і зайдете в село: **Золоту Баню**»* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 33); – *Ніхто ж не ме знати. Зненападу ек ударити, то хуч не знати їкий фестунок мож узети. Хіба би лиш **Золоту Баню** не взяв, бо сокочена дуже* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 277); *Бувало, наші люде ходили з бриндзами аж до **Золотої Бані**, до Бистриці та до Фальчі Бані, а ни лишень до Сигота* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 170).

ЗОЛОТА БИСТРИЦЯ Інша назва ріки **Бистриця Солотвинська**. *Є ріки-сестри, що пливають від Карпат на північ – Чорна й **Золота Бистриці*** (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 203).

ЗОЛОТА ЛИПА Назва річки в межах Золочівського і Перемишлянського районів Львівської області та Бережанського та Монастирського районів Тернопільської області. *Він внутрішньо відсахнувся, гадаючи, що вчепиться розцілювати та пригортати, а відтак залементує: «Вернувся!» – на весь **Сторонець** і на всі сторониці – путилівські, усть-путилівські, селятинські, голошинські... Аж до **Гребениці, Бистриці і Золотої Липи*** (Р. Андріяшик. Сторонець, 5); *Є дві сестри **Липи** – Гнила й **Золота**, що впадають у Дністер з лівого боку* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 203).

ЗОЛОТА РІКА, ЗОЛОТА Назва річки в межах Коломийського району Івано-Франківської області. *Зробивши добрий гак, заїхав із боку **Печеніжина** у **Рунгури**. Він цю землю любив, як і **Ясенів**. Склеяста рунгурська*

земля виростала відразу над рікою, яку одні звали Сопівкою, інші – **Золотою**. Лиха дорога вела вздовж **Золотої ріки** (Б. Бойко. По голови... По голови..., 59).

ЗОРИНА Кличка корови. *Вона четверта з ряду дістала сіна, а диви – вже перебігла Красулю і Зорину* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 359).

ЗОРИВЧАК АННА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *У Коля не-рівно билося серце до іншої – до Анни Зорівчак* (М. Матіос. Нація, 123).

ЗОЦАКІВ НИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ігій петємо! Ану-ко підім-таки та подивимося, чей не витрутуть?! – обізвався Зоцаків Никола* (М. Павлик. Вихора, 174).

ЗОЦАКОВЕ Назва ґрунту, посілости у передмісті **Косова**. *Іздавна й досі скачуть ми в очах замітавки, кочерги, поліна, праники, граблі, вила, горшки, що летіли в голови людські; причувається крик і сварка, що билися й чубилися бувало при діленні люде на кожнім великім ґрунті, що генде перед моїми очима на Купчаковім, Зоцаковім,*

Штефуринім, Бойкиничевім, Чібійовім, Ковалевім... і скрізь, а скрізь (М. Павлик. Вихора, 264).

ЗУБАЧ Кличка вовка. *І ось настала та чорна мить, коли вовк Зубач відчув, що його стинає смерть* (М. Яновський. Останній стрибок, 229).

ЗУСЬКА Ім'я персонажки художнього твору. *З долини йде захекана приспанка Зуська* (У. Самчук. Гори говорять, 78).

ЗАГІНІОХ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Зоряли ранні зорі, як сестра Катерина дала знати Василю про несподівану смерть покійного Юри. Василю як се вчула, то мало що не вмерла в зворушенню, з жалю та переполоху. Борзоборзісько дала Василька малого до Зягінюха Івана, а сама духом долів, в погоню за своїм Юрою* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканогового Юри, ч.1, 549).

ЗЮНИКІВ Присвійний прикметник до прізвища Зюник. *Віталику, а це чій з тобов? Ба', Ромко – мій однокласник. Він з тої хати за ріков, шо ми навесні з вами разом на похорон ходили... – Йой! А шо – Зюників?* (В. Шкурган. Переказ, 89).

И

ИВАН див. **ІВАН**

ИВАНКО див. **ІВАНКО**

ИВАНЧІК див. **ІВАНЧІК**

ИВАНЮЧЧИНА Присвійний прикметник до прізвища Іванюк. *Весіле й ни в тот*

бік, шо вни пропали, далі веселилоси без потемку: Горбоватюків Улашко Іванюччінов молодичев так потресав з усеї сили в данци, шо аж її за ребра пошипував, та так пристійно цілив її у очі, шо аж ни змигав очіма (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчїк, 228).

І

ІВАН', ИВАН, ЙВАН Ім'я персонажа художнього твору. *Іван був дев'ятнадцятою дитиною в гуцульській родині Палійчуків* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 178); *Поступово так, що й сама того не помічала, приходило і оселялось в ньому полхливе, непевне, мов вогонь неопалимої купини, почуття до Івана* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 12); *Бойки були з-нід Перегінська, теж три брати – Іван, Василь та Федір* (Г. Хоткевич. Довбуш, 100); *З його насіння всі верстви роду пішли, восьмеро*

легенів, як орлів, – Танасій, Олекса, Степан, Іван, Микула, Петро, Федь, і він, останній, Максим, правнук Федора, прозваного Лупієм (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 11); *Рад-нерад мусів Іван четвертого йти* (О. Манчук. Непростий мертвец, 50); *І найстаріший син Іван, той, що поїхав до Канади, і Богдан, якого носило по всіх галицьких криміналах, і Юрко, що його вбили шандарі, і навіть наймолодший Мирон – всі вони любили вітцівську землю* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 11); *Четверо дітей – Варварка, Федусь, Дунусь*

і Миколайчик, – мама Катерина й дід **Іван** дивилися на Корниля так, ніби він мав зараз розірвати тут бомбу (М. Матіос. Нація, 68); – Як тебе звати? – питає Довбуш. – **Іван** з Рахова! – Будеш у мене перший! (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 30); Без гомону пішли дорогами крутими, / Минули вже село, спустились за курган... / Там легінь осторонь один пішов за ними, / З сопілкою в руках – це рекрут був **Іван** (М. Марфієвич. Галата, 57); – А я вам одно поможу? Буду старатися примирити з вами Танасія або **Івана** (А. Крушельницький. Рубають ліс, 312); **Іван** розпитував панича про деталі (М. Козоріс. Чорногора говорить, 55); Першим пішов у глину найстарший – **Іван** (М. Яновський. Наймолодший, 22); – **Іва!** Може би так скочити на Вигоду викупатися в Черемоші. Мені вже надоїло хлюпатися в Річці як дитині в цебрику (Р. Єндик. Звідки беруться мольфарі, 86); – **Іва!** Іванцю! Та пробуркайся! (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 199); – **Іва**, йдеши? – покликав враз його хтось із гурту (М. Дзюба. Укриті небом, 29); На, біднику, най Бог прийме за **Іванову** Душу (О. Манчук. Великдень, 74); – **Іва**, чи ти не тямиш, припадком, як то та молодиця називається? (Р. Єндик. Пояс чеснотливости, 197); Багато він уже біди з-за сього мав, а якби не **Йван**, то хто знає, що був би ще пацив, а так Іван уже його пантрує, як око своє в голові (Ю. Федькович. Серце не навчити, 267); – Та ми доїли саме вівці під вечір. І **Йван** цес (показав на хлопця, Дідушкового сина) теж із нами був, помагав доїти (Г. Хоткевич. Довбуш, 425); В вікно найперша зиркнула Марічка: – О, дедьо **Йван** приїхав, дедьо **Йван!** (А. Малишко. Франко в Криворівні, 412); Треба далі йти тим шляхом, що клялися діду **Йвану**... (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 176); – Почекай, браччіку **Йва**, я зараз! – гукав од стаї спузар, і вже звідти долітала до Івана його співанка (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 200); – А, ти, **Йва**, чого стоїш як процьки, га?.. питає Микола. – А ходи, май, сюди! (М. Козоріс. Чорногора говорить, 305).

ІВАН² Назва дзвона. В ту ж мить, ніби підтверджуючи його думку, ударив на дзвіниці «**Іван**», йому відповів «Петро», і по-

лилась над містом густа басовита мідь (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 215).

ІВАНА див. **ІВАНА ПРЕДТЕЧІ**

ІВАНА КУПАЛА, КУПАЛА, ЙВАНА КУПАЛА Назва традиційного східнослов'янського свята, яке відзначають вночі перед святом **Івана Предтечі** 7 липня. Ой в ніч на **Івана** та й на **Купала** / Красна дівчина долю шукала (М. Влад. В ніч на Івана Купала, 20); Особливо велелюдно тут на **Івана Купала**. Цілу ніч молоді палить ватри і пускають згори палаючі колеса – видовище грандіозне (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 127); Гуцульська донька лежала в густій траві за поляною, буйне лісове зілля геть-чисто її сховало, над зеленню виднілася лише золота голівка, дівчина не знала Довбушевого клопоту, вона ще й не бачила Олексу, рвала навколо себе косиці, сплітала їх у вінок, мов на свято **Івана Купала**, і співала собі: ...Посію його по каменю. / Як той, мамо, пісок зійде... (Р. Федорів. Жбан вина, 63); Карпатське літо сплітало собі вінок на **Купала**, а опришківська ватага ось уже десятий день бралася походом через гори і ліси на бойківський Болахів (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 329); Не знав, з яким нетерпінням чекала недавно **Йвана Купала**, коли то папороть цвіте опівночі (В. Гжицький. Опришки, 60); У неї було дуже світле лице, як у сонця на світанку на **Йвана-Купала**, але була вона не в фаті (П. Федюк. Самотня зірниця, 63).

ІВАНА ПРЕДТЕЧІ, ЙВАНА ПРЕДТЕЧІ, ІВАНА, ІВАНЦЯ Назва християнського свята Різдва Хрестителя Господнього, яке відзначається 7 липня. Над простоволосими головами зорі із золотим жнивним серпом посеред небесного поля, перед очима – вогні Болахова у глибині ночі, а на устах – молитва. Не завжди мали змогу її творити, ось і зараз в напад квапились, але ж сьогодні різдво **Івана Предтечі**... (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 337); <...> Часи змінюються, і ми змінюємось разом з ними! На Юрія-скотаря, брате, я носив сукману спудея, а на **Йвана Предтечу**, видиш, волосяницю послушника, – Адам на огрудді смикав за витканий з кінської волосіні підрясник, що туго облягав його стебелькувату фігуру (Б. Загорулько.

Чорногора, кн.1, 384); [ГУЦУЛ:] *І ні Дідька вам, ні Пана, – / Від Івана – до Івана...* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 167); [ПАНИ:] *А від Іванця і до Степанця <...> / Хай кожна жінка має свого забавляння...* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 166).

ІВАН-ГОРА Інша назва гори **Піп Іван**. *Високо, ген за темними лісами, височать снігові вершини Говерли, Туркула, Петроса, Татаруки й Іван-гори – там живуть гірські вітри* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гірські вітри, 202).

ІВАНЕЦЬ Прізвище персонажа художнього твору. *Тому вже є пару років, як лишили покійного Іванця на ніч самого, а свічка була висока, зігнулася й з ізолов'я на лице упала, та так обпала лице, що най Бог боронить!* (М. Матіос. Нація, 239).

ІВАНИ¹ Збірна назва персонажів художнього твору за іменем **Іван**. *Я вже раз вам говорив, що як-сте переступили цей поріг, то ви вже студенти: значить, не Гаврили, Михайли, Данили, Івани, Грицьки та Юрки* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 71).

ІВАНИ² Назва хлібів, які використовувалися в обрядовості коляди. *Мама пекли два «Івани» і два «Василі» – так хліби називали* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 150).

ІВАНИХА, ЙВАНИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Іван**, персонажки художнього твору. *Учителька йшла не сама. Речі їй помагала нести всюдисуца господиня Іваниха (так її називали), обачлива, молода ще жінка з приємним, співчутливим обличчям* (М. Яновський. Шкільна фотографія, 247); *На загороді Іваниха доїла корову, а діти поспиралися з цього боку то руками, то бородами на ворині та дивилися й сміялися, як брикало телятко* (М. Павлик. Вихора, 168); – *Чуєте, Йванихо, а що у вас такий вигляд, як би вас Цвичок цієї ночі обертав?* (М. Матіос. Солодка Даруся, 42); – *Галиця ти підкамenna! Поганка! – Згинь! Згинь! – Аби-с спухла! Аби-с не дочекала! – Йванихо, та в неї, ади, калюхи відслонені!* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 54); *А Йваниха обіськала Марічку і старою дранкою кров із свого чоловіка обтирала* (Марко Черемшина. Коване Євангеліє, т.2, 208).

ІВАНИШКА Пестл. до **Іваниха**, ім'я персонажки художнього твору. – *А ви ж мене, – каже, – не вирядите, Іванишко?.. Бо я вже не вернуся: Я на смерть іду!..* (М. Павлик. Вихора, 169).

ІВАНІВКА Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. – *Страшні справи, ясновельможний пане! Довбуш зі своєю зграєю поницив панські садиби в Добротові, Товмачику, Устерічках, Вербіжі. У Ланчині убив наглядача, в Іванівці – пана* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 87).

ІВАНКА Пестл. до **Іванна**, ім'я персонажки художнього твору. *Молода дружина Іванка поховала Миколу в селі Сопові під Коломиєю, звідки він родом був* (С. Пушик. Карпатське літо, 259).

ІВАНКО, ІВАНКО, ЙВАНКО

1. Зменш.-пестл. до **Іван**, ім'я персонажа художнього твору. *Погодившись у ціні за комірчину, Василь кинув куток бесаги і повернувся за Орисею та Іванком* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 12); *Івчитьсь Іванко, вчить мову Природи: / що Черемош шепче, смереки шумлять, / кучеряві трави що говорять з квітами – / і що хочуть пташки щебетом сказати* (О. Дучимінська. Черемош говорить, 94); *Збігленят і вмерлих у Юр'яни було багато: Ілько, Марічка, Васютка, Йванко, Петрусько, Дмитрик, Танасій, Василько, Стефко, Філіп, Анничка й Докійка* (М. Матіос. Нація, 7); *Гонориласи, що її Іванко буде письменним чоловіком, бо вона навиділа розумних, письменних людей* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 131).

2. Пестл. до **Іванко**, ім'я персонажа художнього твору. – *Втомилась, Марічко?.. – Втомилась, ая! / Поміг би доїти зранку, / Аби не дрімала любка твоя, / Марічка твоя, Іванку* (М. Карпенко. Ходить сон коло вікон, 139); *Шо ж, йди, Іванку, – покірно обзивалась Марічка* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 188); ... *Жила у Синегір'ї вдова – Юлина Откаліха... І був у неї єдиний син – Іванко* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 41); *Йванку, мій, Йванку! Братику злотий! / Де тебе тепер переслідити? / Чи в садочку на листочку? / Чи в травиці на росиці / Чи у верхах на камінню? / Чи у хаті на*

задвірю?.. (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 46); – *Псович завжди перший виходив із канцелярії, а **Йванко** залишався двері засувати на ніч* (В. Гжицький. Опришки, 63); – *Пішли, **Йванку**, – шарапа вона за руку чоловіка. Але Івана не пускав старенький гуцул, що в чомусь палко переконував його* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 131); – *На, **Йванку**, зелен курмей та й повісся, песій сину* (Р. Федорів. Жбан вина, 144); *Насипаю я у кіш нараз мливо, а вона підсміхається: – Не разуйте, **Йванку**, лиш питлюйте, брачіку, бо ваші гості разового хлібця в рот не возмут...* (Марко Черемшина. На Купала, на Івана, т.1, 225); // у колом. *І ти Довбуш і я Довбуш, / Оба Довбушуки... / Чує **Йванко** на недобре, / Моцні в брата руки!* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 29).

ІВАННА Ім'я персонажки художнього твору. *І не знаходила собі місця та Аничка, а чи Юліна, чи **Іванна**, теплого вечора, темної ніченьки дожидаючи* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 8); ***Іванна** з Василем доспівалися про червону калину такої, що у Сибір їх відвезли і дотепер там тримають* (М. Матіос. Солодка Даруся, 20).

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК Нова назва міста Станіславова, адміністративного центру Івано-Франківської області. *Прикро, що упорядники альбому «Леся Українка. Життя і творчість в документах, фотографіях, ілюстраціях» не вмістили листівки «Спомин з Буркута», що як мені відомо, зберігалася донедавна у Стефанії Володимирівни, в **Івано-Франківську**, і на цій листівці залишили свої автографи майже всі, хто влітку 1901 року відпочивав і лікувався у Буркуті* (С. Пушик. Карпатське літо, 236).

ІВАНОЧКО, ЙВАНОЧКО Пестл. до **Іванко**, ім'я персонажа художнього твору. *Не журися, **Іваночку**: / І ти ще добудеш / У господи того щастя!* (Ю. Федькович. Де-зертир, 174); *Брат **Іваночко** – трохи старший хлопець. / З Олексиком, як два дубочки, схожі. / Я з **Іваночком** мав би добрий клопіт, / Слабкішого той збиткувати зможе* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 9); – *Ой, **Йваночку**, не тре...* (Р. Федорів. Карби, 115).

ІВАНЦЬО Пестл. до **Іван**, ім'я персонажа художнього твору. *Іва! **Іванцю!** Та*

пробуркайся (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 199).

ІВАНЦЯ див. **ІВАНА ПРЕДТЕЧІ**

ІВАНЧИК, ІВАНЧІК 1. Зменш.-пестл. до **Іван**, ім'я персонажа художнього твору. *Ще заки село пробудилося, дядя заставили **Іванчика** поцілувати неню в руку та й на віз на сіно сідати* (Марко Черемшина. Бо як дим підіймається, т.1, 234); *А **Іванчик** из хати ни до школи так раненько йшов, а своїми дорогами играв* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 131); *Аді, так міні си жінка минула, ек би харькнув. Та вид чього си, **Іванчику**, минула?* (О. Манчук. Дохторе, 68).

2. Пестл. до **Іван**, ім'я персонажа художнього твору. *«Нема, – каже, – **Іванчика**, нема братика мого рідного, нема! А мені все причувається, що він іде; він недалеко мене, він прийде!»* (Ю. Федькович. Три як рідні брати, 310); *Тай дідови **Іванчікови** ни було гани за флосеру* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 32).

ІВАНЧУКОВА НАСТУНЯ Присвійний прикметник до прізвища Іванчук та ім'я персонажки художнього твору. *Поважно позасідали навколо ватри та розказують новини: про смерть Івана Панчука, що з туги за братом переставився, про нові весілля, про те, як **Настуня Іванчукова**, переступаючи вориння, викрутила собі ногу* (Р. Єндик. Чорногорські шуми, 125)

ІВАСИК Зменш.-пестл. до **Івась**, ім'я персонажа художнього твору. *Надійшов сусіда, шос зговори, а оба дивляться туди, на царинку, де мають на зеленім яскравім тлі червоні кінці хустки, і біжить-підбігає **Івасик*** (Г. Хоткевич. Злочин природи, 334).

ІВАСЬ Пестл. до **Іван**, ім'я персонажа художнього твору. *Із Рунгур були три Жолобека – Гринь, **Івась** і Федір, і ше оден Федір із Ключева із Долишнього* (Г. Хоткевич. Довбуш, 100).

ІГНАТІВ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *–Що?! Куме! Ти би паскудився з онтими хлистиками, не до вас мовлячи, теперішніми парубками. Лиш сідай, кажу! обійдемося ми без їх весілля –*

каже господар, *Ігнатів Іван* (М. Павлик. Вихора, 172).

ІГНАТКІВ ЮРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Довгопол щось хотів відповісти, але до них наближався секретар сільради Юрко Ігнатків...* (М. Матіос. Нація, 14).

ІГНАТЮКІВ СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Але не дванадцять легенів мав, як оповідають люди, а всього лиш п'ятьох: брат Іван, два брати Дрончуки з Дори, Смикайло і Семен Ігнатюків* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 66).

ІГОРКО Зменш.-пестл. до Ігор, ім'я персонажа художнього твору. *Вуйна Настя вхопила мене за руку, притягнула до себе, сказала пошепки: «Не можна, Ігорку»* (П. Федюк. Ріка, 13).

ІГОРЦЯ Назва християнського свята, яке відзначають на честь святого покровителя цього імені 18 червня та 2 жовтня. [ГУЦУЛКА:] *А від Ігорця і до Григорця / Хай кожна жінка має свого... малосольця чи меланхольця...* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 166).

ІГРЕЦ див. **ІГРЕЦЬ**

ІГРЕЦЬ, ІГРЕЦ Назва гори неподалік села *Буковець* у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Леся Українка та Климент Квітка були зачудовані цією церквою у полоні смерек і річкою Рибницею, що починалася за Яворовим, де гори Буковець та Ігрець, а тут, трохи нижче церкви, де закінчується Яворів, річка творила водоспад-гук, і показував ребра-скали верх Соکیلський, що тягнувся до Черемоша* (С. Пушик. Карпатське літо, 240); *У чистій просині розвидня побачив безлісну вершину Ігреця, над якою маревів сизий дим вогнищ* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 352); *Се ж так близько! От коли б вийти троха на грунь за хатою, – видно верхи криворівські, видно Ігрець, Синиці* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 214); *Нехай малює посічі й діброви, / і сон-траву, васильок і чебрець, / і крапельку Олексової крові, / й сліди опришків на горі Ігрець* (Г. Турелик. Серпневий хліб, 57); *Над річковов долинов та над кітловинами Білого*

й Чорного Черемоша, від Скупови по Круглу, Деречок, Буковинські Кичіри, Писаний Камінь, Ігрець, Бубки та по Костричу лежєла фалдистим помостом сірава густа мрєч, укриваючі широчезнов рівнев, єк одзеро, всі долини й кітловини, виповнеючі так, шо лиш дес-ни-дес визирали з сірої мраки шпилі гір – кичири, отак би ніби голови заклетих королів, шо то цілим своїм тулубом аж по самісіньку шию купалиси в сухім сиватим мори мраки (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 370); // образн. *А дрібний яловець схопився зі сну і аж затрусився з переляку. Вставали всі. І Кострича, і Піп-Іван, і Смотрич, і Магура, і Погар, і Ватунарка, і Ігрець, і Синиці, і Писаний Камінь* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 13); // образн. *Ігрець закурився, земля парувала, од Чорногори бігли безперестанку хмари та виливались дощі, на які збоку світило сонце* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 212).

ІЛАК Варіантне ім'я до **Ілля**, назва персонажа художнього твору. *Старий Ілак, що як Харон, супроводив із цього світа усіх умираючих свого села, шамкаючи, почав голосно говорити молитву. Люди захрестилися* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 318); *Найдужче катувати вони Петра П., бо то був він легінь дужий та моцний. Сікли його отим колючим ялівцем по голові, а кров чуріла, отак із чуркала. Казали Ілакові Д. підставити крисаню. А як тої крові начуріло отек з горнятка, змусили Ілака ту кров пити* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 117).

ІЛАКІВ ЮРА Присвійний прикметник до **Ілак** та ім'я персонажа художнього твору. *Затрембітали трембіти на усі гори. Трьох трембітарів подають сумну звістку, що на цес бік переставився Ілаків Юра* (О. Дучинська. Трембітали трембіти, 112).

ІЛАКОВИЧ СЛАВКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Ні, це просто не вкладалось в голову: Оріся Лісна і Славко Ілакович* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 328).

ІЛАШ Варіантне ім'я до **Ілля**, назва персонажа художнього твору. *Але у Ілаша таки світилося світло* (Марко Черемшина. «Грушка», т.1, 64).

ІЛАШКА Назва дружини за іменем чоловіка **Ілаш**, персонажки художнього твору. *Усі за покотом плакали. Челядь перервала «грушку» в хоромях і коло одвірків сльози рукавами обтирала. Чорні стіни здригалися, луску жалю з себе скидали. Плачі наперхали зів'ялими чічками на **Ілашку**, а смерть їх на сивім волоссі докруг тварі уклала терновий вінок сплітала. Гейби під важким бервеном у землю потавала пишина, та годна, та гречна газдиня робітна* (Марко Черемшина. «Грушка», т.1, 68).

ІЛАШКО Пестл. до **Ілаш**, ім'я персонажа художнього твору. *А брат з ватажними парубками так зиваються, та частують, та припліскують, та додають охоти, в одного гуля та гуля, а топірчик і не дотикається його, в одно понад головою шумить, аж старі люди дивуються, а Калина вам – справді калина; лиш що калина в гаю цвіте та не говорить, а наша Калина і цвіте, і сміється, і говорить, і моргається подеколи з **Ілашком**, часом і засоромиться трошки, бо легінь не знає вже годі та часом щось і скаже, що й сам не знає, що він казав, – ну, пропав, та й доста того, – се вже й сліпий далі уздрів би, не так ми* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 247).

ІЛАЩУК МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Михайло **Ілащук** з малої дитини – круглий сирота* (М. Матіос. Солодка Даруся, 81).

ІЛЕМНЯ Назва села в Рожнятівському районі Івано-Франківської області. *Вже проскочили **Ілемню*** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 215).

ІЛИНЕЦЬ Назва села. *Газда випитав його звідкіля, як називається, а Довбуш сказав, що він зі села **Ілинець** і називається Петро. Крім того назвав тата, маму, отамана і пана іменами, які сам повидумував. Говорив так певно і гладко, що газді навіть на думку не прийшло сумніватися в те* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 32).

ІЛИНЦІ Назва села в Снятинському районі Івано-Франківської області. *Поминули **Ілинці*** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 192).

ІЛЛІ Назва християнського свята, що відзначається 2 серпня. *Отару пора згони-ти, а ватаг чогось мнєцкає, так якби то йому **Іллі**, а не друга Богородиця. А ті тварюки розлазяться корчами, гейби мана їх водила. До того ще й нагулькуватий Пилип пса сп'яну вгробив, най би його Перун колись так батогом тевкнув! Нاپився, шибайло, та й хотів перти серед ночі кудись у рипу, ще й гайду з собов тягнув* (І. Андрусак. Лесь (фрагмент самознищеного поезофільму), 123); *О, Фросинині товаришки з повені всі пішли би тепер за нею, та лишилось їх лиш три: вона, Катерина Будячка... і Василина Шиманська, чийого Прокопа грім убив на самого **Іллі*** (М. Матіос. Нація, 95); *А змії заснули в норах ще на **Іллі*** (Р. Федорів. Жбан вина, 178); *Ми вдихали сіно цього світу / навіть заміновані в скалі. / Ангели Старого Заповіту / горні трави косять по **Іллі*** (В. Герасим'юк. Ми вдихали сіно цього світу..., 47).

ІЛЛЯ Ім'я персонажа художнього твору. *Відколи вмер її неньо **Ілля**, вона сама собі рада і влада* (М. Матіос. Нація, 22).

ІЛЬКО Варіантне ім'я до **Ілля**, назва персонажа художнього твору. *Сини (Петро – поштар у Соколівці, Василя з лікарні привезли, **Ілько** – шофер колгоспний) поклали батька в домовину* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 181); *Тому півняча завзятість **Ілька** потроху холоне, а на вузьких щаках не так бують рум'янци* (М. Стельмах. Над Черемошем, 13); *– Ет, най ватаг **Ілько** для газди занадто не старається – пошанівок і так один* (Р. Федорів. Жбан вина, 41); *Збігленят і вмерлих у Юр'яни було багато: **Ілько**, Марічка, Васютка, Йванко, Петрусько, Дмитрик, Танасій, Василько, Штефко, Філип, Анничка й Докійка* (М. Матіос. Нація, 7).

ІЛЬЦЯ 1. Назва річки в межах присілків **Жаб'є Волова**, **Криве поле**, **Ільця** Верховинського району Івано-Франківської області. *Чорний Черемош приймає до себе Альбінець-потік та Попадю з-під полонини Лостун і Чивчин, а потоки Добрин та Шабений – то вже такі річки, як і ота **Ільця**, що в Жаб'ї <...>* (С. Пушик. Карпатське літо, 249); *Скрізь потоками – Дзембронєю, Бистрецем, Красником, **Ільцею** – сполучаються з головною долиною ріки менші доли-*

ни; <...> (А. Крушельницький. Рубають ліс, 239).

2. Назва гори неподалік селища **Верховина**. // образн. *Безводня, Ільця і Синиця, / Магорка, Вінця і Пушкар, – / Немов розсипали коралі, / Що в доли котяться з-під хмар* (О. Олесь. На зелених горах, т.1, 215).

ІЛЬЦЯ ГОРІШНЯ Назва кутка в **Жаб'є**. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать Багна, Черногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долішня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блихава, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ІЛЬЦЯ ДОЛІШНЯ Назва кутка в **Жаб'є**. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать Багна, Черногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долішня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блихава, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ІЛЬЧИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Ілько**, персонажки художнього твору.

– *Слава, Йсу, Ільчихо!* – *Слава навіки. – Ти, небого, гейби чогось перестрашена? Чей же не мене ти настрашилася?* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 106).

ІМСТИЧЕВЕ Назва села в Іршавському районі Закарпатської області. *Зупинка на узліссі була для нас останнім перепочином – внизу, за річкою, лежало Імстичеве* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 370).

ІМСТИЧЕВСЬКИЙ МОНАСТІР Назва монастиря в селі **Імстичеве**. *Я розумів, чим викликано таке збіговисько до Імстичевського монастиря преміального духовенства: Дьюла Папп щедро жертвував на церкву* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 372).

ІРШАВА Назва міста, адміністративного центру Іршавського району Закарпатської області. *Вона піде на Іршаву, а я горами і хащами повернуся назад у загін* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 376).

ІСПАС Назва села у Вижницькому районі Чернівецької області. – <...> *Уже шляк трафив дідичів з Іспаса, Пнів'я, Брустур, Пістиня, Соколівки, комісарів княгині Яблонівської з Шешор і Космача, уже пішов землю їсти орендар з Дебеславець, Бані Березівської... – Війт Островський з Красного, – підказав Жупник* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 337).

ї

ЇЛАК Варіантне ім'я до **Ілак**, назва персонажа художнього твору. *І хреститься праворуч неї Ілациха, в котрої лиш Бог знає, де її Ілак подівся* (М. Матіос. Нація, 90).

ЇЛАЧИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Їлак**, персонажки художнього твору. *«Амінь. Пропало...» – не встигла подумати Фрозина гаряче, як із бабинця одночасно ступила до панотця Дмитрошка, передавши дитину котрійсь із жінок, і згорблена Ілациха, про яку Фрозина начисто забула* (М. Матіос. Нація, 101).

ЇЛАЧЬОК Зменш.-пестл. до **Їлак**, ім'я персонажа художнього твору. *Менця дівта:*

Джюнда, Їлаччок тай Одокійка обступили ййго наокола, серед хати, з тим рогом пороху в руках (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 123).

ЇЛАШКА Пестл. до **Їлак**, ім'я персонажа художнього твору. *Закладав Михайло того літа вориння в полонині черемошнянського двірника Іллі Джуряка – Їлашка посільському, то сходяв додому з гір лише на неділю* (М. Матіос. Солодка Даруся, 92).

ЇЛЕНА див. **ОЛЕНА**
ЇСИНІВ див. **ЯСЕНІВ**

Й

ЙВАН див. **ІВАН****ЙВАНА КУПАЛА** див. **ІВАНА КУПАЛА****ЙВАНА ПРЕДТЕЧІ** див. **ІВАНА ПРЕДТЕЧІ****ЙВАНИХА** див. **ІВАНИХА****ЙВАНКО** див. **ІВАНКО**

ЙВАНОВИЙ БОРИС Присвійний прикметник до імені **Йван** та ім'я персонажа художнього твору. *Звуть його Андрій, покерло Филип'як, родом із Пасічної, а служив у Трибушанах на Угорщині. – У кого? – Рік у вихрести Василя, а витак у Бориса у Йванового* (Г. Хоткевич. Довбуш, 406).

ЙВАНОЧКО див. **ІВАНОЧКО**

ЙВАН СВИТИЙ Ім'я великомученика Івана Сучавського. *Була «свичена вода двоєка: – одна вид нашього пан-отця тут на Бани а друга, тота, що в плескатій флеш-шєні, була з Сучяви спид свитого Йвана». Був сік з розсохатої берези «вімішєний з сушєним калом вид чьорного, варє, собаки; тим си вмиває на відлів і три рази си цєго-кушіє до схід сонца, як вас хто наврочіт; то вид цєго ліку так, єк би вам слабість шьо с руков видвернуло!»* (І. Березовський. Худан, 30).

ЙВАНЦЬО Зменш.-пестл. до **Йван**, ім'я персонажа художнього твору. *А коли хто питав небораку, чи багато має дітей, відповідав з гіркою іронією: «Та де! Небагато! Тільки Кирильцьо і Йванцьо, Гаврильцьо і Семенцьо, Настунька і Марічка, і кривий Павло з Михаськом, Анниця і Маринця, Кася і Орися... Та вже наче всі, але ні – ще трєс у віві...»* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 331).

ЙОГАНКА Ім'я персонажки художнього твору. *– Ти не видів моєї Йоганки?* (Р. Федорів. Маріка, 94).

ЙОЙЛИК Ім'я персонажа художнього твору. *«Того ранку» – оповідав бувало Данило, – «коли я пристав був до опришків, я конєм дігнав їх на Текучі, саме тоді як вони спинилися були перед корчмою небіщика Йойлика, щоб одпочити й горівки набрати.*

Між них я угнав верхом мого коня. Всі вони відразу догадались, що й мені забаглося до них пристати та з ними погуляти» (І. Березовський. Худан, 19).

ЙОНАШ Ім'я персонажа художнього твору. *Хіба я не знаю, що там жєє Йонаш, великий пан і лісничий?* (У. Самчук. Гори говорять, 36).

ЙОРДАН, ОРДАН Назва християнського свята Водохрєстя, яке святкуєтьєся 19 січня. *Колядували, звичайно, від Різдва до Йордану, заки обходили всі хати – при дорозі та й у верххх (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 111); Слуг тримав собі більше як двадцять; а стара Петриха, бувало, приєгаєтьєся, що хіба лиш в ордан водиці п'є, бо вона, знаєте, в скоромну днину лиш молоко, а в пісний день лиш мід солодєнький попивала, а коли хотіла вина, то пішла у земник та й наточила собі, якого хотіла, бо стояло воно в неї бочками – і угорське, і волоське, і усїляке, а меди аж позацвітали були* (Ю. Федькович. Штефан Славич, 281).

ЙОРДАН-ВОДОХРЕСТЯ Те саме, що **ЙОРДАН**. *Там не мали права ні сьогодні, ні завтра, ні післязавтра, а на Йордан-Водохрєстя на їхніх воротях мусів бути хрєст з чорною стрічкою* (П. Федюк. Людина з того світу, 98).

ЙОРДАНСЬКА ВОДА Назва води, освяченої на **Йордан**. *З найтемніших закутків виганяла злого духа вода Йорданська...* (М. Дзюба. Укриті небом, 134).

ЙОРКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Йорко**. *Мало хто пам'ятає, коли ті Йорки самі спокійнилися, чи хто їм поміг подякувати цьому світові* (М. Матіос. Солодка Даруєя, 27).

ЙОРКО Прізвище персонажа художнього твору. *Йорчихою звалася, бо чоловік у неї був Йорко* (М. Матіос. Солодка Даруєя, 27).

ЙОРЧИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Йорко**, персонажки художнього твору. *А щоб провідати тата, коло клубу треба звернути поза Йорчиху, кажуть у сєлі <...> Йорчихою звалася, бо чоловік у неї був Йорко* (М. Матіос. Солодка Даруєя, 27).

ЙОСИП, ЙОСИФ Ім'я персонажа художнього твору. *А далі Естер чомусь завжди ходила селом простоволоса, в неодмінному супроводі дітей – Андреї, Йосипа та Юдіти* (М. Магіос. Нація, 44); *Йосип, отой гуцул, – мило мені його зараз ізгадати, коли усміхнеться – таке у нього лице тоді симпатичне* (Г. Хоткевич. Гуцульські образки, 446); *Та, мабуть, збоявся старий Йосиф з Потока навіть неживого Довбуша* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 255).

ЙОСИФ див. **ЙОСИП**

ЙОСЬКА Зменш.-пестл. до **Йосьо**, ім'я персонажа художнього твору. *Йоганка народила мені онука, Йоську* (Р. Федорів. Маріка, 94).

ЙОСЬО Варіантне ім'я до **Йосип**, назва персонажа художнього твору. *Всього приносив Йосьо з Лючі: знав хитрючий корчмарик, коли гуцулові треба догодити, аби лишень не займали його опришки* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 23).

К

КАБИН ФЕДІР МИХАЙЛОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. – *На вас надійшла скарга односельчанина Федора Михайловича Кабина* <...> (В. Шкурган. Кашкет, 66).

КАДНЮЧОК Прізвище персонажа художнього твору. – *Ає... То таки правда. Що то Каднючок знайшов у потоці у себе коло хати у лісі старий розіпрілий ручний млинок, що опришки у нім мололи собі дзерно на муку.* (Г. Хоткевич. Довбуш, 111).

КАДОБІВ Присвійний прикметник до прізвища Кадіб. *І коровина здобувала рів за ровом на змеліорованих мочарах, які після тої гаспидської роботи засохли, мов тік, і взялися будяками, як дубиною. Якось Латку зацитькав. Та під захід сонця змучена овіддям і спекою вона вкралася через рів із засмердженою водою під Кадобів сад* (Б. Бойко. Остання надія, 160).

КАЗІК Варіантне ім'я до Казимир, назва персонажа художнього твору. – *Та за якого Казіка? – Та же за Бобака! Казав він учора до мене: «Ви, Танасіюхо, називайте мене Казіком – ми ж нечужі собі» – лагідно казала Василина* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 165).

КАЗЬО Варіантне ім'я до Казимир, назва персонажа художнього твору. – *Здибав мене вчора панич Казьо і каже: «Чи чули, що муть будувати школу?»* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 216).

КАЛАВУРА Назва ґруня в селі **Красноілля** Верховинського району Івано-Франків-

ської області. *Ниделеко від попа, під Калавуров, жив Юрій Бровка* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 126); *Мокнуть церковні велети, їхні голоси спускаються з небес, покидають вовнисті хмарки і вже різними барвами граються на землі: розкидаються червоними биндами по плаїках, русявими кучериками в'ються попід верхи, кованим сріблом стеляться Річками попід скелі, гарячо-жовтим полум'ям б'ються Магурою, золотом скапують просічними пляями Голів, зеленастими згардами замаюють Зміянки, косицями вкривають Калавуру* (Р. Єндик. Пояс чеснотливости, 195).

КАЛАВУРЯ Прізвище персонажа художнього твору. *Його сестру, що була віддана за Бісаком у Буков'єні, у молодім віці зігнав із світа Калавура* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 135).

КАЛАЧ НІНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *З Ніною Калач я познайомилася скоро* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 128).

КАЛИНА Ім'я персонажки художнього твору. *Калина ж мала подати знак до виходу вчора звечора або сьогодні зранку* (М. Магіос. Нація, 109); *Геть вище Березівської Бані, на збочі гори Рокити, під темним лісом сірілася низька хатина і стайня з загородою, що належала до повдовілої гуцулки. Насті Підпеньчучки. Ще перед десяти літами зайшла сюди Настя зі своїм мужем Николою та дочкою Калиною, десь з околиць далеких гір* (І. Березовський. Худан, 29); *Лиш не жеслуйте Василька, лиш по*

плечях луп, луп, аби темив цесу грушку, бо Глашка добра була, Гнатова хлібця давала. Мой, хло', гупайте, таже-сте дужі, таже-сте йкас парубія! Дужше, ше дужше, отак, отак, по-циганци, ей-га! Гі-гі-гі! Василина піде за Федя, Гафія піде за Леся, **Калина** за Михяла, Одокія за Гната. Ото буде колачі хрупати, ото буде мені прошивки вишивати. Гі-гі-гі! (Марко Черемшина. «Грушка», т.1, 66); Заки йому се брат розказував, вишли сестри з церкви, узяли свою **Калину** (так вона звалася) попід руки і повели на базар, а брат моргнув на парубків, та ну ж усіма й собі на базар за дівками (Ю. Федькович. Люба – згуба, 245).

КАЛИНКА Пестл. до **Калина**, ім'я персонажки художнього твору. *Господи, що покохала його наша тихонька Калинка, а він її!* (Ю. Федькович. Хто винен?, 276); [Анничка:] *Це хто пасе маржину? Гей, Калинко!* (В. Зубар. Вітрова донька, 76).

КАЛИНОВИЙ ОСТРІВ Назва села. *Він був добрим газдою в Калиновому Острові* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 19).

КАЛИНОЧЬКА Пестл. до **Калинка**, ім'я персонажки художнього твору. // у колом. *«Ой маю я топір острый тей дві порошници, / Та й не дамси в зуби лехам живцем ізловити. / Не бануй-ко, Калиночко, не край серце своє, / Ск не в горах то у небі знайдемси обоє!»* (І. Березовський. Худан, 16).

КАЛИНЦІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Калинець. *Ідесь в Караганді чи на уралах, / Чи бозна-де і у яких світах / Розтоцькі Джуряки, Калинці, Матіоси / Не ви-вми-ра-ли!!! / Бо ще живуть. / На Кінашці* (М. Матіос. Нація, 180).

КАЛИНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Калинюк**. *«Краса Карпат, чудові ліси», – кажеш, мій друже. А я кажу – і люди, наділені чарівною силою, вмінням, глибокою любов'ю до свого. Тисячі й тисячі простих гуцульських прізвиськ – рахівські Сухани, Дячуки, богданські Шорбаки, **Калинюки**, білинські Валійчаки, квасівські Шумеляки, ясінські Візавери, Тулайдини, – а за кожним прізвиськом велика душа криється, сповнена щирості і чистих*

поривань (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 219).

КАЛИНЮК МИКОЛА Прізвиське та ім'я персонажа художнього твору. *А ген, вище, на мілині, не затихав стукіт сокир. Тут Петро Попенко, **Микола Калинюк**, Андрій Томащук, інші славні плотогони збивали дараби, зв'язували облуплені бервена, готували пружні весла-опачини, свердлили отвори для дротяних мотузків – словом, готували плоти до сплаву* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Так було..., 211).

КАЛИНЯКОВА ГАФІЯ Присвійний прикметник до прізвиська **Калиняк** та ім'я персонажки художнього твору. *Як умерла була **Гафія Калинякова** – та, що за неї казали циганка, то дуже якось був зачервонився в неї лівий бік лица* (М. Матіос. Нація, 240).

КАЛИНЯКОВИЙ ДМИТРО Присвійний прикметник до прізвиська **Калиняк** та ім'я персонажа художнього твору. *Бо як Катеринка Василя Миколайшиного вмерла без свічки, то в якімсь часі свічку передали покійним **Дмитром Калиняковим*** (М. Матіос. Нація, 233).

КАЛНИШЕВСЬКИЙ ПЕТРО Прізвиське та ім'я кошового отамана Війська Запорозького Низового, видатного українського державного, культурного та релігійного діяча, персонажа художнього твору. *Ще березневе сонце як слід не підігріло землю Великого Лугу, аби вона зазеленіла, ще жайвір не попробував свого сріблястого голосу, провіщаючи весну, ще до Яреми-запрягальника було два тижні, а старший економ зимівників **Петра Калнишевського** заповзятий Маценура витурив козаків у далеку дорогу* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 4).

КАЛНИШ ПЕТРО ІВАНОВИЧ Прізвиське, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. Те саме, що **КАЛНИШЕВСЬКИЙ ПЕТРО** «<...> Тільки знай, то не його волики із позолоченими рогами. У нього лишень пара сірих, <...> а всі решта – старшинське тягло. **Калниша. Петра Івановича**. Він у нас дукар на все Запорозжя. <...>» (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 5).

КАМІННА БАГАЧКА див. **КАМ'ЯНА БАГАЧКА**

КАМ'ЯНА БАГАЧКА, КАМІННА БАГАЧКА Назва скелі біля села **Усть-Путила** Путильського району Чернівецької області. *Путила-річка випикує велике півколо, наче для того, аби надивилися очі на Кам'яну Багачку* (С. Пушик. Дараби плывуть у легенду, 330); – *З різних днів і літ, Юре, біжать потоки у Черемош. До Німчина стримлять сліди віків, як леготи з Яловичори. То ніби молитви вічності. От стоїть на плитті водоспаду, скільки тріщин на скиді Камінної багачки, стільки й вродженого суду над дитиною <...>* (Р. Андріяшик. Сторонець, 6).

КАМ'ЯНЕЦЬ Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкорушний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурачик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивійора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

КАПЕТУТЕРІВ Присвійний прикметник до прізвища **Капетутер**. *А там, на тому боці, плутається ногами котрийсь кучерявий газда з набутку, – та й крикне почерез ріку до такого самого кучерявого, що вертає з Капетутерової корчми* (М. Магіос. Солodka Даруся, 103).

КАПЕТУТЕР ЛАЗАР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Потім двері озвалися скрадливим, ледь чутиим голосом Лазаря Капетутера – господаря корчми* (М. Магіос. Солodka Даруся, 103).

КАПІТАН ІВАН ІВАНОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. *Це у нас перший секретар райкому таке прізвище має: Іван Іванович Капітан* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 78).

КАПІТУЛЬНА Назва вулиці в місті Ужгород. *Ішов Капітульною і згадував Лойзу* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 216).

КАПЛИВЕЦЬ Назва водоспаду в селі **Микуличин** Яремчанської міськради Іва-

но-Франківської області. *Можемо провідати Капливець у селі Микуличин* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161).

КАПЛИЧЧИН ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до прізвища Капличка та ім'я персонажа художнього твору. – *Ні коло кого так в колгоспі хлопці і чоловіки не засакують та не крутяться, як коло тебе. І той Ілько Михайлюків, і Василь Капличчин, і Комарів Микола* (М. Дзюба. Укриті небом, 115).

КАПУЛЬ Назва гори в гірському масиві **Яловичари**. – *О-о! То ти коло Капуля був. Капуль – той верх у нас сі називає. А ото що, кажеш, широкий – то Томнатик* (Г. Хоткевич. Довбуш, 441).

КАРАДИЧ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А люди всі якраз нам і відповістили: – Янко, – кажуть, – відослав єї перстень. Висватав собі другу, багачку, – у Василя Карадича, коли знаєте* (Ю. Федькович. Сафат Зінич, 298).

КАРИЙ Кличка коня. – *Давай! Но, Карий! Гаття! Гаття, малолітражний!* (О. Кундзіч. Верховинець, 259).

КАРПА Прізвище персонажа художнього твору. *А, Иванчик, що дівивси збоку, то лиш усміхавси тай фалив ватага Карпу оперед мішенниками <...>* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 336).

КАРПАТИ Назва частини гірської системи Східних Карпат у Західній Україні від верхів'їв Сяну до витоків Сучави. *Праліс шумів глухо, таємничо, на смерекових колісках гоїдалися нявки, поруч у гуцаках постогнував Чугайстер – добрий дух Карпат* (Р. Федорів. Жбан вина, 27); *Довелося сліпому відрубувати від оскраженілих кріпаків – побратимів з Понадзбруччя і Карпат* (Р. Андріяшик. Сторонець, 109); *Хірург весь свій вільний час проводив у славній горондівській корчмі серед старшин УСС. Там він зустрів найгарнішу з бачених жінок – Анну Ялівцівську з Карпат* (Т. Прохасько. Непрості, 76); *Мов той Чугайстер, міряю Карпати...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 64); *Остап залишився в Карпатах* (Р. Яримович. Сміхун, 26); *Ще такого не чули зелені Кар-*

пати (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 38); – *Правила рубок головного користування в Карпатах були затверджені у п'ятдесят сьомому...* (М. Яновський. Гірське серце, 6); *Фронт підійшов до Карпат і заборсався в горах* (У. Самчук. Гори говорять, 55); *Кому з них вдалося втекти за Збруч, за Карпати: хто гниє по в'язницях?..* (О. Кундзіч. Верховинець, 228); *На сріблотно-золото / Не проміняти / Життя опришківське, / Гори Карпати* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 30); *Над Карпатами зорі світання. / Гей, брати, прокидайтесь від сну! / Стануть дійсністю наші бажання... / Моє серце віщує весну!* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Моє серце віщує весну, 17); *Діялось давним давно це, / Кілька сотень літ назад. / Та й тоді світило сонце / Для високих гір Карпат* (В. Григорак. Скарби Довбуша, 4); *Ти у степу сумуєш за Карпатами, / Мені ж в Карпатах сниться рідний степ. / Тож будьмо на любов завжди багаті ми: / Вона в степу і в горах проросте* (Р. Юзва. Ти у степу сумуєш за Карпатами, 8); *Десятник Смик, чванливий паливода, / Оповідав раз тисячний пригону: / «Як я в Карпатах бився з москалями / (А мав тоді мадярочку вродливу), / Тоді я сам забрав в полон, на диво, / Весь полк московський»* (О. Бабій. Гуцульський курінь, 39); *Сяду я над бором коло хати, / Пальці покладу на сопілчину / Та й заграю про мої Карпати, / Ніби серцем трохи супочину* (Д. Павличко. Моя сопілка, 6); *І я відчула, в мене шлях один – / В Карпати* (Н. Стефурак. В моїй руці лишився теплий сік, 29); *Кричали птиці у Карпатах, / біля хат, на хатах, / на причілках сонячних, / дощатих* (М. Пилатюк. Кричали птиці в полонинах, 7); *Не дала мені мати / Ні світлиць, ні дукатів, / Лиш дала небо синє / Та зелені Карпати* (Б. Радиш. Віно, 16); // образн. *У синяву підносяться чолом / Тут буками взеленені Карпати...* (М. Рильський. Карпатські октави, 224); // образн. *Перед самим від'їздом, повернувшись з Демидівського колгоспу, Ілля одержав листа од Ганни, і зразу ж до нього наблизилися сині Карпати, чарівне Покуття* (М. Стельмах. Над Черемошем, 102); // образн. *От і знову в позолоту / Одягаються Карпати – / Літо скінчило роботу, / Літо хоче подрімати* (М. Карпен-

ко. От і знову в позолоту, 151); // образн. **Карпати**, **латані Карпати**, / *З дитячих літ я пам'ятаю вас* (О. Василяшук. Латані Карпати, 13); // образн. *Темніють доли. Мовчать Карпати. / Стомлене сонце лягає спати* (О. Олесь. Ніч на полонині, т.2, 221); // образн. *Поета том в кульбабах потонув. / Чутки... Зима і в травні при тиранові... / Карпатам повернуло на весну, / А серце... жде людську. Непланову* (О. Князький. Тоді здавалось: наших гір нема..., 8); // образн. *На березі Пруту / я стою у весняній задумі, / а за плечима Карпати / хвилюються* (М. Аронець. На березі Пруту, 25).

КАРПАТІЯ Варіантна назва **Карпатської України** – короткочасного державного утворення 1939р. *Вклякнувши в шанці під Трибушею, Себастьян уявляв собі, як лепсько могло би вийти з тою маленькою Карпатиєю, яку він, скориставшись вселенським хаосом, може оборонити сам* (Т. Прохасько. Непрості, 123).

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА Назва автономної республіки у складі Чехо-Словацької України в 1938-1939рр., української незалежної держави на гірській частині території **Закарпаття** з 15 березня до кінця травня 1939р. *Мицканюк – зеленський газда, пантував у цьому році велику і гарну березівську полонину Чивчин. На полонині була велика стая з просторою клітою, були кошари, були застайки. Була також чистенька, з кругляків, полонинська хата, з танку якої був вид на долину Чиремошу та на Гриневські гори. На західний південь був вид на хребет Чивчинських гір. Поза хребтом простяглася Карпатська Україна* (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 70).

КАРПАТСЬКИЙ Відносний прикметник до **Карпати**. *Олекса з частиною загону поспішав через Карпатський хребет у Ясіня, куди навесні переселилася Марічка* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 223); *Смерекові вітри у Карпатських краях / тихо плачуть чиймись піснями / і виходять думки на заобрійний шлях, / мов шукають за давніми днями* (Н. Попович. Смерекові вітри у Карпатських краях, 66); *За своє сорокарічне життя ловив рибу від воркітливих Карпат-*

ських потоків до річки Геріут в Афганістані (В. Шкурган. Син, 44).

КАРПАТСЬКІ ГОРИ Те саме, що **КАРПАТИ** *Генде вгорі крилато гніздютси / беркути горді з Карпатських гір* (В. Шкурган. На дідовій печі олені б'ються, 36); *Біг по небі / Білий кінь мій / За Карпатські гори* (Б. Радиш. 22 червня 1941-го, 14); *Мене також чекала згуба, / Нужда і безробіття вир – / Я син простого лісоруба, / Гуцула із Карпатських гір* (Д. Павличко. Я син простого лісоруба, 5).

КАРПОВІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Карпів. *Мати з сином поневірялися по наймах, аж поки бездітне подружжя Карпових взяло малого «соловейка» на виховання* (С. Пушик. Карпатське літо, 261).

КАРП'ЮК Прізвисько персонажа художнього твору. *Такий би шлях до краю змучив, / Як у поході зайвий в'юк, / Коли б не трапивсь балакучий / Гуцул на прізвиське Карп'юк* (М. Карпенко. Дорога пнеться вгору, вгору..., 127).

КАРП'ЯК Прізвисько персонажа художнього твору. – *З волі пана бога милосердного, за декретом егомосці пана нашого милостивого, короля великої Речі Посполитої притягнені до права злочинці державні Олекса син Івана Гончарука із Косова, Стефан син Карп'яка з Жаб'єго-Слупейки!..* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 32).

КАРЧИН Назва села в Сколівському районі Львівської області. – *Ось, пише мені пан Гаєвський з Карчина, – взяв Потоцький зі столу листа* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 135).

КАСЯ Зменш.-пестл. до **Катерина**, ім'я персонажки художнього твору. *А коли хто питав небораку, чи багато має дітей, відповідав з гіркою іронією: «Та де! Небагато! Тільки Кирильцьо і Йванцьо, Гаврильцьо і Семенцьо, Настунька і Марічка, і кривий Павло з Михаськом, Анниця і Маринця, Кася і Оріся... Та вже наче всі, але ні – ще троє у вісці...»* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 331).

КАТЕРИНА Ім'я персонажки художнього твору. *Ой, була-була в тих же самих*

Стебнях дівка Катерина (Г. Хоткевич. Камінна душа, 101); *Четверо дітей – Варварка, Федусь, Дунусь і Миколайчик, – мама Катерина й дід Іван дивилися на Корниля так, ніби він мав зараз розірвати тут бомбу* (М. Матіос. Нація, 68).

КАТЕРИНКА Пестл. до **Катерина**, ім'я персонажки художнього твору. *Крохмалюків Янцьо приступився до печі, нахилився д ватрі і лускав льолькою по вузлію, аж іскри спали на всі боки, і Катеринка вхопила ноги із припічка і спустила на землю* (М. Павлик. Вихора, 173); *А Катеринка як довідалася на другий день, що Дмитрика взято, – мов скам'яніла, мов заніміла* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 111); – *Як ся маєш, Катеринко? Файна-с, як завше?– привітався Козьмак до намальованої, гордовитої, зосередженої і лагідної красуні, яка дивилася на нього зі стіни* (М. Яновський. Фреска на стіні, 39).

КАТЕРИНКА МИКОЛАЙШИНОГО ВАСИЛЯ Ім'я із зазначенням прізвиська та імені батька персонажки художнього твору. *Бо як Катеринка Василя Миколайшиного вмерла без свічки, то в якимсь часі свічку передали покійним Дмитром Калиняковим* (М. Матіос. Нація, 233).

КАТЕРНА Назва лісу. *А в Святинському повіті коло села Тростянець, у лісі, що називається Катерна, показують Довбушеву криницю, котру сам Довбуш викопав* (Г. Хоткевич. Довбуш, 454).

КАТРІНКА Варіантне ім'я до **Катеринка**, назва персонажки художнього твору. *Німа Катрінка також лиш на мигах показує, і ніхто її дурною не називає* (М. Матіос. Солодка Даруса, 20).

КАТРУСЕЧКА Пестл. до **Катерина**, ім'я персонажки художнього твору. *Та приходь до нас зчаства, аби обізнатись. З Катрусечков!* (Ю. Федькович. Циганка, 161).

КАЦЮНЯ Пестл. до **Кася**, ім'я персонажки художнього твору. – *Кацюню, подзвони в Полянки, скажи, що в нас загата... Хай не пускають дараб!* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 86).

КАЧМАЛА Прізвисько персонажа художнього твору. – *Ха-ха-ха, – і собі, обсмикую*

чись, хтиво засміявся **Качмала** (М. Стельмах. Над Черемошем, 92).

КАЧУЛІВСЬКИЙ СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. **Качулівський Семен** з Семненінсков молодицєв перси наперед скрипки данциувати <...> (П. Шеке-рик-Доників. Дідо Иванчік, 227).

КАЧУРІВСЬКИЙ Назва гірського хребта неподалік села **Микуличин** Яремчанської місьради Івано-Франківської області. *Котроїсь ночі, коли Михайло Дубей подався в полонину знести масла і бринзи, відчинив він прикладом двері Дубеєвої хати, вивів Маріку Мамчучку, а тепер Маріку Дубеїху до старезного дуба на краю **Качурівського** і мовив з притиском, гейби наступав на слова: – Ти носила своєму братові їсти у сховок (І. Андрусяк. Реставрація снігу (повість-метафора), 144).*

КАШЕВКО ЕМІЛІЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Череповська затрималась у Вербівцях на півмісяця. Її, можна сказати, виручила уродженка села – піонервожата **Емілія Кашевко** (М. Яновський. Шкільна фотографія, 246).*

КАЩУЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Кашук, персонажки художнього твору. *Підскочила Жабокряхича. За нею Тодориха, **Кашучка** і все чорнороте воїнство отця Герасима (В. Сичевський. Ча-клунка Синього Виру, 60).*

КВАСИ Назва села в Рахівському районі Закарпатської області. *Не марнуючи часу Себастьян і Беда випили вино і поїхали аж у **Кваси**, де стояв автобус-бар. Своєю уявну війну Себастьян оголосив програною (Т. Прохасько. Непрості, 124); А Павло, обнявши Марійку, гнав щосили в напрямку **Квасів** (У. Самчук. Гори говорять, 51).*

КВІТКА Прізвище українського музикознавця-фольклориста, чоловіка Лесі Українки, персонажа художнього твору. *23 липня ранесенько Леся і **Квітка** сіли на звичайну сільську фіру і з Криворівні доїхали до тодішнього села Жаб'я, а теперішнього селища міського типу Верховини (С. Пушик. Карпатське літо, 247).*

КВІТКОВСЬКИЙ АНДРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. При-

вели **Андрія Квітковського** – стратили. Вловили і Бісика – замордували. Третім мав піти він. Хотілося жити, а не вмирати. Витримав уже два суди, витримав катування, не сказав панам жодного правдивого слова про себе і товаришів, окрім розмаїтих байок (Б. Бойко. По голови... По голови..., 24).

КВІТЧУК, КВІЧУК Прізвище персонажа художнього твору. – *Скільки братчиків від нас пішло! – журився ватаг. – Андрій Лаврів, Іван Рахівський, Джамиджуки, Палійчук, Цюперяк, **Квітчук** – усі відважні хлопці. Так, ніби Живі шматки вирвали з тіла. І щемлять, ой, як щемлять ці рани! (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 172); – А що, правда, – посмілювався **Квітчук**, що сидів поруч з братами, і блимнув сердито на Івана Бойчука (Л. Качковський. Довбушева пісня, 198); Пішов до Цюперєка – а там – ого! Вже Серечик утік, Мартинчук утік, **Квітчук** утік. А син Цюперєків каже, що прийде згодом, бо шош... у трунку коле... та й ніби голов болит... (Г. Хоткевич. Довбуш, 396); По відході вояків Довбуш наказав викопати братську могилу і поховати в ній трьох убитих побратимів: Кригу, Василя Баюрака з Дори і **Квітчуга** з Порогів (В. Гжицький. Опришки, 174); Филип Нарога пішов, Юр Серечик, жвавий Гриць Мартинчук – все це з Ясеня. **Квічук** іще. Сам він був родом із Порогів, але служив у Ясені, у Митюка (Г. Хоткевич. Довбуш, 376); Жид у крик і кинувся на Баюрака з кулаками. Повилізали жиденята, жидівка і підняли вереск. **Квічук** з Порогів вдарив барткою жиди так, що він упав приголомшений на землю (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 39).*

КВІЧУК див. **КВІТЧУК**

КВОЧКА Інша назва сузір'я **Стожари**. *Здибаємося на цім місці, як **Квочка** стане над тою горою, – показав Довбуш (Л. Качковський. Довбушева пісня, 218).*

КЕВЕЛІВ 1. Назва потоку, лівої притоки **Чорної Тиси** в Рахівському районі Закарпатської області. *В ті часи Анні десять-дванадцять. Яюсь вони купалися у кількох потоках за один короткий вересневий сонячний день, **Кевелевом** зійшли аж до Тиси. Вирішили не*

вертатися в гори, поки не стемніє (Т. Прохасько. Непрості, 90).

2. Назва села в Рахівському районі Закарпатської області. *З'їздилося туди багато людей з Кевелева, Тиси, Лазецини, Стебно-го* (У. Самчук. Гори говорять, 12).

КЕВЕЛІВСЬКА Відносний прикметник до **Кевелів**. *У штабі повідомили, що маю йти в долину, до Кевелівської школи* (У. Самчук. Гори говорять, 237).

КЕДРИНЕЦЬ Прізвисько персонажа художнього твору. *От і жили у древній, уже порохнявій гражді, яку ще клав той Шумей, або ж по-іншому Кедринець, що, як оповідали, народився з кедрини, з лісового шуму* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 61).

КЕДРОВАТА, КИДРОВАТА, КЕДРУВАТА 1. Назва гори неподалік села **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області. *Всі знають про гору Кедровату і про легендарну печеру, відому на всі Карпати* (В. Гжицький. Опришки, 183); *Рано вранці Довбуш із Бойчуком походжали схилом Кедроватої* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 95); – *Федь!.. Федько! Той зупинився, обернувшись, блиснув великими білками вуглистих очей. – Що?– Давай перескапемо. – На Кедроватій* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 89); *Єк кінчаєси Гаджіла, више Кидроватої, то там зверху є комора на чистім полі. Там є кагла. Дуже така кагла далеко йдет, але то нічо. Треба тов каглов лізти, аж ізлізеш у нашу кухню, шо ми собі їсти варили. А трохи далі з кухні піти, то там є наші леговища, де ми лежали* (Г. Хоткевич. Довбуш, 172); // образн. *Місяченько з високості! – Спить ще Кедровата* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 11).

2. Назва полонини неподалік села **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області. *А на полонині Кидроватій показують сідець Довбушів. – Єкси виїдеши на Кидровату, то треба трохи піти у долину, й там коло гребня на полі стоїт сідець* (Г. Хоткевич. Довбуш, 453); – *Несіт мене в Кидровату: ой там стоє дві елиці – то дві мої ба й сестриці; стоє там два свірчки – то ди мої два браччики... Беріт же мя на*

топори, несіт же мя в Чорні гори (Г. Хоткевич. Камінна душа, 194); *Сумувала Васулиха: / – Ой, біди зазнає / й лиха... / В полонині Кедроватій / Вівці буде пасти, / Вік свій бідувати...* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 5).

КЕДРОВАТИЙ, КИДРОВАТИЙ 1. Назва гірського масиву **Чорногори** неподалік села **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області. *Або Никорак Федір. Він у Кидроватім пасе все; на горі Ротало стая. А сам із Микулічина. Звинний, сильний і теж підходящий хлопець* (Г. Хоткевич. Довбуш, 219); // образн. *Чорногора блистить до сонця, але з півночі у дебрах ще біліють широкі верстви снігу. Кедроватій ожив і гуде, гей би рій джмелів блукав по ньому. Та це не джмелі, а легні позбиралися вже і ватага ждуть. Кругом них безмежний простір без кінця і краю, під ними доли, над ними небо сміється до них* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 37).

2. Те саме, що **КЕДРОВАТА** 1. *Вище Кедроватого, за Гаджіною, серед полонин, є висока, стрімка скеля* (В. Гжицький. Опришки, 251).

КЕДРОВАТИЙ ВЕРХ Те саме, що **КЕДРОВАТА** 1. *Десть там Кедроватий верх, де Олекса Довбуш вівці пас* (С. Пушик. Карпатське літо, 252).

КЕДРУВАТА див. **КЕДРОВАТА**

КЕРНИЧНИЙ Назва потоку в селі **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Йшли не до Черемошу, а на потоки Альбин, Похребтина, Рибалець, Керничний...* (С. Пушик. Карпатське літо, 266).

КЕФОРІВ Прізвисько персонажа художнього твору. *По мамі я, мабуть, унаслідив замилування до коней. Дуже часто я заходив до стайні, до фірмана Петра. Він саджав мене на коня. Але Петра забрали на війну. При конях помагав сусідський хлопець Іван Шатрук, Кефорів. Він здавався мені дуже великим, і я хотів уже таким бути, як він. Він мав дванадцять літ, а я шість* (Р. Яримович. Сміхун, 25).

КИДРОВАТА див. **КЕДРОВАТА**

КИДРОВАТИЙ див. **КЕДРОВАТИЙ**

КИРИЛЬЦЬО Зменш.-пестл. до Кирило, ім'я персонажа художнього твору. *А коли хто питає небораку, чи багато має дітей, відповідає з гіркою іронією: «Та де! Небагато! Тільки Кирильцьо і Іванцьо, Гаврильцьо і Семенцьо, Настунька і Марічка, і кривий Павло з Михаськом, Анниця і Маринця, Кася і Оряся... Та вже наче всі, але ні – ще трое у вісї...»* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 331).

КИРИЛЮК СТЕФАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І не один опришок, клякнувши серцем, бачив серед них своїх кривих. Стефан Кирилюк єдину сестру-білявчину Марічку з розпачливо заломленими над головою руками і божевільними очима, у розірваній сорочці – такою випустив її старий дідич з своїх покоїв... Олекса Головчук свою наречену Орясю, зняту з бантини батьківської стайні – без кровинки на будь-якому лиці, з пасмугою сивини через непокриту по дівочому косу* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 335).

КИРЛИБАБА Назва села у повіті Сучава в Румунії. *Далеко від Луковиці є село Кирлибаба* (С. Пушик. Карпатське літо, 293).

КИСЕЛИЦІ Назва села у Путильському районі Чернівецької області. *Мабуть, треба було заночувати у Волянського в Розтоках, хоч додому й лишалось менше десяти кілометрів: Киселиці, Тораки – й Сторонець* (Р. Андріяшик. Сторонець, 115); *Від нас знов ходжують до шістьох сіл на храми – ходять до Сергіїв, у Плоску, до Тораків, до Киселиців, у Дехтинець і у Довгополе, ба декотрі ходять аж у Шипіт або тяр аж у Молдовичу* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 242).

КИЧЕРА Назва гори. *Івана розбудило яскраве світло, що увірвалося в хату крізь вікна. Сонце виростало за чорними зубцями лісу, що підносився навпроти Кичери* (М. Яновський. Гірське серце, 75); *Виорали і Палагні, виорали і вдовиці Явдосі, це просила Анна з Кичери, але мусіли відмовити, бо ніч уже ловила за очі* (П. Федюк. Збуй, 79); [СТЕПАН:] *Куди їм на нашу Кичеру? Німець не дурний, за одну голову класти кілька своїх. Машиною не вийдуть, пішки не вийдуть, ну й знають, що їх там чекає*

(І. Боднарчук. Над Черемошем, 19); // у колі. *Де кувала, дівувала / З Кичери зозуля. / Близ Снідавки точить камінь / Річечка Безулька* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 34).

КИЧЕРКА Назва гори. *На повітря дзвенять ланцюги, це газди ладять вози у ліс, клепають коси запізнені косарі, а з-під Кичерки, яка вже освічена вповні сонцем, чути переспіви пастухів* (О. Дучимінська. По ранніх росах, 81).

КИЧЕРЯК АНИЦЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. – *Ні, завтра приїжджає з інженером. До Аниці Кичеряк на квартиру стає. Уже домовились...* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 144).

КИШЕНСЬКИЙ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Ану згадайте, як тоді було. Козаки-голодранці скинули його з отаманування разом з суддею і на чорній раді поставили кошовим Федора Шкуру, а суддею Василя Кишенського – таких же, як і самі, нетяг* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 13).

КИЯНИН ВАСЯ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *В цей час метрів за сто од зимарки з лісу вискочив Вася Киянин і, углявши майора, чимдуж кинувся до нього* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 358).

КІЗЕМ ЗА ПЛОТОМ Назва місця на громадській толоці в селі Білоберезка Верховинського району Івано-Франківської області, де були шибениці, на яких повісили опришка Штолу та його товаришів. *Єк тратили Штолу разом з його товариством в Кізем за плотом у Білоберезці, то Юріштан изгонив народ з усіх гор, би си всі люде дивили на страшну смерть опришків тай кайлиси по них* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 147).

КІЗІ УЛОГИ, КІЗ'І УЛОГИ Назва полонини неподалік села Бистрець Верховинського району Івано-Франківської області. *Вона зародилась кілька днів тому на полонинах Кізі Улоги, Стайки, Кострич, Хитар, і ось тепер іншим краєм гірської країни за течією Чорного Черемошу привалувала сюди* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 237);

Перед очима попливли Спиці, Менчул, Камінні театри під Менчулом, на північ Кіз'ї Улоги, горда красуня Говерла, – немає місця, де не ступала б його, Олексова, нога (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 226).

КІЗ'Ї УЛОГИ див. **КІЗИ УЛОГИ**

КІКІНДЯК МАРІКА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Вже не згадувала Маріку Кікіндяк – порядну газдівську доньку, з якою небіжчик-батько збирався його пошлюбити* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 130).

КІМПОЛУНГ Назва міста у повіті Суцава в Румунії. *А Кімполунг у перекладі – «довге поле»...* (С. Пушик. Карпатське літо, 234).

КІНАШКИ Назва гори в Путильському районі Чернівецької області, на схід від села Товарниця і на захід від села Лопушна. *Із першого порогового перевалу до вічного царства гір виднілися верховини Магури, Біскова, Кінашки, а далі вже вгадувалися за серпанками землі і пам'яті Розсічний, Сінна, Букова, Ванчин, Пліша, Магура-друга, що вище, Скупова* (Р. Андріяшик. Сторонець, 110); *І десь в Караганді чи на уралах, / Чи бозна-де і у яких світах / Розтоцькі Джуряки, Калинці, Матіоси / Не ви-вми-ра-ли!!! / Бо це живуть. / На Кінашці* (М. Матіос. Нація, 180).

КІНЧУКОВА МАРІЯ Присвійний прикметник до прізвища Кінчук та ім'я персонажки художнього твору. *Знеможено схилившись на чорну стіну і широко розкинувши босі ноги, під корчмою випинала материнське лоно бліда Кінчукова Марія – доношувала сімнадцяту дитину* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 275).

КІНЧУК ПАВЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Побалакували, що застав дружину з любасом у хаті, а дехто до цієї поголки доплітав ще й таємничу смерть Павла Кінчука, якого зарубаним знайшли у пуці на Кошлаті* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 57).

КІТЕЛІВКА Назва гори неподалік сіл Волова, Кривопілля Верховинського району Івано-Франківської області. – *А ті глухі ліси на Кітелівці, то не ваші? – Яка мені з*

них користь? Ліс треба сто років кохати, а де ж я тільки буду жити? (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 206).

КІФ'ЯК Прізвище персонажа художнього твору. – *А Кіф'як мудрий? – Генде лежить самий, деба животіє* (Марко Черемшина. Село вигибає, т.1, 179); *В самому Космачі було захоплено сонними, коло своїх жінок, опришків Вардзарука і Кіф'яка, а в Шешорах і Текучій – Мохначука і Книшчука* (В. Гжицький. Опришки, 227).

КІФ'ЯК-ГОРДЮК Прізвище та прізвисько персонажа художнього твору. *У відхилених дверях, не помічений ніким, постав Кіф'як-Гордюк* (М. Яновський. Гірське серце, 195).

КІФ'ЯКОВА ОЛЕНА Присвійний прикметник до прізвища Кіф'як та ім'я персонажки художнього твору. *Іван Лук'янович пообіцяв Спасюкові знайти жінок для посадки кедра, хоч сам не знав, котрих саме. На щастя, зустрілася Кіф'якова Олена* (М. Яновський. Гірське серце, 115).

КІФ'ЯК ЯКІВ ФЕДОРОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. – *Кіф'як Яків Федорович, сільському – Гордюк, може, чули про Гордюків? Горді були хлопці, відважні* (М. Яновський. Гірське серце, 15).

КІЦА Прізвище персонажа художнього твору. – *То ти, Кіцо солодка?* (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 159).

КІШ Прізвище персонажа художнього твору. *Боронявський ігумен Кіш ціле літо до себе у монастир пускав через вікно дочку місцевого пароха, а тепер вона у запічку байстря колише* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 259).

КЛЕВЕЦЬ СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *З ними придивав сільський багачик Семен Клевець* (Р. Федорів. Дідове коріння, 305).

КЛЕВКА Назва гори в Рахівському районі Закарпатської області. // образн. *Кремезний Думен притулювся до кучерявої Клевки, зірчастий Менчул-парубок обняв свого друга Шоймула, а там молодий Терентин усміхався до своєї подруги, сонячної Видрички, яка, граючись із ним, перестрибнула Тису*

й побігла геть, мовби сховалася в закутині гуцавин (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 217).

КЛЕНІВ Назва села. *Гаврило Кдумак по ходив із Закарпаття, з верховинського села Кленів, яке розкинулось у гірській долині, недалеко від Говерли, над бистрою річкою, що летить до Тиси* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 43).

КЛЕНЮЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Кленюк, персонажки художнього твору. *Німець витріщився на хлопця, очі налилися люттю, і стара Кленючка, Йванкова мати, що доїла під піддашиям козу, не встигла синові на порятунок* (Р. Федорів. Євшан-зілля, 198).

КЛИВА див. **КЛИФА**

КЛИВЕЦЬ Назва присілка в Жаб'є. *Присілки називають тут, як і потоки: он Грабовець за рікою, он Кливець, а он гора Гонтарівка* (С. Пушик. Карпатське літо, 252).

КЛИМЕНТ Ім'я українського музикознавця-фольклориста, чоловіка Лесі Українки, персонажа художнього твору. *Леся з Климентом проїжджали це село, коли верталися з Буркута – воістину дороги людські, як і долі, перехрещуються* (С. Пушик. Карпатське літо, 250).

КЛИМИХА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Клим, персонажки художнього твору. *Климиха, замість відкрити зовсім, прикрила дупло* (М. Матіос. Нація, 109).

КЛИМІВ ГРИЦЬ Прізвиське та ім'я персонажа художнього твору. – *Лиш глипне, махне руков та й: «Пашов, – каже, – кулешу їсти!» – додав Гриць Климів* (Марко Черемшина. Хіба даруймо воду!, т.1, 61).

КЛИМ КАЛИНА Прізвиське та ім'я персонажки художнього твору. *Колись Корнелія добре вивчила господарку Каліни Клим, де розташовувалась найбільш законспірована кривка надрайонового провідника – друга «Берези»* (М. Матіос. Нація, 109).

КЛИМПУШ Назва скелі. *Проїшли полонину, зійшли дещо плаєм униз і вийшли на скелю Клипнуш* (У. Самчук. Гори говорять, 25).

КЛИМПУШІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Климпущ. – *Ще один Кдумак? Тут є ще Клочуряки, Репаші, у Ясінях Клипнуші, а ген там – Шенборн* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 102).

КЛИФА, КЛИВА Назва гори. *Спробуй заодно оглянути і припантрувати далекі Облази та Припир, розкидане Крайще і похмуру стрімкорослу Клифу, а ще кволі гайки під заростями «освоєного» селом Рунка... Посадки не однорідні, недбало доглянуті, урочища захаращені хворими деревами* (М. Яновський. Гірське серце, 48); *Ішов із нею далеко. Вже не боявся і не дуже крився. Як прийшли до перших хат, стали працюватися. – Як запукає на Клифі пугач, жди мене! – сказав Довбуш, а Параска не може слова одного промовити з розпуки. Вона сходила в село, а він вертався в гори* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 24); *Лиш – цюй!.. Трубка ловецька. Перепудилиси наші опришки... Думкують, шо би то було? Погінь? Коли чують, кричєт їм тот пан: «Не бійтєси. Я ніц вам не зроб'ю лихого». Стали вни тогди. А се був пан Макаревич із Кривця. Полював попід Кливу із своїми людьми та й загнавси аж під Дзвиняч* (Г. Хоткевич. Довбуш, 104).

КЛИФА ГОРІШНЯ Назва гори. *Ніби на підтвердження невідворотності того, що насувалося, десь за Горішньою Клифою червоніше запаленіло небо, вставала вогняна хмара, щось глухо загримало, а як зачало вечоріти, на зарінку розвернулися гармати* (М. Яновський. Надія на шаблю, 11).

КЛІТКА ПРОЦЬ Прізвиське та ім'я персонажа художнього твору. – *Та грошей не ставало! – обізвався Проць Клітка, найстаріший господар у селі* (Ю. Федькович. Жовнярка, 337).

КЛОТІЧКА Назва гори. *Як ідеться попри царинку багача Кречуна, то понад поточину попри саме вориння зайдеться ід Решетаревій царинці. відтак ід Фенчуковій, а відтак під гору Клотічку. На Клотічці то такі щороку родять афини, що хоч сядь та їж. Юра заходив туди довгий час на полуденок, але тепер вони вже віродили* (Марко Черемшина. Злодія зловили, т.1, 70).

КЛОЧУРЕК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Старий Клочурек так радить: – Вкашляйте-сі на того, Іване. Ади. Діти ростуть і треба їх учити* (У. Самчук. Гори говорять, 8).

КЛОЧУРЯКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Клочуряк**. *Невже і їй довелося, як йому, іти до оцих Клумаків, Клочуряків, що насміються з людини і нічого не дадуть?* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 92).

КЛУМАК ГАВРИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Гаврило Клумак походив із Закарпаття, з верховинського села Кленів, яке розкинулось у гірській долині, недалеко від Говерли, над бистрою річкою, що летить до Тиси* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 43).

КЛУМАКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Клумак**. *Невже і їй довелося, як йому, іти до оцих Клумаків, Клочуряків, що насміються з людини і нічого не дадуть?* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 92).

КЛУМАК ТИМОФІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Жив би Тимофій Клумак ще багато і багато років, але одного ранку його знайшли з перерізаним горлом на шляху з Печенізької полонини...* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 44).

КЛЮЧЕВИ Збірна назва для сіл **Великий Ключів** та **Малий Ключів** Коломийського району Івано-Франківської області. *«Видіхали, легінику до Сопова» – відповіла Настя, «бо звидти приїхав екис лешок тей казав, шьо там екис опришок обрабував панцкій двір тей єкогос панка мало на смерть не вбив топірцем, то вни поїхали в Ключеві за тим опришком»* (І. Березовський. Худан, 50).

КЛЮЧІВ Колишня назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області, яке згодом розділилось на **Великий (Вижній, Горішний)** та **Малий (Нижній, Долішний) Ключеві**. *Зустрілися в Ключеві на храму* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 142); *У місті над Ключевом обнучувалиси – все чькали на волохів. Опришки усе казали Пискливому: «Ой давай, пане втамане, кіка-*

ти! Бо то може восько наскочити» (Г. Хоткевич. Довбуш, 102); *Варили її [сіль] близько й далеко від Коломії – у Ключеві, Пістині, Стопчатові, Косові, Березові, Рожневі, Уторопах, Яблоніві, але майже всю звозили до Коломії, а вже звідти великими, скрипучими возами правили на лівобережжя і правобережжя Дніпра* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 10).

КЛЯМЕЦ Прізвище персонажа художнього твору. *Колись давно, як тут ще містилася мисливська лісничівка Потоцьких, магнатський комісар силопихом посадив біля неї одного з Харуків, відтоді Харуки служили у панів двораками, а Лаврін, прозваний Клямецем, старшого гайдука доскочив...* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн. 2, 337).

КНИЗИХА ПАРАСКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Книзь та ім'я персонажки художнього твору. *Стара гражда Параски Книзихи аж на тому боці поточини* (М. Яновський. Увечері, коли стогнав ліс, 280).

КНИШ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Тий кілька узели? – Таже сім кульків..., екмай-мішків. Тоту санту усю до решти... Тий тоту, шо Василь Книш з твої роботи дав... – Дезіре, – уточнив дідик* (В. Шкурган. Барабулі, 71).

КНИШУК Прізвище персонажа художнього твору. *В самому Космачі було захоплено сонними, коло своїх жінок, опришків Вардзарука і Кіф'яка, а в Шешорах і Текучий – Мохначука і Книшука* (В. Гжицький. Опришки, 227).

КНИГНИВ Помилкова назва колишнього старовинного села Княгинин, яке стало мікрорайоном теперішнього міста **Івано-Франківськ**. *А Лукин? – Сліпий Лукин прожив до сто літ. Бідні людські сирітки завжди виводили його в Книгиніві коло Станіславова на міст над Бистрицею і там він просидів довгі десятки літ, співаючи про Довбуша, й виграваючи всілякі думи то на лірі то на сопілці* (І. Березовський. Худан, 68).

КНЯЖДВІР Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. *Так само безпідставно, сусідське село із царською назвою Княждвір, де була літня ре-*

зиденція Галицьких князів, перейменували в село Нижнє і Верхнє (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 126); – *Лишився тисовий гай у Княж-Дворі під Коломиєю* (М. Яновський. Гірське серце, 27).

КНЯЖ-ДВІР див. КНЯЖДВІР

КНЯЖЕ Назва гори в селі Середній Березів Косівського району Івано-Франківської області. *В Березові вижнім задзвонили рано дзвони... В селі счинилася метушня. Якась нова ватага злодіїв в ночі закрала стадо господарських коней, що паслися на громадській толоці під горою Княже* (І. Березовський. Худан, 32).

КНЯЖИЙ Назва потоку в селі Чорні Ослави Надвірнянського району Івано-Франківської області. *«А ци нема, Калинко, шандарив на Бани?» «Дес поїхали за Княжий», відповіла дівчина, здивована й успокоєна, «а може ще єкис валєєси в селі, ти не показуйси в село, Василечьку»* (І. Березовський. Худан, 50).

КНЯЗЬ Назва молодого на весіллі у гуцулів, персонажа художнього твору. *Він рамено праве поцілує / старцеві. Й застогне Молода! / Він є Князь. Вона його роззує. / Нас не видно – мов несе вода / крізь туман труну... О діви, діви!* (В. Герасим'юк. На весіллі раптом заголосять..., 55).

КОБАКИ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. – *Ой, того, небоженьку, у нас не буде, що в Кобаках!* – похопила пискливим голосом їмость (М. Павлик. Пропавший чоловік, 89); *Наложив люльку з тариука, що завжеде була в него за ременем напоготові, повний тітінюбакуну з Кобак* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 23).

КОБИЛА Назва гори неподалік села Косівська Поляна Рахівського району Закарпатської області. *Он там, на горі Кобилі, опівночі серед лісної полянки блиснуло і вдарило глухим громом. Полянка залилася місячним сяйвом. Настало свято дерев і квітів* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гуцульщина, 187).

КОБИЛИНИ Назва пасма гір неподалік Жаб'є. *Прямо проти її дверей за порічиною*

вставав Білий Камінь, стрімка, вкрита пуцею гора, що втиралася плечем у Кобилини – урвисте, підміте рікою пасмо верхів, яке тяглося в напрямку села Жаб'є (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 153).

КОБИЛИЦЯ Прізвище громадського і політичного діяча Буковини першої половини ХІХ ст., персонажа художнього твору. *Федькович обережно, мов дитину за руку, підводив його до тих днів, коли горяни бунтували проти панщини і владарював у цих місцях до смертної справедливості Кобилиця* (Р. Андріяшик. Сторонець, 6).

КОБИЛИЦЯ ЛУКИН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Те саме, що **КОБИЛИЦЯ**. *Бачимо, як по буковинським боці, отут за рікою, люди юрбами ходять, кричать щось про свободу, а серед них кілька хлопів на конях, з колокільцями та білими ручниками переперезані, як до шлюбу. Питаємо: хто то? чого хочуть? Кажуть нам: «То Лукин Кобилиця з Плоської, наш посол, він нам привіз із Відня свободу, каже нам, що відтепер маємо бути самі в собі, нікого не знати над собою, крім бога і цісаря!»* (І. Франко. Гуцульський король, т.22, 497).

КОБИЛЬНИКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Кобильник. – *У нас Досійчуки є, Мокрицькі, Коржі, Панькови, Бідники, Воробці, Колопенні, Кобильники... Усекі, проше пана, є – лише Воротилів у нас як село селом не бувало* (Г. Хоткевич. Довбуш, 312).

КОВАЛЕВЕ Назва ґрунту, посілости у передмісті Косова. *Іздавна й досі скачуть ми в очах замітавки, кочерги, поліна, праники, граблі, вила, горшки, що летіли в голови людські, причувається крик і сварка, що билися й чубилися бувало при діленні люде на кождім великім ґрунті, що гєнде перед моїми очима на Купчаковім, Зоцаковім, Штефуринім, Бойкиничевім, Чібійовім, Ковалєвім... і скрізь* (М. Павлик. Вихора, 264).

КОВАЛЬЧУК ГАЛЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Секретарем комсомольської організації обрали Галю Ковальчук, а вона поїхала на курси. А завклубом – старий, де вже йому там... Його б*

уже давно зняли, але жаліють, бо він нічого більше не годен робити... (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 95).

КОВАЛЬЧУК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Дмитро Ковальчук з Ясенова розчісував дерев'яним гребенем смолистий, розпущений по плечах чупер* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 200).

КОВАЛЬЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Ковальчук**. *Багатолюдні роди, як-от: ясенівські Кривнюки, Кручуки і Ковальчуки, жаб'ївські Ткачі й Дирчелюки, криворівнянський рід Бушуків, устеріцький Кочерганюків – взяли своїй чорних хлопців у міцну родинну коловерть, а разом з ними й «чужим саракам» не бракувало жартівливих штурханів попідбич...* (Б. Загорулько. Черногора, кн. 2, 49); *Почавши від Косова до Чернівців вздовж доріг попалені села, зрита земля та багато могил-курганів. На дощинах виписані імена поляглих. Імені німецькі, а між ними імена Фербеїв, Ткачуків, Ковальчуків, Гондураків та інших галицьких ляндитурмів та українців з ляндверів, що своїми грудьми загороджували дорогу московському сатрапові* (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 20).

КОВАЛЬЧУК МИРОН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Дехто вже й призволився, закропив душу порцією оковитої; костистий, зизокий Мирон Ковальчук задержуватиме штурхав плечима молодих легінів; загалові було не до Лейбового тунку*. (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 275).

КОВАЛЬЧУК ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Попереду густої юрми в розчиненій брамі маєтку крутився Юра Ковальчук – дрібнокостий, рано посивілий; в чорних очах лукава відчайдушна іскра все прослизала й прослизала, а язика, либонь, і щипці не вдержали б...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 276).

КОВАЛЮК ТИМОФІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Марія пішла за Тимофія Ковалюка, а Аксенія за Никифора Дарашанюка* (Ю. Федькович. Побратим, 303).

КОВАЧ АМВРОСІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Убога хижка*

його батька, Амвросія Ковача, стояла високо в горах, на прилуці, далеко від села (С. Скляренко. Карпати, т.1, 57).

КОВАЧ ДАНИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Данило Ковач закинув на плечі тайстру, одягнув черес, взяв пилку, витерту до блиску батьківськими руками цапину та й рушив в гори, на бутин, до Дмитра Клумака* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 137).

КОВАЧЕВА ЮЛИНА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Ковач** та ім'я персонажки художнього твору. *Кажуть, Ковачеву Юлину з немовлям забрали...* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 372).

КОВАЧІВНА ЮЛИНА Назва дочки за прізвищем батька **Ковач** та ім'я персонажки художнього твору. *А Юліна Ковачівна – золота зірка верховинського краю, безстрашна зв'язкова!* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 59).

КОВБАНЯ Назва присілка в селі **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Простували з черемошевого міжгір'я, добувалися, вставши ще удосвіта, з верхів Розсішеного, Вівсика, Фринціва, Лішуватого, Копілаша, з присілків Тепличний, Рівня, Печище, Млинський, Буковець, Ковбаня...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 274).

КОВБАСА ПРОКІП Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Ци всіх може запам'ятати? Прокіп Ковбаса ше був, видиш? То газда був, у Вербіжі сидів. Ма штири воли, корів п'ять, дробу – а такої ходив у в опришки* (Г. Хоткевич. Довбуш, 100).

КОВБЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Ковбчук**. *Тепер у Яворові та сусідньому селі Річці є багато однофамільців славетного в цьому краї майстра, його нащадків, але писарчуки так перекрутили це прізвище, що з'явилися Копчуки, але Ковбчуків уже нема* (С. Пушик. Карпатське літо, 240).

КОВБЧУК ЛЕСЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І жив у Яворові прекрасний майстер Лесь Ковбчук, який з однаковим умінням клав, кажуть у горах,*

хати і церкви (С. Пушик. Карпатське літо, 240).

КОГУТ Назва півня. *Охрип від німого крику найближчий до мене темно-коричневий Когут* (М. Яновський. Монолог Топірця, 202).

КОГУТ ДЕМИД Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Демид Когут, дві курки і сушених грибів два вінці...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 81).

КОГУТИКІВ ОЛЕКСА Присвійний прикметник до прізвища **Когутик** та ім'я персонажа художнього твору. *У неділю була велика бійка в шинку; багато парубків – здається, що й ти, Юро, сарако, – пішли додому з порозбиваними головами, а одному, мойому найтяжшому ворогові, Олексі Когутикові, догодив я так, що за кілька неділь його поховали* (І. Франко. Терен у носі, т. 21, 378).

КОГУТИК ОЛЕКСА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У неділю була велика бійка в шинку; багато парубків – здається, що й ти, Юро, сарако, – пішли додому з порозбиваними головами, а одному, мойому найтяжчому ворогові, Олексі Когутикові, догодив я так, що за кілька неділь його поховали* (І. Франко. Терен у носі, т. 21, 378).

КОГУТ ЯНЕК Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Позаду них біля чорніючих на снігу ракет стояли подавачі – Гринь Кручук, Антін Пйонтровський і Янек Когут* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 338).

КОДОМАНКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Кодоман, персонажки художнього твору. – *Адіть, бадіко, адіть – онде, право Кодоманки. Та й у кучмах – не видите? Адіть!* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 254).

КОЗАК МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А крім цих трьох були ще Іван з Рахова – його дорадник і улюбленець, відважний, вродливий легінь; Василь Баюрак з Дори, у котрого поміщик забрав жінку, а він з помсти вбив пана, спалив його палац, а сам утік в опришки; був тут Дмитро Серичак з Загірського Ясеня – незамінимий провідник під час походів у Закарпатті, Павло Орфенюк з Ямної, старий*

Данило Пугач з Кут – безжалісний месник і каратель панів, і наймолодший з присутніх – Михайло Козак, що втік від панської неволі з України (В. Гжицький. Опришки, 110); *А третім Довбушевим опришком став Михайло Козак* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 62); *По одному зібралися Іван Бойчук, Василь Баюрак, Михайло Козак, – усі перевірені в боях побратими* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 234); *Прибули до товариства: Василь Баюрак з Дори, Серечак із загірського Ясеня і Михайло Козак з України. Вже мав їх усіх дванадцять* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 31).

КОЗАРКА Назва гори в Путильському районі Чернівецької області. *Із першого порогового перевалу до вічного царства гір виднілися верховини Магури, Біскова, Кінашки, а далі вже вгадувалися за серпанками землі і пам'яті Розсічний, Сінна, Букова, Ванчин, Пліша, Магура-друга, що вище, Скипова. А там, ще далі, у повному невиразі Лозова, Яровиця, Козарка...* (Р. Андріяшик. Сторонець, 110).

КОЗИНА Назва полонини неподалік села Дземброня Верховинського району Івано-Франківської області. *Василь Попадюк казав, що жовнірські ровти побували на полонинах Марішевській і Козиній* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 116).

КОЗЛОВСЬКИЙ МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *За великим столом, покритим зеленим сукном, сиділи якісь пани, поруч із столом стояв кат Михайло Козловський з помічниками* (В. Гжицький. Опришки, 165).

КОЗНЕСКА, КУЗНЕСКА Назва полонини неподалік селища **Ворохта** Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *З полонини Кознески і ні з якої другої / вся Чорногора мені – як розповита... / З кожної полонинки, / з кожного верха / бачу на полонині Кознесці двох* (В. Герасим'юк. Єзавель, 125); *У пів до четвертої досягаємо полонини Кузнеска* (У. Самчук. Гори говорять, 97).

КОЗНЯК ЮРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Я Юрко Козняк,*

Василь мене добре знає... (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 89).

КОЗУБЕЙКА Назва полонини неподалік села **Грамітне** Верховинського району Івано-Франківської області. – *Тоді десь там зірвало водою колибу... Чи не на Козубейці?* (Я. Стецюк. Крутий плай, 78).

КОЗУБ ЛУКИН Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Прогнані з Худанової ватаги дружби Худана, Лукин Козуб і Гнат Шишка, (так їх у ватазі звали!) подалися на конях до угорського шляху* (І. Березовський. Худан, 64).

КОЗЬМАК Прізвисько персонажа художнього твору. – *Як ся маєш, Катеринко? Файна-с, як завше?– привітався Козьмак до намальованої, гордовитої, зосередженої і лагідної красуні, яка дивилася на нього зі стіни* (М. Яновський. Фреска на стіні, 339).

КОЗЬМАНІВСЬКИЙ Назва кутка у **Жаб'є**. *І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать Крива, Волова, Одзирноватий, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

КОЗЬМАЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Козьмак**, персонажки художнього твору. *Стара техпрацівниця – вуйна Козьмачка – потрясе бронзовим, немов велика достигла груша, дзвоником і розсипле дрібне закличне озеленчання на весь закуток села* (М. Яновський. Шкільна фотографія, 254).

КОЛА Ім'я, що одночасно править за прізвисько персонажа художнього твору. *Кола, верховинський газда і лісоруб, іде до Коломиї* (О. Кундзіч. Верховинець, 219).

КОЛЕЧКО Зменш.- пестл. до **Микола**, ім'я персонажа художнього твору. *Правда, Колечку? Най розкаже і най носить гуцулія, – і погладив Кольця по голові* (М. Павлик. Пропаший чоловік, 74).

КОЛОВЕ Назва кутка в селі. *Це вже потім стала Колою звати – ім'ям, що править йому за прізвисько в селі, що ним і куток його*

назвали – Колове (О. Кундзіч. Верховинець, 270).

КОЛОДА Назва гри, розваги. *Тут у моді «Гусак», «Колода», «Пана бити», «Кордик»– веселі ігри* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 54).

КОЛОДЯЖНЕ Назва села в Ковельському районі Волинської області, в якому провела дитинство і юнацькі роки Леся Українка. *У збірнику «Спогади про Леся Українку» (К., Дніпро, 1971) вміщено етюд Тараса Франка про перебування Франків у Колодяжному, про приїзд Лесі Українки до Криворівні* (С. Пушик. Карпатське літо, 245).

КОЛОМИЙСЬКИЙ ПОВІТ Назва історичної адміністративної одиниці на українських землях, що входила до складу Австро-Угорщини. – *З Шешорів я, Коломийського повіту* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 54).

КОЛОМИЙСЬКИЙ РАЙОН Назва району в Івано-Франківській області. *Цей світ дивний і незбагнений. Маленька Гуцульщина. Кілька десятків тисяч жителів: Верховинський, Рахівський райони, а ще ж гірські села Вижницького, Косівського, Коломийського, Надвірнянського, Тячівського... І все.* (С. Пушик. Карпатське літо, 250); *Адміністративно Рунгури належали до Печеніжинського повіту. З приходом других совітів до Печеніжинського району, а тепер – до Коломийського району* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 125).

КОЛОМИЙЩИНА Назва краю в межах **Коломийського району** Івано-Франківської області і міста **Коломия**. *Але пан Кишівольський поводився, як і всякий інший, приток до якихось сучок нікому не давав, і тому на Коломийщині вважався за шляхтича, як і багато інших* (Г. Хоткевич. Довбуш, 93).

КОЛОМИЯ Назва міста, адміністративного центру Коломийського району Івано-Франківської області. *На південному сході, десь під Коломиєю гриміли гарматні громи, майже поруч, за якихось 20-30 кілометрів, синіли Карпати* (Р. Федорів. Євшан-зілля, 200); *Павлина повіялася до Коломиї* (Р. Андріяшик. Сторонець, 155); *Ми ще до Коломиї ходімо, а як там не знайдемо правди, то й до*

самого Львова, навіть до самого цісаря трафимо (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош, т. 21, 439); *Бутинючка оце вперше їхала в світ. Бо до цієї пори даліше Коломиї не була* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 187); – *А то ось Настя з Коломиї. Її батько священиком був, то її сюди за батька, а Оксана – з Долини, а Ганнуса – з Надвірної, а я Дана, зі Львова* (П. Федюк. Аве Марія, 73); *По здушенні повстання польська поліція всіми способами намагалася піймати Джуфка. Це їм удалося при помочі підпличених донощиків. Джуфка відставлено до тюрми в Коломиї, а звідтам веземо поїздом до Львова* (Р. Яримович. Джуфко, 54); *А вечорами Анна Москва розповідала їй про Коломию, бо вони з чоловіком були з-під Коломиї* (С. Пушик. Карпатське літо, 237); *Раптом попереду зметнувся ватаманів голос: – Коломия!!! Коломию бачу!* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 6); *Кола, верховинський газда і лісоруб, іде до Коломиї* (О. Кундзіч. Верховинець, 219); – *Лишився тисовий гай у Княж-Дворі під Коломиєю* (М. Яновський. Гірське серце, 27); *Лишившиися в Коломиї, Кольцо не засумував, як інші «мамуницьні сини», бо й ні по кім, і ні по чім було сумувати* (П. Павлик. Пропаший чоловік, 90); *До Хмельницького втікали колись хлопці з-під Коломиї і навіть з гір глибоких* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 77); *Довідалася одразу, що сам Довбуш родом із Печеніжина, що Печеніжин недалеко Коломиї, що там і досі живуть Довбушеві батько й мати і що, очевидно, найскоріше іменно вони можуть сказати, де їх син* (Г. Хоткевич. Довбуш, 293); *Вона була й у Коломиї, і в Дрогобичі, і, навіть, у самому Львові* (У. Самчук. Гори говорять, 28); – *Підемо хоч на Ясенів, хоч на саму Коломию, хоч на край світу* (В. Гжицький. Опришки, 143); *Був між ними один, що недавно вернув із Коломиї і чув про Довбуша. Він радив звернутися до нього і просити помочі. Ця думка подобалася всім* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 48); – *У своїм суді він безпечний, боїться лише Коломиї* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 204); *А тим часом у славній Коломиї посікли Олексине тіло на дванадцять частин, потім порозвозили і порозставляли по горах скрізь, де*

Довбуш ходив: у Кутах, Косові, Зеленій, Вербіжі, Криворівні, Космачі, Лючках, Микуличині, Чорному потоці, в рідному Печеніжині і в самій Коломиї (Л. Качковський. Довбушева пісня, 256); *По дорозі від Космача до Коломиї, як почесна варта, застигли в чеканні жителі міст і сіл Покуття* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 242); [ОКСАНА:] *Та це ж до Коломиї зовсім недалеко. Ще й тижня немає, як отримала я листа від Стефанії* (І. Боднарчук. Над Черемошем, 11); *Десь зійшлося шість дедів у Кутіх і змовилися, що в середу вже відвозять своїх синів до шкіл в Коломию, хоть най нені плачуть, хоть най під колісе лягають* (Марко Черемшина. Бо як дим підіймається, т.1, 234); *Між ними і грамота доволі процвітала, бо деякі з них висилали своїх синів до вищих шкіл до Коломиї, до Черновець та до Львова. Особливо в попи та в офіцери виходили березівські сини: От як Веселовські, Голинські, Сулятицькі, Урбановичі, Бодруги то що* (І. Березовський. Худан, 6); *Єк виріжсела йиго жінка до Станіслава сидіти тай верталася д'хаті, то в Коломиї спуталася з одним джевлугов, тай за тото дістала від того панка трийціть сороківців* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 150); *Раніше гуцули йшли на заробітки за Прут, до Дністра, працювали на панських фільварках, в багатих господарствах. Або на ринку в Коломиї вимінювали хліб за мистецьку різьбу, за гарно виткані килими* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 96); *Про Коломию, Станіславів, Болехів, Рогатин чутки на Україну доходили, а про рідне село – ні слуху, ні прослуху* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 6); *Юрина не знаходив собі місця, така на серці була гризота. Відколи сказали йому: «Мой, а твого брата Миколу схопили жовніри і повезли до Коломиї» – стратив сон і спокій. У голові думки, як гади вилися і їли мозок, пили кров* (В. Бабій. Остання коломийка, 32); *І видно, як з-між гір біжить ріка / Через Яремчу ген на Коломию* (Б. Радиш. Гуцульщина, 17); *Ще й одягнула герданець на шию, / Хустку взяла, що дівочила в ній, – / Все понесла й продала в Коломиї / І залишилась в сорочці одній* (Д. Павличко. Земля, 35); // у колом. [ГУЦУЛКА:] *Коломия-непомия, Коломия –*

місто, / В **Коломій** всі дівчата, як пиеничне тісто (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 118).

КОЛОПЕННІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Колопенний**. – У нас Досійчуки є, Мокрицькі, Коржі, Панькови, Бідники, Воробці, **Колопенні**, Кобильники... Усеки, проше пана, є – лише Воротилів у нас як село селом не було (Г. Хоткевич. Довбуш, 312).

КОЛОЧАВА Назва села у Хустському районі Закарпатської області. Де шумливі водоспади, / Гори величаві, / Де стають орлами люди – / В селі **Колочаві** – / Жив колись Шугай Микола, / Що про нього й нині / Розмовляють лісоруби / На всій Верховині (Ю. Боршош-Кум'ятський. Микола Шугай, 156).

КОЛЬЦЬО Зменш.-пестл. до **Микола**, ім'я персонажа художнього твору. Думаєте може, що **Кольцьо** хотів відпокутувати та й піти до неба? Ні, і ще раз ні! (М. Павлик. Пропаший чоловік, 44).

КОЛЮШКО Зменш.-пестл. до **Микола**, ім'я персонажа художнього твору. Таке-м ти, брате, мудре пуджівно був устарав собі, що але, та й бо відоймив ксьондзів **Колюшко**, ще й набив мя, брате, ой то-то мя набив! (М. Павлик. Пропаший чоловік, 86).

КОЛЮШЕЧКО Зменш.-пестл. до **Колюшко**, ім'я персонажа художнього твору. То чи мусиш знати найліпше, хто бив **Колюшечка**? (М. Павлик. Пропаший чоловік, 88).

КОЛЯЙ Варіантне ім'я до **Микола**, назва персонажа художнього твору. **Коляй** повинен був повернутися ще два дні тому з наказом проводу (М. Матіос. Нація, 109).

КОМАРІВ МИКОЛА Присвійний прикметник до прізвиська Комар та ім'я персонажа художнього твору. – Ні коло кого так в колгоспі хлопці і чоловіки не засакають та не крутяться, як коло тебе. І той Ілько Михайлюків, і Василь Капличчин, і **Комарів Микола** (М. Дзюба. Укриті небом, 115).

КОМИНИ Назва гори неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. Побачив небезпеку і постановив роздробити свою громаду: – Одинцем у Лустун, **Комини**. Тепер – хто куди ско-

чить, – крикнув ватажок (Р. Єндик. Камінна душа, 148).

КОНДРИК ІВАН Прізвиське та ім'я персонажа художнього твору. **Іван Кондрик** з Довгополя, прихилившись спиною до прикоренка смереки, вертів перед примруженими очима гнучке стебло зела, по ньому повзало рябеньке сонечко, а молодик посміхався до нього (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 200).

КОНЄТИН див. **КОНЯТИН**

КОНИШИНА Присвійний прикметник до прізвиська Конишин. На Іллі щочільніші газди і газдині йшли прямо з церкви до діда Івана, бо були запрошені на обід за **Конишину** душу (Марко Черемшина. Любість, т.2, 198).

КОНОВАЛЮК ЮСТИНА Прізвиське та ім'я персонажки художнього твору. – Тий ми познакомилиси (в'на **Юстина Коновалюк**) і разом уже сиділи, а дес через три дні сказали нам піти в баню (В. Шкурган. Переказ, 96).

КОНОВКА МАРІЙКА Прізвиське та ім'я персонажки художнього твору. Молоді ввійшли в хату, а за ними з'явилася Гафія Ринза сита позичати, Парасці Рибчуківій конче треба решета, Михайлисі Булькатій для повного щастя треба позичити гороскоп, перевірити на двадцятому році супружнього життя чи підходить їй по «планиді» Михайло Булькатий, Коцевій Палагні, ади таки нині, треба було драбини, Павлисі Зачепиці треба довгих вил, **Марійці Коновці**, кров з носа, треба тачок (П. Федюк. Давайте заспіваємо, 47).

КОНТРАШ Прізвиське персонажа художнього твору. У скрипку играв **Контраш**, дідив побратим (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 107).

КОНЧИНА Образна назва смерті, персонажки художнього твору. Ой, Костомахо, **Кончино**, Морено, Косарю білий, порятуї! (Р. Федорів. Опришкова криниця, 209).

КОНЯТИН, КОНЄТИН Назва села в Путильському районі Чернівецької області. Та поки газди поприганяли в дальний **Конятин** та його довоколишні хутори худобу і свині, вже треба було вертатися назад...

(М. Матіос. Солодка Даруся, 142); *На шиньку в Конетині попоїв, насипав у велику писану беривку п'ять вік оковитої горівки для діда Проця, бо чув вид людий, що він її любив добре потегати* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 437).

КОПАШНЕВЕ Назва села в Хустському районі Закарпатської області. *Понад річками тягнуться села Нанкове, Селище, Копашневе і ген убік Драгове* (С. Складенко. Карпати, т.1, 75).

КОПИЛАШ, КОПЛАШ Назва гори неподалік села **Буковець** у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Аж тут раптом від Копилаша надлетіли хмари і сонце закрили та скудовчилися, як вівиці кудлаті* (Марко Черемшина. Марічку головка болить, т.1, 281); *Не повзе – летить униз, продирається крізь зарості смеречини і вільшини, плигає через каміння, наповнюючи міжгір'я Ігреця і Копилаша густим, дужим, невгаваючим шумом* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 194).

КОПИЛАШІВ ВЕРХ Те саме, що **КОПИЛАШ**. – *На жаль, так, пане Дзельман, но будьте ласкаві послужити мені свідком. Очернено мене, що я вчера їздив верхом у Вільшинське, де появилися були російські стежі, – а я їздив верхом на Копилашів верх законювати хорого Драгирюка* (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 158).

КОПИЛАШІВ ПЛАЙ Назва стежки на горі **Копилаш**. *Та й казав, аби газда переходив хітар Копилашевим плаєм, а він сам там буде на варті і газду миром перепустить через Черемош* (Марко Черемшина. На Купала, на Івана, т.1, 226).

КОПИЛ ГРИЦКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *«Мині си видит по убраню, шо ти з нашого боку?» – перервав йому бесіду Иванчік. «З нашого! Я з Велико-го Рижна, Грицко Копил»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 442).

КОПИЛЮКІВ ІВАНКО Присвійний прикметник до прізвища Копилюк та ім'я персонажа художнього твору. *«Ад найли си те, Дми', поблики, через оттоти обгайди?» – смієвси старий дідо, Иванко Копилюків,*

намахуючі клябуков на челідь, тай співав... (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 242).

КОПИСТЯНСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Гризлися і Копистянський-суддя, і Трзісновський-писар, – у той час, коли Франко, Українка та інші їхні однодумці мислили, як переробити старий світ на новий* (С. Пушик. Карпатське літо, 267).

КОПЛАШ див. **КОПИЛАШ**

КОПЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Копчук. *Тепер у Яворові та сусідньому селі Річці є багато однофамільців славетного в цьому краї майстра, його нащадків, але писарчуки так перекурили це прізвище, що з'явилися Копчуки, але Ковбчуків уже нема* (С. Пушик. Карпатське літо, 240).

КОРБУЛЬ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Йому зробилося аж боляче, коли Іван Корбуль – це його бартку було звержено – підійшов до небораки і висмикнув з-за череса пістоль – так казали правила змагання* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 301).

КОРДИК Назва гри, розваги. *Тут у моді "Гусак", "Колода", "Пана бити", "Кордик" – веселі ігри* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 54).

КОРЖИНСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Від Криворівні до Жаб'я дорога коротка, але далі фіра не скрипіла, і мандрівники зупинилися в священика Коржинського, який мав сина й чотирьох дочок* (С. Пушик. Карпатське літо, 247).

КОРЖИНСЬКИЙ ТЕОДОР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *На звороті її «серед смертних» прочитуємо підпис Климента Квітки, поруч розписалася дружина лікаря – Ф. Кобринська, вчитель з Коломиї Теодор Рибак (він був тут з дружиною, бо Леся пише в одному з листів: «Кобринські і Рибакі виїхали»), а ще Богдана Левинська, дочка прогресивного вчителя Т. Кисилевського в Жаб'юму-Гльці, суддя з Косова Теодор Коржинський та Євгенія Сохацька, яку за вроду називали «перлиною гір», – вони були братом і сестрою Ользі Стефанович та Теофілі Лакусті* (С. Пушик. Карпатське літо, 263).

КОРЖИНСЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Коржинський**. *Одна донька Коржинських так і померла «панною», тобто неодруженою* (С. Пушик. Карпатське літо, 247).

КОРЖІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Корж. – *У нас Досійчуки є, Мокрицькі, Коржі, Панькови, Бідники, Воробці, Колопенні, Кобильники... Усе-кі, проше пана, є – лише Воротилів у нас як село селом не бувало* (Г. Хоткевич. Довбуш, 312).

КОРИТНИЦЬКИЙ Прізвисько персонажа художнього твору. *З Коритницьким старостою, з Центнером ніби, говорили коло церкви* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 235).

КОРНЕЛІЯ Ім'я персонажки художнього твору. *Корнелія чула себе щасливою* (М. Матіос. Нація, 102).

КОРНИЛЬО Ім'я персонажа художнього твору. *Параска Гаврилюкова, покійниця, так уже нажилася із своїм Корнильом, що куда там! Що був охочий до чужих жінок, а що до горівки, Господня твоя воля!* (М. Матіос. Нація, 235).

КОРОВАН Ім'я персонажа української міфології та літературного твору. *В селах часто бушував Граденик, він нівечив льодовою бурєю врожаї на полях та городах. А злий Корован молоко-манну збирав від наших корів, на село відьми засилав* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 221).

КОРОВАЙНИЧІВ Присвійний прикметник до прізвища Коровайнич. – *Ти Коровайничів? – гукнув. – Так, – кажу* (Ю. Федькович. Опришок, 323).

КОРОДЖІЙ ЙОСИП Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Так Йосип Короджій опинився на Верховині* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 98).

КОРОДЖІЙ МИХАЙЛО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Проте, відмовляючи собі в усьому, Михайло Короджій все ж учив сина – спочатку в горожанській школі, а пізніше в учительській семінарії* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 98).

КОРОДИСТЕ Назва села. *В той час по Кородистому була розійшлася чутка, що*

Никора має гроші – золото і срібло, цілу бочечку (М. Яновський. Гірське серце, 12).

КОРОЛІВКА Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. // у колом. [ГУЦУЛКА:] *В Королівці нема води – випили ворони, / В Королівці такі хлопці, як ті макогони* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 119).

КОРОЛЬ ВАСИЛЬ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Попереду виступав Василь Король, його смичок без зупину бігав по струнах, струнки вже охрипли, Василькові пальці дерев'яніли, мліли руки в цимбіста Семка Данилюка, втомлено, глухо постогнував бубон* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 26).

КОРОЛЮК Прізвисько персонажа художнього твору. *Мала би-с знати, ким доводиться Грицеві голова сільради Королюк, такий гладкий* (М. Яновський. Гірське серце, 125).

КОРОСТУП Прізвисько персонажа художнього твору. *Радний Юрій Соломійчук, якого називали Юзенчуком, а прозивали Короступом, написав на вїйта фальшивий донос, бо хотів, щоб вїйтом став багач Боліджук, а собі готував крісло громадського писаря* (С. Пушик. Карпатське літо, 267).

КОРОЧУКОВА АКСЕНІЯ Присвійний прикметник до прізвища Корочук та ім'я персонажки художнього твору. *А й я журилася страх: одно – що вус той дідьчий не хотів рости, а друге – Корочукова Аксенія казала, що прийде на храм, та й не прийшла* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 244).

КОРПАНИЮК Прізвисько майстра різьблення на дереві, персонажа художнього твору. *На тесаному сволоці чорнів випалений хрест. На головній застільній стіні висіли образи святих. Кругом на стінах попід суфітом різьблені намисники, з глиняним розмальованим посудом. У кутку яворові ложки Корпанюка* (Р. Яримович. Юра Михасевич, 41).

КОРПАНИЮКИ Збірна назва майстрів різьблення на дереві за прізвиськом **Корпанюк**, персонажів художнього твору. *Він залишив трьох синів і доньку, яку дуже любив, бо ніби передчував, що саме вона народить*

спадкоємців славетних **Корпанюків** – Юрка та Семена (С. Пушик. Карпатське літо, 242).

КОРЧИН Назва села у Сколівському районі Львівської області. *Опришки, розганяючи попід тини курей і собак, пролетіли Корчином і поскакали на Бубнище* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 220).

КОРЧУЙ Прізвисько персонажа художнього твору. *Корчуєм його кликали, бо мандрував він селами і викорчував тернину* (Р. Федорів. Опришкова криниця, 213).

КОРШІВ Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. *Відтак – у Коршів, а потому, заким смолки метнули туди, ми вернулись назад і стрясли жиридів у Чорному потоці, у Марківці і в Березові* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 82).

КОСАКОВСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Тим часом опришки хутко впоралися з панською скарбницею. Тисячі злотих каштеляна Подлянського, пана Косаковського і панів Романовських Довбуш забрав зі собою* (В. Бабій. Помста опришків, 15).

КОСАР БІЛИЙ Образна назва смерті, персонажки художнього твору. *Ой Костомахо, Кончино, Морено, Косарю білий, порятуй!* (Р. Федорів. Опришкова криниця, 209).

КОСАРИЩЕ Назва кутка у Жаб'є. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать Багна, Чорногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долішня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блхава, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

КОСАРИ Інша назва сузір'я Оріон. *Високо на темному небі переливались вогнями Косарі, над горами вже запалилась Світялка* (С. Скляренко. Карпати, т. 1, 102).

КОСЕМИНА Назва гори. *З-за далекої гори Косемини, з-поза мрячисто-малинової здибленості кряжа волоського, мов із розбурханих хвиль морських, велично виринало червоне сонце* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 1, 56).

КОСИНСЬКИЙ ІГНАТ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Боже! Переді мною – Ігнат Косинський* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 231).

КОСІВ Назва міста, адміністративного центру Косівського району Івано-Франківської області. *Румунські стежі дійшли до Яворова. Тут вони розпитували за українськими військовиками. Румунська окупація була несподівана. Вона захопила деяких наших військовиків у Коломиї і Косові. Вони мусіли ховатися та втікати перед румунами* (Р. Яримович. Останні могікани, 27); *Із моментів діяльності об'єднаних ватаг Пискливого й Пинти в пам'яті Василя зостався напад на столицю Гуцульщини – Косів* (Г. Хоткевич. Довбуш, 101); *Одного дня каже тазда до нього: «Завтра підемо в Косів!»* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 25); *Скільки б не їхати понад Черемошем, ніде такої немає, хіба, що в Косові, або в Кутах можна подібну знайти* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 21); *– На які міста ви ходили, без Довбуша вже? – Ходили на Яблунів, Долину, Косів, Пістинь, Баню, Рунгури, Болехів...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 43); *У Козсна баба з вуйком займила тоти воли на ярмарок до Косова* (П. Шеке-рик-Доників. Дідо Иванчік, 55); *Він закінчив училище в Косові по художній обробці металу* (М. Яновський. Гірське серце, 159); *Четвертий день шукаю вас у горах, / В Ославах був, під Косовом, у Лючі...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 165); *Не знати: чи би то з того, що туди май рівніше й ґрунти, ліпші? Чи що далеко від Коломиї, Косова, й Кутів, де ба більший глибінь, ба бані, ба ремесла всякого, ба більше жуви, ба розпусти, панів й нітвісти-чого?* (М. Павлик. Вихора, 264); *Винен був купцеві в Косові дві банки* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 179); *Ніхто не відас, де вони одне одному в око впа-ли, може, то було на великдень під церквою, коли дівки гагілки водили, а може, в Косові на ярмарку, коли дівчина писані верети продавала* (Р. Федорів. Жбан вина, 113); *Цього ж дня рушає автобус на Косів – а Іван уже тут як тут* (М. Матіос. Солодка Даруся, 39); *Три жінки мав і одну за одною поховав,*

а сам байдуже. З четвертою оженився, балі справляє, гостий – панів із **Косова**, та з Кут, та бог зна відки частує, а гуцулів катує. Ми вже думали, що він вічний, що ніколи його не збудемося, що нам його пан-біг на вічне покаяніє зіслав (І. Франко. Гуцульський король, т.22, 497); – *Ає. І того скурвого сина вирихтував на тамтої світ. А скількох шарапатох-хлоподерів у Долині, Коломиї, **Косові!** А Дідової жовнірні під Буковцем!* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 337); *На спільній нараді найближчих до ватагів побратимів вирішили іти на місто **Косів**, населене лихварями, серед яких найбагатший орендар Меся (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 156); А ек привезли без ніг із **Косова**, то він дивити на гори та й каже: «Ця я черепашка, ци червачок марний, шо вже не буду горами ходити?» – та ек не уфатит від салдата пушку, ек не поцілит себе у саму герланку!* (Марко Черемшина. Село вигибає, т.1, 185); *Беза збирав зі всього Ялівця фасолю, щоб відвезти її на базар у **Косові*** (Т. Прохасько. Непрості, 30); [АНДРІЙ:] *Це випадково. Цікавий збіг обставин. Наші частини зупинилися в **Косові*** (І. Боднарчук. Над Черемошем, 28); – *Браччіку Їла', циє місце кімую ше вид хлопця. Колис з одним, мож сказати «товаришем», піші добиралиси з **Косова** додому, й було би ничьо, але той у берді вивихнув ногу* (В. Шкурган. Майте на увазі, 175); *Замолоду торгував клоччям, яке скуповував по селах, а згодом орендував корчму, потім поле, і нарешті став таким багатим, що позичав гроші за проценти панам і підпанкам довоколишніх сіл та містечок, таких, як **Косів**, Кути, Пістинь, Яблунів* (В. Жицький. Опришки, 140); *А тепер таткові вже зовсім добре, і татко вибирається на курорт. Не відомо лише, що обере він для себе: Залищики чи **Косів*** (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 130); – *Був Соколюк у банді, вислідив ще з одним таким самим, як везли з Жаб'є у **Косів** гроші з магазинів* (П. Федюк. Штабар, 38); *Он Гак розповідає: в Жаб'єму та в **Косові** колгоспи організують* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 30); *То був **Косів!** І тут же село Монастирське, де народився Михайло Павлик, якого вона так шанувала! І Міська гора біло дивилася на містечко, і водоспад Гук співав у глибокому каньйоні, і жили тут*

*ткачі, різьбярі, мосяжники, та не було тої краси, що у Вижниці, не було таких гір, дугів, такого Черемошу, – і **Косів** здався Лесі непривабливим* (С. Пушик. Карпатське літо, 239); *Обідати пішли разом. Вузьким мостом пройшли через річку (тут котився більш повноводний і широкий Чорний Черемош), затримались на ринку, де люди аж з Кут і **Косова** продавали спілі черешини* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 139); *Стало на тому, що завтра о десятій годині рано Микола мав бути в **Косові** у адвоката. А тепер Дзіндзіль клав на стіл око горілки могоричу* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 103); – *Я піду в Космач до Дзвінки, / До своєї любки-квітки / Попри Кути, через **Косів**, / Поки в гори приїде осінь* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 72); *За що так люблю осінь! / Черлену гуцульську осінь... / Де вітер жалі розносить / На гострі шпилі укосів / (**Косів, Косів**...)* (М. Влад. Гуцульська осінь, 88); *Далеко ти, / Вже біля тебе осінь, / А я весна... / Відлунням лише – / **Косів, Косів, Косів**...* (Н. Стефурак. Далеко ти, 84); *Ми їздили на ярмарок у **Косів** / Без певної причини, признатися, мети <...>* (М. Рильський. Карпатські октави, 226); *На арфах передвічних кросен / тчуть барвисті мелодії килимів / хитроруки рапсоди з **Косова**, / з Поділля, Полтавщини, з-під Києва* (І. Калинець. Килими, 120); // *образн. Як же її не почути, / Як же не пізнати: / То співає **Косів**, Кути, / Станіслав, Ділятин* (М. Стельмах. Над Черемошем, 141).

КОСІВСЬКА ПОЛЯНА Назва села у Рахівському районі Закарпатської області. Гуцул з далекої **Косівської Поляни** привіз конем знеможену Марійку (У. Самчук. Гори говорять, 248).

КОСІВСЬКИЙ ГУК Назва водоспаду на річці **Рибниці** в межах міста **Косів** Івано-Франківської області. **Косівський Гук** на **Рибниці**. Кажуть, що був він колись високим, але часто після злив гірські ріки бунтують, несуть велетенські брили (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 162).

КОСІВСЬКИЙ РАЙОН Назва району в Івано-Франківській області. Кілька десятків жителів: **Верховинський, Путильський, Рахівський райони**, а ще ж гірські села Ви-

жницького, **Косівського**, Коломийського, Надвірнянського, Тячівського... (С. Пушик. Карпатське літо, 250).

КОСІВСЬКИЙ ШЛЯХ Назва дороги на **Косів**. Та недалеко ж проходить **Косівський шлях**. Бундзяк для чогось оглядається назад (М. Стельмах. Над Черемошем, 183).

КОСІВЩИНА Назва краю в межах Косівського району Івано-Франківської області. А вже по цілій **Косівщині** з уст в уста передавалася пікантна новинка о тім, як попадає криворівська цілувала привселюдно Марусяка на храму в Яворові (Г. Хоткевич. Камінна душа, 92).

КОСМАЧ Назва села у Косівському районі Івано-Франківської області. А то кожна собака в **Космачі** знала про це (В. Бабій. Запродана душа, 24); Таку саму пробу робив з іншими і вибрав зпоміж них, ще Стефана з Зеленої, Квічука з Порогів, Гортанюка з **Космача** і Поповича з Довгополя волоського (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 30); Лише одного пострілу стачило для того, щоб Стефан Дзвінчук з **Космача** спровадив зі світу Олексу Добоша (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 265); Почалося з того, що Мечівничка розплакалася. – Таже знаєте, пане втамане, що моя дочка була в **Космачі** за отим Дзвінчуком Стефаном (Г. Хоткевич. Довбуш, 411); І звідти почалася дорога до **Космача** (Р. Федорів. Жбан вина, 224); В Довгопіллі, Ясеневі, **Космачі**, та Дорі змели панські макітки (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 140); З **Космача**, коли чували... (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 137); Худан не довіряв ніякій жінці в світі, бо страшина смерть, що постигла опришка Олексу Довбуша через зраду молодіці Дзвінки в **Космачі** їй досі наповняла опришків зневірою до жінок і дівчат. Через те Худан ніколи не признався навіть перед Калиною, котру любив, чий він син та звідки родом (І. Березовський. Худан, 31); «Дуже файні ці писанки! Видко, що в **Космачі** писані, бо понад космацке писанне нема крашиших писанок <...>» (П. Шеке-рик-Доників. Дідо Іванчик, 334); Штефан дуже здивувався, коли в його номер зайшов Франц – у Ялівці Франц міг убитий будь-кого, не потребуючи наймати вбивцю – всі його надто поважали. Штефан якраз вернувся з

вдалої справи у **Космачі** і мусив трохи попрацювати над руїницею (Т. Прохасько. Непрості, 64); Хоч які неясні були ці чутки та поголоси, проте одно було певним: князь Яблоновський з величезним почтом і власним військом, мов сам король, прибув до **Космача** і справді мав намір на якийсь час осісти у космацькому замку, збудованому ще старим князем Каліповським на зразок замка якогось венеціанського вельможі (В. Гжицький. Опришки, 4); Перед ним стали всі гірські дороги. Вони в горах ведуть понад більші ріки. Он та з Кутів понад Черемош на Тюдів, Рожен, Ростокі... А там на Білу Ріку – через Стебне, Довгополе і на Буркут. А з Устерік понад Чорну Ріку до Ясенова... А там Криворівня, Жаб'є, Буркут... А ще з Косова до Ясенова... І ще одна дорога понад Пістинькою, де Брустури, **Космач**... (Б. Бойко. По голови... По голови..., 68); З Лючки я перенісся до Рушор, присілка **Космача**. Тут я замешкав в домі рушорського тазди. Дім був положений на горбку, фронтом до річки Рушор (Р. Яримович. Юра Михасевий, 35); Десь за **Космачем** і Делятином цілу ніч гунали гармати, аж у горах котився глухий відгомін (Я. Стецюк. Крутий плай, 71); Ця річ йому неймовірно подобається, а навчився її від пастухів із **Космача** (У. Самчук. Гори говорять, 258); Перший сніг застав опришків під **Космачем** – якраз на Покрову (Л. Качковський. Довбушева пісня, 6); Тільки голову – у **Космач** на храм – / як розбійник, вдихну петрівку вночі. / Без Павла – мов язичник, знаю сам: / я не можу старіти у **Космачі** (В. Герасим'юк. 1745 – петрівка, 16); Ой нагла вість в гірському краї: / Дідушко ровту вже збирає, / Ще й вихваляється багач: / – Пушкаріків вести в **Космач**! (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 35).

КОСМАЧУК ТИМОФІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Грициха з Облаза прийшла просити Тимофія, аби пішов до неї будувати нову хату. **Тимофій Космачук** ще в дверях упізнав її (М. Яновський. Грицишина хата, 259).

КОСМИНА ШТЕФАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – Слухай, Васильку, слухай... Та це ж **Штефан Кос-**

мина, син нашого попа, що у високих школах вчився на великого пана (М. Стельмах. Над Черемошем, 79).

КОСТА Назва гори неподалік села **Тисів** Болахівської міськради Івано-Франківської області. *Отут у нас гори: один верх – Рунок, а другий – Коста* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 152).

КОСТЕРИЩЕ Назва урочища неподалік від селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *Плаїй Пересмик, Костерище, де то сто тисяч татарів згинуло й досі кости їх з землі витикаються* (У. Самчук. Гори говорять, 9).

КОСТИШИНА ОЛЕНА Присвійний прикметник до прізвища Костишин та ім'я персонажки художнього твору. – *А Олена Костишина принесла тобі білу запаску з тороками, – нарешті здобулася на слова Катерина* (М. Дзюба. Укриті небом, 27).

КОСТІВ Прізвище персонажа художнього твору. *По Голосовосіках ходив вуйко Лесьо у полонину Руский Діл до Костів на розлученє за вивцями й козами* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 53).

КОСТІВСКА Присвійний прикметник до імені **Кость**. *Костівска невістка, Иванчіка Костюкового жінка, Елена, так само походила з нималого роду – Панкевичівського* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 212).

КОСТІВСКИЙ Присвійний прикметник до імені **Кость**. *Уно було зроблене тай скликане позадь таздівського стану тай затоку так, ек то си годило йго зробити на Костівський рід тай богацтво, бо Костюк був перший тазда на всі Голови, а третій богач з реду у Річковій парафії, бо першим богачем був Петро Панкевич, а другим Декеца Жолобівський* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 211).

КОСТІВСКИЙ ГРУНЬ Назва ґруня в селі **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *Оба ґруні, Костівський тай Середний, вид самої Чорної Річки долини аж на саму Скупову зверхне колис належали до їх предіда Костя* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 211);

КОСТОМАХА Образна назва смерті, персонажки художнього твору. *Ой Костомахо, Кончино, Морено, Косарю білий, порятуй!* (Р. Федорів. Опришкова криниця, 209).

КОСТРИЧ¹ Назва полонини неподалік села **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області. // образн. *Перишми знуртували Погорівка і Гнатиша, відтак Стіг, Гаджина, Маришевська, Псарівка, Кострич, Козина, Гутин, Лостун, Скупова, Озерна, Кринта, Стара Стая, Менчул, Пір'я – увесь полонинський світ великий...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 236).

КОСТРИЧ² Прізвище персонажа художнього твору. *Гострі очі Кострича припилять мене посеред кімнати* (М. Яновський. Лісна, 12).

КОСТРИЧА Назва гори неподалік села **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області. *Їх децо лякали оті білі та сині хмари, що випливали з-за Костричі, чіплялися за полонини та за бори і йшли за Жаб'ївський верх, що тягнувся і тягнувся поза Черемош* (С. Пушик. Карпатське літо, 252); // образн. *А дрібний яловець схопився зі сну і аж затрусився з переляку. Вставали всі. І Кострича, і Піп-Іван, і Смотрич, і Магура, і Погар, і Ватунарка, і Ігрець, і Синиці, і Писаний Камінь* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 13); // образн. *А хто це знепалала через десять років на Костричі в імлі вечірній?* (В. Герасим'юк. Верхами біжить... , 103).

КОСТРИЧУКОВА Присвійний прикметник до прізвища Костричук. *Зокрема зацікавилася ним Костричукова молодиця* (Р. Єндик. Торонке мольфування, 65).

КОСТРИЧУКОВА МАРІЙКА Присвійний прикметник до прізвища Костричук та ім'я персонажки художнього твору. *З їхнього гурту відділилася Марійка Костричукова і підбігла до Параски, намагаючись струтити з її голови дійницю* (Р. Єндик. Торонке мольфування, 70).

КОСТЬ Ім'я персонажа художнього твору. *Оба ґруні, Костівський тай Середний, вид самої Чорної Річки долини аж на саму Скупову зверхне колис належали до їх предіда*

Костя (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 211).

КОСТЮК ИВАНЧІК Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *По Видорихах, мнєсниц, у Костюка Иванчіка було подуфальне та торонке весіле* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 211).

КОСТЮКІВ ОЛЕКСА Присвійний прикметник до прізвища **Костюк** та ім'я персонажа художнього твору. *Він ни пив тої горівки кубков, а просто з миски полодником її сербав, єк би йикоїс сербавки, здоровкаючи си з головским вйтом, Олексов Костюковим, рідним братом Иванчіка Костюкового <...>* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 232).

КОСТЯНЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Дружина його – гуцулка. І сам Костянюк не любить, коли його хтось обізве циганом...* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 94).

КОТКО ОЛЬГА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. – *Та з тобою ж і дівка файна...* – Зоотехнік, наш, **Ольга Котко**, – коротко відрекомендував Олекса. – *Познайомтесь...* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 115).

КОТЛАС Назва міста в Архангельській області Російської Федерації. *Грошей настарав, бо з яблуками щовесни аж у Котлас їздив, та й свій базар давав якийсь прибуток – віддав усі* (Р. Іванічук. Дім на горі, 7).

КОХАНОВСЬКА Прізвище персонажки художнього твору. *На нещастє, саме тоді, як Кольцьо підвівся, приїхав до Коломиї польський театр і вся гімназія, як один муж, пустилася за акторками, а особливо за маленькою, складною та хорошою білою сміхункою Кохановською...* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 92).

КОЦЕВА ПАЛАГНА Присвійний прикметник до прізвища Коць та ім'я персонажки художнього твору. *Молоді ввійшли в хату, а за ними з'явилася Гафія Ринза сита позичати, Парасці Рибчуковій конче треба решета, Михайлисі Булькатій для повного щастя треба позичити гороскоп, перевірити на двадцятому році супружного життя чи підходить їй по «планиді» Михайло*

Булькатій, Коцевій Палагні, ади таки нині, треба було драбини, Павлисі Зачеписі треба довгих вил, Марійці Коновці, кров з носа, треба тачок (П. Федюк. Давайте заспіваємо, 47).

КОЦКО ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Лиш часом кроки відгукнуться глухо, / Підійде сторож крадьки до «вовчка», / Загляне в шпарку і нашулить вуха – / А як там донька Василя Коцка* (М. Марфієвич. Галичанка, 64).

КОЦЮБІНСЬКИЙ МИХАЙЛО Прізвище та ім'я українського письменника, громадського діяча, персонажа художнього твору. *Тоді, коли приїхала Леся, не могли тут бути ні Михайло Коцюбинський, ні Гнат Хоткевич, хоч автор пише, що з «другого берега ріки, поздоровляв сердечно (Леся. – С. П.) Коцюбинський, що якраз приймав «на піску сонячні ванни...»* (С. Пушик. Карпатське літо, 245).

КОЧЕРГАКІВ ГРИЦЬ Присвійний прикметник до прізвища Кочергак та ім'я персонажа художнього твору. *А тут уже опришки набігли. Марусек і Гриць Кочергаків впали до школи, де тоті гості жиди молилися. Їк зачели там стрілету – уй-юй-юй!* (Г. Хоткевич. Довбуш, 102).

КОЧЕРГАНЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Важко повертався подвір'ям з оберемком вовни Матей. А перед Бойчуком плила його молодість. Спить він у Багнах на Смижуковім оборозі. Ще спить Кочерганюк з Устеріків. З Криворівні вони зараз по Спасі розійшлися, щоб за тиждень зійтися* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 73).

КОЧЕРГАНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Кочерганюк**. *Багатолюдні роди, як-от: ясенівські Кривнюки, Кручуки і Ковальчуки, жаб'ївські Ткачі й Дирчелюки, криворівнянський рід Бушуків, устеріцький Кочерганюків – взяли своїх чорних хлопців у міцну родинну коловерть, а разом з ними й «чужим саракам» не бракувало жартівливих штурханів по підбич...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 49).

КОЧЕРГАНЮК МАРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Довготе-*

лесий русявець **Марко Кочерганюк** з Устєрїк, розстебнувши комір мазанки, тер об рукав сердака мосяжний нашийний хрестик, щоб блищав, мовби новий (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 200).

КОЧУБА Прізвище персонажа художнього твору. Пискливий казав, що як був іще хлопцем, то пас вівці. А прийшли три: Мельник із Довгополя, Дідушко і **Кочуба** (Г. Хоткевич. Довбуш, 103).

КОШАК Прізвище персонажа художнього твору. Коли прийши на місце, ватага була ще не вся в зборі. Бойко був, Срібнарчук із Гаштураком – нерозлучні приятелі. У тім же дні прийшов **Кошак** і приніс новину, що караван вірменських купців, бажаючи забезпечитися від опришків, найняв собі ескорт з микуличинських людей за проводництвом Мочернака, багач такий був у Микуличині (Г. Хоткевич. Довбуш, 334).

КОШАК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Знайшов Никорака Федора, а той зі свого боку нарадив узяти свого приятеля, теж із Микуличина – **Кошак Івана** (Г. Хоткевич. Довбуш, 222).

КОШАК П. Прізвище та ініціал імені персонажа художнього твору. Мистецтвознавці часто ілюструють свої книжки косівською керамікою. Д. Зінтюк, П. Баранюк, П. Тимчук, **П. Кошак...** – багато було відомих майстрів (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 79).

КОШАК ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. І все починалося з того, що прийшов він одної ночі з рушницею у хату **Федора Кошака**, свого шкільного приятеля **Федора Кошака**, і сказав коротким голосом смерті: – Збирайся! (І. Андрусяк. Реставрація снігу (повість-метафора), 142).

КОШИРИЩЕ Назва гори в селі **Криво-ривня** Верховинського району Івано-Франківської області. Тоді в похмурому кам'яному домі посеред села на узгір'ї стрімкого **Коширища**, що здіймався чорним тонтовим дахом над високим кам'яним муrom, майже всі молились (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 117).

КОШИЦІ Назва міста в Словаччині. <...> трьох, на чолі, з Тулайданом, відправи-

ли спочатку до Сиготу, а потім до **Кошиць** (У. Самчук. Гори говорять, 179).

КОШЛАТА Назва урочища. Побалакували, що застав дружину з любасом у хаті, а дехто до цієї поголки доплітав ще й таємничу смерть Павла Кінчука, якого зарубаним знайшли у пуці на **Кошлаті** (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 57)

КОЩУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Кощук**. – Дай спокій! Ти ж знаєш сих **Кощуків**, які вони. Ні тобі, ні мені життя не буде (Г. Хоткевич. Довбуш, 256).

КОЩУК ПАВЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Так проти імені **Павла Кощука** в метричній книзі смерті було проставлене звичайнісіньке мирне [«від смерті»], хоч все село знало, що тут мало місце вбивство (Г. Хоткевич. Довбуш, 256).

КРАВЧИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Кравець, персонажки художнього твору. Скільки разів возьме кріпкий мороз, стільки разів віє холодний вітер та й навіває нову верству снігу. Стільки ж разів більшає біль і терпіння хорої вдови **Кравчихи** (Марко Черемшина. Сльоза, т.2, 60).

КРАВЧУК ГАЛЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. Вона знала, що Іван повернувся, що питав про неї у **Галі Кравчук**, цікавився, чому не приходиться на репетиції (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 44).

КРАЇЩЕ Назва присілка в селі **Микуличин** Яремчанської міськради Івано-Франківської області. Спробуй заодно оглянути і припантрувати далекі Облази та Припір, розкидане **Країще** і похмуру стрімко рослу Клифу, а ще кволі гайки під заростями «освоєного» селом Рунка... Посадки не однорідні, недбало доглянуті, урочища захирачені хворими деревами (М. Яновський. Гірське серце, 48).

КРАКІВ Назва міста в Польщі. Вистави «гуцулів» бачили в Снятині, Коломиї, Надвірній, Станіславі, Галичі, Стрию, Львові, **Кракові**, Тернополі, Бережанах і т. д. (С. Пушик. Карпатське літо, 270).

КРАМАРЕВА СОФРОНА Присвійний прикметник до прізвища **Крамар** та ім'я

персонажки художнього твору. – *Хіба Крамарева Софрона не пішла би за мене? – каже Павун, собі уса підкручуючи* (Ю. Федькович. Жовнярка, 332).

КРАСІЙ Прізвище персонажа художнього твору. – *Твої ровесники вигибли, а ти чього дітем заважьєши? Аді, Микитюків нема, Гелевичів нема, Красія убили, нікого нема. Тогди було інак, а тепер інак* (Марко Черемшина. Дід, т.1, 41).

КРАСІЙЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *А старий Красійчук, то так данцував у данци, екби ни знати йкий то молодек був* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 225).

КРАСІЙЧУК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А у Юріштана вимотав йго головський пушкар Красійчук Дмитро, а у Красійчука видкупив йго Иванчік* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 159).

КРАСНА Назва урочища. *Чомусь згадав, як за Брежнева колгосп з участковим і всіма сільськими посіпаками вчинив селові трус, бо пропала солома на Красній з-під комбайна. Вночі солону носило ціле село* (Б. Бойко. Остання надія, 175).

КРАСНЕ див. **КРАСНИЙ ЛУГ**

КРАСНИЙ ЛУГ, КРАСНЕ Назва кутка в **Жаб'є**. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать Багна, Черногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долішня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блхавка, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248); *З Красного Лугу до під Слупейку то таки неабияка дорога* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 546); – <...> *Уже шляк трафив дідичів з Испаса, Пнів'я, Брустур, Пістиня, Соколівки, комісарів княгині Яблоновської з Шешиор і Космача, уже пішов землю їсти орендар з Дебеславець, Бані Березівської...* – *Віит Островський з Красного, – підказав Жупник* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 337).

КРАСНИК 1. Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Коли вони проїхали Чортове коліно, то це означало, що перетнули межі між Ільцями і Красником* (С. Пушик. Карпатське літо, 254).

2. Назва потоку у селі **Красник** Верховинського району Івано-Франківської області. *Скрізь потоками – Дзембронено, Бистрицем, Красником, Ільцею – сполучаються з головною долиною ріки менші долини; <...>* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 239).

КРАСНОЇЛА див. **КРАСНОЇЛЯ**

КРАСНОЇЛЛЯ див. **КРАСНОЇЛЯ**

КРАСНОЇЛОВ див. **КРАСНОЇЛЯ**

КРАСНОЇЛЬСЬКИЙ ПОТІК Назва потоку в селі **Красноїлля** Верховинського району Івано-Франківської області. *Та чим вихопився з Бутівця на Їсенево, тимтаки борше предав си на тот бік, вломився у ліс, перебрів Красноїльський потік та Лельков, Лельков, Лельков такими лісами, що аж пуду давало* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 130).

КРАСНОЇЛЯ, КРАСНОЇЛЛЯ, КРАСНОЇЛА, КРАСНОЇЛОВ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. – *Ходи до мене! Я й так слугу шукаю! – каже газда повагом. – Чому би ні! А ви звідки? – відповідає і питає Олекса. – З Красноїлі.* (Г. Смольський. Олекса Добуш, 25); *Потім єгомость говорив, що на другу неділю не буде в церкві відправи, бо він поїде до Красноїлі на храм, а на третю теж не буде, бо він поїде правити до Річки* (М. Козоріс. Черногора говорить, 62); – *А он там Скупова, – закреслив Юра рукою широкій круг. – Видно її не лише звідси, але і з Яблониці, Голов, Красноїлі, а навіть і з Ясенова* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 85); *Таже от тут Красноїля, відтак Голови, а в Головах всюди свої люди; хоч би й трапилося що, то вбережуть, сховають* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 304); *Я помалу розпитував у керманичів, у рибаків, у гуцулів з Красноїлі та з Устерік – ні, ніде не було ані сліду втопленого хлопчика, ніде не було чоловіка, який би його знав, бачив або жалувал за ним* (І. Франко. Терен у носі, т.21,

383); Я з **Красноїлі**, пастушу / у пана війта Дідушка (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 111); Звістка про те, що Бойчук якимись огнисто-громовими стрілами перуна потлумив коронне військо і дотла спалив панський фестунок, швидко облетіла ближні й далекі села: Бережницю, Жаб'є, Замагора, Зелене, Устеріки, **Красноїлля**, Голови, Ясенів, Білоберезку, Розтоки, Стебнів, Яворів, Брустури... (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 349); Не далі як п'ять днів тому полковник над смоляками Пшелуцький зібрав у господі мого газди в Космачі отаманів сільських: Дзвінчука Штефана, Семанишиного Гриня, з Микулчина, Дідушка Миколу з **Красноїлля**, були там дуки з Устерік, Жаб'юго, Дори... (Р. Федорів. Жбан вина, 223); Нібито молоко жолобками текло з полонини аж до села **Красноїлля**, де жив Дідушко (С. Пушик. Карпатське літо, 253); Зістрітив тай пізнав: оден з них був гакало Бабіїв, а другий Бабій з Вигоди, тот сам, шо за найдену опришківську поклажу в Лельковій побудував на **Красноїлі** муровану каплицу над берегом Чорного Черемоша (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 464); Обійшли Зелену справа і попрямували на Білу річку, а далі – на **Красноїлов** (Л. Качковський. Довбушева пісня, 179); // образн. Гей, що ж за краса **Красноїля**. Розляглося село над річками, над їх зеленими беріжками, трунями обвилося, лісами закосичилося, царинками усміхнулося (Р. Єндик. Регіт Аридника, 9).

КРАСНОЛІССЯ Назва урочища. – Манусенько дороженька, то вже **Краснолісся** зараз, а наші личка такі запорошені! (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 207).

КРАСНОПІЛЛЯ Назва урочища в селі **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. Ясинівський патруль доніс свого часу, що бер на **Краснопілля** знесла вода, отже, потрапити на той бік можна лише устеріцьким мостом (Г. Хоткевич. Довбуш, 423).

КРАСНОПІЛЬСЬКИЙ ПОТІК Назва потоку в селі **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. Від Косова вже не йшли дорогою, а навперек, через ліси й на **Краснопільський потік**.

Коней продав Олекса корчмареві по дорозі за дешеvu ціну (Г. Хоткевич. Довбуш, 355).

КРАСУЛЯ Кличка корови. Вона четверта з ряду дістала сіна, а диви – вже перебігла **Красулю** і Зорину (А. Крушельницький. Рубають ліс, 359).

КРЕЧЕТІВ див. **КРЕЧЕТІВ ЯР**

КРЕЧЕТІВ ЯР, КРЕЧЕТІВ Назва присілка. – Крім того, я бачив на вирубках, як у гірський виселок – забув, як він зветься... – **Кречетів Яр**, – підказав дід (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 356); Літом я ходив у **Кречетів**. Згори стежкою – півтори години, – промовив дід (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 365).

КРЕЧУН Прізвище персонажа художнього твору. Так дуже любить пастушити. Однак ніхто не хоче взяти його за пастушка. Прийшла була з другого села тітка, що служить там у єгомостя, та й завела його до багача **Кречуна**, чи не взяв би до маржини (Марко Черемшина. Злодія зловили, т.1, 70).

КРЕЧУНИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Кречун**, персонажки художнього твору. Сонце, що лише пополуднувало, і взялося йти в дальшу дорогу, та й так гріє мир божий, що поти збивають. Стара **Кречуниха** пустила на царинці теля ід корові, аби корова молоко припустила (Марко Черемшина. Злодія зловили, т.1, 70).

КРИВАВЕ ОКО Кличка півня. Зелений Оленець, справді, не мав уяви про Сіроманців і Плямистих Блискавок, ніколи не нанюхував їх духу, зате знав, як пахне корова, Сумирна Кобильчина, пес Брисько і когут **Криваве Око** (Р. Федорів. Таїна, 168).

КРИВДАНЮК МАКАР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. На збори також запросили директора школи, завідуючого клубом, дільничного інспектора і навіть поки що єдиного в селі тракториста **Макара Кривданюка** (М. Дзюба. Укриті небом, 96).

КРИВЕ ПОЛЕ Назва кутка в **Жаб'є**. А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать Багна, Чорногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця

Долішня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом *Красне*; а ще **Криве Поле**, *Кривець*, *Погар Малий*, *Погар Великий*, *Біланець*, *Блихава*, *Кринта*, *Магура*, *Пушкар*, *Синиці*, *Слупейка*, *Віпче*, *Змієнський*... (С. Пушик. Карпатське літо, 248); *Її зустріли ми в Кривому Полі*, / *Ішла кремезна, в давніх постолах* (О. Василяшук. Гуцулка, 35).

КРИВЕЦЬ 1. Назва кутка в **Жаб'є**. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать Багна, Чорногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долішня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блихава, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський*... (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

2. Назва села в Богородчанському районі Івано-Франківської області. *Лиш – цюй!.. Трубка ловецька. Перепудилиси наші опришки... Думкують, що би то було? Погінь? Коли чують, кричить їм тот пан: «Не бійтеся. Я ніц вам не зроб'ю лихого». Стали вни тогди. А се був пан Макаревич із **Кривця**. Полював попід Кливу із своїми людьми та й загнавси аж під Дзвиняч (Г. Хоткевич. Добуш, 104).*

3. Назва потоку в селі **Смодна** Косівського району Івано-Франківської області. *Скрадливою гадючкою Кривець перетинає Смодну навперек, аби впасти на волю говіркої Рибниці і разом аж ген за царинами обнятися з Рожновом* (В. Шкурган. Паперовий човник, 217).

КРИВИЙ Назва потоку. *Тай доїхали ми так у **Кривий**, попід тоти скали* (О. Манчук. Француз, 35).

КРИВИЙ ДАНЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Відтоді, як над читальнею залопотів червоний прапор і не стало шляхти, **Кривий Данько** мав багато роботи: бубном скликав Калиновий острів на різні віча, мітинги* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 13).

КРИВИНЮКІВНА НАСТУНЯ Назва дочки за прізвищем батька Кривнюк та ім'я

персонажки художнього твору. – *Ова... він вас дуже послухає! – закинула жінка. – Я вже чи не раз перехопляла його з **Настунею Кривинюківною*** (О. Кобилянська. В неділю рано зілля копала..., 45).

КРИВИНЮКОВА НАСТКА Присвійний прикметник до прізвища Кривнюк та ім'я персонажки художнього твору. *Якби не сусідська донька **Кривинюкова Настка**, з котрою добре держався, всі жалі ділив, якби не батькові коні, які любив понад усе, та вівці, над якими ще як хлопчина своїм голосом, як над дітьми, панував — він був би вже давно батька-матір покинув і поволікся в світ* (О. Кобилянська. В неділю рано зілля копала..., 46).

КРИВНЮК ГРИНЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Пістолетник з ясенівським Гринем Кручуком, Дмитром Ковальчуком і Гринем **Кривнюком** подався вниз у село за бардами, трацькими пилами та іншими теслярськими обладунками* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 230).

КРИВНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Кривнюк. *Багатолюдні роди, як-от: ясенівські **Кривнюки**, Кручуки і Ковальчуки, жаб'ївські Ткачі й Дирчелюки, криворівнянський рід Буцуків, устеріцький Кочерганюків – взяли свої чорних хлопців у міцну родинну коловерть, а разом з ними й «чужим саракам» не бракувало жартівливих штурханів попідбіч...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 49).

КРИВНЮКОВА МАРІКА Присвійний прикметник до прізвища Кривнюк та ім'я персонажки художнього твору. – *Світозарко-душко! – сміялася круглими, як у молодії совочки, очима Марусякова Анниця. – Як си тобі літує, відданичко? – обнімала за шию Явдошка Пікульчина. – Промий, промий вічейки! – зичливо хлопала в обличчя водою **Кривнюкова Маріка*** (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 355).

КРИВОНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Кривнюк. *Паліїв добре бачив, хто то був. Се був Гриць Данилюк, отаман ясенівський. Ясенівці зв'язані з опришками, як от цей самий Данилюк або Ткач, **Кривонюки**, та мало хіба,*

сильно боялися, щоби Срібнарчук і Паліїв, як самі ясенівці, не видали кого на мукаш (Г. Хоткевич. Довбуш, 365).

КРИВОРІВНЯ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. Чому облюбував саме Ясенів, а не **Криворівню** чи **Жаб'є** або **Яворів** за Буковцем не знала (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 60); По другий бік потоку, тиснучись до землі, повзли зчорнілі скелети дерев'яних халуп **Криворівні** (А. Христова. Олекса Довбуш, 234); «Мають до нас сьогодні увечер повиходити з Єсенова та **Криворівні** гості, тай тимунь варимо цес храм», – викручувалиси Шумеї, квап'єчі на їду (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 166); За тиждень по великодню мали всі зійтись в **Криворівні** й шукати один одного (Г. Хоткевич. Довбуш, 403); Василина йшла дорогою, берегами попід Безвідне, Березово, далі-далі **Криворівнею**, аж до Ясенова... (Д. Харов'юк. Смерть Сороканокового Юри, ч.1, 549); А третій – Спаса в **Криворівні**, де вразили знову йти. На першу Пречисту... Отаман мені, як дядьо, Я його знову так закликав. Усі засміялися. Голосно і зичливо. Не так, як потім козаки (Б. Бойко. По голови... По голови..., 71); Розвідник, посланий у **Жаб'є**, **Криворівню**, Довгополе, чомусь не вертався (В. Гжицький. Опришки, 125); Уже ніколи й нікому не поталанить встановити, хто ж то віз Лесю Українку й Климента Квітку до **Криворівні** (С. Пушик. Карпатське літо, 245); Іде Довбуш грунлями, верхами і вийшов на Грегит. Із Греготу спустився збочем попід Біду Кобилу у потік Бережницю і над Черемошем став. Тут скрутив ліворуч долів рікою, перейшов **Криворівню** і до Ясенова зайшов (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 24); Непрості ходили до **Криворівні** і порадили Грушевському спроводити французького інженера до Львова. Через Манджурію, Туркестан, Персію, Грузію, Одесу, Чернівці, Станіслав, Галич, Рогатин і Винники він нарешті доїхав і дістав працю в етнографічній комісії НТШ (Т. Прохасько. Непрості, 49); Федуняк такий гречний газда, що задля своєї одиначки Василенки міг би послати дружбів за одним гостем навіть і до **Криворівні** чи до **Жаб'я**, не те що до Яблунова (М. Матіос. Нація, 134); Франко прибув

у ніч до **Криворівні**, / Коли ще сон ходив біля воріт. / В дворі в Яремші два безсонні півні / Горлали так, немов дали завіт (А. Малишко. Франко в Криворівні, 412); Гуцульська ніч і **Криворівня**, / вінок з дзвіночків на столі, / і вічновдова, / елегійна / серед вінка свіча стоїть (І. Малкович. Вірші, які не повернуться в гори, 124); На забаві в **Криворівні** / Чічки краснії царівни, / А між ними кароока, / Як смеріченька висока (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 23).

КРИВОРІВНЯНСЬКА Відносний прикметник до назви села **Криворівня** Верховинського району Івано-Франківської області. І вся його ціль, виясняється – як вибіжить на рівне, обмивати запаскуджені пелюшки наймолодшого населення двох корчем: одної Ясенівської, по лівий бік потоку, і другої **Криворівнянської** – по правий (Г. Хоткевич. Довбуш, 119).

КРИВУЛЬКА Прізвище персонажки художнього твору. Аж перед смертьов оженивси, а ціле своє жите жив на віру із **Кривульков**, бо ни хотів собі жіноків світ пугати (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 127).

КРИВУЛЯ¹ Прізвище персонажа художнього твору. Космачук не жалів себе при жодній роботі, а **Кривуля** лінивий, як слимак (М. Яновський. Грицишина хата, 260).

КРИВУЛЯ² Назва кутка в селі. Івана з **Кривулі** везуть ховати. А везли до села кіньми – фірою – бо така грузька дорога була, що чоловік міг би втопитися в болоті (М. Матіос. Нація, 235).

КРИГА Прізвище персонажа художнього твору. Крім Пугача, прийшли з Довбушем ще й Палій, Мир та **Крига** (В. Гжицький. Опришки, 25).

КРИЛАТИЙ Прізвище персонажа художнього твору. – Ви не просите моєї руки після цього? – А ти хотіла б? – Ні, я **Крилатому** дала слово (Р. Андріяшик. Сторонець, 43).

КРИЛЬЧУК ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. Саме Кобилиця і Федькович заманили мене на свою батьківщину,

щоб побачити, як Юрій Петрович Крильчук разом з рідним братом Іваном, родичем **Юрієм Васильовичем Крильчуком** і Дмитром Петровичем Губчуком збивали свою дарабу (С. Пушик. Дараби плывуть у легенду, 328).

КРИЛЬЧУК ЮРІЙ ПЕТРОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. Саме Кобилиця і Федькович заманили мене на свою батьківщину, щоб побачити, як **Юрій Петрович Крильчук** разом з рідним братом Іваном, родичем **Юрієм Васильовичем Крильчуком** і Дмитром Петровичем Губчуком збивали свою дарабу (С. Пушик. Дараби плывуть у легенду, 328).

КРИНИЧНА Назва вулиці в Коломиї. Згодом вони вийшли на вулицю **Криничну**, де на них чекав ридван (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 242).

КРИНИЧНИЙ Назва полонини неподалік села Зелене Верховинського району Івано-Франківської області. А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкорушній, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Грона, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, **Криничний**, Фуратик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивійора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка... (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

КРИНТА Назва полонини неподалік села Красник Верховинського району Івано-Франківської області. Отут, між Черемошами, є полонини Плай, **Кринта**, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плайк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурунів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний (С. Пушик. Карпатське літо, 288); І переверне він [баранчик] кілька козлів у повітрі, тропне ніжкам по блакитній полонинці, проколе ріжками кількох своїх братів, що розбрикалися впоза **Кринти**, і десь зникне за калавурським обр'єм <...> (Р. Єндик. Пояс чеснотливости,

193); Ще розповідали люди: Дідушко приду-мав такі жолоби, що по них молоко текло з полонини **Кринти** аж до його посидку і вже там, під його пильним газдівським оком, сто слуг чинили з нього сир (Л. Качковський. Довбушева пісня, 181); // образн. Першими згуртували Погорівка і Гнатиха, відтак Стіг, Гаджина, Маришевська, Псарівка, Кострич, Козина, Гутин, Лостун, Скупова, Озерна, **Кринта**, Стара Стая, Менчул, Пір'я – увесь полонинський світ великий... (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 236).

КРИХАЯ Назва гори між селами Поляна та Солочин Свалявського району Закарпатської області. Вісімдесят років тому переходив горами великий гад. Переходив так десь з **Крих'я** до Тесаника (У. Самчук. Гори говорять, 11).

КРИЦЬКІВ Субстантивований присвійний прикметник до прізвища Крицьк, назва персонажа художнього твору. Так ніхто нікому не доказав, і про Штефана скоро забули. **Крицьків** казав, правда, що він довідається про все, і якщо є зрада, то він ізсіче і старого, й молодого Онуфраків, але якось поговорили-поговорили і забули (Г. Хоткевич. Довбуш, 395).

КРИЦУНЯК КИРИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. А повз вічареві хату, низом, сусіди несли на марах потовченого **Кирила Крицуняка** (Р. Федорів. Маріка, 62).

КРИЦУНЯК ПИЛИП Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Ця ненависть у вересні 1939 року припровадила її на подвір'я багатого газди **Пилипа Крицуняка** (Р. Федорів. Маріка, 59).

КРОПІВНИКІВ Присвійний прикметник до прізвища Кропівник. Та, як прийшло мені ставати до вояка, то вони видали вїтові і **Кропівнику** писареві, що мали не мали, ще й здовжлися, а однако не помогло – взяли (М. Павлик. Вихора, 189).

КРОХМАЛЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Крохмалюк. У нас усі інакше пишуться! От ми, наприклад, пишемося у попів там та в канцелярії Вінтоняки, а у людей ми – **Крохмалюки!** (М. Павлик. Вихора, 165).

КРОХМАЛЮКІВ ЯНЦЬО Присвійний прикметник до прізвиська **Крохмалюк** та ім'я персонажа художнього твору. *Дивлюся: іде п'яний Семен з Іваном, а за ними тато і Янцьо Крохмалюків: всі пішли до хати* (М. Павлик. Ребенцукова Тетяна, 40).

КРУГЛА Назва гори неподалік села **Устеріки** Верховинського району Івано-Франківської області. *Над річковов долинов та над кітловинами Білого й Чорного Черемоша, від Скупови по Круглу, Деречок, Буковинські Кичіри, Писаний Камінь, Ігрец, Бубки та по Костричу лежєла фалдистим помостом сірава густа мрєч, укриваючі широчезнов рівнев, єк одзеро, всі долини й кітловини, виповнєючі їх собов поміжи гори аж по самі береги сино темно виднокруга так, шо лиш дес-ни-дес визирали з сірої мраки шпилі гір – кичири, отеж би ніби голови заклєтих королів, шо то цілим своїм тулубом аж по самісєньку шию купалиси в сухім сиватим мори мраки* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 370).

КРУКОВА ГОРА Назва гори. *Велика юрба з ліхтарнями мовчки посунула за ним на сільський цвинтар, що розлігся у старій сосніні на Круковій горі* (П. Федок. Людина з того світу, 105).

КРУТІЖ Назва села. – *Не спите ще, діду? – спинив Жупникові вагання Миросько Бринь. – А я з току йду. В червоному кутку в шапки гуляли. І в фєрбля. Знаєте, дзвонили з Крутіжєа у два села, а наші діячі ніде трубку не піднімають. Піднімаю трубку я. Випадково. Бо одною рукою у фєрбля нема гри. Я дармував. З Крутіжєа, з лікарні якась дзвонить* (Б. Бойко. Остання надія, 189).

КРУЦИК Прізвище персонажа художнього твору. *Як Урденчук? Мали Гелєну? Як Дреботяк? Круцик? А що Баярак? Хіба і його вловили? Ні, цього не вловлять* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 29).

КРУЦЯК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Проше шляхетного пана, нащо так гніватись? Я є Іван Круцяк, середульший...* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 188).

КРУЦЯК ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Я, шляхетні*

панночки, Петра Круцяка середульший син (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 188).

КРУЧУК ГРИНЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Лишень бєн-тежно цоками палєнів, як позавчора душею, коли Гринь Кручук заспівав складєну ним про Палагночку-душку коломийку <...>* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 206).

КРУЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Кручук**. *З опришками теж не дуже вадився, не доідав ні Кручукам, ні Ковальчукам, ані Томчукам, хоч напевне знав, що їхні легєні у ватазі розбивають* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 241).

КСЕНЯ Варіантне ім'я до **Оксана**, назва персонажки художнього твору. *І я прийшов до тебе, Ксеню, просити: замов за мене слово перед отаманом* (В. Гжицький. Опришки, 22); – *Ти чия, вродливице? – освітила усмішка обличчя. – Ксеня. Штефана Дзвінчука шлюбна жінка* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 109); *Були ще три жінки: Настя Близнюк, Дмитрова жінка і покоївка, а також кухарка Мошковська з цього ж містєчка та дівчина – гуцулка Ксеня з Микулчина, куди цього ж місяця прибув Василь Стефаник, який збирався виїхати назустріч Лєсі Українці, але так і не виїхав, хоч дєхто з дослідників намагєтьєся видати бажанє за дійсне й допускє, що Лєся Українка могла зустрїтися зі Стефаником у Довгопіллі* (С. Пушик. Карпатське літо, 263); *Так гараздно велєся йому до тих пір, поки не об'явилєся в сєлі Семкова сєстра – Ксеня* (Р. Федорів. Карби, 126); *Нагадав собі, що тепєр йому дорога до Ксені* (А. Крушельницький. Рубають лїс, 317); – *Ксеню-любко, як жє так можна? – підходить Олєна Побєрєжник. – Нам за врожай трє боротисє, а ніби вночі по-людськи зорють полє? Хотїла зупинити тракториста, а він нагнав мене додому. То так моє серцє болить, хоч під трактор лягай* (М. Стєльмах. Над Черемошем, 149).

КСЕНЬКА Зменш.-пєстл. до **Ксеня**, ім'я персонажки художнього твору. *Поглянув по хаті – Ксєнька лежить розкрита на лїжку* (А. Крушельницький. Рубають лїс, 320); *Звєся Ксєнька, Штефанова друга жінка, ви*

не знали? (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 137).

КУБЛИХА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Кубло, персонажки художнього твору. *Кублиха казала, що під снігом він [барвінок] свіжий і зелений, як навесні* (М. Дзюба. Укриті небом, 27).

КУБЛИШИНА ЮСТИНА Присвійний прикметник до **Кублиха** та ім'я персонажки художнього твору. – *А я таке чула, – задзвонила скоромовкою Кублишина Юстина, – що люди у тому комунізмі, ну, який побудують за ті гроші, що в панів та заможників повідбирали, будуть жити, як в раю, всі будуть рівні, усе буде спільне: твої штани – мої штани, твій чоловік – мій чоловік, твоя комора – моя комора, твоя жінка – моя жінка* (М. Дзюба. Укриті небом, 97).

КУДІЛЬ Прізвисько персонажа художнього твору. – *А наш пан отаман слюб брав з оцев молодичков. Та я був за попа, а Пелех за дека, а Куділь за паламаря, Макогін дружбов, решта госкі* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 184).

КУЗНЕСКА див. **КОЗНЕСКА**

КУЗЬМА Ім'я персонажа художнього твору. *Увечір най Кузьма грає людям у фляру* (М. Матіос. Нація, 242).

КУЗЬМАК ТОДОСІЙ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Тому, що добра була покійничка, справив Тодосій Кузьмак обід за ненину душу в четвер, умисне у скоромний ден. Прийшли самі газди* (Марко Черемшина. Хіба даруймо воду!, т.1, 58).

КУЗЬМИН ПРОХОР Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Через Софію мало не зарубав на весіллі Прохора Кузьминоного, заводія і забіяку, старшого парубка* (М. Яновський. Гірське серце, 63).

КУЙБИШЕЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Куйбишек, персонажки художнього твору. *Коли б три роки тому Вишня мала свого лікаря, то Іван Проців не вмер би від гангрени, ані невістка Куйбишечки не сконала б від впливу крові...* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 66).

КУКУЛ¹ 1. Назва гори в масиві **Чорногора** неподалік селища **Ворохта** Яремчанської

міськради Івано-Франківської області. *Їх спопиндала ніч з того боку Руского Діла під Кукулом* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 171).

2. Назва полонини неподалік селища **Ворохта** Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *З полонини Григорівка й Кукул відкрився сильний й скорострільний огонь* (У. Самчук. Гори говорять, 80); *Далі – полонини Балцатул, Томнатик, Туркул, Брескул, Кукул. Прірви, звори, завалля, ґруні, яри – усе тут пахне землею, травою, лісами, сонцем і водою; усе тут має свою вічну красу, усе надихане духом повного життя* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гори мої Карпатської, 182).

КУКУЛ² Ім'я персонажа української міфології та художнього твору. *Ни хотів я вже слухати дідової бесіди про зазулю, шо уна хоть файна, але дуже погана на сумлінє, бо утопила свого чоловіка Кукула через свого любаса Тришиюка* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 114).

КУЛЕШІРІВ Присвійний прикметник до прізвиська Кулешір. *Та й з'їхалися фіри, як наймлені. Тоті карі коні – то вуйка Костина Будза, а тоті білі- то вуйка Мартинюка, а тоті гніді – то Кулешіреві, а сиві – то Лазорекові, а тоті черлені – то Дутчєкові* (Марко Черемшина. Бо як дим підоймається, т.1, 237).

КУЛИК Прізвисько персонажа художнього твору. *Скажуть бувало мама: «Іде вже сирота Кулик, на ковалевім», а ми в вікно або, як верем'я, повибігаємо на двір та дивимося, як він тупає: так вам поволеньки, нога за ногов, що ледве волочиться* (М. Павлик. Юрко Куликів, 17).

КУЛИКІВ ЮРКО Присвійний прикметник до прізвиська **Кулик** та ім'я персонажа художнього твору. *Утямно було ждати нам, дітям, нім Юрко Куликів ізійде з горба* (М. Павлик. Юрко Куликів, 17).

КУЛИНИЧ МАТВІЙ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Ще коли везли з Кленів Павло Руцак кинувся з машини в Чорну Тису, і його в хвилях наздогнала куля, Івана Пруса і Матвія Кулинича одвели до Тиси* (С. Склярєнко. Карпати, т.1, 179).

КУЛЬПАРКІВ Назва місцевості у Франківському районі **Львова**. *Одного разу забрали Джуфка до в'язничного лікаря, а той зчереги вислав його до перевірки до лікарні для умово хворих, до **Кульпаркова**. Тут примістили його на відділі схізофреніків* (Р. Яримович. Джуфко, 55).

КУЛЬЧИЦЬКИЙ ЛЕСЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Саме в той день вона збрала автографи і Франка, і Лесі, і доктора **Леся Кульчицького**, економіста зі Львова, і всіх інших відпочиваючих, бо полишила Буркут – поверталася в Кути, додому* (С. Пушик. Карпатське літо, 264).

КУМЛИК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Інша подія стала ще за Австрії. Оповів мені її старий **Іван Кумлик** – ловецький побережник, а передтим знаний на цілу околицю чигун. Він признався, що вбив трьох ведмедів* (Р. Яримович. Децо про ведмедів, 64).

КУПАЛА див. **ІВАНА КУПАЛА**

КУПЧАКОВЕ Назва ґрунту, посілості у передмісті **Косова**. *Издавна й досі скачуть ми в очах замітавки, кочерги, поліна, праники, граблі, вила, горшки, що летіли в голови людські; причувається крик і сварка, що билися й чубилися бувало при діленні люде на кожнім великім ґрунті, що генде перед моїми очима на **Купчаковім**, **Зоцаковім**, **Штефуринім**, **Бойкиничевім**, **Чібійовім**, **Ковалевім...** і скрізь, а скрізь* (М. Павлик. Вихора, 264).

КУРИК Прізвище персонажа художнього твору. *Але ніхто більше не чув – не видів від них ні привіту, ні одвіту і ніякого іншого знаку, так, ніби людей віднесла вода без сліду; хіба що про **Курика** брехали, що сидить десь по той бік у тюрмі...* (М. Матіос. Солodka Даруся, 105).

КУРИЛИХА СІВЧУЧКА Назва дружини за іменем та прізвищем чоловіка Курило Сівчук, персонажки художнього твору. ***Курилиха Сівчучка**, що досі стояла неповорушно в чорній сорочці без опинки, поступила один ступінь ближче ід чоловікові своєму і глянула наскісь екзекуторові в очі* (Марко Черемшина. Святий Николай у гарті, т.1, 55).

КУРИЛІВ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Я взявся до господарських обов'язків. Навчав мене парубок **Василь Курилів*** (М. Яновський. Між лісорубами, 296).

КУРИЛЮК ЛЕСЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Трохи дали – учениця з довгим, розпущеним волоссям. Кругленька, як лялечка, в сукняному вишитому кептаруку – **Леся Курилюк*** (М. Яновський. Шкільна фотографія, 256).

КУРИЛЮКОВА ДОКІЙКА Присвійний прикметник до прізвища **Курилюк** та ім'я персонажки художнього твору. *– А бідній удові – маєте знати, **Докійці Курилюковій**, – послідню кізочку забив* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 230).

КУРИЛЯК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Та вже підійшов оце **Дмитро Куриляк**, бідняк. Йому однаково* (Г. Хоткевич. Довбуш, 443).

КУРИНДАС КУЗЬМА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Не сказав, що знайшов заміну – молодого **Куриндаса Кузьму*** (М. Яновський. Штрихар, 82).

КУРИНДАШ Прізвище персонажа художнього твору. *Про газдівство годі було й думати. Поки він воював за цесаря, **Куриндаш** переписав на себе його ґрунт за борги, які зробив ще батько* (Я. Стецюк. Крутий плай, 48).

КУРЛЕСНКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Курлей**, персонажки художнього твору. *А **Курлеснка**, то таки голубіла на ню з серця, бо розуміла, що то до неї пілоси в тій співанці, тай виділа, що Курлей на всій рот смієвси з тої співанки, тай при всему народови, оперед її ич, цулувавси у данци з Шкиндівсков молодлицев* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 227).

КУРЛЕЙ Прізвище персонажа художнього твору. *А Шкиндівська нивістка, то таки ни данцувала, а літала в данци насеред хорім з русевим **Курлеєм**, бо вона така куражиста була, що аж на хмари поклонцувала, а ни то на мушин* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 227).

КУРМЕТУРА, КУРМИТУРА Назва гори неподалік сіл **Шешори, Прокурава** Косівського району Івано-Франківської області. *Я пана Мироняка знаю. За ліс він голову віддав би, у вогонь скочив би. То такий чоловік. Але ви... звідки ви? Знаю. Це між Лючкою і долиною Черемошу. Траплялось заїздити у ваше село, переходити тамтешні верхи – Брусний, **Курметуру**, Лисину-Космацьку, Грегит (М. Яновський. Гріське серце, 89); // образн. *Де Брусний здійнявся до зорі, / **Курмитура** буками крилата. / Де шумить Рокита на горі, / Полонинить трави Росохата (О. Василячук. Шешори, 22).**

КУРМИТУРА див. **КУРМЕТУРА**

КУРОЧКА Прізвище персонажа художнього твору. *Дискусія велася між заможним газдою **Курочкою** і колишнім панським формалем, що повернувся з російського полону, чи, як казав, «плону», Василем Загайчиком (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 55).*

КУРОЧКА ФОТІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Урочисто передаю тобі у спадщину цю схованку, а разом з тим і її таємницю, яку передав мені Микола Терпай, що прийняв її від Юрка Плачинди, який у свою чергу успадкував її від першоодкривателя **Фотія Курочки** (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 192).*

КУРЧ Прізвище персонажа художнього твору. *Найменчий Иванчиків брат, Ілчюк, пишов ше маленький помижси газди служічі, а витак приперси на одним місци – у **Курча** (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 135).*

КУТАЦУК ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *На Ясенові, право **Петра Кутацука**, сіла Василина з братом Олексою над самою безодньою глибиною, над крутезем-плесом Черемошу, недалеко старого Мошка Краутгамера (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 549).*

КУТИ Назва селища міського типу в Косівському районі Івано-Франківської області. *На той час постійним мешканцем Буркута був шляховий майстер з **Кутів** – Трицук (С. Пушик. Карпатське літо, 263); Його до Станіславова привезли з **Кутів**, привезли не підголеного. І чомусь не підголили й досі. Не*

*обсмалили свічкою бороди...Та лице збили на квасне яблуко. Текла вкупі з болеем ран задка: тримають його на впізнання (Б. Бойко. По голови... По голови..., 19); Якось то був так спаскудив тудівську молодицю, що біданка до **Кутів** ходить пішки, аби лиш на Цвичка не втрапити (М. Магіос. Солодка Даруся, 39); На **Куті** безперестанку, суцільним потоком ідуть машини (О. Кундзіч. Верховинець, 231); Був такий гордий, що з ким небудь говорити не хотів, а з бідним за ніщо в світі не сів би за стіл. Ніколи перший не скаже помайбі навіть старому. Як став отаманом, тоді до нього не приступай. Він лише з панами заходить і що тижня до **Кут** їде тай людеї зганяє Довбуша ловити (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 69); – Я піду в Космач до Дзвінки, / До своєї любки квітки. / Попри **Куті**, через Косів, / Поки в гори прийде осінь (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 72); 3 **Кут** виїшов кіньми Петришко додому і зараз таки прийшов до Юри, в якого вже застав свого побратима Івана (Р. Єндик. Регіт Арідника, 39); Обідати пішли разом. Вузьким мостом пройшли через річку (тут котився більш повноводий і широкий Чорний Черемош), затримались на ринку, де люди аж з **Кут** і Косова продавали спілі черешині (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 139); Вже встигли пагорби поснути, / Сповзає холод з темноти, / Вони ж із Жаб'єго на **Куті** / Крізь ніч глуху женуть плоти (О. Стрілець. Вночі на Черемоші, 17); В Розтоках, Вижниці, у **Кутах** / Зоріють зоряні вогні. / Чи може ще десь краще бути, / Як тут, у рідній стороні! (М. Марфієвич. Квітуї, зелена Буковино, 82); – Сідаю на сани, та й до **Кутів** (А. Крушельницький. Рубають ліс, 290); А тим часом у славній Коломій посікли Олексине тіло на дванадцять частин, потім порозвозили і повиставляли по горах скрізь, де Довбуш ходив: у **Кутах**, Косові, Зеленій, Вербіжі, Криворівні, Космачі, Лючках, Микуличині, Чорному Потюці, в рідному Печеніжині і в самій Коломій (Л. Качковський. Довбушева пісня, 256); – Нічия. Сирота. В **Кутах** у вірмен служила-м (Р. Федорів. Жбан вина, 65); Не знати: чи би то з того, що туди май рівніше й ґрунти ліпші? Чи що далеко від Коломій, Косова, **Кутів**, де ба більший глибін, ба баня,*

ба ремесла всякого, ба більше живи, панів, ба розпусти й нітвісти-чого? (М. Павлик. Вихора, 264); *Стежка ця за течією ріки бігла в один бік на Ясенів і з Буковецького перевалу вже дорогою через Яворів простяглася на Косів, Заболотів, Коломию, і розчахуючись у Ясенів біля панського двору, – на Устеріки, Білоберезку, Розтоки, **Кути**, а проти течії і теж понад річкою – на Жаб'є, Бистрець, Зелене, а ще далі ген-ген губилася у чорногірській і мадярській сторонах* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 153); *Голосять дзвони і весна, / Та не дають очей зімкнути. / Я знаю: це за рідні **Кути** / Моя покута голосна* (Віра Вовк. Кути, 43); *Та й на тому си текло. Перевелиси опришки у наших горах. Чув-сми, шо був ніби йкийс Верба, розбивав трохи коло **Кутів**, лиш недовго шос* (Г. Хоткевич. Довбуш, 104); *Иванчікова мама, ек мошя, крутилася поміжи пани – учені голови – у **Кутах** тай Косові, бо й тудя її кликали брати діти, тай виділа, шо письмо є добра річ на світі, тимумь хотіла, аби й її Иванчік був письменним* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 127); *Деся зійшлося шість дедів у **Кутіх** і змовилися, що в середу вже відвозять своїх синів до шкіл в Коломию, хоть най нені плачуть, хоть най під колісе лягають* (Марко Черемшина. Бо як дим підіймається, т.1, 234); *Гнат іздив з дарабами у Вижницю. Кожного разу привозив її пригїстного з **Кут** чи Вижниці* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 68); *Раз, як вони вийшли, бабуня сказали: «Буде з них гарна пара. Обидвоє такі високі і стрункі». Кликали його «пане Влодзю», а називався Брикович і був суддею у **Кутах**, на своїй першій посаді* (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 9); *Три жінки мав і одну за одною поховав, а сам байдуже. З Четвертою оженився, балі справляє, гостий – панів із Косова та з **Кут**, та бог зна відки частує, а гуцулів катує. Ми вже думали, що він вічний, що ніколи його не збудемося, що нам його пан-біг на вічне покаяніє зіслав* (І. Франко. Гуцульський король, т. 22, 497); // у колом. *Ой горіла Коломия, та най горять **Кути**, / Ми б у панів не служили, коли б не рекрути* (В. Гжицький. Опришки, 17); // образн. *Як же її не почувти, / Як же не пізнати: / То співає Косів, **Кути**,*

/ Станіслав, Ділятин (М. Стельмах. Над Черемошем, 141).

КУТИЧІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Кутич. *Автобус барився, і у **Кутичів**, особливо жінок та дівчат, розгоралася цікавість, а вже за півгодини найцікавіших почала бити нетерплячка* (П. Федюк. Давайте заспіваємо, 46).

КУТСЬКІ ГОРИ Назва пасма гір в околицях селища **Кути** Косівського району Івано-Франківської області. *Із-за **Кутських гір** сходив уже місяць, кидаючи промінє на Городівські гори – на Косів відбивало тільки слабоньке світло, а попівські будинки та сад були цілком у темноті, тільки дуже темняво горіла на яблунці ліхтарня* (М. Павлик. Пропаший чоловік, 78).

КУТЮГА Прізвисько персонажа художнього твору. *Самого Максима ясенівці прозивали Скрипцем, а частіше **Кутюгою*** (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 12).

КУХАР ВАСИЛЬ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Он Юрко Бевзь у Береговому під ворітьми заводу Конта три місяці просидів, а **Василь Кухар** півроку підпірав стіни «Клотільди», а Микола Можарович три дні як із Солотвина повернувся, сподівався на кар'єрі якусь копійку заробити, а тут і контору на сургуч* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 173).

КУЧЕРАНИЮК МИКОЛА Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Старий, хорий **Микола Кучеранюк** дожидав смерті* (І. Франко. Терен у носі, т.21, 375).

КУЧМАНСЬКИЙ ШЛЯХ Назва шляху – одного з відгалужень Чорного шляху, яким у XVI–XVIII ст. користувалися кримські і ногайські татари для розбійницьких нападів на Брацлавщину, **Поділля** та інші західноукраїнські землі. *З химерного витанцьовування куличків, турухтанів реготали на **Кучманському шляху** у володіннях Єдисанської орди* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 5).

КУЧУРАЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Кучурак**, персонажки художнього твору. *Баба **Кучурачка**, попри яку ми йшли, перехрестилась на того козута і не могла, відай, зважитись: тікати звідси чи вмєрти дома* (М. Яновський. Надія на шаблю, 14).

КУЧЬМАНІВ ІВАН Присвійний прикметник до прізвища Кучьман та ім'я персонажа художнього твору. *Іван Кучьманів* лиш клєв тай матеркував (О. Манчук. Непростий мертвец, 48).

КШЕСІНСЬКИЙ ЯНЦЬО Прізвище

ЛАВОЧЬНЕ Назва села в Сколівському районі Львівської області. *«То, варе, Лукин Топірчюк з Окришбори з своїми легінєми, вин, ади, знаєси з жидами коло Лавочьного, то вни в него коні купуют і продают на Веньтрах. Вин тих шандарів єк заведе в глигі, та їх обскоче з своїми легінєми, то їх до одного вішкварит»* – сказав опришок Товстюк, що добре знав конокрада Топірчука (І. Березовський. Худан, 43).

ЛАВРИК Прізвище персонажа художнього твору. *Наш Лаврик? Дав би це господь!* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 162).

ЛАВРІВ Прізвище персонажа художнього твору. *Олекса впився очима. Поприв'язувані до коней опришки... Он Жолоб теліпається і його приятель Твердюк – не багато наопришували... Он Срібнарчук, весь покривавлений – видимо, сильно боровся. Он Паліїв Василь, один з кращих хлопців... Он Лаврів – так і не виходився із своєї хвороби, так і ходив хворий з опришками... Нових кілька...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 363).

ЛАВРІВ АНДРІЙ (АНДРУСЬ) Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Джамиджуки переглянулися. Олекса усмінувся. – А єк ти си називаєси? – Лаврів Андрій. – Добре, Андрію. Ідім – най я сі подив'ю, єкий з тебе може бути опришок* (Г. Хоткевич. Довбуш, 334); *– Йі-га! – задріботів ногами Василь Мельник. За ним поплив Андрій Лаврів, навприсідки пустився Михайло, аж надулася за спиною сорочка і запалахотіли у відсвітах ватри широчезні шаровари* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 67); *Так же пораненим потрапив до панських рук і Андрій Лаврів з Зеленої* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 9); *Той зелений когутик Джемиджук має рацію, нинішня осінь вихопила з ватаги доброго побратима Василя Полей-*

та ім'я персонажа художнього твору. Пішло з дурниці. Присяжний громадський Янцьо Києсіньський кликав старого Федора Орфенюка в куми, бо сподівався багачької крижми (Марко Черемшина. Верховина, т. 1, 191).

Л

чука з Шешор, перед Станіславською ратушею був четвертований Андрусь Лаврів із Зеленої... (Р. Федорів. Жбан вина, 122).

ЛАВРІН Ім'я персонажа художнього твору. *Колись давно, як тут ще містилася мисливська лісничівка Потоцьких, магнатський комісар силопихом посадив біля неї одного з Харуків, відтоді Харуки служили у панів двораками, а Лаврін, прозваний Клямцем, старшого гайдука доскочив...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 337).

ЛАВРО Варіантне ім'я до Лаврін, назва персонажа художнього твору. *Сватають Калину за одного вдівця, багатиря без міри. Він покойному Лаврові якось і родич доводився* (Ю. Федькович. Хто винен?, 276).

ЛАДЕСКУЛ див. **ЛЕДЕСКУЛ**

ЛАЗЕЩИНА Назва річки, потоку в селі Лазещина Рахівського району Закарпатської області. *Кроків двісті внизу шумить бурхливий потік Лопушанка, яка впадає в Лазещину, а та в свою чергу невдози вливається в Чорну Тису* (У. Самчук. Гори говорять, 6).

ЛАЗИ Назва села в Рожнятівському районі Івано-Франківської області. *У неділю я вибрався на Лазі відвідати Юру. Видно мої «фігуранти» представили мене добре, бо Юра прийняв мене дуже ввічливо, і я побував у нього до вечора, а Юріха вгощала мене банушем, бриндзєю і гусянкою. Відтоді я почав заходити на Лазі, спеціально в неділі, бо і газди були раді моїм відвідинам, і я був радий послухати оповідань про пригоди Юри* (Р. Яримович. Юра Михасевий, 35).

ЛАЗОРЕКІВ Присвійний прикметник до прізвища Лазорек. *Та й з'їхалися фіри, як наймлені. Тоті карі коні – то вуйка Костина Будза, а тоті білі – то вуйка Мартинюка, а тоті гніді – то Кулешіреві, а сиві – то Лазореківі, а тоті черлені – то Дутчєкові*

(Марко Черемшина. Бо як дим підоймається, т.1, 237).

ЛАКУСТА Прізвище персонажа художнього твору. *І хоч пише вона, що Лакуста познайомила з усіма за столом, декого Леся вже знала* (С. Пушик. Карпатське літо, 259).

ЛАКУСТА ТЕОФІЛЯ ТЕОДОРІВНА Прізвище, ім'я та по батькові персонажки художнього твору. *Ірини вже немає, її двох братів теж, немає і матері... Іринина мати, Теофіля Теодорівна Лакуста, яку називали «газдинею» Буркута, була рідною сестрою Ольги Стефанович* (С. Пушик. Карпатське літо, 236).

ЛАНТУХ Прізвище персонажа художнього твору. *Дарма, що Грицько Федорів, котрого дражили Лантухом мав свою руку серед курінних отаманів і абиштованої старшини та ще підпору начальника Ново-Січенського ретрашементу, за яким стояли дві сотні царських солдатів і гармати* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 13).

ЛАНТУХ ГРИЦЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Он і на сьогорічному радному колі дрюками і кулаччям прогнали з кошового отаманування Грицька Лантуха, а натомість обрали Олексія Білецького* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 13).

ЛАНЧИН, ЛЕНЧИН Назва селища у Надвірнянському районі Івано-Франківської області. *Коли приходила вістка, що нападав Довбуш і на гуцулів, то показувалося, що були або панські служаки, як ото в Ясені пограбував гайдука, в Микуличині, або то були учасники облав, як ото в Чорних Ославах, коло Ланчина* (Г. Хоткевич. Довбуш, 230); *У Микуличині розправляється Довбуш з купцями та багачами, нападає на Перегінськ, Зелену, Молодьків, Добротів, Ланчин, Уторопи, а шляхтичі шукають опришків по всіх горах і не можуть знайти* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 124); *Пішов Іван доли Черемошем, а Довбуш самосьомий понад Прут спускався. Минув Микуличин, Дору, Делятин тай до Ланчина зайшов. Були голодні тай вступили до ланчинецької коршми похарчувати* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 38); *Відтак, через два тижні, мали всі зібратися*

біля Ланчина, щоб разом відправитись на яку-небудь велику виправу (Л. Качковський. Довбушева пісня, 232); – *«Ти відкив?» – «Я з Ланчина»* Кажу: *«Це недалеко. А я з Косова, з другого боку»* (В. Шкурган. Переказ, 96); – *Страшні справи, ясновельможний пане! Довбуш зі своєю зграєю понищив панські садиби в Добротіві, Товмачику, Устерічках, Вербіжі. У Ланчині убив наглядача, в Іванівці – пана* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 87); *Аби не сидіти так та й аби не давати хлопцям спосібності до всякого роду розмов, Олекса подався до Ленчина й там ограбував корчму. Але корчма, показалося, була небагата, здобич дісталася така убога, що Олекса навіть не паював* (Г. Хоткевич. Довбуш, 334).

ЛАСИГЧУК ЮРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Це вже потому був пік їхньої радості, це вже потому вони мерехтіли не тільки в подзьобаних душах, і аж потому Юрко Ласигчук стався Відважним і вмів цілувати ліс і замовляти на вітер стихію нічного польоту, аж доки не допустив шершеня до себе і до того, котрий не розказував зайвого і вмів ходити з ним* (І. Андрусак. Реставрація снігу (повість-метафора), 140).

ЛАСІЙ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У Стельмащука на голову колгоспу – вся надія. Не тільки тому, що правління зобов'язано йому допомогти. А хоча б з тієї причини, що вони з Іваном Ласієм – майже однолітки* (М. Яновський. Зарва, 329).

ЛАСІЙКА Кличка корови. – *А як газдуси? – Якогось потрішки... Лише от та Сивуля, що ви мені дали, дуже бриклива. Все молоко з дійниці чисто виляла. – То приведи та обміняй на Ласійку* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 41).

ЛАТКА 1. Прізвище персонажа художнього твору. *Біжи до старого Латки, скажи йому: батько наказали, щоби-сьте зараз трембітали і щоби-сьте цілий вечір не переставали* (О. Кундзіч. Верховинець, 247).

2. Кличка корови. *А чужі корови Латки не любили, бо ніколи не пускав її між гурт. І чужі стали виштурхувати з пасовиська*

Латку. *Аж з-над річки пригуцикала Челембійова, яку Жупник охрестив Забирканою* (Б. Бойко. Остання надія, 161).

ЛАТОРИЦЯ Назва річки, що протікає в Свалявському, Мукачівському, Ужгородському районах Закарпатської області та в Словаччині. *Коли обігнули монастирський сад і виїхали на дуг, що стелився берегом Латориці попід Чернечу гору, коням стало трохи вільніше* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 180).

ЛАХМАНІВКА Назва села. – *Сеї ночі треба борзо йти, бо лісок буде не скоро – аж за Лахманівкою. Село мож обійти, – додавала поспішно, попереджаючи запит – чи треба буде йти селом. Все це подобалося Олексі – і тим більше на тім тлі не подобалося поведіння отого Яська Воротили – так себе називав зайда* (Г. Хоткевич. Довбуш, 298).

ЛЕБЕДИН див. **ЛЕБЕДИНЕ**

ЛЕБЕДИНЕ, ЛЕБЕДИН Назва озера у селі **Шешори** Косівського району Івано-Франківської області. *Людяв варто давати такі ж дункі імена, як назви рік <...> Або як назви карпатських озер: Синеvir, Несамовите, Лебедине* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 203); *Ти, Легендо, з легенди приходиш, / Оживає на мить Лебедин* (О. Василяшук. Легенда, 21).

ЛЕБЕДИНЕЦЬ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Всі питали вас... Іван Лебединець аж на Чорну гать за вами бігав...* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 130).

ЛЕБЕДИШИНА АННИЧКА Присвійний прикметник до прізвища **Лебединець** та ім'я персонажки художнього твору. – *Маріє Іванівно, сьогодні зранку приходили трос: Палажка Сокур щось кашляє і температура висока, у діда Мусія щось у поперек ув'язло, а у малої Лебедишиної Аннички все тіло всипало, мабуть, кір або кропивниця, не знаю...* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 130).

ЛЕВІЗОРЧУК АНТОСІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Костівска нивістка, Іванчіка Костюкового жінка,*

Єлена, так само походила з нималого роду – Панкевичівського. Уна була доньков Петра Панкевича з Дідушкової Річки, братанича опришка Антосія Левізорчука (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 212).

ЛЕВКУН ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Як Іванові Левкунові п'явки поклали, стали до нього сходитися сусіди* (Марко Черемшина. Коване Євангеліє, т.2, 208).

ЛЕГКОСТУП Прізвище персонажа художнього твору. «<...> Ну подивись, подивись зблизька. Лишень не осліпни, як наш ватаман **Легкоступ**. <...>» (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 5).

ЛЕГКОСТУП ЯЦЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Григ'ір зірвався на ноги, метнувся зором ген туди, куди з вія маж'і пужалном показував Яць Легкоступ* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 7).

ЛЕДЕСКУЛ, ЛАДЕСКУЛ, ЛЯДЕСКУЛ, ВЕДЕСКУЛ 1. Назва гори неподалік села **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. *Сонце ще тільки сідало за Стерешору і червонило замріяні верхи Штевійори, Цвілеви, Ледескулу, коли опришки були вже під Космачем* (В. Гжицький. Опришки, 221); *Позад нього, деь за Стерешорою, сідало сонце і золотило верхи Ледескулу, Штейвори, а трохи ближче – гори Лисої, здавалось, що якийсь умілець проклав їх за інструкцією* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 161); *Опришки звязали посторонком оба бурдюки і закинули їх почерез хребет мого коня та привязали їх до сідла й самі вискочили на своїх коників і так гуртом ми всі подалися з села на плай, що веде в сторону гори **Ведескула*** (І. Березовський. Худан, 20).

2. Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *А он **Ладескул** із-за Стогу виринає. Цей уже смирніший. Чув він і звуки трембіт, і овець вечірне бляння. Мало хто сюди заходить пасти, самотно тут звучить пастуша флюяра, і скоро восени тікають звідси стада* (Г. Хоткевич. Довбуш, 439); *Другого дня Дроньо знову пригнав свою отару на **Лядескул*** (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ЛЕЖАЙСЬКИЙ Відносний прикметник до назви міста Лежайськ у південно-східній Польщі. – *Йосип з Потока, – зугнявить урядовець, – на Станіславі, Бродах, Збаражському княжестві і Немирові, Потоцький воєвода і генерал Київських земель, великий коронний гетьман, староста Лежайський, Снятинський, доводжу до відома тих, кому треба про це знати, особливо ясновельможним панам дідицям, посесорам, орендаторам, які посідають свої маєтки в Покутті і Підгір'ї, також комісарам, економам, губернаторам, адміністраторам і підстаростам, а найбільше громадянам і поспільству до відома подаю* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 154).

ЛЕЙБИНА АННИЦЯ Присвійний прикметник до імені Лейба та ім'я персонажки художнього твору. *Против корими стрітив Лейбину Анницю; став, поговорив трошки, пожартував, уципнув зо двічі, – от і попустило трохи з серця* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 256).

ЛЕЛІТКА Прізвище персонажа художнього твору. *Иванчик зистрітив перед бродом на Путилівці в Путиловій головної ворожбита з Волоского боку Лелітку* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 428).

ЛЕЛЬКІВ див. **ЛЄЛЬКІВ**

ЛЕЛЯ Кличка зозулі. – *Не плачте, не треба, ви не круглі сироти. Скоро прилетить зозулиця Леля. Не голосіть* (П. Федюк. На хуторі, 27).

ЛЕНЧИН див. **ЛАНЧИН**

ЛЕПЕХА ОЛЕКСАНДР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *За Гординським, мружачись од яскравого сяйва дня, виліз і другий шпигун Олександр Лепеха* (М. Стельмах. Над Черемошем, 118).

ЛЕПКАЛЮК Прізвище персонажа художнього твору. – *А тут, ду тетерки войскомат, тут була гміна. Тут уредував Лепкалюк, ші йкийс Вовчак був* (В. Шкурган. Переказ, 96).

ЛЕПКАЛЮК НИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Мама тогди робила у Николи Лепкалюка, а моя сестра Анна пасла 'му корови у Волийци на їх*

трунтах (такі пасла пару років по цілім літі до студеної осени, шо була перемерзла у пастушіню, і 'ї обкидали чиріки.) (В. Шкурган. Переказ, 107).

ЛЕПКАЛЮКОВА Назва дочки за прізвищем **Лепкалюк**, персонажки художнього твору. – *Ой, мені би скинути роки! – Дивітси, вуйку, бо ззгорічя поскидаєте усьо, шо маєте.. – Певно, шо на Лепкалюкову...* (В. Шкурган. Кілько цего світа, 165).

ЛЕПКАЛЮЧКА Назва дочки за прізвищем **Лепкалюк**, персонажки художнього твору. *Другою «мишкою» бігає її ровесниця Лепкалючка: дрібонька, веснянкувата* (В. Шкурган. Кілько цего світа, 165).

ЛЕПШІВ ІВАН Присвійний прикметник до прізвища Лепшій та ім'я персонажа художнього твору. *Анничка кінчила Петрові новини оповідати: – А Лепшієвому Іванови гармати урвали ноги та й єго взєли до шпиталю* (Марко Черемшина. Село вигибає, т.1, 185).

ЛЕСЕВА Назва гори. *Над Ледескулом і Лесевою палахкотіла заграда* (В. Гжицький. Опришки, 239).

ЛЕСЕВА ПАРАСКА Присвійний прикметник до імені **Лесь** та ім'я персонажки художнього твору. *Иван розпитував панича про деталі. – Та це мабуть Лесева Параска, що за Миколою Зеленчуком, не знаєте? – Ага... Це неприступна яловичка* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 55); – *Як сам він не хоче виїти, то й вигнати треба! Та же до нікого він не приходить, лиш до вас. Та це й до Лесевої Параски, що за облазом, заходять шандари зі стражниками* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 147).

ЛЕСЕНЬКО ФЕДЕВОЇ ВАСИЛИНКИ Ім'я із значенням дружини (матері) Федева Василинка, персонажа художнього твору. *Того року він міркував узєти в коледники на тримбіташя вуйка Лєся, братского сина, бо той красно умів играти в трембіту. На скрипичьника бигував узєти Лєсенька Василянки Федевої з Дівка, бо то добрий музикант був. Умів играти до коледи* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 70).

ЛЕСИК Пестл. до **Лесь**, ім'я персонажа художнього твору. *За кілька днів приходить*

циган до кузні і каже: – Слухай **Лесіку!** Будь такий чемний та підеш у полонину на бриндзю. Давня вийшла і нема що їсти! Отак з півбербенички, щоб не подвигався дуже! (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 10).

ЛЕСИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Лесь**, персонажа художнього твору. *Десь перед десяти роками Лесьо був на ярмарку в Косові. В той час невесело жилося йому. Лесиха, гаряча гуцулка, ганяла з любасами пляями та полонинами та висиджувала по корихах, а йому приходилося самому пильнувати господарства* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 34).

ЛЕСЬ Варіантне ім'я до **Олесь**, назва персонажа художнього твору. *То порушило присадкуватого та плечистого і на грудях щетиною порослого Лєся, з роду Мочернаків, якого в селі звали з діда-прадіда Полонинським через то, що жив у верхах під полониною, а може, через то, що на полонинах пускав кров маржині, а поза очі звали Смажсьиком, мабуть, через то, що також з діда-прадіда смажив ліки із зілля та смоли і воску і дуже помагав маржині, а може, й через то, що в будень ходив у чорній сорочці, пересмаженій у маслі і на сонці* (Марко Черемшина. За мачуху молоденьку, т.1, 268); *Максимко з санчатами суне попереду, а Лєсь все частіше лишається позаду* (М. Яновський. Танець дараби, 16).

ЛЕСЬКО Пестл. до **Лесь**, **Лесьо**, ім'я персонажа художнього твору. *А хтось із таких, що більше буває долами, оповідає, що там обібравси йкийс Лєсько. Перший напад був на пана Петровського у Живачеві. Зрабували вни того пана, йшли на Солотєну. У дзвінцькій сизлі у густі дебри стали, аби припінчнути й попасоватиси. Зачели ділитиси – ой га!* (Г. Хоткевич. Довбуш, 104); *Або ще ізгадайте Лєська* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 35); *Сам колишній опришок, Микола Юринга ходив колись під барткою славного ватажска Лєська* (В. Гжицький. Опришки, 111).

ЛЕСЬО Варіантне ім'я до **Лесь**, назва персонажа художнього твору. *Вуйко Лєсьо на задній лавици коло постелі брусом острив сокиру* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік,

12); *Хоче Лєсьо в воду штрикати, / Та світа ловити, / Та хтозна-що! / А ледаца Вуйночка моргає* (Ю. Федькович. А хто винен?, 119); *В скрутних хвилинах, в неділю, чи свято, приліплював до рами тонку воскову свічку, світив перед самим носом святому, а від копоти свічки чорніла сива борода, чорніла пляма на губі, чорніло ціле глянцеване обличчя, а Лєсьо вважав це як зовсім природне, бо всі ми старіємося, марніємо з роками, тому й з святим не могло бути інакше* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 36).

ЛЄЛЬКІВ, ЛЄЛЬКОВА, ЛЕЛЬКІВ Назва гори між селами **Стебні**, **Устеріки**, **Красноїлля** Верховинського району Івано-Франківської області. *Та чим вихопився з Бутівця на Їсєнево, тим таки борше передав си на тот бік, вломився у ліс, перебрів Красноїльський потік та Лєльков, Лєльков, Лєльков такими лісами, що аж пуду давало* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 130); *Зістрів тай пізнав: оден з них був гакало Бабійв, а другий Бабій з Вигоди, тот сам, шо за найдену опришківску поклажу в Лєльковій побудував на Красноїли муровану каплицу над берегом Чорного Черемоша* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 464); *Зойкнуло самітне Сокольське і протяжним свистом попрохало помочи в Писаного Каменя, в Лєлькова і в Скупови* (Р. Єндик. Регіт Аридника, 11).

ЛЄЛЬКОВА див. **ЛЄЛЬКІВ**

ЛИБУХОРА Назва села в Турківському районі Львівської області. *З Либухори важко посувалося олов'яно-брудне хмаровиння; верхами гасав холодний вільготний вітер* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 215).

ЛИЛИКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Лилик. *Першими ясенівськими родами були роди Марусяків, Шумєїв, Кручуків, Теклейчуків, Бойчуків, Лиликів, Могаруків* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 224).

ЛИЛИКІВ Відносний прикметник до прізвища Лилик. *«Ає, твоя правда Степанку. На те він і пан. А нам пощо гризтись... ади, яка днина – як золото!» – старий Михалко, теж з Лиликового кореня, пристояв хвилю на плаї, замилувано дивлячись сльо-*

завими очима на долину Черемоша (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 275).

ЛИЛИКОВА БУКОВИНКА Назва лісу за прізвищем його власника Лилик. *Уже заходить копень, а коли прощалася з милим у Лиликовій буковинці, гнилень був* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 8).

ЛИЛИКОВА ОЛЕНА Присвійний прикметник до прізвища Лилик та ім'я персонажки художнього твору. *Он Олена Лиликова ватагує на дворищі й поза дворищем* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 6).

ЛИПСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Липський його прізвище. Так зовні – людина як людина. І поговорити вмів, і анекдотом щодня новим пригощав* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 75).

ЛИСА Назва гори в селі **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. // образн. *Пів Космача під сонцем ще, а друга половина вже сумом укрилася. Сонце сховалося за Стерешору і давало червоні знаки груням. Мел, Потір, Сиглін купалис в огні, а лисина Лисої горіла червоним полум'ям. Потіки горі шуміли на погоду, останні мряки тікали з лісів, земля важко дихала, небо валлося на село* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 92).

ЛИСА ГОРА 1. Те саме, що **ЛИСА**. *Їх шістьох витягли вдосвіта. Сонце, як вилізли з-під землі з піднятими руками, витикалося з-за Лисої гори. Облавники тримали Жупника з товаришами на прицілі автоматів* (Б. Бойко. Остання надія, 163); *Сонце ще тільки сідало за Стерешору і червонило заміряні верхи Штевійори, Цвілеви, Ледескулу, коли опришки були вже під Космачем. Купались у золотих розсипах сонця верхи Мел, Потір, Сиглін, догорала полум'ям гора Лиса, а горби Ведмежий, Доцаний і Діл уже дримали, вкриті синяво-сірим серпанком туману* (В. Гжицький. Опришки, 221).

2. Назва гори у **Львові** між замковою горою і Кайзервальдом. *Я побачив, що Мала Ведмедича залізла на суху смереку, а дикі гірські кози невідь-як переплили почерез небесне озеро, вилізли на плечі Місяцеві, а на Лису*

Гору зістрибнув з неба Козеріг і дивився на місто, наставивши місяцеві свої величезні роги (П. Федюк. Бісиця юна вогонь їла, 22).

3. Назва гори як уособлення місця, де нечиста сила справляє свої шабаші. *В баби гет розпелехатилася голови, ек у відьми на Лисій горі в бійці з упирами. Плечіма висіли розбиті заплітки* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 39).

ЛИСАК Прізвище персонажа художнього твору. *Тільки Лисак поводить злими очіцями і стереже миті, щоб гризонути або копнути підкованим копитом, зовсім як попадя* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 153).

ЛИСАНИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Лисан. *Федорчук раптом чогось здригнувся і, довго змагаючись скочив думкою набік від весіля. «От, – міркував він, – багачі Ребенцуки, Крохмалюки, Гордіці, Яремини, Семенцеві, Головачі, Довбеньки, Бовичі, Лисани, а на Москалівці – Старожитники... Як то збагатілося...»* (М. Павлик. Вихора, 263).

ЛИСАНОВА КАСУНЯ Присвійний прикметник до прізвища Лисан та ім'я персонажки художнього твору. *Але тій би сироті недовго вже, відай, ворожити тут, бо Біленчука, чую, лихвар вигонить з отих хатів, що в місті, коли Лисанової Касуні, за довги, та й Довбеньковому Василеві, що держить Біленчукову Ганку, забирати би ся з оцих, ади, хатів на ґрунт, де тепер бойкиня* (М. Павлик. Вихора, 251).

ЛИСИЙ Кличка коня. *Кажут, що оден брусторек ніс конем фирманку тай клев свого коня: «Ци-и-и! Лисий, Біг би те побив, бо тебе тай мене, то чорт учинив, а мою жінку тай кота, то Бог, бо уни обоє лиш у хаті на печі сидєт, а ми оба й загинемо у дорогах уводно, лиш вірменем отсими плями фирманки носічі за Гору. Ци-и-и, Лисий, Біг би те побив...»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 170).

ЛИСИНА Те саме, що **ЛИСА**. *У Космачі те саме. Вартові ходять перед брамою. Втомлені посідають на траву тай дивляться перед себе в Лисину* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 54).

ЛИСИНА КОСМАЦЬКА Те саме, що **ЛИСА**. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Заду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. Непрості, 40); *Я пана Мироняка знаю. За ліс він голову віддав би, у вогонь скочив би. То такий чоловік. Але ви... звідки ви? Знаю. Це між Лючкою і долиною Черемошу. Траплялось заїздити у ваше село, переходити тамтешні верхи – Брусний, Курметуру, Лисину-Космацьку, Грегит* (М. Яновський. Гірське серце, 89).

ЛИСІ ГОРБИ Назва пагорбів із незалисненими верхами. *Колись це місце називалось Лисі горби, і кращої назви для нього не можна було придумати* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 87).

ЛИСНИЦІ Назва присілка в селі **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Тоді село не селом виглядало – лише розкидані то на узбережжі ріки, то по захмарних верхах присілки: Печище, Буковець, Тепличний, Варатин, Лисниці, Млинський* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 224).

ЛИСОНЯ Назва гори неподалік міста **Бережани** Тернопільської області. *Він же був старшим десятником славного колись Гуцульського куреня УСС-ів, що таких чудес доказував, здобуваючи від ворогів рідні гори – Маківку та Лисоню* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 116).

ЛИХОВОЛЯ Прізвисько персонажа художнього твору. [Василь:] *Не вгадали бисте, поки світа! У Заставній, у старого Лиховолі доньку* (Ю. Федькович. Як козам роги виправляють, 439).

ЛИХОНЬКИЙ Назва горба у селі **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Клюконосий Грицьо Бельмега з Дідушкової Річки ни забував з горівков и за старенького музиканта, при-*

співуючі йому все тої самої: «Ой куєт зазулиця, там попод Лихонький, / А там варто заспівати, де йграєт Сухонький» (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 232).

ЛИЧУК ЮСТИН Прізвисько та ім'я новатора сільськогосподарського виробництва, персонажа художнього твору. *А то ж бо неабияка людина! / Хто не чував про Личука Юстина!* (М. Рильський. Карпатські октави, 227).

ЛИВАК Прізвисько персонажа художнього твору. *Дзельман вгадає, що то ймився й горить багач Ливак, а комендант люто і глибоко заляв сього багача та й приказує патрулі, аби душком забрала і примістила на гілляці на горі при дорозі біля сімох зрадників* (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 161).

ЛИВАТРЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Ліватрюк. *Співав про опришків Туманюків. Про розбійників Ліватрюків. Про Анну Нуфреючку, шо у неї си «добре спало, нічо ни кусало»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 33).

ЛИМНИЦЯ Назва річки в межах Рожнятівського, Калуського і Галицького районів Івано-Франківської області. *Один із них розповідав про бій партизанів з гітлерівцями на ріці Лімниці в Блюдниках* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 93).

ЛИСНА, ЛІСНИЦЯ Ім'я лісової мавки, персонажки української міфології та художнього твору. *Глибокі віддихи сплячих притихли, вогонь присів у попелиці, тільки котюга жалісно заскавуліла, але тихо-тихенько, мов би мідяну нитку торкнула. Це Лісна, лісова мавка, увійшла до стаї й лягла на лівий бік Иванчіка, прилягаючи йому в ватянім жарі руку* (Р. Єндик. Чорногорські шуми, 127); *Збилась вона з дороги, чи що? <...> Може, Лісна заманила її у верхи і прийдеться в снігах замерзнути...* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 107); *– А це що за краля? – питає Кострич так, щоб я стрепенувся. – Це Лісна, – скажу якомога твердіше, намагаючись триматися сміливіше* (М. Яновський. Лісна, 13); *Знав він добре, що Олекса / Має лубку чарівну, / Ото ж*

раз, як видру з плеса, / Підіслав йому **Лісну** (В. Григорак. Скарби Довбуша, 21); *З куців Лісниці виглядають, / До себе легіня зовуть... / То руки з усміхом простягнуть, / То враз туманом попливуть* (О. Олесь. На зелених горах, т.1, 214).

ЛІСНА ОРИСЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Ні, це просто не вкладалось в голову: **Орися Лісна** і Славко Ілакович* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.2, 328).

ЛІСНИЦЯ див. **ЛІСНА**

ЛІСНОВИ Назва урочища неподалік села **Нижній Березів** Косівського району Івано-Франківської області. *«Ци є шандарі?!.. Настя Підпеньчючка знає, ек вони ди-хають, не лиш куди вни ходе! Ікіс конокради займили з толоки табун коней тей пропали в Лісновах, а шандарі впали на слід і питали за ними ше в петничьку, тей видав не зараз си в село вернут»* – оповів Худан (І. Березовський. Худан, 42).

ЛІСОВА БАБА Ім'я персонажки української міфології та художнього твору. *На Лядескулі «курили ведмеді» чи Лісові Баби – тобто плив там туман, а уста мої шепотіли: / Ге! якби той чорт Черемош / Там в долині не гарчав, / Мов вітчим лихий, глибоко / Нас повік не розлучав* (С. Пушик. Карпатське літо, 287).

ЛІШІВ Назва присілка в селі **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. *Мов хрест придорожній, стояла Параска на плаю серед ліса і не спускала очей з Олекси. Він віддалювався все більши від неї тай врешті зник у темній зелені високих смерік. Постояла, побанувала, а далі надумалася і завершила до вуйка у **Лішів*** (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 71).

ЛІЩОВАТЕ Назва присілка в селі **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Сюди кожен брався своїм плаєм, а тут Лилики змішалися з Марусяками, Кручуки з Данилюками, Кривнюки з Ковальчуками. Лише Томчуки з Вівсика та Хруцуки з **Ліщоватого** продовжували гуртуватися осібно – Томчуки кровні вороги Марусякам, а Хруцуки – Лиликам* (Б. Загорюлько. Чорногора, кн.1, 275).

ЛОЗОВА Назва гори в Путильському районі Чернівецької області *Із першого порогового перевалу до вічного царства гір виднілися верховини Магури, Біскова, Кінашки, а далі вже вгадувалися за серпанками землі і пам'яті Розсічний, Сінна, Букова, Ванчин, Пліша, Магура-друга, що вище, Скіпова. А там, ще далі, у повному невираззі **Лозова, Яровиця, Козарка...*** (Р. Андріяшик. Сторонець, 110).

ЛОПУШАНКА 1. Назва ґруня неподалік селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. – *З ґрунів Бубне, Цапок, Лопушанка, <...> зо всіх, усіх ґрунів, зворів і гір, зо всіх близьких і далеких околиць суне народ* (У. Самчук. Гори говорять, 124).

2. Назва потоку в селищі **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *Кроків двісті внизу шумить бурхливий потік Лопушанка, яка впадає в Лазещину, а та в свою чергу невдози вливається в Чорну Тису* (У. Самчук. Гори говорять, 6).

ЛОПУШНА Назва села у Вижницькому районі Чернівецької області. *За несподіваною з'явою Славко «поринув» у Сторожинець, де навчаючись в технікумі лісового господарства, покохав Василюнку з **Лопушної*** (В. Шкурган. Син, 46).

ЛОПУШНИК Ім'я персонажа української міфології та художнього твору. *Хоть Купало, хоть Лопушник, але це є справедливий Іван* (Марко Черемшина. На Купала, на Івана, т.1, 224).

ЛОРКА Прізвище іспанського поета і драматурга. *Я йшов за бісицею і бачив поряд неї привид **Лорки**, тінь Достоевського й жінок зраю* (П. Федюк. Бісиця юна вогонь іла, 23).

ЛОСТУН, ЛУСТУН 1. Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Чорний Черемош приймає до себе Альбінець-потік та Попадю з-під полонин **Лостун** і Чивчин, а потоки Добрин та Шабений – то вже такі річки, як і ота Ільця, що в Жаб'ї, але ще не тут, не в Ступейці* (С. Пушик. Карпатське літо, 249); *Згадав іще Олекса, що колись, пасучи на **Лостуні**, познайомився з хлопцем одним, що добре вмів грати на скрипку*

(Г. Хоткевич. Довбуш, 222); *Побачив небезпеку і постановив роздробити свою громаду: – Одинцем у Лустун, Комини. Тепер – хто куди скочить, – крикнув ватажок* (Р. Єндик. Камінна душа, 148); // образн. *Першими згуртували Погорівка і Гнатиха, відтак Стіг, Гаджина, Маришевська, Псарівка, Кострич, Козина, Гутин, Лостун, Скупова, Озерна, Кринта, Стара Стая, Менчул, Пир'я – увесь полонинський світ великий...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 236).

2. Назва озера неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Тріцали під напором води клявзи озер. Озера: Шибене, Лостун, Балтагул готові були дати подостатком води на підтримання повени Черемошу на сплав цінних колод до далеких фірасів* (Р. Яримович. Джуфко, 57).

ЛОШАК Прізвище персонажа художнього твору. *Діється влітку 1739 року в селі Текуча, в Карпатах, перед будинком дідача Лошака* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 75); *В Текучі убито урядника Лошака й розгромлено його канцелярію, спалено всі папери* (Г. Хоткевич. Довбуш, 231); *...Вночі група опришків, очолених Рахівським, вирушила до Свірської солеварні, на орендаря Лошака, який боргами, мов тенетами, обплутав горян* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 99).

ЛОЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *На останній варті стояли два досвідчені опришки – Іван Лоук і Павло Бойчук* (В. Гжицький. Опришки, 171).

ЛУБОВА Помилкова назва кутка **Дубова** в селі **Красноїлля** Верховинського району Івано-Франківської області. *Ледви си на ногах держев, бо він цілий день на Лубовій зуби полокав від скоромної вечері* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 108).

ЛУГИ 1. Назва села в Рахівському районі Закарпатської області. *Подав синске убранє слугі, тай наказав: «Неси це фанте у Бистрець, тай коло хати забий його так у єму, аби й ни виділа стара, бо вічно би голосила за сином. А єк си мет уна те допитувати, де си він дів, то ти скажи, шо закортіло друка*

курити, тай він пишов за Гору – у Луги – за чюмовами до люльки, а маржинку саму лишив, друцита, на полонині» (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 165); *Однак, коли ближче придивився до вас, задав: десть тиждень тому ви, здається, були в Лугах* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 138).

2. Назва села в Надвірнянському районі Івано-Франківської області. б. б.; *зовсім інша своя* (б. б. – без біографії – у Ялівці всі знають один одного – всі біографії відомі – у вільні дні Себастьян з Анною їздять на курорті у долині Прута – де багато чужих, де їх ніхто не знає – у Татарів, Дору, Делятин і Луги, Микуличин, Ямну <...> (Т. Прохасько. Непрості, 98).

3. Назва кутка в селі **Розтоки** в Путильському районі Чернівецької області. *Так чи інак, людська мішанка на Пісках мало чим відрізнялася від мішанки на Царині, коло Млинів чи на Лугах – в решті кутків, де текло собі коли тихе, коли буйне життя Тисової Рівні* (М. Матіос. Нація, 40).

ЛУГИНЯ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *І де тут Івана Лугиню побачити?* (Р. Андріяшик. Сторонець, 159).

ЛУДОВА, ЛЮДОВА 1. Назва гори неподалік сіл **Зелене, Пробійнівка** Верховинського району Івано-Франківської області. *Єк уздрів Иванчік, шо почерез Лудову на Голови був найдушше заломнений плай з усіх плаїв, то видразіско упав на дорогу, хто тото насланє був на него наслав, бо уно си туду вернуло, заломнюючі плай за собов* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 203); *І вже минув Юра Лудову, Стефулець, Пнівє і Гостин* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 44); *– Хіба під рокові свята пропадав десть на цілі тижні. Переказували люди, що стрічали його під Марішевською, то на Людовій, то коло Стога. Найбільше його в Чівчині стрічали, як ходив між скелями* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 24).

2. Назва полонини неподалік села **Пробійнівка** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський,*

Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копишаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнев'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурупів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний (С. Пушик. Карпатське літо, 288); – *Хіба під рокові свята пропадав десь на цілі тижні. Переказували люди, що стрічали його під Марішевською, то на **Людівій**, то коло Стога. Найбільше його в Чівчині стрічали, як ходив між скелями* (Р. Єндик. Регіт Аридника, 24).

ЛУЖКИ Назва присілка в селі **Красноїлля** Верховинського району Івано-Франківської області. *Лиш у **Лужках** ни спродано попівські ґрунта на ліцитації, бо на них осів си й газдував попівський син Біньо, шо ни хотів си учіти у школах* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 127).

ЛУКАВЕЦЬ 1. Назва гори неподалік села **Пробійнівка** Верховинського району Івано-Франківської області. *А вода ця хоч і кисла, але є цілюща, і б'є вона з-під гори **Лукавець**, висота якої 1506 метрів* (С. Пушик. Карпатське літо, 279).

2. Назва річки. *Вранці сьомого жовтня кровожерливий удав поклав свою хижку голову під Гвіздцем, недалеко від стику річок Тучавця і **Лукавця*** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 177).

ЛУКАВИЦЯ див. **ЛУКОВИЦЯ**

ЛУКВА Назва річки в межах Богородчанського, Калуського та Галицького районів Івано-Франківської області. *Докійчина хата, підперта дубовим колами, вишкандибала, як старчиха, з білобокого чепурного гурту галицьких будівель ген на крутий глиняний берег **Лукви**, ніби їй стало тісно поміж міщанськими ганками, повітками і городчиками, ніби їй забажалось зорити підсліпуватими очима-віконечками у некваплові хвилі ріки* (Р. Федорів. Жбан вина, 293).

ЛУКИН Варіантне ім'я до **Лук'ян**, назва персонажа художнього твору. *Там вуйко Гько, який вдома залишив шестеро дрібних дітей, там нанашко **Лукин**, що слабій лежить, там легіні, котрі лише жити почали* (Р. Федорів. Жбан вина, 47); *Коли вийшов із церкви, малий **Лукин** шепнув йому до уха,*

перестерігаючи, що – вони – ходять по вулиці, а старий Дмитро радив: хай дівка піде поза церкву тай сховається на якийсь час!... (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 20); *«На своїм життю, то я був лиш у головних вісімнайцітьох мальфарів, аби си шош від них навчіти. Був у Пілата в Річці. В Якова Бойкового в Акрешорі. В **Лукина** в Рушорі. В Єблониці коло Микулічина у Ферлея. А суда, волошишінами, то усіх примівників покотом обмив, бо мальфарі, то нарід вукій, нипростий <...>»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 441); – *Якурат за панцке! За наше здоровле; най пани п'ют самі за свое здоровле. Це ми собі так, ек би заробили, – перечив **Лукин*** (Марко Черемшина. Раз мати родила, т.1, 43).

ЛУКИНКО Пестл. до **Лукин**, ім'я персонажа художнього твору. – *Таки правду кажеш, **Лукинку**, про мене най їх і вихапає. Аді, дуріют у селі так, ек си дуріє: спровадили собі вчєра музику з міста, та музика грає, а вони: шо п'ют, шо гуляють, а шо – най не кажу!* (Марко Черемшина. Раз мати родила, т.1, 43).

ЛУКОВИЦЯ, ЛУКАВИЦЯ Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Другого дня вони полізли на Лядескул, чи **Луковицю*** (С. Пушик. Карпатське літо, 278); *З полонини **Луковиці** брали молочні продукти, теляче й овече м'ясо, тримали й тут, у міжгір'ї, худобу, в лісах було повно ягід і грибів* (С. Пушик. Карпатське літо, 262); *Відав на Буркут підємо, а там почєрез полонину **Лукавицю** – до кордону...* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 79).

ЛУКОВИЦІ Назва лісу. *Він від раних зір до пізної ночі стрільчив лісами <...> Він був си окошєлав битлувати в **Луковицях** – на Шекєрівці* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 195).

ЛУК'ЯН Ім'я персонажа художнього твору. *Нетленний знав, як переходитимє майстерність до діда Дмитра, передбачив, яким плаєм піде Іванів дєдє – **Лук'ян*** (М. Яновський. Гірське серце, 9).

ЛУПІЙ Прізвисько персонажа художнього твору. *З його насіння всі верстви роду*

пішли, восьмеро легенів, як орлів, – Танасій, Олекса, Степан, Іван, Микула, Петро, Федь, і він, останній, Максим, правнук Федора, прозваного **Лупієм** (Б. Загорулько. Черногора, кн. 2, 11).

ЛУПУЛ Прізвисько персонажа художнього твору. *Ото сидить Михайло на дамбі і думає, що таки, дїправди, брехав лейтенантові Лупулу, начебто інтересу до польського, а віднедавна совіцького, берега не має* (М. Матіос. Солодка Даруся, 101).

ЛУСТУН див. **ЛОСТУН**

ЛУЦИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Луць**, персонажки художнього твору. *Не раз жінка брала з комори баночку тієї смакоти або зносила з горища в'яленого лящика і запросто мінjala у Луцихи на молоко* (В. Шкурган. Син, 44).

ЛУЦЬ Варіантне ім'я до **Лук'ян**, назва персонажа художнього твору. *«А я си не бою! – Семенка знову швидко підхопили ноги, наче буйні коні... – Я до Луця борше добіжу, ніж ти, моцний чолов'яго, придибаєш до мене! Ходи своїми дорогами, щоб тебе не чути і не видно!»* (М. Яновський. Силач, 37).

ЛУЦЬКО Зменш-пестл. до **Луць**, ім'я персонажа художнього твору. *«Я вже видразу вижу, Луцьку, що це за пусте коромесло?» – аж усміхаючиси до того креса в руках, фалив йому Иванчік* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 271).

ЛУЦЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Луцюк. *Що то є, що чужому борше щось таке розкажеш?! Ади й півгодини не минуло, як здибала буковецька асфальтівка верховинця Юрця Гордінчиного з Луцюків та Їлака Семеночка Юстинчиного з Яворова, а вже так спізналися, що ховали люльки у роті та пахкали один тютюн* (В. Шкурган. Майте на увазі, 175).

ЛУЧИНА Назва гори на півночі Румунії. – *А ше, браччіки, дві ріки з-під онного верха витікают... – То Лучина, верх. А річки тоти – Молдава й Сучава. Коло самої семигородської границі Довбуш знає верх Рареу, а обіч – Остру. Далі не бував... ще би подивитися на Семигородські гори... треба буде колись...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 441).

ЛЬВІВ Назва міста, адміністративного центру Львівської області. *З Ясенова відставили до Коломиї, а потім до Львова, до Бригідок* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 118).

ЛЬОДОВА БАБА Назва гори та скелі на її вершині неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. – *Черногора, братчику! Моя Черногора! Видиш, о-он той, найвищий, гострий верх – се Говерла, а трохи пласкіший ліворуч – то Піп Іван. Побіч него Льодова Баба, або, як ще одне порекло має, Попада Одокія* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 35).

ЛЬОДОВИЙ ДІД Ім'я персонажа української міфології та художнього твору. *За весь час зими він зводив шалену боротьбу з Льодовим Дідом, який завзявся скувати його, а потім кришив, ломив його силу, рвав його крила, шарпав і ніс до Черемоша* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 375).

ЛЬОДОВИКОВЕ ОКО ЧОРНОГОРИ Образна назва озера **Марічейка** неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *Ох, Марічейко, озеро Марічейко! / Льодовикове око Черногори, / високе крижане пристанище / летаргійних самогубців – / вічних підсобних на фабриці граду / за блискавками і громами, / диявольська фабрика граду / з ім'ям священним, усіма губами приголубленим, / видихнутим самим пеклом / з нетутешньою ніжністю і печалю...* (В. Герасим'юк. Верхами біжить..., 103).

ЛЮБОВІ Назва християнського свята Віри, Надії, Любові та їх матері Софії, що відзначається 30 вересня. [ЧУМАК:] *Від Софії і трьох її доньок / Віри, Надії, Любові – / Вам бажаємо доброї долі, / Будьте щасливі і здорові!* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 167).

ЛЮБЦЯ КОСЬКА З КАЛЯБІ Прізвисько персонажки художнього твору. – *Я Любця коська з Калябі (я Любця...ковська з Перкалаби...). Тепер, мабуть, ця «коська з Калябі» кількоро дітей має, може, й вони так бігають десь та радують материнське і чуже око* (Г. Хоткевич. Блуд, 447).

ЛЮДОВА див. **ЛУДОВА**

ЛЮДОВЕЦЬ Назва потоку між селами Зелене та Явірник Верховинського району Івано-Франківської області. Потік *Людовець* тече між Зеленим і Явірником – межа (С. Пушик. Карпатське літо, 256).

ЛЮПАЙЛИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Люпайло. *Нараз у літі виходив ид хаті мокрий ек мийка, але за тото виносив по повній пазусі риби. А ек він приходив ни порожний ид хаті, то тогди у Люпайлів була смачна усім вечеря, ни лиш йиму одному* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 132).

ЛЮПАЙЛІВСКА КИЧІРА Назва гори в селі Голови Верховинського району Івано-Франківської області. *Ек гончей пес, нишьком скрадавси я за дідовим слідом криз стряпаті малинники, шо буйно укривали стримкі згари Люпайлівської Кичіри* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 20).

ЛЮПАЙЛЮКІВ ИВАНЧІК Присвійний прикметник до прізвища Люпайлюк та ім'я персонажа художнього твору. – *«А заким шо, то ти сідай там, бо я хочу з тобов шош поговорити. Тай хочу знати, шо ти за оден».* «Я з Голов, *Иванчік Люпайлюків*» (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 356).

ЛЮПАЙЛЮЧКА Назва дружини з прізвищем чоловіка Люпайлюк, персонажки художнього твору. *Люпайлючка ніколи си тим ни гризла, шо то може він обмінче, бо уна сама була головна мошя, то знала засокотити все, шо треба при злогах, аби бісиця ни підмінела дитину їй* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 123).

ЛЮПАЙЛЮЧКА МАРІКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Люпайлюк та ім'я персонажки художнього твору. *Навіть чесом сама Маріка Люпайлючка, Иванчікова мама, дивуваласи, чьо їй Иванчік такий* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 122).

ЛЮПАЙЛЮЧЧИНА Присвійний прикметник до прізвища Люпайлюк. *Упала под руки йиму гирічъна Люпайлюччіна згарда, шош у петь редів кована, з мосежних хрестиків* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 124).

ЛЮТ Прізвисько персонажа художнього твору. *Інші два, тендітні, як дівчата, подібні, наче дві краплі води, брати з дивними прізвиськами Гнів та Лют, тупцювали на місці, несміливо зазираючи в діру* (М. Яновський. Важка глина, 222).

ЛЮФТ Прізвисько персонажа художнього твору. *Це правда не мої, бо я бідний чоловік, і звідки мені тепер, в такі часи взяти таку велику суму. Це гроші пана барона Люфта, це й його бутин* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 101).

ЛЮЧА Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Всього поприносив Йосьо з Лючі: знав хитрющий корчмарик, коли гуцулові треба догодити, аби лишень не займали його опришки* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 23); – *Бо й на гуцульському карку сидять Цетнери, Яблонівські, Потоцькі. Приміром, Дорою і Надвірнянським ключем володіють Цетнери, Яблонів, Пістинь, Лючу, Березів, Шешори, Космач, гейби п'явки, смокчуть Яблонівські. А Потоцькі, то нема й мови – тоті душмани півкраю підгребли під себе. Ає* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 139); – *А ти би хто був? – А я називаюся Йосель, Йосель Бергштейн. Я орендую шеньок у Лючі* (Г. Хоткевич. Довбуш, 239); *Четвертий день шукаю вас по горах, / В Ославах був, під Косовом, у Лючі...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 165).

ЛЮЧКА¹ Назва річки, що протікає в селах Лючки Косівського району та Нижній Вербіж Коломийського району Івано-Франківської області. *Що ж, можливо, бо українська мова належить до індослов'янської сім'ї мов, і, можливо, перші поселенці тут були так давно, що нам навіть важко собі уявити, бо село має дуже зручне географічне положення: з одного боку долини, а з другого – стрімкі гори, які розводить річка Лючка, ще її називають Сопівка або Печеніга* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 125); *Я пана Мироняка знаю. За ліс він голову віддав би, у вогонь скочив би. То такий чоловік. Але ви... звідки ви? Знаю. Це між Лючкою і долиною Черемошу. Траплялось заїздити у ваше село, переходити тамтешні верхи – Бруський, Курметуру, Лисину-Космацьку, Грегит*

(М. Яновський. Гірське серце, 89); *Де над Лючкою в садочку / Біла хата, мов в вінку, / Світлом-вікнами горить, / А в хатинці на колінах / Мати молиться; по стінах / Тінь пожинна тремтить* (В. Атаманюк. Моїй матінці, 54).

ЛЮЧКА² Прізвисько персонажки художнього твору. *На те є знаюки, і з них найближча й найпопулярніша – баба Лючка. Це її так прозвали, бо вона ніби з Лючі родом* (Г. Хоткевич. Довбуш, 67).

ЛЮЧКИ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *З Лючки я перенісся до Рушор, присілка Космача. Тут я замешкав в домі рушорського тазди. Дім був положений на горбку, фронтом до річки Рушор* (Р. Яримович. Гуцульськими

пляями, 35); *А вранці розійшлися різними дорогами. Бойчук – на Криворівню, Ясенів, Яворів, Соколівку, Кути; Довбуш з хлопцями – на Космач, Текучу, Лючку, Чорні Ослави* (В. Гжицький. Опришки, 220).

ЛЯДЕСКУЛ див. ЛЕДЕСКУЛ

ЛЯХІВЦІ Колишня назва села Підгір'я Богородчанського району Івано-Франківської області. – *Чому ні. Я навіть був у Богородчанах. То вже недалеко до Станіслава. Був і в Ляхівцях, в Солотвині. Знаю ті села, – став згадувати старий вівчар. – Файні у вас люди* (В. Бабій. Помста опришків, 4); – *Ск ішов Довбуш із Ляховець, над ріков над Бистрицев, лапав рибу Василь Василюк, господар ляховецький* (Г. Хоткевич. Довбуш, 234).

М

МАГДА Ім'я персонажки художнього твору. *У двері з сіней повз чоловіка тінню прослизнула Магда, білою примарою майнула через подвір'я, лопотячи босоніж по камінні, і шурхнула до дровитні* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 10).

МАГОРКА див. МАГУРКА

МАГУРА, МАГУРА 1. Назва гори неподалік села Красноїлля Верховинського району Івано-Франківської області. *Два дні тому в яскраво засніженій ущелині між Магурою і Магуркою, що за Жаб'є-Магурою, здалеку проклонувся тонкий тенькіт дзвіночка* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 236); *Так, от як ластівчине гніздо, висить на Магурі Тимофійова хата* (Марко Черемшина. Більмо, т.1, 95); *Був дуже цікавий побачити бодай здалека ту гору, в якій скриваються опришки й їх провідник Довбуш і казав вивести себе на гору, звідки видно Чорногору. Випроводили його на Магуру і показали те розбишацьке гніздо* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 59); *Мокнуть церковні велети, їхні голоси спускаються з небес, покидають вовнисті хмарки і вже різними барвами граються на землі: розкидаються червоними биндами по плаїках, русявими кучериками в'ються по під верхи, кованим сріблом сте-*

ляться Річками по під скелі, гарячо-жовтим полум'ям б'ються Магурою, золотом скапують просічними пляями Голів, зеленастими згардами замаюють Зміянки, косицями вкривають Калавуру (Р. Єндик. Регіт Арідника, 195); // образн. *А дрібний яловець схопився зі сну і аж затрусився з переляку. Вставали всі. І Кострича, і Піп-Іван, і Смотрич, і Магура, і Погар, і Ватунарка, і Ігрець, і Синиці, і Писаний Камінь* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 13); // образн. *Гори здиміли враз туманом – / то ведмеді люльки закурили, / поки добра, лагідна Магура / стала укладатися до сну* (Г. Турелик. Ватагові цієї полонини, 14).

2. Назва гори в Путильському районі Чернівецької області. *Не час їй навіть снити про свою хатку на Магурі чи Погарі* (М. Матіос. Нація, 139); *Із першого порогового перевалу до вічного царства гір виднілися верховини Магури, Біскова, Кінашки, а далі вже вгадувалися за серпанками землі і пам'яті Розсічний, Сінна, Букова, Ванчин, Пліша, Магура-друга, що вище, Скипова* (Р. Андріяшик. Сторонець, 110).

3. Назва гори неподалік міста Кімполунг у повіті Сучава в Румунії. *«Хтось бродив по Магурі цілих три години, і було йому*

дуже добре» – писала до Ольги (С. Пушик. Карпатське літо, 234).

4. Назва гори в селі **Вишків** Долинського району Івано-Франківської області на межі із Закарпаттям. Звідси відкривалися верхи Близниці і Говерли, Петроса і **Магури**, а внизу жовтіли осінніми спаленими травами колгоспні полонини: Нижня, Підлясча, Сідловина (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 39).

5. Назва гори неподалік селища **Ворохта** Яремчанської міськради Івано-Франківської області. Знав, що Юра Петиляк уже не зведеться на ноги. Вмирав юнак на **Магурі** влітку 1925 року. Пан з Ворохти втік до Львова <...> (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 51).

6. Назва кутка в **Жаб'є**. А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до Жаб'ївської громади належать Багна, Чорногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долишня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блхавка, Кринта, **Магура**, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський... (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

МАГУРА-ДРУГА Назва гори у Вижицькому районі Чернівецької області. Із першого порогового перевалу до вічного царства гір виднілися верховини Магури, Біскова, Кінашки, а далі вже вгадувалися за серпанками землі і пам'яті Розсічний, Сінна, Букова, Ванчин, Пліша, **Магура-друга**, що вище, Скипова (Р. Андріяшик. Сторонець, 110).

МАГУРКА, МАГУРКА, МАГОРКА

1. Назва гори неподалік селища **Верховина** Івано-Франківської області. А ще бачила вона Швейкову гору справа, а зліва за Черемошем – **Магурку** і Магуру (С. Пушик. Карпатське літо, 247); Два дні тому в яскраво засніженій ущелині між Магурою і **Магуркою**, що за Жаб'є-Магурою, здалеку проклюнувся тонкий тенькіт дзвіночка (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 236); // образн. Загоріла Маркова кичеря. За нею мигнув перехрестянський ґрунь, Скупова, Зміянки і Кринти. Відізвалася Магура, **Магурка** і подали знак Костричі (Р. Єндик. Регіт Арідника, 40);

// образн. Безводня, Ільця і Синиця, / **Магорка**, Вінця і Пушкар, – / Немов розсипали коралі, / Що в доли котяться з-під хмар (О. Олесь. На зелених горах, т.1, 215).

2. Назва кутка в **Жаб'є**. І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать Крива, Волова, Одзирнований, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджин, **Магурка**, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила... (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

МАГУРА див. **МАГУРА**

МАГУРИ Збірна назва гір **Магура** та **Магурка** неподалік селища **Верховина** Івано-Франківської області. Персонажі художнього твору. // образн. Так, екби си завстидав був жебівських **Магурий**, шо кріз зимнене смерече зажуруно дивилиси на них, насичіні тінями тих хмар, шо шочесок стерали з їх білих царинок єсну усмішку, змінюючі її так шохвилини, шо аж годі си було вдивити в їх рухливу твар (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 207).

МАГУРКА див. **МАГУРКА**

МАГУРКИ Те саме, що **МАГУРИ**. // образн. З Широкого викочується соняшине ядро і ласкаво гладить **Магурки**; вони усміхаються, кивають привітно зеленими крисанями і жартом переморують з Широким (Р. Єндик. Регіт Арідника, 9).

МАДАР Прізвище персонажа художнього твору. У Бистриці, за Надвірною, – розповідає лісник Зеленчук, – жив **Мадар**, що заклинав від укусів гадюк, від бідиці, від різних хвороб (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 43).

МАДЖЕНТА Назва міста в Італії, у регіоні Ломбардія. Сям-там плакали родичі, жінки й діти, що, виїшовши проти урльопників, не взоріли вже того, кого чекали, – вони казали, що урльопники лишилися під **Маджентою** й Сольферіном їсти сиру землю (М. Павлик. Вихора, 228).

МАДЗУР ЯЦКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – Та по Дмитру си лишила лиш одна донька, от шо тепер за **Яцком** за **Мадзуром**, та й він, таки Яцко тот, тут зо мнов сидит (Г. Хоткевич. За Юріштаном, 486).

МАДЯР ОЛЕНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Он, у тому гурті, наші славні доярки – Васильчук Марія, Вурста Олена, а он Деменчук Анна, Бодюл Марія, Мадяр Олена* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 220).

МАДЯРЩИНА Інша назва **Угорщини**. *Ведмеді не респектували жодних заряджень лісового заряду, не признавали жодних границь, навіть державних. Надлісництво було окружене лісами надлісництв Гринєва, Жаб'є, Ворохта та межувало з Мадярщиною* (Карпатська Україна) і Румунією. *Карпатські ліси тягнулися сотками кілометрів, то ведмеді ходили собі, де їм подобалося* (Р. Яримович. Дещо про ведмедів, 63); *Він ще не знав, що це була дорога без кінця-краю. Що поведе вона його спочатку на Волощину, потім круто поверне на захід сонця селами, містечками, містами Мадярщини, а далі узбережжям швидкоплинної Тиси через Сегед аж на Дунай, а далі через гори сербської Шумадії, а ще далі верхами й долами Старого Влаху домандрує аж у Чорногорію; йшов би й далі, та не можна було – перед очима розкинулося безмежне синє море. Адріатичне* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 91).

МАЗУРИ Назва історичної області, краю на північному сході Вармінсько-Мазурського воєводства Польщі. *Коли ж загнано Білоуса на Мазури, всі професори разом з директором кинулись на студентів, гей ті пси, виллюючи всю свою злість та нелюдськість, котрі накопили в їх серці за директорства Білоуса* (М. Павлик. Пропаший чоловік, 99).

МАЙДАН 1. Назва села в Надвірнянському районі Івано-Франківської області. *А ще два ревуни – на річці Бухтовець у селі Майдані та на Росточи в селі Пасічній, поблизу Надвірної* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161).

2. Назва села в Міжгірському районі Закарпатської області. *Батько його – Євген Грабар – працював усе життя як греко-католицький священик і мав фару в селі Майдані, в горах за Воловим* (С. Склярєнко. Карпати, т.2, 30).

МАЙОРІВКА Назва місцевості Личаківського району Львова. *І закортіло мені чомусь якраз зараз побачити, що коїться там, на Майорівці, у Медовій печері* (П. Федюк. Бісиця юна вогонь їла, 22).

МАЙОРКО Прізвище персонажа художнього твору. – *Та й що ж си стало? – А що? Вскочили вони до ринку, зрабували йкогося Майорка, а ту ек не налетит пан поручник Сосновський до міста. Обскочив ринок, обістав своїми смолками та й віханав усіх, ек курет* (Г. Хоткевич. Довбуш, 104); – *Але що він за один, чи має чим заплатити? – Ну, таже кажу вам, що у вашого тестя, у Маййорка, аді, робит, то не біривливий* (Марко Черемшина. Лік, т.1, 75).

МАКІВКА Назва гори неподалік селища Славське Сколівського району Львівської області. *Він же був старшим десятником славного колись Гуцульського куреня УСС-ів, що таких чудес доказував, здобуваючи від ворогів рідні гори – Маківку та Лисоню* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 116).

МАКІВЧУКОВИЙ Відносний прикметник до прізвища Маківчук. *А витікала та жура із весілля Маківчукового* (П. Федюк. Звір над хатою, 9).

МАКОВЕЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Пискливий вислав Федя того вперед. Додав му двох теж до-обрих хлопців – Харобара із Шешорів та Маковея нашого, печеніжинського, що його брат сидит у верху, знаєш?* (Г. Хоткевич. Довбуш, 101).

МАКОВИЧ Прізвище персонажа художнього твору. *Пан Рушель чогось більшого сподівався, бо якраз хвалив Дідушка, що той недавно передав йому опришка Маковича і обіцяв скоро самого Довбуша доставити, живого або хоч його голову...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 125).

МАКОВІСВЕ ПУШЄНСЄ Назва останнього тижня (дня) перед Успенським постом, який починається на Маковія 14 серпня. *Звуть його Андрій, порекло Пилип'як, родом із Пасічної, а служив у Трибушанах на Угорщині. – У кого? – Рік у вихрести Василя, а витак у Бориса у Йванового. – Довго? – На*

Маковісве пушенє скінчилиси дев'ять років (Г. Хоткевич. Довбуш, 406).

МАКОГІН Прізвище персонажа художнього твору. – *А наш пан отаман слюб брав з оцев молодичков. Та я був за попа, а Пелех за дека, а Куділь за паламаря, Макогін дружбов, решта госкі* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 184).

МАКСИМ Ім'я персонажа художнього твору. *З його насіння всі верстви роду пішли, восьмеро легенів, як орлів, – Танасій, Олекса, Степан, Іван, Микула, Петро, Федь, і він, останній, Максим, правнук Федора, прозваного Лупієм* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.2, 11); *Старий Максим подумав, взяв вулик з ватри, приложив до люльки, пакнув тричі, глянув на зоряне небо і розказував далі: ...Недалеко Печеніжина, в селі Марківці, жив тому двісті літ дуже бідний чоловік* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 5).

МАКСИМЕЦЬ 1. Назва присілка села **Яворів** Косівського району Івано-Франківської області. *Він радив мені поїхати до Яворава й написати про Дмитра Шкрібляка з Максимця* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 182).

2. Назва гори неподалік села **Зелена** Надвірнянського району Івано-Франківської області. *Про Григора Нечесаного з-під Максимця, що майже на межі із Закарпаттям, лісник Зеленчук розказував: мольфар, градівник, градобур, бурівник, хмарник, тобто відвертає градові хмари* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 47).

3. Назва гірського хребта в Путильському районі Чернівецької області. – *У Сторонці? – Звичайно, тут, але докинемо йому кілька найближчих посілків та околичні хутори. Хоча б від Усть-Путили до Плоскої, не минаючи й Довгопільської округи на Черемоші. Оце буде в мене рука між Максимцем і Розсічною* (Р. Андріяшик. Сторонець, 173).

4. Назва гори неподалік села **Яворів** Косівського району Івано-Франківської області. *Черлений, Максимець, Стручків – ці верхи не могли не привернути уваги молодих людей* (С. Пушик. Карпатське літо, 244).

МАКСИМИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Максим**, персонажки худож-

нього твору. *І що з того? За багато років зумів купити в Максимихи морг Царинки* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 11).

МАКСИМКО Зменш.-пестл. до **Максим**, ім'я персонажа художнього твору. *Максимко з санчатами суне попереду, а Лесь все частіше лишається позаду* (М. Яновський. Танець дараби, 16).

МАКСИМОВА ЄЛЕНА Присвійний прикметник до імені **Максим** та ім'я персонажки художнього твору. – *І Пащучка, і Гафтунечка, і Максимова Єлена, і всі інші: давай гроші або кажи бодай, що заробив* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 322).

МАКСИМОВИЧ ГНАТ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ваш лейтенант, Нато, довго не протримається, – сказав після обходу Гнат Максимович* (Р. Федорів. Євшан-зілля, 194).

МАКСИМ'ЮК ТАНАСІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А після того, як сільський філософ Танасій Максим'юк сказав перед церквою після їхнього вінчання «Най тепер ці двоє роблять діти, а потому будуть робити роботу», то ніхто й поготів не надокучав молодій парі...* (М. Матіос. Солодка Даруся, 81).

МАКУШКОВА ВАСИЛИНА Присвійний прикметник до прізвища Макушко та ім'я персонажки художнього твору. *З каплички... вийшла Василина Макушкова, а за нею Дмитро Попович – іще добріський дідок із опришківським топірцем у правій руці, та й собі пристали до Михайла, що крутив криничну корбу...* (М. Матіос. Солодка Даруся, 109).

МАЛА ВЕДМЕДИЦЯ Назва сузір'я у північній півкулі неба. // образн. *Коли на Пін-Іван скотився Великий Віз і Мала Ведмедиця залізла на суху смереку, а дикі кози позалазили на місяць <...> тоді болючіше правдивого таланту любов у серці зріє* (П. Федюк. Над містом німб сумує опівночі, 112).

МАЛАНА Ім'я персонажки художнього твору. *А дочка Малана / Сидить собі у запічку, – / Отак сидить цілу нічку* (Ю. Федькович. Новобранчик, 103).

МАЛАНЧИН ВЕЧІР Назва народного і церковного свята, вечора напередодні

«старого» Нового року або святого Василя Великого. *Із дня на день ждав, що Катерина прийде. Але вона не приходила. І Гнат не йшов шукати за нею – не було в нього відваги. На Маланчин вечір не міг собі місця знайти* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 133).

МАЛИЙ КЕДРУВАТИЙ Назва гори. *Не будемо гаяти часу. Підемо. Хочу показати вам Малий Кедруватий* (М. Яновський. Гірське серце, 44).

МАЛИЙ ПОГАР Назва гори неподалік селища **Верховина** Івано-Франківської області. // образн. *Рятуї, – застогнали Біла Кобила, Великий і Малий Погар та Магура і, вирвавши кількасот смерек, перекинули їх через Кринти мов великанську розсіпану китицю, прохаючи помочі в Чорногорі і приносячи їй дар* (Р. Єндик. Регіт Аридника, 12).

МАЛИЙ РОЖЕН Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Щось непевне витало довкруг і в Малому Ріжні, аж поки не перелякало окриком із вантажівки...* (М. Матіос. Нація, 152).

МАЛИНІШНЕ Назва хутора неподалік селища **Вижниця** Чернівецької області. *Мама Матронка – донка Івана Яків'юка, сина Тимофія з Малинешного* (М. Матіос. Солодка Даруся, 157).

МАЛИШЬ Прізвище персонажа художнього твору. *«Лиш давай мині шоналіпшого коня з полонинського стада, н'єтку гроший, око горівки та два будзи сира, тай я парю конем почерез Ватунарку, наколи зорі, на Білу Ріку, в Голошину до Малишия. <...>»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 354).

МАЛІ ЛЮЧКИ Назва села у Косівському районі Івано-Франківської області. *Потім були Малі Лючки? – озвалась Дзвінка* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 57).

МАЛЯРЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Малярчук був перед війною перший багач у селі, аж згинув на фронті під Раранчем, а жінка Одокія лишилася вдовицею і не уміла відгризатися, і через то вїт легко забрав її хату на приміщення постерунку, а її витрутив у лісі у зимарку* (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 194).

МАМУРІЯ Назва давньоримського дохристиянського свята, присвяченого Мамурію, майстрові, який виготовляв ритуальні щити, які висіли в храмі Марс; відзначалося 14 або 15 березня. – *Тут почерез день свято: то Якова, то Юрія, то Мамурія – і пішло, і поїхало* (М. Дзюба. Укриті небом, 99).

МАМЧУК МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І навіть коли Михайло Мамчук у чистесенькій білій сорочці з червоними вуцинками, у нових поркіницях і в чоботах, змащених гусячим лосем, вийшов був до жінок, які сапали картоплю, гордо вийшов був Михайло Мамчук і з усіх сторін обступлений і огледілий спокійнісінько вийняв посеред гурту з-за пазухи червону гадину, так що картоплю після того досапували аж через тиждень, коли відійшли, – думали тоді бідолашні жінки, що Михайло Мамчук так само побував там, адже всі гадали, що пофарбувати вужу у червоне він не додумався б* (І. Андрусак. Реставрація снігу (повість-метафора), 138).

МАМЧУЧКА МАРІКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Мамчук** та ім'я персонажки художнього твору. *Котроїсь ночі, коли Михайло Дубей подався в полонину знести масла і бринзи, відчинив він прикладом двері Дубеєвої хати, вивів Маріку Мамчучку, а тепер Маріку Дубеїху до старезного дуба на краю Качурівського і мовив з притиском, гейби наступав на слова: – Ти носила своєму братові їсти у сховок* (І. Андрусак. Реставрація снігу (повість-метафора), 144).

МАНА Ім'я персонажки української міфології та художнього твору. *Вкрив туманом звори світлі / Та труні, як сад, розквітлі / І джерела осяїні. / Ще й покликав Грозовія / І Ману – сестру яруг, / Щоб страшна, як смерть, Стихія / Ницила усе навкруг...* (В. Григорак. Скарби Довбуша, 8); *Може легінь відкупитися від Мани, якщо Мана заведе в глухі ліси-добрі <...>* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 156).

МАНАШКА Прізвище персонажки художнього твору. *Коли там десь, на Белтагулі, на Шибенім озері, на Перкалабі, за світами десь підіймають клявзу, – Манашика зі своєю Сурою студять холоди, печуть хліби,*

готовлять усяку гуцульську снідь, бо будуть керманичі сьогодні (Г. Хоткевич. У корчмі, 412).

МАНАШКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Манашка**. *А голоден Иванчік аж стіпси над тов буженицев, та лише посег руков по то ребро бужениці взети йиго собі, а то в тот раз лиш запієв в Манашиків по опівночі когут. А вни оба разом з тов буженицев лиш знимиділи йиму з-перед ич* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 464).

МАНАШКІВ Субстантивований присвійний прикметник до прізвиська **Манашка**. — *Акурат мені це в голові! Раз токма була та й уже; хоть най собі тепер голову ломит. Я ше каюси, шо не стокмиласи, аби дав за цес рік три леви, аді, нема відки Манашиковому лифу заплатити* (Марко Черемшина. Більмо, т.1, 105).

МАНАШКІВСКИЙ ЛЕНЬКО Присвійний прикметник до прізвиська **Манашка** та ім'я персонажа художнього твору. *Але за тото играв так охичьно у флорьку до данцу, шо навіть й баба з Манашиківским Леньком пишла данцувати у хаті перед припічьком на колонні* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 69).

МАНДЕЛИНИНИЙ Присвійний прикметник до прізвиська **Мандель**. — *На, маєш! Єкби не був сумар, то не дав би шустку задурно. Тота колісниця не дуже й важка, а до Манделининої хати таки недалічко* (Марко Черемшина. Раз мати родила, т.1, 44).

МАНДРИК Прізвисьце персонажа художнього твору. — *А що ж би ти помогла нам? — промовила жінка. — Я не я, але була б побігла до Мандрика. — То що за Мандрик?* (І. Франко. Гуцульський король, т.22, 491).

МАНДРИКА Назва гори неподалік села **Рунгури** Коломийського району Івано-Франківської області. *Весь схил гори Мандрика довкруги Білих Криниць у амфіладі світляків* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 127).

МАНДРЮКОВА Присвійний прикметник до прізвиська **Мандрюк**. *Повеселів трошки аж на цвинтари, єк уздрів коло брами Палинюкову Марічку, шо стоєла з*

Мандрюковов *молодицев тай їдучими очі-ма вудила за ним по цвинтари, єк рибак за стругом по воді* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 313).

МАНІВЧУК Прізвисьце персонажа художнього твору. *Де Цокан, там немає Манівчука; де Манівчук, там не ступить нога Цокана* (У. Самчук. Гори говорять, 12).

МАНІВЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Манівчук**. *Запитайте Манівчуків і мого батька, за що вони стали смертельними ворогами, й вони вам, напевно на знатимуть, що відвовісти* (У. Самчук. Гори говорять, 12).

МАНІВЧУКОВА МАРІЙКА Присвійний прикметник до прізвиська **Манівчук** та ім'я персонажки художнього твору. *Хто не знає в Ясіню й далі Манівчукової Марійки* (У. Самчук. Гори говорять, 17).

МАНІВЧУКОВИЙ Присвійний прикметник до прізвиська **Манівчук**. *Зіскочив з саней до Манівчукових волів і имагнув по них корбачем* (У. Самчук. Гори говорять, 13).

МАНОЛІЙ Ім'я персонажа художнього твору. *А мені, думаєш, не банно за Манолієм?* (М. Матіос. Нація, 84).

МАНУСЕНЬКА Пестл. до **Маня**, ім'я персонажки художнього твору. — *То все правда, Манусенько солоденька, але таких дорогих перстенів, як у мене, то навіть у місті тоті радникові не мають* (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 199).

МАНЧУЛІВ Присвійний прикметник до прізвиська **Манчул**. *Займила дівчина корову у лучку, а там дес пасли Манчулові воли, та єк сцупили корову, та й ріг пішов* (Марко Черемшина. Більмо, т.1, 102).

МАНЯ Варіантне ім'я до **Марія**, назва персонажки художнього твору. *А панотець помагав комендантові: — І твоя Рузя і моя Маня гадає, що ми такі, як вони, ненаситні!* (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 196).

МАНЯВА Назва села в Богородчанському районі Івано-Франківської області. *А недалеко від Маняви Олекса несподівано звернув вліво і тим таки обдурич погоню — пустив її наперед* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 13); *Не знаю, кого мав на увазі*

селянин. Можливо, партизанку Марію Євенко, яка загинула в горах під **Манявою**? (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 94); – У *Перерослі смоляків, як мух. А в Маняву, Надвірну й Бабче напхалося стільки, що пальцем ніде ткнути* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 225).

МАНЯВКА Назва річки, що протікає в селах **Манява**, Маркова, Монастирчани Богородчанського району Івано-Франківської області. *Скульптор ступив на стежку, що вела вниз до жолоба річки Манявки, яка обвивала кам'яну граждю з південного боку* (Р. Федорів. Жбан вина, 262).

МАНЯВСЬКИЙ ГУК Назва водоспаду на річці **Манявка** неподалік села **Манява** Богородчанського району Івано-Франківської області. *Про Манявський Гук мало хто знає* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161).

МАРАМАРОСЬКІ АЛЬПИ Назва гірського масиву в південній частині Рахівського району Закарпатської області. *Засніжені Непрості курили файки і дивилися на Фархауль в Марамароських Альпах за долиною Білої Тиси. Розмова була простою – як Анна стане жінкою, то най буде непростю. А наразі вони завжди будуть близько* (Т. Прохасько. Непрості, 45).

МАРАМАРОШ Назва історичної області у Карпатах, яка ділиться на Південну Мармарошчину в **Румунії** та Північну Мармарошчину в Україні. *Вони допивали джин з сиропом, як до бару прийшли опришки з Мараморошу. За джин заплатили чоботами з надгризеними вовками халявами. Сіли за Себастьяною спиною, Франц час від часу дивився на них, бо був уважним* (Т. Прохасько. Непрості, 78); – *Давно-давно, – говорив Сегін і дивився в темряву, куди хвилию повітря гнало іскри, – на Марамороші було одне село* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 94).

МАРГАРИЧКА Прізвище персонажа художнього твору. *У сільському уряді, як і перед тим, були тільки нотарош Маргаричка та Сава Шена, що лагодив свій барабан* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 114).

МАРЕЛЬКА Пестл. до **Мареля**, ім'я персонажа художнього твору. – <...> може

би ми відознали вуйну **Марельку**? Слаба фист! (В. Шкурган. Син, 49).

МАРЕЛЯ Ім'я персонажки художнього твору. – *...Були з Оксанов у вуйни Марелі – видознавали* (В. Шкурган. Син, 57).

МАРЕНА Ім'я персонажки української міфології та художнього твору. *Гей, Марену топим, топимо Марену / звечора на озері, звечора на озері. / А ота Марена – липове бервено, / то косою косить, вроками прозорить* (І. Калинець. Топлення Марени, 56).

МАРЕЯ Ім'я персонажки художнього твору. *Вони припадали одна за одною під панотцевим золотим Євангелієм і золотою ризою: напівосліпла сухонька Бунячка, і Шиманська в пишнім кептаріку <...> руда **Марея** й маленька, як дитина, Юрчиха, гонориста Шкріблячка й скупа на слово Шулемчучка, фудульна Процева, й добра, як хліб, Гасюкова, хитріша від лиса Паращина, й висока, як трепета, Павлюкова* (М. Матіос. Нація, 100).

МАРИЛЬКА Пестл. до **Мариля**, ім'я персонажки художнього твору. *А головне, ніким не гребувала: ні хлопом, ні шляхтичем, ні жовніром – аби гроші. **Марилькою** звали* (Р. Федорів. Жбан вина, 182).

МАРИНА, МАРИНЯ Ім'я персонажки художнього твору. *П'яною і розтерзаною бачив Іван Буцук-Пістолетник кривнячку з роду Буцуків **Марину**, посесорову ваханку. Пішла душа по панських руках, та й дідькові дісталась... (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 335); – *Ей, будьте вибачні, Янчику, та й ви, Іванку! Будьте вибачні, куме! Най нас бог тяжко скарає, як ми що тому причинні, що вас не прошено!.. Не забудемо вам, покив будемо, що-сте ся самі здогадали, Янчику, та й ви, Іванку!.. Таки вас так прошу, як свою дитину: приходить завтра з **Маринов** на весіле!.. (М. Павлик. Вихора, 184); – *Та вно, видкося, всяко буває! – сказав Ігнатів Іван, гадаючи собі що саме так голосила **Мариня**, як ішла за него, і потішився тільки тим, що богу дякувати, якось несподівано трапилося так, що вони привикли одно до одного <...>* (М. Павлик. Вихора, 260).**

МАРИНИЧІ Назва села в Путильсько-му районі Чернівецької області. *Він сидить у Черемоші, поблизу села Мариничі* (С. Пушик. Дараби пливають у легенду, 331); *За Петрашами село Мариничі, а далі Усте-Путилови* (Марко Черемшина. До Соکیلського Федьков[ича], т.2, 207).

МАРИНЦЯ Зменш.-пестл. до **Марина**, ім'я персонажки художнього твору. *А коли хто питає небораку, чи багато має дітей, відповідав з гіркою іронією: «Та де! Небагато! Тільки Кирильцо і Йванцьо, Гаврильцо і Семенцьо, Настунька і Марічка, і кривий Павло з Михаськом, Анниця і Маринця, Кася і Оряся... Та вже наче всі, але ні – ще троє у вієсі...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 331).

МАРИНЬКА Пестл. до **Мариня**, ім'я персонажки художнього твору. *Не забуду вам, докив буду! Та просить, Маринько, просить Івана, аби таки не лишили єї* (М. Павлик. Вихора, 177).

МАРИНЯ див. **МАРИНА**

МАРИСЯ Ім'я персонажки художнього твору. *З Молодієвого села сорок чи п'ятдесят років тому до Канади, Аргентини чи Австралії емігрувала молода Марися* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 33).

МАРИШЕВСЬКА, МАРІШЕВСЬКА Назва полонини неподалік селища **Ворохта** Яремчанської міськради Івано-Франківської області. – *Хіба під рокові свята пропадав десь на цілі тижні. Переказували люди, що стрічали його під Марішевською, то на Людовій, то коло Стога. Найбільше його в Чівчині стрічали, як ходив між скелями* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 24); // образн. *Першими знуртували Погорівка і Гнатиша, відтак Стіг, Гаджина, Марішевська, Псарівка, Кострич, Козина, Гутин, Лостун, Скупова, Озерна, Кринта, Стара Стая, Менчул, Пір'я – увесь полонинський світ великий...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 236).

МАРІЇ¹ Збірна назва персонажів художнього твору за іменем **Марія**. *Я скажу Костричеві, що в моїй Лісній – риси всіх отих Оксан, Марій, Олен, Василин, яких пощастило мені змалювати* (М. Яновський. Лісна, 14).

МАРІЇ² Назва християнського свята Успіння Богородиці, яке відзначається 28 серпня та Різдва Пресвятої Богородиці, яке відзначається 21 вересня. [ГУЦУЛКА:] *Хай здійсняться ваші мрії – Від Марії до Марії* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 167).

МАРІЇНЕ Назва урочища неподалік села **Довгопілля** Путильського району Чернівецької області. *Великі зливи проциумили горами, велика вода йшла Черемошем, несла дарабу, і плотогони вирішили зупинити пліт в урочищі Маріїнім* (С. Пушик. Дараби пливають у легенду, 327).

МАРІЇН МИКОЛА Присвійний прикметник до імені **Марія** та ім'я персонажа художнього твору. – *Що? На польське переходити? Своєї віри цуратись? – питає з лютим вогнем в чорних банькатих очах приземкувата молодиця Миколи Маріїного* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 358).

МАРІЙКА Пестл. до **Марія**, ім'я персонажки художнього твору. *Як не багатство, то хоч сморід багацький – гонор був у Штефана. Колись мав і те, і друге. А нині тільки Марійку-приблуду. Але то нічого, що бідну дівку взяв, це в моді, а для гонору – в сам раз* (Р. Іванчук. Побий мене!, 52); *Я ж так люблю ту Марійку* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 251); *У першої дружини залишилася від Юрка донька Марійка, яка виросла в Вербівцях* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 177).

МАРІЙЧУКІВ ЯРОПОЛК Присвійний прикметник до прізвища **Марійчук** та ім'я персонажа художнього твору. *Правда, Марійчуків Ярополк з війни втік* (О. Кундзіч. Верховинець, 221).

МАРІКА Варіантне ім'я до **Марія**, назва персонажки художнього твору. *Ади, онде стоїть Маріка (моя середуца сестра), – ану, йди та вже вимахай нею, аби знала з ким гуляла, – вона через цілий тиждень так і радується, що з тобою гулятиме* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 247); – <...> *А оце в церкві, як мало те убійництво статись, сказав, гейби чув смерть за плечима: «Маріко, якщо пан-біг прибере мене, сама*

благослови дитину на праведну путь» (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 225); *А цей, ледве оженився, щадив гріш до гроша, першу жінкою роботою в гріб загнав, другій – молодій Маріці на чоботи злогого шкодував, де яке було яйце, курка, горнець сметани, солонина – ніс на ринок у Станіслав* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 11); *– А чому ні?.. А моя сестра застрілила медведя. – Сестра?.. – Ає. Маріка. Вна пасла вівці...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 130); *Він помаленьки мусів си заправ'єсти до газдівства, тай разом из своїов мамов Маріков зачєв видразу нисогірише газдувати* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 134); *Лише чиясь заблудла корова збиває хвостом куряву й відгонить поодиноких оводів, та ще блаженна Маріка, що від досвідку й до обіду ходить із кінця в кінець села, питаючи стрічних, чи не бачили її Івана* (М. Матіос. Нація, 219); *Оля аж напудилася – слабість висушила вуйну Маріку і зістарилася до решти <...>* (В. Шкурган. Син, 49); *Та й по всьому! Бо й є що: Маріка пхає Антосеві в руку щось штири лускавці за то, що копав яму, – його навмисне ледве десь відшукали у житах, бо викопати таку яму, на то треба було Антошевої сили...* (М. Павлик. Вихора, 280); *То з сего боку вориння Василь Мочернак із своєю супругою Марікою та трьома доньками попідиралися на савінах і від ранку всіма голосами ведуть сварку із своїм сусідом Митром Гушпаном та його супругою і чотирма доньками* (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 149).

МАРІКАНЮК Прізвище персонажа художнього твору. У куті стола, повид постелі, смієлися коледники до сліз із **Маріканюка**, шо, дрімаючи, їв пироги (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 88).

МАРІКУЦА Ім'я або прізвисько персонажа художнього твору. *Невдовзі переді мною вигулькнула стара жінка – Марікуца. Не знаю, чи то в неї таке дивне ім'я, чи прізвисько* (М. Яновський. Голуба парасоля, 315).

МАРІЧЕЙКА Високогірне озеро неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *Можливо, зупинились вони біля мінерального джерельця, яке називають буркутцем, а може, поїхали*

*швидше, минули потічок Сивий, що скаче по камінні, і фіра з трьома людьми відбилася в чистому плесі штучного озера, з якого випускали воду, коли вирушали за водою сплави, а те, справжнє озеро, що називають Шибеним або **Марічейкою** залишилося справа, на високій горі, вище полонини Веснарки і нижче шапки Попа Івана Чорногірського* (С. Пушик. Карпатське літо, 257); // образн. *Ох, **Марічейко**, озеро **Марічейко!** / Льодовикове око Чорногори, / високе крижане пристанище / летаргійних самогубців – / вічних підсобних на фабриці граду / за блискавками і громами, / диявольська фабрика граду / з ім'ям священним, усіма губами приголубленим, / видихнутим самим пеклом / з нетутешньою ніжністю і печаллю...* (В. Герасим'юк. Верхами біжить..., 103).

МАРІЧКА, МАРІЧЬКА 1. Зменш.-пестл. до **Марія**, ім'я персонажки художнього твору. *А коли хто питав небораку, чи багато має дітей, відповідав з гіркою іронією: «Та де! Небагато! Тільки Кирильцо і Йванцьо, Гаврильцо і Семенцьо, Настунька і **Марічка**, і кривий Павло з Михаськом, Анниця і Маринця, Кася і Оріся... Та вже наче всі, але ні – ще троє у вівці...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 331); *А наше гуцулятко – наша **Марічка**, це дійсно небуденна зіронька! Знаєш, куди тільки зявлялася із своїми подругами то люди голови тратили* (М. Капій. Країна блакитних орхідей, 25); *Невторопний, розбитий, незатишний світ стояв круг нього, і моторошно було знати, що в тому незатишному світі, в беззахисних селах над битими шляхами, живе його народ; в хатині над яром – його близькі, завжди зажурені, і така ж самотня, як і він, Євдоха, Степко, **Марічка*** (О. Кундзіч. Верховинець, 260); *В вікно найперша зиркнула **Марічка**: – О, дедьо Йван прїїхав, дедьо Йван!* (А. Малишко. Франко в Криворівні, 412); *Збігленят і вмерлих у Юр'яни було багато: Ілько, **Марічка**, Васютка, Йванко, Петрусько, Дмитрик, Танасій, Василько, Штефко, Філіп, Анничка й Докійка* (М. Матіос. Нація 7); *Тепер вони вже сиділи рядочком, забувши про вереск бійки й сердитий шум річки, а вона оповідала йому, що зветься **Марічка**, що пасе вже дроб'єта*

(вівці), що якась Марцинова – сліпа на одно око – покрала у них муку... і таке інше, обом цікаве, близьке і зрозуміле, а погляд її чорних матових очей м'яко поринав у Іванове серце... (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 184); Як тільки тепло трохи порозмурувало косиці, що їх уночі намалював на вікнах мороз, **Марічка** з Анничкою взяли нові санки й борзенько на їханку (М. Яновський. Конюшина для козулі, 74).

2. Пестл. до **Марія**, ім'я персонажки художнього твору. Віддавав у тому кінці села бідний газда свою єдину доньку **Марічку** – чічку мальовану на весь Космач (Л. Качковський. Довбушева пісня, 99); Вона несвідомо тягла його в гори, носила по сусідніх кичерах, лісах і долинах, де б він міг стріти **Марічку** (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 184); За північ у хижі Довбушів, куняючи, криваво-чорним оком блімала скінка: у пригаслій ватрі попискували догоряючі вуглини; Довбушиха з невісткою **Марічкою**, похилившись, – наче поприморозили до кужелів, – пряли оброчний льон (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 5); **Марічка** не хотіла йти на те весілля. Щоб, сказати, жаль їй було за Юрою, так ні, а все якийсь сум оповив серце (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 11); І **Марічка** мусить іти цілувати легіня, який її обмаже сажею (С. Пушкін. Перо Золотого Птаха, 52); – **Втомилась, Марічко?**.. – **Втомилась, ая!** / Поміг би доіти зранку, / Аби не дрімала любка твоя, / **Марічка** твоя, Іванку (М. Карпенко. Ходить сон коло вікон, 139); І не один опришок, клякнувши серцем, бачив серед них своїх кривих. **Стефан Кирилюк** єдину сестру-білявчину **Марічку** з розпачливо заломленими над головою руками і божевільними очима, у розірваній сорочці – такою випустив її старий дідич з своїх покоїв... Олекса Головчук свою наречену **Орисю**, зняту з бантини батьківської стайні — без кровинки на любому лиці, з пасмугою сивини через непокриту по дівочому косу (Б. Загоруйко. Черногора, кн.1, 335); Ну, вже піду я, а в неділю / Пришлю тобі сорочку білу, – / Сюди **Марічка** буде йти, / Щось батьку має принести, / Він, тут, за милом навпростець, / Отак, як ти, пасе овець

(О. Олесь. Ніч на полонині, т.2, 203); Та й по челіди в селі брикав-ес. Та й на мою **Марічку** розмогилив-ес-си. Навколінки припадала, кулаки собі кусала, ек приповідалася переді мнов, перед газдов своїм (Марко Черемшина. Поменник, т.1, 135); Хату скінчили до Покрови, і вже другий рік як він з **Марічкою** живе в ній (П. Федюк. Звір над хатою, 9); Як лише було дізнатися, що **Василь і Марічка** по слові, ходив до панотця заперечувати (А. Крушельницький. Рубають ліс, 222); Єка у вас файна пасочка, **Марічко**, – фалит з боку сусідка (О. Манчук. Великдень, 73); Питаю: «**Марічко**, ци тобі там ни студено? Зачікай, – кажу, ни тікай»... Але уна відповідає: «Ти носиши дзитарок на руці, мірієш старість і не знаєш, шо то пуста робота. Вікінь 'го у скалу! Бери свій міх і моуцуйси у радости, бо я тепер водно коло тебе, найтепліший світку ти мій» (В. Шкурган. Майте на увазі, 179).

МАРІЧЬКА див. **МАРІЧКА**

МАРІШЕВСЬКА див. **МАРИШЕВСЬКА**

МАРІЯ Ім'я персонажки художнього твору. – Ви, **Марію**, у кого георгіни брали, що такі дуже веселі та пишні? – питає **Васюта** почерез паркан сусідку (М. Матіос. Солодка Даруся, 10); Не завернут тепла. / Але баба **Марія** / веретенку і вліті несе на плечи (В. Шкурган. Ривноваги нема!, 30).

МАРІЯ ГЕРАСИМІВНА Ім'я та по батькові персонажки художнього твору. А хоч розірвись, а індекси таки не пишуть, – бурчала **Марія Герасимівна**, що була за начальника пошти... (М. Матіос. Нація, 202).

МАРІЯ-ПОВЧ Назва села, що зараз стало передмістям **Мукачового** Закарпатської області. Візок отця **Юлія** ледве пробивався широкою вулицею села **Марія-Повч**, що вже давно злилося з передмістям **Мукачового** (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 179).

МАРКІВКА Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. Є ще одне цілюще джерело на межі із селом **Марківкою**. Урочище те називається **Білі Криниці** (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 126); Натягнув повіддя лише на підході до **Мар-**

ківки (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 133); *Овець було трошки, й ото їх разом із іншими людськими, разом із вівцями обивателів сусіднього села **Марківки** пас вівчар Олекса Жолоб на громадським пасовиську, яке поміж собою печеніжинці називали згорда – «наша полонина» (Г. Хоткевич. Довбуш, 217); *Переплили чайкою Прут, а далі лісом через Молодятин і як сумерк упав на землю були у Печеніжині. Вони зайшли до коршми, а Довбуш пішов у **Марківку** до старині (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 39); У **Марківці**, під самим Печеніжином, зайшли до корчми, аби бочівочку горілки додому прихопити, і зустріли знайомих опришків (Л. Качковський. Довбушева пісня, 26).**

МАРКО Ім'я персонажа художнього твору. *Але жив у сусідстві молоденький легінь хорошого зросту та личка рум'яного; **Марком** його звали (Ю. Федькович. Хто винен?, 276); – А хто був там, коло Дідушка? – Та були наші наймити. Отцес **Марко** був. – Ну, тепер ти кажи. Я хочу знати все від очевидців (Г. Хоткевич. Довбуш, 426); *Жителі сусіднього села Марківка прозиваються «маркосліпи», бо село заснував якийсь козак **Марко**, який був сліпий на одне око (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 126); *Найпростішу дерев'яну труну, з грубо тесаних дощок, до того ж різної породи, оскільки однакової знайти на той час було важко, нашвидкуруч збив однорукий **Марко** – тесля з іншого сільського кута – Царини (М. Матіос. Нація, 47); // образн. *По хмарах показувало, що би перетерлоси на далішу погоду, хоть вітер каламотив димом, що куривси смутно кріз дахе на хатах, ек **Марко** у пеклі (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 23).****

МАРКОВА КИЧЕРЯ див. **МАРКОВА КИЧІРА**

МАРКОВА КИЧІРА, МАРКОВА КИЧЕРЯ Назва гори в селі **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *Лежесці на боці, дівивси просто на **Маркову Кичіру**, куда вела дорога до Дарадуди в Граблин (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 467); *Мицкало Цапівський, присадистий, чьорневий чьоловіччок, попростенку зібраний, навіть у полатаній сардачіні, присегав-**

*си, шо раз на Святий вечер, ек він шшов до Принька з тайнов вечерев, спер був йіго на **Марковій Кичірі** туман на дорозі (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 69); *Загоріла **Маркова кичеря**. За нею мигнув перехрестянський грунь, Скупова, Зміянки і Кринти. Відізвалася Магура, Магурка і подали знак Костричі (Р. Єндик. Регіт Аридника, 40).**

МАРМОРОСЬКИЙ СИГОТ Відносний прикметник до **Мармарош** та назва міста в **Румунії**. *Він, гуцульська дитина, такі очі має; цієї весни відшукав мартівку під снігом аж на Буковці. Тримав її засушену голову для своєї потреби, бо дедьо обіцяли на святого Іллю привезти з **Мармороського Сигота** мадярську стрільбу (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 42).*

МАРОЧКО Пестл. до **Марко**, ім'я персонажа художнього твору. *Було, зійде місяць з зіроньками – Калинка викрадеться з хати да й уже у садочку, уже коло свого **Марочка** білявенького (Ю. Федькович. Хто винен?, 276).*

МАРОШАНІ ЕМІЛІЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. – Ну... **Емілія Марошані** вийшла заміж (Р. Андріяшик. Сторонець, 33).

МАРТЕЙ Прізвище персонажа художнього твору. – Я віп'ю. Чіму бих не мав віпити з добрими людьми? А шо я правду кау, то всі люде ми свідками, шо я правду кау. Ци не так? Ви, **Мартею**, ви старша людина... Скажіт, най усі чюют – ци сказав-сми о тільки неправди, ек є синє за ніхтем? Ци є слово, одне слово з неправди, а ци усі слова з правди? (Г. Хоткевич. Довбуш, 88).

МАРТИНЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Пішов до Цюперєка – а там – ого! Вже Серечик утік, **Мартинчук** утік, Квітчук утік. А син Цюперєків каже, шо прийде згодом, бо шош... у трунку коле... та й ніби голов болит... (Г. Хоткевич. Довбуш, 396).*

МАРТИНЧУК ГРИЦЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Филип Нарога пішов, Юр Серечик, жсавий **Гриць Мартинчук** – все це з Ясеня. Квічук іще. Сам він був родом із Порогів, але служив у Ясені, у Митюка (Г. Хоткевич. Довбуш, 376).*

МАРТИНЧУК МАРІЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. – *Прізвище? – Мартинчук. – Ім'я? – Марія* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.2, 80).

МАРТИНЧУК ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Конкретно це виявилось в історії з хрестинами у Петра Мартинчука. Скільки разів пожалкував Аркадій, що не видав його на шибеницю замість невинного Ілька Савицького!* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 57).

МАРТИНЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Та й з'їхалися фіри, як наймлені. Тоті карі коні – то вуйка Костина Будза, а тоті білі – то вуйка Мартинюка, а тоті гніді – то Кулешіреві, а сиві – то Лазореківі, а тоті черлені – то Дутчєкові* (Марко Черемшина. Бо як дим підймається, т.1, 237).

МАРТИНЮК АНАТОЛІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *На другий чи третій день Череповська вийшла пройтися на центральний, затінений липами і тополями, бульвар. І тут підвечір випадково зіткнулася з Анатолієм Мартинюком, інститутським однокурсником* (М. Яновський. Шкільна фотографія, 251).

МАРТИНЮК ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Юра Мартинюк, – пояснив Шмигло* (Р. Федорів. Карби, 147).

МАРТИЩУК Прізвище персонажа художнього твору. *Через день-другий по всій околиці розійшовся тривожний погос: хтось поранив у лісі Мартищука, коли той ішов по дрова* (М. Яновський. Гірське серце, 13).

МАРТИЩУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Мартищук**. *І дійсно нещастя зловилось родини Мартищуків* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 22).

МАРТИЩУК-КРИНТІВ ВАСИЛЬ Прізвище з сільським прізвищем та ім'я персонажа художнього твору. *Ой, тай плови ж ударили в Краснолі тієї ночі, коли згинув Василь Мартищук-Кринтів, най Бог криє* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 21).

МАРТИЩУКОВА СОФІЙКА Присвійний прикметник до прізвища **Мартищук** та ім'я персонажки художнього твору. *Іван добре знав, якими стежками ходить Мартищукова Софійка* (М. Яновський. Гірське серце, 59).

МАРТИЩУЧКА ПАРАСКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Мартищук** та ім'я персонажки художнього твору. *З туги за чоловіком переставилася і Параска Мартищучка, а Юра, чотирнадцятьлітній хлопечь лишився сиротою* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 22).

МАРТЮК МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Стежкою з полонини іде саме Микола Мартюк, Юрів кум і приятель* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош. т.21, 448).

МАРУНЯ Варіантне ім'я до **Марія**, назва персонажки художнього твору. *Від Жельманового дотику Маруня пробудилася, липкі руки орендаря обпекли, як грань, вона з силою відштовхнула його від себе; Жельман розпластався на долівці* (Р. Федорів. Жбан вина, 91).

МАРУСЕНЬКА Пестл. до **Маруся**, ім'я персонажки художнього твору. // у колом. *Та не думай, Марусенько, не думай, не думай! / Пшеничка ся уродила, як у полі Дунай* (Марко Черемшина. Та не думай, Марусенько... , т.2, 41).

МАРУСЕН Прізвище персонажа художнього твору. *А тут уже опришки набігли. Марусен і Гриць Кочераків впали до школи, де тоті гості жиди молилися. Їк зачели там стрілети – уй-юй-юй!* (Г. Хоткевич. Довбуш, 102).

МАРУСЬКА Пестл. до **Маруся**, ім'я персонажки художнього твору. *Вже вдовиць подивися скільки лише коло нас зробилося за цей рік. Високосний – він і є високосний. І Маруська лишилася сама, й Одокія, й Штефа* (М. Матіос. Нація, 248); *Раніє кіт усьо знав, але й'го позичили на миші. ... Уна тепер знає про мене, про мою старшу доньцю Маруську, шо в Голиці замордували, про зетя Івана, шо пливає горівков, ек морем, і берега не видит* (В. Шкурган. Сойка, 194).

МАРУСЯ Ім'я персонажки художнього твору. Боліли, правда, душею, нарікаючи на померлих родичів **Марусі**, котрі буцімто не лишили бідній сироті нічого; від себе подарували дві перини і ще надзвичайної роботи хрест у фляцині, але о. Василь якось не дуже піклувався про віно: перспектива одразу, впрост зі шкільної лави сісти на багату гірську парохію, де за похорон дають вола, а за шлюб і пару – ця перспектива вносила деякі компенсації в питання о гріш (Г. Хоткевич. Камінна душа, 10); Діти в хаті нагле прокинулись всі нараз і зчинили страшний крик. Андрій зразу наче оторопів, хоч відважний був, бо в житті на полонинах доводилось йому часом медведя побороти тільки з одним топором в руках... Дружина Андрієва, **Маруся**, схопилася з постелі на рівні ноги і пробувала вгамувати опришка (І. Березовський. Худан, 8).

МАРУСЯК Прізвище персонажа художнього твору. Дзвінка того дня перевдягалася аж у кути цвинтаря. І її майже голу побачив Доббуш. І вже ніколи не зміг од того видива відірватися... Про те перебирання Олекса сам розповів. Сидів тоді край столу в хаті **Марусяка** і несподівано заспівав: Ой сину ж мій, житє моє, буду ті питати: / Звідки му те виглядати та й коли видати? (Б. Бойко. По голови... По голови..., 72); Серед гостей старшої генерації йдуть поважні розмови на сучасні теми, про останні новинки, а втім, очевидно, найбільше про послідні виступи нового молодого отамана опришків **Марусяка** (Г. Хоткевич. Камінна душа, 86).

МАРУСЯК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. І тільки молодий **Дмитро Марусяк** нічого не боїться (Г. Хоткевич. Камінна душа, 10); Синиці-верхи, де опришок **Дмитро Марусяк** скарав якогось Пелеха, вабили до себе людський зір (С. Пушик. Карпатське літо, 249).

МАРУСЯКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Марусяк**. Сюди кожен брався своїм плаєм, а тут Лилики змішалися з **Марусяками**, Кручуки з Данилюками, Кривнюки з Ковальчуками. Лише Томчуки з Вівсика та Хруцуки з Ліцоватого продовжували гуртуватися осібно – Том-

чуки кровні вороги **Марусякам**, а Хруцуки – Лиликам (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 275).

МАРУСЯКОВА АННИЦЯ Присвійний прикметник до прізвища **Марусяк** та ім'я персонажки художнього твору. – **Світозарко-душко!** – сміялася круглими, як у молодії совки, очима **Марусякова Анниця**. – Як си тобі літує, відданичко? – обнімала за шию Явдошка Пікульчина. – Промий, промий вічейки! – зичливо хлюпала в обличчя водою Кривнюкова Маріка (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 355).

МАРУСЯК СТЕПАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Прийшли сюди і бокораші **Степан Марусяк** із сином Павлом, – сміливі люди, що знали кожен каміничок у Чорній Тисі від Апишанецької гати аж до Рахова і звикли на своїх дарабах зазирали смерті у вічі (С. Скляренко. Карпати, т.2, 145).

МАРУСЯК ФЕДЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Як і завжди, бутніше інших фушкала багато бляхована мосяжем, круто заклебучена файка кремезного пишовусого газди **Федя Марусяка**, котрий умів так готувати лютий тютюн, що на світі не було скаженішого і запашишого (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 275).

МАРФІЙ Прізвище персонажа художнього твору. Але доків зачев їсти, то голосно закликав: «**Марфію!**» В хату увійшов старий, нискришливий, летейдоватий чоловік, попростеньку убраний (П. Шекерик-Доніків. Дідо Иванчік, 458).

МАРЦИНОВА Назва дружини за іменем чоловіка Марцин, персонажки художнього твору. Тепер вони вже сиділи рядочком, забувши про вереск бійки й сердитий шум річки, а вона оповідала йому, що зветься **Марічка**, що пасе вже дроб'єта (вівці), що якась **Марцинова** – сліпа на одно око – покрала у них муку... і таке інше, обом цікаве, близьке і зрозуміле, а погляд її чорних матових очей м'яко поринав у Іванове серце... (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 184).

МАРЦЬО Прізвище персонажа художнього твору. «Треба передати Баховим хлоп-

цям, Щоглому, **Марцеві**, щоб прийшли з ухів у село...» (О. Кундзіч. Верховинець, 230).

МАР'ЯНА Ім'я персонажки художнього твору. *Шукали, шукали довго, доки не знайшли Анну, гей мишку, в самому кутику під задньою лавою. Сама Мар'яна ледве-не-ледве витягла її відти за руку* (М. Павлик. Вихора, 182).

МАСКУРІВ ПОТІК Назва потоку неподалік міста **Косів** Івано-Франківської області. *Це я вже кажу, що якби так не свашка, не Янцева Гафія, то й не знав би, відай, ніхто в цім Маскуревім потоці, що там, май, на світі – весіле!* (М. Павлик. Вихора, 166).

МАСНИЙ ПРИСЛОП Назва гори неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Нявки собі гайдамаши справели в тиждень по Светій Неділи на Маснім Прислопі* (О. Манчук. Лісова дівка, 40).

МАТЕЇВ ОЛЕКСА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Га-га-га-га! — позівнув тривожно Олекса Матеїв* (Д. Харов'юк. Ліцитація, ч. 1, 538).

МАТИСЯК ГЕЛЕНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Фактично в'язниць у домі було дві: підземельна для підданих хлопів і норовистих наложниць, а в глухому куті другого поверху – для безумної дружини пана Ягодзінського, уродженої Гелени Матисяк* (Б. Загорулько. Черногора, кн. 1, 119).

МАГІЙ Ім'я персонажа художнього твору. *Але ек їх ни розпускав ид хаті, лиш передавав учіти своєму синові Матієви, а сам затегавси дес у бирліг спати, то тогди у школі таки ціле покаїне си виводило* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 132); – *Парохіяни не підуть, – тягнув о. Василь. – Он учора треба було сіно перенести з горба до оборогів. Так я сам чув, як оден, отой п'яниця Матій, казав: «Жидові би-м поніс, а ніп най заплатить добре»* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 221).

МАГІНКА БОЖА Назва матері Ісуса Христа Богородиці Марії, однієї з центральних постатей європейської та світової куль-

тури. *Вакарі в один голос крикнули: «Молімся до Матінки Божой», а Лесько Євдошин, що все маєт свою гадку, кажет: «Розпалім ватру, та таку велику, би нас лекше угледів світій Юрій. Напевно світій Юрій там у небі набуваєтси зі світими. З неба так далеко, та така негура землю прикрила, що й увидіти глеба. Ек запалимо велику ватру, то всі світі заздре та зуміютси, а світій Юрій урадуєси, щосми го так перед всіми світими погонорили»* (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 72).

МАГІОСИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвщем **Магіос**. *І дес в Караганді чи на уралах, / Чи бозна-де і у яких світах / Розтоцькі Джуряки, Калинці, Матіоси / Не ви-вми-ра-ли!!! / Бо ще живуть. / На Кінаиці* (М. Магіос. Нація, 180).

МАГІОС ОНУФРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Сходив цими днями Онуфрій Матіос з Околені та розказував, що всю Околену окопами зрили, а другу лінію на Сіруці лаштуют* (М. Магіос. Солодка Даруся, 127).

МАТРОНА Ім'я персонажки художнього твору. — *Ви, леле Матроно, далі нас заплатите, — жартують не раз передні газди у селі, чи там ідучи з церкви, чи як* (Ю. Федькович. Хто винен?, 275).

МАТРОНКА Пестл. до **Матрона**, ім'я персонажки художнього твору. *Довго шукаючи того червневого вечора зниклу зненацька корову, Матронка обійшла дамбу далеко низу, але й там худобини не було* (М. Магіос. Солодка Даруся, 160).

МАФТЕЙ Ім'я персонажа художнього твору. *А дід Мафтей, сидячи на пеньку, попикує люлечкою й каже: – За мою памнеть хатий було тут дві* (Г. Хоткевич. Гуцул, 355).

МАЦЕПУРА Прізвище персонажа художнього твору. *Ще безрезневе сонце як слід не підігріло землю Великого Лугу, аби вона зазеленіла, ще жайвір не попробував свого сріблястого голосу, провіщаючи весну, ще до Яреми-запрягальника було два тижні, а старіший економ зимівників Петра Калнишевського заповзятий Мацепура витурив*

козаків у далеку дорогу (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 4)

МАЦЬКІВ ПАВЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Мацьків Павло* командував тепер у сільраді (М. Дзюба. Укриті небом, 149).

МАЦЬКОВА МАРУСЯ Присвійний прикметник до прізвища **Мацьків** та ім'я персонажки художнього твору. *Вона увійшла до сіней, звично навпомацки взялася за клямку і, відчинивши двері до великої світлиці, оторопіла від побаченого: посеред хати стояла Мацькова Маруся з оголеними грудьми, над якими низько нахилився Соколюк, обережно обмацуючи їх* (М. Дзюба. Укриті небом, 171).

МАШКОВСЬКА Прізвище персонажки художнього твору. *Були ще три жінки: Настя Близнюк, Дмитрова жінка; покоївка, а також кухарка Машковська з цього ж містечка та дівчина-гуцулка Ксеня з Микулчина, куди цього ж місяця прибув Василь Стефаник, який збирався виїхати назустріч Лесі Українці, але так і не виїхав, хоч дехто з дослідників намагається видати бажане за дійсне і допускає, що Леся Українка могла зустрітися зі Стефаником у Довгопіллі* (С. Пушик. Карпатське літо, 263).

МЕГЕДИНЮК МАРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *З Марком Мегединюком та Василем Девдюком, що був двадцять першою дитиною в сім'ї, вони заснували у Вижниці щось на зразок малесенького училища, аби «сини селянські навчилися добротній справі»* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 166).

МЕГЄВНИЙ ІГНАТ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Ігнат Мегєвний, а ці Мегєвник, із Москалівки родом* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 461).

МЕГЄВНИК Прізвище персонажа художнього твору. *Ігнат Мегєвний, а ці Мегєвник, із Москалівки родом* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 461).

МЕДВЕДЮК ПАВЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *«А не знати, мой брє, хто їх за нами справив?»* сказав не-

догадливий опришок Пилип Тулук. *«Ти ще не доміркувавси, мой? – а хто, єк не тот нехрист, шьосми в него рано горивки поборгували»* сказав опришок **Павло Медведюк** (І. Березовський. Худан, 22).

МЕДОВА ПЕЧЕРА Назва печери у східній околиці **Львова**, в місцевості **Майорівка**. *І закортіло мені чомусь якраз зараз побачити, що коїться там, на Майорівці, у Медовій печері* (П. Федюк. Бісиця юна вононь їла, 22).

МЕЛ Назва гори в селі **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. // образн. *Пів Космача під сонцем ще, а друга половина вже сумом укрилася. Сонце сховалося за Стершищору і давало червоні знаки груням. Мел, Погір, Сиглін купалис в огні, а лисина Лисої горіла червоним полум'ям. Потoki гори шуміли на погоду, останні мряки тікали з лісів, земля важко дихала, небо валилося на село* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 92).

МЕЛАНКА 1. Ім'я персонажки народного святкування вечора напередодні «старого» Нового року. *Наша Меланка – чесна газдиня, / Припічок мис, лавицю білить...* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 98).

2. Назва народного і церковного свята, вечора напередодні «старого» Нового року або святого Василя Великого 14 січня. [БАБА:] *Хай встають погожі ранки – / Від Меланки до Меланки* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 67).

МЕЛЕНИЧ ПАВЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Документи хворого – Вацлава – у вуйка Гната. Але зараз він буде лісоруб. Павло Меленич з Буштина, родич вуйка Гната* (С. Скляренко. Карпати. т.2, 49).

МЕЛЬНИК Прізвище персонажа художнього твору. *Пискливий казав, що як був іще хлопцем, то пас вівці. А прийшли три: Мельник із Довгополя, Дідушко і Кочуба* (Г. Хоткевич. Довбуш, 103).

МЕЛЬНИК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А ще перед тим спіймали були Василя Мельника, що*

родом з Шешорів, під час невдалого нападу на Микуличин, коли тамтешні багачі влаштували їм засідку (Л. Качковський. Довбушева пісня, 9); – *Йй-га!* – задріботів ногами **Василь Мельник**. За ним поплив Андрій Лаврів, навприсідки пустився Михайло, аж надулася за спиною сорочка і запалахкотіли у відсвітах ватри широчезні шаровари (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 67); – *Не за цим ми йшли в опришки, – сказав **Василь Мельник*** (В. Гжицький. Опришки, 149); *Рано був уже коло Ростоків. Там знав іще давніше хлопця одного – **Василя Мельника**. Сам цей Василь був шешорський, із Шешорів, а служив у Ростоках у отамана при млині. Він давно вже просився до Олекси у ватагу, але Олекса не думав тоді збільшувати кадри, тож відмовив. Тепер обставини змінилися* (Г. Хоткевич. Довбуш, 339).

МЕНДИНЮК МАРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Шкрібляки мешкали отут, де Віпчинка, Соکیلський, а до **Марка Мендинюка** треба було йти у той бік, куди тягнеться грунь Брустий, до села Річки* (С. Пушик. Карпатське літо, 242).

МЕНЧИЛ див. **МЕНЧУЛ**

МЕНЧІЛ див. **МЕНЧУЛ**

МЕНЧІЛ КВАСІВСЬКИЙ Назва ботанічної пам'ятки природи місцевого значення в межах Рахівського району Закарпатської області, на схід від села **Кваси**. *Франц постановив, що донька хоч щось у світі мусять знати досконало і не вагаючись. Вони почали ходити за **Менчіл Квасівський** до Кевелова, який стікав у Чорну Тису, і Анна вивчала всі камінці на його березі – як який виглядає і коло якого лежить* (Т. Прохасько. Непрості, 44).

МЕНЧУЛ, МЕНЧІЛ, МЕНЧИЛ, МУНЧЕЛ 1. Назва гори неподалік сіл **Бистрець** і **Дземброня** Верховинського району Івано-Франківської області між горами **Дземброня** і **Бребенескул**. *А на **Менчулі** – потічок за потічком чуриуть* (М. Яновський. Золотий перстень, 42); *Відтак Микулка називав інші верхи. Гутин-Томнатик, Петрос, Туркул, Пожижевська, **Менчул**, Хом'як. Далека чорногірська країна величаво розгорталася*

перед очима козака – до глибокої збентеженості душі загадкова, непізнана, недосяжна (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 36); *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, **Менчул**, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувльську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Ззаду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. Непрості, 40); *Усе йому надвоє розділив Дністер. Розділив душу, серце, думи, війну з панами і літа. Відтоді розділив, як пішов з найближчими побратимами на Січ з землі, що по праву руку від Дністра. І хоч уже цілих десять літ а дев'ять зим на землі коло правого берега іншої ріки – Дніпра, снуються і снуються Чорногора, **Менчул**, Гургулата з Гопняком, Прут, обидва Черемоші й рідне село* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 6); *Батько і ми всі три хлопці вибралися в бутин під **Менчілем*** (У. Самчук. Гори говорять, 12); *Якщо це дійсно так, то найімовірніший маршрут подорожі виглядав так: Дойче Мокра – Руська Мокра – Кьоннінгсфельд – Свідова – Берліаска – Підпула – Тодіаска – Близниця (п'ять останніх – гори на Свидовці) – Кваси – **Менчіл** – Шешул – Ялівець* (Т. Прохасько. Непрості, 134); // у колом. *От і останні слова тієї пісні: Ой кувала зозулиця / Та попід **Менчила**. / Тепер же сі співаночка / Уся іскінчила* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 153); // у колом. *Спочив хтось навіки по тяжкій праці. Закувала зозуленька та й коло **Менчила**... от тепер вже співаночка комусь си скінчила...* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 186); // образн. *Тільки Говірля, Петрос і **Мунчел**, піднісши гордо свої широкі чола, дерли шпичцями волохаті лаби на шматки і кидали їх поза себе* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 12); // образн. *Гори обступили ущелину так цілком, що ледь-ледь було видно куточок голубого неба: справа впирався в небо **Менчул**, зліва шовкова Рогнеска, а позаду суворий Петрос, – покриті кучерявими кронами буків, кленів і гострими списами ялиць та сме-*

рек (Ю. Боршош-Кум'ятський. Так було..., 210); // образн. *Носиться вітер над горами, калатає у рожевій дзвін Говерли: – Вставай, Менчул, і ти, Ближнице, і ти, Магуро!* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 62); // образн. *Перед очима попливли Спиці, Менчул, Камінні театри під Менчулом, на північ Кіз'ї Улоги, горда красуня Говерла, – немає місця, де не ступала б його, Олексова, нога* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 226).

2. Назва полонини на горі **Менчул**. // образн. *Перишми знуртували Погорівка і Гнатиха, відтак Стіг, Гаджина, Маришевська, Псарівка, Кострич, Козина, Гутин, Лостун, Скупова, Озерна, Кринта, Стара Стая, Менчул, Пір'я – увесь полонинський світ великий...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 236).

МЕРЕНЧУКІВ Субстантивованій присвійний прикметник до прізвища батька Меренчук, персонажа художнього твору. *А я пиов та й сми ісказав Меренчуковому* (Г. Хоткевич. Дарабов, 395).

МЕРТВІ ВОДИ Назва болота. *З лелечими парами зустрілися на мочарах Мертвих Вод – птахи красиво вигинали довгі, білі ший, закидали голови аж на спини і вибивали-тріскотіли дзьобами радісно на всю порічину...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 4).

МЕТЕРЦІЙ АБРАМКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А був іще Абрамко Метерцій, сапогівський орендар. Він теж достачював нас усечину: горівку, порох, олово на кулі, сукно, харч, зброю – усєке* (Г. Хоткевич. Довбуш, 100).

МЕЧІВНИК Прізвище персонажа художнього твору. *За тиждень по великодню мали всі зійтися в Криворівні й шукати один одного. Бо там було де пристановитися. Брати Федір та Тимко Хазюки – це такі, що дивним дивом ще сидять дома, коли їм би давно опришкувати. Гелета, Мечівник, Процюк Василь – то все свої люди* (Г. Хоткевич. Довбуш, 403).

МЕЧІВНИКОВА Присвійний прикметник до прізвища Мечівник. – *Бо то, прошу найясніших панів, мав-сми жінку, дочку Мечівника. Та й вна, ади, вмерла, та жінка, Ме-*

чівникова ніби дочка. Тогди я си енчу жінку взєв (Г. Хоткевич. Довбуш, 449).

МЕЧІВНИЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Мечівник, персонажки художнього твору. *Головно винуватив Штефан у всьому стару Мечівничку. Це за її намовою Довбуш прийшов до Космача. Взгалі ще на попереднім слідстві казав панам Штефан, що Мечівник старий – о, то великий приятель Довбуша. В результаті сеї балачки зараз же було послано до Криворівні арештувати Мечівника, і в момент отого урочистого засідання старий уже сидів у станіславській тюрмі* (Г. Хоткевич. Довбуш, 449).

МИДОРА Прізвище персонажки художнього твору. *А щоби не забули – покладіть Мидору дивитися на свічки, щоби збирала згорені, а потому понесла на цвинтар* (М. Матіос. Нація, 239).

МИКИТЕЙ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А хата на слова Василя обізвалася метушиною, загуркотіла клямками, брязнула дверима і винесла такого ж самого молодого, як Василь, хлопця Івана Микитея* (М. Стельмах. Над Черемошем, 64).

МИКИТЕЙЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Бо сільського дяка було порекло Микитейчук, отже ясно, що його жінка мала називатися пані Микитейчукова* (Г. Хоткевич. Дві дяхихи, 364).

МИКИТЕЙЧУКОВА Назва дружини за прізвищем чоловіка Микитейчук. *Бо сільського дяка було порекло Микитейчук, отже ясно, що його жінка мала називатися пані Микитейчукова* (Г. Хоткевич. Дві дяхихи, 364).

МИКИТИН Назва урочища. *Кожен хотів закласти будову в рідному селі або поблизу нього, вважаючи, що саме там найвигідніше і найбезпечніше сісти на сталій побит опришківській матері (дехто при цьому подумував, що буде нагода додому навідатись), гаряче доводили один одному, що на Микитиному смєречина ліпша, здоровіша, ніж на Хитарі, що з Грабівця легше буде спускати зрубане дерево* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 229).

МИКИТИНЦІ Назва села. Відразу, як лиш Василь поїхав на роботу у **Микитинці**, Соколюк перебрався спати до великої світлиці (М. Дзюба. Укриті небом, 106).

МИКИТИШИНА НАСТУНЯ Присвійний прикметник до прізвища Микитишин та ім'я персонажки художнього твору. – *Ой дружко, кажи дружко, поцілуй ня в вушко!.. – заспівала, весело пританцьовуючи з вихопленим від печі рогачем, велика жартівниця Микитишина Настуня* (М. Дзюба. Укриті небом, 32).

МИКИТУЛА Прізвище персонажа художнього твору. *Та й стали розказувати, як старий Микитула повдовів, як чув через майстри, що тогидь в її робили, про Калину та як їх аж сюда за рушниками вирядив* (Ю. Федькович. Хто винен?, 276).

МИКИТЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Микитюк**. – *Твої ровесники вигибли, а ти чього дітем заважьиси? Аді, Микитюків нема, Гелевичів нема, Красія убили, нікого нема. Тогди було інак, а тепер інак* (Марко Черемшина. Дід, т.1, 41).

МИКИТЮКІВ ФЕДІР Присвійний прикметник до прізвища **Микитюк** та ім'я персонажа художнього твору. – *А відтак, ек частував Федора Микитюкового, не брав іще флешочки?* (Г. Хоткевич. Ранок, 428).

МИКИТЮК ОЛЕНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Олена Микитюк принесла дві гуски і яєць копу...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 80).

МИКОЛА 1. Ім'я персонажа художнього твору. *Привітався з кожним за руку і так само мовчки зайшов за кермо, а за ним узяли весла в руки вуйко Микола та нанашко Семен* (П. Федюк. Ріка, 12); *Шкріблякові сини, Василь, Микола й Федір, – усі вони стали відомими майстрами – розуміли, що батько говорив про творчість і халтуру, але Шульдис цього не міг збагнути* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 165); *А що він – чи цей, чи той, чи то Іван, чи Гершко – собі придбає, то тобі, Юро, то тобі, Миколо, то тобі, як там вас не кличуть, оцих злидарів, то вам того не стане* (А. Крушельницький. Руба-

ють ліс, 243); *Микола йшов додому вихилясами, як гірський потік. Плай був для його завузький і він то з правого то з лівого боку зачіпляв постолами за корчі, що росли при плаю. На дворі стояла красуня, цяцькована гірська ніч, як гуцульська дівчина в свято* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 46); *Микола – лісник, не встаючи з-за великоднього столу, спокійно сказав розпатланій Марії, що стояла безумна на порозі: – Марійо, висцяйтеся йому в рот, зразу попустить* (М. Матіос. Солодка Даруся, 17); *Занедужав Микола – і Іван замість нього пильнує вітри* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 201); – *Мико! Аго-ов! – Ов-ов-ов-ов-го-го-го-о!.. – покотилося хвилястим відгуком, полинуло ген крутим узгір'ям на низ і пропало, загубилося у глибині лісової ущелини, з сутіннятого дна якої курився легкий, повзучий туманець* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 35)

2. Те саме, що **МИКОЛАЯ** // образн. *І старенький Микола, перелякавшись, борзо вергнет назустріч Юрію ключі від світа, а сам тікає у запічок, на небесну постелю, спочивати по труднотах довгозимових* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 27).

МИКОЛАЙ Варіантне ім'я до **Микола**, назва персонажа художнього твору. *Миколай, властитель дараби, і Тимофії щось кінчали, порозуміваючися без слів* (Г. Хоткевич. Танець дараби, 388).

МИКОЛАЙКО Зменш.-пестл. до **Микола**, ім'я персонажа художнього твору. *На передній кашіці стоїть Миколайко, хлопець років чотирнадцяти* (Г. Хоткевич. Повінь, 324).

МИКОЛАЙЧИК Зменш.-пестл. до **Микола**, ім'я персонажа художнього твору. *Четверо дітей – Варварка, Федусь, Дунусь і Миколайчик, – мама Катерина й дід Іван дивилися на Корниля так, ніби він мав зараз розірвати тут бомбу* (М. Матіос. Нація, 68).

МИКОЛАЯ, МИКОЛИ Назва християнського свята, яке відзначається 19 грудня. *Так що Юр'яна злягла би на Різдво й на Миколая, аби лиш ніхто чужий не навернувся до їхньої з Уласієм і тими дітьми, що ли-*

шилися, господарки (М. Матіос. Нація, 8); *Казала я вже вам, що на св. Миколая представлення даватимемо* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 73); [ЦИГАН:] *І не кашляйте ніколи – / Від Миколи до Миколи* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Ічка зрадила Коза, 167).

МИКОЛИ див. МИКОЛАЯ

МИКОЛИНЦІ Назва села. *Нагадавши це все на краю Грицевого саду, Продан забувся – загадався, йому, змореному, й підпилу, повиділося тепер, що заводини – мимохить відійшов він тепер від дерева на краю Грицевого саду і пустився в ліс, а йому здавалося, що це він пустився з Коломиї додому, наперекі через Миколинці* (М. Павлик. Вихора, 227).

МИКОЛКА Зменш.-пестл. до **Микола**, ім'я персонажа художнього твору. – *А як його знайти? – бурмоче Миколка у чарівні видіння* (М. Яновський. Там, де хмари ночують, 41).

МИКУЛА Ім'я персонажа художнього твору. *З його насіння всі верстви роду пішли, восьмеро легенів, як орлів, – Танасій, Олекса, Степан, Іван, Микула, Петро, Федь, і він, останній, Максим, правнук Федора, прозваного Лупієм* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 11); – *Ий, каже Микула, – тобі було давно до мене записатись, бо я їм усім пляц знаю* (О. Манчук. Светий Юрій, 13).

МИКУЛЄК ГАРАСИМ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ровту зібрав чоловік трицік. Були там Микулеки три брати – Семань, Іван та Гарасим; Хабараки були з Дитковець та ше оден легінь Дмитр – то все піддані дитковецького пана* (Г. Хоткевич. Довбуш, 99).

МИКУЛЄКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Микулек**. – *Ровту зібрав чоловік трицік. Були там Микулеки три брати – Семань, Іван та Гарасим; Хабараки були з Дитковець та ше оден легінь Дмитр – то все піддані дитковецького пана* (Г. Хоткевич. Довбуш, 99).

МИКУЛЄК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ровту зібрав чо-*

ловік трицік. Були там Микулеки три брати – Семань, Іван та Гарасим; Хабараки були з Дитковець та ше оден легінь Дмитр – то все піддані дитковецького пана (Г. Хоткевич. Довбуш, 99).

МИКУЛЄК СЕМАНЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ровту зібрав чоловік трицік. Були там Микулеки три брати – Семань, Іван та Гарасим; Хабараки були з Дитковець та ше оден легінь Дмитр – то все піддані дитковецького пана* (Г. Хоткевич. Довбуш, 99).

МИКУЛИЧИН, МИКУЛИЧІН Назва села Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *Коли прийшли на місце, ватага була ще не вся в зборі. Бойко був, Срібнарчук із Гаштураком – нерозлучні приятелі. У тім же дні прийшов Кошак і приніс новину, що караван вірменських купців, бажаючи забезпечитися від опришків, найняв собі ескорт з микуличинських людей за проводництвом Мочернака, багач такий був у Микуличині* (Г. Хоткевич. Довбуш, 334); *Загін Довбуша повертався з Микуличина, де опришки знищили дукача* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 105); *Ніде нема таких великих, таких розкиданих сіл, як у Карпатах. Ось приповідки: Микуличин, як Харків; Тисів, як Львів...* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 110); *Не далі як п'ять днів тому полковник над смоляками Пшелуцький зібрав у господі мого газди в Космачі отаманів сільських: Дзвінчука Штефана, Семанишиного Гриня, з Микуличина, Дідушка Миколу з Красноїлля, були там дуки з Устерік, Жаб'юго, Дори...* (Р. Федорів. Жбан вина, 223); б. б.; *зовсім інша своя* (б. б. – без біографії – у Ялівці всі знають один одного – всі біографії відомі – у вільні дні Себастьян з Анною їздять на курорти у долині Прута – де багато чужих, де їх ніхто не знає – у Татарів, Дору, Делятин і Луги, Микуличин, Ямну <...> (Т. Прохасько. Непрості, 98); *Молодята повставали. Всі троє вони тихцем поснідали, осідлали коники й поїхали горі поміж ліси на рокитинський плай, котрий провадить з Микуличина до Бани березівської* (І. Березовський. Худан, 58); *Пішов Іван доли Черемошем, а Довбуш самосьомий понад*

*Прут спускався. Минув **Микуличин**, Дору, Делятин тай до Ланчина зайшов. Були голодні тай вступили до ланцинецької корими похарчувати* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 38); *Ишов він із своїм загоном на **Микуличин**, де мав поквитатися з шляхтичем, якого Довбуш давно збирався покарати, та тільки чекав слушного моменту* (В. Гжицький. Опришки, 148); *Дідушкове полювання на опришків тяглося кількома літами, та відтято голову не Довбушеву – Дідушкову! І на Олексу почав чигати Мочернак із **Микуличина**. Та знову гине не Довбуш – Мочернак. Пішла вість селами: Мочернак без голови, забрали гроші, хату пустили з димом* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 80); *А ще перед тим спіймали були Василя Мельника, що родом з Шешорів, під час невдалого нападу на **Микуличин**, коли тамтешні багачі влаштували їм засідку* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 9); *«На своїм життю, то я був лиш у головних вісімнайцітьох мальфарів, аби си шош від них навчіти. Був у Пілата в Річці. В Якова Бойкового в Акрешорі. В Лукина в Рушорі. В Єблониці коло **Микуличина** у Ферлея. <...>»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 441).

МИКУЛИЧІН див. **МИКУЛИЧИН**

МИКУЛІВСЬКИЙ Назва урочища в селі **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Про джерело на **Микулівському** вона вже знала* (С. Пушик. Карпатське літо, 280).

МИКУЛКА Пестл. до **Микула**, ім'я персонажа художнього твору. *Об'явився **Микулка** неждано-негадано* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 8); *А над усім – трембіта. **Микулка** то він до трембіти наче вроджений. Як набере духу, то може дудити без кінця. Довго тягнуться у нього фермата, красиво переливаються могутні звуки* (Г. Хоткевич. Довбуш, 142); – ***Микулко** срібний, – кажу я ему, – поратуйко мене, поки жити буду не забуду, скажи, де святий Юра, бо я у нишестеє почерез него упаду* (О. Манчук. Святий Юрій, 13).

МИНДЕЛИК Прізвище персонажа художнього твору. *Одної днини **Паришек** з **Мин-***

***деликом**, косивські купці, цілу Божу днину намучили діда, гулічі в него воли, але він однако ни давси їм обтуманити* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 55).

МИР Прізвище персонажа художнього твору. *Крім Пугача, прийшли з Довбушем ще й Палій, **Мир** та Крига* (В. Гжицький. Опришки, 25).

МИРОН Ім'я персонажа художнього твору. *І найстарший син Іван, той, що поїхав до Канади, і Богдан, якого носило по всіх галицьких криміналах, і Юрко, що його вбили шандарі, і навіть наймолодший **Мирон** – всі вони любили вітцівську землю* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 11); *Товариство з теревенів **Мирона** – так себе назвав – переконалося, що він дійсно коломієць і не раз ходив у чумачку на Подніпров'я* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 10); ***Мирон** вийшов на поріг, хотів глянути, що ж там твориться надворі?* (П. Федюк. Присуд, 19).

МИРОНЯК Прізвище персонажа художнього твору. *Насилу розшукав у лісгоспі старшого лісничого **Мироняка*** (М. Яновський. Гірське серце, 99).

МИРОНЯК ЮРІЙ ЮРІЙОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. *У ліспромгоспівському магазині, де продавали хліб, консерви, ковбасу, горілку, Іван Лук'янович розбалакався з непоказним інтелігентом у старенькому пальті з старомодною течкою в руці. То був **Юрій Юрійович Мироняк**, лісничий сусіднього лісгоспу* (М. Яновський. Гірське серце, 86).

МИРОСІВ Присвійний прикметник до імені **Мирось**. *Незабаром знов сидять у **Миросевій** хаті, пахтолять і планують. Сходитись почали якось так: нараз усі. Розсїдаються, прокашлюються, забалакують про се, про те, трясуть Богданову руку* (В. Шкурган. Паперовий човник, 221).

МИРОСЬ Варіантна назва до **Мирослав**, назва персонажа художнього твору. – *Привіт бійцям тваринницького фронту! – трясеться Богдан. – А ти чьо спиш стосчі? – Дурний, зараз **Мирося** закличу... – Клич, Галю, клич – я до него прийшов. – Корова на всяк випадок відійшла, стала, водячи*

білками очей (В. Шкурган. Паперовий човник, 218); – *Граїл, Миросою, – заставляв онука старий музика, – ти мусиш грати кожен день, мусиш вправляти пальці кожен день* (П. Федюк. Вагон приречених, 81).

МИРЧИШИНИЙ Присвійний прикметник до прізвища Мирчиха. *Нога за ногою – вже не перший день діти Мирчишині в дорозі* (М. Яновський. Біла сіль, 16).

МИТНИК Прізвище персонажа художнього твору. *Хлопці прощалися з пастухами і йшли. Але не на села, а далі на полонини. Так пожили трохи у Валищука Василя, потім у Митника* (Г. Хоткевич. Довбуш, 421).

МИТРИК Зменш.-пестл. до **Митро**, ім'я персонажа художнього твору. *Але то лише раз так було, і він уже про те забув, а навіть опісля гнівався на «попа» за то, що не хотів зійти з цісарської дороги і з хати взяти тіло його середущого покійничка Митрика* (Марко Черемшина. Більмо, т.1, 95).

МИТРИШКА Назва дружини за іменем чоловіка **Митро**, персонажки художнього твору. *Плачі опинилися перед Дзельманом, а він став їх розпізнавати: – А то ви, Митришко-душко?* (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 159).

МИТРО Варіантне ім'я до **Дмитро**, назва персонажа художнього твору. – *Виходьте д'мені, їмостечку, на сету ніч благовіщене: мемо ворожити вбоє, – казав Митро і підморгував, підкинував головою, мовби любаску кликав до себе на ніч. – Зрештою, хто знає... хто знає... Усеко на світі...* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 25); *Митро сидів на лаві, говорив голосно, розмахував руками, бо хотів переконати Параску* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 107).

МИТРУСЬ Пестл. до **Митро**, ім'я персонажа художнього твору. – *Слава Й'су! Чи миром живе? – Навіки слава! Дековат, Митрусою, за добре слово. Сідай. Приїхав?...* (В. Шкурган. Баба, що горіхів дає, 158).

МИТЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Филип Нарога пішов, Юр Серечик, жвавий Гриць Мартинчук – все це з Ясеня. Квічук іще. Сам він був родом із По-*

рогів, але служив у Ясені, у Митюка (Г. Хоткевич. Довбуш, 376).

МИХАЙЛА Назва християнського свята, яке відзначається 21 листопада. [ГУЦУЛ:] *А від Михайла – і до Михайла / Хай кожна жінка має свого сподобайла* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 166); *Чого тільки не записано в тих панських паперах на бідного хлопа, щоб з нього останні жмилі витягти: панцизняна роботизна від Юрія і до Михайла – чотирип'ять днів щотижня, панцизняні толоки, різні натуралії, роговщина, поволовщина, зажинки, обкоски, оборки, елекційіне, святкове, гайдучне, куничне, жорнове, очкове, смолове, повозове, сторожове, коморне, поголове, випасове, навіть посмертне, <...> та ще дідько знає які здирства* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 307).

МИХАЙЛЕНКОВІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Михайленків. *Та як на толоці в Михайленкових здибалася зі сторонським парубком, із твоїм, Семенку, і Юрковим татом* (П. Федюк. Нічна зозуля, 15).

МИХАЙЛИ Збірна назва персонажів художнього твору за іменем Михайло. *Хвиля селянських розрухів 1734 року, коли-то тисячі людей заявили свою волю підпаленням панських маєтків, кинула багато таких і домових, і бездомних Михайлів у вир подій* (Г. Хоткевич. Довбуш, 377); *Я вже раз вам говорив, що як-сте переступили цей поріг, то ви вже студенти: значить, не Гаврили, Михайли, Данили, Івани, Грицьки та Юрки!* (М. Павлик. Пропаший чоловік, 71).

МИХАЙЛИК Пестл. до **Михайло**, ім'я персонажа художнього твору. *Двоє веселих Юстининих правнуків – Юрчик і Михайлик – легко здіймають труну на плечі й несуть на горіще* (М. Матіос. Нація, 250).

МИХАЙЛИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Михайло**, ім'я персонажки художнього твору. *Псюракова Анна, що перевіювала якесь насіння перед хатою, випустивши з рук решето, першою вибігла їй назустріч: – Що, що ся стало, Михайлихо?* (М. Дзюба. Укріті небом, 182).

МИХАЙЛО, МІХАЙЛО Ім'я персонажа художнього твору. *Лишили паралізовану Одокію / І німого Михайла* (М. Матіос. Нація, 174); *Найцікавішим придбанням Олекси все ж був і не Штефан, і не хто-небудь з хлопців, а цілком нова людина, білий крук цих сторін – українець Михайло. Він так і не казав, як там його прізвище, та ніхто й не допитувався* (Г. Хоткевич. Довбуш, 377); *Було поле, була маржина тай все пішло в його руки. Пішло на довги. Не знаю, чи то я так багато напив, чи найв, що того довгу без кінця і міри. Недавно останню корову забрав!... – говорить Михайло раз тихо, то знову голосніше, не то до себе, то знову до жиди і до хлопців, не рухаючись з місця* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 39); *– А там де журив цес..., ади, Михайло з Черганівки – привів дитину до життя, а до ранку коло неї поорудував, шо й обмороження не стало* (В. Шкурган. Син, 51); *– Йй-га! – задріботів ногами Василь Мельник. За ним поплив Андрій Лаврів, навприсідки пустився Михайло, аж надулася за спиною сорочка і запалахкотіли у відсвітах ватри широчезні шаровари* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 67); *Лишень відсвяткували Йордан, як сумно затрембітали трембіти по Іванові – скупався парубок на водохрещі в Черемоші – за тиждень згорів у пропасниці; влітку з корчми принесли неживого, закривавленого Богдана – не минула легіня кровна родова помста Булигів; а восени на панському полюванні поранений зубр прохромив рогом Ярослава, розтоптав. Тієї ж осені почало щось дивне діятись з наймолодшим – Михайлом* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 325); *«Що ви не чули від них гордого слова, вольного?» – мовить, ледве не кричить, Михайло* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 209); *Дехто сидів біля стола, хто під стінами на лавах, а решта стояла гуртом посеред кімнати. Михайло, що був за поштового післанця, мняв в руках газету* (М. Козоріс. Черногора говорить, 63); *Плутаєте, Михайле, я листів не чекаю* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 343); *Михайло, старий, але ще здоровий присадкуватий чоловік, стояв мовчки та тільки дивився на всіх своїми бистрими очима, і, здавалось Кольцеві, проймав ними всіх людей, так*

як єго... (М. Павлик. Пропащий чоловік, 81); *Радьтеся у всім з Михайлом і любіть його як брата...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 176); *Ни сердьтеси, газдинько, ми вашему Михайлові оскомини ни зробимо* (О. Манчук. Храм, 62); *– Роздуй ватру, Миха, зробимо снідання бабі; але таке, що другого вже не схоче їсти* (Р. Єндик. Камінна душа, 157); *Ну, браччику Миха* (Г. Хоткевич. У корчмі, 418); *– А йди-ко товар заверни, Миха!..* (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 31).

МИХАЙЛУНЯ Пестл. до Михайлина, ім'я персонажки художнього твору. *– А я так кажу: ліпше б Федьо вислав його літувати з ботесом у Черногору. – Йой, Михайлуньо! коби ж то відав чоловік, де його лиха година спостигне...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 48).

МИХАЙЛЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Якраз проходив повз хату Михайлюка* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 304).

МИХАЙЛЮКІВ ІЛЬКО Присвійний прикметник до прізвища Михайлюк та ім'я персонажа художнього твору. *– Ні коло кого так в колгоспі хлопці і чоловіки не заскакують та не крутяться, як коло тебе. І той Ілько Михайлюків, і Василь Капличчин, і Комарів Микола* (М. Дзюба. Укриті небом, 115).

МИХАЙЛЮК ТРОХИМ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Йому самому Трохим Михайлюк завинив чотири сотки* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 308).

МИХАЙЛЮКІВ ШТЕФАН Присвійний прикметник до прізвища Михайлюк та ім'я персонажа художнього твору. *За старостів були статечні газди: Псюраків Олекса та Михайлюків Штефан, що знали і мудре, і дотепне слово сказати, і всякому ділу, як мовиться, лад дати* (М. Дзюба. Укриті небом, 175).

МИХАЙЛЮКОВА МАРИНА Присвійний прикметник до прізвища Михайлюк та ім'я персонажки художнього твору. *– Що є, що є? – питалася, важко дихаючи від бігу, Дрисиха, а за нею слідом вже мчали Микитишина Настуня та Михайлюкова Марина* (М. Дзюба. Укриті небом, 183).

МИХАЙЛЮНЬО Пестл. до **Михайло**, ім'я персонажа художнього твору. *Михайлюню, але то чуже! Приплакане, І люди не бояться гріха. То для чого тоді молитися?* (М. Матіос. Солодка Даруся, 142).

МИХАЛКІВ Присвійний прикметник до імені **Михалко**. *Коли ж тато, дивлячись з лави у вікно, завважав, що сусіда пішов до корими і що вже, слава Богу, не чути буде якийсь час його крику, то Продан не скінчивши їсти, вихопився надвір, і як скажений, з утічи зачав бігати коло господарства, оглядати кожну живину, дрібницю, стеблину, далі не вдержався і полетів далеко від хати, під **Михалків** верх, де також був їх ґрунт, аж у двох місцях; тут він зачав бігати по безлюдних москалівських горбах та лісах і вернув додому, аж пізно вечором* (М. Павлик. Вихора, 231).

МИХАЛКО Варіантне ім'я до **Михайло**, назва персонажа художнього твору. *«Ає, твоя правда Степанку. На те він і пан. А нам пощо гризтись... ади, яка днина – як злото!» – старий **Михалко**, теж з **Лиликового** кореня, пристояв хвильку на плаї, замилувано дивлячись сльозавими очима на долину **Черемоша*** (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 275).

МИХАЛКОВА Назва гори неподалік сіл **Город**, **Черганівка** та міста **Косів** Івано-Франківської області. *Фіра, навантажена сіном, стояла горою, видаючись більшою навіть за верх **Михалкової**: змагалися у вечірньому небі за простір. І були б уже поїхали, та з'явився за допомогою такий собі... при галстуку, культурний...* (В. Шкурган. Логіка, 184).

МИХАЛЬЧУК Прізвище персонажа художнього твору. – *Або, скажімо, що помогли **Михальчукові** з Білоберезки наші гроші?* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 198).

МИХАСІВ ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Наступного дня, зараз по скінченні праці, я пішов до газди на **Лазях**, до **Юри Михасевого**. Показав йому кріса. Подобався кріс **Юрі**, зложився як до стрілу* (Р. Яримович. Чигун, 67).

МИХАСЬКО Зменш.-пестл. до **Михайло**, ім'я персонажа художнього твору. *А коли*

*хто питав небораку, чи багато має дітей, відповідав з гіркою іронією: «Та де! Небагато! Тільки **Кирильцо** і **Йванцьо**, **Гаврильцо** і **Семенцьо**, **Настунька** і **Марічка**, і кривий **Павло** з **Михаськом**, **Анниця** і **Маринця**, **Кася** і **Орися**... Та вже наче всі, але ні – ще трое у вівісі...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 331).

МИХАСЮК МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Окрему групу чоловіків зібрав довкола себе **Михайло Михасюк**, або просто – **Місь*** (М. Яновський. Гірське серце, 35).

МИХЛЮЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Михлюк**, персонажки художнього твору. *Илько того не слухав: звук, що, жаліючи, говорять усяке, більше ловив інтонацію, аніж слова, і тепер трохи зажурено постояв, притулений **Михлючкою** до свого плеча* (В. Шкурган. Кілько цього світа, 163).

МИХЯЛ Варіантне ім'я до **Михайло**, назва персонажа художнього твору. *Лиш не жєслуйте **Василька**, лиш по плечях луп, луп, аби темив цесу **грушку**, бо **Глашка** добра була, **Гнатови хлібця** давала. *Мой, хло', гупайте, таже-сте дужі. таже-сте йкас парубія! Дужше, ше дужше, отак, отак, по-циганцьки, ей-га! Гі-гі-гі! Василина піде за **Федя**, **Гафія** піде за **Леся**, **Калина** за **Михяля**, **Одокія** за **Гната**. Ото буде **колачі хрупати**, ото буде мені **прошивки вишивати**. Гі-гі-гі!* (Марко Черемшина. «Грушка», т.1, 66).*

МИЦКАНЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Було це в **Карпатах** 1942 року у стіп пасма **Чорногори**. Я перебував тоді в надлісництві **Явірник**. Забудування надлісництва були в **Шибеному**. Мене запросив у гостину на полонину депутат **Мицканюк**, **зеленський газда*** (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 70).

МИЧКАЛО Прізвище персонажа художнього твору. *«Ану лиш ййго зачепи, то ше до вечера меш рубати далеко за мнов ззаду», – перечівси з **Обарінчуком** найпушиший **косар**, **Мичкало**, шо завжди мижси **косарями** **косив ззаду** <...>»* (П. Шекерик-Доників. Дідо **Иванчік**, 374).

МИШИН Назва села в **Коломийському** районі **Івано-Франківської** області. *А то*

Пинта по дорозі вступив до Мишина. А в Мишині орендар не жид, а гуцул Юр, свий хлопец. То він частував легінів горішков, та й вни си припізнали (Г. Хоткевич. Довбуш, 102).

МІГАЙЧУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Довго вибирали. Бо се ж тобі не з економом справа. Треба вибрати вже з найкращих. І вибрали чотирьох: Демчука Івана, Гомжія Василя, Василя Мігайчука та Щупака Тодора* (Г. Хоткевич. Довбуш, 281).

МІДЕНИЙ ТІК Назва місця, де, згідно з гуцульською легендою, Бог навечно закував ланцюгами **Арідника**, очільника всієї нечистої сили. *На Міденим Току, де ніколи ни загріваєт сонце й ни ростет там ніска ростина, там, де лиш вічно лежить мречь и стинаєт страшна студінь, прибаг Арідник змайструвати таке штудерне крісло, аби в ним замкнути навіки Бога. Але Бог, прото хєтріший був вид нечистої сили, прибаг так, шо Арідника у то крісло замок на віки віков* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 130).

МІЗЕРАКІВ МИШКО Присвійний прикметник до прізвища Мізерак та ім'я персонажа художнього твору. *Цей чоловік проріс мохом над церковними книжками і страх такий гордий був із того, що знав усе ліпше, як усі москалівські письменні, не раз поправляв у церкві, серед набожества, самого дяка, його були би люде поставили дяком, але бог не дав йому голосу: у церкві всі деколи ззиралися на него і дивувалися його мудрості, але скоро тільки роздався його, як горщик розбитий, голос і зачервонілий Мізераків Мишко, похопившись, заглушував його своїм гарним, дзвінким голосом...* (М. Павлик. Вихора, 229).

МІЗИН Варіантна назва села Мізунь у Долинському районі Івано-Франківської області. *А хлопці порозходили си по селах, екі кємували, шо ніхто про них не знав. Галамєся пішов, Слусарик Приць з-під Мізина* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 464).

МІЛЯ Варіантне ім'я до Емілія, назва персонажки художнього твору. *Ждатиме її Міля, в душі буде дорікати, чому вона не*

вернулась (М. Яновський. Шкільна фотографія, 255).

МІНГЕРИЧ ГНАТ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Першими були вбиті Гнат Мінгерич і Петро з Білоберезки, що пристав до нас на храмі* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 79).

МІСЕНЕВА Присвійний прикметник до імені **Місь**. *Він, не змінюючи виразу обличчя, наближається до жінок, бере простягнуте яблуко і присідає коло Місеневої правнучки. Що він говорить – не чути, але дитина відкушує яблука* (В. Шкурган. Кілько цего світа, 162).

МІСИК Пестл. до **Місь**, ім'я персонажа художнього твору. – *Іванишко, сестричко, та й ти, Місику, не гнівайтеся, що-м вас так загаїла; побудьте ще трохи зо мною, не лишіть мене, нещасливу, не забуду вам, – шепотіла крізь плач Тетяна* (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 29).

МІСІВЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *І що, і як, і коли, і де впала йому в око Катерина, – не знати, а лиш прийшов він раз до батька та й казав слати сватів до Місівчука. Батько післав* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 104).

МІСІВЧУКОВА Назва дочки за прізвищем батька **Місівчук**, персонажки художнього твору. *Хлопец бачив, що дєдє грає кумедію, і мовчав. – Може, Місівчукову?* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 103).

МІСЬ Варіантне ім'я до **Михайло**, назва персонажа художнього твору. *Окрему групу чоловіків зібрав довкола себе Михайло Михасюк, або просто – Місь. Де б він не зупинився, його завжди оточували цікаві: оповідав, теревенив. Коли реготав, адамовє яблучко мало не вискакувало з його горла* (М. Яновський. Гірське серце, 35); *Тетяна ж ще хотє попестить і заглагоїть мій плач та жалє, а Семен знов свої: – Мі! Ану ще в Грєччіно (то такий город під лісом), там у черешні вивелися кашєвки (так звуть у нас білицю), як їмєш і принесєш нам сюди живого, то куплю ті пістоля, грїмке таке, що годі! Мєш видіти!* (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 32)

МІСЬКА ГОРА Назва гори в місті **Косів** Івано-Франківської області. *І Миська гора біло дивилася на містечко, і водоспад Гук співав у глибокому каньйоні, і жили тут ткачі, різьбярі, мосяжники, та не було тої краси, що у Вишніці, не було таких гір, лугів, такого Черемошу, – і Косів здавався Лесі непривабливим* (С. Пушик. Карпатське літо, 239); *Найвище біліла – вилася з Пістенського лісу, ніби гадина, – цісарська дорога, котрою йшов до вояка і назад вертався Продан, та губилася в долині за Миською горою; пониже, на поховастім полі, під лісом, у садку красувалися Федорчукові хати, де зросла Юстина, трохи далі на схід – хати Крохмалюків, інших сусідів...* (М. Павлик. Вихора, 179).

МІСЬКО 1. Зменш.-пестл. до **Місь**, ім'я персонажа художнього твору. *Нараз звідкись узявся однокласник Мисько. Портфель криво висів за плечима, шапка на очах. – Боже помагай! – Ади, ще одного різника принесло...* (В. Шкурган. Різники, 215).

2. Пестл. до **Місь**, ім'я персонажа художнього твору. *Старший дек Мисько, мішияннин родом, по-пански убраний, середного віку чоловік, великий сміхованец, до сліз смієвси з бійки Трайкала з Гольком* (П. Шеке-рик-Доників. Дідо Іванчик, 305); *Старший Мисько в армії. Учора писемце принесли* (М. Матіос. Нація, 14).

МІТРАНА Ім'я персонажки художнього твору. – *Мітрани, синку, вже немає. Подякуй своєму товаришеві!..* (Ю. Федькович. Побратим, 302).

МІТРАНОЧКА Пестл. до **Мітрана**, ім'я персонажки художнього твору. *Лиш моя Мітраночка не діждала вінка!* (Ю. Федькович. Побратим, 303).

МІХАЙЛО див. **МИХАЙЛО**

МІХАЙЛОВИЙ Відносний прикметник до імені **Міхайло**. *Та ви уже ні маєте нічого місця, але на цвинтари коршму робити. Та ще на Міхайловім гробі* (О. Манчук. Храм, 62).

МІЩИК Варіантне ім'я до **Микола**, назва персонажа художнього твору. *І вражена була вона піснею <...>, яку співав Микола*

Харжєвський. А сам Міщик, як називали Харжєвського студенти, навчився від Лесі: Ой не шуми буйним листом, / Зелений катране, / Тяжко-важко на серденьку, / Як вечір настане... (С. Пушик. Карпатське літо, 259).

МІЩЬКА¹ Пестл. до **Маруся**, ім'я персонажки художнього твору. – *Зоставайся си здорова, Міщко солодка! Декуват та за цулуванєчко, за мовочку-розмовочку, за нічки твої* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 153).

МІЩЬКА² Кличка корови. *От уже третій день не мав нічого у роті; коли б іще стільки, то передня шкірка на череві прилипне до поперека. З вдячності став він гладити корову по її коров'ячому чолі і приговорювати: «Міщка моя, маленька моя!»* (Марко Черемшина. Злодія зловили, т.1, 71).

МІЩЯ Пестл. до **Маруська**, ім'я персонажки художнього твору. *Це Міщя, Маруська Палєнюкова, рве голос криком* (М. Матіос. Нація, 93).

МЛАКИ Назва урочища в селі **Шешори** Косівського району Івано-Франківської області. *Де у Млаках дзвонять косарі, / Радул вежу витягнув у хмари* (О. Василяшук. Шешори, 22).

МЛИНИ Назва кутка в селі **Розтоки** Путильського району Чернівецької області. *Так чи інак, людська мішанка на Пісках мало чим відрізнялася від мішанки на Царині, коло Млинів чи на Лугах – в решті кутків, де текло собі коли тихо, коли буйне життя Тисової Рівні* (М. Матіос. Нація, 40).

МЛИНІВКА 1. Назва села. *При згадці про Млинівку Степан Семенович відчув, як прошигнув якийсь студений протяг, і в душі від того все заворушилося* (М. Яновський. Куля, важка, як камінь, 29).

2. Назва водойми в **Жаб'є**. *Подвір'я на горбку, а під горбком була Млинівка й млин, далі – Чорний Черемош, який починається за Буркутом* (С. Пушик. Карпатське літо, 250).

МЛИНСЬКИЙ Назва присілка села **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Тоді село не селом виглядало – лише розкидані то на узбережжі ріки, то по захмарних верхах присілки:*

Печище, Буковець, Тепличний, Варатин, Лисниці, Млинський (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 224).

МЛИНСЬКИЙ ПОТІК Назва потоку в селах **Верхній Ясенів, Білоберезка** Верховинського району Івано-Франківської області. *Із закривавленим лицем і грудьми спускався у Млинський потік, щоб добре викупатись. Навіть зимою. Тоді одягав чисту вбєрю, що випрана й вирублєвана Світозарою завжди лежала напоготові у скрині, і сїдав, як оце зараз, під хатою або на порозі* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 358).

МОГАРУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Могарук. *Цїлими гурмами купилися Марусяки, Лилики, Кручуки, Данилюки, Могаруки, Теклейчуки, Кривнюки, Тутяки, Хруцуки – кожен рід своїм плаєм спускався вниз* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 274).

МОГУР Прізвище персонажа художнього твору. *Вмер Могур. Горам, де його нема, / я замовляю так: тут жив музика. / Чи стане легіт неба риком дика? / Кров – місяцем? Тьма – сонцем?* (В. Герасим'юк. Могур: сонет, 12).

МОЖАРОВИЧ МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Он Юрко Бєвзь у Береговому під ворітьми заводу Конта три місяці просидів, а Василь Кухар півроку підпирав стїни «Клотїльди», а Микола Можарович три дні як із Солотвина повернувся, сподївався на кар'єрі якусь копїйку заробити, а тут і контору на сургуч* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 173).

МОКАН РОМАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Роман Мокан з верхів, голова читальні у Розїзні, виходив у живний четвер із судової зали розправ дуже приголомшений і розболений* (Марко Черемшина. Писанки, т.1, 214).

МОКРА 1. Назва села. *Вони вже жили у Мокрій. Себастьян йшов додому, вертався з бутини з-під Темпи. Там одного лісоруба притиснула втята ялиця. Не вбило відразу, але він перестав жити – лежав собі ні в тих, ні в сих. Лісоруб був нетутешній – прийшов десь з Березова, тому його не було*

куди забрати (Т. Прохасько. Непрості, 106).

2. Назва залізничної станції. – <...> *І хоч усі люди, кому треба до Заріччя, висїдають у Берестах, він все висїдав аж у Мокрій. Але ви не слухайте його. На другий раз злізайте в Берестах і просто, попід лїс, а там уже здалека видно нашу хату* (І. Вільде. Сестри Рїчинські, кн.2, 297).

МОКРА НІМЕЦЬКА Назва села в Тячівському районі Закарпатської області. *Краєнниці ми, обоє з Німецької Мокрої* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 152).

МОКРИН, МОКРИНА¹ Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкорушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорїлець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регєска, Радул, Берческа, Криничний, Фуратик; навпроти Луковиці – Лядєскул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітєса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивїора, Балтагура, з-під якої витїкає Чорний Черемош; ище є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289); *І на полонині Мокрині в долинах є Довбушева комора. Там, у скелі, є кагла, закурена, почорніла. В ту каглу все кидають каміння й слухають, чи летить. То там, кажуть, зимував Олекса багато зим* (Г. Хоткевич. Довбуш, 456).

МОКРИНА¹ див. **МОКРИН**

МОКРИНА² Ім'я персонажки художнього твору. *Семен аж усміхався про себе, думаючи, як то завїє Мокрина, коли їй скажуть, що Яся вбив пан* (Г. Хоткевич. Довбуш, 292); *Бїля хати стояла старша сестра – Мокрина* (М. Яновський. Увечері, коли стогнав лїс, 284).

МОКРИНЕЦЬ Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Прислїп, Копилаш, Старий, Дукона, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурунів, Глистовата, Гостів, Смі*

таний, *Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

МОКРИЦЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Мокрицький. – *У нас Досійчуки є, Мокрицькі, Коржі, Панькови, Бідники, Воробці, Колопенні, Кобильники... Усекі, проше пана, є – лише Воротилів у нас як село селом не бувало* (Г. Хоткевич. Довбуш, 312).

МОКРЯНКА Назва річки у Тячівському районі Закарпатської області. *На Йордан вони разом купалися у Мокрянці, тримаючи голови якнайбільше під водою. Советський міліціонер затримав Себастьяна, а гола Анна побігла через ціле село до хати* (Т. Прохасько. Непрості, 120).

МОЛДАВА Назва річки на півночі Румунії. – *А ше, браччіки, дві ріки з-під онного верха витікают... – То Лучина, верх. А річки тоти – Молдава й Сучава. Коло самої семигородської границі Довбуш знає верх Рареу, а обіч – Остру. Далі не бував... ще би подивитися на Семигородські гори... треба буде колись...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 441).

МОЛОДІЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Він теж був колись ватагом... Дід Молодій живе аж ген-ген під кичерою* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 12).

МОЛОДІЙ ДАНИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І ось працюючи в обласній газеті, не раз приїжджав до ще старішого, ніж професор, бородатого діда Данила Молодія* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 17).

МОЛОДЯТИН Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. *Переплили чайкою Прут, а далі лісом через Молодятин і як сумерк упав на землю були у Печеніжині* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 39).

МОЛОТКІВ Назва колишнього містечка, теперішнього села Молодьків у Надвірнянському районі Івано-Франківської області. *Коли напали на місто Молотків, то не так кинулися грабувати магазини, як палити в ратуші папери* (Г. Хоткевич. Довбуш, 231).

МОЛЬФАР Ім'я персонажа гуцульської міфології та літературного твору. *Там в Мольфара сидить / Три громи на плечі, / Чешуть коси дощем / Лісовиці* (Б. Радиш. Черемош купає місяця, 24); – *Іванку, все живе пожити хоче, / Мольфара злого, брате мій, не слухай. / Іванко бовгарем в Дідушка служить, / До нас приходить згуста, не без того* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 9); *Самому Токарюкові здалося, що цю філігранну, тонку скарбонку краси творив не він власними руками й уявою, а всесильний Мольфар, геніальний, недоступний, з прадавньої казки* (М. Яновський. Танець дараби, 48); *З долини на гору повільно йде Мольфар* (В. Зубар. Вітрова донька, 71).

МОНАСТИРСЬКЕ Назва колишнього села, яке стало частиною сучасного міста Косів Івано-Франківської області. *Але, дійшовши до лісу, коли зачало смеркатися, скрутив упворуч, лінією вниз, на Старий Косів та Монастирське, перехопився, ніким не спостережений, на противний верх і верхами, знайомими пляями та стежками, оминаючи людські оселі, зимарки та дороги, де можна було надіятися людей, поспішав до свого села* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош, т.21, 439); *І тут же село Монастирське, де народився Михайло Павлик, якого вона так шанувала* (С. Пушик. Карпатське літо, 239); *Не було краціої і поважнішої дівки на ціле Монастирське, як Ребенщукова Тетяна: ніхто би був не сказав, що вона хлопської ложі* (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 31).

МОНАСТИРСЬКИЙ ВЕРХ Назва гори у місті Косів Івано-Франківської області. *Сонце саме спустилося за Монастирський верх і ніби запалило ліс – так сів увесь* (М. Павлик. Вихора, 168).

МОНЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Кринта належала тоді багачеві Мончуку* (С. Пушик. Карпатське літо, 253).

МОРАНА, МОРЕНА Назва смерті, персонажки художнього твору. *А може, бідачиська принесли простреленого, порубаного? А як Морана забрала його собі?* (Б. Загорюлько. Чорногора, кн.2, 7); *Ой, Костомахо,*

Кончино, *Морено*, *Косарю білий*, *порятуї!* (Р. Федорів. Опришкова криниця, 209).

МОРГАЛІВСЬКА ЄЛЕНКА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *А тої неділі, то Федько ніби з кружком наближивси д'своїй давній любассі, Моргалівській Єленці, але то ни так з кружком, ек на то, аби лиш з нев заговорити так, шо аби ніхто й ни наздогадъ був* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 310).

МОРЕНА див. **МОРАНА**

МОРОВИК Прізвище персонажа художнього твору. *Цей Моровик був лікарем* (С. Пушик. Карпатське літо, 250).

МОРОВИК БОЛЕСЛАВ МИХАЙЛОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. *Пробійнівський дід Танасійчук купив цю хату в Болеслава Михайловича Моровика, який газдував у Жаб'ї від літа 1932 року* (С. Пушик. Карпатське літо, 250).

МОРТКО Ім'я персонажа художнього твору. – *Мой, Срібнаре!.. погана твоя душа! – уже кипів гнівом газда. Кинувши порожню таяцю на землю, висмикнув з лежачої колоди теслицю, ту, що корита довбають. – Що прилєзав? Мало набувся у Мортка, ще моєї кервавиці тобі бракує?* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 49).

МОСІЙЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Турбота зсува йому брови, і він уперто чита: «Мосійчук має штирнадцять дроб'ет, а му належит...»* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 197).

МОСІРНИЙ Назва потоку в селі **Пробійнівка** Верховинського району Івано-Франківської області. *А раз мав він дочініне из медведем на рибі в Мосірниім, на Шикманах* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 158).

МОСКАЛІВКА Назва колишнього села, що стало частиною сучасного міста **Косів** Івано-Франківської області. – *Ігнат Мечевний, а ци Мечевник, із Москалівки родом* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 461); *А врешті, називаючи мужиками-русинами тих, що були «руської віри», а поляками тих,*

що були «польської віри», то є латинського обряду, і під'юджуючи одні на одних, довели попи до того ряду, що руські мужики латинського обряду на Москалівці не тільки що не признавалися до русинів (хоть не вміли ніяк говорити, тільки по-руськи), але й сердилися, коли їх хто називав так, і соромилися таких же самих простих людей, прозиваючи їх, порівно з усіма вищими станами, «хлопамумудьями»... (М. Павлик. Пропащий чоловік, 77).

МОСКВА АННА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Зелена ліхтарня світила над вивіскою, що запрошувала до господи Анни і Михайла Москви* (С. Пушик. Карпатське літо, 235).

МОСКВА МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І Квітка ладен був стрибнути, але Михайло Москва зловив його за руку* (С. Пушик. Карпатське літо, 238).

МОСЯЖНИК Прізвище персонажа художнього твору. *Петро, якого нарекли Срібнарем, дехто називав його ще й Мосяжником, днями просиджував за своїм улюбленим ремеслом* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 60).

МОТРЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Млаво іде Іван Мотрюк до шлюбу, так млаво, гейби потич* (Марко Черемшина. За мачуху молоденьку..., т.1, 262).

МОТУЗКА ОВСІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Спершу Григір подумав, що полковник на манір можливо-владної польської шляхти завів домашнього духівника, а дізнавшись, що перед ним домашній дидакал, не виявив особливого інтересу до нього, бо зайшов собі з Василем, аж поки від пекучого слова вчителя не затанцював, мов карась на пательні, січовий шафар Овсій Мотузка* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 106).

МОТЬО Ім'я персонажа художнього твору. *«Як так, то я не маю що робити», – була відповідь Мотя* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 359).

МОХНАТИЙ ДЗВІННИЧОК Сільське прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *А Дзвінничок Мохнатий?* – *Аді, лежить за деком онде, доходить, бідник!* (Марко Черемшина. Село вигибає, т.1, 179).

МОХНАЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *В самому Космачі було захоплено сонними, коло своїх жінок, опришків Вардзарука і Кіф'яка, а в Шешорах і Текучій – Мохначука і Книшука* (В. Гжицький. Опришки, 227).

МОХНАЧУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Де ти, Олексю, родився?* – *Я не Олексю, а Василь!* – *відповідає ватаг.* – *Ти Олексю Довбуш?..* – *питає суддя.* – *Я не Довбуш, але Василь Мохначук* (Г. Смольський. Олексю Довбуш, 66).

МОЧАРІ Назва урочища. *Старий Жупник пас на Мочарах корову. Чорняву завертав, аби весь час бачити Бушевецьку дорогу – по ній ходив автобус, на якому нині мала приїхати Ольга* (Б. Бойко. Остання надія, 160).

МОЧАРІ Назва кафе. – *Відкрили б нам закусоchnу!* – *Тепер так не називають. Тепер «Дубок» або «Смерічка». Навіть «Мочарі» є...* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 35).

МОЧАРНИКОВА ІЛЕНА Присвійний прикметник до прізвища Мочарник та ім'я персонажки художнього твору. *І, як ті діти, слухали прості оповідання про те, скільки люди вробили сіна, що буришки нема, кукурудзи ріденькі, а Мочарникова Ілена померла...* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 199).

МОЧЕРНАК Прізвище персонажа художнього твору. *Дідушкове полювання на опришків тяглося кількома літами, та відтято голову не Довбушеву – Дідушкову!* *І на Олексю почав чигати Мочернак із Микуличина. Та знову гине не Довбуш – Мочернак. Пішла вість селами: Мочернак без голови, забрали гроші, хату пустили з димом* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 80); *Коли прийшли на місце, ватага була ще не вся в зборі. Бойко був, Срібнарчук із Гаштураком – нерозлучні приятелі. У тім же дні прийшов Кошак і приніс новину, що караван вірмен-*

ських купців, бажаючи забезпечитися від опришків, найняв собі ескорт з микуличинських людей за проводництвом Мочернака, багач такий був у Микуличині (Г. Хоткевич. Довбуш, 334); – *Також за Мочернака! Що з Микуличина* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 230); *Як пес обнюхував сліди і врешті в якійсь печері таки зловив одного опришка, свого доброго знайомого, Мочернака з Ворохти* (Р. Єндик. Камінна душа, 160).

МОЧЕРНАК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *То з сею боку вориння Василь Мочернак із своєю супругою Марікою та трьома доньками поїдтиралося на сатівнах і від ранку всіма голосами ведуть сварку із своїм сусідом Митром Гушпаном та його супругою і чотирма доньками* (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 149).

МОЧЕРНАКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Мочернак. *Де та його пушка? Вже йому без потреби? Дали си з нами раду. А наплодилося нових Дідушків, Мочернаків, Дзвінчуків... Диви, тільки в нього четверо дітей. Доньок повинував. Славний газда... Син менший літує – пасе маржину на полонині. Старший пасе корчмареву доньку. Ще одне коліно Дзвінчуків...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 82).

МОЧЕРНАКОВА МАРІКА Присвійний прикметник до прізвища Мочернак та ім'я персонажки художнього твору. – *Кропивами та хобзами вінки погубили-сте,* – *кричить круглобедра Маріка Мочернакова* (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 50).

МОЧЕРНАКОВА НАСТЯ Присвійний прикметник до прізвища Мочернак та ім'я персонажки художнього твору. *Так воно переходило, поки не запізнався з Настею Мочернаковою* (М. Яновський. Сорочка, вишивана бісером, 26).

МОЧЕРНАЧКА МАРІКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Мочернак та ім'я персонажки художнього твору. *Сутками, сутками, п'ятмою забігла до Дзельманового двору Маріка Мочерначка і розповіла шепотом крізь зуби Дзельманові і старшині військовій, як передтогід увесь Гушпанів рід*

танцював і набувався з москалями, як Гушпан водив козаків плями та згонив їм ровту на олені тісарські (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 155).

МОЧЕРНЮК Прізвище персонажа художнього твору. *На світанку, нічого не підозрюючи, я розбудив Мочернюка і велів йому йти до колиби Смоляра по провізію* (Р. Федорів. Жбан вина, 137); *Довбуш в Микуличині розправився з Мочернюком, що хотів його смерті* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 128).

МОЧЕРНЮЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Мочернюк**, персонажки художнього твору. *А тут ще стара Мочернючка підкинула сухого ріця до ватри ненависті до убійника* (В. Бабій. Запродана душа, 26).

МОЧЕРНЯК Прізвище персонажа художнього твору. *Він молодий, йому вперше приходить бути кероном. Він візьме собі в поміч старого Мочерняка, який вже зуби з їв на бутинах* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 101).

МОЩИХА Назва дружини за іменем чоловіка Мошко, персонажки художнього твору. ... *А найголовніше, що вони заставляли з себе остатне у Мощихи за булки та хлібнята, а неколи навіть і не писнули Кольцеві, що вони голодні та аби їм Кольцьо давав або зичив грошей, не так паничі-поповичі, котрі видирали в Кольця більшу половину того додатку на «яблука»...* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 91).

МУЗИКА Прізвище персонажки художнього твору. *Чемериця впізнав жінку відразу, була це баба Музика з його таки села, баба мешкала на полику, її хата, як ряба корова, попасала посеред трав* (Р. Федорів. Карби, 136).

МУКАЧЕВО Назва міста, адміністративного центру Мукачівського району Закарпатської області. *Вже отець Юлій і з Хуста, і з Мукачєвого лікарів привозив, та, мабуть, даремно тільки гроші витрачав,*

ніщо їй не допомагає (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 152).

МУНКАЧЬ Варіантна назва міста **Мукачєво**. *Нема, мабуть, в Мункачі такої повії, з якою б він не знався* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 259); *А з вівцями та козками ходили до Рахова, Сигота та Мункачя* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 170).

МУНЧЕЛ див. **МЕНЧУЛ**

МУРКО Кличка собаки. *Але Мурко вже навертас. Обганяє вівцю, вітер настобурчив на ньому шерсть, а він зловив вже зубами за карк вівцю і кинув в отару. Дз-з-и-и... Дз-зі-і-і...* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 193).

МУРОВАНКА Назва місцевості біля села **Яворів** Косівського району Івано-Франківської області, де колись була корчма. *Навіть на Мурованку не поступає, хоч і як тягнули його туди інші керманічі, а скоро вертаєся додому із Юрою Гордійчуком та Іваном Гребенюком* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 68).

МУРУГИЙ Кличка коня. *Батіг – то вже відомо – Юра тримає в руках для поваги, а на коней тільки ньокає, і то на Муругого, бо він краще чує оті різні тони Юриного «ньо-о!» і розуміє їх без віжок, а кобилиця мусить слухатися* (Р. Іванічук. Юра Фірман, 95).

МУСІЙ Ім'я персонажа художнього твору. – *Маріє Іванівно, сьогодні зранку приходили троє: Палажка Сокур щось кашляє і температура висока, у діда Мусія щось у поперек ув'язло, а у малої Лебедишиної Аннички все тіло всипало, мабуть, кір або кропивниця, не знаю...* (В. Сичевський. Чакулунка Синього Виру, 130).

МУСЬКО Варіантне ім'я до **Мусій**, назва персонажа художнього твору. *Не питають мого криміналу, але заговорюють мене, аби ж їх вів до Муська на горівку та на буженицю. Кров пили би собі із-за нігтів оці облесники ненаїсні!* (Марко Черемшина. Писанки, т.1, 214).

Н

НАГАЙ СЕВЕРИН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *З дідичами куцака не мірай, бо як твій короткий, то натягнуть, а як довгий, то утнуть, – кинув поміркований Северин Нагай, за благу душу Добраволею прозваний* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 13).

НАГЕЛЬ РУДОЛЬФ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Рудий унтер Рудольф Нагель ні з того ні з цього схопився з призьби, прожогом кинувся до хати, зірвав з вішалки карабін, звичним рухом дослав у патронник набій і знову вибіг надвір* (Р. Федорів. Євшан-зілля, 198).

НАДВІРНА Назва міста, адміністративного центру Надвірнянського району Івано-Франківській області. – *Більмом на оці сидить борцівський пан ротмістр Золотницький. Якщо Соболевський ударить з Надвірної, з того боку Карпат потиснуть угорські прикордонники, від Дністра – Золотницький, то ми опинимося в мішку, який зв'язувати не треба* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 191); *А людський тупіт наростає: це бігли платні берладники, котрі, полакомившись на золоту кістку, обіцяну шляхтою Галицької землі, вистежили ватагу Довбуша і тепер навперейми спішили до села Перерісль під Надвірною, де стояв зі смоляцькою ровтою комендант Станіславської фортеці полковник Пшелуцький* (Р. Федорів. Жбан вина, 157); *Середню освіту здобув у Станіславі на гроші батька-дяка з-під Надвірни* (Р. Андріяшик. Сторонець, 86); – *А то ось Настя з Коломиї. Її батько священиком був, то її сюди за батька, а Оксана – з Долини, а Ганнуся – з Надвірної, а я Дана, зі Львова* (П. Федюк. Аве Марія, 73); *Вертався, здавалося, тими самими дорогами, якими його везли на Надвірну* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 35); – *Але раз мій Николо, ек робив на ГеРеСі та їхав у Надвірну, зайшов по дорозі з товаришами, що були разом у Ланчині перекусити* (В. Шкурган. Переказ, 116); *Вистави «гуцулів» бачили в Снятині, Коломиї, Надвірній, Станіславі, Галичі, Стрию, Львові, Кракові, Тернополі, Бережанах і т. д.* (С. Пушик. Карпатське літо, 270); – *Та*

й чіму ні? Усек си боїт. Газда – хуч йкий з тебе газда, а все тобов хтось помітує. А наді мнов нема пана. Оден пан наді мнов – моя шибеничка, шо ї тешут ми у Надвірній ци у Кутах (Г. Хоткевич. Камінна душа, 96); *Мов ураган, пронісся через Надвірну, Делятин, Дору, Ямну, Микуличин, вирівав упень власників маєтків, погромив орендаторів, на яких скаржилася біднота, постріляв лихварів і корчмарів, на яких показали селяни* (В. Гжицький. Опришки, 218); // у колом. [ГУЦУЛ:] <...> *Коломия, Отинія, Заболотів, Снятин, / Станіслав, Богородчани, Надвірна, Делятин* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 119).

НАДВІРНЯНСЬКИЙ КЛЮЧ Назва адміністративного об'єднання кількох сіл з центром у Надвірній у XV–XVII ст. – *Бо й на гуцульському карку сидять Цетнери, Яблонівські, Потоцькі. Приміром, Дорою і Надвірнянським ключем володіють Цетнери, Яблонів, Пістинь, Лючу, Березів, Шешори, Космач, гейби п'явки, смокчуть Яблонівські. А Потоцькі, то нема й мови – тоті душмани півкраю підгребли під себе. Ає.* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 139).

НАДВІРНЯНСЬКИЙ РАЙОН Назва району в Івано-Франківській області. Кілька десятків жителів: *Верховинський, Путильський, Рахівський райони, а ще ж гірські села Вижницького, Косівського, Коломиїського, Надвірнянського, Тячівського...* (С. Пушик. Карпатське літо, 250).

НАДІЇ Назва християнського свята Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії, яке відзначається 30 вересня. [ЧУМАК:] *Від Софії і трьох її доньок / Віри, Надії, Любові – / Вам бажаємо доброї долі, / Будьте щасливі і здорові!* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 167).

НАЗАРКО Зменш.-пестл. до Назар, ім'я персонажа художнього твору. *Вже як Федько пошнявав дорогою, спантелічені господарі звели очі на сина Назарка, що стояв позаду* (В. Шкурган. Кашкет, 62).

НАНАШКА Прізвище персонажки художнього твору. *Растамани були наймани-*

ми убивцями. Але їх ніхто не боявся, бо це було відомо. Перші в Ялівці наймані убивці після Штефана. Растамани приїхали з Будапешта і, виконуючи замовлення сегодської **Нанашки**, розшукували і знищували у горах всіх комерсантів – жидів, чехів, українців з «Маслосоюзу», які пробували організувати закупівлю і експорт сирних коників (Т. Прохасько. Непрості, 109).

НАНКОВЕ Назва села в Хустському районі Закарпатської області. Понад річками тягнуться села **Нанкове**, **Селище**, **Копашине** і **ген убік Драгове** (С. Скляренко. Карпати, т.2, 75).

НАПЕРСТИК-НАПЕРСТОВСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. Звався я тоді паном **Наперстик-Наперстовським** з **Вярби** (Р. Федорів. Жбан вина, 174).

НАПОЛІНА Назва гори неподалік села **Рунгури** Коломийського району Івано-Франківської області. *Справа в тому, що Рунгури розташовані поміж двома горами, на хребтах гір Шпіль і Запітки закріпилася німецько-мадярська передова лінія фронту, а на горі **Наполіна** закріпилася радянська передова* (П. Федюк. Мама постійно сушила сухарі, 136).

НАРЕМБА ПИЛИП Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Одного туманного світанку, коли вони поверталися із здобиччю в своє лігво, їх біля звору перепинив **Пилип Наремба*** (М. Стельмах. Над Черемошем, 37).

НАРІВНЯК СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Минулого року Федькович їздив на весілля до **Семена Нарівняка** в Новосілку Костюкову під Заліщицями* (Р. Андріяшик. Сторонець, 56).

НАРОГА ФИЛИП Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. ***Филип Нарога** пішов, Юр Серечик, жвавий Гриць Мартинчук – все це з Ясеня. Квічук іще. Сам він був родом із Порогів, але служив у Ясені, у Митюка* (Г. Хоткевич. Довбуш, 376).

НАРОГА Прізвище персонажа художнього твору. *Тай приспівуючі, аж у лице йго цулувала при усему народови тай при своєму*

***Народзі**. А **Нарога** за тото на ню ни сердився, усе їй проишев, бо то було на весілю, при нему, тай мижи народом, а ни на самоті* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 268).

НАРОДЖІХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Нарога**, персонажки художнього твору. *А **Народжіха**, то аж йго позашию руков обчепала, так приспівувала <...>* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 268).

НАСТУНЬКА 1. Зменш.-пестл. до **Настуня**, ім'я персонажки художнього твору. *А коли хто питав небораку, чи багато має дітей, відповідав з гіркою іронією: «Та де! Небагато! Тільки Кирильцо і Йванцо, Гаврильцо і Семенцо, **Настунька** і Марічка, і кривий Павло з Михаськом, Анниця і Маринця, Кася і Орися... Та вже наче всі, але ні – ще троє у вісі...»* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 331); – *Де', дедю, завтра прийдут до нас пані, казали, шо принесут ліки нашої **Настуньці**, – щebetав маленький Петрик Бросюків* (Марко Черемшина. Хіба даруймо воду!, т.1, 63).

2. Пестл. до **Настуня**, ім'я персонажки художнього твору. *То Василь найбільше за дівками тускує, бо навіть уночі усе скоїс **Настуньки** кріз сон си домагає* (О. Манчук. Лісова дівка, 41).

НАСТУНЯ 1. Зменш.-пестл. до **Настя**, ім'я персонажки художнього твору. – *Тату, тату! – просили дружно **Настуня** і Ганнуся, – візьміть нас з собою до Євдокії, вона наказувала, щоб ми прийшли на Великдень* (М. Дзюба. Укріті небом, 141).

2. Пестл. до **Настя**, ім'я персонажки художнього твору. ***Настуня** трохи багатша, а він бідний* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 13); ***Настуня**, наша сусідка, не забула, як ти віднікувалася, коли вона вас із татом запрошувала на весілля* (М. Яновський. Приїзди, мамо!, 88); *Вівчар Микола Драгирук, стоячи з опришком Палійчуком на ватрі коло касарні, довідався від свого брата, який служить у дворі за наймита, що жінка Юринги, **Настуня**, йго зраджує* (В. Гжицький. Опришки, 51); *Агов! Агов, **Настуню!** Виходь зустрічати, ми тобі докторку привезли* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 69).

НАСТУСЯ Пестл. до **Настя**, ім'я персонажки художнього твору. *Пішов Олекса води пити. Заки зняв бесаги і поклав під банки, Настуся отворила хату і засвітила. Параска скинула хустку і китпар і стала шукати горика на воду* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 17).

НАСТЯ Варіантне ім'я до Анастасія, назва персонажки художнього твору. – *А тебе я, Насте, не тримаю, світ широкий, – водно говорив дочці Пантела, та це так, аби говорити, знав-бо: Настя чи не дужче від нього коренем у цей горб вросла* (Р. Іванчук. Дім на горі, 4); – *А то ось Настя з Коломиї. Її батько священиком був, то її сюди за батька, а Оксана – з Долини, а Ганнуся – з Надвірної, а я Дана, зі Львова* (П. Федюк. Аве Марія, 73).

НАТА Варіантна назва до **Наталя**, ім'я персонажки художнього твору. *У військовому шпиталі, де Ната працювала медичною сестрою, панувала мертва година* (Р. Федорів. Євшан-зілля, 193).

НАТАЛЯ Ім'я персонажки художнього твору. *З батьком жили дві його дочки – Ольга та Наталя, а синів не було вдома* (С. Пушик. Карпатське літо, 240).

НАШЕ Назва міста. *Наприкінці січня (термін змінювався декілька разів) мав приїхати в Наше з концертом співак світової слави Модест Менцинський, українець з походження, а дехто твердив, що навіть уродженець Покуття* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.2, 35).

НАШІВЩИНА Назва місцевості. *Білими накрупувальними плямами виднілися ромашки, яких в околиці Нашівщини називали «невісточками». Попри дорогу голубів петрів батіг, а над ним височів тепло-рожевий бузьків вогонь* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.2, 470).

НЕБЕСНА ДОРОГА Назва галактики Чумацький Шлях. *Там, за вікном, – ніч, мороз, засніжені долинянські простори, великі, схожі на очі, зорі вгорі, а від обрїю до обрїю простелилась сріблястим пилком Небесна Дорога* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 172).

НЕДЕЇ Назва полонини неподалік села **Максимець** Надвірнянського району Іва-

но-Франківської області. *На Неделях був ведмідь, що товаришував з літувальниками. Приходив женцицю хлебтати під стаю, а худоби не чіпав. Коли люди сходили на полонини, то він так жалісливо плакав, що тяжко було слухати* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 157).

НЕДОБРЮК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. [Василь:] *Мені! Мені одному сей дорогий камінь – Василеві Недобрюкові з Дорошівців!* (Ю. Федькович. Як козам роги виправляють, 436).

НЕЗАВИДЦІВ Назва села. *Спузар подружився з Олексою. Вони навзаєм оповідали один одному своє життя. Незавидне було життя Василеве, бо й сам був із Незавидова* (Г. Хоткевич. Довбуш, 156).

НЕЗВИСЬКО Назва села в Городенківському районі Івано-Франківської області. *А панів, дворів, ади, панцих – і не зрахувати!.. У Березові там Голінський був пан... У Незвиськах, у Вороні – там пан Каркович; того пекли, аби візнав, де гроші. А в Микуличині був отаман Гнат* (Г. Хоткевич. Довбуш, 99); *Він згадав також, як у тюрму привезли цілий шостий клас із класним керівником з Незвиська* (П. Федюк. Присуд, 21).

НЕКЛОПОТАНА ГОЛОВА ЮРЧИК Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. – *Начхав я на твоє отаманство! Ти знаєш, як я си називаю? Я си називаю Юрчик Неклопотана Голова!.. Бо якби я хтїв лиш свою голов заклопотати, то би я був над тобов отаманом, а не ти наді мнов, паршеку!* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 257).

НЕПРОСТІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Непростий. *Тієї весни багато хто ходив нечуваними маршрутами і переносив неймовірні чутки. Так Себастьян довідався, що Непрості зникли з Ялівця. Відтоді про них ніхто нічого не чув* (Т. Прохасько. Непрості, 5).

НЕСАМОВИТЕ Назва озера на південно-східному схилі гори **Туркул**. *Людяма варто давати такі ж лунки імена, як назви рік <...> Або як назви карпатських озер: Синевир, Несамовите, Лебедине* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 203); *Дідо лежить*

на вигрітій сонцем, теплій скелі по той бік озера, що зветься **Несамовитим**, і, звично спершись на лікті, пасе зором Олексу Довбуша, що гонить до водопою отару (Р. Федорів. Жбан вина, 44).

НЕСАМОВИТЕ ОЗЕРО, НИСАМОВИТЕ ОДЗЕРО Те саме, що **НЕСАМОВИТЕ**. – *Кинути тебе в Несамовите озеро – всі жаби розбіжаться!* – бридливо закопчив губу Рахівський (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 91); – *Град, чоловіче!* – вцепилася за нього Софія. – *Не бійся – маємо над головою дах.* – *Певно, хтось верг камінь у Несамовите озеро, – порушила мовчанку Софія.* – *Та говорять люди, що, як метнути в озеро каменем, воно збуриється і зачнеться град...* (М. Яновський. Гірське серце, 169); *Всі дикі потвори збігалися в одно місце, дикими вигуками до нього накликувалися, в боротьбі з Чорногорами напружувалися, крилами їх розширпували, дзьобами закрюковували і як Говірля, Петрос, Мунчел і Піп Іван знеможені лягли, з усієї сили кинулися в Несамовите Озеро і пірнули в ньому на дно* (Р. Єндик. Регіт Алідника, 13); <...> *Відквів єс прийшов, тудя назад иди: у Чорногори, у Гаджіню, у Данциш, на дно Нисамовитого одзера. У Туркул лети, бо там тобі місце. У скалах та каміню ти си шири, а ни тут <...>* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 182).

НЕСТЕРЕНКО ГРИГОРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. В *Жаб'є* зустрівся з молодим агрономом **Григорієм Нестеренком** (М. Стельмах. Над Черемошем, 20).

НЕСТОР Ім'я персонажа художнього твору. – *Шо за один будеш?* – *Я... з Богородчан. Звуся Нестором* (В. Бабій. Помста опришків, 6).

НЕСТОРІЄВА ЄЛЕНА Присвійний прикметник до імені **Нестор** та ім'я персонажки художнього твору. – *А Єлена Несторієва?* – *Нема, брате!* (Марко Черемшина. Село вигибає, т. 1. 179).

НЕСТОРІЄВА КАЛИНА Присвійний прикметник до імені **Нестор** та ім'я персонажки художнього твору. *Лиш чорноброва Калина Несторієва не відзивалася, жалем*

серце обсотувала, сумом твар запишнювала (Марко Черемшина. Карби, т. 1, 36).

НЕСТЕРЮК ЯКІВ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Аж тут убігає Нестерюк Яків; убіг та й зупинився коло дверей* (Ю. Федькович. Три як рідні брати, 312).

НЕСТОРКО Зменш.- пестл. до **Нестор**, ім'я персонажа художнього твору. *Другі ж не казали нічого, але буцматий Колюшко увалив кукурудзом в плечі Михайла, так зараз впинився єму в руках (Несторко сховався саме за Кольця)* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 86).

НЕТЛЕННИЙ Ім'я персонажа гуцульської міфології та художнього твору. ... *Всесильний чародій Нетлений! Це він навіщував Никорі, що той не кине мосяжництва, але й біля господарства свого не втримається – піде в опришки* (М. Яновський. Гірське серце, 11).

НЕЧЕСАНИЙ ГРИГІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Про Григора Нечесаного з-під Максимця, що майже на межі із Закарпаттям, лісник Зеленчук розказував: мольфар, градівник, градобур, бурівник, хмарник, тобто відвертає градові хмари* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 47).

НЕЧИСТЕ МІСЦЕ Назва місцевості, де мешкає нечиста сила, нечисть. *От де всі оті «Нечисті місця», «Прокляті озера», «Чортівські доли», «Дідчі верхи», всі зарослі непроходимим жерепом, страшні полонини, зі схованками для ведмедів, вовків, диких кабанів і опришків!* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 170).

НЕМЦ Назва адміністративно-територіальної одиниці (повіту) в **Румунії**. *Холодна була й перша, і остання зустріч, коли Іван послав Юрія в Немц на службу до аптекаря* (Р. Андріяшик. Сторонець, 7).

НИЖНЄ Стара назва села **Княздвір** (Нижній Княздвір) Коломийського району Івано-Франківської області. *Так само безпідставно, сусідське село із царською назвою Княздвір, де була літня резиденція Галицьких князів, перейменували в село Нижнє і Верхнє* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 126).

НИЖНІ ВОРОТА Назва села у Воловецькому районі Закарпатської області. *Що хата, врешті! Люди добрі там, / Украй шосе, в селі **Воротах Нижніх!*** (М. Рильський. Карпатські октави, 229).

НИЖНІЙ БЕРЕЗІВ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Із **Нижнього Березова** кілька разів громада просила австро-угорські власті, аби відкрили в селі українську початкову школу, але урядовці ніби поглухли* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 75).

НИЖНІЙ ЯБЛУНІВ Назва села. *Та дві зими тому не стало Анни: вислідили, коли верталася до лісу, підстрілили й мертву на огляд виставили під школою в **Нижньому Яблуневі**, звідки була родом* (М. Матіос. Нація, 123).

НИЖНЯ Назва полонини неподалік села **Голошино** Верховинського району Івано-Франківської області. // образн. *Звідси відкривалися верхи Близниці і Говерли, Петроса і Магури, а внизу жовтіли осінніми спаленими травами колгоспні полонини: **Нижня**, Підлясча, Сідловина* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 39).

НИЖНЯ ТОВАРНИЦЯ Назва хутора в Путильському районі Чернівецької області. *Довгопол появився в **Нижній Товарниці** в цьогорічні Різдвяні свята, точніше, на самого Василя, коли сільські колядники саме виколядували їм з Уласієм перший тур «гой, дай Боже»...* (М. Матіос. Нація, 9).

НИЗ Назва місцевості, на якій в XVI-XVIII ст. була Запорізька Січ. *На південних окраїнах **Низу** не раз доводилося спостерігати за сипом-самітником, що залітав з кримських сторін* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 6).

НИКИФІР Ім'я персонажа художнього твору. *Середина полянки вирівняна, мов тік, а сира глина із вирівняного місця розсипалася [в]суміш із камінням долів аж по сам камеральний окіп. Тут має стояти Семенишина нова хата. Чотири підкотини вже закопані і вже двигують на собі підвалини, що їх майстер **Никифір** обтесав, а на краях поробив їм замки, тільки ще не позакладав*

одні в другі і не збив кілками (Марко Черемшина. Основини, т.1, 85); – *Мой, Пе', **Ники**', Фе', а йдїть же суди!* – крикнув він у ту сторону, як ідеться ід сільським хатам (Марко Черемшина. Чічка, т.1, 10).

НИКИФОРІВ ДУЦЬ Присвійний прикметник до імені **Никифір** та ім'я персонажа художнього твору. *Я з **Дуцем Никифоровим** таки так, як на однім ґруні виріс, на однім луці пастушив, на однім данці нарубочив, та й одних м'ясниць брав слюб, а відтак тими самими бутинами гримав* (Марко Черемшина. Марічку головка болить, т.1, 280).

НИКОЛА Варіантне ім'я до **Николай**, назва персонажа художнього твору. – *Ану вмисне, вуйку **Никола**, напийтеси* (В. Шкурган. Кашкет, 67); – *Геть вище Березівської Бані, на збочі гори Рокити, під темним лісом сірїлася низька хатина і стайня з загородою, що належала до повдовілої гуцулки. Насті Підпеньчучки. Ще перед десяти літами зайшла сюди Настя зі своїм мужем **Николю** та дочкою Калиною, десь з околиць далеких гір* (І. Березовський. Худан, 29); – *На громаду є громада!* – промовив загадково **Никола** (А. Крушельницький. Рубають ліс, 310); *Відігнала костюмаху від **Николи**, коли лежав слабий на живіт* (М. Яновський. Наймолодший, 22); // у пісн. – *Ой зазулка прилетіла та й ела кувати; / Збирається тяжка ровта, щось іде шукати, / Кували ми дві зазулі, дві разом завили; / А як вийшли до Бордючки, так **Николу** ймили* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош, т. 21, 451).

НИКОЛАЇХА Назва дружини за іменем чоловіка **Никола**, персонажки художнього твору. *Дзельман пізнав її по голосі і по волах і ніби допевнюався: – То ви, **Николаїхо**? – А то ти, Дзельман? – допевнювалася **Николаїха** і додала ще, що вона Лівакова жінка* (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала, т.1, 163).

НИКОЛАЙШИН ІВАН Присвійний прикметник до **Николаїха** та ім'я персонажа художнього твору. – *Хіба! Таже то не дурень вигадав, що по нас наступлять ще такі люде, що по дванадцять муть у печі молотити!* – каже **Николайшин Іван** (М. Павлик. Вихора, 170).

НИКОЛАЙ 1. Варіантне ім'я до **Миколай**, назва персонажа художнього твору. *Якби-сте були такі добрі й звільнили мого сина **Николая** з війська...* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 169); – *А я не тому не хотіла йти за вас, щоб не поохочувала вас, але тому, що ми любилися вже довший час із **Николаєм**, із онтим, що сидить там – третя хата від нас* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 255); *Мене запросив у гостину на полонину депутат Мицканюк, зеленський тазда. Разом зі мною йшли, інший зеленський тазда **Николай** III. – керон-цугар і один побережник. Вони були гуцули, то ж і розмовляли гуцульською говіркою* (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 70); – *Ні, синку, – **Николай** – по-мужицьки!..* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 71); – *То якісь кавал балвана, – пробуркотів сам до себе екекутор. – Ні, проше пана, то не Палагна, то сьвітий **Николай**. – Але рами ладні* (Марко Черемшина. Святий Николай у гарті, т.1, 55).

2. Назва образу святого **Миколая**. З настінного образу суворо поглянув святий **Николай** – вічний сторож покинутої оселі (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 363).

НИКОЛАЙКО Пестл. до **Николай**, ім'я персонажа художнього твору. – *Як гостив, **Николайку**?* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 289); – *Также ви маєте, Богу декувати, сина! Ек то схне голова? **Николайко** повинен шанувати неню, – говорила Одокія розмаїтно* (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 536).

НИКОЛАЙОВА ВАРВАРА Присвійний прикметник до імені **Николай** та ім'я персонажки художнього твору. *Ади, мовлять, пішла **Николайова Варвара**, того завідця, що то панам ліси рубає людськими руками і за гроші не питає* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 322).

НИКОЛИ Назва християнського свята на честь святого **Миколая**, яке святкують 19 грудня (зимовий) та 22 травня (весняний). *У наших селі, знаєте, чинять два храми в рік – один на зимні **Николи**, а другий на весні* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 242); *Частуємося і гостимося, як у храм на зимного **Николи*** (Марко Черемшина. Козак, т.1, 253).

НИКОЛИК Пестл. до **Николай**, ім'я персонажа художнього твору. // у пісн. *Але в*

*моім огороді та явір зібгався; / Ой їмили **Николика**, Юрина сховався* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош, т. 21, 451).

НИКОЛОДЕК Прізвище персонажа художнього твору. – *Але правив у нашій капличці **Николодек** з Монастирського <...>* (В. Шкурган. Переказ, 113).

НИКОЛУСИК Пестл. до **Николай**, прізвисько персонажа художнього твору. – *Ні, декую, – скромно відмовився «професор **Николусик**»* (В. Шкурган. Кашкет, 67).

НИКОЛЬЦЬО Пестл. до **Николай**, ім'я персонажа художнього твору. *Старий **Никольцьо**, давного дека син, в лантєчко зібраний, дрїмаючі в лавці, побинькував лиш по разови товстим, захриплим голосом, ек биндек* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 305); ***Никольцеві** зачали поперед очі танцювати п'яні гуцули, котрі замахувались на него руками, що він з'їв їм вола з копитами і з рогами...* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 49).

НИКОРА Прізвище персонажа художнього твору. *Про одного із Скальників, Іванового предка, предалекого **Никору**, в родині ходили неймовірні перекази* (М. Яновський. Гірське серце, 8).

НИКОРАКІВ СЕМЕН Присвійний прикметник до прізвища **Никорак** та ім'я персонажа художнього твору. *Увійшов у хату до Гафії, сів собі в куті й слушає, що інші говорять, сам не хоче зачипати. Та знав на нього добрий спосіб **Семен Никораків*** (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 74).

НИКОРАК ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Або **Никорак Федір**. Він у Кидроватім пасе все; на горі Ротало стая. А сам із Микуличина. Звинний, сильний і теж підходящий хлопець* (Г. Хоткевич. Довбуш, 219); *Знайшов **Никорак Федора**, а той зі свого боку нарадив узяти свого приятеля, теж із Микуличина – Кошака Івана* (Г. Хоткевич. Довбуш, 222).

НИКОРІВСЬКА Присвійний прикметник до прізвища **Никора**. *«Шош нас порухувало», – жертувала **Никорівська** дівка, данцюючи йому під плечєм* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 234).

НИСАМОВИТЕ ОДЗЕРО див. **НЕСА-МОВИТЕ ОЗЕРО**

НІМЧИН Назва гори у Вижницькому районі Чернівецької області. З Вижниці іде-ся понад потоком Виженкою під круту гору **Німчич** (500 метр. високу), котра з правого боку Черемоша поросла лісами і гола скалиста – а ще вища гора Сокільський з лівого боку – се два кам'яні велетні, що замикали вхід в Гуцульщину (Марко Черемшина. До Сокільського Федьков[ича], т. 2, 206); – З різних днів і літ, Юре, біжать потоки у Черемош. До **Німчина** стримлять сліди віків, як леготи з Яловчори <...> (Р. Андріяшик. Сторонець, 6); Те містечко, як і Вижниця, потопало у садах на тому березі Черемошу, і верхи Овідій, Сокільський, **Німчин** ховалися в пелехаті хмари – «лісові баби» курили на негоду (С. Пушик. Карпатське літо, 236).

НІМЧИЦЬКИЙ ПЕРЕВАЛ Назва перевалу у Вижницькому районі Чернівецької області. Та з верху, теперішнього **Німчицького перевалу**, вона уздріла казкової краси долину Черемошу: ліве крило – ту Буковина, а праве – Галичина (С. Пушик. Карпатське літо, 238); «Шипинська земля» <...>. Звідси «у незапам'ятті тривала» Руська земля до морів, за Карпати і Балкани через Беркалабу, Черни, Шепіт то на Шудринський, то на **Німчицький перевал**, то на Чикільський хребет, то Берегометською долиною під мальовничим Стіжком <...> (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

НІМЧУК Прізвище персонажа художнього твору. Утворено комітет народної оборони, до котрого увійшли: Юра Цокан – президент, Павло Цокан, Гнат Тулайдан, **Німчук**, старший газда Ключурек Василь й порішили покликати також студента Ластуна, бо хоча він і не з народом, та все-таки може в ньому заговорить народна кров (У. Самчук. Гори говорять, 135).

НІНА АНДРІЙВНА Ім'я та по батькові персонажки художнього твору. Тут же розпоряджалась тонкостанна учителька біології **Ніна Андрійвна**, трохи засувора як на свій вік дівчина (М. Яновський. Між лісорубами, 293).

НОВА ДОВГА Назва гори неподалік села Поляниця Яремчанської міськради Івано-Франківської області. А поки він прийде – не забувають Довбуша й іменем його святять кожне примітне місце, гору, скалу, дорогу, криницю. Коло села Зеленої є гора Довбушенка, ота, що на північ від Старої Довгої, бо то є ще **Нова Довга**, над джерелами Прутчика (Г. Хоткевич. Довбуш, 452).

НОВА МАРКІВКА Назва села Рунгурі Коломийського району Івано-Франківської області в 1947-1993рр. У 1947р. село безпідставно перейменували з Рунгурів на **Нову Марківку** (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 126).

НОВОСЕЛИЦЯ Назва села в Снятинському районі Івано-Франківської області. Чи ж не сором було б, аби хирляві плотарі аж у **Новоселицю** пускались, а їх калфа-корманич дома вигрівався? (Марко Черемшина. Керманіч, т. 2, 23).

НОВОСІЛКА КОСТЮКОВА Давня назва села Новосілка в Заліщицькому районі Тернопільської області. Минулого року Федькович їздив на весілля до Семена Нарівняка в **Новосілку Костюкову** під Заліщицями (Р. Андріяшик. Сторонець, 56).

НОФРІЙШИН Субстантивованій відносний прикметник до імені Нофрій (**Онуфрій**). На другий день збирає сі нас троє: я, **Нофрійшин**, Петро сусід, та й ідемо (П. Федюк. Василь Федюк, 134).

НУФРЕЮЧКА АННА Назва дружини за прізвищем чоловіка Нуфреюк та ім'я персонажки художнього твору. Співав про опришків Туманюків. Про розбійників Ліватрюків. Про **Анну Нуфреючку**, що у неї си «добре спало, нічо ни кусало» (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 33).

НУЦІВ ПАВЛО Присвійний прикметник до прізвища Нуць та ім'я персонажа художнього твору. Той в галстужу вже так видажував та мацав кишенями, але старі колгоспні фірмани Сусак з **Нуцевим Павлом** заробітків на чужій біді не шукали. Наостанок подякувала і його супутниця, що досі соромливо тулилася до куців. Також така... з тулею на голові, культурна (В. Шкурган. Логіка, 184).

О

ОБАРІНЧУК Прізвище персонажа художнього твору. «*Та що би ми за біда? Ой га! Хя! Тай що він ніби годен таке показати нам, ніби й ми ни косарі, ци шо?»* – офукнувси на косарів из заздрости на **Иванчіка Обарінчук** <...> (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 374).

ОБАРІНЧУКОВА Присвійний прикметник до прізвища **Обарінчук**. *Вивівав Обирінчуковов* молодицев так, єкби пірцем (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 225).

ОБИДА Ім'я язичницької богині нещастя, персонажки літературного твору. *Кров!.. Лихий знак! Недарма Обида уві сні приходила...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 21).

ОБЛАЗ Назва гори в селі **Тюдів** Косівського району Івано-Франківської області. *На Облазі там Арідник кульгає, / Скарби гребє і перехожих страшить, / Як зійде ніч в черемховій сорочці* (Віра Вовк. Тюдів, 44); *Сором на ціле село і для Настуні тай для Стефана. Він блідий, як стіна, мовчить, аж посинів з наруги і жде, як баран, якого мають колоти, що далі буде, а Настуня люта, пожовкла вся, гейби ціла жовч з неї вийшла наверх. Зійшлася рідня тай кинулися шукаати. Найшли її аж в Облазі, взяли насилу за руки і привели в хату* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 77).

ОБЛАЗИ Назва гори неподалік села **Шешори** Косівського району Івано-Франківської області. *Спробуй заодно оглянути і припантрувати далекі Облази та Припір, розкидане Крайце і похмуру стрімкорослу Клифу, а ще кволі гайки під заростями «освоєного» селом Рунка... Посадки не однорідні, недбало доглянуті, урочища захиращені хворими деревами* (М. Яновський. Гірське серце, 48).

ОВИД див. **ОВІДІЙ**

ОВІДІЙ, ОВИД Назва гори неподалік селища **Кути** Косівського району Івано-Франківської області. *Те містечко як і Вижниця, потопало у садках на тому березі Черемошу, і верхи Овідій, Сокільський, Німчин ховалися в пелехаті хмари – «лісові баби» курили на негоду* (С. Пушик. Карпатське літо, 235);

Нас кликав в пахоці ялиць / Ген за містечко синій Овид, / І малював нам легіт брови / І тишині маки серед лиць (Віра Вовк. Кути, 43).

ОГРОННИК ЮРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Але ні сліду худоби, ні сліду жіночої ніжки, бодай пальчика від її постільця, Михайло не знайшов, хоч Юрко Огронник дав йому свій старий – це з австрійської війни бінокль* (М. Матіос. Солодка Даруся, 96).

ОДАЙНИЙ ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Десь під обід двері в кабінет директора місцевої восьмирічки відчинилися з шумом і гуркотом – і по через поріг ввалився-вкотився Дмитро Одайний – комірник колгоспу, якого в селі називали Член Колобок за його опецькувату і круглу фігуру і за непомірно часте вживання слова «член»* (М. Матіос. Солодка Даруся, 52).

ОДАРКА Ім'я персонажки художнього твору. // у колом. *Та кувала зозулечка, де би не кувати! / Віді буде за Одарков мамка банувати!* (Марко Черемшина. Світляній панночці Одарці, донечці славної авторки «Шестикрильця» в незабудь, т.2, 36).

ОДЗИРНОВАНИЙ Назва кутка в **Жаб'є**. *І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать Крива, Волова, Одзирнований, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ОДИНЕЦЬ Назва скелі в селі **Бубнище** Болехівської міськради Івано-Франківської області. – *Я не по скарб. Де Олексів – не знаю. А наш, болехівський, коло Бубнища на Одиниці. То підемо? – пік тихим словом гірше від червоного заліза* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 65).

ОДКА Варіантне ім'я до **Одокія**, назва персонажки художнього твору. – *Та ци ти, Одко, глуха, ци ти дурна?* (Г. Хоткевич. Дві дядихи, 362).

ОДОКІЙКА, ОДОКІКА 1. Зменш.-пестл. до **Одокія**, ім'я персонажки художнього твору. *Менця дітва: Джюнда, Іла-*

чок *тай Одокійка* обступили *його* наокола, *серед хати, з тим рогом пороху в руках* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 123).

2. Пестл. до **Одокія**, ім'я персонажки художнього твору. – *А-а!.. Пані... пані... пані Одокійко...* (Г. Хоткевич. Дві дядихи, 364); – *Я абих то не виділа на свої очі. Не хочу Василя, не хочу й честованя.* – *Та то правда, Одокіко-душко* (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 537).

ОДОКІЙЧУКІВ ПЕТРО Присвійний прикметник до імені **Одокія** та ім'я персонажа художнього твору. *А він справився, гаріга, до Одокійчуківого Петра та все, як опаленик, а я біжу за ним, гей той пес* (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 31).

ОДОКІКА див. **ОДОКІЙКА**

ОДОКІЯ Ім'я персонажки художнього твору. *Глип, коло нього стоїть Варвара Потіцька, Гануся, Василина і стара Одокія* (Р. Єндик. Торонке мольфування, 70); *І Маруська лишилася сама, й Одокія, й Штефа* (М. Матіос. Нація, 248); *Лиш не жеслуйте Василька, лиш по плечях луп, луп, аби темив цесу грушку, бо Плашка добра була, Гнатови хлібця давала. Мой, хло', гупайте, таже-сте дужі. таже-сте йкас парубія! Дужше, ше дужше, отак, отак, по-циганици, ей-га! Гі-гі-гі! Василина піде за Федя, Гафія піде за Леся, Калина за Михяла, Одокія за Гната. Ото буде колачі хрупати, ото буде мені прошивки вишивати. Гі-гі-гі!* (Марко Черемшина. «Грушка», т.1, 66); *Її звали Одокія, але кликали по-різному: дома – Одо, подруги – Доця. Я теж вирішила називати її Доцею, щось було в цьому імені привабне* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 93); *Найближча до нас удовиця Одокія також не буде обійдена* (М. Яновський. Далеке саяво, 303); **Одокія** *прибігла домів без опинки, плаче, голосить, каже, що піде топитися, а Іван сміється* (Ю. Федькович. Серце не навчити, 268); – *Що дієте? – зрікла Палагна. – Гаразд, що ви, вуйночко! – відповіла борзенько Одокія* (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 535).

ОДОКІЯ ГРАБИШИНОГО САВИ Ім'я персонажки художнього твору із значенням прізвища та імені її батька. *У церкві повно – старі, молоді, хлопці і дівчата. Прийшла й Одокія Сави Грабишиного* (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 535);

ОДУСИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Одуш, персонажки художнього твору. *Тай віхопивси я борше на двир, облетів наокируг церькву и найшов, мой, его ек на обручині з Одушихов сидів* (О. Манчук. Святий Юрій, 13).

ОЖЕНЯК СТЕПАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Ви чули, що вони наробили Якову Грішанові та Степанові Оженяку?* (В. Гжицький. Опришки, 220).

ОЗЕРНА Назва полонини неподалік селища **Ворохта** Надвірнянського району Івано-Франківської області. // образн. *Перишми знуртували Погорівка і Гнатиха, відтак Стіг, Гаджина, Маришевська, Псарівка, Кострич, Козина, Гутин, Лостун, Скупова, Озерна, Кринта, Стара Стая, Менчул, Пір'я – увесь полонинський світ великий...* (Б. Загорулько. Чорногора, т. 2, 236).

ОЗЕРНИЙ Назва полонини неподалік села **Пробійнівка** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плайк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дукона, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурунів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ОЗЕРНИЙ МАРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *За те, що ви себе меншим і старішим робите. Марко Озерний теж старий* (М. Стельмах. Над Черемошем, 131).

ОЗІРЕЦЬ Назва урочища неподалік села **Вишків** Долинського району Івано-Франківської області. *Боже, боже, мого сина могила чекала в полонині! Поки не зловили того збуя, то не знала де. Аж признався, що під Багонком, де Озірець* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 78).

ОЗОЛІНИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Озолін**. *Як їх не любить, коли вони всі – Озоліни* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 100).

ОЗОЛІНО Назва села. *І нема мені нічого кращого за мій край, за те загублене серед*

*тайги село, що, до речі, теж зветься **Озоліно*** (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 100).

ОЗОЛІН ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. *Давайте знайомитись: **Озолін Олександр Петрович**. Геолог. Із Києва...* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 94).

ОКОЛЕНА Назва села в Путильському районі Чернівецької області. *Сходив цими днями Онуфрій Матіос з **Околени** та розказував, що всю **Околену** окопами Зрили, а другу лінію на Сіруці лаштують* (М. Матіос. Солодка Даруся, 127).

ОКРИШЬОРА див. **АКРЕШОРА**

ОКСАНА Ім'я персонажки художнього твору. *Чи досиджували в когось на весіллі так довго – майже до самого ранку – Дмитро з **Оксаною** вже й не пам'ятали* (М. Матіос. Нація, 207).

ОКСАНИ Збірна назва персонажок художнього твору за іменем **Оксана**. *Я скажу Костричеві, що в моїй Лісній – риси всіх отих **Оксан**, Марії, Олен, Василин, яких пощастило мені змалювати* (М. Яновський. Лісна, 14).

ОКСАНКА Пестл. до **Оксана**, ім'я персонажки художнього твору. – *Заходь, заходь **Оксанко**, – покликав Довбуш з порога* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 225).

ОКСАНОЧКА Пестл. до **Оксанка**, ім'я персонажки художнього твору. – *Ха-ха-ха... ой, **Оксаночко**, ой, любочко, ану дай ся чути та заведи якусь пісню файну, бо від тої пустоти і сміху вже черево лускає!* (М. Дзюба. Укриті небом, 45).

ОКУНЕВСЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Окуневський. *Такої радісної зустрічі ще не знала господа **Окуневських*** (С. Пушик. Карпатське літо, 244).

ОЛАСІЙ Варіантне ім'я до Уласій, назва персонажа художнього твору. *З-поміж цих свідків оброслий чорнолиций **Оласій** наближується також до Мокана і хвалить його: – Панцкій маєш розум, що-с упросився на місяць весну звеснувати, а відтак вже панц-*

ка воля! (Марко Черемшина. Писанки, т.1, 215).

ОЛЕКСА Варіантне ім'я до **Олексій**, назва персонажа художнього твору. *Вже ж прислав раз Бойчиху **Олекса**, / Щоб ви по доньці спадок їй вернули* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 143); *Він подарував горам синів – Івана та **Олеку*** (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 122); *За його пам'яті вже двічі коло їх хати трембітала трембіта, оповіщаючи горам і долам про смерть: раз, коли брата **Олеку** роздушило дерево в лісі, а вдруге, коли браччик Василь, файний веселий легінь, загинув у бійці з ворожим родом, посічений топірями* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 182); *З його насіння всі верстви роду пішли, восьмеро легенів, як орлів, – Танасій, **Олекса**, Степан, Іван, Микула, Петро, Федь, і він, останній, Максим, правнук Федора, прозваного Лупієм* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 11); *Не раз бачила його в кузні, але щойно тепер приглянулася йому добре. Подобався їй легінь відразу тай погадала собі: «Такого зятя хотіла би мати!» Параска струнка, як смерічка стояла коло стола і з лінивою цікавістю дивилася, як мати перехилила пляшку, лила напій у пугар і подавала **Олексі**. Він випив одним душком* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 17); ***Олекса** не пиячив, жінки не бив, не волочився за любасками і їх до хати не спроваджував* (Г. Хоткевич. Довбуш, 64); *По дорозі повернула до брата **Олекси** в Слупейці на Жаб'ю, а відси з ним пішла борзо-борзисько за хвилями повені-води* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 549); *Тоді дідо остро наказував усім тай твердо нацвікував синові **Олексі**, аби малиси у гащі із сіном, бо весна припизнитси* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 104); – ***Оле'!** – зненацька вигукнула Марічка, угледівши любого* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 65).

ОЛЕКСИК Пестл. до **Олекса**, ім'я персонажа художнього твору. *Брат Иваночко – трохи старший хлопець. / З **Олексиком**, як два дубочки, схожі. / Я з Иваночком мав би добрий клопіт, / Слабкішого той збиткувати зможе* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 9); *Господоньку, то оце він такий, **Олексик** наш!..* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава,

86); – *Опришки – правдиві хлопці, Олексику* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 26); *Отак, верта з вечорниці, / Олексик співає. / Вуйко чує, та сміється, / Та вусом моргає: / «Облизень вам та ячмінь вам, / Ви, молокоблюди!.. / А Оксана не Лесева, / А вуйкова буде!»* (Ю. Федькович. А хто винен?, 119).

ОЛЕКСИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Олекса**, персонажки художнього твору. – *Але ви, Олексихо, нині виджюджені! Гейби вава! Бійтесь, аби не зурочив хто. – Не врічлива я* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 44); *Якись сумніви почали залізати в душу Олексихи. Щось тут не так. Не може ж бути, щоб його любаскою була попадая або попівна!* (Г. Хоткевич. Довбуш, 69).

ОЛЕКСІЄВА ПАРАСКА Присвійний прикметник до імені **Олексій** та ім'я персонажки художнього твору. *А старенька бабка, Олексієва Параска, поморшійна в лице, ек таришчок, лежчі доливиц на печі, тоненьков, ек скіпочка, руков підштуркувала в каганци шаберков из біленького рамата зроблений гніт, аби май видше світив на хату* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 414).

ОЛЕКСІЙХА ПАРАСКА Назва дружини за іменем чоловіка **Олексій** та ім'я персонажки художнього твору. *Старенька Олексіяха Параска з великого жєлю, шо розломивси її вінчений ерем з Олексієм навіки, гірко плакала* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 422).

ОЛЕКСІЙ Ім'я персонажа художнього твору. *Тот чепелик, шо дідо його завжде носив при собі коло ременя на остушсі, зсилений разом из громовов трісков й гадечьов пацирков, походив вид головного мальфаря Олексія из Плоскої, у дарунку для діда його виклепав из вістря коси досвіта на Светий вечер у ватернику Олексій, голій, так дехіро, шо при тій роботі ни чов нічого голосу* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 62).

ОЛЕКСІЙКО Пестл. до **Олексій**, ім'я персонажа художнього твору. *«Йой дідику, Олексійку, ни трати мене у цій паршивій коримі перед усим народом. Йо-о-ой молю те» <...>* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 181).

ОЛЕКСЮЧЬОК Пестл. до **Олексій**, ім'я персонажа художнього твору. *Сильно*

олютився Олексючюк на багачів (Г. Хоткевич. Довбуш, 422).

ОЛЕНА, ЄЛЕНА, ЇЛЕНА Ім'я персонажки художнього твору. *Я хотів так гра-ти, аби дивилися люди на гру мою, як на малюнок, і говорили: «Ади, се Олена його, а се він сам»* (П. Федюк. Ностальгія за скрипкою, 16); *У старій вишній хаті баба Єлена змикала на дерев'єним гребени волос з овечьої вовни на запаски* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 12); *Грунтику дасть Біг, маржінки якась пара хвостів, та й тої годувати нічим: десь по узбоччях насмикає Єлена, та Олекса десь укосить зароблячи – ото й усе* (Г. Хоткевич. Довбуш, 64); – *Дедю, вертаймоси 'д хаті, та й беріт ще Сюту і Єлену у школі!* (Марко Черемшина. Бо як дим підоймається, т.1, 237); *Спершу Марія слухала недовірливо, навіть кинула: «Видно, корови в них не такі», – потім зацікавилась, гукнула жінок: – Палагно, ти чуєш? Ану скажи Їлені, най іде сюди... Нічого, ми ще скажемо голові, най наше віддають* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 122); *Розчаровано зітхнула Варвара, полегшено – Їлена, жалісливо – Марія* (М. Матіос. Солодка Даруся, 50); – *Жду вас, Іванку, не діждуся. Йой, я по-хатньому вбрана, старе шмаття на мені. – Файній молодиці все до лица, – похвалив. – Що з тої краси, Іване? Хто на неї дивиться? Навіть цариця, певно, сумує, коли лишиться сама. – То таке, Їле... Або краса є, або її нема. Гірше, як нема* (М. Яновський. Гірське серце, 170).

ОЛЕНИ Збірна назва персонажів художнього твору за іменем **Олена**. *Я скажу Костричеві, шо в моїй Лісній – риси всіх отих Оксан, Марій, Олен, Василин, яких пощастило мені змалювати* (М. Яновський. Лісна, 14).

ОЛЕНИХА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Олень (Олінь)**, персонажки художнього твору. *А молодиця відмахувала кроки. Пішла не дорогою, а толоками, та ще й правим, менше людним боком Черемоша – боялася стріч. Справді, Марусякові могли донести, шо виділи, мовляв, Олениху – бігла до Криворівні* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 216).

ОЛЕНІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Олень (Олінь)**. – *Олекса ходив тогди до Оленів, до Оленяч-*

ки (Л. Качковський. Довбушева пісня, 200).

ОЛЕНОЧКА Пестл. до **Олена**, ім'я персонажки художнього твору. *І тому моцно цілувала Оленочка свого опришка, сильно обіймала; вже тепер він хотів відходити, а вона не пускала* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 232).

ОЛЕНЧУК ОСТАП Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Ми сиділи в густій темряві посеред подвір'я на обтесаній колоді, з нами був молодий лісник **Остан Оленчук**, дебелий чолов'яга з копицею русьвого волосся, який після шлюбу почав закохуватись у власну дружину* (Р. Федорів. Карби, 144).

ОЛЕНЮКОВА ОКСАНА Присвійний прикметник до прізвища **Оленюк** та ім'я персонажки художнього твору. *Оленюкова Оксана* сильним і рівним, рідкісної краси голосом завела пісню, яку одразу ж усі підходили (М. Дзюба. Укриті небом, 45).

ОЛЕНЮК ТИМОФІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Сорокарічний Тимофій Оленюк*, міцний і рослий, мов атлант, ніс Євдокію на своїх дебелих ручищах, важко потрапляючи у попередні свої сліди в глибокому снігу (М. Дзюба. Укриті небом, 12).

ОЛЕНЯЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Олень (**Олінь**), персонажки художнього твору. – *Олекса ходив тогди до Оленів, до Оленячки* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 200).

ОЛЕСИК Пестл. до **Олесь**, ім'я персонажа художнього твору. *Здогад шарпнув серце баби Парані, але дід так зловісно дивився... – Оле-есіку...* (В. Шкурган. Чоботи, 228).

ОЛЕСЬ ОЛЕКСАНДР Псевдонім українського поета, драматурга Кандиби Олександра Івановича, персонажа художнього твору. *То невелика чотирикімнатна хата з сінями і ганком, в якій бували не тільки Іван Франко, Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Володимир Гнатюк, Гнат Хоткевич, **Олександр Олесь**, а ще добрий десяток-два славетних* (С. Пушик. Карпатське літо, 247).

ОЛІЙНИК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ти називаєшся Дмитро Олійник, га? – Аєк, Митро*

Пасемків з осіка, пишеси Олійник (Марко Черемшина. Лік, т.1, 76).

ОЛІЙНИКОВА ЦАРИНКА Назва пасовиська, сіножаті. – *А шо, не видко, не йде? – питаються декотрі з-проміж бадіків. – Видит ми си, шо то він справивси суди з Олійникової царинки, бо шос під пахов, отік савтиря, – відповідає визируючий бадіка* (Марко Черемшина. Основини, т.1, 86).

ОЛІНЬ Прізвище персонажа художнього твору. – *То вже я самий знаю, шо правда. Він був ув Оліне в Зелениці* (Г. Хоткевич. Довбуш, 236).

ОЛЬГА Ім'я персонажки художнього твору. *З батьком жили дві його дочки – Ольга та Наталя, а синів не було дома* (С. Пушик. Карпатське літо, 240).

ОЛЬГА ТЕОДОРІВНА Ім'я та по батькові персонажки художнього твору. *Ці автографи збирала свого часу Ольга Теодорівна – мати Стефанії; померла мати 1944 року* (С. Пушик. Карпатське літо, 236).

ОЛЬДЗЯ Варіантне ім'я до **Ольга**, назва персонажки художнього твору. *А хто нам шо казав, коли без суду й слідства закатрупили Ольдзю лише за те, що вона сестра чотогово «Орла»?!* (М. Матіос. Нація, 124).

ОЛЮНЯ Зменш.-пестл. до **Оля**, ім'я персонажки художнього твору. *П'ятирічна Олечка, його голуб'ятко й пестунка Олюня*, притискувала плюшевого котика й усміхалася своєму пізньому, якомусь радісному сну (М. Матіос. Нація, 209).

ОЛЯ Варіантне ім'я до **Ольга**, назва персонажки художнього твору. *Саме за це його ненавиділа його дружина Оля* (В. Шкурган. Син, 44).

ОМЕЛЬКО Варіантне ім'я до **Омелян**, назва персонажа художнього твору. *Ой дід-дідю Мафтею, як ти похожий на дядька Омелька, що наїхав, сплячи, у степу на верстовий стовп і лаяв бісову тісноту!..* (Г. Хоткевич. Гірські акварелі, 355).

ОМЕЛЯН Ім'я персонажа художнього твору. *Омелян загинув на першій світовій війні, Левко помер ще до другої Вітчизняної, Теодор мешкав на квартирі у Кобилянських у Чернівцях, коли вчився там <...>* (С. Пушик. Карпатське літо, 236).

ОНИСИМ'ЮКІВ ОЛЕГА Присвійний прикметник до прізвища **Онисим'юк** та ім'я персонажа художнього твору. *На коні до ношеня коледу у свою табору мислив він узети Онисимюкового Олету тай Чекайла, навмисно таких, аби си було з чього в коледниках и посміети, бо й сміх мусів бути в коледі, хотівше, аби люде фалили коледників тай аби си вни їм удавали* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 71).

ОНИСИМ'ЮКОВІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Онисим'юк. *«Тай из нами, коледниками, дай Боже намногаліт, Иванку», – обзивалися оба коні, Чекайло тай Олета, Онисим'юкові сини, шо несли, аж угунаючіси, наповнені коледов бисаги на плечьох, такі верховаті, ек кичіри* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 84).

ОНИСІВ ГРУНЬ Назва груня. *Анна ж одягла кожух і побігла навпростець на Онисів грунь, де жила мама* (П. Федюк. Людина з того світу, 105).

ОНИСЬКО Ім'я персонажа художнього твору. *Довго чекати не довелось: не встигла допрясти починок, як до комірчини вломилися два пушкарі: писарів Онисько і багацький син Богдан Дзьобарчук* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 6).

ОНИЩУК Прізвище персонажа художнього твору. *Прійшов раз на гори й Онисщук – сусіда Довбушів* (В. Гжицький. Опришки, 62).

ОНИЩУК АНТІН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Колись у Зелений записував фольклор учитель Антін Онисщук* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 197).

ОНУФРАК Прізвище персонажа художнього твору. – *Ає... Шос на вас пани взлостилиси дуже. Знишиіти хтє. Майси на увазі, Оле. Вни вже поставили чертаки по долах, де є ніби пан футкий ци віт. Он у Спасі на Таборищі є чертак, у Зелениці Онуфрак віт поставив чертак на Фешковім городі, над водов* (Г. Хоткевич. Довбуш, 413).

ОНУФРАК ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Жінка Петра Онуфрака, потомна отого війта, що погнав на Довбуша волоську хоругов, твердо каза-*

ла, що вона іменно знає, що тут, у Яришці, є Довбушеві клажі (Г. Хоткевич. Довбуш, 456).

ОНУФРАК ШТЕФАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Були і з інших місцевостей. Так записався до опришків Штефан Онуфрак із Зеленої. Зелена належала старості коротницькому Цетнеру, що найбільше мав дібр у гуцульських сторонах* (Г. Хоткевич. Довбуш, 376).

ОНУФРАШКО Пестл. до **Онуфрїй**, ім'я персонажа художнього твору. *Лиш братик мій Онуфрашко, сизий мій, не обізветься між нами, не подивиться очима тими тихими та любими, не промовить речами своїми добірними: як спить, так спить собі на цвинтарі поуз батечка свого та ньеньки* (Ю. Федькович. Три як рідні брати, 318).

ОНУФРІЙВ СЕМЕН Присвійний прикметник до імені **Онуфрїй** та ім'я персонажа художнього твору. – *Іва, а ци ти умієши ще шос робити, а ци лиш на флоєрі грати, – кепкував Семен Онуфрїїв зі старого парубка Івана Решетівського* (П. Федюк. Людина з того світу, 99).

ОНУФРІЙ Ім'я персонажа художнього твору. *А Онуфрїй вів дарабу сам* (М. Яновський. Танець дараби, 44); *Лиш брат мій Онуфрїй сидить собі кінець стола, неначе то не мене відобрали* (Ю. Федькович. Побратим, 303); *Сподівалась десь близько вздріти або свого господаря Онуфрїя, бо пісня лилася з грубого, охриплого горла, або якогось чужого чоловіка, який бозна-як забренькав на причеремоське оболоння* (Р. Федорів. Жбан вина, 75); *Треба було малого Миколайчика випроводити таки в Сірук до вуйка Онуфрїя, бо ще не знати, як станеться* (М. Матіос. Нація, 73).

ОНУФРІЙКО Пестл. до **Онуфрїй**, ім'я персонажа художнього твору. – *Онуфрїйку, братчику, – став я його благати, – уповіж мені, соколику, що тото отєє такого подіялося!* (Ю. Федькович. Штефан Славич, 293).

ОНУФРІЙЧУК ЛЕСЬО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У Гершковім млині тепер порядкував чи не найбільший і найгаласливіший сільський ледар*

– *Лесьо Онуфрійчук, у котрого відколи світ та сонце, паркан коло хати був підпертий латками* (М. Магіос. Солодка Даруся, 120).

ОНУФРІЙЧУКОВА ДОКІЯ Присвійний прикметник до прізвища **Онуфрійчук** та ім'я персонажки художнього твору. *Продали та й загуляли, поки всього не прогуляли. Відав уже дуже круто мусить бути коло них, бо казала до Онуфрійчукової Докії, як та зустріла її на торговці: «Якби Михайло приїхав по мене, то поїхала би, а сама вертатися не буду»* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 111).

ОПРЕСА Варіантна назва гори Опреса в гірському масиві **Свидовець** неподалік селища Кобилецька Поляна Рахівського району Закарпатської області. *І з Себастьяном сталося щось подібне. Він знайшов собі Ялівець, вигаданий Францом. Його захопила лінгвістика. Топоніміка захопила його, а не просто він захопився її нуртами. Плеска, Опреса, Темпа, Апеска, Підпула, Себастьян. Шеса, Шешул, Менчул, Білин, Думень, Петрос, Себастьян* (Т. Прохасько. Непрості, 6).

ОПРИШКІВ Прізвисько персонажа художнього твору. – *А чи є дома Опришків? Чи не поїхав де?* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 201).

ОПРИШКІВСЬКИЙ Назва гори. – *Чи не доведеться й тобі зійти на Опришківський* (О. Кундзіч. Верховинець, 280).

ОПРИШКО Прізвисько персонажа художнього твору. *Та й Опришко теж не подібний до того легія, що з дівкою бачився: сорочка на ньому брудна, лице взялося щетиною, давно не стрижане волосся позлипалось у космаки, плечі схудли і згорбатіли, журба випала блиск з очей, рум'янок зі щік* (Р. Федорів. Опришкова криниця, 207).

ОПРИШОК Кличка коня. *Дунусів жеребець Опришок нервово пряв вухами коло Миколайчика, а мама Катерина – зодягнута, як до вінчання, <...> несла почерез обійстя дерев'яне відро – коновку – з водою* (М. Магіос. Нація, 72).

ОПРИШОК ЛУКИН Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Був у Карпатах легінь. Лукин Опришок. Ти ніколи не чув про Лукина?* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 36).

ОРДАН див. **ЙОРДАН**

ОРДАН (ОРДАН-ЦИГАН) ІЛАК Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Старий Ілак Ордан не був циганом* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 59); *Від давніх років завжди старий Ілак Ордан-Циган ходив із колядниками* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 127).

ОРИНА Ім'я персонажки художнього твору. – *Та пішов ти зі своєю Ориною і Стефою, я вже минулого разу дістав втик!* (М. Дзюба. Укриті небом, 148).

ОРИСЯ Ім'я персонажки художнього твору. *І не один опришок, клякнути серцем, бачив серед них своїх кривих. Стефан Кирилюк єдину сестру-білявчину Марічку з розпачливо заломленими над головою руками і божевільними очима, у розірваній сорочці – такою випустив її старий дідич з своїх покоїв... Олекса Головчук свою наречену Орисю, зняту з бантини батьківської стайні – без кровинки на лобі, з пасмугою сивини через непокриту по дівочому косу* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 335); *Погодившись у ціні за комірчину, Василь кинув у куток бесаги і повернувся за Орисею та Іванком* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 12).

ОРИШКА Варіантне ім'я до **Орися**, назва персонажки художнього твору. *Вже на плебанії почали непокоїтися, що так довго нема їмості. Стара пані казала Оришці піти пошукати, але та не фатигувалася йти далеко: стала на перелазі та й загукала, як на череві: – Ї-мо-стеч-ку, го-о-ов!* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 34).

ОРЛИХА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Орел, персонажки художнього твору. *А Орлиха (се би теща) / Така уже рада* (Ю. Федькович. Циганка, 159).

ОРЛІВЦІ Назва села. *От якби ви не лінувалися приїхати до наших Орлівців, то би-сьте добре попалися* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 199).

ОРЛЮК ВАСИЛИНА Прізвисько та ім'я персонажки художнього твору. *Тисяча кроків на схід... Це дуже багато для Василяни Орлюк* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 5).

ОРЛЮК ДАНИЛО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *І ще мати ду-*

мала, що її син крапелька в крапельку вдався у небіжчика, свого тата **Данила Орлюка**, вдався лише високою постаттю, колючими очима і важкими довбневими кулаками, а й успадкував по старому люту жалобу до землі (Р. Федорів. Тисяча кроків, 11).

ОРФЕНЮК Прізвище персонажа художнього твору. – **Орфенюк**, чи ти, Спузаре, / Вартувати мав би зараз? / Хлопці попросили дружню: / – Наодинці дуже скушно, / Можна обідом відразу?.. (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 50); *Сіли у корчмі. А Федьо – на під. / Той і в негурі вздирть: хто і куди. / Орфенюк, Баюрак, Корчмар Давид / запитально виходить. Довбуш: «Сиди»* (В. Герасим'юк. 1745 – петрівка, 14); – *Що мені з книжки? – бідкається жид. – Ціле село бере на книжку! Мені треба грошей, а не книжки! – і вже хотів забирати книжку, як Баюрак заслонив її перед жидом, поставив на неї свої величезні чорні руки. Орфенюк* добув возню із кресала тай підложив під книжку (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 39); – *Я Іван з гір. Відтогди, як згинув Довбуш перед Пречистою, а Орфенюк, їк упав уже сніг, й особливо, їк через дев'ять літ четвертований Баюрак, я взяв на себе то, що ніс Довбуш. Ци чули про Довбуша?* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 42).

ОРФЕНЮКОВА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Орфенюк**, персонажки художнього твору. *Спитав Лаврова й інших, де Олексик? Кажуть, що Гаитурак вимостив добре тарницю й поїхав уже давно. Аж тоді Олекса віддихнув легко. Раненого хлопця Олекса одправив до своєї сестри **Орфенюкової**, що жила у Ямній, поручаючи хворого її увазі* (Г. Хоткевич. Довбуш, 348).

ОРФЕНЮК ПАВЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Але вже й пора пізня, ватажку, – спробував переконати Довбуша обережний в походах і меткий у нападах **Павло Орфенюк**. – Зима на порозі* (Р. Федорів. Жбан вина, 121); *А крім цих трьох були ще Іван з Рахова – його дорадник і улюбленець, відважний, вродливий легінь; Василь Баюрак з Дори, у котрого поміщик забрав жінку, а він з помсти вбив пана, спалив його палац, а сам утік в опришки; був тут Дмитро Серичак з Загірського Ясеня – незамінний провідник під час походів у За-*

*карпатті, **Павло Орфенюк** з Ямної, старий Данило Пугач з Кут – безжалісний месник і каратель панів, і наймолодший з присутніх – Михайло Козак, що втік від панської неволі з України* (В. Гжицький. Опришки, 110); *Вранці ту картку **Павло Орфенюк** на Довбушів розказ виставив перед брамою у замку Калиновського* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 12); *Довбуш підійшов під хату з Василем Баюраком і **Павлом Орфенюком*** (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 128); *Навпроти приляк спиною до каменя **Павло Орфенюк*** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 60); *Найшлися хитруни, що заки інші переходили, понабивали підощви постолів цвяхами і стали переходити тоді, як слизь трохи присхла і стерлася. Це були **Павло Орфенюк** з Ямної, Юра з Голов, Жупник з Березова і Цюперак зі Жабя. Всі чотири перейшли. Вже мав Довбуш дев'ятьох, а ще бракувало трьох* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 31).

ОРФЕНЮК ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Пішло з дурниці. Присяжний громадський Янцьо Киесінський кликав старого **Федора Орфенюка** в куми, бо сподівався багацької крижми* (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 191).

ОРШАН Прізвище персонажа художнього твору. *Командували тут Пугач і **Оршан*** (В. Гжицький. Опришки, 44).

ОСВІЦІНСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. – *А отой старий, наш близький сусіда; він пишеться інакше, **Освіцінський** чи як там, а в селі всі називають його Мандриком. А його син Іван – то вам не треба ніякого цирулика, такий майстер зуби рвати. З усіх гір до нього йдуть, навіть сгомості приїздять* (І. Франко. Гуцульський король, т.22, 491).

ОСІК Назва гори у селі **Криворівня** Верховинського району Івано-Франківської області. *«Овва! пощо так далеко? – заперечив Семен Пістолетник. – Ліпше в Криворівні на **Осіці**»*. – *«А я гадаю, що на Жаб'ївській Слупейці»*, – *вкинув Гарасим Моцук* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 229).

ОСІЧНИЙ ДМИТРО Прізвище та ім'я українського поета, персонажа художнього твору. *«Де шум потоків і смерек» – це слова поета **Дмитра Осічного**, який прожив на*

Підгір'ї довге життя (С. Пушик. *Перо Золотого Птаха*, 11); *Після зборів ще побували у Дмитра Осічного* (М. Стельмах. *Над Черемошем*, 60).

ОСІШНЮКІВ ГРИЦЬКО Присвійний прикметник до прізвища Осішнюк та ім'я персонажа художнього твору. **Осішнюків Грицько** уповідав це тої неділі на толічці. Він тісарська дитина, відслужив своє; знає, що то баталія може (Марко Черемшина. *На боже*, т.1, 116).

ОСЛАВИ Давня назва села Білі Ослави в Надвірнянському районі Івано-Франківської області. – *Ає, ає... Він лиш пани та жиди пуджеє, а людем нічю не каже. А наше село ув Ослави прийшов та таку ек півхлопа скриню грошей взяв у пана. А витак ідут усі селом, він та й трицік хлопців, ек восько йке, та усе гроші обіруч меже челядь сіют, ає...* (Г. Хоткевич. *Довбуш*, 230); *Врешті не втерпів і запитав: – Здалека? – З Ослав! – відповідає Довбуш нехотя і дає газді пізнати, щоб відчепився від нього* (Г. Смольський. *Олекса Довбуш*, 25); *Четвертий день шукаю вас по горах, / В Ославах був, під Косовом, у Лючі...* (Ю. Шкрумеляк. *Довбушева слава*, 165); – *Шляхтичі Мушинський і Лентоцький із села Ослав пили з опришками круговий келих та це й постачали їм харчі та зброю* (А. Хлистова. *Олекса Довбуш*, 152).

ОСТАФІЙ Ім'я персонажа художнього твору. *Лиш глухий бадьо Остафій дивився ледоватими очима то на бадіків, то на челядь і намагався зміркувати, про що йде бесіда, але не міг відгадати* (Марко Черемшина. *Поменник*, т.1, 137).

ОСТАШУК Прізвище персонажа художнього твору. *Рішив побувати дома за всяку ціну. Зайде до Осташука – він сидить на узбіччі. Попросить дати знати жінці. Той такий, що не зрадить. Зрештою – буду бергтися* (Г. Хоткевич. *Довбуш*, 228).

ОСТРА Назва гори на півночі Румунії. – *А ше, браччіки, дві ріки з-під онного верха витікают... – То Лучина, верх. А річки тоти – Молдава й Сучава. Коло самої семигородської границі Довбуш знає верх Рареу, а обіч – Остру. Далі не бував... ще би подивитися на Семигородські гори... треба буде колись...* (Г. Хоткевич. *Довбуш*, 441).

ОСТРИЩАК Прізвище персонажа художнього твору. *Діти – його вороги, бреше старий Острищак* (М. Магіос. *Нація*, 28).

ОСТРОЖИНСЬКИЙ ЙОСИФ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Священик Волянський, у якого ночувала Леся Українка зі своїм супутником Квіткою, мав цікавого листа від жаб'євського, здається, священика Дзюбакевича до ясенівського пароха Йосифа Острожинського* (С. Пушик. *Карпатське літо*, 274).

ОСТРУК Прізвище персонажа художнього твору. – *Ми того літа ловили у Кашипрівцях: ви з Оструком тягали коропів, а я з Вахом – окуня і цуку* (В. Шкурган. *Син*, 56).

ОТИНІЯ Назва селища в Коломийському районі Івано-Франківської області. // у колом. [ГУЦУЛ:] <...> *Коломия, Отинія, Заболотів, Снятин, / Станіслав, Богородчани, Надвірна, Делятин* (Я. Ярош. *Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза*, 119); *Минули тоті часи, як опришки нападали на Болехів, на Сигот, на Богородчани, Отинію, бо тогди було одно, а тепер друге. Тепер по містох, каут, військo стоїт. Гет їк день, так ніч озброєне* (Г. Хоткевич. *Камінна душа*, 289).

ОТКАЛИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Откаль**, персонажки художнього твору. *Бідолошина Откалиха, несповна розуму...* (В. Сичевський. *Чаклунка Синього Виру*, 58).

ОТКАЛИХА ЮЛИНА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Откаль** та ім'я персонажки художнього твору. ... *Жила у Синегір'ї вдова – Юлина Откалиха... І був у неї єдиний син – Іванко* (В. Сичевський. *Чаклунка Синього Виру*, 41).

ОТКАЛЬ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Стала посеред двору, як те годилося, поклонилась у пояс молодим і вже хотіла було підійти до Івана Откаля, хотіла попросити, щоб пішов та привів Галю, але в цей час на ганок вийшов Мефодій Вербовий* (В. Сичевський. *Чаклунка Синього Виру*, 13).

ОХРІМ Ім'я персонажа художнього твору. – *Я тут, синку, – відгукнувся Охрім з ясел* (А. Хлистова. *Олекса Довбуш*, 20).

П

ПАВЛИК МИХАЙЛО Прізвище та ім'я українського письменника, публіциста, громадського і політичного діяча, персонажа художнього твору. *І тут же село Монастирське, де народився Михайло Павлик, якого вона так шанувала!* (С. Пушик. Карпатське літо, 239).

ПАВЛИЧУК ЮРА (ЮРКО) Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У той час, що прийшла Іванчикова Парасочка (моя мама) на світ, то особа Юриштан – Юри Павличука из Стебних – була майже на всі гори дуже голосна тай грізна, бо в йиго руках, тай устеріцкомого мандатора Гердлічки (чєха родом), було житє й смерть усіх гуцулів* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 144); *Юрко Павличук, або просто Юриштан, до пушкарства топив панам печі у Кутах* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 129).

ПАВЛИЧУК МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Місівчук лиш винувато кліпав очима. Якийсь... плохенький він собі був, тихонький, як вода у калюжі. В порівнянню з Павличчуком так і зовсім зникав, бо Михайло – ого!* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 113).

ПАВЛИЧУК ТИХОНЮК МИХАЙЛО Прізвище, сільське прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Бо то був собі Михайло Павличчук Тихонюк знов у тих же таки Стебнях* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 104).

ПАВЛІВ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ой вже раз кажу, – мовив Іван Павлів, – що дурні люде: мучити одно одного та лоточити, не досить вже нас їсть усяка погань...* (М. Павлик. Ребенщуківа Тетяна, 34).

ПАВЛІНКА Пестл. до Павліна, ім'я персонажки художнього твору. *Правда, трохи встидно найстаршої доньки Павлінки, що сама плаєє річну Паютьку* (М. Матіос. Нація, 8).

ПАВЛІНЧИН Присвійний прикметник до імені Павлінка. *А застала повну хату*

Павлінчиного плачу й дикий сухий блиск очей чотирьох менших синів, що мовчки мотали клубки основи на килими (М. Матіос. Нація, 14).

ПАВЛО Ім'я персонажа художнього твору. *А коли хто питав небораку, чи багато має дітей, відповідав з гіркою іронією: «Та де! Небагато! Тільки Кирильцьо і Йванцьо, Гаврильцьо і Семенцьо, Настунька і Марічка, і кривий Павло з Михаськом, Анниця і Маринця, Кася і Оріся... Та вже наче всі, але ні – ще трєє у вісї...»* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 331); *Павло, спритний і стриманий. Все у книжках сидів* (М. Яновський. Наймолодший, 23); *Почимчикував Олекса з племінником Павлом* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 233); *Спочатку я не здогадуюсь, звідки у цієї обшарпаної хати взялася гордість. Може, вона тішиться своєю білою сорочкою, може радіє новим причілком, який учора пошив Орлюччин син Павло, що живе у другій половині?* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 6); – *Який Робчук? – А цєс, Павло. А йди суда. Пан кличот* (Г. Хоткевич. Довбуш, 425).

ПАВЛОВИЙ ІВАН Присвійний прикметник до імені Павло та ім'я персонажа художнього твору. *От що я нагадав собі, як йшов єм дорогов із Семеном та Павловичем Іваном, бо я покинув Тетяну з мамов та й побіг наздогін ід Семенові, хоть як ми жаль було покидати єї* (М. Павлик. Ребенщуківа Тетяна, 33).

ПАВЛУСЕВИЧІВ ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до прізвища Павлусевич та ім'я персонажа художнього твору. *«Я там бувалий, – кау, – та й ту плиту знаю. Лиш вже тої плити нема. Тогди, – кау, – Василь Павлусевичів, таки наш есенівський, узєє тону плиту дес у долини»* (Г. Хоткевич. Довбуш, 172).

ПАВЛУШКА Прізвище персонажа художнього твору. – *Молоде, видів, ше було. Пани понастав'єли тут таких дворів, шо варт. Найбирший пан був оден – Павлушка си називав* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 246).

ПАВЛЮК НЕСТОР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Хлопці, та ви що? Всякий у вас знає Нестора Павлюка. Можу забожитися, на коліна стану перед вами. – Він у пориві уляк* (В. Бабій. Помста опришків, 7).

ПАВЛЮКОВА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Павлюк**, персонажки художнього твору. *Вони припали одна за одною під пан отцевим золотим Євангелієм і золотою ризою: напівсліпа сухонька Будячка, і Шиманська в пишнім кептаріку... руда Марєя й маленька, як дитина, Юрчиха, гонориста Шкріблячка й скупа на слово Шулемчучка, фудульна Процева, й добра, як хліб, Гасюкова, хитріша від лиса Параціна, й висока, як трепета, Павлюкова* (М. Матіос. Нація, 100).

ПАВУНКА Кличка корови. – *Бувай здорова, Павунко! Тебе я викохала з маленького телятка, обходила: не бануй за мнов любко!* (М. Павлик. Вихора, 168).

ПАВУН ПАВЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Я ще тогді парубчак був (уповідає, бувало, мій сусід), як служив я у нашого двірника – Павло Павун завявся* (Ю. Федькович. Жовнярка, 331).

ПАЗЮНЬКА Пестл. до **Параска**, ім'я персонажки художнього твору. – *Бигме! Теперечки у них триніром – клубом називаються. Він нібавки й хату виднесет у тій клуб. Пазюнька (моя менця) май уперед вступалася: «Лийшій й го – то мій чоловік». А тепер не докличеси, то й сама по тих клубах пропадає* (В. Шкурган. Майте на увазі, 178).

ПАЛАГНА Ім'я персонажки художнього твору. *А Глаш лютував дальше: – Або то по правді, що в моїй керниці води нема, відколи в школі викопали керницю? Сьогодні йде моя Палагна зачерати, а то сухо, ек на приділку. Міркуюте собі, люди!..* (Марко Черемшина. Хіба даруймо воду!, т.1, 61); *Баба Палагна вгадувала кожне дідове бажання* (М. Яновський. Гірське серце, 66); *Дивувався з того, що тільки дехто з них кликав дівчину так, як козакові сама назвалась – Світозарю, а решта – Палагнуою або просто Срібнарчучкою* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1,

206); *За якусь годину город був уже зораний і сусіда Палагна прибігла просити, аби виорали і її ниву під лісом* (П. Федюк. Збуй, 79); *Його Палагна була з багацького роду, фудульна, здорова дівка, з грубим голосом й властою шиєю* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 204); *Палагна надійшла до церкви* (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 535); *Спершу Марія слухала недовіжливо, навіть кинула: «Видно, корови в них не такі», – потім зацікавилась, гукнула жінок: – Палагно, ти чуєш? Ану скажи Ілені, най їде сюди... Нічого, ми ще скажемо голові, най наше віддають* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 122); *У сінях виразно чує голос Палайди, Палайдихи і Палагни* (М. Стельмах. Над Черемошем, 32).

ПАЛАГНОЧКА Пестл. до **Палагна**, ім'я персонажки художнього твору. *Вона наче крізь сон почула: – Як спали, Палагночко, душко? На язичі в неї вертілась відповідь: «Гаразд, як ви?»* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 211).

ПАЛАЖКА Пестл. до **Палагна**, ім'я персонажки художнього твору. *Тобі що, Степане, Палажка сниться?* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 176).

ПАЛАДЮКІВ Присвійний прикметник до прізвища Паладюк. – *Цего, що напроти Паладюкового груня? – Того самого!* (Марко Черемшина. На Купала, на Івана, т.1, 229).

ПАЛАЙДА Прізвище персонажа художнього твору. *Позаду них ховалися, горбилися за деревами і тинами Палайда, Наремба і Верига* (М. Стельмах. Над Черемошем, 121).

ПАЛАЙДИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Палайда**, персонажки художнього твору. – *Катеринко, – взявшись у боки, солодко обізвалася з долини темнолиця, пишнотіла Палайдиха, – а хто ж тобі корову пожене на гори, коли ти піднімешся вгору по науку?* (М. Стельмах. Над Черемошем, 27).

ПАЛЕНИЦЯ Назва гори в селі **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *На північно-західнім схилі гори Палениці б'є джерело-головище, з якого починається неспокійна оця річка* (С. Пушик. Карпатське літо, 249).

ПАЛЕНЮКОВА МАРУСЬКА Присвійний прикметник до прізвища Паленюк та ім'я персонажки художнього твору. *Це Міця, Маруська Паленюкова, рве голос криком* (М. Матіос. Нація, 93).

ПАЛЕНЮЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Паленюк, персонажки художнього твору. *Єк прийшла Паленючка в понедівнок рано шити до Костюка вінок, то Костюк вистрілив тричі з пістолети на добрийдень вінкови* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 218).

ПАЛЕНЮЧКА МІЦЯ Назва дружини за прізвищем чоловіка Паленюк та ім'я персонажки художнього твору. *Фрозина потепер чує, як кричить Міця Паленючка не своїми голосами з подвір'я: «А огірки? Огірки з бочки нащо перевертає, убійники?! Працю криваву нащо нищите?!»* (М. Матіос. Нація, 93).

ПАЛИНЮКІВ ФЕДЬКО Присвійний прикметник до прізвища Палинюк та ім'я персонажа художнього твору. *Хоть був тої неділі в церкві й Палинюків Федько, то «тот», зчез би, так ним обертав у церкві, шо він й ни в тот бік був тай нічо й ни видів, єк його Марічка куражисто жертувала очима з Иванчіком* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 308).

ПАЛИНЮКОВА ВАСИЛИХА Присвійний прикметник до прізвища Палинюк та назва дружини за іменем чоловіка **Василь**, персонажки художнього твору. *Костюк запросив синові шити вінок Палинюкову Василиху, бо та жінка здавну у тім куті найліпше знала шити вінки* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 218).

ПАЛИНЮКОВА ФЕДИХА Присвійний прикметник до прізвища Палинюк та назва дружини за іменем чоловіка **Федь**, персонажки художнього твору. *Його очі сперлиси на Марічці, Палинюкові Федисі* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 308).

ПАЛІЄВИЙ Субстантивований присвійний прикметник до прізвища **Паліїв**. *Увечері пішли до стаї. Подивився Олекса на того Палієвого. Нічого, хлопець звинний, сміливий. Трохи хитруватий, може, та то вже так...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 221).

ПАЛІЇ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Паліїв**. *Семненівський Петро, худий, високий чоловік, з просивим волосєм понад плечя та кучеревим вихровато вусом, таки добре вже підмогоричений солодков горівков, аж облизувавси, так си смачно фалив про тото, єк то тогід на Светий вечер його н'єного біда водила у тот час, єк він си вертав из тайнов вечерев вид Паліїв* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 69).

ПАЛІЇВ Прізвище персонажа художнього твору. *Ясенівці, як Срібнарчук, Паліїв, Дрислюк, підтримували цей зв'язок, і Данилюк кожного разу знав, де більш-менш можна шукати Довбуша* (Г. Хоткевич. Довбуш, 295).

ПАЛІЇВ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Олекса впився очима. Поприв'язувані до коней опришки... Он Жолоб теліпається і його приятель Твердюк – не багато наопришували... Он Срібнарчук, весь покривавлений – видимо, сильно боровся. Он Паліїв Василь, один з кращих хлопців...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 363).

ПАЛІЇВ МИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *А Паліїв Митро, що з Пістиня, – не вгавав Рахівський* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 199).

ПАЛІЇВСКА КИЧІРА Назва гори в селі **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *Одного дня на стрілецьві зистрітивси він нинадієно око в око з Шкиндев тай Довгим так, шо вже си ни мали єк виминути, мусіли прийти до чола, бо на Паліївській Кичірі Иванчік совма на ні вийшов долини довстріту їм* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 205).

ПАЛІЇВСКИЙ СЕМЕН Присвійний прикметник до прізвища **Паліїв** та ім'я персонажа художнього твору. *У діда таки зараз по розлученю зачєли робити отави, а я з Семеном Паліївским пас кози та цапи* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 54).

ПАЛІЇВ СТЕПАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Отой Степан Паліїв з Рівні ще-ще і, дасть бог, з усім гамузом наш буде* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 157).

ПАЛІШИН ІВАН Присвійний прикметник до Паліша та ім'я персонажа художнього твору. *Василь Тришуків перескочив ворітця до Івана Палішиного* (Д. Харов'юк. Ліцитація, ч.1, 539).

ПАЛІЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Довбуш став випитувати людей про нього тай довідався, що то ледар і злодій на ціле село тай не знати з чого живе, бо в роботі ще його не бачили. Щоб упевнитися в тому, що люди говорили, взяв на бік Палія і вийшов з ним на двір* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 47); *І тепер, заводячи фігілі з Палієм, не звертала на мене найменшої уваги* (Г. Хоткевич. У корчмі, 418); *Крім Пугача, прийшли з Довбушем ще й Палій, Мир та Крига* (В. Гжицький. Опришки, 25); *Тепер же – скоріше на ріку, аби не пропустити дарабу вуйка Палія* (М. Яновський. Коли йдуть сплави, 5).

ПАЛІЙКО Пестл. до Палій, прізвище персонажа художнього твору. *А третій хтось зробив підозрілий якийсь звук, а Палійко, весь освітлений від здержуваного сміху, ледве промовляє: – Єк горобці. На льоту* (Г. Хоткевич. У корчмі, 419).

ПАЛІЙЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Вівчар Микола Драгирук, стоячи з опришком Палійчуком на ватрі коло касарні, довідався від свого брата, який служить у дворі за наймита, що жінка Юрини, Настуня, його зраджує* (В. Гжицький. Опришки, 51); *І втретє затрембітала трембіта про смерть в самотній хаті на високій кичері: другого дня по бійці помер старий Палійчук* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 184); *Палійчук витяг із бесагів калач і простягає його Маріці, але сам не пускає з рук, тримаючи на пальці* (Г. Хоткевич. У корчмі, 417); *– Скільки братчиків від нас пішло! – журився ватаг. – Андрій Лаврів, Іван Рахівський, Джамиджуки, Палійчук, Цюперяк, Квітчук – усі відважні хлопці. Так, ніби живі шматки вирвали з тіла. І щемлять, ой, як щемлять ці рани!* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 172).

ПАЛІЙЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Палійчук.

Там можна побачитись було з далеким родом, що осівся по околишніх селлах, та й траплялась нагода оддячить Гутенюкам за смерть Василеву та за ту кров, що не раз чюрила з Палійчуків (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 182).

ПАЛІЙЧУКІВ МИХАЙЛО Присвійний прикметник до прізвища Палійчук та ім'я персонажа художнього твору. *В Космачі шуміло вже про Довбуша, як в улію; багатьох ходило навмисне в Косів, розпитувати, інші аж до Коломиї ходили тай всі вертали, як пчолу з поля, що назбирали багато меду і воску. Найбільше знав розповідати про нього Палійчуків Михайло, молодий і цікавий легінь, якому ще й вус добре не засіявся під носом* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 74).

ПАЛІЙЧУК ІЛЛЯ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Це знову нагадало Миколі Сенчуку прогалину в його виступі: так він і не критикував свого друга за сад, бо й без цього розтермосаний Ілля Палійчук вертівся в президії, начеб його посадили на старого їжачка* (М. Стельмах. Над Черемошем, 13).

ПАЛІЙЧУК МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Біля Миколи сидів Іван, що був поки за секретаря у Миколи і кривими, ламаними буквами записував прізвища і суму авансу. – Пиши, Йва: Микола Палійчук і Петро Петрійчук одна пила, форшую двадцять банок* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 104).

ПАЛЮГА Прізвище персонажа художнього твору. *Лисий, в окулярах дідок, лісничий на прізвище Палюга, довго протираючи окуляри, дивився на подану йому записку, ніби не міг розібрати написаного* (М. Яновський. Гірське серце, 89).

«ПАНА БИТИ» Назва гри, розваги. *Тут у моді «Гусак», «Колода», «Пана бити», «Кордик» – веселі ігри* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 54).

ПАНКЕВИЧІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Панькевич. – <...> *Я ж його знаю – і його, і оцих всіх Панкевичів, Гірчаків, Пашковських* (С. Скляренко. Карпати. т.1, 84).

ПАНКЕВИЧІВСКИЙ Відносний прикметник до прізвища **Панкевич**. *Костівська нивістка, Іванчіка Костюкового жінка, Єлена, так само походила з нималого роду – Панкевичівського* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 212).

ПАНКЕВИЧ ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Уно було зроблене тай скликане позадь таздівского стану тай затеку так, ек то си годило йго зробити на Костівський рід тай богацтво, бо Костюк був перший тазда на всі Голови, а третій богач з реду у Річкової парафії, бо першим богачем був Петро Панкевич, а другим Декеца Жолобівський* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 211).

ПАНТЕЛА Прізвище персонажа художнього твору. *Стояв двір Пантели чужаком осторонь, обкутаний з усіх боків моторошно густим садом – не то гордовитий, не то потаємний, ніби для відьомських шабашів призначений, лише крізь листя пробивалася до неба гостра шпичка колодяного журавля і маячила на видноколі, мов шибениця* (Р. Іванчук. Дім на горі, 3).

ПАНТЕЛИ Назва християнського свята, що вшановує пам'ять великомученика і цілителя Пантелеймона, яке відзначається 9 серпня. *То було в літі, на Пантели* (М. Павлик. Ребенчукова Тетяна, 28).

ПАНТЕЛИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Пантела**, персонажки художнього твору. *Таже Пантелиха, відий, ни мертвец, а ни устаєт* (О. Манчук. Храм, 59).

ПАНТЕЛОВЕ Присвійний прикметник до прізвища **Пантела**. *Мабуть, сюди, на гору, що лисо випнулася обіч села, не долинав одвічний шум далекого бору, змішаний з невгомним плюскотом річки, – було завжди тут тихо, як у замкненій церкві; мабуть, розлогі крони яблунь, що обступили Пантелове обійстя, накриваючи гіллям й дахи будівель, не прострілював ніколи сонячний промінь – завжди тут було сутіношно* (Р. Іванчук. Дім на горі, 3).

ПАНЧИШИН ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Об'євивси*

був Іван Панчишин, підобрав собі шістьох хлопців, до них волохів двох, здавси на намову жида-орендара з Саджавки і пішов – ци не дурний? – на Коломию (Г. Хоткевич. Довбуш, 104).

ПАНЧУК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Поважно позасідали навколо ватри та розказують новини: про смерть Івана Панчука, що з туги за братом переставився, про нові весілля, проте, як Настуня Іванчукова, переступаючи вориння, викрутила собі ногу* (Р. Єндик. Чорногорські шуми, 125).

ПАНЬКО Варіантне ім'я до Пантелеймон, назва персонажа художнього твору. *Панько! Грабківського попа Агапія Дудки син* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 294).

ПАНЬКОВИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Паньків. – *У нас Досійчуки є, Мокрицькі, Коржі, Панькови, Бідники, Воробці, Колопенні, Кобильники... Усекі, проше пана, є – лише Воротилів у нас як село селом не бувало* (Г. Хоткевич. Довбуш, 312).

ПАПП ДЬЮЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Придивившись до родичів, я зрозумів, що під хламидою грішника ховається старий Дьюла Папп, нетитулований Владика Карпат і Бескидів, найбагатший землевласник і фабрикант на всій долині Тиси* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 372).

ПАПУЦА Прізвище персонажа художнього твору. *Снідаючи, Довбуш розказував про новини, почуті на долах у Папуці і Дзвінки* (В. Гжицький. Опришки, 61).

ПАРАНЬКА Пестл. до **Параня**, ім'я персонажки художнього твору. – *Гуляй, Паранько, гуляй, поки годна, та дивися, аби твоєму Гнатові терпець не урвався!* (М. Дзюба. Укриті небом, 39).

ПАРАНЯ Варіантне ім'я до **Параска**, назва персонажки художнього твору. – *Ая, там є кому уриватися, її Гнат онде стух, як біб на сьомий рік. Параня його сама в який кут захоче, в такий зажене* (М. Дзюба. Укриті небом, 39); *Здогад шарпнув серце баби Парані, але дід так зловісно дивив-*

ся... (В. Шкурган. Чоботи, 228); – *Маєте ви ту стрічку, яку вам дала Параня.* – Маю (У. Самчук. Гори говорять, 112).

ПАРАСКА Ім'я персонажки художнього твору. *А потім я знайшов твою Параску, / Що вірно жде тебе з маленьким сином...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 163); *Бачила у ній сестер своїх – Олену, Марію, Параску, Василю* (М. Яновський. Косиці на писанках, 90); *Відколи Тимофій прийшов на ґрунт Параски, то лиш один голий раз прийшлося йому нарікати на стежку. Тоді, як золотник ймив був його в попереці від того, що підоймав на трачці сирий дубовий ковбок, і він хотів умирати. Тоді провадила його Параска до сповіді у церковцю за третій звір* (Марко Черемшина. Більмо, т.1, 95); *Всяке нове вино, горілку, воду пробував, а як сподобалося – купував і жінці Парасці, аби вона оцінила, що з'явилося в світі з напоїв* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 171); *Газди злобні. Попадися їм тепер ота Параска – побили би камінням. Дивна ненависть двох полів...* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 78); *Даруся пам'ятає, як ще геть зовсім малою, ще до того, як дізналася смак конфет, вони з сусідським Славком крутили пальцем коло чола, коли вулицею йшла дурна Параска, і вони, дітваки, собі думали, що вона на правду була дурною, бо так усі в селі казали* (М. Матіос. Солодка Даруся, 20); *Найкраще знає по тім, що ледве скінчать їсти – зараз лягають і ремигають спокійно, доки не прийде Параска доїти* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 359); *Наступав. Параска схопилась з лави, забилась в кут* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 49); *Не тільки тета оплакувала вуйка Владзя. Повідомили Марію, що її чоловік Петро згинув у бою. У громадському уряді залишено також повідомлення для Параски з Тернішор, що її Михайло не живе* (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 19); – *То я такий страшний? Помучені посідали і відпочивають.* – *Страшний, не страшний, гадали, що то якийсь опришок. Там на ґруні я перша вгледіла і в грудях серце затремтіло. Боялася за Параску, бо нічого при собі такого не маю* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 16); – *Файно співають сумної, Ильку?* – *зволожила голос Михлючка.*

– *Файно.* – *То так, єкби про тебе, сарако... – Ай Пару', не муч й'го сегодне. Дивиси: він уже хоче плакати...* (В. Шкурган. Кілько цього світа, 163).

ПАРАСКА-ПОППЕЯ Ім'я персонажки художнього твору. *Там було кубло Параски-Поппеї* – *улюблениці старого дідица* (Б. Загорулько. Чорногора. кн.2, 201).

ПАРАСОЧКА, ПАРАСОЧЬКА Пестл. до **Параска**, ім'я персонажки художнього твору. – *Миром. Дужі, Парасочко?* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 361); *На Іванчікову доньку Парасочку били старости зувезде* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 143); *Тетяну занесли з Пістені, а як наближувалися д Ребенцуковим хатам, то вона зачала ся метати і кричати, що аби єї зараз поставили хоть насеред дороги, а не несли додому (це вже розказувала мені шепелява Парасочка, Тетянина сестра)* (М. Павлик. Ребенцукова Тетяна, 43); *Йй, дайти ми поки, Парасочько* (О. Манчук. Великдень, 73).

ПАРАСОЧЬКА див. **ПАРАСОЧКА**

ПАРАСЯ Зменш.-пестл. до **Параска**, ім'я персонажки художнього твору. *А вона не може ні одного лиха відвернути, не може сина біля себе залишити, бо в хаті переднівок цілий рік, бо, крім Олекси, на біду і муку в неї знайшлися ще Іван та Парася, а старий Довбуш – муж Василь – аж здуплавів на панських роботах* (Р. Федорів. Жбан вина, 31).

ПАРАЩИН Присвійний прикметник до імені **Параска**. *Тут є той ліжчик, що його і Іван призначив на деревище собі, як смерть прийде з косою, тут є і Паращин ліжчик* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 195).

ПАРАЩИНА Назва дружини за прізвищем чоловіка Паращин, персонажки художнього твору. *Вони припали одна за одною під пан отцевим золотим Євангелієм і золотою ризою: напівсліпа сухонька Будячка, і Шиманська в пишнім кептаріку... руда Марєя й маленька, як дитина, Юрчика, гонориста Шкріблячка й скупа на слово Шулемчучка, фудульна Процева, й добра, як хліб, Гасюкова, хитріша від лиса Паращина, й висока, як трепета, Павлюкова* (М. Матіос. Нація, 100).

ПАРАЩЮЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Паращук, персонажки художнього твору. *Берутси за таких розумних, що то уже пари їм нігде нема, а ек прийде-си шо до чього, то ні один ни знає, ек вугля видгасити або ружу спалити, а примовести, то хіба 'го наша **Паращючка** вівчила* (О. Манчук. Дохторе, 68).

ПАРУНЬКА Пестл. до **Параня**, ім'я персонажки художнього твору. – *«Я, **Парунько** моя найдорожча, відколи ми з тобов ту працю терпіли і «літали» д'хати у снах, так цей світ люб'ю <...>»* (В. Шкурган. Переказ, 117).

ПАРШЕК Прізвище персонажа художнього твору. *Одної днини **Паршєк** з Минделиком, косивські купці, цілу Божу днину намучили діда, гулічі в него воли, але він однако ни давси їм обтуманити* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 55).

ПАСЕЄВИЧ НИКИФОР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *<...> і тоді у реєстрових книгах митників з'являлися такі записи: «...прибув для продажу солі священник містечка Косів **Никифор Пасєєвич** з двома компаньйонами, при них 77 челядників», або: «... пройшла батова коломиїців з Березова Юрко і Андрій Томачиви, при них 25 челядників». Або: «...проїздили два жителі Ключева і 53 челядники»* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 10).

ПАСЕМКІВ МИТРО Сільське прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. – *Ти називаєшся Дмитро Олійник, га? – Аєк, **Митро Пасемків** з осіка, пишєси Олійник* (Марко Черемшина. Лік, т.1, 76).

ПАСЕМКОВА ВАСИЛИНА Присвійний прикметник до прізвиська **Пасемків** та ім'я персонажки художнього твору. – *Та й ше не вірют, – докінчував один з-поміж бадіків. – Вчєра **Василина Пасемкова** йшла до міста, а перед містом стоїт вєрта та й каже: гов! Показує вона паипорт від віта, а вєрта тим не контетна* (Марко Черемшина. Поменник, т.1, 137).

ПАСІЧНА Назва села в Надвірнянському районі Івано-Франківської області. *А ше два ревуни – на річці Бухтовець у селі Май-*

*дані та на Ростоці в селі **Пасічній**, поблизу Надвірної* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161); *За день поминув у долині Микуличин, Зелєну, **Пасічну** і на ніч зупинився на незнайомій полонині* (В. Гжицький. Опришки, 175); *Це був молодий ще парубок. Від переляку він не міг говорити. Потім оправився і розповів. Звуть його Андрій, порекло Пилип'як, родом із **Пасічної**, а служив у Трибушанах на Угорщині* (Г. Хоткевич. Довбуш, 406).

ПАСЛАВСЬКА Прізвище персонажки художнього твору. *Про щось натякав **Паславський**, високої дівчині з білим обличчям і жвавими великими очима* (М. Яновський. Що за білою стіною, 286).

ПАТИНТАРЕВІ Присвійний прикметник до прізвища Патинтар. *А зреитов, то й так уже було по опивночі й я знав, шо нічїста сила вже стратила свою міць, тимунь йшов я бізівно, навіть наперед біг, кочєючіси з **Патинтарєвими** хлопчіками у мнєских зимах* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 69).

ПАТРОЛИЩЕ Назва гори неподалік села Зелєне Верховинського району Івано-Франківської області. ***Патролище** – місце нечїсте, то тут, то там австрійська поліція чатувала на опришків, коли вони переходили з Чорногори на Голови* (С. Пушик. Карпатське літо, 255).

ПАЦИКІВ Назва села у Тисменицькому районі Івано-Франківської області. *Але більшість сказаного Франциском збереглося саме завдяки Себастьянові. Якраз від нього Нєпрості записали ті найвідоміші речєнєня, які потім були відтворєні на рїзних предметах гігантського обїднього сервізу порцєлянової фабрики у **Пацикові*** (Т. Прохасько. Нєпрості, 34).

ПАШКОВСЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Пашковський. – *<...> Я ж його знаю – і його, і оцих всїх Панкевичів, Гірчаків, **Пашковських*** (С. Скляренко. Карпати. т.1, 84).

ПАШУЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Пашук, персонажки художнього твору. – *І **Пашучка**, і Гафтунечка, і Максимова Єлена, і всі інші: давай гроші або*

кажи бодай, що заробив (А. Крушельницький. Рубають ліс, 322).

ПАЮТКА Зменш.-пестл. до **Параска**, ім'я персонажки художнього твору. *Правда, трохи встидно найстаршої доньки Павлинки, що сама плекає річну Паютку* (М. Матіос. Нація, 8).

ПЕДЕРІЙ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Іван Педерій... Вчитель із Скелястого* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 316).

ПЕДЛІШКО Кличка собаки. *За мною у всіх Педлешко у хату, а за ним увійшов дідо Иванчик* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 12).

ПЕЖІМАК ГАВРИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Веди їх на середину!* – крикнув професор. – *Як ти ся звеш?* – питає одного. – *Гаврило Пежімак!* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 71).

ПЕКУН Ім'я царя пекла, персонажа української міфології та художнього твору. *А другі, то аж си присегали оперед Иванчіком, ек він їм ни вірив, шо таки на свої власні очі виділи в тім вітроломі високо в хмарах над земнею убраного в усім черленим убраню, в черленим кумпаці на голові, здоровезного, зарослого, отек жид, чорнов довгов бородов найстаршого чорногірського градового царя, проклетого Пекуну, шо сидів у вогненій тарниці на вороним кони, убраним у шо найгримкійші дзвинки тай їхаючі так буйно, шо аж вид копит буйного коня искрами сипало, ек вид чорногірської вогненої змії, ніс, ніби половик курку, у своїх вогнених пазурях наперед себе маленьку дитинку, Олексієву душу просто в одзеро Нисамовите в Данциши, де, куючі град, вічно чьорти данцуют* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 432); *«Ха-ха-ха-ха! – підленько захихотав невидимий Пекун. – Моє взяло... Не полюбить тебе Дмитро...»* (М. Яновський. Косиці на писанках, 92).

ПЕЛЕЛЕНЧУКОВА Присвійний прикметник до прізвища Пеленчук. – *Поглянь, любчику, які паристі Марко і Явдошка. Правда?* – мала на увазі Кочерганюка і Пеле-

ленчукову дівку, що щиро зазірала легеневі в очі. – Ади, він як готур, а вона – як готурочка (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 58).

ПЕЛЕХ Прізвище персонажа художнього твору. – *А наш пан отаман слюб брав з оцев молодичков. Та я був за попа, а Пелех за дека, а Куділь за паламаря, Макогін дружбов, решта госкі* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 184); *Синиці-верхи, де опришок Дмитро Марусяк скарав якогось Пелеха, вабили до себе людський зір* (С. Пушик. Карпатське літо, 249).

ПЕЛЬЦЬ ГЕРШКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Шинкар Гершко Пельць тримав цілу ватагу, яка діставала для нього цей товар* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 90).

ПЕНТЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Се був якийсь новичко із ватаги Головача, зовсім молоде хлоп'я, років, може, 15–16. Він кріпився, старався мужньо переносити біль, але слези помимо його волі текли з очей: – Ск ти си називаєш? – питав Олекса. – Пентюк Іван...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 347).

ПЕНЬКІВКА Назва присілка в селі **Старі Кути** Косівського району Івано-Франківської області. *Може, твоя тінь смерекова – темна й монаша – / Ходить уже по Пеньківці, по мокрих травах, / Слухає, як глухо гунають яблука в землю, / Подібно, як наше серце гунає в ребра* (Віра Вовк. Трени для Миколи, 347).

ПЕРЕГІНСЬК див. **ПЕРЕГІНСЬКЕ**

ПЕРЕГІНСЬК див. **ПЕРЕГІНСЬКЕ**

ПЕРЕГІНСЬКЕ, ПЕРЕГІНСЬК, ПЕРЕГІНСЬК Назва селища в Рожнятівському районі Івано-Франківської області. *Ясінь – у глибоких горах на угорській границі, а Перегінське де? Сама подорож туди густо заселеними околицями вже була небезпечною, але молодий ватажко, видимо, не знав небезпек і нікого й нічого не боявся* (Г. Хоткевич. Довбуш, 228); *Між ними вічний неспокій, ізза якого терпіли найбільше люди Підгородчан і Перегінська тай тих сіл, якими переходили ватаги з бовівками, шо брали участь в бійках* (Г. Смольський.

Олекса Довбуш, 48); *Не було вже Федора Бизора – це три роки тому схопили смоляки коло **Перегінська*** (Л. Качковський. Довбушева пісня, 9).

ПЕРЕГІНСЬКІ Відносний прикметник до назви селища **Перегінськ**. *І Довбуш зобачив високе чоло ватажка опришків, що мали стійбище в **Перегінських** лісах Федора Бизара* (Р. Федорів. Жбан вина, 125).

ПЕРЕГІНЦІ Назва села. *Лунко стріляв пуга – але то лише для параду, бо якби хто обмовився, що Юра коня вдарив, мав би гріх великий: кожний у **Перегінцях** знає, що Юра коней не б'є* (Р. Іванчук. Юра Фірман, 93).

ПЕРЕДЕРІЙ Прізвище персонажа художнього твору. *А посеред двору лементувала дружина колгоспного бригадира **Передерія** – Ірина, та якось так по-дурному, що встидно було дивитися* (М. Матіос. Солодка Даруся, 49).

ПЕРЕМИШЛЯНСЬКІ ГОРИ Назва гір неподалік міста **Турка** Львівської області. *Сп'янілий від удачі в Богородчанах Олекса, а ще й бачачи, яка ватага зібралась під його барточку, за вечерею, коли опришки випили, а потім стали вихвалитися, ї собі не витримав і заявив, що веде своє військо на Турку, в **Перемішлянські гори*** (Л. Качковський. Довбушева пісня, 11).

ПЕРЕРІСЛЬ, ПЕРЕРОСЛЬ Назва села в Надвірнянському районі Івано-Франківської області. *А людський тупіт наростає: це бігли платні берладники, котрі, полакомившись на золоту кістку, обіцяну шляхтою Галицької землі, вистежили ватагу Довбуша і тепер навперейми спішили до села **Перерісль** під Надвірною, де стояв зі смоляцькою ровтою комендант Станіславської фортеці полковник Пшелуцький* (Р. Федорів. Жбан вина, 157); – *У **Перерослі** смоляків, як мух. А в Маняву, Надвірну й Бабче напхалося стільки, що пальцем ніде ткнути* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 225); *Поки Пшелуцький отямився, Довбуш зі своїми опришками нагло-зухвало, мов осінній вітер з Чорногори, погнав у **Переросль**, де тримав полковник постій зі своїм військом* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 13).

ПЕРЕРОСЛЬ див. **ПЕРЕРІСЛЬ**

ПЕРЕСМИК Назва дороги неподалік селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *Плаї **Пересмик**, Кострище, де то сто тисяч татарів згинуло й досі кости їх з землі витикаються* (У. Самчук. Гори горають, 9).

ПЕРЕХРЕСНЕ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. – *Вере неоднаково, як зуть, – відповів і пішов. Пішов почерез верхи. Та чи з Голів він, чи з **Перехресного**, чи може з Красноїлі – Бог його знає. Ось і все, що хотіла вам розказати. Але на дворі якісь голоси чути, може, зараз матимемо нові звідомлення* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 231); *Там десь було село **Замогора**, а далі Голови, Красноїлля, **Перехресне** і Довгополе над Білими Черемошем, а вона гнала вздовж Чорного* (С. Пушик. Карпатське літо, 247); *Як опришки зійшлися у **Перехреснім** у одного газди, різали там цапів, баранів, юшки варили* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 464).

ПЕРКАЛАБ, ПЕРКАЛАБА 1. Назва урочища у верхів'ї гір на межі Верховинського району Івано-Франківської області та Путильського району Чернівецької області. *Убрався у своє лудинє, та чимно розпроцивси з челедев. Челедь виїшла мене виріджети, а Марічка, та найкраца, відвела мене аж до воріт. Та не кажіт того мої таздини, бо мавбисми від неї. Не йшов я д'хаті, а пішовсми на Гриневу та у **Перкалаб*** (Р. Яримович. Розповідь цугаря, 52); *Тільки він не міг зробити зі мною всього кола, отже мав вертати з **Перкалабу*** (Г. Хоткевич. Блуд, 447); *Він зодяг кептарик і вишивану сорочку, бачив себе то лісорубом у нетрях **Перекалаби**, то плотогоном у гірських зливах на Ворітцях, Яловичорі, Шипинецькому чи Біскові <...>* (Р. Андріяшик. Сторонець, 120); – *Мамо, а шо це таке **Перкалаба**? Де це таке? – Далеко. – А де гей? – На кінці світу, крайня точка. Де тігтьо добраніч каже* (Л.-П. Стринадюк. У нас, гуцулів, 68).

2. Назва річки в **Румунії** та в Україні на межі Верховинського району Івано-Франківської області та Путильського району Чернівецької області. *Коли там десь, на Бел-*

тагулі, на Шибенім озері, на **Перкалабі**, за світами десь підіймають клявзу, – Манашка зі своєю Сурою студять холодиці, печуть хліби, готовлять усяку гуцульську снідь, бо будуть керманичі сьогодні (Г. Хоткевич. У корчмі, 412).

ПЕРКАЛАБА див. **ПЕРКАЛАБ**

ПЕРЦОВИЧЕВА ГАННУСЯ Присвійний прикметник до прізвища Перцович та ім'я персонажки художнього твору. *Про те, що Ганнуся Перцовичева прийде сьогодні зі своїм женихом, вже знали всі Кутичі* (П. Федюк. Давайте заспіваємо, 46).

ПЕРЦОВИЧІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Перцович. *Коротше – всім та й щось треба було, і все мусило бути тільки в Перцовичів, бо ніде в жодній базі району того не дістанеш* (П. Федюк. Давайте заспіваємо, 47).

ПЕТИЛЯК Прізвище персонажа художнього твору. *Лихий «побійцьо» жив у Космачі, а добрий – Петиліак – у Снідавці* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 82).

ПЕТИЛЯК ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Бо чому ж не знайшовся Цундра у Ворохті, коли капітан Грабовський зі снайперської гвинтівки цілився у двадцятирічного Юру Петиліака* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 50).

ПЕТРА Назва християнського свята на честь апостолів Петра і Павла, яке відзначається 12 липня. *Було це минулого літа. Перед Петром* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 101); *Довбуш платить йому за дорогу і каже йти до яблонівського пана тай сповістити йому отсі слова: «Посилає тебе Олекса Довбуш і заповідає, що прийде до пана в саме полудне на Петра в гості. Нехай пан прилагодить, що треба, щоб як слід прийняти гостей»...* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 45); *«Іва! віьми з череса сопилочку та заграй легонької!» сказав Юфим. «Єк сми похарчювали то й підскочемо в хаті у газдика. Бо єк не поданцюю те й не вівкну, то трісну з жєлю за своєв небогов тей за гіточьками. Бо колисми її вигів? – коли цулував свої гіти?.. Ше єк на Петра Варє!»* (І. Березовський. Худан, 13); *О Петрі* минуло ми дваїт і п'єт років (О. Дучимінська. Казка

гірської річки, 61); [ПАНІ:] *Хоч від Пєтра і до Дмітра / Кожна дівка дуже хитра* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 166); *Як хочете красно перехрамувати храм, конечно виберітьєся в Дідушкову Річку на Петра* (Р. Єндик. Пояс чеснотливости, 193); *Якраз від Петра вона не мала на собі празникових днів і тому вже трохи вважала коло роботи* (М. Матіос. Нація, 7).

ПЕТРАШІ Назва села в Путильському районі Чернівецької області. *А в п'ятницю кликали в Петраші на весілля молодого збирати до шлюбу* (М. Матіос. Солодка Даруся, 43); *З-поміж садів видко побої пишині – сусідне село Петраші, а по галицькїм боці – Білобереза і далі – Бервінкова* (Марко Черемшина. До Сокільського Федьков[ича]. т.2, 207).

ПЕТРАЩУК РОМАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Дорогою, біля воза, навантаженого молодими липами, поважно прямує Роман Петращук* (М. Стельмах. Над Черемошем, 140).

ПЕТРЕНЧУК ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А потім приступив до Миколи Петро Петренчук з бляшаною кватиркою в руках, підморгував хитро бровами і говорив: – Та абисмо, Мико, були та були та аби в щисливий чыс... Передав кватиру Миколі, а він вихилив її за одним махом...* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 107).

ПЕТРИК Пестл. до Петро, ім'я персонажа художнього твору. *Молодий вівчар Петрик устав зі свого осла на і підсунув його гостеві* (В. Гжицький. Опришки, 181); *Що ж, щасті тобі, Боже, Петрику!* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 317); // у колом. *Ні, не була ніколи такою веселою – бо: / За тобою, мій Петрику, / Серце умліває, / Ти так файно поцілуєш, / Другий так не знає...* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Ви чули, як співає Говерла?, 226).

ПЕТРИКІВ ІВАН Присвійний прикметник до прізвища Петрик та ім'я персонажа художнього твору. *Бо видиш, Іван Петриків, не проти п'ятнички святої будь казано, якось п'яний говорив, як у дурному розумі* (М. Матіос. Нація, 235).

ПЕТРИНЧУК Прізвище персонажа художнього твору. – *А керона вже найшли? – Керона. Є їх багато. І Петринчук пхається, і Якибюк, і Зеленчук. Ого, го... скільки їх є. Тільки путящих мало* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 93).

ПЕТРИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Петро**, персонажки художнього твору. *Петриха* раптом урвала, нібито вона не хоче більше говорити, але дивилась на Параску таким поглядом, що ловив силоміць людину й кричав: *Питай, питай тільки* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 44); *П'ятого року по шлюбі молода інвалідка Петриха стала юшитися, як львиця* (Марко Черемшина. Інвалідка, т.1, 259); *Слуг тримав собі більше як двадцять; а стара Петриха, бувало, присягається, що хіба лиш в ордан водичі п'є, бо вона, знаєте, в скоромну днину лиш молоко, а в пісний день лиш мід солоденький попивала, а коли хотіла вина, то пішла у земник та й наточила собі, якого хотіла, бо стояло воно в неї бочками – і угорське, і волоське, і усіяке, а меди аж позацвітали були* (Ю. Федькович. Штефан Славич, 281); *Янцьо Шупалишин сидить підвятий хустков та куніміє, а п'яна Петриха все підходить єго, аби купив горівки...* (М. Павлик. Ребенчукова Тетяна, 36).

ПЕТРИШИН СЛАВКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А на других фірах на дорозі вже плаче спакована жінка Славка Петришиного з дїтьми і све-крухою, і Дзьодзева газдиня з дїтьми схлипує* (М. Матіос. Солодка Даруся, 124).

ПЕТРИШКА Пестл. до **Петриха**, назва дружини за іменем чоловіка **Петро**, персонажки художнього твору. – *А то ви, Петришко-душко?* (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 159).

ПЕТРИШКО Прізвище персонажа художнього твору. *З Кут вийшов кіньми Петришко додому і зараз таки прийшов до Юри, в якого вже застав свого побратима Івана* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 39).

ПЕТРІВКА Назва одного із чотирьох багатоденних постів церковного року, який починається з понеділка, через тиждень після Трійці, і завершується 12 липня. *Мало не до*

самого ранку (скільки тої ночі в Петрівку) гола Даруся лежала поверх теплої хустки, розстеленої Іваном на ковдру... (М. Матіос. Солодка Даруся, 65); *І щоразу / у Петрівку / входитимеш, / як у студену воду, / аби / втопити / прощення* (В. Шкурган. Як у роботі надірвеш ще одну жилу..., 19); – *У нас тут ружного може си надивити. Зрання світло, чисто, файно – а з полудне їк ударит плова з громами. Єк пілле дощ... Вімоцит гет настухів і худобу. А перед... у саму Петрівку крупа надала, а витак зима. Ає... Таки зима йшла* (Г. Хоткевич. Довбуш, 149); // *у колом. Пошептали молодичі щось поміж собою і заспівали: Чи так у вас, єк і у нас – мороз у Петрівку? / Заморозив легіничок під коужухом дівку* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 59).

ПЕТРІЙ Прізвище персонажа художнього твору. – *Отот Петрій, шо я го вчив у Криворівні, полюбляв ставати на службу зимов; лиш панів усе вибирав. Та й раз був наймив си ід єкомусь багатиреві, переслужив зиму, перезнав, шо пан багатий, та їк весна, – євив си ід нему з усіма своїми побратимами: «А видиш тепер, хто я є? Давай лиш гроші!...»* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 262).

ПЕТРІЙЧУК ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Біля Миколи сидів Іван, що був поки за секретаря у Миколи і кривими, ламаними буквами записував прізвища і суму авансу. – Пиши, Йва: Микола Палійчук і Петро Петрійчук одна пила, форшую двадцять банок* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 104).

ПЕТРО¹ Ім'я персонажа художнього твору. *Газда випитав його звідкіля, як називається, а Довбуш сказав, що він зі села Ілинець і називається Петро. Крім того назвав тата, маму, отамана і пана іменами, які сам повидумував. Говорив так певно і гладко, що газді навіть на думку не прийшло сумніватися в те* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 32); *Дав по шматкові молодшим за себе смаглявому Степанові і хворобливому на вигляд Михайлові, що сиділи обабіч нього, потім русьвочубому Петрові, а не пригорілий кусник простягнув юному Василькові, котрий при з'яві грізного господаря схопив-*

ся на ноги і тепер боязко поглядав на нього (Б. Загорулько. Черногора. кн.2, 14); *Мала з ним Катерина дванадцятєро дітей, але живими зосталися лише троє: Юрко, 1892 року народження, Семен – народився через два роки після Юрка, а ще через два – Петро* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 167); **Петро** стояв при передній кермі, я вхопився за задню (І. Франко. Терен у носі. т.21, 379); – *Як аби вас кликали на вибори до громадської ради – ви на високі; але треба, щоб до ради поставили і Петра, і Івана, і Грицька, і всіх – цілу громаду* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 327).

ПЕТРО² Назва дзвона. *В ту ж мить, ніби підтверджуючи його думку, ударив на дзвіниці «Іван», йому відповів «Петро», і полилась над містом густа басовита мідь* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 215).

ПЕТРОВАН Прізвище персонажа художнього твору. – *Та дивиси, бо й Петрован у наш садок забігає, а нас не має видіти ніхто!* (В. Шкурган. Солодкі яблука, 79).

ПЕТРОС, ПЕТРОС Назва гори неподалік селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *Але не ходили швидкі поїзди на долину, не підіймалися туристи з провідниками. Федора на Петрос і Говерлу, стояв порожній будинок туристів над Чорною Тисою в Ясінях...* (С. Скляренко. Карпати. т.1, 216); *Відтак Микулка називав інші верхи. Гутин-Томнатик, Петрос, Туркул, Пожижевська, Менчул, Хом'як. Далека чорногірська країна величаво розгорталася перед очима козака – до глибокої збентеженості душі загадкова, непізнана, недосяжна* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 36); *Звідси відкривалися верхи Близниці і Говерли, Петроса і Магури, а внизу жовтіли осінніми спаленими травами колгоспні полонини: Нижня, Підлясча, Сідловина* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 39); *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Черногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Ззаду були Ротила, Біла*

Кобила і Лисина Космацька (Т. Прохасько. Непрості, 40); // образн. *А з глибини гір і темних лісів / Шле вітання красуні Говерлі / легінь Піп Іван... / А юнак Петрос, відважно, як матрос, / На море гуцульських лісів дивиться в / даль...* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гуцульщина, 64); // образн. *«Як тебе звати, вершино? Я – Петрос»* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 7); // образн. *Тільки Говерля, Петрос і Мунчел, піднісиши гордо свої широкі чола, дерли шпичцями волохаті лаби на иматки і кидали їх поза себе* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 12); // образн. *Шпили Говерли, Петроса, Близниці, Величного, як храм, Туркула, могутнього Попа-Івана гордо знялись у височінь, сягнули хмар, продерли їх слив'яну масу й виглядають далекого дорогого гостя – величне світило землі* (У. Самчук. Гори говорять, 123).

ПЕТРУНСКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Петрунек. – *Ади у Петрунсків дитина зайшла у сніги тої зими, уже замерзала, уже була, ек нежива, розтирали горівков на ходу в машині, в шпиталь привезли студене, ек кочен – думали, шо по-всєму...* (В. Шкурган. Син, 51).

ПЕТРУНСЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Петрунек, персонажки художнього твору. – *Петрунечка волосі на собі рвала, бо не діздріла...* (В. Шкурган. Син, 51).

ПЕТРУНЬКО Пестл. до **Петро**, ім'я персонажа художнього твору. *Я на Петрунька записав хату, ек той ші до школи ходив. Витак Петрунько пишов у армію, а видти привіз собі молдаванку. Привіз, але ші наразі так, на обзорини. Йой, я так збуривси: раз не хотів, аби Петрунько з нев жеживси* (В. Шкурган. Майте на увазі, 178).

ПЕТРУНЯ Ім'я персонажки художнього твору. *А як котра з них прийде, то наша сваха Петруня добре знає, хто ту справу любить, то най не свариться з ними, але тако якось легонько най з хати покаже дорогу* (М. Матіос. Нація, 242); *Правда, нічого неможливого тут нема. Хіба мало було таких випадків, що пані любили хлопів? Он як у тій пісні співається, що «вельможная пані Петруня кохала»...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 69).

ПЕТРУСЬКО Зменш.-пестл. до **Петро**, ім'я персонажа художнього твору. *Збігленьт і вмерлих у Юр'яни було багато: Ілько, Марічка, Васютка, Іванко, Петрусько, Дмитрик, Танасій, Василько, Штефко, Філіп, Анничка й Докійка* (М. Матіос. Нація, 7).

ПЕТРУШ Назва присілка села **Яворів** Косівського району Івано-Франківської області. *22 липня не дуже рано фішер викотився на шлях і Яворовим попри Токарню, Петруші, Безумку їхав усе вище й вище у гори* (С. Пушик. Карпатське літо, 244).

ПЕТРЮК Прізвище персонажа художнього твору. *І що мали робити бідні жінки? Ади, цей Петрюк, що коло кузні живе, ви думаєте Петрюків син? Скапеніський Дідушенко, запалася би йому могила, який був поганий та скільки людей вибив* (М. Матіос. Солодка Даруся, 170).

ПЕТРЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Петрюк**. *Ходить Фрозина, зігнута вдвоє, то перед сільрадою, то перед конторою, куди викликають одне за одним Слижуків, Петрюків, Тораків, Гулеїв – десять фамілій нарахували за раз...* (М. Матіос. Нація, 91).

ПЕТРЮКІВ Присвійний прикметник до прізвища **Петрюк**. *І що мали робити бідні жінки? Ади, цей Петрюк, що коло кузні живе, ви думаєте Петрюків син? Скапеніський Дідушенко, запалася би йому могила, який був поганий та скільки людей вибив* (М. Матіос. Солодка Даруся, 170).

ПЕТРЮКІВ ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до прізвища **Петрюк** та ім'я персонажа художнього твору. – *Ади, маєте пам'ятати, братчики, як нам віддячився Василь Петрюків* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 198).

ПЕТЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Марта вийшла довідатися. Прийшла, каже, що то Петюк Іван і хоче бачити доконче ксьондза самого* (Г. Хоткевич. Довбуш, 253).

ПЕЧЕНІГА Назва річки в межах Коломийського району Івано-Франківської області. *Що ж, можливо, бо українська мова*

належить до індослов'янської сім'ї мов, і, можливо, перші поселенці тут були так давно, що нам навіть важко собі уявити, бо село має дуже зручне географічне положення: з одного боку долини, а з другого – стрімкі гори, які розводить річка Лючка, ще її називають Сопівка або Печеніга (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 125).

ПЕЧЕНІЖИН Назва селища міського типу в Коломийському районі Івано-Франківської області. *Довбуші обнадіяно глянули туди, де над зеленими острівцями оседків кучерявилися голубі димки. – Печеніжнин – роздумливо мовив чоловік* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 11); *Він таки говорив правду. Коли тут було так глухо, то в сигналах Чорногори, де є багато таких місць, що там ніколи не ступала нога людська, очевидно, було цілком не так, як то уявляли собі хлопці в Печеніжнині* (Г. Хоткевич. Довбуш, 117); *Дев'ятого дня, після проводів зеленого Юрія, якраз перед полуденком, коли газдині попідтирали небесну баню витими синіми стовпами диму, на вулицях гуцульського села Печеніжнина появилася кавалькада вершників* (Р. Федорів. Жбан вина, 18); *Один із дослідників карпатського опришківства, радянський учений Володимир Грабовецький народився у тому ж Печеніжнині, що й Олекса Довбуш* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 121); – *Оле, – ватаг посмутнілий, – / Приріхтуйсь на завтра / Та скорнейси поскоріше / На якусь годину – / Не близенько Печеніжнин...* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 11); *Скоро тільки потахла за горами вечірня зоря, Худан з товариством вільною ходою на кониках спустився з Рокити доли лугами попри села Рунгури і Печеніжнин аж у Сопівські ліси. Доночували і другий день днювали серед ліса на прогаліні* (І. Березовський. Худан, 43); *Старий Максим подумав, взяв вулик з ватри, приложив до люльки, накнув тричі, глянув на зоряне небо і розказував далі: ...Недалеко Печеніжнина, в селі Марківці, жив тому двісті літ дуже бідний чоловік* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 5); *Та коли хто з вас у Печеніжнині буде, скажіть Довбушисі, що-сте її сина Олексу бачили...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 86); ...

Якраз на Юрія вертали з першої вдалої виправи – недалеко **Печеніжина** (Л. Качковський. Довбушева пісня, 26).

ПЕЧЕНІЖИНСЬКИЙ КЛЮЧ Назва адміністративного об'єднання кількох сіл із центром у **Печеніжині** у XV-XVII ст. *Лютий був той пан у Печеніжинському ключі – Йосиф Тишковський* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 54).

ПЕЧЕНІЖИНСЬКИЙ ПОВІТ Назва адміністративно-територіальної одиниці у складі Австро-Угорщини, Західноукраїнської Народної Республіки і Польської Республіки. *Адміністративно Рунгури належали до Печеніжинського повіту* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 125).

ПЕЧЕНІЗЬКА ПОЛОНИНА Назва полонини неподалік селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *Ми не знаємо, де саме й коли з'являться наші люди. Верховина велика – де Верецький, а де Яблунецький перевали! Треба їх ждати на всіх полонинах, і у вас – на Печенізькій, – здається, так вона зветься? – І Печенізька, і Драгобрат, і Шумеска...* (С. Скляренко. Карпати. т.2, 17).

ПЕЧЕНІЩУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Зовсім не страшно було ходити з Василем Печеніщукком, який з таким захопленням приміряв до себе офіцерські погони* (М. Яновський. Що за білою стіною, 290).

ПЕЧЕРУК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ну-у... Та не лиш так знаю, а ші й знакомий ближче. Колис я з Дмитром Печеруком літував у полонині. Давненько то було, гай-гай, – підняв брови Штефан* (В. Шкурган. До серця, та не в пазуху, 198).

ПЕЧЕРУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Печерук**. – *Слава богу! Він у нас ніби не б'атер, але ви так запитали, тий ми вас гейби не знаємо або не впізнаємо. – Я з Соколівки. На нас кажуть Печеруки... А ім'є моє – Юстина* (В. Шкурган. До серця, та не в пазуху, 198).

ПЕЧИЩЕ Назва присілка в селі **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Фран-

ківської області. *Тоді село не селом виглядало – лише розкидані то на узбережжі ріки, то по захмарних верхах присілки: Печище, Буковець, Тепличний, Варатин, Лисниці, Млинський* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 224).

ПЕШТ Назва міста в **Угорщині**, яке стало частиною сучасного міста **Будапешт**. *Проданові ж родичі писали ще до Пешту, що всі дома здорові, і йому здавалося, що все Підгір'є всміхається до него, радувалося з його повороту, і сам він, здіймаючи чаколіцу, казав «слава Йсу!» цілком незнайомим людям, а близько своєї хати, на Москалівці, з радості привітався й поцілувався з сусідом, з котрим, відколи вже «прийшов до розуму», не заговорив бувало й не смів заговорити ані слова* (М. Павлик. Вихора, 228).

ПЕТРОС див. **ПЕТРОС**

ПИВНЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *З його відома капітан косівської залози якийсь пан Муральт знайшов кандидата на шпигуна – Івана Пивнюка з Рабинця* (С. Пушик. Карпатське літо, 274).

ПИЛИПКО Пестл. до Пилип, ім'я персонажа художнього твору. *А їк меш класти, примовей: «Так наді мнов аби Пилипко пролітав, їк цес мотиль усі дороги пролітав»* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 73).

ПИЛИП'ЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Пилип'юк**. *У тиждень до війни, 15 червня сорок першого, за одну ніч вивезли всіх Штефуряків, Богданів і Пилип'юків* (М. Матіос. Нація, 91).

ПИЛИП'ЮК МИХАСЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А чоловіка, з яким бесіду точила, кликали Михасем Пилип'юком* (Р. Федорів. Карби, 118).

ПИЛИП'ЮК ОЛЕКСА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *А-йи, а-йи! Не як, лиш так, що Олекса Пилип'юк. Мусить так, що він умер. Мошків годованець* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош. т. 21, 440).

ПИЛИП'ЯК АНДРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Упав поранений Мельник, упав мертвим опришок Рах-*

ників з Будищ, дістав рану Орфенюк, загинув Іван з Валені, потрапив у полон на очах товаришів **Андрій Пилип'як** (В. Гжицький. Опришки, 150).

ПИНТА див. **ПИНТЯ**

ПИНТЯ, ПИНТА Прізвище ватажка загону опришків, персонажа художнього твору. *Ади, і Пинтя був, і Пискливий* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 33); *Давні опришки, ті, либонь, ще з Пискливим і Пинтею* панів колошкали, пригинали легіневі голову до слупа, закладали в розчахнену деревину кінець молодецької чуприни, висмикали барду з розколони, і вона міцно затискала чуб, рви – не вирвеш (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 70); *Дивувався сам собі й цього світання: чому досі не впала на нього судьба його попередників? Через ката і палю так рано-пораненьку відійшли Дранка, Винник, Гліба, Пискливий, Пинтя, Варцаба, Головчук... Тільки Петро Сабат утік зі станіславівського криміналу. І більше його не вловили... А мені ось стільки, скільки мав Олекса, коли впав* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 52); *Опришок Пинтя, який розбив хустський замок, дуже нагадує своїм почерком Довбуша* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 127); *Розповідь, в журу повитий: / – Не один опришок / Поплатився головою, / Краю нещасливий, / Тежко були за тобою / Пинтя і Пискливий* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 27); *Перейшли ріку, попали на Дідушкову Річку. Тут жив дуже великий багач гуцул Дідушка. Казали про нього, що він ходив іще на грабунки із Пинтою й Пискливим. Можливо, що була то правда, бо звідки би інакше стати таким багачем?* (Г. Хоткевич. Довбуш, 355); // образн. *Сім літ панам худобу й вівці нас, / Та потім сам з отаманом Пинтою / Ловив панів, впивавсь їх кровю злою...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 64).

ПИРКУШКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Пиркуш, персонажки художнього твору. *Одну любаску, Пиркушку, то мав уставичну, ек, бувало, сміючіси про ню казав: «Вна в мене є й назавсіди, й напролюде»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 273).

ПИРТОНТОНКО ГАВРИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *«Це вони, одержимі мурахи, обліпили тоді згорьоване тіло Гаврила Пиртонтонка, вони проникали під шкіру і бавилися кобланки, маленькі лукаві шибеники, вони щосили тупотіли безліччю вередливих ніжок, вони чимдуж бігли тунелями сонних артерій до худого істеричного серця, і там, еники-беніки їли вареники, вибирали лічилкою того, хто має, закривши очі, метрономити до десяти...»* (І. Андрусак. Реставрація снігу (повість-метафора), 148).

ПИСАНА КРИНИЦЯ Назва гори, в якій є геологічна пам'ятка природи – печера, розташована в Сколівському районі Львівської області між селами Волосянка і Верхня Рожанка. **Писана криниця** – гора на Львівщині (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 189).

ПИСАНИЙ КАМІНЬ Назва геологічної пам'ятки природи – групи скель біля села **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *А правду вона колись бачила на Писаному камені під товщею вигорілого моху...напис...* (М. Матіос. Нація, 103); *В посліди купить ще голосну фляюру і грає-виграє бувало, йдучи горі додому дорогою напраці: через Тюдів, Рожен, Білоберезку, Писаний Камінь, Ясеново, Криворівню та так аж на Жаб'є* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 549); *Зойкнуло самотнє Сокільське і протяжним свистом попрохало помочі в Писаного Каменя, в Лелькова і в Скупови* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 11); *3 Чьорногори ступив раз на Скупову, другий раз на Синиці, третій раз на Писаний Камінь, четвертий раз на Сокільський. А п'ятий раз уже ступив ногов у Кутах серед ринку* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 128); *На Чорногорі – мов ропа солонна, / На Шпиці – гостра, на Синиці – сонна, / А біля Писаного Каменя – щипка, / До неї зразу кожен привика* (В. Зубар. На косовиці, 17); *Під Чорногоров є три білі кринички, від середньої йде срібний ланц навкруг Чорногори аж до Писаного каменя, а там ростуть ясени, від середнього сім кроків вліво – копай та й викопаш* (П. Фе-

дюк. Штабар, 35); *Повний збір призначений був на Писанім Камені, а звідти уся банда мала скорим маршем, верхами дістатися до Косова і вдарити несподівано. А потім, по грабунку, чимборше передатися на Волощину й щезнути там в Буковинських горах* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 285); *Праворуч і ліворуч нього тікають опришки і простують в ліс. Як поліно захоплене струєю води, побіг Довбуш з ними на Сокільський, а далі потоками, лісами тай опинився на Писанім Камені. Щойно там відітхнув* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 28); *Смереки мов завмерли з витягнутими в синяву темними гілляками, а ген-ген високо над Ігровцем і Писаним Каменем на самих чубках посідали вже зірки і кліпаючи ясними дитячими очима, поглядають униз на гуцульські загороди, на царинки і посміхаються раді, коли побачили себе у блискучому зеркалі Черемошевого плеса...* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 86); *Сонічко-писанко, / Гори тризубаті, / Борє-колисанко / В зорянім багатті, / Каменю Писаний, / Скрипко Черемошу! / – Тугу неописану / Збавити не можу* (Віра Вовк. Гуцулка, 70); // образн. *Вони наближались до Віпчинки і гора Ігрець показала свою лису голову, а зліва ховався від них Писаний Камінь* (С. Пушик. Карпатське літо, 244); // образн. *Вони щедріші сонця і скупіші криги; німі, як Писаний Камінь – могила велетів-королів і водночас аж гудуть життям мовби гігантський вуллі бджолами; вони дикі, як та сила, що здибила їх горами, і залюднені людськими турботами, політі потом і кров'ю – отакими були ясенівські землі* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 223).

ПИСАРЧУКОВІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Писарчук. *Моя баба з роду Писарчуків з Слободи Рунгурської переказують, що її прадід був писарем і брав участь у Полтавській битві* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 125).

ПИСКАВЕЦЬ Назва кутка в селі Рунгури Коломийського району Івано-Франківської області. *Рано спалили і наш куток Пискавець* (П. Федюк. Леон Поп'юк, 128).

ПІСКЛЕЙ Прізвисько персонажа художнього твору. *І ось одного разу в таку яму впав селянин Писклей* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 156).

ПІСКЛИВИЙ Прізвисько ватажка загону опришків, персонажа художнього твору. *Ади, і Пинтя був, і Пискливий* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 33); *А згодом нас водив на них Пискливий* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 64); *Давні опришки, ті, либонь, ще з Пискливим і Пинтею панів колошкали, пригинали легіневі голову до слупа, закладали в розчахнену деревину кінець молодецької чуприни, висмикали барду з розколини, і вона міцно затискала чуб, рви – не вирвеш* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 70); *Дивувався сам собі й цього світання: чому досі не впа-ла на нього судьба його попередників? Через ката і палю так рано-пораненьку відійшли Дранка, Винник, Гліба, Пискливий, Пинтя, Варцаба, Головчук... Тільки Петро Сабат утік зі станіславівського криміналу. І більше його не вловили... А мені ось стільки, скільки мав Олекса, коли впав* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 52); *Розповість, в журу повітий: / – Не один опришок / Поплатився головою, / Краю нещасливий, / Тежко були за тобою / Пинтя і Пискливий* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 27); *Серед густого ліса на прогаліні зійшлися опришки. Довбуш шукав між ними Дідушка, але за ним слід пропав. Опришки збилися в купу колом. В середині сиділи два ватажки, Жолоб і Пискливий* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 28); *Часто, бувало, як підін'є, розохотиться, то звертає сам розмову на опришків – і тому Олекса ще в дитинячих літах знав, хто такі були Пискливий і Пинтя* (Г. Хоткевич. Довбуш, 99).

ПІСКЛИВИЙ ІВАН Прізвисько та ім'я ватажка загону опришків, персонажа художнього твору. – *Иди, іди, синку. Кому ж, як не тобі, підняти топір Івана Пискливого?* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 20).

ПІСТИНЬ див. ПІСТИНЬ

ПІСУЛЬСЬКИЙ Прізвисько персонажа художнього твору. *Сам Пискульський у білому плаці, вибрєндився, мов на свято* (М. Яновський. Легенда про грому бартку, 101).

ПИЦЮКОВІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Пицюк. – *Йой, герою великий! Тобі мало Стасюків, Піччукових, Станюкових, Пицюкових, Гаврищуків, священика і нарешті Повішеників* (М. Дзюба. Укриті небом, 153).

ПИШНАВА Кличка корови. – *Ні, Пишнаву не дам під хомут – молоко пропаде. – Іди, запрягай корову!* – Рубич так крикнув на жінку, що та вискочила з хати (П. Федюк. Збуй, 78).

ПІВДЕННИЙ БУГ Назва річки на південному заході України. *Жайворонок привітав чумаків за Південним Бугом...* (Б. Загорюлько. Чорногора, кн.1, 4).

ПІВКАЛО Прізвище персонажа художнього твору. *Весільна ровта швидко впилилася перед Грицевими хатами, згриміли пістолята на усіх углах, дзеленькнули всі вікна, висипали з хати, закричали «Ві-в-ат!» музики підоймили так високо, що трохи не луснули струни, а сироті Півкалові коло кларнета трохи очі не вилзли* (М. Павлик. Вихора, 181).

ПІВЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Йому приказували, що то кріс переходив з роду в рід шє від старого довгопільського ватамана Півчука* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 271).

ПІГУЛЯК Прізвище персонажа художнього твору. *Їли ми, правда, пструги від п. Пігуляка, але ті чомусь не були такі добрі* (С. Пушик. Карпатське літо, 265).

ПІДБЕРЕЖНИЦЯ Назва кутка в Жаб'є. *І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать Крива, Волова, Одзирноватий, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ПІДБУКОВЕЦЬ Назва гори в селі Яворів Косівського району Івано-Франківської області. *Темне, заматеріле вікове бескеття, поросле подекуди чепірнатим чагарником, подекуди тонкими, ніби покарлюченими судомою берісками, а ще й гора Підбуковець*

підносили його серед дрімучої смерекової пуці над сонячним світом (Б. Загорюлько. Чорногора, кн.1, 37).

ПІДГІР'Є див. ПІДГІР'Я

ПІДГІРНИЙ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І раптом затерп від здогадки – він вчух у тому витті голос рідного кума Василя Підгірного* (П. Федюк. Присуд, 19).

ПІДГІР'Я, ПІДГІР'Є Назва місцевості, краю, розташованого між Дністром і Карпатами. *А тут іще таке все цікаве. Поки йшли своїми околицями, то відбирали тільки вражіння новизни. Коли ж вступили до гірської околиці – до почуття новизни приєдналося й очарування. Як-не-як вирости хлопці на Підгір'ю, справжніх гір не бачили – і за Косовом, коли починалися гірські пейзажі, хлопці притихли* (Г. Хоткевич. Довбуш, 117); [БУРЯ:] *З вашого доручення, друже командире, ми з другом Чайкою відвідали деякі села нашого Підгір'я. Ну, і децю довідалися про ситуацію Поділля, зайнятого вже советськими військами* (І. Боднарчук. Над Черемошем, 37); *Смерть призупинилась на Підгір'ї, але мантії не підбирала, щоб швидше добігти до полонинської хижі, Смерть запримітила Сарну, ту саму, яку колись Опришко вихопив із вовчої паці* (Р. Федорів. Опришкова криниця, 216); *Так думкою переходив од села до села і в синьому мороці ночі бачив усе Підгір'я, не на карті, а живе, з дорогами і стежками навпростець, із селами і лісами, де він ходив, бував, заробітчанив...* (О. Кундзіч. Верховинець, 262); *І мимоволі, так раптово, / Згадали осінь на Підгір'ю, / Березок золоту полову / І над верхами сірий вирій* (В. Атаманюк. Минуло літо, 87); *Коли я з гір, із рідного Підгір'я / Забутим сином вбогого села / У світ ішов, з високого сузір'я / Мене в дорогу зіронька вела* (М. Марфієвич. Зірка, 10); *На віддалі по-новому стало перед Череповською село на Підгір'ї* (М. Яновський. Шкільна фотографія, 253); *«Де шум потоків і смерек» – це слова поета Дмитра Осічного, який прожив на Підгір'ї довге життя* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 11); // образн. *Вставаймо вранці і*

на схід рушаймо, / **Підгір'я**, Прут, Дністер крутий підпалим, / А там, дасть бог, нам пощастить пробитись / На Україну, до ножів свячених, / Усе ж одно, де бити шляхту кляту (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 159); // образн. До тебе, моя Верховино, / Зелене **Підгір'я** моє, / Я їх посилаю щоднини, / Як сумно на серці стає (Д. Загул. Далеко від рідного краю, 608); // образн. І буду вам співати, що **Підгір'я** діє, / Як тамки сонце світить, як там місяць гріє, / Як тамки раз бувало, як колись там буде; / І буду вам співати, як живуть там люде, / Як там флоріяра грає, як трембіта тужить, / Як тамся щастє, доля, слава, радість дружить (Ю. Федькович. До руського боярства, 39); // образн. Проданові ж родичі писали ще до Пешту, що всі дома здорові, і йому здавалося, що все **Підгір'я** всміхається до него, радувалося з його повороту, і сам він, здіймаючи чакоміцу, казав «слава Йсу!» цілком незнайомим людям, а близько своєї хати, на Москалівці, з радості привітався й поцілувався з сусідом, з котрим, відколи вже «прийшов до розуму», не заговорив бувало й не смів заговорити ані слова (М. Павлик. Вихора, 228).

ПІДГОРОДЧАНИ Назва колишнього села в Богородчанському районі Івано-Франківській області. Не встів Довбуш вийти за село, як прийшли до нього люди аж із **Підгородчан**. Руки цілюють і мало на вколішках не просять його: Ходи з нами і вирятуї нас із біди-лиха! (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 48).

ПІДГОРЯНИ Назва колишнього села, яке стало частиною міста **Мукачєво** Закарпатської області. З бокової вулиці від села **Підгоряни** до монастиря тяглася довга процесія з хрестами і корогвами (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 180).

ПІДЗАМЧЕ Назва місцевості Шевченківського району **Львова**, обмежена вулицями Замарстинівська, Богдана Хмельницького та Липинського. То видно їхня матка мені на зло розбуджує бджіл на **Підзамчі** і вони розроюють цвіт... (П. Федюк. Цей цвіт на початку Зеленої, 110).

ПІДЗАХАРИЧ див. **ПІДЗАХАРИЧІ**

ПІДЗАХАРИЧІ, ПІДЗАХАРИЧ Назва села в Путильському районі Чернівецької області. З **Підзахаричів** і міліціанта забрали, і його жінку, й любаску (М. Матіос. Нація, 97); – А шо? От ек у мене раз була, браччики, любаска з **Підзахарича**. Так я ті скау, браччику... (Г. Хоткевич. Камінна душа, 178); Веду оком у другий бік, а там сонечко на хрест сідає. – То церква у **Підзахарчу**, – каже (Марко Черемшина. Марічку головка болить, т.1, 283).

ПІДКАРПАТТЯ Назва місцевості на північ від **Карпат**. Погідне небо глибоке й зоряне, тільки на півночі застигла така важка й нерухома хмара, наче всі вітри давно вже забули її тут на **Підкарпатті** і не хочуть до неї повертатися (О. Кундзіч. Верховинець, 232).

ПІДКРИНТА Назва полонини неподалік села **Красник** Верховинського району Івано-Франківської області. Отут, між Черемошами, є полонини **Плай**, **Кринта**, **Підкринта**, **Топільча**, **Зміянка**, **Скупова**, **Угорський**, **Лудова**, **Озерний**, **Плаїк**, **Стефулець**, **Тарниця**, **Присліп**, **Копилаш**, **Старий**, **Дуконя**, **Мокринець**, **Пнів'є**, **Гаджуги**, **Широка**, **Яворів**, **Шкурупів**, **Глистовата**, **Гостів**, **Смітяний**, **Прелуки**, **Хітанка**, **Прелучний** (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ПІДКУЙМУХА СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Тонка, аж прозора, порцеляна, малинового дзвону кришталь і важке саксонське срібло так пасувало до його тонкопалих рук, як шабля до мозолястої правиці **Семена Підкуймухи**... (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 106).

ПІДЛІСНЕ Назва поля. Там залишилася дівчинку й повільно подалася в поле, що мало назву «**Підлісне**» (М. Дзюба. Укриті небом, 23).

ПІДЛЯСЧА Назва полонини. // образн. Звідси відкривалися верхи **Близниці** і **Говерли**, **Петроса** і **Магури**, а внизу жовтіли осінніми спаленими травами колгоспні полонини: **Нижня**, **Підлясча**, **Сідловина** (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 39).

ПІДОБІЧ Назва полонини у Верховинському районі Івано-Франківської області. *І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать Крива, Волова, Одзирноватий, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гридджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ПІДОСТРИЧІВ Назва полонини у Верховинському районі Івано-Франківської області. *І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать Крива, Волова, Одзирноватий, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гридджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ПІДПЕНЬЧУК НИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Настин муж, небіщик Никола Підпеньчук ще за свого життя виплітав з лозини та смерекових галузок гарні кошики, вивозив їх на торг до Коломиї і там продавав. З того заробітку жив сам і отримував свою родину* (І. Березовський. Худан, 29).

ПІДПЕНЬЧУЧКА НАСТЯ Назва дружини за прізвищем чоловіка Підпеньчук та ім'я персонажки художнього твору. *Геть вище Березівської Бані, на збочі гори Рокити, під темним лісом сірляся низька хатина і стайня з загородою, що належала до повдовілої гуцулки Насті Підпеньчучки. Ще перед десяти літами зайшла сюди Настя зі своїм мужем Николюю та дочкою Калиною, десь з околиць далеких гір* (І. Березовський. Худан, 29).

ПІДПУЛА Назва гори в гірському масиві **Свидовець** неподалік села Лопухів Тячівського району Закарпатської області. *І з Себастьяном сталося щось подібне. Він знайшов собі Ялівець, вигаданий Францом. Його захопила лінтвістика. Топоніміка захопила його, а не просто він захопився її нуртами. Плєска, Опреса, Темпа, Анеска, Підпула, Себастьян. Шеса, Шешул, Менчул, Білин, Думень, Петрос, Себастьян* (Т. Прохасько. Непрості, 6).

ПІДСКАЛЬЦІ Назва села. *І з Підскальців, і з Дубини поприходили* (М. Дзюба. Укриті небом, 144).

ПІКУЛЬЧИНА ЯВДОШКА (ЯВДОХА) Присвійний прикметник до прізвища Пікульчин та ім'я персонажки художнього твору. – *Світозарко-душко! – сміялася круглими, як у молодій совки, очима Марусякова Анниця. – Як си тобі літує, відданичко? – обнімала за шию Явдошка Пікульчина. – Промий, промий вічейки! – зичливо хлюпала в обличчя водою Кривнюкова Маріка* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 355); *До Явдохи Пікульчиної, своєї любаски, не поніс, а її, Срібнарчучці, доручив* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 8).

ПІЛАТ Прізвище персонажа художнього твору. *«На своїм життю, то я був лиш у головних вісімнайцятвох мальфарів, аби си шош від них навчіти. Був у Пілата в Річці. В Якова Бойкового в Акрешорі. В Лукина в Рушорі. В Єблониці коло Микулічина у Ферлея. <...>»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 441).

ПІЛІНСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. – *А кого ж я мав боятися? <...> Що хитрішого від того теребілюльки Пілінського? – а я йому за кожним разом вивинувся під носом із цілим терхом румунки, хоч засідки закладає на мене з цілою ровтою зелених мундурів* (Р. Єндик. Чорногорські шуми, 111).

ПІЛСУДСЬКА ВАНДА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. – *І чудно: почувши, що це Ванда Пілсудська, Кола в ту ж мить подумав <...>* (О. Кундзіч. Верховинець, 230).

ПІЛЬЦЕ Назва полонини неподалік села **Дземброня** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкорушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурастик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітєса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивійора, Бал-*

тагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка... (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

ППП ІВАН, ППП-ІВАН, ППП-ІВАН ЧОРНОГІРСЬКИЙ, ППП ЙВАН, ППП-ЙВАН, ПОПІВАН Назва гори на південно-східному кінці головного хребта масиву **Чорногора** неподалік села **Дземброня** Верховинського району Івано-Франківської області. – Гадаю, найкраща дорога почерез Зелене до **Піп Івана** (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 78); *Навіть водив його на етюди під Попа Івана, на зруб. Через багато років Труш повернувся до цієї теми у чудесній серії «життя пнів». Зрештою, то Лоці вперше показав комусь Дземброню, яка згодом стала улюбленим місцем багатьох художників львівської школи (Т. Прохасько. Непрості, 50); На вершині Попа Івана стояла темна хмара, ховаючи обриси забутої обсерваторії. Сонця вже не було видно, але в хмарах ще багрянili його далекі відблиски (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 121); Поет у повітрі, / у якому зник дзвін, / завжди нагадує наймлену плакальницю, / що голосить, сумлінно перераховуючи / заслуги покійника; / а ще нагадує допотопну фабрику на горі Піп Іван... (В. Герасим'юк. Поет у повітрі, 6); Позаду нас був зимовий краєвид. Чудова панорама пасма Чорногори з Піп Іваном. Від чистого снігу і льоду, мов від дзеркала, відбивалися лучі сонця і сліпили очі (Р. Яримович. Лови на готура, 62); Товариші взяли Довбуша на топори і понесли в гори. Несуть його лісами, борами, трунями тай як на Попі Івані були, отворилася рана і стала капати кров на землю (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 94); – Чорногора, братчику! Моя Чорногора! Видиш, о-он той, найвищий, гострий верх – се Говерла, а трохи пласкіший ліворуч – то Піп Іван. Побіч него Льодова Баба, або, як ще одне порекло має, Попада Одокія (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 35); І чоловік з конем обнялися, як бойові побратими, як друзі, як родичі. Обнімалися і цілувалися, аж поки місяць не перемандрував з Піп-Івана на Чорногору (П. Федюк. Збуй, 76); Тоді ж уряд шляхетської Польщі в диких горах, на високому Попі-Івані Чор-*

ногірському мозолями гуцулів спорудив обсерваторію чи метеостанцію, аби здивувати світ (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 74); Сонце котилося поза верх Попа-Йвана, коли ми по одному звертали з плаю на ліво. Ще заки стало вечеріти, ми попід зарви та поміж провали підіхали аж під Довбушеві Шпиці. Тут находилася «Худанова Комора» (І. Березовський. Худан, 26); Казав, що під Попіваном з загірського боку є й таке зіле, що ек йиго уздриш, то доків ни покладеш коло него на земню грейцер, то дотів уно си ни даст урвати, бо Арідникові слуги йиго прикривають (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 174); // у колом. Ой, схописи Чьорногоро, штрикни Попе-Йване, / Тей роздавіт тоту лешню, шьо гоне за нами. / Ой, не шуми, луже дуже, перестань-ко, вітре, / Ба хто моїй дівчиноньці слізеньки обітре (І. Березовський. Худан, 28); // у колом. Повернувши з Попа Йвана, / В Буркут загостили, / Де нас щиро хлібом-сіллю / Й «буркутом» приймили (С. Пушик. Карпатське літо, 262); // образн. А далі чуєш, як подають свої голоси зелені діти Чорногори: Туркул, Данціш, Брескул, Піп Іван, Стіг і найвища – Говерла (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 7); // образн. А з глибини гір і темних лісів / Шле вітання красуні Говерлі / легінь Піп Іван... (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гуцульщина, 64); // образн. Впрочім, і в цій тьмі кожний опришок міг би показати: он там Смотрич, а напаворуч гостроверха Говерла, а далеко вліво округла спина Попа Івана... (Г. Хоткевич. Камінна душа, 295); // образн. Всі дикі потвори збігалися в одно місце, дикими визуками до нього накликувалися, в боротьбі з Чорногорами напружувалися, крилами їх розшарпували, дзьобами заклюбували і як Говіря, Петрос, Мунчел і Піп Іван знеможені лягли, з усієї сили кинулися в Несамовите Озеро і пірнули в ньому на дно (Р. Єндик. Регіт Арідника, 13); // образн. Дрімали ще стара Говерла і Піп Іван, закутані в грубі білі покривала (В. Гжицький. Опришки, 232); // образн. Завіяло, замело, засипало Карпати. Тільки Говерла й Піп Іван, ніби обліплені кригою велетенські кораблі, гордо стояли, приймаючи на себе удари вітрів,

схили ж гір вкрили пухкі та хвилясті сніжні килими, забіліли всі ліси та долини, глибоко в ущелинах під льодами сховались потоки (С. Скляренко. Карпати, т.1, 394); // образн. Ми бачили Говерлу крізь туман, / Мов крізь прозору голубу запону, / І казковий, далекий **Піп Іван** / До лісового прислухався дзвону <...> (М. Рильський. Карпатські октави, 228); // образн. А дрібний яловець схопився зі сну і аж затрусився з переляку. Вставали всі. І Кострича, і **Піп-Іван**, і Смотрич, і Магура, і Погар, і Ватунарка, і Ізрець, і Синиці, і Писаний Камінь (М. Козоріс. Чорногора говорить, 13); // образн. – Видиться мені, що відав не доїдемо сьогодні туди, куди направились, – зупиняючись, завважив Юра. – Бо, ади, Попада з **Попом-Іваном** заховалися за хмари, отек змовляються на нас (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 85); // образн. Та **Піп-Іван** зненацька жестом щедрим, / Аби розвіять версію таку, / Підносить нам рожеві рододендри / Із ледь вловимим запахом бузку (М. Карпенко. З верха на верх, 141); // образн. Теплі вітри з полудня до решти розтопили нагромаджені зимовими хуртовинами полоси снігів в долинах попід полонинами Карпат. Тільки високі чуби Чорногори та **Піп-Івана** до цієї пори ще виблискували в сяєві сонця своїми срібно-білими, сніговими та ожеледними накривалами, мовби на переків впертому ясному сонцю (І. Березовський. Худан, 68); // образн. Шпили Говерли, Петроса, Близниці, величного, як храм, Туркула, могутнього **Попа-Івана** гордо знялись у височінь, сягнули хмар, продерли їх слив'яну масу й виглядають далекого дорогого гостя – величне світило землі (У. Самчук. Гори говорять, 123).

ППП-ІВАН див. **ППП ІВАН**

ППП-ІВАН ЧОРНОГІРСЬКИЙ див. **ППП ІВАН**

ППП ЙВАН див. **ППП ІВАН**

ППП-ЙВАН див. **ППП ІВАН**

ПІРГІРСЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Піргірський**. Прийшли і **Піргірські** з Бориничами (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 58).

ПІР'Я Назва полонини неподалік села **Гринява** Верховинського району Івано-Франківської області. // образн. Першими згуртували Погорівка і Гнатиха, відтак Стіг, Гаджина, Маришевська, Псарівка, Кострич, Козина, Гутин, Лостун, Скупова, Озерна, Кринта, Стара Стая, Менчул, **Пір'я** – увесь полонинський світ великий... (Б. Загорулько. Чорногора. кн.2, 236).

ПІСКИ Назва присілка села **Тисова Рівня** (сучасне село **Розтоки**) Путильського району Чернівецької області. Так чи інак, людська мішанка на **Пісках** мало чим відрізнялася від мішанки на Царині, коло Млинів чи на Лугах – в решиті кутків, де текло собі коли тихо, коли буйне життя Тисової Рівні (М. Матіос. Нація, 40).

ПІСТЕНСЬКИЙ ЛІС Назва лісу біля села **Пістень** Косівського району Івано-Франківської області. Найвище біліла – виляся з **Пістенського лісу**, ніби гадина, – цісарська дорога, котрою йшов до вояка і назад вертався Продан, та губилася в долині за Міською горою; пониже, на поховастім полі, під лісом, у садку красувалися Федорчукові хати, де зросла Юстина, трохи далі на снігу – хати Крохмалюків, інших сусідів... (М. Павлик. Вихора, 179).

ПІСТЕНЬ див. **ПІСТИНЬ**

ПІСТИНЬ, ПІСТЕНЬ, ПІСТОНЬ, ПІСТИНЬ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. Але що ж... Таки Косів то є таки Косів. Місто, рахувати. Єк зчинивси галас на ціле місто, єк зачели збігатиси люде, єк зачеласи бійка! Ті собі стріляють, ті собі!.. Сімнацік души опришків легло тогди, а решта відійшла до **Пістині**, забравши здобич і двох ранених із собов (Г. Хоткевич. Довбуш, 102); – Бо й на гуцульському карку сидять Цетнери, Яблоновські, Потоцькі. Приміром, Дорою і Надвірнянським ключем володіють Цетнери, Яблонів, **Пістинь**, Лючу, Березів, Шешори, Космач, гейби п'явки, смокчуть Яблоновські. А Потоцькі, то нема й мови – тоті душмани півкраю підгребли під себе. Ає (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 139); Гончар Бахметюк жив у Косові, а Петро Кошак у **Пістині**

(С. Пушик. Карпатське літо, 243); *Замолоду торгував клоччям, яке скуповував по селах, а згодом орендував корчму, потім поле, і нарешті став таким багатим, що позичав гроші за проценти панам і підпанкам до-вколишніх сіл та містечок, таких, як Косів, Кути, **Пістинь**, Яблунів* (В. Гжицький. Опришки, 140); *Нагадавши все це на краю Грицевого саду, Продан забувся – загадався, йому змореному, й підпилому, повіділося тепер, що заводини... Мимохіть відійшов він тепер від дерева на краю Грицевого саду, пустився в ліс, а йому здавалося, що це він пустився з Коломиї додому, наперекі через Миколинці, Спас і **Пістинь*** (М. Павлик. Вихора, 287); – *На які міста ви ходили, без Довбуша вже? – Ходили на Яблунів, Долину, Косів, **Пістинь**, Баню, Рунгури, Болехів...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 43); *Це були перебрані люди, яких наняв пан, щоби задержали Івана до ночі і в дорозі вбили. Погоничі пішли наперед, а Іван лишився позаду сам. У лісі за містом захопила його ніч. Не доходячи до **Пістиня**, перейшли його напасники, допали серед дороги і вбили. Гроші забрали, а тіло кинули в дебри!... – кінчив Василь* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 43); *Такий був ярмарок в **Пістені**, що ніде було й іглу впустити: усе то позбігалось за грошем* (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 36); *Один із найбагатших жидів-арендарів на цілому Покутті, Гейдаля, справляв весілля. Він був такий багатий, що всім панам позичав гроші. В його руках були всі аренди Косова, Кут, **Пістоня** і Яблонува* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 26); *А Юра, проблукавши до вечора по Косові, над вечором вибрався з міста в той бік, як до **Пістиня*** (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош. т.21, 439).

ПІСТИНЬКА Назва річки в межах Косівського та Коломийського районів Івано-Франківської області. *Аби на світі було од них порожньо. Аби знову, як і тоді починалося. Вже близько. Лишилося мені ще дві ріки – **Пістинька** і Білий Черемош... Кому – Чорний?! (Б. Бойко. По голови... По голови..., 68); *Хотілося тільки скорій виспатись. Але ось блиснула, мов живе срібло, річка **Пістинька*** (В. Гжицький. Опришки, 52); *Час-**

*то можна зустріти цю мрійливу жінку над шешорівськими сріблястими водоспадами, що на річці **Пістиньці*** (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 162); *А біля **Пістиньки**-ріки / Завмерла вічність над плесами* (О. Василяшук. Вічність над плесами, 19).

ПІСТОЛЕТНИК Прізвисько персонажа художнього твору. *На високому камені сидів Іван Бойчук, вже немолодий, кряжистий, на суворому, орлиного профілю лиці шрамом через щоку значений, налитий крутою силою, осанений рішучістю, владністю й упевненістю в собі, а обіч нього на нижчих каменях – найвірніші побратими-споборники й помічники: того віку, що й ватаг, кремезний, з чорними віспинами на суворому виді, з шпакуватими і звислими вусами Іван Жупник, по другий бік гостроокий молодик у залізній мисюрці на голові і в панцирі під китарем Семен Буцук, **Пістолетником** званий, поряд з ним чорний, як жук, кучерявий Василь Волошинець* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 77); *Не воскрес же Федюк, так само, як Жупник, **Пістолетник**, як сей – Бойчук, Бойко... Іван... Вони слівця тогди не промовили, кому нагорнули бесаги золота. І з тим золотом, гей у криницю шубовсьнули* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 61).

ПІСТОНЬ див. **ПІСТИНЬ**

ПІСТРЮЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Пістриук, персонажки художнього твору. – *Ой падоньку мі-йй!.. Марі', що це Бог дав тобі-і?... – без вітання заприповідала з порога Марельчина подруга баба **Пістриючка*** (В. Шкурган. Син, 52).

ПІТРИК Прізвисько персонажа художнього твору. *Розказують, що Лядескул належав якомусь **Пітрикові*** (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ПІТРИКОВА Присвійний прикметник до прізвища **Пітрик**. *Уже й листу на ній стільки, скільки на лисій **Пітриковій** голові волосся* (М. Магіос. Солодка Даруся, 19).

ПІЧЧУКОВІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Піччук. – *Йой, герою великий! Тобі мало Стасюків, **Піччукових**, Станюкових, Пицюкових, Гавришуків, священика і нарешті Повішеників* (М. Дзюба. Укріті небом, 153).

ПШТАКІВ ІВАН Присвійний прикметник до прізвища Піштак та ім'я персонажа художнього твору. – *Але ек найесніший тато є добрий, шьо го неприятіль не роз'юшит, то він війни не зроби, най сараки вояки відтановляютьси, каже, – уповідав Іван Піштаків жінкам коло церкви* (Марко Черемшина. На боже, т.1, 116).

ПЯРИ Назва католицького чернечого ордену. *А він їй, любонько, нагрозив, що віддасть єї завтра до Львова, до Піярів, чупасом пішле, а вна, любко, озьми та скоч...* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 54).

ПЙОНТРОВСЬКИЙ АНТІН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Позаду них біля чорніючих на снігу ракет стояли подавачі – Гринь Кручук, Антін Пйонтровський і Янек Козут* (Б. Загорулько. Черногора. кн.2, 338).

ПЛАЇК 1. Назва гори неподалік села Зелене Верховинського району Івано-Франківської області. *Саме оце Зелене стало серцем повстання. На горі Плаїк було тоді шістсот повстанців* (С. Пушик. Карпатське літо, 256).

2. Назва полонини неподалік села Буркут Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурунів, Глишовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ПЛАЙ 1. Назва гори неподалік села Красноїлля Верховинського району Івано-Франківської області. // образн. *Добродушне сонце зсувається і відходить, на процання розгладжує брови розгніваному Плаєві, пригладжує розвихрене волосся і він із сорому, червоніє, рум'яниться* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 9).

2. Назва полонини неподалік села Красноїлля Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами,*

є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурунів, Глишовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ПЛАСТУН Прізвище персонажа художнього твору. *На трибуну плавною ходою вступає молодий жєвавий, пристойний студент Пластун* (У. Самчук. Гори говорять, 126).

ПЛАЧИНДА ЮРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Урочисто передаю тобі у спадщину цю схованку, а разом з тим і її таємницю, яку передав мені Микола Терпай, що прийняв її від Юрка Плачинди, який у свою чергу успадкував її від першоодкривателя Фотія Курочки* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 192).

ПЛАЮКОВА МАРІЧКА Присвійний прикметник до прізвища Плаюк та ім'я персонажки художнього твору. *Збігаються дівчата, а поміж ними Плаюкова Марічка: «Дуцю, – каже, – лови мене!»* (Марко Черемшина. Марічку головка болить, т.1, 282).

ПЛЕСКА Назва гори неподалік села Красна Тячівського району Закарпатської області. *І з Себастьяном сталося щось подібне. Він знайшов собі Ялівець, вигаданий Францом. Його захопила лінгвістика. Топоніміка захопила його, а не просто він захопився її нуртами. Плєска, Опреса, Темпа, Анеска, Підпула, Себастьян. Шеса, Шешул, Менчул, Білін, Думень, Петрос, Себастьян* (Т. Прохасько. Непрості, 6).

ПЛЕСКУЦА Назва гори неподалік села Середній Березів Косівського району Івано-Франківської області. *Як тільки Худанові удалася та виправа на сопівський двір, він зараз, вернувши до ватаги, пустився зо своїми легінями в південно західнім напрямі і пропав в ключіських букових лісах. Вночі спустився з гори в Березів нижний а звідти через гору Плєскуцу поїхав аж у Джемір. Тут відпочали опришки і ждали розсвітку* (І. Березовський. Худан, 46).

ПЛЕТОРАКІВ ДАНИЛО Присвійний прикметник до прізвища Плеторак та ім'я персонажа художнього твору. – *А там до кого? – це з більшим зацікавленням питає газда. – Якийсь Данило Плетораків переказував, що потребує слуги. Іду може бих нанявся в нього! – відповідає Олекса, видумавши на швидку руку ім'я і прізвище, певний, що на тому їх розмова скінчиться зараз* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 25).

ПЛИТЧУК МИКОЛАЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Плаццаницю несли чотири найповажніші тазди: Юра Томашевський, Танасій Бутинюк, війт Олекса Шикманюк та війт із другого села – Миколай Плитчук* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 21).

ПЛІША Назва гори у Вижницькому районі Чернівецької області. *Із першого порогового перевалу до вічного царства гір виднілися верховини Магури, Біскова, Кінашки, а далі вже вгадувалися за серпанками землі і пам'яті Розсічний, Сінна, Букова, Ванчин, Пліша, Магура-друга, що вище, Скипова* (Р. Андріяшик. Сторонець, 110).

ПЛОСКА Назва села в Путильському районі Чернівецької області. *Бачимо, як по буковинським боці, отут за рікою, люди юрбами ходять, кричать щось про свободу, а серед них кілька хлопів на конях, з колокольцями та білими ручниками переперезані, як до шлюбу. Питаємо: хто то? чого хочуть? Кажуть нам: «То Лукин Кобилиця з Плесокої, наш посол, він нам привіз із Відня свободу, каже нам, що відтепер маємо бути самі в собі, нікого не знати над собою, крім бога і царя!»* (І. Франко. Гуцульський король, т.22, 497); *Від нас знов ходжують до шістьох сіл на храми – ходять до Сергіїв, у Плогу, до Тораків, до Киселиців, у Дехтинець і у Довгополе, ба декотрі ходять аж у Шипіт або тяр аж у Молдовицю* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 242); *Казав, що розказував йому головний мальфарь Олексій із Плесокої на Буковині, що східної суботи ек би взяв перше єйце з-пид писківки, вимастив єйго вузлом є сам аби си вимастив сажев тай то єйце аби поклав собі пид ліве плече*

є так аби пересидів голій за коменом на печі дев'ять день ни вмиваний, нуївше є ни молічси Богу, то висидів би «дев'ятьденника» – «єйго» изчез би (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 52); *– У Сторонці? – Звичайно, тут, але докинемо єому кілька найближчих посілків та околичні хутори. Хоча б від Усть-Путили до Плесокої, не минаючи є Довгопільської округи на Черемоші. Оце буде в мене рука між Максимцем і Розсічною* (Р. Андріяшик. Сторонець, 173).

ПЛОСКЕ Назва присілка села Яворів Косівського району Івано-Франківської області. *У Яворові, на Плосоку, він занюхав Юру Шкрібляка, про якого сьгодні пишуть у довідниках та енциклопедіях як про основоположника гуцульської сухої різьби, засновника різьбярської школи, першого з династії відомих майстрів* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 164).

ПЛОСКИЙ ГРУНЬ Назва ґруня між селами Верхній Ясенів та Яворів Косівського району Івано-Франківської області. *Озвірілі коні швидко винесли розпалену, люту драгунію на Пლოსкий ґрунь* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 153).

ПЛЯМИСТА БЛИСКАВКА Образна назва снігового барса. *Зелений Оленець, справді, не мав уяви про Сіроманців і Плямистих Блискавок, ніколи не занюхував єх духу, зате знав, як пахне корова, Сумирна Кобильчина, пес Брисько і когут Криваве Око* (Р. Федорів. Таїна, 168).

ПНІВ Назва села в Надвірнянському районі Івано-Франківської області. – <...> *Уже шляк трафив дідичів з Іспаса, Пнів'я, Брустур, Пістиня, Соколівки, комісарів княгині Яблоновської з Шешор і Космача, уже пішов землю їсти орендар з Дебеславець, Бані Березівської... – Війт Островський з Красного, – підказав Жупник* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 337).

ПНІВЄ див. ПНІВ'Є

ПНІВ'Є, ПНІВЄ Назва полонини неподалік сіл Буркут, Голошина Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка,*

Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, **Пнів'є**, Гаджу-ги, Широка, Яворів, Шкурунів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний (С. Пушик. Карпатське літо, 288); *І вже минув Юра Лудову, Стефулець, Пнівє і Гостин* (Р. Єндик. Регіт Аридника, 44).

ПНІВСЬКИЙ ЗАМОК Назва замку поблизу міста **Надвірна** в Івано-Франківській області. *Опісля стояв у Пнівському замку за Надвірною і загадував, що тут шляхта страчувала розвідника Богдана Хмельницького – кобзаря* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 93).

ПОБЕРЕЖНИК ЛЕСЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *З села прийшли тільки Катерина Римар, її подруга Марічка Сайнюк і цибатий, з по-дитячому довірливим обличчям Лесь Побережник, який здивував людей тим, що прийшов без своєї дружини* (М. Стельмах. Над Черемошем, 48).

ПОБЕРЕЖНИЦЬКИЙ РІД Назва роду за прізвищем **Побережник**. *Він походив з Побережницького роду: Його прадід, дід, батько звікували життя в Чигирівій дебрі: їх могили зеленіють на узліссі, могили без хрестів, без написів, в головах – дуби, дуби старші і молодші* (Р. Федорів. Карби, 143).

ПОВІДАЧУК ГРИНЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А Іван Горпиняк, Іван Кондрик і Гринь Повідачук, усі з Довгополя, з буковинської сторони, з'їхавшись докупи, гурмою вдарили <...>* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 222).

ПОВІТРУЛЯ Ім'я персонажки української міфології та художнього твору. *А Вітерниця (чи Повітруля, як її називають у гірських районах Закарпаття) аж просить-ся позувати художникам* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 156).

ПОВІШЕНИКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Повішеник. – *Йой, герою великий! Тобі мало Стасюків, Піччукових, Станюкових, Пицюкових, Гаврищуків, священика і нарешті Повішеників* (М. Дзюба. Укриті небом, 153).

ПОВІШЕНИКІВ ЙОСЬКО Присвійний прикметник до прізвища Повішеник та ім'я персонажа художнього твору. – *Ото ви-вертень, святих йому, чи видите, забагато! Ніби він не Йоська Повішеникового син, не знати звідки взявся* (М. Дзюба. Укриті небом, 103).

ПОВІШЕНИЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Повішеник, персонажки художнього твору. – *Бідна Повішеничка так заводить, що аж гори суми побірають, – проривався з-поміж гамору Катеринин голос* (М. Дзюба. Укриті небом, 111).

ПОВХ Прізвище персонажа художнього твору. *Стаю на скелю, / за яку зайшло сонце, – / бачу першого. / Це володар Кознески, / великий тазда Повх* (В. Герасим'юк. Єзавель, 125).

ПОГАР, ПОГАРЬ 1. Назва гори неподалік селища **Верховина** Івано-Франківської області. *Голосила над сим мерцем приязно та приповідала укладно і дякувала йому красними словами за то, що мав на її мозіль тямю і відказав їй лаз в Погарі* (Марко Черемшина. Село вигибає, т.1, 184); *Не час їй навіть снити про свою хатку на Магурі чи Погарі* (М. Матіос. Нація, 138); // образн. *А дрібний яловець схопився зі сну і аж затрусився з переляку. Вставали всі. І Кострича, і Піп-Іван, і Смотрич, і Магура, і Погар, і Ватунарка, і Герець, і Синиці, і Писаний Камінь* (М. Козоріс. Черногора говорить, 13).

2. Назва гори неподалік міста **Косів** Івано-Франківської області. *Мете на Погарь кігнути сани, / Клісти задурно байдуже ріці* (В. Шкурган. Скігайте з поду старі цимбали..., 9).

3. Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Так ось на цьому потоці Рабинці, де колись була гомованка, куди ходять люди на полонини Щівник, Веснарку та Погар, стояли коли дві, коли три, а коли й чотири хати* (С. Пушик. Карпатське літо, 274).

4. Назва полонини. *Це Єленина полонинка Погар, бадічку Йва'!* (Марко Черемшина. За мачуху молоденьку..., т.1, 272).

ПОГАР ВЕЛИКИЙ Назва кутка у **Жаб'є**. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до Жаб'ївської громади належать Багна, Черногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долішня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блхава, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ПОГАРИ Назва гори неподалік села **Шешори** Косівського району Івано-Франківської області. *Мені ночами снились Погари, / Коли з'явилося срібло у волоссі* (О. Василяшук. Мені ночами снились Погари, 11).

ПОГАРИЦЯ Назва полонини. *Від перших приморозків вони обоє жили в хижі на полонині Погариці* (Р. Федорів. Жбан вина, 135).

ПОГАР МАЛИЙ Назва кутка у **Жаб'є**. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до Жаб'ївської громади належать Багна, Черногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долішня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блхава, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ПОГАРЬ див. **ПОГАР**

ПОГІРНЯК ГАФІЙКА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *– Як дуженькі, Іване? – несподівано з ним зіткнулася знайома жінка. – Не впізнаєте? Перед ним стояла Гафійка Погірняк* (М. Яновський. Гірське серце, 57).

ПОГІРНЯКОВА ГАФІЙКА Присвійний прикметник до прізвища **Погірняк** та ім'я персонажки художнього твору. *Те почуття було пов'язане з Погірняковою Гафійкою з Кородистого. Вона сяйнула далеким світлом і згасла* (М. Яновський. Гірське серце, 32).

ПОГОРІВКА Назва полонини неподалік села **Бистрець** Верховинського району Іва-

но-Франківської області. // образн. *Першими згуртували Погорівка і Гнатиха, відтак Стіг, Гаджина, Маришевська, Псарівка, Кострич, Козина, Гутин, Лостун, Скупова, Озерна, Кринта, Стара Стая, Менчул, Пір'я – увесь полонинський світ великий...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 236).

ПОГОРІЛЕЦЬ Назва полонини неподалік сіл **Дземброня**, **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкорушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фуратик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивйора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289); *Літували на Погорільці. Далека, тяжка туди дорога. Кажуть, Погорільці у дідька за дверима* (М. Яновський. Співанка-доля, 354); *– Мене хотіли ще сих м'ясиць заручити із Василем Грималековим із-за Погорільця. Я не хотіла. Кажуть, що Василь любить честувати потрохи* (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 537).

ПОГРІБЕНИКІВ ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до прізвища **Погрібеник** та ім'я персонажа художнього твору. *«Та ек цесе, – кажу, – вертатиси назад у село до Погрібеникового Василя?»* (Марко Черемшина. Основини, т.1, 93).

ПОГУЛЯНКА Назва лісопарку в Личківському районі **Львова**. *Я знав, що на Погуляниці у великих бочках у броварні бродить молода надія* (П. Федюк. Бісиця юна вогонь іла, 22).

ПОГІР Назва гори в селі **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. // образн. *Пів Космача під сонцем це, а друга половина вже сумом укрилася. Сонце сховалося за Стеришору і давало червоні знаки труням. Мел, Погір, Сиглін купалис в огні, а лисина Лисої горіла червоним подумям. Потюки горі шуміли на погоду, останні мряки тікали з лісів, земля важко дихала, небо ва-*

лилося на село (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 92).

ПОДЕРЕЙСЬКИЙ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Пішов пасти ягнята до заможного Івана Подерейського* (М. Яновський. Співанка-доля, 353).

ПОДЕРКУВАТИЙ ПОТІК Назва потоку неподалік села Дземброня Верховинського району Івано-Франківської області. // образн. *А з полонини Стайки летить скажений Подеркуватий потік* (С. Пушик. Карпатське літо, 256).

ПОДІЛЛЯ див. **ПОДОЛЯ**

ПОДЛЯСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Тим часом опришки хутко впоралися з панською скарбницею. Тисячі злотих каштеляна Подляського, пана Косаківського і панів Романовських Довбуш забрав зі собою* (В. Бабій. Помста опришків, 15).

ПОДОЛЯ, ПОДІЛЛЯ Назва краю, історико-географічного регіону України між Південним Бугом і Дністром. *Дідо махнув рукою, Олекса скрикнув від захвату, перед ним простелася, мов килим, уся Гуцулія, уся земля Галицька, а далі виднілася Подолія древня, за нею мріла Волинь* (Р. Федорів. Жбан вина, 48); *Та панство з Поділля, Прикарпаття та Буковини все ж таки добиралося до мінеральних джерел* (С. Пушик. Карпатське літо, 270).

ПОДЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Подюк, із Соколівки* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 139).

ПОЖЕРЕТУЛ Назва гори неподалік села Космач Косівського району Івано-Франківської області. – *Ще-м такого не видів. Де зловили? – Далеко... високо, на Пожеретулі, в лісі. Там їх доста* (М. Яновський. Гірське серце, 26).

ПОЖИЖЕВСЬКА 1. Назва гори неподалік селища Ворохта Яремчанської міськради на межі Івано-Франківської та Закарпатської областей. *Відтак Микулка називав інші верхи. Гутин-Томнатик, Петрос, Туркул, Пожижевська, Менчул, Хом'як. Далека чорногірська країна величаво розгорталася*

перед очима козака – до глибокої збентеженості душі загадкова, непізнана, недосяжна (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 36); *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувельську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Ззаду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. Непрості, 40).

2. Назва полонини неподалік селища Ворохта Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *Я їх зустрів на полонині Пожижевській, під Говерлюю* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 55).

ПОКРИТЮКОВА ПАЛАГНА Присвійний прикметник до прізвища Покритюк та ім'я персонажки художнього твору. *Я з тов Палагнов Покритюковов уводно гимбиль мушу мати, бодай пропалаби, ек мій чьоловік на війні* (О. Манчук. Право, 64).

ПОКРОВА Назва християнського свята Покрова Пресвятої Богородиці, яке відзначається 14 жовтня. *В селі декотрі газдівські дівки не годні приховати від людських очей, що зайшли в передчасну тяж, хоч затискалися поясами і широкі спідниці з фалдами носили, а порядна шлюбна жінка, та ще така дрібна, що їй не знати, де тота дитина в ній вмістилася, мало не до Покрови город обходила* (М. Магіос. Солодка Даруся, 89); *Перший сніг застав опришків під Космачем – якраз на Покрову* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 6); *Самі відаєте, як на сьому груньчику щоосені на Покрову я розлучався з легенями, що ходили зо мною через літо* (Б. Загоруйко. Чорногора. кн.2, 357); *Хату скінчили до Покрови, і вже другий рік як він з Марічкою живе в ній* (П. Федюк. Звір над хатою, 9); // образн. – *Іде вже Покрова, бувай полонино, здорова. Кажуть, що Покрова свята, але вона сердита. Скільки вона вже в полонинах людей заморозила, скільки маржини збавила* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 96).

ПОКУТЄ див. **ПОКУТТЯ**

ПОКУТТЯ, ПОКУТТЄ Назва краю, історико-географічного регіону України, південно-східної частини сучасної Івано-Франківської області. *Звістка про опришків обскакала все Покуття* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 38); *Наприкінці січня (термін змінювався декілька разів) мав приїхати в Наше з концертом співак світової слави Модест Менцинський, українець з походження, а дехто твердив, що навіть уродженець Покуття* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.2, 35); *Польський король, знаючи українську приповідку: «Чеши дїтька зрідка», наділив тих хоробрих козаків шляхотськими привілеями, титулами, своїм гербом, вільними землями, лісами й полонинами на Покутті в горах Карпатах* (І. Березовський. Худан, 6); *Як поминули землі Запорожжя, Молдови й Буковини і відтак вступили на Покуття, загарбане королівством Польським, довелось бути увесь час насторожі* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 16); // у колом. *«Зберемо си у ватагу веснов у Ворохті, / Те й поїдем до тих панків на Покутє в гості. / Вірубасем усе панцтво, розіб'єм комори, / Наберемо дукачків тей вернемси в гори»* (І. Березовський. Худан, 15); // образн. *Перед самим від'їздом, повернувшись з Демидівського колгоспу, Ілля одержав листа од Ганни, і зразу ж до нього наблизилися сині Карпати, чарівне Покуття* (М. Стельмах. Над Черемошем, 102).

ПОЛАГНИЦЯ Варіантне ім'я до **Палагна**, назва персонажки художнього твору. *Цікаво було Олексі слухати отаке. Сивою давниною віяло і від самої баби Полагниці, і від її оповідання* (Г. Хоткевич. Довбуш, 107).

ПОЛАТАЙКО ПИЛИП Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А, та це ж вуйко Пилип Полатайко* (Р. Федорів. Пароль «сонце», 224).

ПОЛЕЙЧУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Той зелений когутик Джемиджук має рацію, нинішня осінь вихопила з ватаги доброго побратима Василя Полейчука з Шешор, перед Станіславською ратушею був четвертований Андрусь Лаврів із Зеленої...* (Р. Федорів. Жбан вина, 122).

ПОЛИВНИЙ Назва полонини неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкурушний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурастик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивйора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

ПОЛНИЙ ДАНИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Він був на буровій лише електриком, але він був ще й Данилом Поліним, внуком Якова Поліного* (Р. Федорів. Дідове коріння, 303).

ПОЛНИЙ ЯКІВ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Він був на буровій лише електриком, але він був ще й Данилом Поліним, внуком Якова Поліного* (Р. Федорів. Дідове коріння, 303).

ПОЛОНИНА Назва полонини. *Ржання коней, рев маржини, / Псів схвильованих виття... / Дивний ранок Полонини, / Полонинського життя* (О. Олесь. На зелених горах, т.1, 217); – *То не забувай, Юстине, – діловито говорить Палайда, – що ти нам за конетко винен сто і ще раз сто карбованців, за м'ясо теж сто, і за пасовисько Білані на Полонині – теж сто* (М. Стельмах. Над Черемошем, 33).

ПОЛОНИНЕЦЬ КИРИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Жив тут коваль Кирило Полонинець, хата в нього, бачте, нікудишня* (С. Склярєнко. Карпати, т.2, 103).

ПОЛОНИНЧУК Прізвище персонажа художнього твору. – *А ви ж мені не обіцяли шовкову мантільку, як тільки мій Вальорко всадить до арешту премудрого Полонинчука молодого?* (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 205).

ПОЛЬОВИЦЯ Прізвище персонажки художнього твору. *А в селі ще кликали Польовицею, видно, тому так кликали, що мої*

тато поклали хату на відшибі серед помірків (Р. Федорів. Карби, 118).

ПОЛЯНЕЦЬКИЙ БОГДАН Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Мабуть, ще й Богдан Полянецький поїде з нами* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 78).

ПОЛЯНЕЦЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Полянецький**. – *Не бійтесь, що нудьгуватимете. У нас же й Полянецькі будуть. А Богдан Полянецький – хлопець веселий, – сказала пані Підгірська* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 25);

ПОЛЯНИЦЯ Назва місцевості. – *В обід прийду. На Поляницю мушу...* (Р. Іваничук. Побий мене!, 55).

ПОЛЯНКИ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *З-над Полянок почала насуватися чорна хмара* (Р. Єндик. Звідки беруться мольфарі, 98); – *Кацюню, подзвони в Полянки, скажи, що в нас загата... Хай не пускають дараб!* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 86).

ПОПАДИНЕЦЬ Назва урочища. *Зі звітую ловецьких побережників, що проводили вислухи готурів, я знав певних чотири місця, де почалися токи. Найближче місце було Стайки, під Чорногорою, де токували чотири когути. В інших місцях токувало їх більше, – в Попадинці токувало около тринадцять когутів* (Р. Яримович. Лови на готура, 60).

ПОПАДІВКА Назва гори неподалік села **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Круто, могутньо, суворо здійснюються вони у піднебесся вершинами гір, що плече в плече стали по обидва береги уздовж головної гуцульської ріки – Писаним і Білим Каменем, Копілашом, Бучником, Вівсиком, Ліщоватою, Ковбанею, Попадівкою, Фринцівим...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 223).

ПОПАДЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Зійшли в село тай стали шукати таких, що добре знали Чорногору. Зараз найшли таких двох, що колись роками пастушили в горах тай добре знали плаї*

і стежки: Урденчука і Попадюка. Як стали оба перед командантом, зміркували оба про що йде тай не признаються (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 59).

ПОПАДЮК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *На оседку свого споборника Василя Попадюка позалазили в сіно під обороги, а самого газду послали на вивідки* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 115).

ПОПАДЮКІВ СЕМЕН Присвійний прикметник до прізвища **Попадюк** та ім'я персонажа художнього твору. – *Хіба-сте не чули, кумко? А єдинака Попадюкового Семена з Соколівки. – Йой! та то ж газда з-поміж газд – той Попадюк* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 48).

ПОПАДЮКІВСЬКИЙ Присвійний прикметник до прізвища **Попадюк**. *Муха так втяла Василеву чорну корову, що корова звиріла. Виломила собі ріг, бовтаючи головою по яслах, урвала курмей і побігла лісом настрімголов через військо, через шанці одні й другі, через дріт, геть аж на Попадюківський верх* (Марко Черемшина. Зрадник, т.1, 168).

ПОПАДЯ, ПОПАД'Я, ПОПАДЯ ОДОКІЯ 1. Назва гори неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. – *<...> А он, збоку Попаді, круте рамено виткнув Стіг. Видиши? На ньому є озеро Шибене, нібито перуном Іллі-пророка вибите. Хтів Ілля-пророк забити біса та як клезне огненным перуном у грунь, аж гора розшиблася, і на тому місці озеро постало* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 36); – *Чорногора, братчику! Моя Чорногора! Видиши, о-он той, найвищий, гострий верх – се Говерла, а трохи пласкіший ліворуч – то Піп Іван. Побіч него Льодова Баба, або, як ще одне порекло має, Попадя Одокія* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 35); // образн. *Перед ними замайоріли на виднокрузі, окутані хмарами, стрункий Піп-Іван та широка присадкувата Попадя* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 85).

2. Назва потоку в селі **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Чорний Черемош приймає до себе Альбі-*

нець-потік та **Попадю** з-під полонин Лостун і Чивчин, а потоки Добрин та Шабеній – то вже такі річки, як і ота Гльця, що в Жаб'ї, але ще не тут, не в Слупейці (С. Пушик. Карпатське літо, 249).

3. Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області А за Чорним Черемошем є *Смотрич, Пільце, Шкорушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурастик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивійора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

ПОПАД'Я див. **ПОПАДЯ**

ПОПАДЯ ОДОКІЯ див. **ПОПАДЯ**

ПОПЕЛІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Попель. *Молодший брат Микола теж газдував у Яворові та й різьбив, і тільки Федір, наймолодший, оженився аж у Барвінковій над Черемошем (це село Леся Українка і Климент Квітка проїжджатимуть, вертаючись із Буркута, після відвідин **Попелів** у Довгополі) і покинув різьбярство* (С. Пушик. Карпатське літо, 242).

ПОПЕНКО ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А ген, вище, на мілині, не затихав стукіт сокир. Тут **Петро Попенко**, Микола Калинюк, Андрій Томащук, інші славні плотогони збивали дараби, зв'язували облуплені бервена, готували пружні весла-опачини, свердлили отвори для дротяних мотузків – словом, готували плоти до сплаву* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Так було..., 211).

ПОПЕНЮКОВИЙ МИТРО Присвійний прикметник до прізвища Попенюк та ім'я персонажа художнього твору. *Кругленький, як булочка, свідок поправляє собі шовкову шириньку на кругленькій шії, а другою рукою обіймає Романів стан і дивується: – А я, хло', заложився з **Митром Попенюковим**, що ти виштрикнеш, та й що з того,*

програв заліжку! (Марко Черемшина. Пісанки, т.1, 215).

ПОПЕЦУНОВА ЦАРИНКА Назва сіножаті, пасовиська. *Звідси добре видно увесь жесб'ївський бік. Мочернак вже далеко. Чорна тіль в безумних скоках мечеться по каменях... От уже на **Попецуновій царинці** Мочернак, от уже не видно, не бачити б го й до віку трумненого* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 348).

ПОПІВАН див. **ППІ ІВАН**

ПОПІВЧУКІВ ГАРАСИМ Присвійний прикметник до прізвища Попівчук та ім'я персонажа художнього твору. *От би **Гарасим Попівчуків** поцмокав, якби побачив!* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош. т.21, 458).

ПОПОВА ТОЛОКА Назва толоки. *Єк пас у мене корову, то таке раз було, що не годна вам переповісти... Ади ми шос говорили попасом попри загороду на **Поповій толоці**, і... отако стою я, отако – Ілько з патином в руках, а отако – корова пасе* (В. Шкурган. Кілько цего світа, 164).

ПОПОВИЧ Прізвище персонажа художнього твору. *Таку саму пробу робив з іншими і вибрав зпоміж них, ще Стефана з Зеленої, Квічука з Порогів, Гортанюка з Космача і **Поповича** з Довгополя волоського* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 30).

ПОПОВИЧ ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *З каплички... вийшла Василина Макушкова, а за нею **Дмитро Попович** – іще добріський дідок із опришківським топірцем у правій руці, та й собі пристали до Михайла, що крутив криничну корбу...* (М. Матіос. Солодка Даруся, 109).

ПОПОВИЧІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Попович. *Я вас боюся, бо ви можете й мене від дітей забрати, як Різунів, **Поповичів**, Шпетків забрали...Усю Товарницю, й Розтоки, й Вишницю, й усий світ...* (М. Матіос. Нація, 29).

ПОПОВИЧ СТЕФА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. – *І ви неперевершена, пані... – **Стефа Попович**, – назвалася вчителька* (Р. Андріяшик. Сторонець, 31).

ПОРОГИ Назва села в Богородчанському районі Івано-Франківської області. *Жид у крик і кинувся на Баюрака з кулаками. Повилізали жиденята, жидівка і підняли вереск. Квічук з **Порогів** вдарив барткою жиди так, що він упав приголомшений на землю* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 39); *Звідси близьенько до монастиря-замку в горах – Скиту Манявського і до села **Порогів**, де кипить на порогах Бистриця Чорна* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161); *По відході вояків Довбуш наказав викопати братську могилу і поховати в ній трьох убитих побратимів: Кризу, Василя Баюрака з Дори і Квітчука з **Порогів*** (В. Гжицький. Опришки, 174); *Филип Нарога пішов, Юр Серечик, жвавий Гриць Мартинчук – все це з Ясеня. Квічук іще. Сам він був родом із **Порогів**, але служив у Ясені, у Митюка* (Г. Хоткевич. Довбуш, 376).

ПОСІЧ Назва кутка в селі **Тисова Рівня** (сучасна назва села **Розтоки**) Путильського району Чернівецької області. *Чула, в Тисовій Рівні цієї ночі школу спалили з двома вчительками, що там квартирували, а на **Посічі** вбили двох хлопців із лісу?* (М. Матіос. Нація, 153).

ПОСТОЛЮК Прізвище персонажа художнього твору. – *Ой, коби вже швидше, бо, ади, в **Постолюка** на тринадцятому метрі лишили* (П. Федюк. Штабар, 34).

ПОТЕСКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Потек**. *Згори видно оседки **Потеків** і **Готичів*** (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 459).

ПОТЕСК ЛУКА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Лука **Потек** утік, а Готич пішов до церкви, поніс с'єчене* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 460).

ПОТІК Назва присілка села **Черемошна** Верховинського району Івано-Франківської області. *Адже великого полку лаштувати не збирався, розумів, що для цього треба багато зброї, великий полк навіть у горах непомітним не зостанеться, шляхта галицька збере своє військо, пан гетьман коронний Станіслав з **Потока** приїде поміч, і полк опришківський, здибавшись у чистому полі*

з ворогом, не прогризе залізо панцирів своїми бартками, косами і пістолями, впаде під копита панських коней, згине (Р. Федорів. Жбан вина, 63); – *Йосип з **Потока**, – гугнявить урядовець, – на Станіславі, Бродях, Збаражському княжестві і Немирові, Потоцький воевода і генерал Київських земель, великий коронний гетьман, староста Лежайський, Снятинський, доводжу до відома тих, кому треба про це знати, особливо ясновельможним панам дідицям, посесорам, орендаторам, які посідають свої маєтки в Покутті і Підгір'ї, також комісарам, економам, губернаторам, адміністраторам і підстаростам, а найбільше громадянам і постільству до відома подаю* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 154); *Та, мабуть, збоявся старий Йосиф з **Потока** навіть неживого Довбуша* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 255); – <...> *Як той Дмитро з **Потоку** може вчити, що закінчив лише сільську школу, то що ж тоді ви, Мартусю, що закінчили гімназію! Щоб лиш сила та й охота була до праці, – порадила щиро пані Бориничева* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 242).

ПОТІЦЬКА ВАРВАРА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Глип, коло нього стоїть **Варвара Потіцька**, Гануся, Василина і стара Одокія* (Р. Єндик. Торонке мольфування, 70).

ПОТІЧЧЯ, ПОТОЧЧЯ Назва села. *А роки біжать, мов борзі коні, біжить вниз річка через **Потіччя**, збігає молодість у Насті, та не йдуть на гору старости, бо так уже повелося в Пантели, що до нього люди не йдуть* (Р. Іванчук. Дім на горі, 6); *Простував через горби й низів'я на **Поточчя**, понуро думав, мимохідь одчахував гілки, – на уловах гурчало каміння з-під ніг, в чигорі вихрило за постоломи торішня фоя, – трудно хекав, чувася – великий клопіт взяв на себе чоловік* (О. Кундзіч. Верховинець, 240).

ПОТОЧЧЯ див. **ПОТІЧЧЯ**

ПОХРЕБТИНА Назва потоку в селі **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Йшли не до Черемошу, а на потоки Альбин, **Похребтина**, Рибалець,*

Керничний... (С. Пушик. Карпатське літо, 266).

ПРАННИЧУК СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Він служив у Ясені у багатого газди **Семена Праничука** (Г. Хоткевич. Довбуш, 387).

ПРЕЛУКИ Назва полонини між селами **Буркут** та **Голошина** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дукоця, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурунів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ПРЕЛУЧНИЙ Назва полонини неподалік села **Голошина** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дукоця, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурунів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ПРЕОБРАЖЕНІЄ Назва християнського свята Преображення Господа Бога і Спаси нашого Ісуса Христа, яке відзначається 19 серпня. – *Преображеніє, спаса ніби* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 215).

ПРЕЧИСТА ДІВА МАРІЯ Ім'я матері Ісуса Христа, персонажки художнього твору. *Молися Богданку, проси пречисту діву Марію най пошле благословення...* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 148).

ПРЕЧИСТА ПЕРША Назва християнського свята Успіння Пресвятої Богородиці, яке відзначається 28 серпня. *А третій – Спас в Криворівні, де врадили знову йти. На першу Пречисту... Отаман мені, як дедьо, Я його знову так закликав. Усі засміялися. Голосно і зичливо. Не так, як потім козаки* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 71).

ПРИГОДИЩЕ Назва села. *Не тільки добрими знайомими, а в чомусь близькими*

людьми розійшлися Скальник з Мироняком. Папірець від цього знаючого фахівця привів Івана Лук'яновича в розкидане над Прутом село Пригодище (М. Яновський. Гірське серце, 89).

ПРИГОДНИЦЬКИЙ ЛІС Назва лісу. *Перед ним постала похмура лісова западина в Пригодницькому лісі, чорний мундир ватажка, вилицювате обличчя мучителя, одягнутого під «селянина», червоно-жовті жала ватри* (М. Яновський. Гірське серце, 145).

ПРИЙМАКІВ ПЕРЕЛАЗ Назва перелазу. – *П-с-с-ст! уже йде! – Куда? – До нас! – Де? – П-с-с-ст! Онде вже на Приймаковім перелазі. Васи'!* *Скоч ше на під* (Марко Черемшина. Святий Николай у гарті, т.1, 53).

ПРИЙМАКІВ ЮРА Присвійний прикметник до прізвища **Приймак** та ім'я персонажа художнього твору. *По відорщах умер йому дьидя, відтак за дьидем не забарилася неня, а відтак забрали жиди усю відумерицину. Сім неділь без одної ходить уже малий Юра Приймаків «льонтом», і ніхто його не питає, чи їв він, чи спав, чи має сорочечку. Ніхто ані раз!* (Марко Черемшина. Злодія зловили, т.1, 69).

ПРИЙМАК ШТЕФАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Відклав ложку, згорбився, постарів; предхвилевого настрою не встоялось в мені ні скалочки, бо вулицею понад ровом дибав поліціант, наші таки багацький виплодок Штефан Приймак* (Р. Федорів. Карби, 121).

ПРИКАРПАТТЯ Назва краю, історико-етнографічного району, до якого належить більша частина Івано-Франківської, частина Львівської та Чернівецької областей. *Та панство з Поділля, Прикарпаття та Буковини все ж таки добиралося до мінеральних джерел* (С. Пушик. Карпатське літо, 270).

ПРИНДАК ГАВРИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Навесні з сусідом Гаврилом Приндаком посварився за переорану межю, і таки добре посварився, бо привезли Гаврила закривавленого на возі, ледве живого, а Павла ввечері шандарі закували в ланцюги* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 13).

ПРИПІР Назва гори. *Спробуй заодно оглянути і припантрувати далекі Облази та **Припір**, розкидане Крайце і похмуру стрімкорослу Клифу, а ще кволі гайки під заростями «освоєного» селом Рунка... Посадки не однорідні, недбало доглянуті, урочища захарацинені хворими деревами* (М. Яновський. Гірське серце, 48).

ПРИСЛІП 1. Назва гори між селами **Верхній Ясенів** та **Устеріки** Верховинського району Івано-Франківської області. *Коли зайшла мова про будівництво хати, він разом з іншими загорівся ватаговим словом, кричав, гарячкував, доводив, що немає ліпшої місцини, ніж в Устеріках на **Прислоні**, та лишень ватаг сказав, що він, Марко Кочерганюк, тут старший за нього, напустив на себе поважну гордовитість, а ступив у ліс – увесь пройнявся тією внутрішньою наснагою, якою проймається жрець, готуючись до священнодійства* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 231).

2. Назва гори неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Леся з Климентом ідуть до головного корпусу, а їм кажуть, що під горою **Присліп**, що на лівім боці Черемоша, є ще холодніша вода, і «аж іскри скачуть з очей» – така вона холодна* (С. Пушик. Карпатське літо, 280).

3. Назва гори в Косівському районі Івано-Франківської області. *В урочищі Облази під стрімким **Прислопом** бригада жінок обжигала молоденьку посадку* (М. Яновський. Гірське серце, 146).

4. Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плайк, Стефулець, Тарниця, **Присліп**, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурупів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ПРИСЛІП ВЕЛИКИЙ Назва присілка в **Жаб'є**. *І це ще не все: **Присліп Великий**, Діл, Гать Крива, Волова, Одзирноватий, Чорний*

Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила... (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ПРИСТАШІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Присташ. *Газдині лускали руками і розповідали, що патрулі забрали від хати їх газдів, а дівчата жалувалися, що вояки забрали їм дедів та що дали їм на груди картки в рамицях і повели 'д горі так, як передтогід Гавдунів і **Присташиів** покійних, – преч би ся казало* (Марко Черемшина. Бодай їм путь пропала!, т.1, 160).

ПРИСЬКІВ ШТЕФАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *А то, бігме, окаяніє: терей робітника з хати, купуй таблиці та рисаки, плати штроф, та й ще води не пий, – ремствував Ілаш Бокатій. – А я вам що казав, ек ше лишень зачели були класти оту гамарню, остатна би їм з нев година! – приповідав сердито **Штефан Приськів**. – Га-а? Я не казав: не даймо ґрунт, най собі на вулиці кладут школу? Ну, а тепер ека клопоція? Обігнатися гляба! Лишень штроф, та й штроф, та й штроф* (Марко Черемшина. Хіба даруймо воду!, т.1, 58).

ПРИСЯЖНЮК ШТЕФАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Притих, жадав, аби ці добрі руки не відривались від його обличчя годинами, бо лише ці руки пестили його – рідної матері не пам'ятав, змалку товкся серед кагалу **Штефана Присяжнюка**, маминого брата, сільського скрипаля і поштаря* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 27).

ПРИЩ Прізвисько персонажа художнього твору. – *Ого-го! – здивувався фірман. – Ти й'го поліном? А кого це, ек не секрет? – Та **Прища**... Прищука, може знаєте, шо на пилорамі робив?* (В. Шкурган. Опришки, 182).

ПРИЩУК Прізвище персонажа художнього твору. – *Ого-го! – здивувався фірман. – Ти й'го поліном? А кого це, ек не секрет? – Та **Прища**... **Прищука**, може знаєте, шо на пилорамі робив?* (В. Шкурган. Опришки, 182).

ПРОБІЙНА Назва річки в селах **Пробійнівка** та **Гринява** Верховинського району Івано-Франківської області. *Від місця, де впадає річка Пробійна, дорога йде вже понад тією річкою* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 44); *Рятуї, – пронеслося долиною Білої Ріки, Річок і загубилося в Пробійній* (Р. Єндин. Регіт Арідника, 11).

ПРОБІЙНІВКА Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *А на полонину нелегко добратися: треба кілометрів двадцять проїхати машиною до Пробійнівки і вже звідти крутою стежкою в горах, яку називають плаєм, лізти вгору* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 92); *Він до 1980 року жив аж у Пробійнівці за Гринявою, що під полониною Луковицею* (С. Пушик. Карпатське літо, 250).

ПРОВАЛЬНЮЧКА ПАЛАГНА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Провальнюк та ім'я персонажки художнього твору. *Зрештою, давні історичні, а то й просто міфічні постаті сплелися в гуцульській уяві з опришківством і надали йому легендарного освітлення. Для малого Олексія це було ще цікавіше, і він залюбки слухав такі оповідання. Особливо майстрицею на них була одна баба печеніжинська – Палагна Провальнючка* (Г. Хоткевич. Довбуш, 105).

ПРОВІДНА НЕДІЛЯ Назва християнського звичаю через тиждень після святкування **Великодня** поминати померлих родичів. – *Та що там ті коралі, то пусте, я мав тобі сказати, що в Провідну неділю засилаю старостів до тебе!* (М. Дзюба. Укриті небом, 140).

ПРОДАН Прізвисько персонажа художнього твору. – *Ба за кого? – Та же за Продана, за москалівського... за того пишиного... та його знають всі дівки!* (М. Павлик. Вихора, 165).

ПРОДАНИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Продан**. *Усі Проданюки й Продани могли змагатися з циганами за кольором волосся, лише одна Таня носила густу пшеничну косу...* (М. Матіос. Нація, 211).

ПРОДАНІВ 1. Присвійний прикметник до прізвиська **Продан**. ...*А з Москалівки от:*

Проданів тато, ірцений... (М. Павлик. Вихора, 187).

2. Назва кутка села **Рунгури** Коломийського району Івано-Франківської області. *А Никола Штефанів убитий на Проданевім* (П. Федюк. Василь Федюк, 134).

ПРОДАНОКО Пестл. до **Продан**, назва персонажа художнього твору. – *Проданку, синку мій, сїдай-ко, дитинко, прошу! – промовили в один майже голос Гриць і Мар'яна і пустилися служити тим, що позасідали за стіл їсти* (М. Павлик. Вихора, 183).

ПРОДАНОЧОК Пестл. до **Продан**, назва персонажа художнього твору. // у колом. *Проданку, Проданочку! / Вийди ще д мені на годиночку! / Не бійся: світ ті не зав'яжу; / Аби-с любив мя, уже не скажу...* (М. Павлик. Вихора, 270).

ПРОДАНИЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Проданюк**. *Усі Проданюки й Продани могли змагатися з циганами за кольором волосся, лише одна Таня носила густу пшеничну косу <...>* (М. Матіос. Нація, 211).

ПРОДАНИЮКОВА ГАФІЯ Присвійний прикметник до прізвиська **Проданюк** та ім'я персонажки художнього твору. *Було багато в Космачі дівчат, але такої, як Гафія Проданюкова певно не було. Висока, русява, з голубими очима, як заговорить, то немов сонце засвітить, та ще й багата. Як іде з церкви, то всі легіні тай газди зглядаються на неї і не один із них ласо і охічно підморгує* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 18).

ПРОКІП Ім'я персонажа художнього твору. *О, Фросинині товаришки з повені всі пішли би тепер за нею, та лишилось їх лиш три: вона, Катерина Будячка... і Василина Шиманська, чийого Прокопа грім убив на самого Іллі* (М. Матіос. Нація 95); *Хоч на цьому плаї Прокіп бував мало не щодня, йому здалося, що він тут уперше* (М. Яновський. Вістря сокири, 20).

ПРОКІП'ЮКІВ-СМОЛЄЧУК МИХАЙЛО Присвійний прикметник до прізвиська **Прокіп'юк** та прізвиська й ім'я персонажа художнього твору. *Дав він слово аж тогди пити у коледники, ек прийшов ид нему сам*

Михайло Прокіп'юків-Смолячок, старший церковний брат и перший коледницький вибірця у Річковій парафії, тай йому си низко поклонив й файно його запросив при усему народови (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 74).

ПРОКІП'Я Назва християнського святого Святого великомученика Прокопія, яке відзначається 21 липня. *На Прокіп'я забав панотець на попівській Зарці поліг згромадити і в копиці скласти та й скликав толоку* (Марко Черемшина. Марічку головка болять, т.1, 283).

ПРОКЛЯТЕ ОЗЕРО Назва озера, проклятого людьми. *От де всі оті «Нечисті місця», «Прокляті озера», «Чортівські доли», «Дідчі верхи», всі зарослі непроходимим жерепом страшні полонини, зі схованками для ведмедів, вовків, диких кабанів і опришків!* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 170).

ПРОКОПИШИНА ФЕДРИХА Прізвище та назва дружини за іменем чоловіка **Федір**, персонажки художнього твору. *На нашому кутку Пискавець померли від тифу Романючок і його старший син, Заколесник, Федриха Прокопишина, Никола Стефак, обоє Пантелецьких, Михайло Панчошак... ну, дуже багато людей померло від тифусу* (П. Федюк. Леон Поп'юк, 129).

ПРОКОПИШИН ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Дід застиг з отвореним ротом, хтось гмукнув, а Дмитро Прокопишин, котрий воював у Афганістані, пересів ближче, аби краще чути* (В. Шкурган. Кілько цього світа, 166).

ПРОКОПИШИН-ФІШПРЮК Прізвище та сільське прізвисько персонажа художнього твору. *Везли її на цвинтар з тієї хати, яку будував найкращий майстер яворівський – Прокопишин-Фішпрюк, а з ним ще вісім будівельників* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 178).

ПРОКУРАВА Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Стаю на скелю, / з-за якої зійде сонце, – бачу другого. / Цей чорноокій бовгар з Прокурави, / це твій тато, жінко* (В. Герасим'юк. Єзавель, 125); *Таже з Прокурави, Івана Петрюкового син менший* (Л. Качковський. Довбушева піс-

ня, 198); *Це «останній» найдужче його лютило і робило бездіяльним. Казав собі: не може таке статися, щоб аж останній, щоб аж так, аж так... Там, у Рунгурах, у Дорі, в Довгопіллі, в Прокураві, вже підросли такі, що знову матимуть ймення опришко* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 54).

ПРОРОЧУК ОДАРКА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Вернувся у спорожнілу батьківську хату. Самсамісінський давав раду успадкованому господарству. Аж поки не трапилась йому найкраща з сільських відданиць – Одарка Пророчук, розуміюча, інтелігентної натури дівчина* (М. Яновський. Витривалий Тирса, 212).

ПРОСІЧКИ, ПРОСІЧЬКИ Назва дороги в селі **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *От гайок підчищений – і кінець Головам. Зараз розпочинаються Просічки, головний плай на гору. Наздоганяє той легінь, що бігав до Дідушки* (Г. Хоткевич. Довбуш, 355); *На Просічках у протєж тужила денцівка: / «А ни треба ми казати – сама собі знаю, / Шо молодов я нагрішу, старов си покаю»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 24).

ПРОСІЧНИЙ Назва ґруня в селі **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *А низкого зросту, присадистий, бездітний богач з Просічного, Процьо Баган, жартував <...>* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 233).

ПРОСІЧНИЙ ПЛАЙ Те саме, що **ПРОСІЧКИ**. *Та лишень він зайшов кіньми в буюковину против корита, а то з Просічного плаю закрутив до него д'хаті трома кіньми Шумеюків Фока, шо йшов из свої полонини Гропа у село* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 163).

ПРОСІЧЬКИ див. **ПРОСІЧКИ**

ПРОСМИК Назва дороги. *Йшли через Бубне старим пласм Просмиком* (У. Самчук. Гори говорять, 19).

ПРОФЕСОРЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Та ше скійсь Професорчук був опришок, і тот утік* (Г. Хоткевич. За Юріштаном, 474).

ПРОХОР Ім'я персонажа художнього твору. *Де тепер Прохор?* (М. Яновський. Гірське серце, 123).

ПРОЦЕВА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Проців**, персонажки художнього твору. *Вони припали одна за одною під пан отцевим золотим Євангелієм і золотую ризою: напівсліпа сухонька Будячка, і Шиманська в пишнім кептаріку... руда Марія й маленька, як дитина, Юрчиха, гонориста Шкріблячка й скупа на слово Шулемчучка, фудульна Процева, й добра, як хліб, Гасюкова, хитріша від лиса Паращина, й висока, як трепета, Павлюкова* (М. Матіос. Нація, 100).

ПРОЦИК ПАВЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У Павла Процика не билися на похорони!* (М. Матіос. Нація, 245).

ПРОЦИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Проць**, персонажки художнього твору. *Нираз Проциха й слизьми вмивалася почерез свого Иванчіка, бо Процьо майже уводно джвиндів їй, та ревнував їй, шо Иванчік – то ни його дитина, бо уже з малого в него ни вдавси* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 122).

ПРОЦІВ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Коли б три роки тому Вишня мала свого лікаря, то Іван Проців не вмер би від гангрени, ані невістка Куйбишечки не сконала б від упливу крові...* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 66).

ПРОЦЬ Ім'я персонажа художнього твору. *Завтра раненько це мусіли йти орати старому Процеві за те, що засквив вікна* (П. Федюк. Збуй, 79); *Знаю пісню ще з австрійських часів про Туманюка Проця. Може, чули? Оповідає, як гайдуки з'єзали Проця, силою забрали в рекрути, дали черевки і карабін. Та він не скорився* (М. Яновський. Співанка-доля, 351); *Ніхто ни міг видгадати, чьо Иванчік був инчий з натури вид других дітий у свого деді Проця* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 122).

ПРОЦЬО Варіантне ім'я до **Проць**, назва персонажа художнього твору. – *Брачки! То Процьо!* (Г. Хоткевич. Пожарище,

346); *Нираз Проциха й слизьми вмивалася почерез свого Иванчіка, бо Процьо майже уводно джвиндів їй, та ревнував їй, шо Иванчік – то ни його дитина, бо уже з малого в него ни вдавси* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 122).

ПРОЦЮК Прізвище персонажа художнього твору. *На Спаса храмували до півночі в Процюка, по півночі – в Хацюка. Всі підступи, стежки до хати добре проглядалися. На дубах сиділа варта... Олексі розходилося в Дзвінку* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 71).

ПРОЦЮК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *За тиждень перед великоднем зустрілися в Криворівні, в газди Василя Процюка* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 49); *За тиждень по великодню мали всі зійтися в Криворівні й шукати один одного. Бо там було де пристановитися. Брати Федір та Тимко Хазюки – це такі, що дивним дивом ще сидять дома, коли їм би давно опришуквати. Гелета, Мечівник, Процюк Василь – то все свої люди* (Г. Хоткевич. Довбуш, 403); *При самому березі згорбилася бухня сільського побратима Василя Процюка* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 234).

ПРУДКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Видиться, вже тішитесь разом із Прудким і Бузьканюком* (М. Яновський. Там, де хмари ночують, 43).

ПРУДКИЙ МІСЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Якби Місько Прудкий захотів, то було би – во!!! Місь жулавий, наче дикий кіт* (М. Яновський. Там, де хмари ночують, 41).

ПРУС ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Ще коли везли з Кленів Павло Руцак кинувся з машини в Чорну Тису, і його в хвилях наздогнала куля, Івана Пруса і Матвія Кулиничка одвели до Тиси* (С. Склярєнко. Карпати, т.1, 179).

ПРУТ Назва річки, ліва притока Дунаю. *Звелів хлопцям іти в ліс на Рокиту – це на правім березі Пруту, направо Микулічина. Там легко буде достерегти шлях вірменських купців. Нехай вам будуть і купці* (Г. Хоткевич. Довбуш, 335); *«Шипинська*

земля» <...>. Звідси «у незапам'ятті тривала» Руська земля до морів, за Карпати і Балкани через Перкалабу, Черни, Шеніт то на Шудринський, то на Німчицький перевал, то на Чикільський хребет, то Берегометською долиною під мальовничим Стіжком, та все те уздовж Черемошу – **Пруту** – Серету <...> (Р. Андріяшик. Сторонець, 48); За два дні дійшов до Снятина, вночі перейшов міст через **Прут** і подався на Ясенів Пільний (В. Гжицький. Опришки, 245); В могилі спиши давно, гуцульський наш герою, / Про тебе лиш казки гуцулка шепче нам, / А дідич став над **Прут** неситою стопою, / Дав пити нам полин, той що й твоїм батькам (О. Бабій. Могила Довбуша, 31); Вже готові смолоскити, / В ніч вдвляються бескиди, / Від **Прута** до Черемоша / Зрозуміти гори можна (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 56); Правду казав Генік: орної землі в колгоспі всього шістдесят гектарів. А то все – ліси та пасовиська... Карпати хліба не родять. Зроду його не виділи тут. Раніше гуцули йшли на заробітки за **Прут**, до Дністра, працювали на панських фільварках, в багатьох господарствах (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 96); Це гористе місце з мальовничим півострівцем врізувалося в річище **Пруту**, примусивши ріку ламати тоту рівну лінію свого бігу і утворити опукле коліно (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 273); Відпливли до **Прута** / Твої повіря й надії, / І Прут затопив їх / Чайкою в Чорному морі (Віра Вовк. Черемошеві, 357); В Устеріках стрічалися обидва брати Черемоші, Чорний і Білий і плили шумно і буйно, щоби в зеленій Снятинщині зустрінутися з побратимом **Прутом** (Р. Яримович. Лови на готура, 59); Викував за днину / Він косу мозучу, / Наче **Прут**, широко, / Наче **Прут**, блискучу! (В. Зубар. Колосок пшеничний, 68); Душа мого оновленого краю – / Дзвінкоголоса, сонячна сестра, / Сріблясті води **Прута** і Дністра / Її засмагли руки омивають (Н. Стефурак. Монолітність, 7); Напилися і пішли / Барани та ярки. / Чи з Говерли **Прут** тече, / Чи з його флюярки? (Д. Павличко. Золоторогий олень, 384); Достигають вітри, / Як в дугах понад **Прутом** ожина. / Там десь мати пливе / По туманах,

немов часня (Б. Радиш. Достигають вітри..., 6); Як ревів Черемош, / Як шумів синій **Прут**, / Як жилось людям тут / На свободі, без пуг? (Б. Лепкий. Ялиця, 52); Я зірвусь проти **Пруту** й Дунаю, / я метнуся на Львів і Судак, / я сльозу у кулак заховаю – / і розірве сльоза мій кулак (І. Малкович. Сльоза, 35); Та сьогодні їй не хотілося згадувати те, з чим вона мовчки й без любові мирилася багато-багато років, – майже рівний ландшафт, ...вологий від частих затяжних дощів запах вітру з **Прута**, стара Цецинська телевежа (М. Магіос. Нація, 105); Ось що розповідала мені сімдесятирічна жителька села Видинова з-над **Пруту** Ганна Гарвасюк: <...> (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 49); Я хочу побачити сонце в криниці, / У **Пруті**, Черемоші – / через його кругле вікно / до мене проб'ються / обличчя твоїх дерев, / твоїх квітів, / твоїх людей (М. Аронець. Голуби на деревах, 8); Він спочатку хотів поїхати на **Прут** пониже Заболотова, а якби не було доброго улову – відвідати кобацькі стави на вечірнє клювання <...> (В. Шкурган. Син, 46); Зібрав він до тисячки народу і поділив її на три частини. Одна мала йти гори Черемошем, друга гори **Прутом**, а в третій він сам був. З нею маширував на Жабе (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 58); А кількість жертв тим часом зростала: впав обер-лейтенант, який ввечері зайшов у центрі містечка до громадської вбиральні, загинув якийсь інженер, що в неділю загорав над **Прутом**, загинув... (Р. Федорів. Маріка, 54); Помілів до прозорого, синюватого блиску бурій від повені **Прут**. Прозоро-холодні його баранці, здавалося, тримаються на місці і на дні течії, немов намальований, виділявся найменший камінчик (М. Яновський. Гірське серце, 92); Франциск нічого не заперечував і нічого не обіцяв. Депутатів приймав не вдома, а у готелі «Ч. П. Т.», що означало Черемош, **Прут**, Тиса (Т. Прохасько. Непрості, 59); Першої ночі заночували в глибокій провалі над **Прутом**, а рано поїхали далі та аж під вечір струджені прибули до Худанової Комори (І. Березовський. Худан, 60); І хочеться гукнути їм: – Брати мої, брати з-над **Прута!**

(В. Атаманюк. Давно із дому я пішов, 85); *Нюхом немов тільки згадав, що вони з Делятина брали гори **Прутом** і на Микулічин, Дору, Ямну, Татарів. Везли на Мадяричину?... Кому? Навіщо?* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 28); *Невелика ватага гуляє понад **Прутом*** (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 77); *Було так, що над **Прутом** скрізь уже газдував неприятель, а над Черемошем харчував ще старий газда* (Марко Черемшина. Перші стріли, т.1, 124); – *Що? Коломию продаю. Файне місто! Ріка **Прут*** (О. Кундзіч. Верховинець, 227); *А як вдруге над **Прутом** / Обізвались гармати, / І луна сколихнула / Жовті плеса води, – / То розправили плечі / Ветерани-солдати / І тісніше зімкнули / Поріділі ряди* (М. Карпенко. Ковпаківці в Яремчі, 123); // образн. *Тиждень тому над гомінким, кам'яноберегим **Прутом** лічила їм літа зозуля, і боривітер нерухомо висів серед небесної блакиті...* (Б. Загорюлько. Чорногора, кн.1, 5); // образн. – *Дорога далека і важка. Шлях перетинають три ріки: **Прут**, Дністер і Серет* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 192); // образн. *Несеш туди хвилі бурхливі, / Де піниться **Прут** і Дністер, / Побачивши розлогі там ниви, / Оселі братів і сестер* (М. Марфієвич. Черемош, 18); // образн. *Бурхливий **Прут** тут лине в сніжній піні, / Смерека нас отінює струнка <...>* (М. Рильський. Карпатські октави, 224);

ПРУТЕЦЬ Назва потоку. *Бо то як було війкне на лісничівці, як влущить у повітрі батогом, то луна аж над **Прутьцем** по кущах лясає, а Юрине «ньо-о» чують у Замулинцях* (Р. Іваничук. Юра Фірман, 93); – *Ти чия, небого? – Івана Паладюкового. – Того, що у ліщинах сидів над **Прутьцем**?* (Марко Черемшина. Писанки, т.1, 216);

ПРУТОВА ВУЛИЦЯ Назва вулиці в Коломиї. *Над захід сонця, з своїми речами в руках, Продан звернув з великої дороги, понижче коломиїської церкви, наліво, на **Прутову вулицю*** (М. Павлик. Вихора, 226).

ПРУТЧИК Назва потоку в селах Поляниця, Татарів Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *А поки він приїде – не забувають Довбуша й іменем його святять кожне примітне місце, гору, скалу,*

*дорогу, криницю. Коло села Зеленої є гора Довбушенка, ота, що на північ від Старої Довгої, бо то є ще Нова Довга, над джерелами **Прутчика*** (Г. Хоткевич. Довбуш, 452).

ПСАРІВКА Назва полонини між селами **Бистрець** Верховинського району та селищем **Ворохта** Яремчанської міськради Івано-Франківської області. // образн. *Першими згуртували Погорівка і Гнатиха, відтак Стіг, Гаджина, Маришевська, **Псарівка**, Кострич, Козина, Гутин, Лостун, Скупова, Озерна, Крипта, Стара Стая, Менчул, Пір'я – увесь полонинський світ великий...* (Б. Загорюлько. Чорногора. кн.2, 236).

ПСЮРАКІВ ОЛЕКСА див. **ПСЮРАКОВИЙ ОЛЕКСА**

ПСЮРАКОВА АННА Присвійний прикметник до прізвища Псюрак та ім'я персонажки художнього твору. *Псюракова Анна, що перевіювала якесь насіння перед хатою, випустивши з рук решето, першою вибігла їй назстріч: – Що, що ся стало, Михайлихо?* (М. Дзюба. Укриті небом, 182).

ПСЮРАКОВИЙ ОЛЕКСА, ПСЮРАКІВ ОЛЕКСА Присвійний прикметник до прізвища Псюрак та ім'я персонажа художнього твору. *Гуцуляк при тих її словах глигнув на піч, згадав **Псюракового Олексу**, який завжди каже: «Я їх люблю лише робити, а потім мені не показуй!»* (М. Дзюба. Укриті небом, 84); *За старостів були статечні газди: **Псюраків Олекса** та Михайлюків Штефан, що знали і мудре, і дотепне слово сказати, і всякому ділу, як мовиться, лад дати* (М. Дзюба. Укриті небом, 175).

ПУГАЧ Прізвище персонажа художнього твору. *Данило сказав, що зветься він **Пугач*** (В. Гжицький. Опришки, 19).

ПУГАЧ ДАНИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А крім цих трьох були ще Іван з Рахова – його дорадник і улюбленець, відважний, вродливий легінь; Василь Баюрак з Дори, у котрого поміщик забрав жінку, а він з помсти вбив пана, спалив його палац, а сам утік в опришки; був тут Дмитро Серичак з Загірського Ясеня – незамінимий провідник під час походів у Закарпатті, Павло Орфенюк з Ямної, старий*

Данило Пугач з Кут – безжалісний месник і каратель панів, і наймолодший з присутніх – Михайло Козак, що втік від панської неволі з України (В. Гжицький. Опришки, 110).

ПУЖЛИВИЙ Прізвисько персонажа художнього твору. **Пужливим** прозвало його село тому, бо відмалку мав великі вуха, а лице стягнене в клубочок, гей у заяця. Заким став говорити, то обзирався на всі боки, схилювався, клав на губи палець і казав «Цитьте» (Марко Черемшина. Поменник, т.1, 133).

ПУЖЛИВИЙ МИТРО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. **Йде селом Митро Пужливий, 'д газдиням навертає** (Марко Черемшина. Поменник, т.1, 133).

ПУЖНИКИ Назва села в Тлумацькому районі Івано-Франківської області. **Та тому, що зберігся лист від Ятика-дяка, який писав із села Пужник до сина-гімназиста: «Дорогий сину! Мама випрала тобі сорочку і штани полатала. Ми позичили 5 золотих, якщо хтось буде їхати до Станіслава, то передамо...»** (С. Пушик. Карпатське літо, 246).

ПУРІМ Назва єврейського свята, що відзначається на згадку про порятунок єврейського народу від їх винищення. **Мама Естер просила вас усіх приходити до нас на Пурім** (М. Матіос. Нація, 45).

ПУТИЛА¹ див. **ПУТИЛІВ**

ПУТИЛА² див. **ПУТИЛІВКА**

ПУТИЛІВ, ПУТИЛА¹, ПУТИЛОВА

Назва селища міського типу, адміністративного центру Путильського району Чернівецької області. **А стариня своє гадає. Ранком зібрався Дмитро і пішов у Путилів на Буковину до Микули** (Р. Єндик. Чорногорські шуми, 139); **Нетерпеливість заволодівала легінями. Василь Баюрак згадує свою любаску – жінку Юрка Бобрука із Жаб'я, – яка вона солодка та тишина. Орфенюк заявив, що як тільки його випустять звідси – одразу ж він летить до Путилова, а там є красавиця одна** (Г. Хоткевич. Довбуш, 403); **Побував я на зелених горах, / На карпатських сонячних просторах, / Привітав Путилів та Розтоки, / Пригадав свої юнацькі роки** (М. Марфієвич. На зелених горах, 74); **Циган спер-**

шу здвигнув раменами і відповів, що кожда циганка приходять на світ вже усміхнена, а відтак ударився в чоло і пригадав собі докладно, що перед сема роками був з Цією на храму у Путилові, а як вернув, то застав жінку та й любаса у хаті (Марко Черемшина. Парубоцька справа, т.1, 293); **В ті квітневі дні 1972 року такі ж дараби рихтувалися за буковинським містечком Путилою, яке дало світові буковинського солов'я Юрія Федьковича, аж під селом Лук'яна Кобилиці – Сергіями** (С. Пушик. Дараби пливають у легенду, 328); **Їхав з поштовою таратайкою через Вашиківці, у Вишніці поміняли коней і рушили на Путилу** (Р. Андріяшик. Сторонець, 14); **Тіло розрубали на дванадцять кавалків... А Штефана повезли в протилежний бік – на Станіславів, на Львів... І зробили багачем... Але ще був Орфенюк. Ще був Баюрак... Орфенюк у Путилі пробив себе ножем, щоб не дістатися живцем у руки Потоцьких... Баюрак дістався панам живий... І втратив голову...** (Б. Бойко. По голови... По голови..., 81); **Іванчик зистрітив перед бродом на Путилівці в Путиловій головного ворожбита з Волоского боку Лелітку** (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 428).

ПУТИЛІВКА, ПУТИЛА² Назва річки у межах Путильського району Чернівецької області. **Боками гори, а понад ріку сади (Путилівка вливається тут до Черемоша), а понад нею вузькою долиною веде дорога у Сторонець-Путилів** (Марко Черемшина. «До Соکیلського» Федьков[ича], т.2, 207); **Іванчик зистрітив перед бродом на Путилівці в Путиловій головного ворожбита з Волоского боку Лелітку** (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 428); **Церква наша стоїть серед села на високім березі; тут бринить ріка Путилівка по білому камінню, чиста-чиста, як сльоза, а як пустишся нею, то минеш три селі, мов три раї, а на четвертім уздриши на березі страшний великий камінь, мов монастир який залятий або замок який, що до половини засунувся в землю** (Ю. Федькович. Штефан Славич, 281); **На обійсті господарські будівлі, криниця, двоє причахлих тюльпанних деревець прибилися з якихось прибудних зернят без досвіду й бов-**

ваніли без претензій на камінному вищовбі, який оминала з трьох боків до несамовитості бурхлива **Путилівка** (Р. Андріяшик. Сторонець, 4); // образн. Дуже скоро почалася тогорічна весна й у черемоських сплавіках: 24 березня з села Устеріки, де стрічаються Біла з Чорною рікою, а трошки нижче з буковинського боку влітається й річка **Путила**, прикрашений смеріччям і прапорцями плив перший сплав (С. Пушик. Дараби пливають у легенду, 327).

ПУТИЛІВСЬКИЙ ОКІЛ Назва округи з центром у селищі **Путила** Чернівецької області. *Більше не знаю вам що казати, от хіба тільки, що як дїправди приїде хто коли в наш окіл Путилівський, най же не минає й нашу хатку: стоїть вона коло Сторонецької церкви, мала й невидна, але бог святий великий, – а ми хліб свій (та божий) перед ніким це не ховали і не будемо ховати, хіба би бог милосердний допустив, щоб його таки не мали* (Ю. Федькович. Штефан Славич, 280).

ПУТИЛІВСЬКИЙ СТОРОНЕЦЬ Колишня назва селища **Путила** Чернівецької області. *Иванчік цілу дорогу йшов одинцем, ні з ким ни вдаючиси по дорозі в бесіду ані в товариство, тай хоть ек назив борше свою дорогу, то однако вже сонечко зайшло поза верхе, ек приймивси він з **Путилівського Сторонця** в Плоску* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 406).

ПУТИЛОВА див. **ПУТИЛІВ**

ПУТИЛЬСЬКИЙ ПОВІТ Назва колишньої адміністративно-територіальної одиниці, центром якої було селище **Путила** Чернівецької області. – <...> *Пан Губріх – начальник **Путильського повіту**, а я при Феміді в нього* (Р. Андріяшик. Сторонець, 25).

ПУТИЛЬСЬКИЙ РАЙОН Назва району Чернівецької області. *Кілька десятків тисяч жителів: Верховинський, **Путильський**, Рахівський райони, а ще ж гірські села Вижницького, Косівського, Коломий-*

ського, Надвірнянського, Тячівського... (С. Пушик. Карпатське літо, 249).

ПУШКАР, ПУШКАРЬ 1. Назва кутка в **Жаб'є**. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до Жаб'ївської громади належать Багна, Чорногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Льця Долішня, Льця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блхавка, Кринта, Магура, **Пушкар**, Синиці, Слупейка, Вінче, Змієнський...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

2. Назва гори неподалік селища **Верховина** Івано-Франківської області. *Я си тоди так був верг, шо без порток у зимі из хати аж на **Пушкар** вїлетів* (О. Манчук. Без свічки, 30); *За Черемошем, що заглушує все своїм шумом, – гори **Пушкар** і Синиці* (С. Пушик. Карпатське літо, 251); // образн. *Безводня, Льця і Синиця, / Магорка, Вінця і **Пушкар**, – / Немов розсипали коралі, / Що в доли котяться з-під хмар* (О. Олесь. На зелених горах, т.1, 215).

ПУШКАРІВКА Назва скелі неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *Звідси видно й бердо кам'яне, назване **Пушкарівкою*** (С. Пушик. Карпатське літо, 255).

ПУШКАРЬ див. **ПУШКАР**

ПШЕНИЧНИЙ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А, **Василь Пшеничний!** Пшине прізвище аж ніяк не пасувало до худорлявої постаті з запалими, давно не голеними щоками* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 99).

П'ЯДИКИ Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. *А вечорами Анна Москва розповідала їй про Коломию, бо вони з чоловіком були з-під Коломій. Розказують, що нібито з **П'ядик**, де народився Мирослав Ірчан* (С. Пушик. Карпатське літо, 237).

Р

РАБИНЕЦЬ Назва потоку неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Вона мала пришуміти з верхів'їв ріки, аж із Рабинця* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 269); *Рабинець селом ніколи не був. Це потік поблизу Буркута називається так* (С. Пушик. Карпатське літо, 274).

РАБИНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Рабинюк**. *Вчорашній день у Рабинюків не вирізнявся з-поміж більшості <...>* (В. Шкурган. Син, 45).

РАБИНЮК СЛАВКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Славко Рабинюк обожнював рибалку* (В. Шкурган. Син, 44).

РАБИНЮЧКА ОЛЯ Назва дружини за прізвищем чоловіка **Рабинюк**, персонажки художнього твору. *Тим часом Оля Рабинючка добре виспалася <...>* (В. Шкурган. Син, 48).

РАДІВЦІ Назва міста в Сучавському повіті **Румунії**. *Вчителька із Буківця (він у Молдову йшов через той хутір, далі мандрував через гори: Ванчин, Букову, Розсічну, Магуру, до Берегомета, звідти дістався до Банилова і з обозами доїхав до Радівців, а далі, вже залізницею, добрався до Ясси), Словом, якась учителька з Буківця <...> микнулася до фотокарток на стіні* (Р. Андріяшик. Сторонець, 23).

РАДУЛ 1. Назва гори в селі **Шешори** Косівського району Івано-Франківської області. *Радул, Млаки і Верхоблаз – / Це природи дивний образ* (О. Василяшук. Шешори, 24).

2. Назва полонини неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкурушній, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурастик і навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів,*

Рутундул, Штивйора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка... (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

РАКІВЧИК Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. *У Раківчику, під Коломисю, його не застав: живе в лісі, а до села приходять лише раз-два на тиждень* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 60).

РАКОВСЬКІ ХРЕБТИ Назва хребтів у **Яловичарському** гірському масиві Путильського району Чернівецької області. *«Шипинська земля» <...>. Звідси «у незапам'ятті тривала» Руська земля до морів, за Карпати і Балкани <...>, бо так природа розселяла людей, які не корилися на валам, прагнули жити, будували сторожинці й кам'яні та витісняли їх через вижниці і виженки, прокляте каміння – до Яровиці, на Раковські хребти і далі* (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

РАМОНА Кличка кішки. *Псові і чорнопишній кітці Рамоні повезло перекусити після фільму, коли Оля ліниво щось пожувала і сама* (В. Шкурган. Син, 48).

РАРАНЧ, РАРАНЧА Стара назва села Рідківці в Новоселицькому районі Чернівецької області. *І, як оком моргнути, вїт замовк і повалився на свою постіль, гей перепишений явір, а син шукав його руками і оправдувався, що свої очі лишив тісареві під Раранчем* (Марко Черемшина. Село вигибає, т.1, 182); *Жінки розпитували за своїми чоловіками. Переважно відповідали: «Не знаю такого. Був такий, та не знаю, де він тепер. Почекайте, може надійде». Люди шепотом подавали, що один сказав, що були в бою під Раранчею і крили відворот, що було дуже багато ранених і битих* (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 15).

РАРАНЧА див. **РАРАНЧ**

РАРЕВ, РАРЕУ Назва гори неподалік міста Кимпулунг-Молдовенеск у повіті Сучава в **Румунії**. *А поруч стояли ще вищі вершини – Руш і Рарев* (С. Пушик. Карпатське літо, 234); – *А ше, браччіки, дві ріки з-під*

онного верха витікають... – То Лучина, верх. А річки тоти – Молдава й Сучава. Коло самої семигородської границі Довбуш знає верх **Рареу**, а обіч – Остру. Далі не бував... ще би подивитися на Семигородські гори... треба буде колись... (Г. Хоткевич. Довбуш, 441).

РАРЕУ див. **РАРЕВ**

РАХІВ Назва міста, адміністративного центру Рахівського району Закарпатської області. – Я Іван, із **Рахова** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 54); *Нотаря називали французьким інженером. Непрості знайшли його в Рахові і запропонували саме цю роботу, бо він виглядав скромно і героїсько водночас. Такого хочеться здивувати, оповівши щось надзвичайне з власного життя. А Непрості потребували якнайбільше таких історій і байок* (Т. Прохасько. Непрості, 48); *Всі вулиці у Рахові – / Кольоровий рух, / А в легінів блиска топір, / Черес і кожух* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Рахів у неділю, 84); – *Як тебе звати? – питає Довбуш. – Іван з Рахова! – Будеш у мене перший!* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 30); *Та хустиночка, якою розмахувала випадково присутня Кіті при моєму від'їзді на двірці в Рахові, єдиний хвилюючий зв'язок з тим колишнім* (У. Самчук. Гори говорять, 64); *А з вівцями та козами ходили до Рахова, Сигота та Мункача* (П. Шеке-рик-Доників. Дідо Иванчік, 170); *А крім цих трьох були ще Іван з Рахова – його дорадник і улюбленець, відважний, вродливий легінь; Василь Баюрак з Дори, у котрого поміщик забрав жінку, а він з помсти вбив пана, спалив його палац, а сам утік в опришки; був тут Дмитро Серичак з Загірського Ясеня – незамінимий провідник під час походів у Закарпатті, Павло Орфенюк з Ямної, старий Данило Пугач з Кут – безжалісний месник і каратель панів, і наймолодший з присутніх – Михайло Козак, що втік від панської неволі з України* (В. Гжицький. Опришки, 110); *Гаврилів батько Тимко мав корчму в Кленах, випасав скот на полонинах, брав у держави ліс на зруб, сплавляв його до Рахова й далі, до Сигота, і все це давало йому добрий хосен* (С. Склярєнко. Карпати, т.1, 44); *Велика ватага, кінні і піші, ідуть до Рахова...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 113);

А тоді, коли творив Юзеф Коженювський, ще тільки прокладали дорогу зі Станіслава до Рахова через Яблуніцький перевал, і Буркут для багатьох був тим місцем, куди «ворон кості не донесе» (С. Пушик. Карпатське літо, 270).

РАХІВСЬКИЙ ІВАН Відносний прикметник до назви міста **Рахів** та ім'я ватажка загону опришків, спільника і наступника **Олекси Довбуша**, персонажа художнього твору. – *Андрій Лаврів, Іван Рахівський, Джамиджуки, Палійчук, Цюперяк, Квітчук – усі відважні хлопці* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 172); *Надходив вечір і стало вже сутеніти в зворі. Пішли вгору шукати нічлігу. Як покладали ватру, казав Довбуш Іванові Рахівському принести букове дерево і кинути на ватру* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 31); *Тоді встав улюбленець Довбуша Іван Рахівський* (В. Гжицький. Опришки, 113).

РАХІВСЬКИЙ РАЙОН Назва району у Закарпатській області. *Кілька десятків тисяч жителів: Верховинський, Путильський, Рахівський райони, а ще ж гірські села Вижницького, Косівського, Надвірнянського, Тячівського...* (С. Пушик. Карпатське літо, 249).

РАХІВЩИНА Назва району у східній частині **Закарпаття** з адміністративним центром у місті **Рахів**. *Коли ти хочеш бачити світ у фарбах, то піди восени на Гуцульщину. На Рахівщині осінь напрочуд мальовнича. Там побачиши на власні очі все, що славетні майстри написали про неї* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Осінь на Гуцульщині, 198).

РАХМАНІЯ Назва казкової країни. *Не одну хвилю і не дві стояла Олексина любка в німотному захваті, здивована і вельми зачарована країною Рахманією, що простелилася перед нею ніколи не баченим килимом* (Р. Федорів. Жбан вина, 199).

РАХНИКІВ Прізвище персонажа художнього твору. – *Був би з нами Довбуш – можна б і напасти, – сказав опришок Рахників з Будиц* (В. Гжицький. Опришки, 148).

РЕБЕНЦУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Ребенчук.

*Федорчук раптом чогось здригнувся і, довго змагаючись скочив думкою набік від весілля. «От, – міркував він, – багачі **Ребенцуки**, Крохмалюки, Гордіци, Яремини, Семенцеві, Головачі, Довбеньки, Бовичі, Лисани, а на Москалівці – Старожитники... Як то збагатілось... (М. Павлик. Вихора, 263).*

РЕБЕНЦУКІВ Відносний прикметник до прізвища Ребенчук. *Тут був увесь **Ребенчуків** рід, був уже й Янцьо і Тетяна (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 36).*

РЕБЕНЦУКОВА ПЕТРИХА Присвійний прикметник до прізвища Ребенчук та назва дружини за іменем чоловіка **Петро**, персонажки художнього твору. – *Та боле, – каже, залав'яючи коло зятя, **Петриха Ребенцукова**, – боле, що на тім стало... Не дай, боже, чого – каліцтво... (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 36).*

РЕБЕНЦУКОВА ТЕТЯНА Присвійний прикметник до прізвища Ребенчук та ім'я персонажки художнього твору. *Не було кращої і поважнішої дівки на ціле Монастирське, як **Ребенцукова Тетяна**: ніхто би був не сказав, що вона хлопської ложі (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 31).*

РЕБРА Назва гори неподалік села **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області на межі із Закарпатською областю. *Світло сонця ховалось по склонах хребтів і перелітало по верхах, як мотиль по чічках. Зачесть Говерлю, моргне на Данциж, вдарить об фантастичні **Ребра** і Шпиці, поіграється з Гордеєм, сяде на Білу Кобилу тай скочить через Грегит аж на Лису. Далеко під сонцем чорніє грізна Сивуля і чепуриться наголовник Хомяка (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 15); Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижєвську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, **Ребра**, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Ззаду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька (Т. Прохасько. Непрості, 40); // образн. Шпиці пописалися **Ребрами**, яскраво відсвічуючи на*

сонці; а там розлігся масивний Пін Іван, мов мертвий колосальний звір задувів (Г. Хоткевич. Камінна душа, 177).

РЕБРОВАЧ Назва гори неподалік селища **Ворохта** Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *Капітан Грабовський заволодів лісами та полонинами, що розкинулись по горах Магурі, **Ребровачу**, Кичері, Форецькому... (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 51).*

РЕВАЙ ЮРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Там і помітив його **Юрій Ревай** – один із тих, хто продавав Україну ще з пелюшок (В. Сичевський. Ча-клунка Синього Виру, 18).*

«РЕВІЗОРЧУК АНТІН» Назва п'єси, написаної Гнатом Хоткевичем для гуцульського театру. *І в гірському селі Красноїллі, за якихось двадцять кілометрів од Буркута, коли міряти навпрошки, заснував гуцульський театр, і першою виставою, яка пішла на сцені, була «**Антін Ревізорчук**» – перероблені самим постановником «Карпатські гуралі» (С. Пушик. Карпатське літо, 270).*

РЕВІЗОРЧУК АНТОН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Хтось тут розказав йому про славетного опришка **Антоня Ревізорчука** з Красноїллі (С. Пушик. Карпатське літо, 270).*

РЕВУХА Прізвище персонажа художнього твору. – *А-а, в **Ревухи**. Ви там ся спитали? (О. Кундзіч. Верховинець, 242).*

РЕВУШИНА ОЛЕНА Відносний прикметник до прізвища **Ревуха** та ім'я персонажки художнього твору. – *Не впізнаєте мене, вуйку? **Ревушина Олена** (О. Кундзіч. Верховинець, 257).*

РЕГЕСКА, РЕГЕСКА Назва полони неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкурушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, **Регеска**, Радул, Берческа, Криничний, Фуратик і навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів,*

Рутундул, Штивїора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка... (С. Пушик. Карпатське літо, 289); Иванчік сів на стільчику коло Маковія, а він, курічі люльку, казав, що вчора увечер на **Рецці** іше й ни додоїли всі вівці, лишень шо внесли перше молоко від овец у стаю, тай йиго вже ни доцідив у путину Семенко, бо йиго нараз вергло від путини просто у ватру (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 359).

РЕГЕСКА див. **РЕГЕСКА**

РЕПАШ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Репаш. – *Що один Клумак? Тут є ще Клочуряки, Репаші, у Ясінях Климпуші, а ген там – Шенборн* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 102).

РЕПЕГІВ Назва колишнього села, об'єднаного з селищем **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *Мирне населення Стебного, Чорної Тиси і Репегова під обстрілом* (У. Самчук. Гори говорять, 80).

РЕПЕЙ ДАНИЛО Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *Пристав до гурту «вічний бутинар» Данило Репей, здоровий, як дзвін, старий парубок, сплетений з самих м'язів* (М. Яновський. Гірське серце, 34).

РЕШЕТАРЕВА ЦАРИНКА Назва царинки. *Як ідеться попри царинку багача Кречуна, то понад поточину попри саме вориння зайдеться ід Решетаревій царинці, відтак ід Фенчуковій, а відтак під гору Клотічку. На Клотічці то такі щороку родять афини, що хоч сядь та їж. Юра заходив туди довгий час на полуденок, але тепер вони вже віродили* (Марко Черемшина. Злодія зловили, т.1, 70).

РЕШМЕДИЛО Прізвисьце персонажа художнього твору. – *Пани – на трьох одні штани! – відказав з гурту Цібодріда, а Решмедило ще й доточив <...>* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 9).

РЕШМЕДИЛО ОВРАМ Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *Частіше серед нічного степу біля вознища, інколи в пришляховій корчмі при лойовій свічці Григір читав <...>. Про згаслі носогрійки і вичахлі загреби, про втому, сон, а недужі про хворість позабувають, тільки головами*

задумливо похитують («Так, так, без діла віра мертва...»), нишкнують, слухають хіба одного **Оврама Решмедиди**, немов хто за язика смакає, все, як Пилип з конопель, вихопиться, а ватаман на нього: «Заткни вершу, мартоплясе!» (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 19).

РИБАКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Рибак**. *В наш час майже кожен знає, що Франко був рибак (це слово чомусь незаслужено вилучають редактори, вважаючи за русизм, хоч маємо дуже поширене українське прізвисько Рибак, і подружжя Рибаків відпочивало разом з Лесею Українкою у Буркуті, коли Іван Франко гостював там)* (С. Пушик. Карпатське літо, 266).

РИБАК ТЕОДОР Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *На звороті її «серед смертних» прочитуємо підпис Климентя Квітки, поруч розписалася дружина лікаря – Ф. Кобринська, вчитель з Коломиї Теодор Рибак (він був тут з дружиною, бо Леся пише в одному з листів: «Кобринські і Рибакі виїхали»), а ще Богдана Левинська, дочка прогресивного вчителя Т. Кисилевського в Жаб'юму-Льці, суддя з Косова Теодор Коржинський та Євгенія Сохацька, яку за вроду називали «перлиною гір», – вони були братом і сестрою Ользі Стефанович та Теофілі Лакусті* (С. Пушик. Карпатське літо, 263).

РИБАЛЕЦЬ Назва потоку в селі **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Йшли не до Черемошу, а на потоки Альбин, Похребтина, Рибалець, Керничний...* (С. Пушик. Карпатське літо, 266).

РИБАРУК ДМИТРО Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *З'явилися нерозлучні брати Рибаруки – Дмитро та Федір і зраділи, що побачили Івана: – Як моцний, Скальнику?! Ти також з нами?* (М. Яновський. Гірське серце, 34).

РИБАРУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Рибарук**. – *Я також не звик до такої праці. Ледве пилюю тягну, – підтримав його один з братів Рибаруків* (М. Яновський. Гірське серце, 38).

РИБАРУК ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Недавно в Яремчі Скальник упізнав Федька – молодшого сина Федора Рибарука. Той чинів напроти турбази над своїм «товаром» – незграбними дерев'яними орлами і бузьками, низками грубих фіолетових бусів, гидкими зелено-синіми ящірками та зміями* (М. Яновський. Гірське серце, 54).

РИБАЧОК ВОЛОДИМИР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І хоч про це питалися різні люди, хлопець сердито напав на приймальника Володимира Рибачка, начеб тільки він увесь час питався про те саме* (М. Стельмах. Над Черемошем, 55).

РИБЕНЧУКОВА Присвійний прикметник до прізвища Рибенчук. – *Чия то молодичка д'горі пишла? – питала стара Тонючка Рибенчукову невістку, що також приїхала автобусом* (В. Шкурган. Не пошкодуйте чесу, 171).

РИБНИЦЯ Назва річки в межах Верховинського, Косівського та Снятинського районів Івано-Франківської області. *Леся Українка та Климент Квітка були зачудовані цієї церквою у полоні смерек і річкою Рибницею, що починалася за Яворовим, де гори Буковець та Ігрець, а тут, трохи нижче церкви, де закінчується Яворів, річка творила водоспад-гук, і показував ребра-скали верх Сокільський, що тягнувся до Черемоша* (С. Пушик. Карпатське літо, 240); *А Богдан гадкує: жує стебельце, а твореними очима крізь темінь видить скелю, що звелася над Рибницею навпроти їхньої ще старої хати. Видить себе і тата, правда, впізнати вже того молодого – не в змозі, але цілком певний, що це він* (В. Шкурган. Паперовий човник, 223); *Серед тої метушні Довбуш стратив з виду свого газду тай утік з хати. На нього кинулися смоляки, а він відбивається і тікає над Рибницю. Як був вдягнений, так кинувся в воду і перебрив на другий беріг* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 28); *Його думки уляглися, старе забувалося, в душі прояснювалося, ніби очищувалася Рибниця на глибокім плесі, а Анна, як весінне сонце з голубого неба, світила до самого дна Проданової душі, даючи їй тепло, спокій і ярко*

освічуючи все, що тільки веселого і хорошого передумав і пережив Продан (М. Павлик. Вихора, 224); *А в Яворові тим часом єдиною вулицею, уздовж Рибниці, і розгіллями суточок, узгірними царинами і поточинами тривала несамовита гонитва за людьми: палашами й стріляниною шаленіла лють, шугали крики, виск, йойкіт, розлягалася тупітнява копит* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 152); *Я вже буду доходити до Косова – ба ні, не доходячи до Косова, зараз на Монастирським перебреду Рибницю, та й нівперекі, горі горою, на пистинській гостинець, а там я пан!* (І. Франко. Як Юра Шикманок брів Черемош, т.21, 451); *На самісінькім краю базару, за кілька кроків від Рибниці – потічка, що тихенько дзюркотів по каменю, – понуро стояв сухоребрий кінь, і поруч топтався, ніяково стискаючи в руках блискучу засмальцьовану в руках крисаню, ледь згорблений чоловік* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 148).

РИБЧУК МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Вчора ходила в центр на пошту по пенсію, то провідала обох: і Миколу Рибчука і Петра Рудого* (П. Федюк. На хуторі, 25).

РИБЧУКОВА ПАРАСКА Присвійний прикметник до прізвища Рибчук та ім'я персонажки художнього твору. *Молоді ввійшли в хату, а за ними з'явилася Гафія Ринза сита позичати, Парасці Рибчуковій конче треба решета, Михайлісі Булькатій для повного щастя треба позичити гороскоп, перевірити на двадцятому році шлюбного життя чи підходить їй по «планиді» Михайло Булькатий, Коцевій Палагні, ади таки нині, треба було драбини, Павлісі Зачепісі треба довгих вил, Марійці Коновці, кров з носа, треба тачок* (П. Федюк. Давайте заспіваємо, 47).

РИЖКО СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А вуйко Семен Рижко відкопав навпомацки з кути пивниці дві обмотані дротом ще австрійські флящини, сховав під лужко, аби були напохваті, і чекав з маржиною вечора* (І. Андрусак. Реставрація снігу (повість-метафора), 151).

РИЖЧИХА ЄЛЕНА Назва дружини за прізвищем чоловіка Рижко та ім'я персо-

нажки художнього твору. *Але вуйна Єлена Рижчиха пустила до хати сесі набутки, бо війна війною, а свято вартніше, сама наварила голубців, натерла макітру маку, спіхала пшеницю і відіслала зятя на третє село до родини, аби не мозолив очі* (І. Андрусяк. Реставрація снігу, 151).

РИМАР КАТЕРИНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *«Та невже це Катерина Римар?»* – здивувався коли дівчина рвучко повернула голову в його бік (М. Стельмах. Над Черемошем, 26).

РИНЗА ГАФІЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. – *То, видно, поїзд запізнюється, казала Гафія Ринза, – о, я той варшавський поїзд знаю, як облуплений. П'ять років я ним наїздилася, як учився мій Андрій. О, наїздилася* (П. Федюк. Давайте заспіваємо, 46).

РИПА Назва лісу неподалік села Річка Косівського району Івано-Франківської області. *Ми пішли до жовтувато-білих каміних куп, які світилися своїми грудьми з поріділого лісу Рипи* (М. Яновський. Черевики, 37).

РІВНЯ Назва присілка села Верхній Ясенів Верховинського району Івано-Франківської області. *Простували з черемошевого міжгір'я, добувалися, вставши ще удосвіта, з верхів Розсіиноного, Вівсика, Фринціва, Ліщуватого, Копілаша, з присілків Тепличний, Рівня, Печище, Млинський, Буковець, Ковбання...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 274).

РІДМАН ГЕРШО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А тоді, як лише Гершо Рідман купив у скарбу урядового Кам'яну гору і відкрив у її підніжжі каменоломню, то вперше добуто каміння повезли на будову криміналу в Заболотті* (Р. Федорів. Маріка, 87).

РІЖА, РІЖІ 1. Назва села у Путильському районі Чернівецької області. *Федора Гинцариха була собі багачка на все село, але не сиділа вона в селі, тільки у потоці, у Ріжі* (Ю. Федькович. Серце не навчити, 269); *Ледве згадали про того, що в Ріжах, себто про вас, Василю* (М. Матіос. Нація, 70).

2. Назва поляни, галявини в лісі в селі Голови Верховинського району Івано-Фран-

ківської області. *Аж до самої земні прибігав тисічі головок білевих невісток, шо молоком си білили на дідовий Ріжі* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 45).

РІЖІ див. РІЖА

РІЖНЯ Назва села. *А чи тобі, нензо леста і курво остатна, мозіль не зробився на отій твоїй поморщеній штуці після весілля у Ріжні тої неділі, коли підфітькувала ногами на сіні коло цимбаліста, аж смереки ся жмурили з устиду, не то, що люде?* (М. Матіос. Солодка Даруся, 40).

РІЗДВО Назва християнського свята на честь народження Ісуса Христа від Діви Марії у Вифлеємі, яке відзначається 7 січня. *Вони, на Михайлове здивування, у цьому році святкували Різдво і Великдень в один і той же день, що й по цей бік річки* (М. Матіос. Солодка Даруся, 98); *Колядували, звичайно, від Різдва до Йордану, заки обходили всі хати – при дорозі та й у верхах* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 111); – *Вставай, вечеряти будемо. – Вечеряти? Що вечеряти? – Як то що, кутю. Сьогодні ж Різдво* (П. Федюк. Свята вечеря, 85).

РІЗУНИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Різун. *Я вас боюся, бо ви можете й мене від дітей забрати, як Різунів, Поповичів, Шпетків забрали... Усю Товарищю, й Розтоки, й Вижницю, й усий світ...* (М. Матіос. Нація, 29).

РІКА Інша назва ріки Черемош. *Аж дивно: про Ріку стільки тасмничих оповідок, про неї у нас говорили: «Великі води, а навесні – б'ють плови»* (П. Федюк. Ріка, 11); *Є на світі потік Бистрець, що впадає в Ріку – так тут зуть Черемош* (Г. Хоткевич. Недобудована плебанія, 350).

РІЦЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Бачили, як стежкою накульгував тато, але на очі йому не показувалися, бо він заборонив синам дивитися, як він веде дарabu, не хотів аби синами оволоділа пристрасть небезпечної професії, з якою не могло його розлучити навіть те, що повернувся з війни без ноги, бо на те він і Ріцький, то видно, що йому на роду написано змагатися і упокорювати ріку, щоб вивідати її тайну* (П. Федюк. Ріка, 12).

РІЦЬКИЙ ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Раптом всі позамовкали – над хатою звелися три трембіти і сповістили на всі гори, всьому гуцульському світові, що Іван Ріцький прощається з світом, з сонцем, і з Рікою також прощається* (П. Федюк. Ріка, 13).

РІЦЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Ріцький**. *У селі, не лише в хаті Ріцьких чекали повернення боко-рашів, як свята* (П. Федюк. Ріка, 12).

РІЧИНСЬКА ЗОНЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Не могли пояснити собі, що це може означати – Зоня Річинська на простій селянській фірі* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.2, 505).

РІЧКА, РІЧЬКА 1. Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. – *Єк свої вже на нашу голов важут, то вже... Треба їм показати, що то є. Ідїм почерез Скупову на Річку, там зїтнемо Дїдушку. Витак Мочернака, витак Дзвїнчука у Космачі* (Г. Хоткевич. Довбуш, 421); *У середу майже половина жителів Річки видїли Катрусю. Вона йшла від автобусної зупинки через село, вітаючись із людьми* (В. Шкурган. Не пошкодуйте чесу, 171); *Потїм єгомость говорив, що на другу недїлю не буде в церкві відправи, бо він поїде до Красноїлі на храм, а на третю теж не буде, бо він поїде правити до Річки* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 62); *Тепер у Яворові та сусїдньому селі Річці є багато однофамїльцїв славетного в цьому краї майстра, його нащадкїв, але писарчуки так перекутили це прїзвище, що з'явилися Копчуки, але Ковбчуків уже нема* (С. Пушик. Карпатське літо, 240); // у пісн. *Тай про послїдного ватажска опришкїв Мирона Штолу співав: «Ой куєт зазулиця попод крильця жовта, / За Штолюком избратси Устерїцка ровта. / Ой ковала зазулиця в млинї на лотоках / Уни Штолу изловили в Середних Ростоках. / Уни Штолу изловили ниделеко Річки, / Єк зачєли пласувати – він запросив свїчки»* (П. Шекерик-Доників. Дїдо Иванчік, 33); // у колом. *Про кого ця співаночка? Про славних легїнів. А ті славні легїники покай наробили, / Вони в Річці та Зеленім двох*

шандарїв вбили... (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 119).

2. Назва річки **Черемош** із усіма притоками. *Мокнуть церковні велети, їхні голоси спускаються з небес, покидають вовнисті хмарки і вже різними барвами граються на землі: розкидаються червоними биндами по плаїках, руськими кучериками в'ються по-під верхи, кованим сріблом стеляться Річками по-під скелі, гарячо-жовтим полум'ям б'ються Магурою, золотом скапують просічними пляями Голів, зеленастими згардами замаюють Зміянки, косицями вкривають Калавуру* (Р. Єндик. Пояс чеснотливости, 195).

РІЧЬКА див. **РІЧКА**

РІЧЬКОВА ПАРАФІЯ Назва парафії в селі **Дїдушкова Річка** (сучасна назва села **Красноїлля**) Верховинського району Івано-Франківської області. *Він був викликаний береза над усіма березами, на цілу Річкову парафію* (П. Шекерик-Доників. Дїдо Иванчік, 70).

РОБЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *А він крикнув на нас: «Лишейте молоко з дїйничками та йдїт ід хатї!» А Робчук тогди... – Який Робчук?* (Г. Хоткевич. Довбуш, 425).

РОГАТИЙ КОРОЛЬ Ім'я фольклорного героя, персонажа літературного твору. *Першим відполуднував син Червоної Лані і Рогатого короля Зелений Оленець* (Р. Федорів. Таїна, 157).

РОГІЗНА Назва села. Роман **Мокан** з верхів, голова читальні у **Рогізні**, виходив у живний четвер із судової зали розправ дуже приголомшений і розболений (Марко Черемшина. Писанки, т.1, 214).

РОГНЕСКА, РОГНЕСКА Назва полонини неподалік села **Богдан** Рахівського району Закарпатської області. *Гори обступили ущелину так щільно, що ледь-ледь було видно куточок голубого неба: справа впирався в небо Менчул, зліва шовкова Рогнєска, а позаду суворий Петрос, – покриті кучерявими кронами буків, кленів і гострими списами ялиць та смерек* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Так було..., 210); *Ще як майорила, не з одним*

легінем пожартувала, що тому нераз волос дуба спинався. А майорила вона на **Рогнесці** (У. Самчук. Гори говорять, 10).

РОГОЗА Прізвище персонажа художнього твору. *Отець Юлій гатив кулаками у хвіртку і волав провести його до магістра Рогози* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 182).

РОГОЗА БЕНЕДЬО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *На своє здивування, за порогом він побачив Бенедя Рогозу, племінника магістра Рогози із мукачівського монастиря отців Василіан, колишнього семінариста і однокашника* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 296).

РОГНЕСКА див. **РОГНЕСКА**

РОЖЕН Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *В посліди купить ще голосну флюяру і грає-виграє було, йдучи горі додому дорогою направі: через Тюдів, Рожен, Білоберезку, Писаний Камінь, Ясеново, Криворівню та так аж на Жаб'є* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 549); *Перед ним стали всі гірські дороги. Вони в горах ведуть понад більші ріки. Он та з Кутів понад Черемош на Тюдів, Рожен, Ростоки... А там на Білу Ріку – через Стебне, Довгополе і на Буркут. А з Устерік понад Чорну Ріку до Ясенова... А там Криворівня, Жаб'є, Буркут... А ще з Косова до Ясенова... І ще одна дорога понад Пістинькою, де Брустури, Космач...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 68); *За Роженом – Сокільська скеля, на якій був збудований чи не перший в Україні пам'ятник Тарасові Шевченкові* (С. Пушик. Дараби плывуть у легенду, 332).

РОЖНІВ, РОЗНІВ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Скрадливою гадючкою Кривець перетинає Смодну навпоперек, аби впасти на волю говіркої Рибниці і разом аж ген за царинами обнятися з Роженом* (В. Шкурган. Паперовий човник, 217); *Варили її близько й далеко від Коломиї – у Ключеві, Пістині, Стопчатові, Косові, Березові, Рожневі, Уторопах, Яблоніві, але майже всю звозили до Коломиї, а вже звідти великими, скринучими*

возами правили на лівобережжя і правобережжя Дніпра (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 10); *Ми вернулися до Яворова. Тут чекало на Петра візвання, щоби ставився до війська. Він був замісцевим, з Рожнова, і йому доручили візвання через громадський уряд. Рано наш сусід відвіз любленого нами Петра до Рожнова* (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 11); – *...Віриш, Миро', так мене перевернуло, ек колис після маминої смерти. Жила обдурена зо мною і заради мене... Кілько лиш ми налітувалиси-назимувалиси у діда з бабов у Їворові недалічко твої старині. Я й теперки у Рознові, ек кватирант. ...Ше поки чікали – у й'го сорочьках спати легав. По-огань!..* (В. Шкурган. Паперовий човник, 220); *У Рознові, за Косовом, йго й поховали* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 134); *А от у Рознові умер зарібний чоловік, лишив зарібницю, дрібні діти і одну-одніську козу, що закріпляла молоком голодні діти; ніп за похорон видер остатню козу – що не напросилася тота бідна вдова, не націлувалася попові рук та ніг!* (М. Павлик. Юрко Куликів, 20).

РОЗІЙГРИ Назва свята з дохристиянських часів, яке відзначається у перший понеділок через тиждень після Трійці. *Розійгри, шо припадают у тиждень від Зеленого понедівка, є першев днинов Петрівки, а послідним светом весни* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 348).

РОЗЛУЧ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Всі затетеріли – обидві половинки тафлевих дверей навстіж розчинилися, і... на порозі став сотник УПА Василь Розлуч – Василів тато* (П. Федюк. Людина з того світу, 109).

РОЗНАЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *А цес, може, знаєш, позаекій дохтор, шо коло Розначука на долині жис; йой, забула ек то на него кажут... шо був колис шофером у тотій ветлікарні... – Догадуюси, але менче з тим...* (В. Шкурган. Сойка, 191).

РОЗНІВ див. **РОЖНІВ**

РОЗПЕРЕЗАНИЙ ДАНИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *На,*

маєш! – перебив Юстину **Данило Розперезаний**. – *Ото такий буде рай, що два пани на одні штани?* (М. Дзюба. Укриті небом, 97).

РОЗСІЧНА Назва гірського хребта в Путильському районі Чернівецької області. – *У Сторонці? – Звичайно, тут, але докинемо йому кілька найближчих посліків та околичні хутори. Хоча б від Усть-Путили до Плоскої, не минаючи й Довгопільської округи на Черемоші. Оце буде в мене рука між Максимцем і **Розсічною*** (Р. Андріяшик. Сторонець, 173).

РОЗСІЧНИЙ Назва гори в Путильському районі Чернівецької області. *Із першого порогового перевалу до вічного царства гір виднілися верховини Магури, Біскова, Кінашки, а далі вже вгадувалися за серпанками землі і пам'яті **Розсічний**, Сінна, Букова, Ванчин, Пліша, Магура-друга, що вище, Скипова* (Р. Андріяшик. Сторонець, 110).

РОЗСІШНЕ Назва горба в селі **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Простували з черемошевого міжгір'я, добувалися, вставши ще удосвіта, з верхів **Розсішного**, Вівсика, Фринціва, Ліщуватого, Копілаша, з присіків Тепличний, Рівня, Печище, Млинський, Буковець, Ковбана...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 274).

РОЗСІШНИЙ ГРУНЬ Те саме, що **Розсішне**. *Одних послав на **Розсішний ґрунь** до Марусяків по ялівку на печеню, других – до Палагни-Світозари Срібнарчук по приховану в неї горілку, з третіми сам пішов на білоберезький бік Писаного Каменя, щоб відкопати бордюги буджениці, бочівки бриндзи, масла і сиру* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 229).

РОЗТОКИ, РОСТОКИ 1. Назва села у Косівському районі Івано-Франківської області. *Стежка ця за течією ріки бігла в один бік на Ясенів і з Буковецького перевалу вже дорогою через Яворів простягалася на Косів, Заболотів, Коломию, і розчахуючись у Ясенів біля панського двору, – на Устеріки, Білоберезку, **Розтоки**, Кути, а проти течії і теж понад річкою – на Жаб'є, Бистрець, Зелене, а ще далі ген-ген губилася у чорногірській і мадярській сторонах* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 153); *Це село, що пахне*

*весною, – / мої **Розтоки*** (М. Влад. Село мое Розтоки, 67); *Перед зеленими святами підійшли до **Розток*** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 54); *З Німчина направо видко напротів Сокільського церкву, а наліво трохи подаліше – село **Розтоки** по сім і тім боці, бо тут Черемош розтікається широко кількома раменами по долині (всюди сади)* (Марко Черемшина. До Сокільського Федьков[ича], т.2, 207); *Це можна назвати поезією про село **Розтоки**, а точніше про двоє сіл, бо є тут **Розтоки** і буковинські, і галицькі* (С. Пушик. Карпатське літо, 238); *Перед ним стали всі гірські дороги. Вони в горах ведуть понад більші ріки. Он та з Кутів понад Черемош на Тюдів, Рожен, **Розтоки**... А там на Білу Ріку – через Стебне, Довгополе і на Буркут. А з Устерік понад Чорну Ріку до Ясенова... А там Криворівня, Жаб'є, Буркут... А ще з Косова до Ясенова... І ще одна дорога понад Пістинькою, де Брустури, Космач...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 68); *Рано був уже коло **Розтоків**. Там знав іще давніше хлоця одного – Василя Мельника. Сам цей Василь був шешорський, із Шешорів, а служив у **Розтоках** у отамана при млині. Він давно вже просився до Олекси у ватагу, але Олекса не думав тоді збільшувати кадри, тож відмовив. Тепер обставини змінилися* (Г. Хоткевич. Довбуш, 339).

2. Назва села у Путильському районі Чернівецької області. *У **Розтоках** заколотники прогнали війта, а замість нього поставили свого бунтаря* (І. Пільгук. Пісню снує Черемош, 219); *Схоже, що мати готувалася до цього свята, перебравши усі рецепти з попівських кулінарних записників від **Розтоків** до Селятина* (Р. Андріяшик. Сторонець, 18); *Сорочка в три цирки, хустина шовкова, / Топірчик з Сиготу, а черес з Кракова, / Обі порошниці в **Розтоках** набив, / А ретязі мої би й Добош носив* (Ю. Федькович. Ой вийду я з хати, 57); *Я вас боюся, бо ви можете й мене від дітей забрати, як Різунів, Поповичів, Шпетків забрали... Усю Товарницю, й **Розтоки**, й Вижницю, й усий світ...* (М. Матіос. Нація, 29); *Побував я на зелених горах, / На карпатських сонячних просторах, / Привітав Путилів та **Розтоки**, / Пригадав свої*

юнацькі роки (М. Марфієвич. На зелених горах, 74); З Німчина направо видко напротів Сокільського церкву, а наліво трохи подаліше – село **Розтоки** по сім і тім боці, бо тут Черемош розтікається широко кількома раменами по долині (всюди сади) (Марко Черемшина. До Сокільського Федьков[ича], т.2, 207); Це можна назвати поезією про село **Розтоки**, а точніше про двоє сіл, бо є тут Розтоки і буковинські, і галицькі (С. Пушик. Карпатське літо, 238).

РОЗТОЦЬКА ЦЕРКВА Назва церкви в селі **Розтоки** Косівського району Івано-Франківської області. Чистий дух його таланту примушував лісових велетів лягати в розмаїті, які тільки було потрібно, зруби, здіймаються легкими, мов хмарини, шатрами, викруглюватися великими і малими баями, а то й височіти шпильастими вежами, як на **Розтоцькій церкві**; за його волею деревина усміхалася жовтавими стінами і ясним побосм-дахом, важко супилася і перетворювалася у глуху перепону, викликала радість, замилування, острах; в неї, знекровлену й змертвілу, він вдихав нову красу, свіжі пахощі і молодий голос (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 232).

РОЗТОЦЬКІ Відносний прикметник до назви села **Розтоки** Путильського району Чернівецької області. І десь в Караганді чи на уралах, / Чи бозна-де і у яких світах / **Розтоцькі** Джурайки, Калинци, Матіоси / Не вми-ра-ли!!! / Бо це живуть. / На Кінашці (М. Матіос. Нація, 180).

РОКИТА¹ Назва гори між селами **Лючки** Косівського району та **Микуличин** Яремчанської міськради Івано-Франківської області. В **Рокиті** треба їм буде розтаборитися в недоступному місці й підождати день-два, заки Худан не загостить до села Березівської Бані і там від своєї молодої любки не розвідає про те, скільки жандармів “волочитьсья” в Березовах, а скільки і в котрих сторонах шибаеться їх в погоні за опришками і рекрутами... (І. Березовський. Худан, 28); Звелів хлопцям іти в ліс на **Рокиту** – це на правім березі Пруту, направо Микуличина. Там легко буде достерегти шлях вірменських купців. Нехай вам будуть і куп-

ці (Г. Хоткевич. Довбуш, 335); – Щороку, – продовжував Далаба, – маю мороку з травою. В дідька за дверима, аж під **Рокитою** (М. Яновський. Гірське серце, 126); Котилося сонце по **Рокиті**, / А тїнь смереки, мов багнет, / Встромилась в край далеких скитів, / Як смерти чорної кларнет... (В. Атаманюк. Здається – вчора..., 91).

РОКИТА² Прізвище персонажа художнього твору. [СКИБА (до Рокити):] Ну, **Рокито**, що думаєси? Залишаємо свій рідний поріг і мусимо пробиватися до Чорного Лісу (І. Боднарчук. Над Черемошем, 45).

РОКИТИНСЬКІ БОРИ Назва лісу на горі **РОКИТА**¹ між селами **Лючки** Косівського району та **Микуличин** Яремчанської міськради Івано-Франківської області. Під осїнь опришки радили раду, котрими плями булоби найбезпечніше спуститися з гір на доли й загостити безпечно до Сопівського дідича. Рада в раду і прийшли до висновку, що найбезпечніше буде, коли не будуть виходити на полонинські плаї, де моглиб легко попасти в засідку жандармів, а що треба їм обережно продертися лісами та ярами з Чорногори аж до **Рокитинських борів** а звідтілля короткою дорогою впасти до Сопова (І. Березовський. Худан, 28).

РОКИТНА Те саме, що **РОКИТА**¹. Йшли цілий день. А надвечір стали на спочинок на горі **Рокитній**, недалеко від перевалу, через який був шлях в Угорщину (В. Гжицький. Опришки, 148).

РОМАН Ім'я персонажа художнього твору. Назвемо хлопця **Романом**... Ромком (М. Яновський. Очі криниць, 237).

РОМАНЕЦЬ ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. У хаті, крім нього, є інші парубки – Василь Юрин, **Федір Романець**, Михайло Соломійчук (М. Яновський. Косиці на писанках, 91).

РОМАНОВСЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Романовський. Тим часом опришки хутко впоралися з панською скарбницею. Тисячі злотих каштеляна Подляського, пана Косаковського і панів **Романовських** Довбуш забрав зі собою (В. Бабій. Помста опришків, 15).

РОМАНЮЧОК Прізвище персонажа художнього твору. *На нашому кутку Пискавець померли від тифу Романючок і його старший син, Заколесник, Федриха Прокопишина, Никола Стефак, обоє Пантелецьких, Михайло Панчошак... ну, дуже багато людей померло від тифусу* (П. Федюк. Леон Поп'юк, 129).

РОМАНЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Ішли глибоким, повимиваним дощами плаєм і по короткому часі входимо до подвір'я мого далекого вуйка Романчука* (У. Самчук. Гори говорять, 169).

РОМКО Пестл. до **Роман**, ім'я персонажа художнього твору. *Назвемо хлопця Романом... Ромком* (М. Яновський. Очі криниць, 237).

РОМКОВА КЕЧЕРА Назва гори у Верховинському районі Івано-Франківської області. *В ту ніч, як ми мали переходити лінію фронту, я лежав на соломі в порожній селянській клуні і, заплющивши очі, виразно уявляв, як підходжу до рідного села, як збираю друзів на Ромковій кечері, як одному мені знайомою стежекою веду їх у Жаб'є і ми нападаємо на поліцейський пост...* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 110).

РОСІЛЬНА Назва села у Богородчанському районі Івано-Франківської області. *– Е, чоловічку добрий, може, ти і правду кажеш, але ми вже хлопці, як той казав, биті. Не оден перед Богом клянеси, а дияволови служить. Так шо будеш з нами від початку до кінця сеї справи. Рихтуйтеси, хлопці, в дорогу. Підемо через Зелену, Солотвин, Росільну, – Довбуш показав барткою в долину* (В. Бабій. Помста опришків, 7).

РОСОХАТА Назва полонини неподалік села **Шешори** Косівського району Івано-Франківської області. *Де Брусний здійнявся до зорі, / Курмитура буками крислата. / Де шумить Рокита на горі, / Полонинить трави Росохата* (О. Василяшук. Шешори, 22).

РОССОШИНСЬКА Н. Л. Прізвище та ініціали персонажки художнього твору. *Що Іван Франко виїхав з Буркута саме з нею п'ятого серпня, а не третього, як написала Н.Л. Россошинська, укладачка хроніки*

«Основні дати життя і творчості Лесі Українки», засвідчує не тільки листівка з написом, але й те, що був то понеділок, а в понеділок приходила до Буркута пошта, і цілком ймовірно, що троє гостей від'їхали з поштою, якщо не із Стефановичкою (С. Пушик. Карпатське літо, 264).

РОСТОКА Назва річки в межах Надвірнянського району Івано-Франківської області. *А ще два ревуни – на річці Бухтовець у селі Майдані та на Ростоці в селі Пасічній, поблизу Надвірної* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161).

РОСТОКИ див. **РОЗТОКИ**

РОСТОКИ СЕРЕДНІ Те саме, що **РОЗТОКИ 1** *Бойчук оповів другий подібний факт – як в Ростоках Середніх теж двоє таких аматорів пішли грабувати один одного. Та ще й стрінулися десь на перелазі* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 229).

РОТАЛО див. **РОТИЛО**

РОТИЛА див. **РОТИЛО**

РОТИЛО, РОТИЛА, РОТАЛО Назва гори неподалік села **Волова** Верховинського району Івано-Франківської області. *Там стояла стара корчма, а трохи далі, у бік Кривого Поля, синіла гора, яку візник назвав Ротилом* (С. Пушик. Карпатське літо, 252); *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувльську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Ззаду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. Непрості, 40); *Або Никорак Федір. Він у Кидроватім пасе все; на горі Ротало стая. А сам із Микучичина. Звинний, сильний і теж підходящий хлопець* (Г. Хоткевич. Довбуш, 219).

РОТУНДУЛ, РУТУНДУЛ 1. Назва гори неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Нім сонце вповні осяяло гори того ранку, Худан з своїми товаришами виїхав на гору Ротундул а звідтіля широким плаєм обїхав великим*

півколесом глибоку зарву між **Ротундулом** і **Цапупом** і спинився на шляхотській полонині **Цапуп** (І. Березовський. Худан, 48); *На схилах високого Ротундула засіли проти королівських шоломів* (М. Яновський. Легенда про громову бартку, 101);

2. Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкорушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурастик і навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивійора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

РОЩИБ'ЮК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Бо в заліжці, майте на увазі, водно йкус публіку підсунут... Кімюю єкогос Василя Роциб'юка (я ші гет хлопчішиім був)... Такий, мой, моцата був, парубок – ек дуб. Видій у горах другого такого поставного и моцного не найшов би* (В. Шкурган. Майте на увазі, 177).

РУБАНСК ГНАТ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Отек княгиня із дружиною. Шлек би їх трафив, які файні! – висказав своє найвище захоплення Гнат Рубанек, що був на голову вищий від усіх легінів* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 18).

РУБАНСК МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Прійшов Микола Рубанск, брат покійного Гната* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 187).

РУБИЧ Прізвище персонажа художнього твору. *З хати виніс хлібину, будз і яйця старий Рубич* (П. Федюк. Осіння багрянця, 91).

РУБИЧ МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *В рублений просторій хаті Михайла Рубича йшло весілля* (П. Федюк. Гуцульська мадонна у весільній сорочці, 67).

РУБЧУК ДМИТРО ПЕТРОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. *Саме Кобилиця й Федькович заманили мене на свою батьківщину, щоб побачити, як Юрій Петрович Крильчук разом з рідним братом Іваном, родичем Юрієм Васильовичем Крильчуком і Дмитром Петровичем Рубчуком збивали свою дарабу* (С. Пушик. Дараби пливуть у легенду, 328).

РУДИЙ ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Вчора ходила в центр на пошту по пенсію, то провідала обох: і Миколу Рибчука і Петра Рудого* (П. Федюк. На хуторі, 25).

РУЖЕНА Ім'я персонажки художнього твору. – *Як тебе звать? – Ружена* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 165).

РУЖКА Кличка корови. *Була на осідку корова – її вигадували найніжніші імена – Білянка, Ружка, Зірка; біля неї ходила, її пестила й доглядала вся родина* (С. Складенко. Карпати, т.2, 137).

РУЗИН ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до імені **Рузя** та ім'я персонажа художнього твору. *А ще пам'ятаю, як приїхав на коні Василь Рузин* (П. Федюк. Леон Поп'юк, 128).

РУЗИН НИКОЛА Присвійний прикметник до імені **Рузя** та ім'я персонажа художнього твору. *І Николу Рузиного вбили, і хлопця Дмитра Шкваркового* (П. Федюк. Василь Федюк, 134).

РУЗИН ПОТІК Назва потоку в селі **Рунгури** Коломийського району Івано-Франківської області. *У Рузинім потоці зібралася маса народу з коровами, вівцями, собаками і котами, бо ніяк не можна було перейти по через лінію фронту ні у Ключів, ні у Печеніжин* (П. Федюк. Леон Поп'юк, 128).

РУЗЯ Ім'я персонажки художнього твору. *А панотець помагав комендантові: – І твоя Рузя і моя Маня гадає, що ми такі, як вони, ненаситні!* (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 196).

РУМУНІЯ Назва держави на перехресті східної, центральної та південно-східної Європи, що на півночі межує з Україною. – *Тепер ходять бутинами на Угорщині, в Руму-*

нії, на Буковині, коло Дорни-Ватри роблять – то багато навідуються до хати? (А. Крушельницький. Рубають ліс, 322).

РУНГ Назва гори неподалік міста Кимпулунг-Молдовенеск у повіті Сучава в **Румунії**. *А поруч стояли ще вищі вершини – Рунг і Рарев* (С. Пушик. Карпатське літо, 234).

РУНГУРИ, РУНГУРИ Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. *Із Рунгур були три Жолобека – Гринь, Івась і Федір, і ще оден Федір із Ключева із Долишиньго* (Г. Хоткевич. Довбуш, 100); *Є і така версія: первісна назва села була не Рунгури, а Рунгуру, від двох індійських слів: рун – світло, гуру – вчитель* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 125); *– На які міста ви ходили, без Довбуша вже? – Ходили на Яблунів, Долину, Косів, Пістинь, Баню, Рунгури, Болехів...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 43); *Скоро тільки потахла за горами вечірня зоря, Худан з товариством вільною ходою на кониках спустився з Рокити доли лугами попри села Рунгури і Печеніжин аж у Сопівські ліси. Доночували і другий день днювали серед ліса на прогаліні* (І. Березовський. Худан, 43).

РУНГУРИ див. **РУНГУРИ**

РУНОК 1. Назва гори неподалік села **Тисів** Болехівської міськради Івано-Франківської області. *Отут у нас гори: один верх – Рунок, а другий – Коста* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 152).

2. Назва гори неподалік сіл **Акрешора, Люча** Косівського району Івано-Франківської області. *Спробуй заодно оглянути і припантрувати далекі Облази та Припір, розкидане Крайце і похмуру стрімкорослу Клифу, а ще кволі гайки під заростями «освоєного» селом Рунка... Посадки не однорідні, недбало доглянуті, урочища захиращені хворими деревами* (М. Яновський. Гірське серце, 48).

РУС БОВУЛА Назва села. <...> *А розказував ми оден старенький примівник у Рус Бовулі, що давно, то примов'єли й потурецьки, а ще давнійше, то примов'єли ише икимос инчим езиком, таким, ек туда, на сході, пид сонцем говорет ним.* <...> (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 387).

РУСИН Прізвище персонажа художнього твору. *Красно вам дякую, пане Русин* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 161).

РУСИН МАРІАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *В листі отець Юлій згадує лише Маріана Русина* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 236).

РУСКИЙ ДІЛ Назва полонини неподалік села **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області. *По Голосовосіках ходив вуйко Лесьо у полонину Руский Діл до Костів на розлученє за вивцями й козами* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 53).

РУС МОЛДОВИЦА Назва села у повіті Сучава в **Румунії**. *Збивав косу з кісети, складав у стару дзьобеньку кушку, клевец, бабку, мусак, брусе до коси, брав то все на плечя, тай ишов разом из другими косарями у Рус Молдовицу, шо йшли туда на косовицу грошии заробити* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 137).

РУСНАК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Казали, що вже пан Василь Руснак не дістане муки* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 310).

РУСНАК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Іван Руснак сів на ослін та став набивати люльку* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 177).

РУСНАК ІЛЛЯ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Там тепер порядкував майстер Ілля Руснак, котрого ще Коган учив різець у руках тримати...* (М. Матіос. Нація, 62).

РУС ПОЛЕНА Назва села у повіті Марамуреш в **Румунії**. *Носили з полонин до Сигота, до Рус Полени та у Шилигул бриндзу на продаж, бо суда, коло нас, тогди нікто бриндзу ни купував* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 170).

РУТУНДУЛ див. **РОТУНДУЛ**

РУЧКА Прізвисько персонажа художнього твору. *Йому й прізвище гуцули дали – Ручка* (С. Пушик. Карпатське літо, 251).

РУШИЦЯ Прізвище персонажа художнього твору. *У Воскресінцях, під Коломиєю, Довбуш забрав зброю пана Рушиці* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 124).

РУШПР Назва присілка села **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. *Щоб злетіти в небо, гуцул Копак з присілка **Рушір**, що біля Космача, задовго до винаходу літака змайстрував літальний апарат і на горі Магурі відірвався від землі* (С. Пушик. *Перо Золотого Птаха*, 171); *«На своїм життю, то я був лиш у головних вісімнайцятьох мальфарів, аби си шош від них навчити. Був у Пілата в Річці. В Якова Бойкового в Акрешорі. В Лукина в **Рушорі**. В Сблоници коло Микуличіна у Ферлея. <...>»* (П. Шекерик-Доників. *Дідо Иванчік*, 441); *З Лючки я перенісся до **Рушор**, присілка Космача. Тут я замешкав в домі рушорського тазди. Дім був положений на горбку, фронтом до річки Рушор* (Р. Яримович. *Юра Михасевич*, 35).

РУШПРКА, РУШОР Назва річки, яка протікає в селах **Космач**, **Лючки** Косів-

ського району Івано-Франківської області. *Слухаймо, як шумить річка **Рушірка*** (С. Пушик. *Перо Золотого Птаха*, 162); *З Лючки я перенісся до Рушор, присілка Космача. Тут я замешкав в домі рушорського тазди. Дім був положений на горбку, фронтом до річки **Рушор*** (Р. Яримович. *Юра Михасевич*, 35).

РУШОР див. **РУШПРКА**

РУШОРИ див. **РУШПР**

РУЩАК ПАВЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Ще коли везли з Кленів **Павло Рущак** кинувся з машини в Чорну Тису, і його в хвилях наздогнала куля, Івана Пруса і Матвія Кулиничча одвели до Тиси* (С. Склярєнко. *Карпати*, т.1, 179).

РУЩИЦЯ Прізвище персонажа художнього твору. *Цього в вино йому **Рущиця** всипав...* (Ю. Шкрумеляк. *Довбушева слава*, 146).

С

САБАРА Прізвище персонажа художнього твору. *Розказують, що їх так вправив директор коломийської нормалки, вислужений офіцер, кривий, загонистий **Сабара**, котрий тратив третину часу на зицирку школярів, третину на бійку, а третину на пиятику* (М. Павлик. *Пропаший чоловік*, 100).

САБАТ ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Дивувався сам собі й цього світання: чому досі не впала на нього судьба його попередників? Через ката і палю так рано-пораненьку відійшли Дранка, Винник, Гліба, Пискливий, Пинтя, Варцаба, Головчук... Тільки **Петро Сабат** утік зі станіславського криміналу. І більше його не вловили... А мені ось стільки, скільки мав Олекса, коли вправ (Б. Бойко. *По голови... По голови...*, 52).*

САВА Ім'я персонажа художнього твору. *Дід мій послушав, а **Сава** до смерті полював і так, і інак – і на козуль, і на бабинський запах* (М. Магіос. *Нація*, 227); *– Василю, це ти? – Я, діду **Сава*** (М. Стельмах. *Над Черемошем*, 90).

САВИНА ОДОКІЯ Присвійний прикметник до імені **Сава** та ім'я персонажки

художнього твору. *І в тот раз зникла **Савина Одокія** у затінь. Задумана Палагна повернула до Дуді прочитати письмо від свого синка **Николайка*** (Д. Харов'юк. *Палагна*, ч.1, 538).

САВИН МИКОЛАЙ Присвійний прикметник до імені **Сава** та ім'я персонажа художнього твору. *Тот дідо, то був Олексій побратим з дитинства – **Савин Миколай*** (П. Шекерик-Доників. *Дідо Иванчік*, 415).

САВИЦЬКА ЯВДОКІЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *– <...> А донька в мене вже буде називатись **Явдокія Савицька*** (І. Вільде. *Сестри Річинські*, кн.1, 111).

САВИЦЬКИЙ ІЛЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Конкретно це виявилось в історії з хрестинами у **Петра Мартинчука**. Скільки разів пожалкував Аркадій, що не видав його на шибеницю замість невинного **Ілька Савицького!*** (І. Вільде. *Сестри Річинські*, кн.1, 57).

САВКА Варіантне ім'я до **Сава**, назва персонажа художнього твору. *А Пискливий таки тої, аби чькати на волохи. У **Ключеві Горішнім** там багато було своїх людей,*

тож мож було чькати. То *Савка* принесе, то *Филип* ци старий *Зачко* або его син *Федір* (Г. Хоткевич. Довбуш, 103).

САВКІВКА Назва груня в селі **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *А було пидбічі від дедикових хатий лиш трошки д'гори на груник Савківку, то відтів уже було видко понад Білу Річку, аж на полонину Скупову* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 9).

САВКОВ Прізвище персонажа художнього твору. *А Савков тут?* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 358).

САВУЛЕНКА Прізвище персонажки художнього твору. – *Був-сми у Жеб'ю, видів там бабу онну, Савулєнка си називає. То вна ми повідала, ек колис віграбували опришки касу дес за горов, то сімнацітеро коней принєсло грошей на Жеб'є, та й усі тоті гроші ізсипали опришки у комору у Випчїм під Білов Кобілов* (Г. Хоткевич. Довбуш, 114).

САВЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Думка про це зародилася в нього зараз, коли вперше поставив йому таке питання отець Савчук* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 222).

САВЧУКОВА ГАННА Присвійний прикметник до прізвища **Савчук** та ім'я персонажки художнього твору. *Ганна Савчукова з Горішнянки казала, що в місто недавно приїжджали якісь пани і вербували дівчат, сільських також, на курси, де можна вивчитися на трактористку* (М. Дзюба. Укриті небом, 10).

САВЧУК ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. *Молодий лісник Юрій Васильович Савчук віз мене до Буркута на мотоциклі, і ми обидва мало не покрутили голови на тому горбку, де двічі падала Леся Українка й пошкодила собі оперовану ногу* (С. Пушик. Карпатське літо, 284).

САВ'ЮКОВА КАТЕРИНА Присвійний прикметник до прізвища **Сав'юк** та ім'я персонажки художнього твору. – *А ти чув, – кажу, – що Сав'юкову Катєрину завили? – Еге, – каже, – ні перша, ні послідня!* (Ю. Федькович. Побратим, 300).

САВ'ЮКОВІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Сав'юк**. *Вони допоможуть вам, вони вирвуть з рота тисячам таких же робітників, як ви, і дадуть вам часом лизнути того добра, а за те ви мусите поцілувати своїх дітей в руки та уступати з своїх хатів, коли прийдуть ваші сини з товаришами розгощуватися в них, як у тих Сав'юкових та Стопчатові!* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 101).

САГАЙДАК Прізвище персонажа художнього твору. *Приходив політрук Сагайдак і подарував їй свою мужність* (Р. Федорів. Маріка, 102).

САГАЙДАК ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Я, політрук Петро Сагайдак, з вами* (Р. Федорів. Маріка, 70).

САГАЙДАЧНІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Сагайдачний**. *Це коломийчанин Володимир Кобринський і подружжя Сагайдачних з Косова* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 67).

САДАГУРСЬКИЙ ЙВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *«То ти, Йване (це до Йвана Садагурського, брата свого), йди йми Потєка, а ми, хлопці, йдім на горбик, де має Готич виходити»* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 460).

САДЖАВА Назва села в Богородчанському районі Івано-Франківської області. *Довго міряли ногами дорогу, що вела зі Солотвина до Богородчан, відтак завернули на Глибівку. Коли дісталися до Саджави, вже ніде, крім корчми, не світилося. Було тихо, лише пси то тут, то там нагадували про себе лїним гавканням* (В. Бабій. Помста опришків, 11).

САДЖАВКА Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. *Об'євивси був Іван Панчишин, підобрав собі шістьох хлопців, до них волохів двох, здавси на намову жида-орєндара з Саджавки і пішов – ци не дурний? – на Коломию* (Г. Хоткевич. Довбуш, 104).

САЇН ГРИЦЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Та ек же без образа в хаті, проше ясного пана? – падькався Кури-*

ло. – *Не осоружте нам хату, комісарю чесний, – завдила Курилиха. – Шкода гаданя! Ще й хата піде на ліцитацію, як не запла тиш податку, я права не скасую, – гримнув пан езекутор і вийшов надвір. – Присяжні! До **Гриця Сайна!** (Марко Черемшина. Свя тий Николай у гарті, т.1, 56).*

САЇНИХА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Саїн**, персонажки художнього твору. *Одні приходили, щоб потішити, розгово рити та хоть трошечки тугу з серця розі гнати, другі з зіллячком, з вареною калиною та медом, аби недужій **Саїнісі** гарячку про гнати (Марко Черемшина. Керманич, т.2, 27).*

САЇН ІВАН Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *Ей, лишися, мій бадійку, сего року дома, та не сити себе, мій люб чичку! – говорила Оксана до свого чоловіка **Івана Сайна** (Марко Черемшина. Керманич, т.2, 23).*

САЇНКА ПАРАСКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Саїн** та ім'я персонаж ки художнього твору. *Тому вона не газдиня – тота **Параска Сайнка**, сойка тота (Марко Черемшина. Парасочка, т.1, 243).*

САЙНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Сайнюк**. – *Я, діду Саво. Зі зборів повертаюся, сповзла рука з клямки, і Василь став так, начеб і не думав заходити на подвір'я **Сайнюків** (М. Стельмах. Над Черемошем, 90).*

САЙНЮК МАРІЧКА Прізвисьце та ім'я персонажки художнього твору. *З села при йшли тільки Катерина Римар, її подруга **Марічка Сайнюк** і цибатий, з по-дитячому довірливим обличчям Лесь Побережник, який здивував людей тим, що прийшов без своєї дружини (М. Стельмах. Над Черемо шем, 48).*

САЙНЮК САВА Прізвисьце та ім'я пер сонажа художнього твору. *Спершись на за ворітницю, стоять **Сава Сайнюк** і Юстин Римар (М. Стельмах. Над Черемошем, 139).*

САЙНЮК ФЕДЬКО Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. – *Катерино, ти Біланю шукаєш? – ззаду підійшов **Федько Сайнюк** (М. Стельмах. Над Черемошем, 31).*

САЛАГОР ОНУФРІЙ Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *Один з них був від нас, з Шипота, звався **Онуфрій Салагор** (Ю. Федькович. Штефан Славич, 293).*

САМАРКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Самар, персонажки художнього твору. *Як моя умирала, то я не помнівси, то забув-сми, як заорав. А **Самарка** каже мені вчера, що то все горнець (Марко Черемшина. Горнець, т.1, 107).*

САМБІРСЬКИЙ Субстантивований відносний прикметник до назви міста Сам бір Львівської області. *З тих пір мало й чути було про Івана. Десь долітали глухі вісти від бойків, що ніби зорганізував і собі Іван ва тагу та розбивав у **Самбірськiм**, заходив і в Сяніцькі гори (Г. Хоткевич. Довбуш, 250).*

САНДУЛЯК ТИМОФІЙ Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *Єдина правда полягала в тому, що **Тимофій Санду ляк** суботнього ранку таки вернувся з того світу, де нікому бути ще не доводилося, звід ки живим ніхто ще не вертався (М. Матіос. Нація, 37).*

САПАЙЛИХА Назва дружини за пріз виськом чоловіка Сапайло, персонажки ху дожнього твору. *«Іва», Іванчик у моїх очех, то такий маленький головник, що мині са мому навіть ни елоси ним собі руки погани ти. Того головника, то потрафит навіть и баба перевернути з ніг. Я тобов перекажу в Гриневу до баби **Сапайлихи** в Грамітним вишише Гуків, тай вна без мене зженет иго з світа. <...> (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 465).*

САПОГІВ Назва села в Галицькому ра йоні Івано-Франківської області. – *Ну, а ви, от ви, тут, у **Сапогові** – чи встояли б? Чи пішли б на панів? (Г. Хоткевич. Довбуш, 252).*

САРАТА Назва потоку в Путильському районі Чернівецької області. *Перкалаб і **Сарата!** Два потоки (Г. Хоткевич. Блуд, 447).*

САРБА Назва села. – *А чому б ні? – про мовив Анатолій з **Сарби** (В. Гжицький. Опришки, 149).*

САРНА Ім'я фольклорної героїні, пер сонажки художнього твору. – *Хто її видзьобав так файно, **Сарно?** (Р. Федорів. Опришкова криниця, 217).*

САС ФОН ЮХНО Назва родового герба. *На сході села під обочама гір, під зеленим буковим гаєм в садку сірівся білий двір з хутором старого шляхтича-козака Андрія Гербу Сас фон Юхно Сулятицького, найбагатшого в селі господаря* (І. Березовський. Худан, 7).

САФРОНОВИЧ МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Мене звуть Микола Шпагарук. Радяни звуть Микола Сафронович, а сусіди – Кола. Як це ви забули, мой?! Кола* (О. Кундзіч. Верховинець, 277).

СВАТАНКІВКА Назва міста, якого насправді не існує, але яке є в українській фольклорній традиції весільного обрядодійства. – *Ми люди з-за гір-лісів, з-за моря-океану, з далекого краю, а з міста Сватанківка, може, чули?* (М. Дзюба. Укриті небом, 175).

СВИДОВЕЦЬ Назва гірського масиву в Рахівському та Тячівському районах Закарпатської області. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувельську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Заду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. Непрості, 40); *Полк проник через Свидовець в погідне, як на цю пору, Закарпаття* (Р. Андріяшик. Сторонець, 59).

СВИРИДЧУК ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Треба паперу і все інше. Газди нишпорять по тайстрах і кишенях, може, у кого шустка заваялася. – Гей би на палінку, – кпиться Юра Свиридчук. – Гей би вітати закортіло* (У. Самчук. Гори говорять, 183).

СВІРСЬКА Відносний прикметник до назви села Свірж Перемишлянського району Львівської області. *...Вночі група опришків, очолених Рахівським, вирушила до Свірської солеварні, на орендаря Лошака, який боргами, мов тенетами, облутав горян* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 99).

СВІТЛА ЦАРИНКА Назва сіножаті, пасовища. *Зложена присяга перед Святою Ватрою мов раненого оленя підірвала Юру, і він пігнав на Світлу Царинку до старого сторожа з тривожними вітками* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 41).

СВІТЛИЙ ПОНЕДІЛОК Назва другого дня Великодніх свят. *У Світлий Понеділок Танасій Бутинюк раніш пішов до церкви – не ждав на челядь* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 32).

СВІТЛЮК МАКСИМ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Иди, здорова, дитино. – Я не дитина, я – Оксана, Максима Світлюка донька* (П. Федюк. Добрий поїзд, 65).

СВІТЛЮКІВ МИХАСЬ Присвійний прикметник до прізвища Світлюк та ім'я персонажа художнього твору. – *А ви що, така велика і не знаєте, що я Оксана? Оксана Світлюкова, а мамка моя – Анна Світлючка, а брат мій – Михась Світлюків* (П. Федюк. Добрий поїзд, 64).

СВІТЛЮКОВА ОКСАНА Присвійний прикметник до прізвища Світлюк та ім'я персонажки художнього твору. – *А ви що, така велика і не знаєте, що я Оксана? Оксана Світлюкова, а мамка моя – Анна Світлючка, а брат мій – Михась Світлюків* (П. Федюк. Добрий поїзд, 64).

СВІТЛЮЧКА АННА Назва дружини за прізвищем чоловіка Світлюк та ім'я персонажки художнього твору. – *А ви що, така велика і не знаєте, що я Оксана? Оксана Світлюкова, а мамка моя – Анна Світлючка, а брат мій – Михась Світлюків* (П. Федюк. Добрий поїзд, 64).

СВІТОВАН Прізвище персонажа художнього твору. – *Ти ліпше повинен уявляти, чим я. Бо ж ти стільки сходов. Недаремно опришки тебе ще й Світованом звуть* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 99).

СВІТОЗАРА Ім'я персонажки художнього твору. *Світозара потягла косою ще раз і ще раз відітхнула полегишено: дійшла кінця ручки* (Б. Загорулько. Чорногора, 3).

СВІТЯЛКА Назва вранішньої зорі. *Високо на темному небі переливались вогнями*

Косарі, над горами вже запалилась Світляка (С. Скляренко. Карпати, т.1, 102).

СВІЧА Назва річки, яка протікає в Івано-Франківській та Львівській областях. *Ось Свіча – гінка, піниста, шумлива, вередлива* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 203).

СВЯТА ВАТРА Назва фольклорного вогню як оберега самобутності гуцулів, збереження їх звичаїв та вірувань. *Серед великої світлиці горіла Свята Ватра* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 33).

СВЯТВЕЧІР див. **СВЯТИЙ ВЕЧІР**

СВЯТИЙ ВЕЧІР, СВЯТВЕЧІР Назва християнського свята, яке відзначається ввечері напередодні **Різдва**. *Я спляю в кімнаті свічкою і молитвами всю нечисть, так тато робив у Святий вечір, і... відчиняю в душі своїй брами* (П. Федюк. Бісиця юна вогонь їла, 23); *Ішов центром села і милувався Святвечором* (П. Федюк. Людина з того світу, 97).

СВЯТИЙ ВОГОНЬ Те саме, що Свята Ватра. – *Ні, це Святий Вогонь, що його сам соняшниний бог дав у старину нашому родові, що ватажкував над гуцулами, щоб хоронити ним перед лихою долею наше плем'я* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 31).

СВЯТИЙ ІОАНН Назва дзвона. *Потім зразу ж смикав за мотуз святого Іоанна, і навздогін протяжливому басилу святого Миколая летіло коротке, з тонким відголоском: – Бам!* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 26).

СВЯТИЙ МИКОЛАЙ Назва дзвону. *Григір смикав за важке замотузоване било великого, октавистого святого Миколая, і з чотирьох вікон дзвіниці басом густим гучало: – Бо-о-ом! Бо-ом!* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 26).

СВЯТИНСЬКИЙ ПОВІТ Назва історичної адміністративної одиниці на українських землях, що входили до складу Австро-Угорщини. *А в Святинськiм повіті коло села Тростянець, у лісі, що називається Катерна, показують Довбушеву криницю, котру сам Довбуш викопав* (Г. Хоткевич. Довбуш, 454).

СВЯТИНЯ ЯН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Вже пізніше, пройшовши з загоном Яна Святині од Менчула до Банської Бистриці і Дукли, я зрозумів, що дружба і єдність людська у справедливій борні за волю піднімаються над релігіями...* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 369).

СЕВЛЮШ Колишня назва міста Виноградів Берегівського району Закарпатської області. *Це можуть посвідчити жандармські участки Хуста і Севлюша* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 311).

СЕВОСТЯНІВ ОЛЕКСА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Серед коломийців, людей заповзятливих і відчайдушних, були такі атамани, як достославний Шпак, чийм іменем навіть нарекли Чумацький шлях, Шпаків шлях, а також великі дукарі, як Олекса Севостянів із Станіславова; котрий по 126 маж, запр'яжених сотнями волів, виряджав за одним заходом на Лівобережжя* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 10).

СЕГЕЛЬБА Назва лісового урочища між селом **Пістинь** Косівського району і містом **Косів** Івано-Франківської області. – *Що, не знати? Що ми за парубок! Ба хто ж то в Сегельбі дзеленькотів зубами, га?* (М. Павлик. Вихора, 170).

СЕГІНЬ Прізвище персонажа художнього твору. *Жандарми тоді заарештували в селі кількох запідозрілих чабанів з Печенізької полонини на чолі з Сегінем, бо в його колибі знайдений був ніж, на якому запеклася кров* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 44).

СЕГЕД Назва міста на південному сході **Угорщини**. *Себастян чомусь нагадав собі оповідь одного з растаманів про те, що сегодська Нанашка має в Сегеді маленьку приватну тюрму, в якій тримає випадкових людей, ув'язнених для того, щоб розказувати Нанашиці всілякі байки* (Г. Прохасько. Непрості, 132).

СЕКЕТУРА Назва села. *Скоро знову село почнеться – Секетура* (М. Яновський. Що за білою стіною, 288).

СЕЛЕЗНЮКОВА ЦАРИНКА Назва сіножаті, пасовища. – *Слухайте, Уласію! А чи ви не знаєте, хто вирубав капусту на*

Селезнюковій царинці? – питає комендант (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 96).

СЕЛИСЬКО Назва села в Пустомитівському районі Львівської області. – *Але ж ти народився не в Гордині, а в Селиськах?* (Р. Андріяшик. Сторонець, 12).

СЕЛИЩЕ Назва села в Хустському районі Закарпатської області. *Василь Жупан з великим трудом добрався з Фогораша до Селища. Де Фогораш, а де Селище!* (С. Склярченко. Карпати, т.2, 78).

СЕЛЯТИН Назва села у Путильському районі Чернівецької області. *Схоже, що мати готувалася до цього свята, перебравши всі рецепти з попівських кулінарних записників від Розтоків до Селятина* (Р. Андріяшик. Сторонець, 18).

СЕМАКІВЦІ Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. *І не лише ми: і з Семаківців скаржилися, з Линиці і з Вовчківців теж...* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 68); *Він примахав звідкілясь, мабуть, з лісу, темна габа якого он бовваніє на видноколі, з'явився саме тоді, коли ватага знялася з нічного табору на вигоні пришляхового села над Прутом, Семаківцями званого, та й з дружним гейканням і цобцабеканням, з трешканням батогів рушила далі* (Б. Загорюлько. Чорногора, кн.1, 5).

СЕМАКІВ Назва села. <...> *А на Буковині, туди, коло Семакова, у верхах, то й до сегодне по-волоски примов'єют примівники головні примівки.* <...> (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 387).

СЕМАНІШИН ГРИНЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Не далі як п'ять днів тому полковник над смоляками Пшелуцький зібрав у господі мого газди в Космачі отаманів сільських: Дзвінчука Штефана, Семанишиного Гриня, з Микулчина, Дідушка Миколу з Красноїлля, були там дуки з Устерік, Жабійого, Дори...* (Р. Федорів. Жбан вина, 223).

СЕМАНЬ Варіантне ім'я до Семен, назва персонажа художнього твору. – *Ровту зібрав чоловік трицік. Були там Микулеки*

три брати – Семань, Іван та Гарасим; Хабараки були з Дитковець та ше оден легінь Дмитр – то все піддані дитковецького пана (Г. Хоткевич. Довбуш, 99).

СЕМАНЮК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *На другій [фотографії] – юнак, схожий на Василя Григорцева. То його племінник – Дмитро Семанюк* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 65).

СЕМЕН Ім'я персонажа художнього твору. *Якби той злодій був такий добрий, та закликав якогось різника, а хоч би Семена, що ріже по людях свині, та щоб Семен вирізав біль з Дарусиної голови, то була б рада і, може, нарешті заговорила* (М. Матіос. Солodka Даруся, 14); *Якби не Семен, його побратим, що заступивсь за Івана, може б, нічого не було* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 215); – *Боже! Боже! Ще вчора казав я сму; «Не тривожся, Семене!» – кажу. – Пани з дворів виходять. Ліцитація знає своє право»* (Д. Харов'юк. Ліцитація, ч.1, 539); *Семен аж усміхався про себе, думаючи, як то завіє Мокрина, коли їй скажуть, що Яся вбив пан* (Г. Хоткевич. Довбуш, 292); *Вуйна Гафія, нанашко Семен, стрийна Марія – то люди, бо вони мені приносять молока і хліба, а ті, які мою мамку забрали з хати, то людиська* (П. Федюк. Добрий поїзд, 64); *Він залишив трьох синів і доньку, яку дуже любив, бо ніби передчував, що саме вона народить славетних спадкоємців Корпанюків – Юрка та Семена* (С. Пушик. Карпатське літо, 242); *На толоці в нас була Тетяна, а Семен як завозьмися: мусить бути музика та й мусить* (М. Павлик. Ребенщуківа Тетяна, 31).

СЕМЕН ДРАНЧУК Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Мой, безпалкого й до воська не возьме, не то до школи! – крикнув Семен Дранчук* (Марко Черемшина. Хіба даруймо воду, т.1, 60).

СЕМЕНИХА Назва дружини за іменем чоловіка Семен, персонажки художнього твору. *Семениха гримала якимось череп'ям, щось перебирала, товкла, пересипала, цідила, і, нарешті, хату наповнив приємний запах* (М. Дзюба. Укриті небом, 15); *Така погідна днина, що поліг на царинках у очах сagne. Край Довбушевого звору, на малень-*

кій трикутній поляночці, не заяці скублять траву, а стара **Семениха** кладе хату (Марко Черемшина. Основини, т.1, 85).

СЕМЕНИХА ДОЦИНОГО ПЕТРА Назва дружини за іменем чоловіка **Семен** із зазначенням її батька у формі присвійного прикметника до імені **Доця** та імені, персонажки художнього твору. *Жінки слухають, не дивлячись ув очі одна одній, і лиш **Семениха Петра Доциного** тихо прошепотіла чи то собі, чи невістці Солтисового Федуся, що сиділа поряд: – Ага, наговорювала й'му на усіх, аби не пішов; вітримала півліта днински коло корови та свиний, поки фійна не прийшла і за руку не забрала його* (В. Шкурган. Кілько цього світа, 165).

СЕМЕНИШИНА ПАРАСКА Присвійний прикметник до назви матері **Семениха** та ім'я персонажки художнього твору. *Раз, восені, отой Уласій з-під полонин, який передтогід оженився з **Семеншиною Параскою**, з Косова вертався* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 95).

СЕМЕНІВ Відносний прикметник до імені **Семен**. *Стара напружила слух і пам'ять й аж скрикнула: «Та це ж **Семенів** голос, це ж його, мого малого Семенка!»* (П. Федюк. Нічна зозуля, 14); – *Що вам мало? – спитав **Семенових** товаришів Трохим* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 310).

СЕМЕНІГА Прізвище персонажа художнього твору. *За столом кликав до повниці пропій сам **Семеніга** з Жєбя, а старший дружба лиш кроїв колачі, мастив медом тай давав пропійцем позадь пропоєм закушувати* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 258).

СЕМЕНКО 1. Зменш.-пестл. до **Семен**, ім'я персонажа художнього твору. *Анничка лагодилася сама, а Тимофіїха зайшла з чоловіком у хату і нараджувалася над токою з паном. Мениші сестрички і братчик **Семенко** зміркували, що їх найстарша сестра приготується йти кудись; повилазили на під і стали цікаво допитуватися, куди вона збирається* (Марко Черемшина. Більмо, т.1, 103); *Стара напружила слух і пам'ять й аж скрикнула: «Та це ж Семенів голос, це*

*ж його, мого малого **Семенка!**»* (П. Федюк. Нічна зозуля, 14).

2. Пестл. до **Семен**, ім'я персонажа художнього твору. *«Та я шов си застерігав. Але, відав, ни потрафив смих добре, бо то злодій з Ретески, **Семенко**, то, видко, дужший від мене, тай перевернув начіс мене у ватажіню»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 354); *Та як на толоці в Михайленкових здибалася зі сторонським парубком, із твоїм, **Семенку**, і Юрковим татом* (П. Федюк. Нічна зозуля, 15); – *Якби тебе, **Семенку**, заставив до тих грошей, які ми маємо* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 309); – *Ти все ні в пліт, ні в ворота. Та же ти не **Семенкові** пара. Ти вже й сьогодні до людей, йй то так зробили* (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 537).

СЕМЕНКОВИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Ще біс з бісом не спіркував, це не змагались між собою, тож за старшого усі визнали **Семенкового*** (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 256).

СЕМЕНОЧКО 1. Прізвище персонажа художнього твору. *Одна з машин звернула на круглячок, з неї спритно вибіг молодик. – Ади, мій Петрунько приїхав, – схопився звеселілий **Семеночко**. – Дивітси, це вин* (В. Шкурган. Майте на увазі, 180).

2. Пестл. до **Семенко**, ім'я персонажа художнього твору. // у колом. *Єк они его принесли, поклали на браму, / **Семеночка** заставляють: «Цілуй, Семе, в рану. / Єка в тобі, **Семеночку**, натуречка дивна, / Що ізтів ти Андрійчика, свого побратима. / Андрієчка мут ховати з ясними свічками, / **Семеночка** мут губити темними ночами* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 320).

СЕМЕНОЧКО ЇЛАК ЮСТИНЧИН Прізвище, ім'я та присвійний прикметник до імені дружини (матері) **Юстинка**, персонажа художнього твору. *Що то є, що чужому борше шось таке розкажеш?! Ади й півгодини не минуло, як здибала буковецька асфальтівка верховинця Юрця Горданчиного з Луцюків та **Їлака Семеночка Юстинчиного** з Яворова, а вже так спізналися, що ховали люльки в роті та пахкали один тютюн* (В. Шкурган. Майте на увазі, 175).

СЕМЕНЦЕВІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Семенців**. – *Федорчук раптом чогось здригнувся і, довго змагаючись скочив думкою набік від весілля. «От, – міркував він, – багачі Ребеницуки, Крохмалюки, Гордіци, Яремини, Семенцеві, Головачі, Довбеньки, Бовичі, Лисани, а на Москалівці – Старожитники... Як то збагатілось...»* (М. Павлик. Вихора, 236).

СЕМЕНЦІВ КИРИЛО Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. – *Ви кажете, Іване: восько, восько! – повів далі перервану честованєм бесіду Семенців Кирило. – Що то ще тепер? А бувало то ховати би ся, як заяцеві від стрільців, у лісах та дебрях – за нашої пам'яті до восьька ловили!..* (М. Павлик. Вихора, 187).

СЕМЕНЦЬО Зменш.-пестл. до **Семен**, ім'я персонажа художнього твору. *А коли хто питає небораку, чи багато має дітей, відповідав з гіркою іронією: «Та де! Небагато! Тільки Кирильцьо і Іванцьо, Гаврильцьо і Семенцьо, Настунька і Марічка, і кривий Павло з Михаськом, Анниця і Маринця, Кася і Оряся... Та вже наче всі, але ні – ще троє у вівсі...»* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 331).

СЕМЕНЮК ІВАН Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. *Відомий печеніжинський різьбяр Іван Семенюк показував мені місце, де стояла Довбушева хата* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 122).

СЕМЕНЮК ЮРА Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. – *Ніхто, лиш Юра Гордійчук березою буде! – рішив Юра Семенюк, молодий газда, що завше з легенями приставав* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 112).

СЕМЕРДИНЮК ВАСИЛЬ Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. – *Нічо, нічо. Тут газди все такі, що мож вірити. Семердинюк Василь, Митник... Сі не зраде* (Г. Хоткевич. Довбуш, 420).

СЕМЕРДИНЮКОВА ПОЛОНИНА Назва полонини. – *Се на Семердинюковій полонині, – оприділив він. – Ідем туди* (Г. Хоткевич. Довбуш, 420).

СЕМИГОРОД, СЕМИГОРОДДЯ Назва історичної області на півночі Румунії, інша назва Трансильванії. *«Не бавилистеси? А хто вбив двох дітей у Зверхослав'ю?» – «Я в тім не свідім, бо був-сми тогди у Семигороді...»* (Г. Хоткевич. Довбуш, 103); – *<...> З порожнього, Юре, не наллеш. А писав із Семигороддя, що коли живий-здоровий вернешся, то збудуєш церкву край обійстя* (Р. Андріяшик. Сторонець, 132).

СЕМИГОРОДДЯ див. **СЕМИГОРОД**

СЕМНЄНІВСКА Присвійний прикметник до імені **Семен**. *Дідо був дуже кунтетний, бо того вечера по вечери увійшла першя у хату з чужих людей до діда Семнєнівска молодиця* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 68).

СЕМНЄНІВСКА БУКОВИНА Назва букового лісу в селі **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *Було видко на Люпайлівській Кичірі, коло Семнєнівської буковини на прислопатині в садах великі будинки під високими побоями* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 9).

СЕМНЄНІВСЬКИЙ ПЕТРО Присвійний прикметник до імені **Семен** та ім'я персонажа художнього твору. *Семнєнівський Петро, худий, високий чьоловік, з просивим волосєм понад плечя та кучеревим вихровато вусом, таки добре вже підмоторичений солодков горівков, аж облизувався, так си смачньо фалив про того, ек то тогід на Святий вечер йиго п'єного біда водила у тот час, ек він си вертав из тайнов вечерев вид Паліїв* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 69).

СЕМНЄНОВА Присвійний прикметник до імені **Семен**. *Ек упевнивси Иванчік, що тото насланє на него вночі було Шкиндинов тай Довгого роботів, то видразу змотавси з Шекерівки на Велику Лудову, в Семнєнову стаю* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 204).

СЕНЧИН БЕРЕГ Назва горба. *Дивилися «На добраніч, діти», слухали про всілякі події у світі. Відтак баба розказувала малим про себе: як була дитиною, як сама ходила з гринджолами у Сенчин берег, як робили на*

спуску лід, а баба Сенька посипала піском, і приходилось заново поливати водою спуск (В. Шкурган. Чоботи, 227).

СЕНЧУК МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Це знову нагадало **Миколі Сенчуку** прогалину в його виступі: так він і не критикував свого друга за сад, бо й без цього розтермосаний Ілля Палійчук вертівся в президії, начеб його посадили на старого їжачка (М. Стельмах. Над Черемошем, 13).

СЕНЧУК ПРОКІП Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – Я не знаю його, де квіток від пана? – Квіток? Казав тєсть, шо навідаєси до вас у ермарок та й вам скаже. То, віді, йде до рахунку, там буде у книжках стоєти, та й, аді, мене знаєте, я **Прокіп Сенчук**. Тєсть має п'єтку їму виплатити, а поки ви не посмотрите, то не хоче (Марко Черемшина. Лік, т.1, 75).

СЕНЬКА Ім'я персонажки художнього твору. **Сенька** ходила в магазин до сусіднього села та й загаялась там (М. Яновський. Увечері, коли стогнав ліс, 278); Дивилися «На добраніч, діти», слухали про всілякі події у світі. Відтак баба розказувала малим про себе: як була дитиною, як сама ходила з гринджолами у Сенчин берег, як робили на спуску лід, а баба **Сенька** посипала піском, і приходилось заново поливати водою спуск (В. Шкурган. Чоботи, 227).

СЕРБИН Прізвище персонажа художнього твору. Та по чарці! Отець **Сербин**, не відставай! (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 301).

СЕРБИН ІВАН КІНДРАТОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. – Як ся пишете? – **Сербин Іван Кіндратович**. – У храмі якою мовою служите? (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 305).

СЕРГІЙ Назва села у Путильському районі Чернівецької області. Від нас знов ходжають до шістьох сіл на храми – ходять до **Сергіїв**, у Плоску, до Тораків, до Киселиців, у Дехтинець і у Довгополе, ба декотрі ходять аж у Шипіт або тяр аж у Молдовицю (Ю. Федькович. Люба – згуба, 242); – Зайдіть як-небудь до мене, ще я їм спробую на-

писати. За такі речі я грошей не беру, ні віддарунків. – Увійшли в **Сергії**. – То завітайте. Я тут поверну до знайомих, питаю коваля (Р. Андріяшик. Сторонець, 52); В ті квітневі дні 1972 року такі ж дараби рихтувалися за буковинським містечком Путилою, яке дало світові буковинського соловія Юрія Федьковича, аж під селом Лук'яна Кобилиці – **Сергіями** (С. Пушик. Дараби пливають у легенду, 328).

СЕРЕДНИЙ Назва груня у селі **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. Оба груні, **Костівський** та **Середний**, від самої Чорної Річки долини аж на саму Скупову зверже коліс належєли до їх предіда **Костя** (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 211).

СЕРЕДНІ РОЗТОКИ Те саме, що **РОЗТОКИ 2**. Одного вечєра хтос дав Юрішкови знати, шо на Волоскім боці, у **Середних Розтоках**, уже другу добу п'єт на шиньку в одної баби ватажко опришків **Мирін Штола** из цілим своїм товариством (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 146).

СЕРЕДНЬОВОРІТСЬКИЙ ПЕРЕВАЛ Назва перевалу на межі Воловецького району Закарпатської області та Сколівського району Львівської області. Звивисто гадючаться дороги через **Німчицький**, **Татарський**, **Вишківський**, **Середньоворітський** чи **Ужоцький перевали**, через гори (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 210).

СЕРЕДНЯ Назва полонини неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. **Леся** була в центрі опришківського краю, і коли перейти полонину **Середню**, то потрапиш на гору **Стіг**, де майже щороку навесні зустрічалися, а восени прощалися опришки (С. Пушик. Карпатське літо, 289); В районі є лише одна полонина – **Середня**, на яку виїжджають машиною. Під час першої світової війни російські солдати проклали там дорогу для своїх гармат. Тепер її підремонтували... (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 147).

СЕРЕТ, СИРЕТ Назва річки в Чернівецькій області та **Румунії**. «Шипинська земля» <...> Звідси «у незапам'ятті тривала»

Руська земля до морів, за Карпати і Балкани через Беркалабу, Черни, Шепіт то на Шудринський, то на Німчицький перевал, то на Чикільський хребет, то Берегометською долиною під мальовничим Стіжком, та все те уздовж Черемошу – Пруту – **Серету** <...> (Р. Андріяшик. Сторонець, 48); – Дорога далека і важка. Шлях перетинають три ріки: Прут, Дністер і **Серет** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 192); <...> опам'яталися лише в облюбованому місці – там, де узлісся впирається у річку **Сирет** (В. Шкурган. Син, 47).

СЕРЕЧАК Прізвище персонажа художнього твору. Прибули до товариства: Василь Баюрак з Дори, **Серечак** із загірського Ясеня і Михайло Козак з України. Вже мав їх усіх дванадцять (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 31).

СЕРЕЧИК Прізвище персонажа художнього твору. Пішов до Цюперека – а там – ого! Вже **Серечик** утік, Мартинчук утік, Квітчук утік. А син Цюпереків каже, що прийде згодом, бо шош... у трунку коле... та й ніби голов болит... (Г. Хоткевич. Довбуш, 396).

СЕРЕЧИК ЮР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Филип Нарога пішов, **Юр Серечик**, жсвавий Гриць Мартинчук – все це з Ясеня. Квічук іще. Сам він був родом із Порогів, але служив у Ясені, у Митюка (Г. Хоткевич. Довбуш, 376).

СЕРИЧАК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. А крім цих трьох були ще Іван з Рахова – його дорадник і улюбленець, відважний, вродливий легінь; Василь Баюрак з Дори, у котрого поміщик забрав жінку, а він з помсти вбив пана, спалив його палац, а сам утік в опришки; був тут **Дмитро Серичак** з Загірського Ясеня – не замінимий провідник під час походів у Закарпатті, Павло Орфенюк з Ямної, старий Данило Пугач з Кут – безжалісний месник і каратель панів, і наймолодший з присутніх – Михайло Козак, що втік від панської неволі з України (В. Гжицький. Опришки, 110).

СИВА ДАНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. Лишилися на хуторі **Сива Дана** і зозуля (П. Федюк. На хуторі, 25).

СИВИЙ Назва потоку неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. // образн. Можливо, зупинилися вони біля мінерального джерельця, яке називають буркутцем, а може, поїхали швидше, минули потічок **Сивий**, що скаче по камінні, і фіра з трьома людьми відбилася в чистому плесі штучного озера, з якого випускали воду, коли вирушали за водою сплави, а те, справжнє озеро, що називалося Шибеним або Марічейкою залишилося справа, на високій горі, вище полонини Веснарки і нижче шапки Попа Івана Чорногірського (С. Пушик. Карпатське літо, 257); // образн. – А знаєш що, **Сивий**, – зупиняв його Черемош, – давай попливемо разом... (Р. Федорів. Жбан вина, 77).

СИВКО Кличка коня. Андрійко, проїжджаючи повз двір лупцював **Сивка** – і кінь ледве не біг на гору (П. Федюк. Дорога до дому, 96).

СИВУЛЯ Назва гори неподалік села Стара Гута Богородчанського району Івано-Франківської області. Річка має точну адресу свого народження: гора **Сивуля** (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 39); // образн. Дрімали ще стара Говерла і Піп Іван, закутані в грубі білі покривала. Дрімав Хом'як, **Сивуля** (В. Гжицький. Опришки, 232); // образн. Світло сонця ховалося по схлонах хребтів і перелітало по верхах, як мотиль по чічках. Зачепить Говерлю, моргне на Данциж, вдарить об фантастичні Ребра і Шпиці, позрається з Гордем, сяде на Білу Кобилу тай скочить через Грегит аж на Лису. Далеко під сонцем чорніє грізна **Сивуля** і чепуриться наголовник Хомяка (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 15).

СИГІТ Назва міста в Румунії, яке розташоване в Мармароській котловині над **Тисою** на українсько-румунському етнографічному прикордонні. Перебував зиму щасливо тай весни діждався. Пригріло сонце, скотився сніг з гір, вилляли потоки і поплили жовті води долів Тисою аж до Дунаю. Одної неділі зійшовся Довбуш зі Серечаком тай порадилися, чи не піти їм до **Сиготу**, купити ременю на постолі і череси (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 32); «Горівки, брє, не маю,

але вино в мене добре з **Сигота**, токайське» – відповів Андрій (І. Березовський. Худан, 10); *Гаврилів батько Тимко мав корчму в Кленах, випасав скот на полонинах, брав у держави ліс на зруб, сплавляв його до Рахова й далі, до Сигота, і все це давало йому добрий хосен* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 44); *Вирмене наймали й наших людей до фирманок, носити їм марфу верхе кіньми до Сигота* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 170); *А як їхав Максим на весілля, чи то на храм або на ярмарок у Косів, а часом і до Сигота або до Сучави, то обтикав її віниччям і сорочачим пір'ям та й гнав наперед себе, мов якесь опудало, щоб інші жінки страхалися* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 57); *Леся не знала, що жабівські гуцули через Костричу-полонину, та через Шпиці, що в Черногорі, їздили на торги аж за Тису до міста Сигота* (С. Пушик. Карпатське літо, 248); *Оповідали, наприклад, що в Сиготі багачі збудували собі спеціальну скарбницю, куди зсипали своє золото й сrebro. Причём зробили це дуже хитро* (Г. Хоткевич. Довбуш, 236).

СИГЛІН Назва гори в селі **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. // образн. *Пів Космача під сонцем ще, а друга половина вже сумом укрилася. Сонце сховалося за Стершору і давало червоні знаки ґруням. Мел, Погір, Сиглін купалис в огні, а лисина Лисої горіла червоним полум'ям. Потюки горі шуміли на погоду, останні мряки тікали з лісів, земля важко дихала, небо валилося на село* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 92).

СИДОНЯ Прізвище персонажки художнього твору. – *От, не говорив би-с багато, Продане, – сказала сміхом почервоніла Сидоня, – а спробував би-с радше, може би, котра вдуріла, як гезде я за своїм, та пішла би таки за тебе?* (М. Павлик. Вихора, 233).

СИДОР Ім'я персонажа художнього твору. *От є у нашому селі один чоловік, Сидором зуть* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 105).

СИКАВКА Назва водоспаду в селі **Тюдів** Косівського району Івано-Франківської області. *Іванчік розказував, що йшов до Ку-*

тів, у місто, тай лишень у Сокільським під Сикавков забив у люльку такий флейтух тітіню, ск палец, тай закурив смачно, ск нараз на него наднісси Юріштан, шо якраз вертався из Кутів (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчік, 154); *Сикавка... Високо падає вода, розбиваючися об гостре каміння. Повиростали на дозвіллі величезні лопухи і мов усю воду забрали в себе – мало води в Сикавці* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 297).

СИЛАЧ Прізвище персонажа художнього твору. *Хоч і роззирається Семенко – не може вгадати, де є той Силач* (М. Яновський. Силач, 37).

СИЛЬВЕСТР Ім'я персонажа художнього твору. *Отець Сильвестр місцевий парох, прочищає басове горло, вітер бавить його золотими ризами, і отець Сильвестр схожий на муху з розпростертими крилами* (Р. Федорів. Маріка, 84).

СИМОВИЧ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я українського мовознавця, персонажа художнього твору. *«Це був кристалевий характер, дуже симпатична людина, з симпатіями до радикалізму, – писав про нього його друг Василь Симович, – студіював класичну філологію й українську, перейшов до нас із Львівського університету, де був записаний на право»* (С. Пушик. Карпатське літо, 259).

СИНЕВИР Назва озера біля села Синевирська Поляна у Міжгірському районі Закарпатської області. *Людям варто давати такі ж лункі імена, як назви рік <...> Або як назви карпатських озер: Синевир, Несамовите, Лебедине* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 203).

СИНЕГІР'Я, СИНЕГІР'Є Назва села. – *Чи не підвезете до Синегір'я?* – запитала вона, підбігаючи до лісовоза (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 63); *Зараз я священиком у селі Синегір'є, де бозослужіння із русинської, вірніше, старослов'янської, мови поступово переводжу на угорську, а також забезпечую жандармські участки Хуста і Селюша таємними відомостями* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 311).

СИНЄВИРСЬКА ГАТЬ Назва греблі біля озера **Синевир**. *Не одне покоління їх*

бачила стара **Синевирська гать** (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 15).

СИНЕГІР'Є див. СИНЕГІР'Я

СИНЕГІРСЬКА ДОЛИНА Назва долини. – Скажи йому, що віднині ти моя наречена, – Богдан пригорнув і поцілував Ружену, потім узяв за руку і пішов униз, все глибше спускаючись з нею у густий туман, що повив **Синегірську долину** (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 208).

СИНЄ ОКО Образна назва озера **Бребенескул (Бербеняска)**, розташованого в межах Рахівського району Закарпатської області. І спогад переносив на берег дикого полонинського озера, званого **Синім Оком**... (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 184).

СИНИЦІ 1. Назва гори біля селища **Верховина** та села **Криворівня** Верховинського району Івано-Франківської області. За Черемошем, що заглушує все своїм шумом, – гори **Пушкар** і **Синиці** (С. Пушик. Карпатське літо, 251); **Сороканюків Юра сам-самісінський, оден-однісінський вже генген, далеко-далеко на хвилях Черемошу під Синицями під опришківськими коморами** (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 547); **На Синиці, на Безводні, / На всіх горах рушив лід. / Полонинський хід сьогодні, / Полонинський дивний хід!** (О. Олесь. На зелених горах, т.1, 216); **На Черногорі [вода] – мов рота солоня, / На Шпиці – гостра, на Синиці – сонна, / А біля Писаного Каменя – щіпка, / До неї зразу кожен привика** (В. Зубар. На косовиці, 17); // образн. **Вже синіми хмарами підпирали крайнебо буковинські верхи, оповились блакиттю близькі Синиці, Дземброня і Біла Кобила, курився Ігрець, колола небо гострим шпилем Говерля, і Черногора важким своїм тілом давила землю** (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 190); // образн. **Перед ним, немов великі скиби на свіжо заораній царинці, розкинулись горби. А он Синиці темно-синьою стіною сперлися в небо, заступили світ** (М. Козоріс. Черногора говорить, 81).

2. Назва гори біля села **Красноїлля** Верховинського району Івано-Франківської області. **Ми дівилиси, ни змигаючі очіма, на**

Синиці зверху, ци ни вздримо де в Довбушенках, ек мут там горіти Олексини поклажі (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 80); **Ще через короткий проміжок часу завалували тривожні дими на Буковці, потім – на Писаному Камені, на Синицях, на Крипті, на Кичері, вістячи гуцульському горисвітлові про небезпеку** (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 152); **Повагом, в царственній величі підіймається місяць з-за Синиць, і невідомо звідки ледве-ледве доноситься трембітання...** (Г. Хоткевич. Камінна душа, 68).

3. Назва кутка в **Жаб'є**. **А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до Жаб'ївської громади належать Багна, Черногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долишня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блихава, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський...** (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

СИНІ ГОРИ Назва пасма гір. **І в тій новій пісні жила дівчина із-за Синіх Гір, жив сам поет, були орачі на царині й судді на майдані, гримів ланцюгами Гаврило Предок і плакав сивобородий співець над розламанною цитрою** (Р. Федорів. Жбан вина, 216).

СИНІЙ ВЕРХ Назва гори. **Із-за Синього Верха доносився глухий гул бубона. За кілька хвилин виразно було чути, як зарокотали цимбали** (П. Федюк. Дорога додому, 95).

СИНІЙ ВИР Варіантна назва озера **Синевир**. **Вона сміялась і плакала над Синім Виром, до зорі співала пісень і не розуміла, чому сміється, чому співає** (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 62).

СИНІЙ ГРУНЬ Назва гори. **Та лиш він подався за ворота, а пані десь-відкись біленькі хусточки повидобували та й вимахують ними напротив любові своєї на першій скруті дороги, та й на другій, та й на третій, під Синім грунем, аж їх ручки ізболіли** (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 197).

СИНІЙ КАМІНЬ Назва скелі. **Приходьте на Білу кичеру коло Синього каменя. Приходьте, не гоноруйтеся** (П. Федюк. Самотня зірниця, 62).

СИНІ ПЛЕСА Назва каскаду з п'ятьма плесами на межі сіл **Усть-Путила** і **Дихтинець** у Путильському районі Чернівецької області. *Кажуть, що ще чатує небезпека коло Синіх Плес* (С. Пушик. Дараби плывуть у легенду, 330).

СИНІТОВИЧ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Чекав Ганнусі і Василь Синітович* (П. Федюк. Давайте заспіваємо, 46).

СИНОП Назва міста в Туреччині, колишньої грецької колонії на південному березі Чорного моря. – *На які міста ви ходили, без Доббуша вже? – Ходили на Яблунів, Долину, Косів, Пістинь, Баню, Рунгури, Болехів... – Вони більші від Синопа і Трапезунда? – Не мали нагоди порівняти* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 43).

СИНЯ ГОРА Назва гори. *Величезне сонце зупинилося на Синій горі і струменіло звідти потужним потоком променю* (П. Федюк. Осіння багрянця, 90).

СИНЯК Назва гори неподалік сіл Поляниця і Татарів Яремчанської міськради Івано-Франківської області. // образн. *Звідсіля видно Близницю, Драгобрат. На північ велично здіймаються Синяк, Довга, Хом'як. Внизу сріблиться в місячній сляві річка Лазецина, видно стріхи хат* (У. Самчук. Гори говорять, 25).

СИРЕТ див. **СЕРЕТ**

СИРОТЮК ГАЛЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Коли вона не з'явиться, перепитуватимуть інших вчителів, де вона поділася, в чому річ, коли приїде. Особливо турбуватиметься Славчик Гаврилків і Сиротюк Галя* (М. Яновський. Шкільна фотографія, 255).

СІВЧУК КУРИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Дома Курило Сівчук? Тиша... – Курило Сівчук дома? – грімкіше крикнула фігурка* (Марко Черемшина. Святий Николай у гарті, т.1, 54).

СІВЧУК МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. [Каролько:] *На то, що Миколу Сівчука викликати, а тим самим яко підозрілого в руки старших газдів*

віддати, котрих ти вже приготував на все (Марко Черемшина. Несамовиті, т.2, 190).

СІВЧУЧКА КУРИЛИХА Назва дружини за прізвищем та іменем чоловіка **Сівчук Курило**, персонажки художнього твору. *Курилиха Сівчучка, що досі стояла неповоротно в чорній сорочці без опинки, поступила один ступінь ближче ід чоловікові свому і глянула наскісь екекуторові в очі* (Марко Черемшина. Святий Николай у гарті, т.1, 55).

СІГЛЕР Прізвище персонажа художнього твору. *Ади видите, хто за перших совітів в армію пішов, такік молодий Сіглер, той лишивси* (В. Шкурган. Переказ, 95).

СІГЛЕРИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Сіглер**. – *З тих Сіглерів приходили до сусідів, а то таке саме* (В. Шкурган. Переказ, 95).

СІДЛОВИНА Назва полонини. // образн. *Звідси відкривалися верхи Близниці і Говерли, Петроса і Магури, а внизу жовтіли осінніми спаленими травами колгоспні полонини: Нижня, Підлясча, Сідловина* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 39).

СІМЙОН Прізвище персонажа художнього твору. *Лиш майстер Сімйон та й віт Юра не відходять, бесіда не пускає, неначе гаками до стола їх прикувала* (Марко Черемшина. Любість, т.2, 198).

СІННА Назва гори. *Із першого порогового перевалу до вічного царства гір виднілися верховини Магури, Біскова, Кінашки, а далі вже вгадувалися за серпанками землі і пам'яті Розсічний, Сінна, Букова, Ванчин, Пліша, Магура-друга, що вище, Скипова* (Р. Андріяшук. Сторонець, 110).

СІРКО ІЛЛЯ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Зовсім недалеко від фортеці на Замковій вулиці стоїть осідок Іллі Сірка* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 117).

СІРМАН АНДРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *От журюся! Ви вже масте кожний свою дружбу, а я ще не маю. Та й не знаю, кого би то собі взяти? – Або Андрія Сірмана? – каже Яків* (Ю. Федькович. Три як рідні брати, 317).

СІРУК Назва хутора неподалік села **Розтоки** Путильського району Чернівецької об-

ласті. *Сходив цими днями Онуфрій Матіос з Околени та розказував, що всю Околену окопами зрили, а другу лінію на Сіруці лаштують* (М. Матіос. Солodka Даруся, 127).

СІРЧЕНКО КИРИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Але підслупуватий Кирило Сірченко, таранкуватий скупословий Андрій Таранець, навіть безвухий Василь Гаркуша понуро мовчали* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 12).

СКАЛЬНИК ІВАН ЛУК'ЯНОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. *Коли Іван Лук'янович Скальник повертався з свого обходу, йому привидівся вовк* (М. Яновський. Гірське серце, 4).

СКАРБИ Назва криниці неподалік села Красник Верховинського району Івано-Франківської області. *Там, під Кринтою, є місце, де гарна криниця, – називається вона Скарби* (С. Пушик. Карпатське літо, 253).

СКАРБНИК Ім'я міфічної істоти, духа-охоронця, що береже скарби та захищає дім від злодіїв, персонажа художнього твору. *І тільки Скарбник, наче звір, / Без шелесту ступає / І глибше в землю, серед гір, / Великий скарб ховає* (О. Олесь. На зелених горах, т.1, 222).

СКАРІЙОТА ЮДА, СКАРІОТА Прізвисько персонажа художнього твору. // образн. *«Давай, екі маєш гроші, Юдо Скарійото, бо зараз конаєш!» Рівночасно вбігли до корчми ще кількох товаришів Худана, й станули за його плечима з піднятими у гору топірцями* (І. Березовський. Худан, 46); // образн. *«Тим часом Худан, спершися ліктем до скелі, похилив голову і задумався, а далі – промовив твердо: «Не мемо си опришками звати, ек тому нехрестови подаруєм цу зраду! З негілі поїдемо в гості до пана в Сопові, а ек мемси вертати, то вступимо по дорозі на-Текуцю до того Скаріоти і 'го вірстимо, аби не здох не ирцений!»* (І. Березовський. Худан, 22).

СКАРІОТА див. **СКАРІЙОТА ЮДА**

СКЕЛЯСТЕ Назва села. *Та де у нашому Скелястому дістанеш типікон, писаний*

угорською... (В. Сичевський. Вернись, Руже-но, 306).

СКИБА ЮЛЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Юлько Скиба і Дувід Танебрух були суджені в останньому великому збірному процесі комуністів Покуття* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.2, 99).

СКИДАЮЧКА ЮСТИНА Назва дружини за прізвищем чоловіка Скидаюк та ім'я персонажки художнього твору. *Так він говорить Ксені, так повинен сказати за старовіцьким звичаєм, а міг би промовити оці прості і заповітні слова їй, Юстині Скидаючі...* (Р. Федорів. Весільні ворота, 256).

СКИПОВА Назва гори. *Із першого порогового перевалу до вічного царства гір виднілися верховини Магури, Біскова, Кінашки, а далі вже вгадувалися за серпанками землі і пам'яті Розсічний, Сінна, Букова, Ванчин, Пліша, Магура-друга, що вище, Скипова* (Р. Андріяшик. Сторонець, 110).

СКОЛЕ Назва міста, адміністративного центру Сколівського району Львівської області. *У Станіславі говорили, що із Сигота повстанці йдуть у Галичину, а у Львові люди вірили, що Турка і Сколе вже здобуті угорцями* (С. Пушик. Карпатське літо, 273).

СКОРУШНИЙ 1. Назва гори неподалік сіл Дземброня, Зелене Верховинського району Івано-Франківської області. *На Скорушному були советські партизани Ковпака і кожної хвили могли з'явитися у селі. Це від їх куль загинули в бою ті два партизани УПА – Джуфко та молодий хлопець. Так, як побіч згинули, так їх побіч поховали* (Р. Яримович. Джуфко, 53); *Вітер, що присів десь в Сурдуку, свиснув долинами, впився в груди гір і переказував чорногорським верхам про красноільське катування: і Говірлі, і Мунчелові, і Скорушному, і Стогові, і ... всім, всім* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 44).

2. Назва потоку в селі Зелене Верховинського району Івано-Франківської області. *А ось і вівці в царинці. І полонинський потік Скорушний...* *Це вже присілок Зеленого* (С. Пушик. Карпатське літо, 255).

СКОЧИЦЬКЕ Назва урочища. – *Та не призирайся Катерино, не призирайся, бо його нема. Ще вдосвіта поїхали обидва з Львом Михайлюковим під Скочицьке овес сіяти* (М. Дзюба. Укриті небом, 113).

СКРИПАЛЬ ЗЕНОН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Цимбаліст витер об гачі заслинений цибух, як робив це тоді, коли на його подвір'я придубував Зенон Скрипаль, з яким ділили зароблені на весіллях калачі й останні крихти тютюну, і подав Смерті* (Р. Федорів. Жбан вина, 99).

СКРИПЕЦЬ Прізвисько персонажа художнього твору. *Самого Максима ясенівці прозивали Скрипцем, а частіше Кутюгою* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 12).

СКРИПНИКОВА Присвійний прикметник до прізвища Скрипник. *Не бідував так колось і я, – вертілося в Скрипниковій голові. – У небіжчика тата та мами були хата і ґрунт у місті, коло школи* (М. Павлик. Вихора, 189).

СКУПОВА 1. Назва гори неподалік села **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *З Чорногори ступив раз на Скупову, другий раз на Синиці, третій раз на Писаний Камінь, четвертий раз на Сокильський. А н'ятий раз уже ступив ногов у Кутах серед ринку* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 128); *Зойкнуло самітне Сокильське і протяжним свистом попрохало помічі в Писаного Каменя, в Лелькова і в Скупови* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 11); *План Марусяка був дійсно шалений, побудований скорше на психології, як на рахунку. Він запропонував: їхати назад старою дорогою, на Писаний Камінь, спуститися на Ясенів і під самим носом у Гердлічки та Юріштана, Красноільським потоком на Голови, вирватися на Скупову, а звідти вже – куди хочеш. Хочеш на Угорщину, хочеш в чорногірські дебри* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 294); *Сонце зайшло вже – тільки червоно-золота заграва ясніла над Скуповою* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 248); *За горою Скуповою – село Голови, що також виступило супроти польської окупації цього дивного краю* (С. Пушик. Карпатське літо, 256); *Була сонячна неділя. Інж. Ж. вибрався з вудкою*

на пструги. Я пішов для товариства. Коли ми повертались вполудне, люди нам казали, що від Скупови на Скорушиний перейшла советська стежа. – 10 людей, забрала зі собою Н. Ш. – зеленського газду на провідника, та ходить вістка, що мене також забрали (Р. Яримович. Джуфко, 57).

2. Назва полонини неподалік сіл **Зелене** та **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *А було підбічі від дедикових хатий лиш трошки д'гори на ґрунок Савківку, то відтів уже було видко понад Білу Річку, аж на полонину Скупову* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 9); *Отут, між Черемошами, є полонини Плаї, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурупів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288); // образн. *А ген-далеко, де улітку синіла полонина Скупова, тепер біле, снігове море* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 107); // образн. *Першими знуртували Погорівка і Гнатиха, відтак Стіг, Гаджина, Маришевська, Псарівка, Кострич, Козина, Гутин, Лостун, Скупова, Озерна, Кринта, Стара Стая, Менчул, Пір'я – увесь полонинський світ великий...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 236).

СКШИДЛЕК ТОДОР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Постріл почув його сусід, який жив поблизу, чех Тодор Сквицлек* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 40).

СЛАВИЧ ШТЕФАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Зброя його та убори могли ретельно яких пару тисяч срібних коштувати, коли не більше, – та кому ж їх і мати, як не Штефанові Славичеві, одинчикові такого великого багатиря, як був його батько!* (Ю. Федькович. Штефан Славич, 282).

СЛАВКО Варіантне ім'я до **Ярослав**, назва персонажа художнього твору. *Марійн син Славко якось-то напився так, що він із стайні підсвинка, дав йому тринадцять*

ножів у груди, кинув у став коло хати і заборонив домашнім близько підступатися до води (М. Матіос. Солодка Даруся, 12).

СЛИВЧІН ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Василь Сливчин* перше лиш коло баби свічку засвітив і таки зараз кровю чіхнув (О. Манчук. Непростий мертваец, 50).

СЛИВЧУК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *От Дмитро Сливчук* кутається коло вориння (Р. Єндик. Торонке мольфування, 69).

СЛИВЧУК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Чия це дитина потовклася? – Та же Івана Сливчука, того, що у Потоці живе* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 24).

СЛИГУН ЛУКИН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *«Я му смолов очі вікапаю!»* – сказав *Лукин Слигун*. *«Тра му горечого сала налеті в пашишку, аби си страфив, тей аби більше не мав чем говорити!»* – продовжав *Медведюк* (І. Березовський. Худан, 22).

СЛИЖИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Слиз, персонажки художнього твору. *А гостей, гостей! І в хаті, і в хоромах, і на дворі, і в сутінках, навіть і на гостинці стояли деякі, що не мали де поміститися на обійстю, – бо кожного, знаєте, кортіло подивитися, яке староцення справить стара Слижиха* своїй дочці (Ю. Федькович. Люба – згуба, 262).

СЛИЖУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Слизук. *Ходить Фрозина, зігнута вдвоє, то перед сільрадою, то перед конторою, куди викликають одне за одним Слижукив, Петрюків, Тораків, Гулеїв – десять фамілій нарахували за раз...* (М. Матіос. Нація, 91).

СЛИЖУКІВ ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до прізвища Слизук та ім'я персонажа художнього твору. *Звечора забрали всю фамілію Василя Слижукового* (М. Матіос. Нація, 90).

СЛОБІДКА Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. – *З Товмачика скочили в Слобідку* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 82).

СЛОБОДА див. **СЛОБОДА РУНГУРСЬКА**

СЛОБОДА РУНГУРСЬКА, СЛОБОДА Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. *Моя баба зроду Писарчукових зі Слободи Рунгурської* переказують, що її прадід був писарем і брав участь у Полтавській битві (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 125); *До 1947р. у склад села Рунгури входив присілок або хутір Слобода, тепер – виокремлений в окреме самостійне село* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 125).

СЛУПЕЙКА, СЛУПКА Назва кутка в Жаб'є. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать Багна, Черногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долішня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а це Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блхавка, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248); – *Ти знаєш, як я гірко коло того дерева, коло тих дараб напиньгався дотепер, заки я їх вздрів з-під Чівчина, не доходячи Балтагула, аж там на Жаб'ю під Слупейкою* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 545); – *Цес газда із Жєб'я – Слупейки. Він ідет зара іт хаті. Мете йти з ним. У него переночуете, а завтра собі підете додому. Він вас ісправит на дорогу* (Г. Хоткевич. Довбуш, 166); *Шє добре й дни на си ни зробила, єк Иванчік з Дмитрушем були вже у Слупіці, на Жєб'ю коло церкви* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 213).

СЛУПКА див. **СЛУПЕЙКА**

СЛУСАРИК ПРИЦЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Галамась пішов, Слусарик Приць з-під Мізина* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 464).

СМАЖЬИК Прізвище персонажа художнього твору. *То порушило присадкуватого та плечистого і на грудях щетиною порослого Леся, з роду Мочернаків, якого в селі звали з діда-прадіда Полонинським через то, що жив у верхах під полониною, а може, через то, що на полонинах пускав кров маржині, а поза очі звали Смажьиком, мабуть,*

через то, що також з діда-прадіда смажив ліки із зілля та смоли і воску і дуже помагав маржині, а може, й через то, що в будень ходив у чорній сорочці, пересмаженій у маслі і на сонці (Марко Черемшина. За мачуху молоденьку..., т.1, 268).

СМЕРЕЧИНА Назва урочища неподалік **Сокільського**. *Та де то саме покійничок минувся? – Таки під самим Сокільським, перед Смеречинов* (Марко Черемшина. Керманч, т.2, 25).

СМЕРЕЧУК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Найцікавіше, коли «обирають князя». – Хай буде князем Іван Смеречук!* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 53).

СМЕРЕЧУК ОЛЕНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *У це число входять і комсомольці-підпільники села Зеленої Надвірнянського району, очолювані дівчиною-верховинкою Оленою Смеречук* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 197).

СМЕРЕЧУЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Смеречук**, персонажки художнього твору. *Посивіла, худа Смеречучка розповідала, що тринадцять разів ходила до станіславської фашистської в'язниці <...>* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 197).

СМЕРТОНЬКА Ім'я фольклорної героїні, персонажки художнього твору. *Бо, як той казав, всяке трапляється в житті. Ось лише подивись, Смертонько, яка благодать...* (Р. Федорів. Жбан вина, 100).

СМИК Прізвище персонажа художнього твору. *Десятник Смик, чванливий паливода, / Оповідав раз тисячний пригону: / «Як я в Карпатах бився з москалями / (А мав тоді мадярочку вродливу), / Тоді я сам забрав в полон, на диво, / Весь полк московський»* (О. Бабій. Гуцульський курінь, 39).

СМИКАЙЛО Прізвисько персонажа художнього твору. *Згадав іще Олекса, що колись, пасучи на Лостуні, познайомився з хлопцем одним, що добре вмів грати на скрипку. Тому ніхто його не знав на ймення, а тільки Смикайло. Якщо він зостався таким, яким був тоді, то це хлопець підхожий* (Г. Хоткевич. Довбуш, 222).

СМИЦНЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Одалік біля чуркала, підставивши коліно під віоро, цідив воду Іван Смицнюк* (Р. Федорів. Весільні ворота, 257).

СМІЛИЙ Кличка вовка. *Добре, що Смілий хоч не видить його останніх годин. Мудрий був вовк. Мабуть, наймудріший серед товариства* (М. Яновський. Останній стрибок, 234).

СМІТЯНИЙ Назва полонини неподалік села **Голошина** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурупів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

СМОДНА Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Їх чути в Сгодній – чисті голоси. / Верхи Карпатські. Душ найвищі гори. / Під кожним плаєм чуркало з роси* (В. Шкурган. Коли думки потонуть зловорожі..., 94); *Котилися колеса через Старі Кути, попри діброву, за якою синіли гори, через Черганівку, Сгодне і скочувались з гірки до річки Рибниці* (С. Пушик. Карпатське літо, 239).

СМОЛАВИЙ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Біля Лук'яновича, опустивши голову, з відсутнім виглядом сидів Василь Смолавий, роботящий як ніхто* (М. Яновський. Гірське серце, 141).

СМОЛА МАКСИМ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *– Руки їй прикоротити! – вигукнув Максим Смола* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 12).

СМОЛЯР Прізвисько персонажа художнього твору. *Він добував смолу, ми так і звали його Смолярем, бо іменем його ми не цікавилися, а сам Смоляр про себе нічого не оповідав, видно, ліс і робота відучили старого вести щирі розмови, я тільки й довідався, що походить з-під Галича* (Р. Федорів. Жбан вина, 133).

СМОЛЯРЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Смоляр**. *І тепер ростуть, Анничко, малі Смолярчуки* (Р. Федорів. Жбан вина, 142).

СМОТРИЧ 1. Назва гори неподалік сіл **Зелене, Дземброня** Верховинського району Івано-Франківської області. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижжевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, **Смотрич**, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувльську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Ззаду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька (Т. Прохасько. Непрості, 40); Поминув згарище, де колись стояли показні хорони Маєвського (лишився лиш прах чужої розкоші), потрапив на полонину, на якій давним-давно впав від грому мій побратим Ілько Ванджурак, врешті вийшов на верх найвищого в наших місцях **Смотрича**, аби обдивитися звідти найближчі пагорби й западини (М. Яновський. Фреска на стіні, 348); Впрочім, і в цій тьмі кожний опришок міг би показати: он там **Смотрич**, а на праворуч гостроверха Говерла, а далеко вліво округла спина Попа Івана... (Г. Хоткевич. Камінна душа, 295); // образн. *А дрібний яловець схопився зі сну і аж затрусився з переляку. Вставали всі. І Кострича, і Піп-Іван, і **Смотрич**, і Магура, і Погар, і Ватунарка, і Ігрець, і Синиці, і Писаний Камінь (М. Козоріс. Чорногора говорить, 13).**

2. Назва полонини неподалік села **Дземброня** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є **Смотрич**, Пільце, Шкурушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурастик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивйора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка... (С. Пушик. Карпатське літо, 289); *А може, знову підем у**

***Смотрич?** / До дідуся Юрійчука заїдемо (Г. Турелик. А може, знову підем у Смотрич?, 122).*

СНЄТИН див. **СНЯТИН**

СНІДАВКА Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Лихий «побійцьо» жив у Космачі, а добрий – Петилляк – у **Снідавці** (С. Пушик. Перо Золотога Птаха, 82); *Близ **Снідавки** ті вопришки, / Єк начнут снідани, / Буде панові вечеря, / Так не зварит пані... (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 34).**

СНЯТИН, СНЄТИН Назва міста, адміністративного центру Снятинського району Івано-Франківської області. *Вистави «гуцулів» бачили в **Снятині**, Коломії, Надвірній, Станіславі, Галччі, Стрию, Львові, Кракові, Тернополі, Бережанах і т.д. (С. Пушик. Карпатське літо, 270); *Вряди-годи він ще за звичкою гендював худобою у Коломії, **Снятині** чи Болехові, але більше часу крутився за шинквасом, спуюючи горілкою гуцулів (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 126); *Лиш переказують люди, що зустрічали Івана як не в Яремчі, то в Базні, як не під Вашиківцями, то біля **Снятина** (М. Матіос. Солodka Даруся, 57); *Ратуша в **Снятині** / завивалась / у хустку червону (М. Аронець. Прапорів – як сім'я, 20); *За кілька днів почили з'їжджитисі фірмани. Їдут аж від **Снятина**, а навіть Городенки. Коні у них великі, та реду на конях нема доброго. Шлії у них полотнені, до тримання дишли лиш нашільники, а сани то у них такі, що лиш солому возити (Р. Яримович. Розповідь цугаря, 49); // у колом. [ГУЦУЛ:] <...> **Коломия, Отинія, Заболотів, Снятин, / Станіслав, Богородчани, Надвірна, Делятин (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 119).*******

СОЖ Назва краю в басейні річки Сож, лівої притоки Дніпра. *Тікають самостійницькі отамани і з Полісся, і з Поділля, пече їм у п'яти і на **Сожі**, і на Буковині (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 28).*

СОЙКА Прізвисько персонажки художнього твору. *Ціле село називає її бабою **Сойкою**. Чи тому, що живе під самим лісом, чи за язик – баба любить погомоніти, а як*

щось розкаже, то перекривить кого хоч (В. Шкурган. Сойка, 191).

СОЙКА МАРКІЯН МАРКІЯНОВИЧ

Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. Прийшов голова сільради Готич і директор школи **Маркіян Маркіянович Сойка** (М. Яновський. Очі криниць, 238).

СОКІЛ Прізвище персонажа художнього твору. *А три кабати з премудерними / Гудзичками а сріберними. / З вилогами, як калина, / – А все для Сокола, Соколового сина...* (Ю. Федькович. Золотий лев, 94).

СОКІЛЬСЬКА ГОРА Назва гори неподалік села **Тюдів** Косівського району Івано-Франківської області. *А в короткі хвилини перепочинку вибігав аж до заворотниці з підсвідомим сподіванням, що з-за вигину дороги з'явиться вершинк: кохана дівчина з-під **Сокільської гори*** (Р. Андріяшик. Сторонець, 139).

СОКІЛЬСЬКА ДЕБРА Назва труднопрохідних місць, які зарослі лісом, чагарником у межах Сокільського хребта в Косівському районі Івано-Франківської області. – *Що ж ти, брате нас забув. Їхав із Чернівців – прошигнув повз осідок, як якийсь злодій із **Сокільської дебри** <...>* (Р. Андріяшик. Сторонець, 130).

СОКІЛЬСЬКА СКЕЛЯ Назва скелі на **Сокільській горі** неподалік села **Тюдів** Косівського району Івано-Франківської області. *Навіть дикун Чорний Черемош угамував свій грізний шум, зробився напрочуд лагідним, рахманним, благим. Не рвав, як бувало, з-під ступнів кам'яного дна, не норював збити хвилею, кинути й понести ген під **Сокільську скелю**, з виру якої ще, любонь, ніхто не виривався* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 357); *Погожого дня біля **Сокільської скелі** зупинився мандрівний легінь, задивившись на бурхливі водограї* (І. Пільгук. Пісню снує Черемош, 8); // образн. *А **Сокільська скеля**, наче кам'яна стіна, приступала впритул до Черемошу й не пускала злодіїв у гори* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 204).

СОКІЛЬСЬКЕ див. **СОКІЛЬСЬКИЙ**

СОКІЛЬСЬКИЙ, СОКІЛЬСЬКЕ

1. Те саме, що **Сокільська гора**. – *За **Сокільським** найшов я чужий ходак. Пхаються вже шарапатки в гори. По дорозі говорив мені Дмитро Дідушків, що видів із ґруня, як чорна хмара розділилася на Устеріках і частина пішла вгору Білою Рікою* (Р. Єндик. Регіт Аридника, 40); *Праворуч і ліворуч нього тікають опришки і простують в ліс. Як поліно захоплене струєю води, побіг Довбуш з ними на **Сокільський**, а далі потоками, лісами тай опинився на Писанім Камені. Щойно там відітхнув* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 28); *З Чьорногори ступив раз на Скупову, другий раз на Синиці, третий раз на Писаний Камінь, четвертий раз на **Сокільський**. А п'ятий раз уже ступив ногов у Кутах серед ринку* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 128); *З Німчина направо видко напротив **Сокільського** церкву, а наліво трохи подальше – село Розтоки по сім і тім побі, бо тут Черемош розтікається широко кількома раменами по долині (всюди сади)* (Марко Черемшина. «До Сокільського» Федьков[ича], т.2, 207); *Ви самі бачите не раз і не два, з якою лютістю кидаю дарабами, скільки їх потроцив під **Сокільським*** (М. Козоріс. Чорногора говорить, 18); *Все так само буде Черемош нести запінені хвилі свої і бити ними в скелю під **Сокільським**, кипіти у Воротцях, тріпати дараби гуцульські на рвучких хребтах біло гнівних. Говерла покріється шапкою снігу і довго не зніме її* (Г. Хоткевич. Довбуш, 439); *Вітер лестився до нас, як вовчур. / ми гнали його від себе, а він пручався, / Як пручається Черемош під **Сокільським**, / Або в долині за лукавим Греджином* (Віра Вовк. Посестрі, 95); *Зойкнуло самітне **Сокільське** і протяжним свистом попрохало помочи в Писаного Каменя, в Лелькова і в Скупови* (Р. Єндик. Регіт Аридника, 11).

2. Назва гірського хребта в Косівському районі Івано-Франківської області. *Наступна ніч по відвороті мадярів була похмурна і темна. Ми вже збиралися лягати спати, як хтось покликав нас надвір, щоби розглянутись. Від пасма гір **Сокільське** небо було рожеве. По хвилі це більше роз'яснилося і*

майже почервоніло. Заграва, мов би прилипла до хмар і зависла над землею (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 15); *А ми понад Соکیلське, / над Михалкову, / над плесами притихлими* (В. Шкурган. Ми падали, і падали, і падали..., 145).

СОКІЛЬСЬКИЙ ВЕРХ Те саме, що **СОКІЛЬСЬКА ГОРА** *Фіакр повернув ліворуч попри церкву на горбі й поїхав, здавалося, до високої гори, що називається верхом Соکیلським* (С. Пушик. Карпатське літо, 239);

СОКІЛЬСЬКИЙ СКИТ Назва скиту на Соکیلському. *Після прогулянки на Соکیلський скит Павлина запровадила його до своєї опочивальні* (Р. Андріяшик. Сторонець, 136).

СОКОЛИН ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Питайте Соколина Івана, сина Михайла* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 199).

СОКОЛІВКА Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Показалося, що хлопець родом із Соколівки, що до опришків і не думав приставати, але товариш один як почав намовляти, як почав рисувати опришківське життя принадними фарбами, то Йван злякомився і пішов* (Г. Хоткевич. Довбуш, 347); *Та поки доїхала до Яворова, проїжджали Город-село і Соколівку* (С. Пушик. Карпатське літо, 239); *А вранці розійшлися різними дорогами. Бойчук – на Криворівню, Ясенів, Яворів, Соколівку, Кути; Довбуш з хлопцями – на Космач, Теучу, Лючку, Чорні Ослави* (В. Гжицький. Опришки, 220); *Подюк, із Соколівки* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 139); – <...> *Уже шляк трафив дідичів з Іспаса, Пнів'я, Брустур, Пістиня, Соколівки, комісарів княгині Яблоновської з Шешор і Космача, уже пішов землю їсти орендар з Дебеславець, Бані Березівської... – Віїт Островський з Красного, – підказав Жупник* (Б. Загорюлько. Чорногора, кн.1, 337); – *Ти, Йване, не будь мудрий! Думаєш, ек вімахав на дуба, то можеш робити, шо хочеш, а старині до того засій? То й так знаєси, куда ти ходиш. – А я й не засекачу. Маю дівчину у Соколівці, тий всьо* (В. Шкурган. До серця, та не в пазуху, 205).

СОКОЛІЄВА Присвійний прикметник до прізвища **Соколій**. *Помер старий козак Соколій, / І весь масток, бач, остав / По Соколієві удові* (Ю. Федькович. Циганка, 156).

СОКОЛІЙ¹ Назва села у Путильському районі Чернівецької області. *Іван і Василь – були се два багатирські сини із Соколія* (Ю. Федькович. Серце не навчити, 267).

СОКОЛІЙ² Прізвище персонажа художнього твору. *Помер старий козак Соколій, / І весь масток, бач, остав / По Соколієві удові* (Ю. Федькович. Циганка, 156).

СОКОЛОВИЙ Присвійний прикметник до прізвища **Сокол**. *А три кабати з премудерними / Гудзичками а сріберними. / З вилогами, як калина, – А все для Сокола, Соколового сина...* (Ю. Федькович. Золотий лев, 94).

СОКОЛОВИЧ Назва сина за прізвищем батька **Сокол**, персонажа художнього твору. *Аж Соколович, вдовин син, / Під цісарський став аршин* (Ю. Федькович. Золотий лев, 94).

СОКОЛОВСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Так сказав старий, поважний господар, багатир Соколовський* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 211).

СОКОЛЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Скрипіла довга дубова перекладина з розсохатими ручками, тріщав наштапований ланц, моцувалися Цезорик зі Шевцем, дивився згори у нову криницю сам газда Соколюк і скрушино хитав головою* (П. Федюк. Штабар, 34); – *Ві-о-о! – знову торкнувся гнідого Соколюк* (М. Яновський. Вістря сокири, 20).

СОКОЛЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Соколюк**. *«Чого би то, – подумав, – ніби ніхто на кутку не скаже вабленого слова про Соколюків»* (П. Федюк. Штабар, 34).

СОКОЛЮК МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Ні. Її лякав його батько, Микола Соколюк* (М. Дзюба. Укриті небом, 8).

СОКОЛЮК СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Василь зій-*

шов із кладки, а назустріч йому, обнявшись, йшли п'яні як дим **Семен Соколюк** з Андрієм Флінтою (П. Федюк. Людина з того світу, 99).

СОКУР ПАЛАЖКА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. – *Маріє Іванівно, сьогодні зранку приходили троє: Палажка Сокур щось кашляє і температура висока, у діда Мусія щось у поперек ув'язло, а у малої Лебедишиної Аннички все тіло всипало, мабуть, кір або кропивниця, не знаю...* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 130).

СОЛОМІЙЧУК ЮРІЙ (ЮРА) Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Радний Юрії Соломіїчук, якого називали Юзенчуком, а прозивали Короступом, написав на вїтні фальшивий донос, бо хотів, щоб вїттом став багач Боліджук, а собі готував крісло громадського писаря* (С. Пушик. Карпатське літо, 267); *Був з нами відомий на всю Гуцульщину Юра Соломіїчук* (Г. Хоткевич. Блуд, 445).

СОЛОМЧЕНКО ОЛЕКСІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Завідуючий гаражем зачитав промову, а мистецтвознавець з Косова Олексій Соломченко сказав прощальне слово* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 182).

СОЛОТВИН, СОЛОТВИНА, СОЛОТЕНА Назва селища міського типу в Богородчанському районі Івано-Франківської області. – *Е, чоловічку добрий, може, ти і правду кажеш, але ми вже хлопці, як той казав, биті. Не оден перед Богом клянеси, а дияволови служить. Так що будеш з нами від початку до кінця сеї справи. Рихтуйтеся, хлопці, в дорогу. Підемо через Зелену, Солотвин, Росільну, – Довбуш показав барткою вдалину* (В. Бабій. Помста опришків, 7); *З Підгородчан пішов Довбуш на Солотвину. Щоби затерти за собою слід, йшли вони лісами й оминали села* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 49); *А в Солотвині, оповідали, як забрав касу Довбуш, то взяв лопату й викидав усі гроші надвір* (Г. Хоткевич. Довбуш, 236); *Коронний прокуратор (а він, крім того, був ще й старостою коломийським і солотвинським) сам непокоївся за свої ба-*

гаті фільварки в Бурштині і Солотвині (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.2, 71); *А хтось із таких, що більше буває долами, оповідає, що там обібрали йкийс Лесько. Перший напад був на пана Петровського у Живачеві. Зрабували вни того пана, йшли на Солотвину. У дзвінецькій сизлі у густі дебри стали, аби причіпнути й попасоватиси. Зачєли ділитиси – ой га!* (Г. Хоткевич. Довбуш, 104).

СОЛОТВИНА див. **СОЛОТВИН**

СОЛОТВИНО Назва селища міського типу в Тячівському районі Закарпатської області. *Он Юрко Бевзь у Береговому під ворітьми заводу Конта три місяці просидів, а Василь Кухар півроку підтирав стіни «Клотільди», а Микола Можарович три дні як із Солотвина повернувся, сподівався на кар'єрі якусь копійку заробити, а тут і контору на сургуц* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 173); *Разом випили румунки й поснідали в Солотвині, перекусили й випили паленки в Рахові – от і вся плата* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 82).

СОЛОТВИНСЬКИЙ ЛІС Назва лісу на околиці селища Солотвин. – *Хто така? – Співунка із Солотвинського лісу* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 225).

СОЛОТЕНА див. **СОЛОТВИН**

СОЛТИСОВИЙ ФЕДУСЬ Присвійний прикметник до прізвища Солтис та ім'я персонажа художнього твору. *Жінки слухають, не дивлячись ув очі одна одній, і лиш Семениха Петра Доциного тихо прошепотіла чи то собі, чи невістці Солтисового Федуся, що сиділа поряд: – Ага, наговорювала й'му на усіх, аби не пішов; вітримала півліта днински коло корови та свиний, поки фїйна не прийшла і за руку не забрала його* (В. Шкурган. Кілько цього світа, 165).

СОЛЬФЕРІНО Назва села в Італії, у регіоні Ломбардія. *Сям-там плакали родичі, жінки й діти, що, вишовивши проти урльопників, не вздріли вже того, кого чекали, – вони казали, що урльопники лишилися під Маджентою й Сольферіном їсти сиру землю...* (М. Павлик. Вихора, 228).

СОПВ Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. *«Тим часом*

Худан, спершиися ліктем до скелі, похилив голову і задумався, а далі – промовив твердо: «Не мемо си опиришками звати, ек тому нехрестови подаруєм цу зраду! З негілі поїдемо в гості до пана в **Сопові**, а ек мемси вертати, то вступимо по дорозі на-Текуцю до того Скаріоти і 'го вірстимо, аби не здох не ирцений!» (І. Березовський. Худан, 22); Молода дружина Іванка поховала Миколу в селі **Сопові** під Коломиєю, звідки він родом був (С. Пушик. Карпатське літо, 259).

СОПІВКА Назва річки, яка протікає в Коломийському районі Івано-Франківської області. Зробивши добрий гак, заїхав із боку Печеніжчина у Рунгури. Він цю землю любив, як і Ясенів. Скеляста рунгурська земля виростала відразу над рікою, яку одні звали **Сопівкою**, інші – Золотою. Лиха дорога вела вздовж Золотої ріки (Б. Бойко. По голови... По голови..., 59); *Що ж, можливо, бо українська мова належить до індослов'янської сім'ї мов, і, можливо, перші поселенці тут були так давно, що нам навіть важко собі уявити, бо село має дуже зручне географічне положення: з одного боку долини, а з другого – стрімкі гори, які розводить річка Лючка, ще її називають **Сопівка** або Печеніга* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 125).

СОРОКА МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Позавчорашнього вечора на фоні свердловини появилась дебели постать майстра **Михайла Сорочи** (Р. Федорів. Дідове коріння, 303).

СОРОКАНЮКІВ ЮРА Присвійний прикметник до прізвища Сорочанюк та ім'я персонажа художнього твору. *Найбільш затривожився наш славний жаб'ївський господар, робітник і керманіч **Сорочанюків Юра**, його жінка Василина, донька Івана Гердеджука, та їх п'ятирічний хлопчик-легіник Василько* (Д. Харов'юк. Смерть Сорочанюкового Юри, ч.1, 543).

СОРОКАНЮКОВА ВАСИЛИНА Присвійний прикметник до прізвища Сорочанюк та ім'я персонажки художнього твору. – *О-о-о-о! Господи Боже, заступи, сохрани! Не дай, духу святий! Най єму буде кончина! – затривожилася **Василина Сорочанюкова**,*

заплакала (Д. Харов'юк. Смерть Сорочанюкового Юри, ч.1, 545).

СОРОХАН СТЕПАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Через якийсь час нагодився Штеньо, вірніше, **Степан Сорохан** – майстер від залізчячя* (В. Шкурган. Кашкет, 64).

СОФІЇ Назва християнського свята Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії, яке відзначається 30 вересня. [ЧУМАК:] *Від **Софії** і трьох її доньок / Віри, Надії, Любові – / Вам бажаємо доброї долі, / Будьте щасливі і здорові!* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 167).

СОХАЦЬКА ЄВГЕНІЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *На звороті її «серед смертних» прочитуємо підпис Климента Квітки, поруч розписалася дружина лікаря – Ф. Кобринська, вчитель з Коломиї Теодор Рибак (він був тут з дружиною, бо Леся пише в одному з листів: «Кобринські і Рибакі виїхали»), а ще Богдана Левинська, дочка прогресивного вчителя Т. Кисилевського в Жаб'їому Ільці, суддя з Косова Теодор Коржинський та **Євгенія Сохацька**, яку за вроду називали «перлиною гір», – вони були братом і сестрою Ользі Стефанович та Теофілі Лакусті* (С. Пушик. Карпатське літо, 263).

СОЧАВА див. СУЧАВА

СОЧЕВАН ОЛЕКСАНДРА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Іван одружився з **Олександрою Сочеван** і подався до Чернівців, а відтак до Молдови* (Р. Андріяшик. Сторонець, 122).

СПАС Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. – *Ає... Шос на вас пани взлостилиси дуже. Знишиіти хтє. Майси на увазі, Оле. Вни вже поставили чертаки по долах, де є ніби пан футкий ци віт. Он у **Спасі** на Таборищі є чертак, у Зелениці Онуфрак віт поставив чертак на Фешковім городі, над водов* (Г. Хоткевич. Довбуш, 413).

СПАСА Назва християнського свята, яке відзначається 19 серпня. «Була сми у твої жінки на **Спаса**» – сказала *Настя* (І. Березовський. Худан, 57); *Олекса зібрав*

нас у Криворівні. Закликаний я третій раз. Бо ще був дуже молодий. Але вже водив своїх хлопців. Перший раз – то замок у Богородчанах, звідки пушкарі, великі пани і їхніми рействами пішли за одну годину до пекла. То Лолин, Бубнище, Дрогобич і Турка в дрімучих верхах. Другий – Поділля золоте, з Шумлянами і Юнашковом під Рогатином. А третій – **Спаса** в Криворівні, де вважали знову йти. На першу Пречисту... Отаман мені, як дядько, Я його знову так закликав. Усі засміялися. Голосно і зичливо. Не так, як потім козаки (Б. Бойко. По голови... По голови..., 71); Часом це розкидання грошей приходило ніби ні з того ні з сього, видно, просто від повноти душевної. Так ніби траплялося раз у Зелениці, де на **Спаса**, коли люди йшли до церкви, Довбуш ніби взяв решета й почав розсівати гроші на дорозі (Г. Хоткевич. Довбуш, 236); // у колом. [ГУЦУЛ:] <...> Мене мати породила на самого **Спаса**, / Таку дала мені файку, як ручка від баса (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Ічка зрадила Коза, 118).

СПАСЮК МИРОН МИХАЙЛОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. Із заломистянським лісничим **Мирославом Михайловичем Спасюком** вони познайомилися в лісокомбінаті, що в районному містечку Терни (М. Яновський. Гірське серце, 5).

СПИЦІ див. **ШПИЦІ**

СПІВАНИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Співан. Але ише си був прибрав оден жидок из-за його вїтованя, шо спробував був заложити на Головах шиньк у **Співанів** (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 168).

СПУЗАР ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. З вівчарами біля ватри, / **Василію Спузаре**, / Вже не буде жартувати (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 17).

СРІБНАЙЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Срібнайчук. П'є вино маляр. Я сказав му «добридень», а він запрошеє мене, аби собі сів коло него. Я сів. Питаєси, видкив я. З **Сєно-**

ва, кау. «Ги-ги-ги!.. Знаю я **Сєнів**, зна-аю... І людей там багато зна-аю. **Срібнайчуків** знаю, Данилюків... Шумея знаю». А я , кау, Шумеїв годованець. То він так си втішив, тот маляр (Г. Хоткевич. Довбуш, 172).

СРІБНАР Прізвище персонажа художнього твору. – А ти чо тут, **Срібнаре?**! – вигукнув на весь двір (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 49).

СРІБНАРКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Срібнар**, персонажки художнього твору. – Ади, **Срібнарка!** – вигукнув Кручук (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 343).

СРІБНАРЧУК Прізвище персонажа художнього твору. Олекса впився очима. Поприв'язувані до коней опришки... Он Жоллоб теліпається і його приятель Твердюк – не багато наопришували... Он **Срібнарчук**, весь покривавлений – видимо, сильно боровся. Он Паліїв Василь, один з кращих хлопців... (Г. Хоткевич. Довбуш, 363).

СРІБНАРЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Срібнарчук**. Та таки так і не можна сказати, хто появився. Появилися **Срібнарчуки**. Разом! (Г. Хоткевич. Камінна душа, 240).

СРІБНАРЧУК ПАЛАГНА-СВІТОЗАРА Прізвище та подвійне ім'я персонажки художнього твору. Одних послав на Розсішний ґрунь до Марусяків по ялівку на печеню, других – до **Палагни-Світозари Срібнарчук** по приховану в неї горілку, з третіми сам пішов на білоберезький бік Писаного Каменя, щоб відкопати бордюри буджениці, бочівки бриндзи, масла і сиру (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 229).

СРІБНАРЧУК СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. **Срібнарчук Семен** єсенівський. Його брати газди, але вони забрали все собі, а йому нічого не дають, і хлопець тиняється, воші годує. Цес так само піде. Ой га! Хлопці будут – не тра багато й шукати (Г. Хоткевич. Довбуш, 220).

СРІБНАРЧУЧКА Назва дочки за прізвищем батька **Срібнарчук**, персонажки художнього твору. Здається, **Срібнарчука**, геть легенька причарувала, та й сама в нього

залюбилася на свою голову (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 50).

СРІБНАРЧУЧКА ОЛЕНА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Срібнарчук** та ім'я, персонажки художнього твору. *І ще одна, може, найголовніша, причина потягнула Маруська до Ясенева: там жила Олена Срібнарчук* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 223).

СРІБНАРЮК ЛЕСЬ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Коби ще не понацити таке, як Лесь Срібнарюк, що віддав доньку за богача-діда, а дід поховав і його, і доньку та й тепер сидить на маєтках та й у подушках румигає!* (Марко Черемшина. За мачуху молоденьку..., т.1, 270).

СТАВКИ Назва села. – <...> *Досить того, що староста в'їхав у Ставки, а вам не треба казати, бо самі добре знаєте, що як староста приїжджає, то всі головачі села: солтис, ксьондз, постерункові, хтось з двора, директор школи – виїжджають за село навпроти високого гостя* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 207).

СТАЙКА див. **СТАЙКИ ВЕЛИКІ**

СТАЙКИ див. **СТАЙКИ ВЕЛИКІ**

СТАЙКИ ВЕЛИКІ, СТАЙКИ, СТАЙ-

КА 1. Назва полонини неподалік села **Дземброня** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкорушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурастик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, рутундул, Штивйора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289); *А з полонини Стайки летить скажений Подеркуватий потік* (С. Пушик. Карпатське літо, 256); *Мені було вісім чи дев'ять років, коли змушений був пастушити на далекому, відлюдному літньому пасовищі – Стайки* (М. Яновський. Далеке сяйво, 300); *Вона зародилась кілька днів тому на полонинах Кізі Улоги, Стайки, Кострич,*

Хитар, і ось тепер іншим краєм гірської країни за течією Чорного Черемошу привалувала сюди (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 237); *Вступав до хат, розмовляв з людьми, які його гостили. Про себе не говорив нікому. Найрадше відпочивав на самоті в лісі. Спокій, тиша та шум дерев успокоювали його нерви. Думка його верталася до тих часів, коли хлопцем сокотив маржину та вівці на Стайках та грав у денцівку* (Р. Яримович. Джуфко, 56).

2. Назва гори неподалік сіл **Дземброня, Явірник, Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижєвську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувельську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Ззаду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. Непрості, 40); *Тому й Олекса зразу пізнав і конус Говерли, і широку стину Попа-Івана. – А ото, видав, Стайка, а то – Шпиці...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 118).

СТАЙКИ МАЛІ Назва полонини неподалік села **Дземброня** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкорушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурастик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивйора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

СТАНІСЛАВІВ див. **СТАНІСЛАВ**

СТАНІСЛАВ, СТАНІСЛАВІВ, СТАНІСЛАВІВ Колишня назва міста **Івано-Франківськ**. *Якось Марія Чорнобрива з-під Станіслава писала, що газета їй сподобалася, але була б ще «живіша», якби шановна редакція вміщувала деякі «життєві»*

оголошення (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 494); *Баюрак докладно розповів про смерть знаменитого ватага, а потім і самого Василя було четвертовано, як і Довбуша – тільки не в Коломії, а в **Станіславі*** (Л. Качковський. Довбушева пісня, 258); <...> і чому було зась в Чернівцях, / в **Станіславі** / си учети / і бути людинов отут?! (В. Шкурган. Ривноваги нема, 31); *Єк виріжєла йіго жінка до **Станіслава** сидіти тай верталася д'хаті, то в Коломії спуталася з одним джєвлюгов, тай за тото дістала вид того панка трийціть сороківців* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 150); – *Не бійся, ти добре знала, бо-с тих нуцьок кільки лигнула, що би протягнув таліфон з нашого колгоспу аж до **Станіслава*** (М. Дзюба. Укриті небом, 79); *Кажуть, що тільки відвезли панський вантаж у **Станіслав** і треба їм і коням перепочити* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 81); *А тоді, коли творив Юзеф Коженевський, ще тільки прокладали дорогу зі **Станіслава** до Рахова через Яблунницький перевал, і Буркут для багатьох був тим місцем, куди «ворон кості не донесе»* (С. Пушик. Карпатське літо, 270); *А над «сметанкою» на балконі ратуші під гербом міста – білий орел у золотій короні; в затінку двох великих і барвистих парасоль возсідала, як шепнув Григорові коломиєць, «грубиша риба» – вельможна шляхта: набундючені, пишно виряджені Потоцькі із Золотого Поток, з **Станіслава**, з Богородчан, з Єзуполя на чолі із **Станіславом** Потоцьким, власником міста **Станіслава** і **Станіславівського** куца, воеводою познанським, чоловіком ще нестарим, але якимсь хирлявим, сутулим, наче обтяженим масивним золотим ланцюгом з орденем Білого Орла на пласких грудях* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 29); *А Лукин? – Сліпий Лукин прожив до сто літ. Бідні людські сирітки завжди виводили його в Книгиніві коло **Станіслава** на міст над Бистрицею і там він просидів довгі десятки літ, співаючи про Довбуша, й вигриваючи всілякі думи то на лірі то на сопілці* (І. Березовський. Худан, 68); *(Себастьян вслід за Франциском вважає, що основою кожного приватного епосу є пе-*

*релік уявлень про місця, в яких відбувалася родинна історія – така собі сімейна географія рослин – у випадку останньої Анни головними вузлами епосу мусять бути Мокра, Ялівець, Чорногора, **Станіславів**, Прага, Африка, Львів, Трієст, Боржава, Шаріш, Болехів, Петрос, Чорна Тиса) (Т. Прохасько. Непрості, 99); // у колом. [ГУЦУЛ:] <...> Коломия, Отинія, Заболотів, Снятин, / **Станіслав**, Богородчани, Надвірна, Делятин (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 119); // у колом. // образн. *Як же її не почути, / Як же не пізнати: / То співає Косів, Кути, / **Станіслав**, Ділятин* (М. Стельмах. Над Черемошем, 141).*

СТАНІСЛАВІВ див. СТАНІСЛАВ

СТАНІСЛАВСЬКИЙ КУЦ Назва адміністративного об'єднання кількох сіл із центром у **Станіславі** у XV-XVII ст. *А над «сметанкою» на балконі ратуші під гербом міста – білий орел у золотій короні; в затінку двох великих і барвистих парасоль возсідала, як шепнув Григорові коломиєць, «грубиша риба» – вельможна шляхта: набундючені, пишно виряджені Потоцькі із Золотого Поток, з **Станіслава**, з Богородчан, з Єзуполя на чолі із **Станіславом** Потоцьким, власником міста **Станіслава** і **Станіславівського** куца, воеводою познанським, чоловіком ще нестарим, але якимсь хирлявим, сутулим, наче обтяженим масивним золотим ланцюгом з орденем Білого Орла на пласких грудях* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 29).

СТАНЮКОВІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Станюк. – *Йой, герою великий! Тобі мало Стасюків, Піччукових, **Станюкових**, Пицюкових, Гавришуків, священика і нареиті Повішеників* (М. Дзюба. Укриті небом, 153).

СТАРА ДОВГА Назва гори неподалік села Поляниця Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *А поки він приїде – не забувають Довбуша й іменем його святять кожне примітне місце, гору, скалу, дорогу, криницю. Коло села Зеленої є гора Довбушенка, ота, що на північ від **Старої Довгої**, бо то є ще Нова Довга, над джерелами Прутчика* (Г. Хоткевич. Довбуш, 452).

СТАРА СТАЯ Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. // образн. *Першими знуртували Погорівка і Гнатиха, відтак Стіг, Гаджина, Маришевська, Псарівка, Кострич, Козина, Гутин, Лостун, Скупова, Озерна, Кринта, **Стара Стая**, Менчул, Пір'я – увесь полонинський світ великий...* (Б. Загорулько. Черногора, кн. 2, 236).

СТАРЕ ДВОРИШШЄ Назва місцевості в селі **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *Та лише він зийшов від хати на **Старе Дворишшє** пониже Ріжі, а то хтос на него так голосно закричав з Семнєнівської буковини: «И-и-и-ва-а-а'», – шо аж він си верг* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 371).

СТАРИЙ Назва полонини у Верховинському районі у межиріччі **Чорного і Білого Черемошів**. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плайк, Стефулець, Гарниця, Присліп, Копилаш, **Старий**, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурупів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

СТАРИЙ ВЛАХ Назва високогір'я на південному заході Сербії. *Він ще не знав, що це була дорога без кінця-краю. Що поведе вона його спочатку на Волоцину, потім круто поверне на захід сонця селами, містечками, містами Мадярицини, а далі узбережжям швидкоплинної Тиси через Сегед аж на Дунай, а далі через гори сербської Шумадії, а далі верхами й долами **Старого Влаху** домандрує аж у Черногорію; йшов би й далі, та не можна було – перед очима розкинулося безмежне синє море. Адріатичне* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 91).

СТАРИЙ КОСІВ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Але, дійшовши до лісу, коли зачало смеркатися, скрутив упоравруч, лінією вниз, на **Старий Косів** та Монастириське, перехопився ніким не спостережений, на противний верх і верхами, знайомими пляями та стежками, оминаючи людські оселі, зимарки та дороги,*

де можна було надіятися людей, поспішав до свого села (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош, т.21, 439).

СТАРІ КУТИ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Просила пані молода, тато й мама пані молодої і я вас дуже файно прошу, абись 'те були такі ласкаві прийти до нас на весілля завтра рано в **Старі Кути*** (М. Маріос. Нація, 156); *Недовго думаючи, зібрався і скоро першим літшим автобусом уже минав Черганівку, **Старі Кути**, Кути, а у Вишніці дочекався до найближчого рейсу і скоро досягав Берегомета* (В. Шкурган. Син, 54); *Котилися колеса через **Старі Кути**, попри діброву, за якою синіли гори, через Черганівку, Сходне і скочувались з гірки до річки Рибниці* (С. Пушик. Карпатське літо, 239).

СТАРОСТАЯ Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкорушний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурачик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, **Старостая**, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивйора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

СТАРУНЯ Назва села у Богородчанському районі Івано-Франківської області. *Мені розповідали в селі **Старуні**, де колись в озокеритній шахті знайдено мамонтів, носорога: – Ви думаєте, що давно були такі сади, як тепер?* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 11).

СТАСЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Стасюк. – *Йой, герою великий! Тобі мало **Стасюків**, Піччукових, Станюкових, Пицюкових, Гаврищуків, священика і нарешті Повішеників* (М. Дзюба. Укриті небом, 153).

СТАФІЙЧУК ГНАТ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *До суду-віку ні **Гнат Стафійчук** зараз дав знати сільським*

устеріцьким урядникам, що треба поховати сторонського потопельника (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 550).

СТЕБЛІЦКА Назва однієї з чотирьох парафій села **Рожнів** Косівського району Івано-Франківської області. – Мені ще на роботі Танасій з **Стеблицької** сказав, що маю дома гості, але де, що – лиш махнув рукою: «Меш видіти». ...То я ші хліба купив, йду й у гадках не маю. Лиш у веранді зачев розшинкуватиси, вмиватися, коли вижу: йде попод вікнами Настуня, а за нею кривуляє чоловічок... (В. Шкурган. Паперовий човник, 219).

СТЕБНИЦЬКИЙ ЗВІР Назва звору біля села **Стебний** Рахівського району Закарпатської області. Павло пересік лінію окопів, в'їхав до **Стебницького звору** і вже свобідніше почвалав просто до Ясіня (У. Самчук. Гори говорять, 80).

СТЕБНІ, СТЕБНИ, СТЕБНЕ, СТЕБНІВ 1. Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. Єк тоги пишов Юріштан из міста Кутів горі на **Стебні**, то вже си бірише ни вертав долів міндувати на нам людий, бо вже ни годен був ходити бірше своїми ногами по світі (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 155); – Та тут не така вже й мудра робота. Видів і в **Стебнях**, і в Яблуниці. Та от... коби людей трохи... Один не годен тут... (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 143); Грдлічка знайшов такого в сусідньому селі **Стебнях** (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 129); Таже от тут Красноїля, відтак Голови, а в Головах всюди свої люди; хоч би й трапилося що, то вбережуть, сховають. А йти **Стебнями**, де кожна собака в очі Юрішкові дивиться, – та пощо ж того всього? Ну, пощо, так же сказати, пощо? (Г. Хоткевич. Камінна душа, 304); Ни дали їй довго дівочіти, бо навіть сам ватажка пушкарів – Юріштан из **Стебних** прислав у перевірки до Иванчіка своїх пислів, ци він би ни дав свою доньку за йго сина (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 144); – То ви знали декого з тих опришків? – запитав я. – Ото! Чи знав? Таже то мої ровесники були. Чи раз ми вкупі дараби гонили на Вижницю, чи раз і в шинку пожартували! Всяко бувало.

Адже Мирін Штола, той, що в Білоберезці повісили, то близький був, отут із **Стебник**. До нашої церкви щонеділі ходив, він і весь його рід. А вийшло таке, що й повис. За марницю повис, він і ще три легіні (І. Франко. Гуцульський король, т.22, 495); Хочу піти на властивий терен діяльності Юріштана, славного ватажка пушкарів, – на Устеріки й **Стебни** (Г. Хоткевич. За Юріштаном, 468); Перед ним стали всі гірські дороги. Вони в горах ведуть понад більші ріки. Он та з кутів понад Черемош на Тюдів, Рожен, Ростокі... А там на Білу Ріку – через **Стебне**, Довгополе і на Буркут. А з Устерік понад Чорну Ріку до Ясенова... А там Криворівня, Жаб'є, Буркут... А ще з Косова до Ясенова... І ще одна дорога понад Пістинькою, де Брустури, Космач... (Б. Бойко. По голови... По голови..., 68); Звістка про те, що Бойчук якимись огнисто-гровими стрілами перуна потлумив коронне військо і дотла спалив панський пестунок, швидко облетіла ближні й далекі села: Бережницю, Жаб'є, Замагурів, Зелене, Устеріки, Красноїлля, Голови, Ясенів, Білоберезку, Розтоки, **Стебнів**, Яворів, Брустури... (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 349).

СТЕБНИЙ Назва села в Рахівському районі Закарпатської області. Мирне населення **Стебного**, Чорної Тиси і Репегова під обстрілом (У. Самчук. Гори говорять, 80).

СТЕБНЯНСЬКІ ВЕРХИ Назва гір на околицях села **Стебні** Верховинського району Івано-Франківської області. І от лиш тепер, на **Стебнянських верхах**, в першій шепоті наступаючої ночі заворушилися думи, як змії (Г. Хоткевич. Камінна душа, 132).

СТЕЛЬМАЩУК Прізвище персонажа художнього твору. Першим дав ногам знати Ласій, за ним поспішив **Стельмащук** (М. Яновський. Зарва, 330).

СТЕНЧУК АМВРОСІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Мій дід і досі тут живе, **Амвросій Стенчук**. Чорний Амвросій прозивається... (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 72).

СТЕНЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Стенчук**. –

*Жени її з двору, Мефодію, – крикнула з вікна Маланка Вербова. – Вони всі, оті **Стенчуки**, чортам із Синього Виру родичі... (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 14).*

СТЕНЧУК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Охрестив хату, покropив святою водою всі закутки, але молебень правити відмовився – нехрещений був **Іван Стенчук** (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 26).*

СТЕНЧУКОВА МАРІЧКА Присвійний прикметник до прізвища **Стенчук** та ім'я персонажки художнього твору. *– То ви і є та сама **Стенчукова Марічка**, яку колись... – і прикусила язика (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 72).*

СТЕПАН, СТЕФАН, ШТЕФАН Ім'я персонажа художнього твору. *А **Степан** приїхав з міста на храмове свято та й привіз блискучу круглу шайбу якогось дуже великого розміру (М. Матіос. Солодка Даруся, 12); Дав по шматкові молодшим за себе смаглявому **Степанові** і хворобливому на вигляд Михайлові, що сиділи обабіч нього, потім рясуючубому Петрові, а не пригорілий кусник простягнув юному Василькові, котрий при з'яві грізного господаря схопився на ноги і тепер боязко поглядав на нього (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 14); Таку саму пробу робив з іншими і вибрав зпоміж них, ще **Стефана** з Зеленої, Квічука з Порогів, Горганюка з Космача і Поповича з Довгополя волоського (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 30); Ей, даруйте, любку любий, / що не може вас пустити: / **Стефана** ся от надію – / як узнав би, міг би бити (Ю. Федькович. Добуш, 77); Група **Штефана** ступала, наче по ножах (М. Яновський. Куля, важка, як камінь, 30); Тож шанував **Штефан** Марійку, так ревно шанував, що навіть дітей не хотів з нею мати – диви, та й розбухне або тіло втратить після дитини – споганіє, і заздрісні люди радітимуть так самісінько, як тоді, коли дідівської полонини на Затинці позбувся (Р. Іваничук. Побий мене!, 52); А долечка, а діточки? / – Василю! **Штефано!** / – Аж закричав безталанний (Ю. Федькович. Дезертир, 178); – Йой, **Штефано**, най ту злість міль поїсть, скільки того життя,*

*аби ще не потішитися? А ти хіба від утіхи відсунеши, ану, признавайся? (М. Дзюба. Укриті небом, 39); – Він зроблений із срібної австрійської корони – старий **Штефан** із Голов робив (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 52); **Штефан** приніс давини з-під маржини, підкладав під гліг, а жінка тримала скіпку з вогнем (Г. Хоткевич. Камінна душа, 30); Церкву в Дідушківій Річці, то побудував Шкіндин дедя **Штефан** разом із ним (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 169); – Не переступай, **Штефа**, порога, але прожени пса вперед себе (Р. Єндик. Торонке мольфування, 65).*

СТЕПАНКО Зменш.-пестл. до **Степан**, ім'я персонажа художнього твору. *А у нас з Павлом дітей нема. Весь ґрунт **Степанкові** буде (Р. Федорів. Тисяча кроків, 18).*

СТЕПАНОВИЧ Прізвище персонажа художнього твору. *Це **Степанович**, емеритований учитель (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 195).*

СТЕПАНЦЯ Назва християнського свята, яке вшановує пам'ять першомученика Стефана, відзначається 9 січня. [ПАНІ:] *А від Іванця і до **Степанця** <...> / Хай кожна жінка має свого забавляння (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 166).*

СТЕПКО Варіантне ім'я до **Степан**, назва персонажа художнього твору. *Невторонний, розбитий, незатишний світ стояв круг нього, і моторошно було знати, що в тому незатишному світі, в беззахисних селах над битими шляхами, живе його народ: в хатині над яром – його близькі, завжди зажурені, і така ж самотня, як і він, Євдоха, **Степко**, Марічка (О. Кундзіч. Верховинець, 260).*

СТЕРЕШОРА, СТЕРИШОРА Назва гори неподалік села **Космач** Косівського району івано-Франківської області. *Позад нього, десь за **Стерешиорою**, сідало сонце і золотило верхи Ледескулу, Штевійори, а трохи ближче – гори Лисої, здавалось, що якийсь умілець проклав їх за інструкцією (Л. Качковський. Довбушева пісня, 161); Сонце ще тільки сідало за **Стерешору** і червонило замріяні верхи Штевійори, Цві-*

леви, Ледескуду, коли опришки були вже під Космачем (В. Гжицький. Опришки, 221); Пів Космача під сонцем ще, а друга половина вже сумом укрилася. Сонце сховалося за **Стеришору** і давало червоні знаки труням. Мел, Погір, Сиглін купалис в огні, а лисина Лисої горіла червоним полудям. Потоки гори шуміли на погоду, останні мряки тікали з лісів, земля важко дихала, небо валилося на село (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 92).

СТЕРИШОРА див. СТЕРЕШОРА

СТЕФА, ШТЕФА Варіантне ім'я до **Стефанія**, назва персонажки художнього твору. – *Та пішов ти зі своєю Ориною і Стефою, я вже минулого разу дістав втик!* (М. Дзюба. Укриті небом, 148); – *Ти на правду береш дитину з собою? Вважай, аби чогось не сталося. Дорога неблизька. – Та ж просить давно, – і кліпнув на неї та на старшу сестру Стефу* (М. Яновський. Зустріч з містом, 270); *І Маруська лишилася сама, й Одокія, й Штефа* (М. Матіос. Нація, 248).

СТЕФАК НИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *На нашому кутку Пискавець померли від тифу Романючок і його старший син, Заколесник, Федриха Прокопишина, Никола Стефак, обоє Пантелецьких, Михайло Панчошак... ну, дуже багато людей померло від тифусу* (П. Федюк. Леон Поп'юк, 129).

СТЕФАН див. СТЕПАН

СТЕФАНИК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я українського письменника, громадського діяча, політика, персонажа художнього твору. *Були ще три жінки: Настя Близнюк, Дмитрова жінка і покоївка, а також кухарка Мошковська з цього ж містечка та дівчина – гуцулка Ксеня з Микуличина, куди цього ж місяця прибув Василь Стефаник, який збирався виїхати назустріч Лесі Українці, але так і не виїхав, хоч дехто з дослідників намагається видати бажане за дійсне й допускає, що Леся Українка могла зустрітися зі Стефаніком у Довгопіллі* (С. Пушик. Карпатське літо, 263).

СТЕФАНІЯ Ім'я персонажки художнього твору. Ці автографи збирала свого часу Ольга Теодорівна – мати **Стефанії**; помер-

ла мати 1944 року (С. Пушик. Карпатське літо, 236).

СТЕФАНОВИЧІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Стефанович**. *Там, у Кутах, мешкали Стефановичі – священик з дружиною* (С. Пушик. Карпатське літо, 236).

СТЕФАНОВИЧКА Назва дочки за прізвищем батька **Стефанович**, персонажки художнього твору. *Таким запам'ятав Івана Франка Богдан Кобринський, який уперше побачив його у Буркуті й так прилип до нього, як і мала Стефановичка до Лесі Українки* (С. Пушик. Карпатське літо, 267).

СТЕФАНОВИЧ-ЛИТВИНОВИЧ СТЕФАНІЯ ВОЛОДИМИРІВНА Прізвище, ім'я та по батькові персонажки художнього твору. *Була ще дочка – Стефанія Володимирівна Стефанович-Литвинович* (С. Пушик. Карпатське літо, 236).

СТЕФУЛЕЦЬ Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурупів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288); *І вже минув Юра Лудову, Стефулець, Пнівє і Гостин* (Р. Єндик. Регіт Аридника, 44).

СТЕФ'ЮК БОГДАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Смоднянським грибарям з вищого залісненого берега це все добре видно. Видно за рікою хати. Он з одної вибіг чоловік і повернув на зарінки. Навіть віддалік легко впізнати, що то Богдан Стеф'юк, бо гойдає ним, як на кладці* (В. Шкурган. Паперовий човник, 217).

СТЕФ'ЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Стеф'юк**. *Ставало пустинею і знову оживало хатами, стайнями, кошарами, оборогами, церквою, зимарками на полонинах, відроджувалося давніми й множилося новими родами – Кривнюків, Дрислюків, Данилюків, Стеф'юків...* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 224).

СТЕЦЮК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Зверни увагу, що у Дмитра Стецюка дуже приголомшений вигляд* (М. Стельмах. Над Черемошем, 20).

СТІГ 1. Назва гори неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *Довбуш вирішив податися на час в Чорногору, на гору Стіг, і там відпочити кілька днів* (В. Гжицький. Опришки, 125); *Тому побратими немало здивувались, коли одного дня пізньої осені на горі Стіг Олекса їх зібрав і сказав: – Я їду на Станіслав* (Р. Федорів. Жбан вина, 121); // образн. *А далі чуєш, як подають свої голоси зелені діти Чорногори: Туркул, Данціш, Брескул, Піп Іван, Стіг і найвища – Говерла* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 7).

2. Назва полонини неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. – *Хіба під рокові свята пропадав десь на цілі тижні. Переказували люди, що стрічали його під Марішевською, то на Людовій, то коло Стога. Найбільше його в Чівчині стрічали, як ходив між скелями* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 24); *Місцем збору призначив Олекса таки Стіг* (Г. Хоткевич. Довбуш, 398); *Пополохавши панів у Коломийському повіті, поповнений загін повернувся на Стіг* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 59); *Отож четвертий день таборилася ватага у полонині на Стозі. Стіг – не найглухіший верх Чорногори, його схилами торгова стежка змійється, але він часто ставав у пригоді і Довбушеві, і його наступникам, бо здійсмався увись на пограниччі Польщі, Угорщини і Молдови* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 292).

СТІЖОК Назва гори біля селища **Берегомет** Вижницького району Чернівецької області. *Ранні сутінки повели на схили Стіжка, а подальша послідовність подій геть переплуталась* (В. Шкурган. Син, 47); *«Шипинська земля» <...>. Звідси у незапам'ятті тривала Руська земля до морів за Карпати і Балкани через Беркалабу, Черни, Шеніт то на Шудринський, то на Німчицький перевал, то на Чикільський хребет, то Берегомет-*

ською долиною під мальовничим Стіжком <...> (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

СТІНКА Назва гори біля міста Ходорів Жидачівського району Львівської області. *А було це тоді, коли на горі Стінці / під Великдень з'являлися монастиря частоколи, / і дзвін, затонулий у річці Дзвінці, / вдосвіта бамкав, аж поки до нього на дно / не пішли мої срібні кола* (І. Калинець. Дитинство, 15).

СТОВПИ Назва скель неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *І ще розкажуть вам у Зеленій, що на полонині Угорській є такі скелі Стовпи, де виводяться орли* (С. Пушик. Карпатське літо, 256).

СТОВПНИ див. **ВЕЛИКІ СТОВПНИ**

СТОЖАРИ Інша назва зоряного скупчення Плеяди, одного з найпомітніших та найближчих до Землі. *У небі біля самих Стожар вітер розкришував хмару, вона кололася, дрібніла, мов крижина на синій воді* (М. Стельмах. Над Черемошем, 16); *За ним висипали молодіці-зорі і засвітили свої Стожари – аби видніше* (П. Федюк. Громоваця, 51).

СТОЙКО Прізвище персонажа художнього твору. *Одне отець Юлій знав напевно: треба завжди бути якомога ближче до єпископа Стойки* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 175).

СТОПЧАТІВ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Варули її [сіль] близько й далеко від Коломиї – у Ключеві, Пістині, Стопчатові, Косові, Березові, Рожневі, Уторопах, Яблонові, але майже всю звозили до Коломиї, а вже звідти великими, скрипучими возами правили на лівобережжя і правобережжя Дніпра* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 10); *Вони допоможуть вам, вони вирвуть з рота тисячам таких же робітників, як ви, і дадуть вам часом лизнути того добра, а за те ви мусите цілувати своїх дітей в руки та уступати з своїх хатів, коли прийдуть ваші сини з товаришами розрошуватися в них, як у тих Сав'юкових та Стопчатові* (М. Павлик. Пропаший чоловік, 101).

СТОРОЖИНЕЦЬ Назва міста, адміністративного центру Сторожинецького райо-

ну Чернівецької області. *Вибралися її стрічати аж за **Сторожинець**, і десь в корчмі чи бозна-де Гординському набрехали, що Дашкевичка ось-ось підкотить на бричці свого коханця, стражника Воронки* (Р. Андріяшик. Сторонець, 92); *За несподівано з'явою Славко «поринув» у **Сторожинець**, де навчаючись в технікумі лісового господарства, покохав Василюнку з Лопушиної* (В. Шкурган. Син, 46).

СТОРОНЕЦ див. **СТОРОНЕЦЬ**

СТОРОНЕЦЬ, СТОРОНЕЦ, СТОРОНЕЦЬ-ПУТИЛІВ Колишня назва селища **Путила** Чернівецької області. *І тоді від **Сторонця** до Вижниці, з Вижниці – до Кутів і Верховини в салонах автобусів дрижить в його губах дрімба, як дівка перед гріхом, і видовбує із себе то смішині, то жалісливі мелодії – так, що якоїсь то днини проїхала одна розтіцька молодиця з клумаками і відрами черешень аж до Яблуниці, пропустивши свої Розтоки, бо заслухалася Цвичкової гри* (М. Матіос. Солодка Даруся, 46); *Ми знов за тото стараємось, аби й їх так повеличати, як вони до нас прийдуть, або ще й ліпше; бо **Сторонець**, знаєте, перше село на всі буковинські гуцули, та ми не хотіли б сорому набратися, а ми – парубки – вже й тільки ні* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 242); *На Усті-Путилови розійшовся Олексій з Иванчіком, пишов попри Бісків на **Сторонец**, у Плоску, а Иванчік по через Устеріки на Голови* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 187); **Сторонець-Путилів** – село давньої гуцульської слави (І. Пільгук. Пісню снує Черемош, 14); *Боками гори, а понад ріку сади* (Путилівка вливається тут до Черемоша), *а понад нею вузькою долиною веде дорога у **Сторонець-Путилів*** (Марко Черемшина. «До Соکیلського» Федьков[ича], т.2, 207); // образн. *Дід Верховик розповідав про село. Зледаців **Сторонець** між кріпацтвом і волею, геть закапрівів* (Р. Андріяшик. Сторонець, 7).

СТОРОНЕЦЬКА ЦЕРКВА Назва церкви в селі **Сторонець (Путила)** Чернівецької області. *Більше не знаю вам що казати, от хіба тільки, що як діправди приїде хто коли в наш окіл Путилівський, най же не минає й*

*нашу хатку: стоїть вона коло **Сторонецької церкви**, мала й невидна, але бог святий великий, – а ми хліб свій (та божий) перед ніким ще не ховали і не будемо ховати, хіба би бог милосердний допустив, щоб його таки не мали* (Ю. Федькович. Штефан Славич, 280).

СТОРОНЕЦЬКИЙ ЛІС Назва лісу на околиці села **Сторонець (Путила)** Чернівецької області. *Але чим далі – тим менше залишається кому носити донесення «Безрези»: друг «Клен» із простреленими як решето грудьми похований у **Сторонецькому лісі**, під розлогою калиною над урвищем* (М. Матіос. Нація, 113).

СТОРОНЕЦЬ-ПУТИЛІВ див. **СТОРОНЕЦЬ**

СТОРОНЕЧЧИНА Назва села **Сторонець (Путила)** Чернівецької області та навколишніх поселень. *Щось схоже, але нижчого ґибу Федькович побачив у **Сторонеччині**: вдова Дяконович і її Юлія* (Р. Андріяшик. Сторонець, 73).

СТРАГОРА Назва гори біля села Лоева Надвірнянського району Івано-Франківської області. *Ніби є Довбушеві комори на горі Кедроватій, на Довбушанці, на Сивулі, на **Страгорі**, у Ясіні, в Синевирі, в Ясеніві, у Гаврилівці – та чи й перерахуси?* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 132).

СТРАСТНИЙ ЧЕТВЕРГ Назва повісті Миколи Устияновича. *З противного боку села стоїть горда Кичерка. Ця сама, яку Зінка зі «**Страстного четверга**» підпалювала* (О. Дучимінська. По ранніх росах, 83).

СТРИЙ Назва міста, адміністративного центру Стрийського району Львівської області. *Вистави «гуцулів» бачили в Снятині, Коломиї, Надвірній, Станіславі, Галичі, **Стрию**, Львові, Кракові, Тернополі, Бережанах і т.д.* (С. Пушик. Карпатське літо, 270).

СТРИМБА Прізвище персонажа художнього твору. *Завше напровесні появлявся в дебрі, яка належала дідичеві **Стримбі**, лагодив колибу, яку за зиму розгойдували лихі вітри та дикі звірі, потім розпалював ватру, довго молився богові небесному і богові лісовому, щоб подали гоже літо, вбереги*

од гаддя, панської напасті й пошестей, потім спльовував у долоні, беручись до роботи (Р. Федорів. Жбан вина, 133).

СТРИПСЬКИЙ ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Він був людиною надзвичайного здоров'я, гроші на горілку не переводив, не кури́в, сумлінно виконував як греко-католик свої обов'язки перед церквою, тримав найтісніший зв'язок із священником отцем Герасимом Драгою, а після його смерті з новим наставником отцем **Федором Стрипським** (С. Скляренко. Карпати, т.1, 44).

СТРІТЕННЯ, СТРІТЕНЯ Назва християнського свята, яке відзначається 15 лютого. *Найтонуш свічку від стихії / в сорок / на Стрітєння я вперше посвятив – / до Спаса, до моїх серпневих днів* (В. Герасим'юк. Серпень за старим стилем, 73); – *А скільки тобі рочків, Дарусю, ... що ти така розумна? – У місяць по Стрітєнню минуло десять* (М. Матіос. Солодка Даруся, 156); [ДОХТОР:] *Ходить в трусах без светра / І грійтєсь до Меркурія – / Від Стрітєння до Петра, / Від Юрія до Юрія* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 167); *Тільки на Михайла всі пили мають бути вже в бутині і працювати до Стрітєння* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 102).

СТРІТЕНЯ див. **СТРІТЕННЯ**

СТРОПИНЧУК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Іван Стропинчук, – промовило скільки голосів* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 336).

СТРУГ КИРИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *От лежать на долівці і важко дихають уві сні його помічники: красивий, схожий на дівчину, чорнобривий, з рум'янцем на щоках Микола Гулик; старий вівчар, що посівів тут, у горах, **Кирило Струг**; молоді хлопці – Степан Верета, Лесь Химич...* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 101).

СТРУКІВСЬКА ЦЕРКВА Назва церкви в селищі **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *І сталося так, що йдучи плаєм, який веде до річки Тиси коло **Струківської церкви**, Павло зустрів Янчеюка* (У. Самчук. Гори говорять, 34).

СТРУЧКІВ Назва гори біля села **Яворів** Косівського району Івано-Франківської області. *Черлений, Максимець, **Стручків** – ці верхи не могли не привернути уваги молодих людей* (С. Пушик. Карпатське літо, 244); *Вставши десь за черленим верхом, вона перехилилась тонким дівочим станом через шпильасту гору, щоб напитись студеної водиці, що б'є з-під каменя на **Стручкові**, на високій кичері за селом* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 46).

СТРУЧУК МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Тут довідався, що поряд, на фореельному господарстві Ворохтянського лісокомбінату, сторожує колишній «шварцівник» **Микола Стручук*** (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 84).

СТУПНИЦЬКИЙ ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У гірському селі Брустурах був священником **Петро Ступницький**, який у церковній книзі записував найцікавіші події на Гуцульщині: напади опришків, холера, голод, сніги в травні, страти опришків...* (С. Пушик. Карпатське літо, 275).

СУБОТИЦЯ Назва міста в Сербії. *На Ринку аж до ночі грали дванадцять циганських трубачів з **Суботиці**. Джин лився з пожежних гідрантів. П'яний Лукач втикав у землю якісь пагони, які росли, аж бачило око. В каналах плавалося і танцювалося. Літали на всіх гойданках і трапеціях* (Т. Прохасько. Непрості, 83).

СУДЕТИ Назва гірської системи в Чехії. *Покійні дедьо, ек утікали перед тов польсков паціфікаційов, по постанню на Зеленім, то мене з собов забрали. Бідилисмо у Празі, але потому дедьо знайшли роботу і нам було добре. У німця кольоніста в **Судетах** дедьо у лісі шухи складали, а я помагавсми маржину сокотити* (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 74).

СУКІЛЬ Назва річки, що бере свій початок в околиці села Сукіль Болехівської міськради Івано-Франківської області. *На **Сукелі-річці**, де Бескид починається, назвали водоспад Гуркалом* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161); *Либонь, такі ватри горять*

он над **Сукілля**... (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 338).

СУЛЯТИЦЬКИЙ АНДРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *На сході села під обочама гір, під зеленим буковим гаєм в садку сірівся білий двір з хутором старого шляхтича-козака Андрія Гербу Сас фон Юхно Сулятицького, найбагатшого в селі господаря* (І. Березовський. Худан, 7).

СУЛЯТИЦЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Сулятицький**. *Між ними і грамота доволі процвітала, бо деякі з них вислалі своїх синів до вищих шкіл до Коломиї, до Черновець та до Львова. Особливо в попи та в офіцери входили березівські сини: От як Веселовські, Голинські, Сулятицькі, Убрановичі, Бодруги то що* (І. Березовський. Худан, 6).

СУМИРНА КОБИЛЬЧИНА Кличка кобили. *Потім він із стайні щітку і згребла, які смерділи потом Сумірної Кобильчини, відчинив дверцята вольєри і, закотивши рукави, сказав: <...>* (Р. Федорів. Таїна, 167).

СУРА Ім'я персонажки художнього твору. *Коли там десь, на Белтагулі, на Шибенім озері, на Перкалабі, за світами десь підіймають клявзу, – Манашка зі своєю Сурою студять холодці, печуть хліби, готують усяку гуцульську снідь, бо будуть керманічі сьогодні* (Г. Хоткевич. У корчмі, 412).

СУРДУК Назва гори неподалік села **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. // образн. *Вітер, що присів десь в Сурдуку, свиснув долинами, впився в груди гір і переказував чорногорським верхам про красноільське катування: і Говірлі, і Мунчелові, і Скурушному, і Стогові, і... всім, всім* (Р. Єндик. Регіт Аридника, 44).

СУРДУК ЛИХЕНЬКИЙ Назва скелі на горі **Сурдук** неподалік села **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *От найтрудніше місце – Сурдук Лихенький. Скала звисла над Черемошем* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 302).

СУСАК Прізвище персонажа художнього твору. *Випрягати таки прийшлося. Сусак*

привів кобилу, що май спокійніша, і поки на-тужувались разом, безпомічний мотор ви-казав їй усі жалі. Моцувалися недовго, та й зголоднілі колеса вгамувалися, наколи «вкусили» сухого (В. Шкурган. Логіка, 184).

СУХА ДОЛИНА Назва долини неподалік міста Кимполунг-Молдовенеск у повіті Сучава в **Румунії**. *Вона ж мріяла зійти на Рунг, мріяла поїхати на Суху Долину* (С. Пушик Карпатське літо, 234).

СУХА КОБИЛА Інша назва гори **Біла Кобила**. *Густий різноголосий гомін вставав над рікою, ген-ген розносився по селі, що купками обійсть розкинулось на правому березі на засніжених низинах і підгір'ях Красного луку, а лівим дерлося високо крутосхилами Сухой Кобили, Випчого, Прислопа, Грибкової, посивілих і спохмурнілих від зимової студені* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 237).

СУХАНИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Сухан. *«Краса Карпат, чудові ліси», – кажеш, мій друже. А я кажу – і люди, наділені чарівною силою, вмінням, глибокою любов'ю до свого. Тисячі й тисячі простих гуцульських прізвищ – рахівські Сухани, Дячуки, богданські Шорбаки, Калинюки, білинські Валійчаки, квасівські Шумеляки, ясінські – Візавери, Тулайдини, – а за кожним прізвищем велика душа криється, сповнена щирості і чистих поривань* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 219).

СУХИЙ Назва гірського потоку неподалік селища **Ясеня** Рахівського району Закарпатської області. *Потік Сухий стрімкий, кам'янистий, з багатьма небезпечними зворотами* (У. Самчук. Гори говорять, 14).

СУХОВІЙ МАРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Марко Суховій кинувся за здобиччю* (М. Яновський. Остання здобич, 58).

СУХОНЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *На лавиці за столом, в куті, сидів на коновочці тай играв у скрипку головний скрипичник Сухонький, зісхлий, ек скіпка, та білий, ек молоко, дідок* (П. Шеке-рик-Доників. Дідо Иванчік, 231).

СУХОРЕБРА Кличка олениці. *Доць при-пустився десь серед глупої ночі, коли Сухоре-*

бра привела стадо оленців і малят на Весняне пасовище (Р. Федорів. Таїна, 156).

СУЧАВА, СОЧАВА, СУЧЯВА Назва міста в Румунії, адміністративного центру Сучавського повіту. У моїй душі все пекло якесь невимовне горе при переїзді через те місце, і я нареши́ті надумав удатися на покуту, йти пішки до *Сучави*, там висповідатися свого гріха і таким способом заспокоїти свою душу (І. Франко. Терен у носі, т.21, 383); *І таки правитиму тя піхотою до самої Сучави. А ти як гадала, зараза куревська! Йй за цим разом не залишу на домістві...* (Б. Загорулько. Черногора, кн.2, 12); *Прийшли й сли ми казати: «Йїдім нападемо на вірмен купців, маю́т їхати з Сучави».* То був-сми молодий, дурний та й давси намовити.. А суд знає, шо він бреше (Г. Хоткевич. Довбуш, 103); *Вона сказала була зразу, що поїде в Сучаву, але додала незабаром, що й там ї батько держав в неволі* (М. Павлик. Пропаший чоловік, 66); *Жидів з оковитими горівками позапвідає вам аж з Вижниці, а музику заповість вам місяцем уже наперед аж зо самої Глиниці або тья аж із Сочави, що як вам потягнуть смиками, то серденько лиш як на ниточці дригає* (Ю. Федькович.

Люба – згуба, 243); Була «свичена вода двоєка: – одна вид нашього пан-отца тут на Бани а друга, тота, шьо в плескатій флешшени, була з Сучяви стид свитого Йвана» (І. Березовський. Худан, 30).

СУЧЯВА див. **СУЧАВА**

СУШАРКА Назва потоку неподалік села Дземброня Верховинського району Івано-Франківської області. *Полонина Скорушній теж посилає воду до Черемошу, але чомусь Сушаркою назвали цей звір* (С. Пушик. Карпатське літо, 256).

СЮТА Ім'я персонажки художнього твору. *Не раз Іванчик з братом і сестрою грався деді та й нені, та й тоді брат Сюта вуглем малював собі вуси, сідав коло печі, поправляв волосся так, аби напереді підоймався вихор і, пахкаючи люльку, удавав дедю «Мой, хло', ану, барди в руки та й січіть ріще!»* (Марко Черемшина. Бо як дим підоймається, т.1, 236).

СЯНЦЬКІ ГОРИ Інша назва гір Низькі Бескиди в Польщі. *З тих пір мало й чути було про Івана. Десь долітали глухі вісти від бойків, що ніби зорганізував і собі Іван ватагу та розбивав у Самбірськїм, заходив і в Сянцькі гори* (Г. Хоткевич. Довбуш, 250).

Т

ТАБАК Прізвище персонажа художнього твору. У корчмі *Табак* тепер цювечора шумно, повно диму й веселості (У. Самчук. Гори говорять, 60).

ТАНАС Варіантне ім'я до **Танасій**, назва персонажа художнього твору. [Дмитро:] *Да твій батько, Танасо' покойний, царство єму небесне, розумніший був від тебе: присилював, та й от що! А чому присилював?* (Ю. Федькович. Як козам роги виправляють, 438).

ТАНАСЄЧКО Пестл. до **Танас**, ім'я персонажа художнього твору. *Бо шос ми так си здаст, шо на божій ти, Танасєчку, дорозі...* (Г. Хоткевич. Марод, 372).

ТАНАСІЄЧКО Пестл. до **Танасій**, ім'я персонажа художнього твору. *Зоздріла мене та д'мені: «І Танасієчку, і сусідо ж мій лю-*

бий, не дайте ж ми пропасти...» (Г. Хоткевич. Камінна душа, 78).

ТАНАСІЇВ КУРИЛО Присвійний прикметник до імені **Танасій** та ім'я персонажа художнього твору. [Другий парубок:] *Тебе наче і в селі півроку не було, таже Курило Танасіїв* (Марко Черемшина. Несамовиті, т.2, 181).

ТАНАСІЇХА Назва дружини за іменем чоловіка **Танасій**, персонажки художнього твору. *Танасіїха, 37-літня молодиця, з блідим, гарно різьбленим обличчям та синіми очима, нахилилась над діжею з тістом* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 13).

ТАНАСІЙ Ім'я персонажа художнього твору. *Казьо зрозумів із тої бесіди, що Петро йде до Танасія* (А. Крушельницький.

Рубають ліс, 316); – *Мені ще на роботі **Танасій** з Стеблицької сказав, що маю дома гості, але де, що – лиш махнув рукою: «Меш видіти». ...То я ші хліба купив, йду й у гадках не маю. Лиш у веранді зачев розшинюватисися, вмиватисися, коли вижу: йде попод вікнами Настуня, а за нею кривулеє чоловічок...* (В. Шкурган. Паперовий човник, 219); *Тому Тимофій усе втікав із хати. Вчора обіцявся кум **Танасій** повернути до нього та й подивитися, що Анничці хибує. Він добре розуміється на маржині!* (Марко Черемшина. Більмо, т.1, 96); ***Танасій** скочив на передне сидження, взяв у руки віжки, й коні рушили з місця* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 17); *Збігленят і вмерлих у Юр'яни було багато: Ілько, Марічка, Васютка, Йванко, Петрусько, Дмитрик, **Танасій**, Василько, Штефко, Філіп, Анничка й Докійка* (М. Матіос. Нація, 7); *На щастє, косівські люде не дуже там повірили свому попові, що любить їх, а фірман **Танасій** навіть говорив з якимось чоловіком, що най попи здорові кричать, що вони люблять руську мову і т.д., коли вони ще ліпше люблять людську хорбаку і працю...*» (М. Павлик. Пропаший чоловік, 78); *З його насіння всі верстви роду пішли, восьмеро легенів, як орлів, – **Танасій**, Олекса, Степан, Іван, Микула, Петро, Федь, і він, останній, Максим, правнук Федора, прозваного Лупієм* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 11).

ТАНАСІЙКО Пестл. до **Танасій**, ім'я персонажа художнього твору. – *Як днували, куме **Танасійку**?* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 218).

ТАНАСІЙОВА ДОКІЯ Присвійний прикметник до імені **Танасій** та ім'я персонажки художнього твору. – *Марійка – моя донька від **Танасійової** Докії* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 236).

ТАНАСІЙОВА МАРІЧКА Присвійний прикметник до імені **Танасій** та ім'я персонажки художнього твору. *Як та кедрина, як та царівна лісів і полонин, стояла **Танасійова** Марічка в колі дівчат й сипала раз у раз перлами-сміхом, кидаючи водно очима в напрямі дверей читального будинку, у яких*

виринала, то знов щезала постать Василя (А. Крушельницький. Рубають ліс, 231).

ТАНАСІЙЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Пробійнівський дід **Танасійчук** купив цю хату в Болеслава Михайловича Моровика, який газдував у Жаб'ї від літа 1932 року* (С. Пушик. Карпатське літо, 250).

ТАНАСІЙЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Танасійчук**. *Старший з братів **Танасійчуків** простяг сигарету* (М. Яновський. Штрихар, 82).

ТАНАСІЙЧУК ІВАН ФЕДОРОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. *Мешикає тут немолодий, але кремезний **Іван Федорович Танасійчук*** (С. Пушик. Карпатське літо, 250).

ТАНАСКО Зменш.- пестл. до **Танасій**, ім'я персонажа художнього твору. ***Танаско** знає, що дараби ось-ось покажуться згори, і тому бере розгін до річки* (М. Яновський. Коли йдуть сплави, 5).

ТАНЕБРУХ ДУВІД Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Юлько Скиба і **Дувід Танебрух** були суджені в останньому великому збірному процесі комуністів Покуття* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.2, 99).

ТАНЄЄВА НІНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Він не знав, що **Ніна Танєєва** сімнадцяти років пішла на фронт* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 357).

ТАРАНЕЦЬ АНДРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Але підсліпуватий Кирило Сірченко, таранкуватий скупословий **Андрій Таранець**, навіть безвухий Василь Гаркуша понуро мовчали* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 12).

ТАРАСКО Пестл. до Тарас, ім'я персонажа художнього твору. *То вона собі й думає: хіба годиться з неї сміятися, що часом днює напівзакохана в землю, якщо в селі таким же штибом рятували колись **Тараска**, коли його біла електрика?* (М. Матіос. Солодка Даруся, 18).

ТАРАТУДА див. ДАРАДУДА

ТАРНАВЕЦЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. – *А знаєте того, що у шевця мешкає, у Тарнавецького?* (Г. Хоткевич. Марод, 371).

ТАРНИЦЯ Назва полонини неподалік села **Пробійнівка** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурупів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ТАРНИЧКА, ТАРНОЧКА Назва гори неподалік села **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Та лишень він минув Тарничку, а то напротів него идут два тумани з горішиця потоком Гранчінім* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 464); *Одразу ж за стайнею для купецьких коней стрімко здіймалася Тарничка, вигнутий тарницею гірський хребет, що кінчався штилястими Коширищем і Громовою; на узгір'ї притулилося кілька хат, за ними чорнів старий смерековий ліс, з гуцавини якого випливали два жебонливі струмки* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 153); *За темними хмарами золоте сонечко не встигло ще заскочити поза Тарночку, як вдова Василина доходила до Устерік зі своїм родом поховати покійного любчика газду* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 551).

ТАРНОЧКА див. **ТАРНИЧКА**

ТАТАРИН ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Попереду від Доманчукового паркану відділилася постать, наче тільки на них і чекала, і, децю затинаючись, заговорила голосом Петра Татарина* (М. Матіос. Нація, 207).

ТАТАРІВ Назва села Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *Нюхом немов тільки вгадав, що вони з Делятина брали горі Прутом і на Микуличин, Дору, Ямну, Татарів. Везли на Мадяричину?.. Кому? Навіщо?* (Б. Бойко. По голови... По

голови..., 28); *б. б.; зовсім інша своя (б. б. – без біографії – у Ялівці всі знають один одного – всі біографії відомі – у вільні дні Себастьян з Анною їздять на курорти у долині Прута – де багато чужих, де їх ніхто не знає – у Татарів, Дору, Делятин і Луги, Микуличин, Ямну <...>* (Г. Прохасько. Непрості, 98).

ТАТАРКА Назва урочища між селищем **Кути** та містом **Косів** Косівського району Івано-Франківської області. *Хапнули турки-татари свою коруну тому та й ісховали разом із скарбами у потайну свою комору, а комора у них була отам, ек ідеси з Кутів до Косова над потічком. Там є таке місце, що й дотепер звесі «Татарка»* (Г. Хоткевич. Довбуш, 107).

ТАТАРСЬКИЙ ПЕРЕВАЛ Інша назва **Яблуніцького перевалу**, що розташований в селі **Яблуніця** на межі Івано-Франківської та Закарпатської областей. *Звивисто гадючаться дороги через Німчицький, Татарський, Вишківський, Середньоворітський чи Ужоцький перевали, через гори* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 210).

ТАТАРУКА Назва гори в масиві **Свидовець** неподалік села **Чорна Тиса** Рахівського району Закарпатської області. *Високо, ген за темними лісами, височать снігові вершини Говерли, Туркула, Петроса, Татаруки й Іван-гори – там живуть гірські вітри* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гірські вітри, 202).

ТАТРИ Найвища частина **Карпатських гір**, що розташована на території Словаччини та Польщі. *Ярослав Гішка сам ставив цю хату, коли в двадцятих роках приїхав до Рахівської округи і став на роботу в графа Шенборн-Бухгейма. До того ж жив він у Татрах* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 364).

ТАТУЛЬСЬКА Назва гори неподалік селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Черногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близ*

ниці і *Татувльську*, далі – *Братківську*, *Довбушанку*, *Явірник*. *Ззаду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. *Непрості*, 40).

ТАФІЙЧУК МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Там, де живе дудар Михайло Тафійчук, не росте ні сад, ні ліс, хіба високі трави, бо це вже полонина* (С. Пушик. *Перо Золотого Птаха*, 104).

ТАЦУК Прізвище персонажа художнього твору. *Тацук із Шандром – ті, що кликали до себе Уласія, й завісили прапор* (М. Магіос. *Нація*, 17).

ТАЩУЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка *Тащук*, персонажки художнього твору. *Ото Шандриха з Тащучкою самі дітей у світ виводять, а ночами б'ються головою в стіни, що не відговорили своїх господарів від дурного діла* (М. Магіос. *Нація*, 17).

ТВЕРДЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Твердюк припідняв їх і з силою потягнув* (А. Хлистова. *Олекса Довбуш*, 12); *Розпроцався Жолоб і пішов. Твердюк мав догнати його в дорозі. Все пішло, як по писаному. Знайшов Жолоб отамана ясенівського* (Г. Хоткевич. *Довбуш*, 296).

ТВЕРДЮК ГАВРИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *А найте-ко! Лишіт. Хлопці ек хлопці. А ек ви си називаєте й чії ви? Сказали. – Твого дедю знаю (се до Олекси). Се тот, шо у Гаврила у Твердюка у комірнім сидит? Олекса витріцився. Дійсно, сей ватаг усе знає* (Г. Хоткевич. *Довбуш*, 141); – *Слава навіки! – стримано відповів господар Гаврило Твердюк* (А. Хлистова. *Олекса Довбуш*, 12).

ТВЕРДЮК ОЛЕКСА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Таким чином, виходило, що Жолоб піде шукати Олекси Довбуша за вказівками старого Василя (ніхто не знав, що Жолоб підмовив іще із собою до мандрівки приятеля свого й однолітка теж Олексу Твердюка, сина отого Гаврила, що у нього сидів у комірнім Василь Довбуш)* (Г. Хоткевич. *Довбуш*, 295).

ТВЕРДЮЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка *Твердюк*, персонажки худож-

нього твору. *Твердючка*, яка з цікавості *крутилася поблизу, заглянула в прочинені двері й мерщій подалася з двору* (А. Хлистова. *Олекса Довбуш*, 13).

ТЕКЛЕЙЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем *Теклейчук*. *Цілими гурмами купилися Марусяки, Лилики, Кручуки, Данилюки, Могаруки, Теклейчуки, Кривнюки, Туяки, Хрущуки – кожен рід своїм плаєм спускався вниз* (Б. Загорулько. *Чорногора*, кн.1, 274).

ТЕКУЧА Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. – *Уже не вперше люди із села Текучої просять його приборкати пана* (А. Хлистова. *Олекса Довбуш*, 93); *А вже через тиждень по великодню, вибравши собі десятків два найвідданіших легінів, Довбуш з ватагою спустився на долини і став під Текучею* (Л. Качковський. *Довбушева пісня*, 63); *У Текучій, близько Косова, лихвар Лошак наживався на солеварні* (С. Пушик. *Перо Золотого Птаха*, 124); *Вернувся Пугач з Кут з людьми і Серичак, що ходив аж до Текучої* (В. Гжицький. *Опришки*, 205); *Якуб Лошак, дідич в Текучі* (Ю. Шкрумеляк. *Довбушева слава*, 73); *В Текучі убито урядника Лошака й розгромлено його канцелярію, спалено всі папери* (Г. Хоткевич. *Довбуш*, 231); *Дрімали карпатські верхи під тихим шумом смерік і Йойлик в Текучі супокійно дримав в бебехах біля своєї жінки. Йойлик був убогий жидок і не сподівався, щоб опришки коли напали його з розбоєм* (І. Березовський. *Худан*, 46).

ТЕМНИЙ ПАН Прізвисько персонажа художнього твору. *Забілили сніги по горах, ішла до хати Євдоха з шофером, а з ними – Темний пан – пан Цвиковський, Степко верховодив серед легіників біля машини* (О. Кундзіч. *Верховинець*, 276).

ТЕМПА Назва гори в масиві *Свидовець* неподалік селища *Усть-Чорна* Тячівського району Закарпатської області. *Вони вже жили у Мокрії. Себастьян йшов додому, вертався з бутини з-під Темпи. Там одного лісоруба притиснула втята ялиця. Не вбило відразу, але він перестав жити – лежав собі ні в тих, ні в сих. Лісоруб був нетутешній – прийшов десь з Березова, тому його не було*

куди забрати (Т. Прохасько. Непрості, 106).

ТЕОДОЗІЙ Ім'я персонажа художнього твору. – *Як тутешній піп прозивається? – Отець Теодозій...* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 294).

ТЕОДОР, ТОДОР Ім'я персонажа художнього твору. *Омелян загинув на першій світовій війні, Левко помер ще до другої Вітчизняної, Теодор мешкав на квартирі у Кобилянських у Чернівцях, коли вчився там, а в роки Радянської влади викладав у Львівському лісотехнічному інституті (С. Пушик. Карпатське літо, 236); Побачив Щупака і схопив його за горло. Той боронився лівою рукою, а в правій держав королівську грамоту. Вже обірвалася з неї печать у тій заворушці, але все ж високо держав папір у руці Тодор (Г. Хоткевич. Довбуш, 284).*

ТЕОДОРІТ Варіантне ім'я до **Теодор**, назва персонажа художнього твору. *Але ієромонахів Теодорита і Леоніда щиро любив і поважав (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 20).*

ТЕПЛИЙ ЗВІР Назва звору неподалік селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *Хай вийде до Теплоgo звору. Там буде він чекати (У. Самчук. Гори говорять, 47).*

ТЕПЛИЧНИЙ Назва присілка в селі **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Простували з черемошевого міжгір'я, добувалися, вставивши ще удосвіта, з верхів Розсішного, Вівсика, Фринціва, Ліщуватого, Копілаша, з присілків Тепличний, Рівня, Печище, Млинський, Буковець, Ковбаня...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 274).

ТЕПЛИЧНИЙ ПОТІК Те саме, що **ТЕПЛИЧНИЙ**. *Невдовзі над Тепличним потоком сільські стельмахи поставили для прибульця миту хату. «Грошовитий заїдей, говіркували люди. – Відей, з пачкарів? А мо', опришок якийсь сторонський?» (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 60).*

ТЕРЕБЛЯ Назва річки, що протікає в межах Міжгірського, Хустського і Тячівського районів Закарпатської області. *Богдан*

проходив повз сільську управу, хотів вийти на місток через Тереблю, коли його увагу привернула листівка (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 318); По країні краси, / Поміж гори й ліси, / Через скелі, завалля і кручі / Не пливе – рветься, мчить, / Мов вовчизня, гарчить, / Хвилі гонить Теребля гримучі (Ю. Боршош-Кум'ятський. Теребля, 104).

ТЕРЕНТИН Назва гори в масиві **Свидовець** неподалік міста **Рахів** Закарпатської області. *Кремеznий Думен притулився до кучерявої Клевки, зірчастий Менчул-парубок обняв свого друга Шоймула, а там молодий Терентин усміхається до своєї подруги, сонячної Видрички, яка, граючись із ним, перестрибнула Тису й побігла геть, мовби сховалася в закутині гущавин (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 217).*

ТЕРЕСВА 1. Назва річки в межах Тячівського району Закарпатської області. *Себастьян ще міг втекти – звернути між кольорові дерев'яні будиночки, садами вибігти до берега і поплисти серед колод Брустурянкою до Тересви, Тересва винесла би в Тису, а вже Тисою через кілька днів можна бути у Дунаї і завертати або до Відня, або до дельти – і там, і там є безліч схованок на ціле життя (Т. Прохасько. Непрості, 107); Знати Юрка і на Білій, і на Чорній Тисі, і на Черемоші, і на Тересві (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 7).*

2. Назва селища міського типу в Тячівському районі Закарпатської області. *Восени 1944 року автобус довелося покинути у Краснішорі. Того ж дня Себастьян і Анна стопом доїхали до Кьонінітсфельду – їх взяли на рами селяни, що ходили до Тересви по залишені німцями велосипеди (Т. Прохасько. Непрості, 129).*

ТЕРЛЕЦЬКИЙ ІОАНН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Але ніхто не плюнув, й не назвав. І сам панотець Іоанн Терлецький, як завше, йому, Юрішкові, першому виніс проскурку і благословив (Г. Хоткевич. Камінна душа, 314).*

ТЕРНИ Назва села. *Іван Лук'янович спитав, чи є лісничий. Виявилося – нема, поїхав у Терни, в комбінат... (М. Яновський. Гірське серце, 14).*

ТЕРНШОРИ Назва грунтя в селі **Снідавка** Косівського району Івано-Франківської області. *Не тільки тета оплакувала вуйка Владзя. Повідомили Марію, що її чоловік Петро згинув у бою. У громадському уряді залишено також повідомлення для Параски з **Тернішор**, що її Михайло не живе* (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 19).

ТЕРНОПІЛЬ Назва міста, адміністративного центру Тернопільської області. *Вистави «гуцулів» бачили в Снятині, Коломиї, Надвірній, Станіславові, Галичі, Стрию, Львові, Кракові, **Тернополі**, Бережанах і т.д.* (С. Пушик. Карпатське літо, 270).

ТЕР-ОГАНЯН Прізвище персонажа художнього твору. *Лейтенант **Тер-Оганян** був не єдиною жертвою* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 364).

ТЕРПАЙ МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Микола **Терпай** говорив мені, що лазити сюди здатні лише справжні мужчини, – виглядаючи з ніші, сказав Чижсек* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 192).

ТЕРПЕЛЮК ПЕТРО Прізвище та ім'я скрипаля-віртуоза, диригента, композитора, персонажа художнього твору. *Та все ж приємно було, коли самодіяльний Косівський оркестр народних інструментів під керівництвом **Петра Терпелюка** поїхав виступати до Італії* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 112).

ТЕСАНКА Назва гори неподалік села Солочин Свалявського району Закарпатської області. *Вісімдесят років тому переходив горами великий гад. Переходив так десь з Крихаї до **Тесанки*** (У. Самчук. Гори говорять, 11).

ТЕТЯ див. **ТЕТЯНА**

ТЕТЯНА, ТЕТЯ Ім'я персонажки художнього твору. *Усе ся позабувало з тих молодих років: і нужда її гаразди, а не забути мені **Тетяни** та пістенського того ярмарку* (М. Павлик. Ребенцукова Тетяна, 27); – *Прошу пана, тут служить моя родичка, перवेशнього брата дочка, ек би її побачити? **Тетя**, покоївка* (О. Кундзіч. Верховинець, 224).

ТЄЧЄВ Варіантна назва міста Тячів, адміністративного центру Тячівського району Закарпатської області. *Навіть з волами та сівками, то ходили на ермарки аж до **Течєва*** (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 170).

ТИМКО Ім'я персонажа художнього твору. – *Був собі, жив собі в одному селі чоловік по імені **Тимко*** (Р. Федорів. Карби, 151).

ТИМОФІЇХА Назва дружини за іменем чоловіка **Тимофій**, персонажки художнього твору. – *Славайсу, – сказав Танасій, розпочинаючи привітання з кумою. – Навіки сла'! – відповіла **Тимофійха*** (Марко Черемшина. Більмо, т.1, 99).

ТИМОФІЙ Ім'я персонажа художнього твору. ***Тимофій** пантрує під стовпом, коли кум ітиме із лісничим додому* (Марко Черемшина. Більмо, 96); *Десь вулицею йде п'яний гуцул. Се **Тимофій**. Певне, вже посварився з кимось з роботодавців і от тепер викрикує свою досаду* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 158); – ***Тимофій** дає собі якусь раду* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 289); *Мама Матронка – донька Івана Яків'юка, сина **Тимофія** з Малінешного* (М. Матіос. Солодка Даруся, 157); *Грициха з Облаза прийшла просити **Тимофія**, аби пішов до неї будувати нову хату* (М. Яновський. Грицишина хата, 259).

ТИМОФІЙКО Пестл. до **Тимофій**, ім'я персонажа художнього твору. – *Що ви оце кажете, куме **Тимофійку**?* (Марко Черемшина. Керманіч, т.2, 25).

ТИМОФІЙ КОВАЛЮК Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Марія пішла за **Тимофія Ковалюка**, а Аксенія за Никифора Дарашанюка* (Ю. Федькович. Побратим, 303).

ТИМОФІЙОВА Присвійний прикметник до імені **Тимофій**. *Так, от як ластівчине гніздо, висить на Магурі **Тимофійова** хата* (Марко Черемшина. Більмо, т.1, 95);

ТИМЦАРІЮК Прізвище персонажа художнього твору. – *Йо-йо, куме, розкажіть їм, як Вітерниця до старого **Тимцарюка** приходила...* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 199).

ТИМЧУК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Помагав мені*

хлопчина – **Тимчук Василь** (М. Яновський. Між лісорубами, 299).

ТИМЧУК П. Прізвище та ініціал імені персонажа художнього твору. *Мистецтвознавці часто ілюструють свої книжки косівською керамікою. Д. Зінтюк, П. Баранюк, П. Тимчук, П. Кошак... – багато було відомих майстрів* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 79).

ТИМШАК МИКИТА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Так ми... ця хтів сказати опришки – йшли на того Гната. А у нього був слуга Тимшак Микита. Так тот Микита вереси оборонети того Гната. Ці, опришки, того Микиту покалічили, оє... Не лїзь!* (Г. Хоткевич. Довбуш, 99).

ТИРИК ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Є... Сі хлопці типер багачі. – Може, бисте позичили ского сороківця? – А чімунь ви у такім охабленім, ек ви комору ізнайшли? – То вони так умисне, аби ніхто не знав, екі вони богачі. – Се їк у нас Василь Тирик* (Г. Хоткевич. Довбуш, 141).

ТИРСА ДАНИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У саду Данила Тирси достигали рясні вишні* (М. Яновський. Витривалий Тирса, 209).

ТИСА 1. Назва річки в Закарпатській області України, **Угорщині, Румунії, Сербії**. *Перебув зиму щасливо тай весни діждався. Пригріло сонце, скотився сніг з гір, вилляли потоки і поплили жовті води долів Тисою аж до Дунаю. Одної неділі зійшовся Довбуш зі Серечаком так порадилися, чи не піти їм до Сиготу, купити ременю на постолі і череси* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 32); *Леся не знала, що жаб'ївські гуцули через Костричу-полонину, та через Шпиці, що в Чорногорі, їздили на торги аж за Тису до міста Сигота* (С. Пушик. Карпатське літо, 248); *Він ще не знав, що це була дорога без кінця-краю. Що поведе вона його спочатку на Волощину, потім круто поверне на захід сонця селами, містечками, містами Мадярщини, а далі узбережжям швидкоплинної Тиси через Сегед аж на Дунай, а далі через гори сербської Шумадії, а далі верхами й долами Старого Влаху домандрує аж у*

Чорногорію; йшов би ї далі, та не можна було – перед очима розкинулося безмежне синє море. Адріатичне (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 91); *Бунтувала проти тиранів і кріпацтва Європа, він відчував, що цей бунт не останній, – є присутєвіші біди в суспільствах, і таких бунтів треба принаймні впродовж сторіччя, поки розшиельмиться, розтечється кров'ю по Тусі і Дунаю ще не зогнилиий труп імперії* (Р. Андріяшик. Сторонець, 7); *Віхола котилася полями, забілюючи багрянний надвечірній пруг за Тисою* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 293); *Франциск нічого не заперечував і нічого не обіцяв. Депутатів приймав не вдома, а у готелі «Ч.П.Т.», що означало Черемош, Прут, Тиса* (Т. Прохасько. Непрості, 59); *Возили на пристав до Тиси колоди* (У. Самчук. Гори говорять, 12); // образн. *Близько котила свої води Тиса, в лугах зацвітали барвисті весняні квіти, перегукувались угорі сп'янілі від весняного тепла птахи* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 173); // образн. *Б'ються на Тисі гривасті хвилі, / Скрегоче гостра ринь. / І повно, повно в душі юнацькій / Палких, бойових горинь* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Пожерли хмари, 16).

2. Назва гори неподалік селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *За півгодини ходи через трунь Буковинку, який сполучується з горою Тисою, будемо в Ясіню-Центрі, де маємо тепер ще одну садибу й де скоро десяток років жию я* (У. Самчук. Гори говорять, 6).

ТИСІВ Назва села Болехівської міськради Івано-Франківської області. – *Котрий то?.. – похмуро зламав брови Бойчук. – Закревський. Його двір у Тисові під Болеховом, – сказала покритка, прикривши віями сумні очі* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 337).

ТИСМЕНИЦЬКИЙ ЛІС Назва лісу на околиці міста Тисмениця, адміністративного центру Тисменицького району Івано-Франківської області. *Зупинилися в нетрях Тисменицького лісу* (Р. Федорів. Жбан вина, 123).

ТИСНИЦЬКА Назва села в Путильському районі Чернівецької області. *А нікого я вже так гаразд не запам'ятав, як ту ста-*

ру *Лавриху*, що сиділа онде у *Тисницькій* (Ю. Федькович. Хто винен?, 275).

ТИСНЯНЕЦЬ МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Михайло Тиснянець повертався з виборів додому* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 119).

ТИСНЯНЕЦЬ ПАВЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Павло Тиснянець спускався стежкою з гір. Він ходив у ліс, щоб потай від гайника назбирати дров, бо нічим було протопити, а батько так кашляв...* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 132).

ТИСНЯНЧИХА ГАФІЯ Назва дружини за прізвищем чоловіка *Тиснянець* та ім'я персонажки художнього твору. – *Діти, – сказала Гафія Тиснянчиха. – Сідайте-бо до столу та будемо розговлятись* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 317).

ТИСОВА РІВНЯ Колишня назва села **Розтоки** Путильського району Чернівецької області. У неділю, до сходу сонця, після сходу сонця й заходу, до служби Божої, під час читання Євангелія пан отцевого благословення, в *Тисовій Рівні* на повен голос і пошепки іншої бесіди, ніж про те, що або зачнеться нова війна, або на край упаде яка інша кара, а спокійна година встановиться людям хіба що по смерті, – не було й не могло бути (М. Матіос. Нація, 36).

ТИСУЛЯ Кличка корови. Від цієї *Тисулі* не продав би телочки ні за які гроші (А. Крушельницький. Рубають ліс, 359).

ТИХОНЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Прийшов чоловік із Кутів до старого Тихонюка: просить син батька прийти на розмову* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 105).

ТИХОНЮКОВИЙ ПАВЛИЧЧУК ЮРА Присвійний прикметник до прізвиська *Тихонюк* і прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Оточив себе цілою гвардією пушкарів, в кожнім селі понаставив нових котюг, а в сусідні Стебни отаманом пушкарським настановив праву свою руку, головного свого помічника і улюбленика – Юру Павличчука Тихонюкового!* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 117).

ТИХОНЮК ПАВЛИЧЧУК МИХАЙЛО Сільське прізвище і прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Бо то був собі Михайло Павличчук Тихонюк знов у тих же таки Стебнях* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 104).

ТИШКІВСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Зібралося, бо ждав наш пан Тишківський...* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 67).

ТІКИЧ, ТІКАЧА Назва потоку в селі **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. У *Тікичі вода мутна і тиха. / Мені б студеної з габою!* (М. Влад. Гори мої милі, 50); *Довбуш стояв у воротах і як лише побачив, що Параска в руках панича, мерції прискочив до нього і одним ударом бартки розчерепив йому голову надвоє. Заки обійшли хату і прийшли на поміч, панич лежав на траві, залишившись кровю. Параска і Довбуш були вже в ліску за *Тікачею*. Поставали безрадні серед молодих смерічок і не знали, що далі робити* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 21).

ТКАЧ Прізвище персонажа художнього твору. *Паліїв добре бачив, хто то був. Се був Гриць Данилюк, отаман ясенівський. Ясенівці зв'язані з опришками, як от цей самий Данилюк або *Ткач*, Кривонюки, та мало хіба, сильно боялися, щоби Срібнарчук і Паліїв, як самі ясенівці, не видали кого на мука* (Г. Хоткевич. Довбуш, 365).

ТКАЧ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Це було ше при житті Докійчиного тата – Василя *Ткача** (Р. Федорів. Жбан вина, 293).

ТКАЧІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем *Ткач*. *Багатолюдні роди, як-от: ясенівські Кривнюки, Кручуки і Ковальчуки, жаб'ївські *Ткачі* й Дирчелюки, криворівнянський рід Бушуків, устеріцький Кочерганюків – взяли своїх чорних хлопців у міцну родинну коловерть, а разом з ними й «чужим саракам» не бракувало жартівливих штурханів попідбіч...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.2, 49).

ТКАЧИЛЮК ГАВРИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Заки*

вешті загубимо сліди в Чорногорах, я рад би ще **Гаврилові Ткачилиюкові** гостем бути (Р. Єндик. Камінна душа, 152).

ТКАЧ ТИМКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Один тільки Тимко Ткач бачив там себе самого. Безкоровайним сином покоївки Ярини і губернатора подільських мастків Дідушицьких Яна Крушельницького* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 336).

ТКАЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Ткачук. *Почавши від Косова до Чернівців вздовж доріг попалені села, зрита земля та багато могил-курганів. На дощинах виписані імена поляглих. Імена німецькі, а між ними імена Фербеїв, Ткачуків, Ковальчуків, Гондураків та інших галицьких ляндиштурмів та українців з лянтвери, що своїми грудьми загороджували дорогу московському сатрапові* (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 20).

ТОВАРНИЦЯ 1. Назва села в Путильському районі Чернівецької області. *Уже всю Товарницю до колгоспу запротоколили... З потрухами й каліками... За Шулемчучку в колгосп написали заяву, а вона три роки паралізована...* (М. Матіос. Нація, 84).

2. Назва річки в Путильському районі Чернівецької області. **Товарниця** – це малесенький доплив Черемоша, от ніби трошки більший потік (Г. Хоткевич. Дарабов, 401).

ТОВМАЧИК Назва села в Коломийському районі Івано-Франківської області. – *Страшні справи, ясновельможний пане! Довбуш зі своєю зграєю поницив панські садиби в Добротові, Товмачику, Устерічках, Вербіжі. У Ланчині убив наглядача, в Іванівці – пана* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 87); *Сьогодні оповідають про грабіж в Уторопах, завтра в Товмачику, післязавтра в Добротові, далі в Устеріках – і сиплються назви за назвами, пострах нападе на околицю* (Г. Хоткевич. Довбуш, 230).

ТОДІРКО див. **ТОДОРКО**

ТОДОР див. **ТЕОДОР**

ТОДОРАК ПРОЦЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. **Процько**

Тодорак маячив перед будинком лісництва (М. Яновський. Гірське серце, 138).

ТОДОРИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Тодор**, персонажки художнього твору. *Підскочила Жабокрячиха. За нею Тодориха, Кащучка і все чорнороте воїнство отця Гарасима* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 60).

ТОДОРКО, ТОДІРКО Пестл. до **Тодор**, ім'я персонажа художнього твору. *А від своєї Тодорка не ховається* (Р. Федорів. Жбан вина, 145); *А що Тодірко з Оленочкою собі кохались – то своєю дорогою йде* (Ю. Федькович. Безталанне закохання, 326).

ТОДОРУК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Ніби десь горить, щоб такі сьогодні в передвечірню пору їхати в далеке наддністрянське село, куди завітав у гості до свого брата канадський фермер Дмитро Тодорук* (Р. Федорів. Євшан-зілля, 202).

ТОДОРУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Тодорук**. *В хатах вже не світилося, але в оселі Тодоруків і не думали лягати* (Р. Федорів. Євшан-зілля, 204).

ТОДОСЬ Варіантне ім'я до **Теодозій**, назва персонажа художнього твору. *Таки ж бо справжнє єсть очарування, / Коли ото старенький Єлисей / Або Тодось вам юшки напитає, / А хто ви й що ви – навіть не питає!* (М. Рильський. Карпатські октави, 230).

ТОКАРНЯ Назва присілка в селі **Яворів** Косівського району Івано-Франківської області. *Як би там не було, але Микола став «майстром гонорових виробів» і з Відня привіз до Яворова перший токарний верстат, це нині цілий присілок називають Токарнюю – такий резонанс мала тоді ця подія* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 169).

ТОКАРЧУК Прізвище персонажа художнього твору. – *Це так заголюється до них на хоробрість, – процидив Токарчук, другий опришок. – Гай!* (Р. Єндик. Камінна душа, 154).

ТОКАРЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Сила людей перейшла через хату Токарюка* (М. Яновський. Трійця, 46).

ТОЛУК Прізвище персонажа художнього твору. *Казав Толукови, що аби собі добре затемив та її уважесв, ци то ни є правда, шо ек на зимні Николи ни мечетци лопатов зиму з оплотів при даваню маржині сіна, то ув осени ни метси метати отаву у оплоти, бо ни будет того року доброго політя на траву й отави* (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 60).

ТОМА Ім'я персонажа художнього твору. *Для зв'язку з селом використав старого бувшого вітчаря Тому* (У. Самчук. Гори говорять, 171).

ТОМАЧІВ АНДРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. <...> і тоді у реєстрових книгах митників з'являлися такі записи: «...прибув для продажу солі священик містечка Косів Никифор Пасєєвич з двома компаньйонами, при них 77 челядників», або «...пройшла батова коломиїців з Березова Юрко і Андрій Томачіви, при них 25 челядників». Або «...проїздили два жителі Ключева і 53 челядники» (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 10).

ТОМАЧІВ ЮРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. <...> і тоді у реєстрових книгах митників з'являлися такі записи: «...прибув для продажу солі священик містечка Косів Никифор Пасєєвич з двома компаньйонами, при них 77 челядників», або «...пройшла батова коломиїців з Березова Юрко і Андрій Томачіви, при них 25 челядників». Або «...проїздили два жителі Ключева і 53 челядники» (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 10).

ТОМАШЕВСЬКА Прізвище персонажа художнього твору. *Куди там війтовій Марії до неї, чи отій багачці Томашевській* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 14).

ТОМАШЕВСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Ніхто – лиш може це її брат Михайло та ще отой багач із верхів, Томашевський – могли отак їхати* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 17).

ТОМАШЕВСЬКИЙ ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Вперед ішла Шикманюкова Доця зі свічкою, а за нею*

Анниця і Юра Томашевський (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 124).

ТОМАШУК АНДРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А ген, вище, на міліні, не затихав стукіт сокир. Тут Петро Попенко, Микола Калинюк, Андрій Томашук, інші славні плотогони збивали дараби, зв'язували облуплені бервена, готували пружні весла-опачини, свердлили отвори для дротяних мотузків – словом, готували плоти до сплаву* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Так було..., 211).

ТОМНАТИК 1. Назва гори **ГУТИН** **ТОМНАТИК** неподалік села Говерла Рахівського району Закарпатської області. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Таткульську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Заду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. Непрості, 40); // образн. *Високо, ген під синіми небесами й білими хмарками закарпатської Чорногори, де з моря лісів підвелися голубі верхи Говерли, Томнатика, Стогів і де срібні хвилі потічка Балцатула гримуче котяться до Білої Тиси, граючись по камінню поміж заростями трав і квітів, – є зелене царство, чарівна казка, куточок раю в Карпатах* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Поезія квітів. Ескіз, 230).

2. Назва полонини неподалік села Поляниця Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *Далі – полонини Балцатул, Томнатик, Туркул, Брескул, Кукул. Прірви, звори, завалля, ґруні, яри – усе тут пахне землею, травою, лісами, сонцем і водою; усе тут має свою вічну красу, усе надихане духом повного життя* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гори мої Карпатські, 182).

ТОМЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Томчук. *Сюди кожен брався своїм плаєм, а тут Лилики змішалися з Марусьяками, Кручуки з Дани-*

люками, Кривнюки з Ковальчуками. Лише **Томчуки** з Вієсика та Хрущуки з Лищоватого продовжували гуртуватися особно – **Томчуки** кровні вороги Марусякам, а Хрущуки – Лиликам (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 275).

ТОНИХА Назва дружини за іменем чоловіка Тоній, персонажки художнього твору. – *Ильку, Ильку, головко моя дитинечка... – жалисно проказує приземиста Тониха* (В. Шкурган. Кілько цього світа, 164).

ТОНЮЧКА Назва дружини за іменем чоловіка Тоній, персонажки художнього твору. – *Чия то молодичка д'горі пишла? – питала стара Тонючка Рибенчукову невістку, що також приїхала автобусом* (В. Шкурган. Не пошкодуйте чесу, 171).

ТОПЕЛИЦЯ Ім'я персонажки української міфології та художнього твору. *І на цю легенду напластувалась інша, про **Топелицю**, що брала керманичів у підводне царство* (С. Пушик. Дараби пливуть у легенду, 332).

ТОПІЛЬЧА Назва полонини неподалік села **Топільче** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, **Топільча**, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурунів, Глишовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ТОПІЛЬЧЕ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Корчми стояли тоді і в **Топільчому**, і коло Бистриці, і дві корчми знаходилися в Зеленому, де зупинявся на нічліг не тільки мандрівник якийсь, а й лісар чи полонинська людина* (С. Пушик. Карпатське літо, 255).

ТОПРЕЦЬ Ім'я персонафікованого персонажа художнього твору. *Я старий гуцульський **Топірець*** (М. Яновський. Монолог Топіря, 202).

ТОПІРЧЮК ЛУКИН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *«То, варе, **Лукин Топірчук** з Окришбори з своїми легінсми, вин, ади, знаєси з жидами коло Лавочь-*

ного, то вни в него коні купуют і продают на Веньграх. Вин тих шандарів ек заведе в глигі, та їх обскоче з своїми легінсми, то їх до одного вішкварит» – сказав опришок Товстюк, що добре знав конокрада Топірчука (І. Березовський. Худан, 43).

ТОПОЛЮК Прізвище персонажа художнього твору. – *Ек днував, **Тополюку** довгий, сусідо любий, прислужнику церковний? – приподоблювався вїт, що гиб говорити, а не мав до кого* (Марко Черемшина. Село вигибає, т.1, 178).

ТОПОРКОВ Прізвище персонажа художнього твору. *Розпоряджався тут начальник лісопункту, всюдисущий, метушливий, різкуватий характером **Топорков**, колишній фронтовик, здається, старший лейтенант* (М. Яновський. Гірське серце, 37).

ТОРАКИ¹ Назва села у Путильському районі Чернівецької області. *Мабуть, треба було заночувати у Волянського в Розтоках, хоч додому й лишалось менше десяти кілометрів: Киселиці, **Тораки** – й Сторонець* (Р. Андріяшик. Сторонець, 115); *Від нас знов ходжують до шістьох сіл на храми – ходять до Сергіїв, у Плоску, до **Тораків**, до Киселиців, у Дехтинець і у Довгополе, ба декотрі ходять аж у Шипіт або тяр аж у Молдовицю* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 242).

ТОРАКИ² Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Торак**. *Ходить Фрозина, зігнута вдвоє, то перед сільрадою, то перед конторою, куди викликають одне за одним **Слизжуків, Петрюків, Тораків, Гулеїв** – десять фамілій нарахували за раз...* (М. Матіос. Нація, 91).

ТОРБА ЛУКИН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *По-третє, Беркуте, пожежа нової хати ватага **Лукина Торби**, під час якої відкинули ратиці старий ватаг і жона його, – це теж моїх рук діло, бо цього хотів мій газда, який ніяк не міг забути, що хату старому він вибудував по Довбушевому велінню* (Р. Федорів. Жбан вина, 178).

ТОРБИЧ Прізвище персонажа художнього твору. *Хіба вас мучила совість при одній лише думці, що, коли ви здасте той іспит*

і вас призначать парохом, це уб'є старого Торбича, який тільки й жив думкою, що потрібний вірникам? (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 306).

ТОРУНТЄСКІВ ІВАН Присвійний прикметник до прізвища Торунтєк та ім'я персонажа художнього твору. *А тут уже опришки набігли. Марусек і Гриць Кочераків впали до школи, де тоті гості жиди молилися. Їк зачели там стрілету – уй-юй-юй! Зачели кікати! А коло брами на варті Іван Торунтєсків: ув обох руках по пістолетові та й крис на плечах. То йк зазорит єкий жид таку фігуру – та й назад!.. Сміху!..* (Г. Хоткевич. Довбуш, 102).

ТРАЙКАЛО Прізвище персонажа художнього твору. *Найстарійший віком церковний бегекало, Трайкало, сідий гуцул, попростеньку огантаній в гуцульське фантєчко, смажний та чорний в лице, довгообразий, з розкудовчіним волосєм на голові, уже аж захрип, на всій рот мижки деками галакаючі* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 304).

ТРАНДИЧИХА МАРІЯ Прізвисько та ім'я персонажки художнього твору. *Чому її завжди гладеньке чоло в ту мить порізане змориками, як у столітньої Марії Трандичихи?* (М. Матіос. Солодка Даруся, 139).

ТРАПЕЗУНД Колишня назва міста Трабзон у Туреччині. – *На які міста ви ходили, без Довбуша вже? – Ходили на Яблунів, Долину, Косів, Пістинь, Баню, Рунгури, Болехів... – Вони більші від Синопа і Трапезунда? – Не мали нагоди порівняти...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 43).

ТРАЧ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Прокляття – / Це дужче, ніж помста. / Руки складені навхрест... / Тільки ж руки, піднесені / Для відплати – / Це також був Трач* (М. Пилатюк. Трач, 15).

ТРЕБЛЯНУ ЙОН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *В цьому бою десантники втратили це двох бійців – закарпатця Івана Братуся і румуна Йона Требляну* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 364).

ТРЕМБІТАР ЛУКА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Лука Трем-*

бітар звільнив ноги з стремен і легко, помолодецькому, стрибнув на землю, оглянувся (Р. Федорів. Лука Трембітар, 266).

ТРЕПЕТА Назва урочища в селі Товарниця Путильського району Чернівецької області. *А ґрунта заґриміли до колгоспу. Сама їх Юр'яна Віддавала. Своєю рукою. Телицю віддала. Корову. Двох конів. Три вози. І всі ґрунта. Лісок у Трепеті. Пашу у Виході. Гори на Піску* (М. Матіос. Нація, 20).

ТРЕПЕТИНЧИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Трепетинчук, персонажки художнього твору. *Нині тут усі. Навіть стару Трепетинчиху вивезли машиною: ади-о, сидить гездечки, ближче до брами. А штрамацькі усі, а милі та урочисті! З усіх таки найрадший Ілько...* (В. Шкурган. Кілько цього світа, 162).

ТРЕТІВКА Назва села. З під-того «Білого каменя» було видно всі сусідні верхи і ліси, а між ними й одне село, назване «Третівка», що лежало чи не на угорській вже границі, і було справді, як сусідили села около себе, з ряду третє (О. Кобилянська. В неділю рано зілля копала..., 37).

ТРЕХТЕМИРІВ Назва села у Черкаському районі Черкаської області, колишньої столиці гетьманів. – *Ає, мочив... мочив кола у Дніпрі. Ще й не раз! Бував у Переяславі... В Терех... Терех-темирові... – Та не Терехтемирів, а Трехтемирів* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 10).

ТРИСНОВСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Гризлися і Копислянський-суддя, і Трисновський-писар, – у той час, коли Франко, Українка та інші їхні однодумці мислили, як переробити старий світ на новий* (С. Пушик. Карпатське літо, 267).

ТРИДЦЯТКА Назва мосту в селищі Ясіня Рахівського району Закарпатської області. *Коло мосту «Тридцятка», де звичайно вештається в свято юрба народу, сьогодні лиш кілька дідів попід жидівськими крамницями на лавочках сидять і курять свої довгі люльки* (У. Самчук. Гори говорять, 30).

ТРИЛІСИ Назва села. ...*Десь далеко за горами на покутських долах лежить невеличке пришляхове сільце Триліси* (Б. Загорсько. Чорногора, кн.1, 90).

ТРИПЕТИНСЬКИЙ ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ади Василь Трипетинський з Сморного піші пішов <...>* (В. Шкурган. Переказ, 112).

ТРИШШОК Ім'я персонажа української міфології та художнього твору. *Ни хотів я вже слухати дідової бесіди про зазую, що уна хоть файна, але дуже погана на сумліне, бо утопила свого чьоловіка Кукула через свого любаса Тришшюка* (П. Шеке-рик-Доників. Дідо Иванчік, 114).

ТРИЄСТА Назва міста в Італії. *Себастьян залишився у Ялівці восени 1913 року. Тоді йому було двадцять років. Він народився з іншого боку Карпат – на Боржаві – у 1893 році. В 1909 цілий місяць мешкав з батьками у Триєсті, а через рік поїхав воювати до Африки* (Т. Прохасько. Непрості, 9).

ТРИЩУК Прізвище персонажа художнього твору. *На той час постійним мешканцем Буркута був шляховий майстер з Кутів – Трищук* (С. Пушик. Карпатське літо, 263).

ТРИЩУКІВ ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до прізвища **Трищук** та ім'я персонажа художнього твору. *Лишень що перелізає перелаз з города на дорогу, зустрічається з Василем Трищуківим* (Д. Харов'юк. Ліцитація, ч.1, 539).

ТРОСТЯНЕЦЬ Назва села в Снятинському районі Івано-Франківської області. <...> *у Тростянці раптом повернув до ставка і швидко распакував снасті* (В. Шкурган. Син, 46); *А в Святинському повіті коло села Тростянець, у лісі, що називається Катерна, показують Довбушеву криницю, котру сам Довбуш викопав* (Г. Хоткевич. Довбуш, 454).

ТРОХИМ Ім'я персонажа художнього твору. – *Біда, Трохиме, – почав по довгій мовчанці панич* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 304).

ТРОХИМКО Пестл. до **Трохим**, ім'я персонажа художнього твору. – *А ти чому,*

Трохимку, не приставав до бутина, як тебе тягнули? (А. Крушельницький. Рубають ліс, 308).

ТРУМБИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Трумб. *Сиджу я собі на перелазі коло Трумбів, отам де Василенькова толока, з Микулов гайвасюковим, ади з оцим, що давно пошту носив* (О. Манчук. Право, 65).

ТРУМБИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Трумб, персонажки художнього твору. *Тай буввих си таки минув з отим градусом, екби ни покойна Трумбиха – дай ї, Боже, царство небесне!* (О. Манчук. Дохторе, 68).

ТРУСКАВЕЦЬ ТАРАС Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Бундзяк одразу впізнав почерк Тараса Трускавця, свого поплічника по банді, і хоча він усією душею ненавидів цього бундуючного магістра-книжника, але тепер зрадів і нетерпляче розматував конверт* (М. Стельмах. Над Черемошем, 37).

ТУКАЙЧИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Тукай, персонажки художнього твору. *Я мила полумиски, потупивши вид: бракувало матері відваги зустрітися з синовими очима, збрехала перше-ліпше, що впало на язик: бігала, мовляв, до баби Тукайчихи, кидала на карти, щоб долю вивідала* (Р. Федорів. Карби, 123).

ТУЛАЙДАН ГНАТ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. <...> *в цей час котрийсь з легінів сіпнув його за полу... Оглянувся – Тулайдан Гнат з Ясіня* (У. Самчук. Гори говорять, 21).

ТУЛАЙДИНИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Тулайдин**. *«Краса Карпат, чудові ліси», – кажеш, мій друже. А я кажу – і люди, наділені чарівною силою, вмінням, глибокою любов'ю до свого. Тисячі й тисячі простих гуцульських прізвищ – рахівські Сухани, Дячуки, богданські Шорбаки, Калинюки, білинські Валійчаки, квасівські Шумеляки, ясінські Візавери, Тулайдини, – а за кожним прізвищем велика душа криється, сповнена щирості і чистих поривань* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 219).

ТУЛУК ПИЛИП Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. «А не знати, мой брє, хто їх за нами справив?» сказав недогадливий опришок **Пилип Тулук** (І. Березовський. Худан, 22).

ТУМАНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Туманюк**. Співав про опришків **Туманюків**. Про розбійників **Ліватрюків**. Про Анну **Нуфреючку**, що у неї си «добре спало, нічьо ни кусало» (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 33).

ТУМАНЮК ПРОЦЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Знаю пісню ще з австрійських часів про **Туманюка Проця** (М. Яновський. Співанка-доля, 351).

ТУНСКІВ ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до прізвища **Тунск** та ім'я персонажа художнього твору. *Отой Василь Тунсків із Незавидова. Спузар, спузар... Той, що з ним зазнався Олекса ще хлопцем. Тепер він не спузар уже, а здоровий рослий парубок. Але як не мав нічого тоді, так не має нічого й тепер. То такий, що варт йому сказати слово – і він готов* (Г. Хоткевич. Довбуш, 219).

ТУРЕЦЬКА СКЕЛЯ Назва скелі неподалік селища **Кути** Косівського району Івано-Франківської області. *А трохи далі – Турецька скеля, як свідок, що колись тут проходив кордон з Османською імперією* (С. Пушик. Дараби плывуть у легенду, 332).

ТУРИРИКІВ МАФТЕЙ Присвійний прикметник до прізвища **Туририк** та ім'я персонажа художнього твору. *Невістка Мафтея Туририкового виривається з хворим немовлям поперед усіх* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн.1, 210).

ТУРІЯ Назва села. *Коли у вільні від вахти дні, на вихідні чи у відпустку приїжджав у Турію провідати малого Грицька, приглянути за хатою, там до нього повертався сум, там не знаходив тієї розради, що її мав на державній роботі...* (М. Яновський. Витривалий Тирса, 216).

ТУРКА Назва міста, адміністративного центру Турківського району Львівської області. *Навіть фортеця у гірському містечку Турці не врятувала шляхту й лихварів,*

яких змусив Довбуш сплатити контрибуції (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 125); *Олекса знав його добре, бо колись власноручно посвячував в опришки і призначив ватажком, бо Федір з ватагою квапився на допомогу, коли Олекса брав Куті і йшов на Турку* (Р. Федорів. Жбан вина, 125).

ТУРКУЛ 1. Назва вершини в гірському масиві **Чорногора** на межі Івано-Франківської та Закарпатської областей неподалік селища **Ворохта** Яремчанської міськради. *Високо, ген за темними лісами, височать снігові вершини Говерли, Туркула, Петроса, Татаруки й Іван-гори – там живуть гірські вітри* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гірські вітри, 202); *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожисжевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Ззаду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. Непрості, 40); «<...> Відків ес прийшов, тудя назад иди: у Чорногори, у Гаджину, у Данциш, на дно Нисамовитого одзера. У Туркул лети, бо там тобі місце. У скалах та каміню ти си шири, а ни тут <...>» (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 182); *Відтак Микулка називав інші верхи. Гутин-Томнатик, Петрос, Туркул, Пожисжевська, Менчул, Хом'як. Далека чорногірська країна величаво розгорталася перед очима козака – до глибокої збентеженості душі загадкова, непізнана, недосяжна* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 36); // образн. *Шпили Говерли, Петроса, Близниці, Величного, як храм, Туркула, могутнього Попа-Івана гордо знялись у височинь, сягнули хмар, продерли їх слив'яну масу й виглядають далекого дорогого гостя – величне світило землі* (У. Самчук. Гори говорять, 123); // образн. *А далі чуєш, як подають свої голоси зелені діти Чорногори: Туркул, Данциш, Брескул, Піп Іван, Стіг і найвища – Говерла* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 7).

2. Назва полонини неподалік села Говерла Рахівського району Закарпатської області.

Далі – полонини *Балцатул, Томнатик, Туркул, Брескул, Кукул. Прірви, зори, завалля, ґруні, яри – усе тут пахне землею, травою, лісами, сонцем і водою; усе тут має свою вічну красу, усе надихане духом повного життя* (Ю. Боршош-Кум'ятський. *Гори мої Карпатській*, 182).

ТУРЧИН МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Верхівець з гір привіз звістку, що на Клумакових бутинах ялицею прибило лісоруба Миколу Турчина* (С. Скляренко. *Карпати*, т.2, 157).

ТУТЄКІВ Присвійний прикметник до прізвища Тутяк, назва персонажа художнього твору. *Та й на тому си текло. Перевелиси опришки у наших горах. Чув-сми, що був ніби йкийс Верба, розбивав трохи коло Кутів, лиш недовго шос. Шпугрура з Текучі об'євивси, але також недовго гостив... Тутєків із Довгополя...* (Довбуш, 104).

ТУТЯКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Тутяк. *Цілими гурмами купилися Марусяки, Лилики, Кручуки, Данилюки, Могаруки, Теклейчуки, Кривнюки, Тутяки, Хрущуки – кожен рід своїм плаєм спускався вниз* (Б. Загорулько. *Чорногора*, кн.1, 274).

ТУЧАВЕЦЬ Назва річки. *Вранці сьомого жовтня кровожерливий удав поклав свою хижу голову під Гвіздцем, недалеко від стику річок Тучавця і Лукавця* (А. Хлистова. *Олекса Довбуш*, 177).

ТУХЛЯ Назва села в Сколівському районі Львівської області. *За Тухлею опришки спішилися* (А. Хлистова. *Олекса Довбуш*, 215).

ТШЕЦЬКИЙ КАЗИК Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Як комендант зачув з-перед вікон коляду, обрушився дуже і кинувся до постерункового: – А то по-якому? Та ж я всему селу наказав колядувати, лиш одному Казикові Тшецькому дав позвоління!* (Марко Черемшина. *Коляда*, т.1, 232).

ТЮДІВ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *А ближче – Тюдів, замаєне садами, багате село* (С. Пушик. *Дараби плывуть у легенду*, 332); *Перед ним стали всі гірські дороги. Вони в горах ведуть понад більші ріки. Он та з Кутів понад Черемоши на Тюдів, Рожен, Ростокі... А там на Білу Ріку – через Стебне, Довгополе і на Буркут. А з Устерік понад Чорну Ріку до Ясенова... А там Криворівня, Жаб'є, Буркут... А ще з Косова до Ясенова... І ще одна дорога понад Пістинькою, де Брустури, Космач... (Б. Бойко. *По голови... По голови...*, 68); *Все що далеке, давнє, забуте, / Все що в глибокий спомин закуте, / Привид чи Тюдів, з'ява чи Кути* (Віра Вовк. *Ноктюрн*, 351); *В посліди купить ще голосну флюяру і грає-виграєє бувало, йдучи горі додому дорогою напраці: через Тюдів, Рожен, Білоберезку, Писаний Камінь, Ясеново, Криворівню та так аж на Жаб'є* (Д. Харов'юк. *Смерть Сороканюкового Юри*, ч.1, 549); *По тому, як віталися з нею в Тюдові, Корнелія відчула неясну тривогу* (М. Матіос. *Нація*, 152); *Важко припустити, що все заграбастає розситіла попівна з Тюдова, в глибині обличчя якої ледь вгадуються риси його матері* (Р. Андріяшик. *Сторонець*, 129).*

ТЮДІВСЬКИЙ ОБЛАЗ Назва дороги попід горою, яка веде до села Тюдів Косівського району Івано-Франківської області. *Иванчик сів, а він зачєв йому розказувати: «Мині раз розказував Олексій про тебе: «Йшов я з Кутів, тай в Тюдівським облазі подогонив мене головський чоловік. <...>»* (П. Шекерик-Доників. *Дідо Иванчик*, 456).

ТЯЧІВСЬКИЙ РАЙОН Назва району у Закарпатській області. *Кілька десятків тисяч жителів: Верховинський, Путильський, Рахівський райони, а ще ж гірські села Вижницького, Косівського, Коломийського, Надвірнянського, Тячівського...* (С. Пушик. *Карпатське літо*, 250).

У

УГЛЯРЕВА КРИНИЦЯ Назва криниці. <...> Штенів «якір» лишився висіти скрученими кільцями на бузковій галузі коло **Угляреві криниці** (В. Шкурган. Кашкет, 64).

УГЛЯР ЮРКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Слухай шо, – розважливо радився Юрко Угляр з дружиною Юстиною, – може би то молоде сіно з подрі переметати в оборіжок, ади, на постеліні, тий шо собі маржинка вхопит, а старе на подрю?* (В. Шкурган. Кашкет, 60).

УГНІВ Назва міста в Сокальському районі Львівської області. *Такий «перший бій» пережив він коло Угнова в Галичині* (У. Самчук. Гори говорять, 55).

УГОДНИК МИКОЛАЙ Назва ікони. *Вона роками незмінно стояла у першому ряду бабинця, ближче до ікони Миколая Угодника...* (М. Матіос. Солodka Даруся, 140).

УГОРСЬКИЙ Назва полонини неподалік сіл Зелене, Явірник Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурунів, Глистовата, Гостів, Смітаний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

УГОРЩИНА, УГРИ Назва країни Тисо-Дунайської низовини в центральній Європі, що на північному сході межує з Україною. – *Тепер ходять бутинами на Угорщині, в Румунії, на Буковині, коло Дорни-Ватри роблять – то багато навідуються до хати?* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 322); *План Марусяка був дійсно шалений, побудований скорше на психології, як на рахунку. Він запропонував: їхати назад старою дорогою, на Писаний Камінь, спуститися на Ясенів і під самим носом у Гердлічки та Юріштана, Краснольським потоком на Голови, вирватися на Скупову, а звідти вже – куди хочеш. Хочеш на Угорщину, хочеш в чорногірські дебрі* (Г. Хоткевич. Камінна

душа, 294); *Ніби чоловік безконечно може чимось насичуватись? Замолоду, пам'ятаю, бував я на Уграх; ти знаєш, де ця країна, там мене люди частували вином* (Р. Федорів. Жбан вина, 100).

УГРИ див. **УГОРЩИНА**

УГРИН ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Після закінчення промови первий брат Курика – Дмитро Угрин підніс офіцерові хліб-сіть на вишитому рушникові з пришипленим прапорцем, тканим синьо-жовтою волічкою* (М. Матіос. Солodka Даруся, 129).

УГРИНЧУКОВИЙ МИТРО Присвійний прикметник до прізвища Угринчук та ім'я персонажа художнього твору. – *Хочу віддати свою Олену за Угринчукового Митра* (Ю. Федькович. Безталанне закохання, 327).

УЖОЦЬКИЙ ПЕРЕВАЛ Назва гірського перевалу на межі Воловецького району Закарпатської області та Сколівського району Львівської області. *Звивисто гадючаться дороги через Німчицький, Татарський, Вишківський, Середньоворітський чи Ужоцький перевали, через гори* (С. Пушик. Перо Золотоного Птаха, 210).

УЗЛІССЯ Назва села. *Мені треба на Узлісся, а тут ці людолови загатили вулицю своїми псами, най би вони їм повиздихали всі до одного* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 343).

УКРАЇНКА ЛЕСЯ Псевдонім української письменниці, перекладачки, фольклористки, культурної діячки Косач Лариси Петрівни, персонажки художнього твору. *Буркутський період і досі залишається білою плямою в дослідженнях про життя і творчість Лесі Українки* (С. Пушик. Карпатське літо, 236).

УЛАСІХА Назва дружини за іменем чоловіка Улас, персонажки художнього твору. *То, може, вона мала вродитися курвою, то також дякувати Богові, Уласіхо, за його ласку небесну, що забрав до себе дитину ще безгрішну* (М. Матіос. Нація, 8).

УЛОГА Назва урочища. – *...Седиш зара' на ровер, греблі – на керовницю, або – шнур-*

ками до рами; поїдеш в **Улогу** (знаєш, де наше скошене!) і обернеш сіно (В. Шкурган. Кашкет, 64).

УНЯВА Назва річки, яка протікає в Тисменицькому районі Івано-Франківської області. За левадами, по той бік річки **Уняви**, летіла пісня (Р. Федорів. Євшан-зілля, 200).

УРБАНИЧ Прізвище персонажа художнього твору. В семінарії кожен сам по собі і всі до одного у отця спіритуала сповідаються – не встигнеш слова сказати, як його вже **Урбаничу** у вуха внесли (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 216).

УРБАНОВИЧІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Урбанович. Між ними і грамота доволі процвітала, бо деякі з них висилали своїх синів до вищих шкіл до Коломиї, до Черновець та до Львова. Особливо в попи та в офіцери виходили березівські сини: От як Веселовські, Голинські, Сулятицькі, **Урбановичі**, Бодруги то що (І. Березовський. Худан, 6).

УРБАНОК МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Хто міг нести з гори в'язку березового пруття на віники, як не **Михайло Урбанюк**? (М. Яновський. Між лісорубами, 293).

УРДЕНЧУК Прізвище персонажа художнього твору. Як **Урденчук**? Мали Гелену? Як Дреботяк? Круцик? А що Баюрак? Хіба і його вловили? Ні, цього не вловлять. Як і вловили – не Баюрак їм видав клятву, скарби... (Б. Бойко. По голови... По голови..., 29); Зійшли в село тай стали шукати таких, що добре знали Чорногору. Зараз найшли таких двох, що колись роками пастушили в горах тай добре знали плаї у стежки: **Урденчука** і Попадюка. Як стали оба перед командантом, зміркували оба про що йде тай не признаються (Г. Смольський. Олекса Добуш, 59).

УРДЕНЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Урденчук**. У матері аж серце розривається. «Бігме, якась лиха мана вступила дитині в голову», – журилися **Урденчуки**. Аж підупали. Олекса почав пити з горя, Христина в сльозах танула, як воскова свічка. На селі їх уже не

звали **Штиритузними** (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 325).

УРДЕНЧУК ОЛЕКСА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Маєтний газда Олекса Урденчук з Жаб'є-Кринти мав чотирьох синів* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 324).

УРСУЛА Ім'я персонажки художнього твору. *Покійна моя Урсула* дечому її навчила. *Корінці, трави всякі...* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 313).

УСКЕРІКИ див. **УСТЕРІКИ**

УСТЕРІКИ див. **УСТЕРІКИ**

УСТЕРІЧКИ див. **УСТЕРІКИ**

УСТЄ-ПУТИЛІВ див. **УСТЬ-ПУТИЛА**

УСТЕРІКИ, УСТЕРІКИ, УСТЕРІЧКИ, УСТІРІКИ, УСКЕРІКИ, УСТЬЯРІКИ, УСТЯРІКИ 1. Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Помалу, коли ми відплили вже геть від того нещасного місця, минули Устеріки і дісталися на більшу, безпечнішу воду, я заспокоївся* (І. Франко. Терен у носі, т. 21, 381); *Коли міліція напала на їхній слід, він з невеличкою купкою одчайдушливих головорізів зумів біля Устерік прорватися на Білій Черемош і податися на чорногірські полонини* (М. Стельмах. Над Черемошем, 37); *В Устеріках* стрічалися обидва брати Черемоші, Чорний і Білий і плили шумно і буйно, щоби в зеленій Снятинщині зустрінутися з побратимом Прутом (Р. Яримович. Лови на готура, 59); *На суботу Черемош* вернувся у свої буденні береги. *Сороканюкового Юру* знайшли плотарі в **Устеріках**, недалеко устя Білої ріки, Білого Черемошу (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 550); – *За Сокільським найшов я чужий ходак. Пхаються вже шарапатки в гори. По дорозі говорив мені Дмитро Дідушків, що видів із груня, як чорна хмара розділилася на Устеріках і частина пішла вгору Білою Рікою* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 40); *Из великого сходу, вид Устерік з Черемоша, з річок, потоків, провалами з долин помаленьки підтегаласи, чьорним покривалом чімраз вишише підсуваласи на гори темнота* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 24); *Перед ним стали*

всі гірські дороги. Вони в горах ведуть понад більші ріки. Он та з Кутів понад Черемош на Тюдів, Рожен, Ростоки... А там на Білу Ріку – через Стебне, Довгополе і на Буркут. А з **Устерік** понад Чорну Ріку до Ясенова... А там Криворівня, Жаб'є, Буркут... А ще з Косова до Ясенова... І ще одна дорога понад Пістинькою, де Брустури, Космач... (Б. Бойко. По голови... По голови..., 68); *І Олекса затяв коні. Вони рванули, мов шалені. Аж коло моста, в **Устеріках**, звільнили біг* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 105); *Музики з **Устерік** прийшли на храм з своїми славними козами дутками, білоберізці – з мальованими флюярами, а Томчук – з громовитими трембітами, щоб, коли встане сонце і всі вклякнуть на молитву, сумну вість оголосити горам...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 49); *Там, де Біла і Чорна ріки си сходє, де славне село **Устеріки** – понад Білою рікою, і на Ледчину й на Волощину лягло-простяглося село Стебни* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 100); *Дуже скоро почалася тогорічна весна й у черемоських сплавників: 24 березня з села **Устеріки**, де стрічаються Біла з Чорною рікою, а трошки нижче з буковинського боку влітається й річка Путила, прикрашений смеріччям і прапорцями плив перший сплав* (С. Пушик. Дараби пливуть у легенду, 327); *Сьогодні оповідають про грабіж в Уторопах, завтра в Товмачику, післязавтра в Добротові, далі в **Устеріках** – і сиплються, сиплються назви за назвами, пострах нападає на околицю* (Г. Хоткевич. Довбуш, 230); *Данило був з **Устерік*** (В. Гжицький. Опришки, 16); – *Страшні справи, ясновельможний пане! Довбуш зі своєю зраєю поницив панські садиби в Добротові, Товмачику, **Устерічках**, Вербіжі. У Ланчині убив, в Іванівці – пана* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 87); *Та й не було, та й не буде понад **Устерічки**, / Куди їду, повертаю до душки Марічки* (В. Гжицький. Опришки, 16); *Брат випроводжав тітку аж против **Устірік**, та також вернувся, діставши від Калини вже красну та красну шовкову хустку на шию (ще й сьогодні її має), а мені знов дала премудру дзьоблинку міцкову та й запрядач делікатний* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 252); *Ксьондз ваш, повідають, самі*

*їздили на **Ускеріки** з Гердлічков говорити, та й тот, варе, обіцєв, шо вишукає, чух би тут не знати шо* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 206); – *Та коли я народився, ти став гостем удома. Ночував у любасок то в Усть-Путилі, то в **Устьяріках**, бачили тебе з дівками на хребтах і на полонинах...* (Р. Андріяшик. Сторонець, 13).

2. Назва села, яке зараз об'єднано з селом Розтоки Рахівського району Закарпатської області. *Щоб добратись туди з Рахова, треба було пройти вгору понад Тисою і, перейшовши її біля **Устьяріки**, звернути праворуч, понад Білою Тисою* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 363).

УСТЕРІЦКА РОВТА Назва гурту людей, загону для схоплення опришків. // у коллом. *«Ой куєт зазулиця попод крильця жовта, / За Штолюком избратси **Устеріцка ровта**. / Ой кovala зазулиця в млині на лотокках / Уни Штолу изловили в Середних Ростоках. / Уни Штолу изловили ниделеко Річьки, / Єк зачєли пласувати – він запросив свічьки»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 33).

УСТЕРІЦКИЙ Відносний прикметник до назви села **Устеріки** Верховинського району Івано-Франківської області. *Дала **Устеріцкому** мандаторови корову з телем, бербеницу бриндзи й сорок банок гроший, тай за тото вихопив він Иванчіка панам вже из рук* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 138).

УСТІРІКИ див. **УСТЕРІКИ**

УСТЬ-ПУТИЛА, УСТЄ-ПУТИЛОВЕ

Назва села в Путильському районі Чернівецької області. – *У Сторонці? – Звичайно, тут, але докинемо йому кілька найближчих посілків та околичні хутори. Хоча б від **Усть-Путили** до Плоскої, не минаючи й Довгопільської округи на Черемоші. Оце буде в мене рука між Максимцем і Розсічною* (Р. Андріяшик. Сторонець, 173); *Розказують, що Довбуш відлупив його [камінь] топірцем в **Усть-Путилі** зі скали й кинув позад себе, бо смоляки його переслідували* (С. Пушик. Дараби пливуть у легенду, 331); *За Петрашами село Мариничі, а далі **Усте-Путилови*** (Марко Черемшина. «До Сокільського» Федьков[ича], т. 2, 207); *Здавалоси,*

шо над Хороцевов, Барвінковов та Устє Путилово в конец світа заводисви, а у Білоберезці став падати град (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 177).

УСТЬ-ЧОРНА Назва селища міського типу в Тячівському районі Закарпатської області. Він знав, що скаже Короджій, – до початку зборів вони втрюх – вчитель, Ковач і Сегінь – радилися, як провести загін до Усть-Чорної... (С. Склярєнко. Карпати, т. 1, 404).

УСТЬЯРІКИ див. **УСТЕРІКИ**

УСТЯРІКИ див. **УСТЕРІКИ**

УТОРОПИ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. Варили її [сіль] близько й далеко від Коломиї – у Ключеві, Пістині, Стопчатові, Косові, Березові, Рожневі, **Уторопах**, Яблони, але майже всю звозили до Коломиї, а вже звідти великими, скрипучими возами правили на лівобережжя і правобережжя Дніпра (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 10); Сьогодні оповідають про грабіж в **Уторопах**, завтра в Товмачику, післязавтра в Добротові, далі в Устеріках – і сиплються, сиплються назви за назвами, пострах нападає на околицю (Г. Хоткевич. Довбуш, 230).

Ф

ФАЙГЕР Прізвище персонажа художнього твору. І саме тоді приїхав молодий лікар – доктор **Файгер**, який недавно закінчив студії (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 243).

ФАЙКА ФІЛЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Підвечір до моєї хати дістався **Філько Файка**, або Вічний Поштар (бо першим розносив сільські новини) (М. Яновський. Гірське серце, 23).

ФАЛЧИНА Присвійний прикметник до прізвища Фалка. Кинув оком на вже не молоду, але гарну, як осіння яблуня, яка не родила цього року, газдиню, і помітив, як знітилася від його слів, що жила обходить **Фалчину** хату (П. Федюк. Штабар, 34).

ФАЛЬЧІ БАНІ Назва села на Мараморщині в Румунії. Бувало, наші люде ходили з бриндзами аж до Золотої Бані, до Бистриці та до **Фальчі Бані**, а ни лишень до Сигота (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 170).

ФАРХАУЛЬ Назва гори в Рахівському районі Закарпатської області. Засніжені Непрості курили **файки** і дивилися на **Фархуль** в Мармароських Альпах за долиною Білої Тиси. Розмова була простою – як Анна стане жінкою, то най буде непростою. А наразі вони завжди будуть близько (Т. Прохасько. Непрості, 45).

ФЕДІР Ім'я персонажа художнього твору. Бойки були з-під Перегінська, теж три брати – Іван, Василь та **Федір** (Г. Хоткевич.

Довбуш, 100); – Він уже на місці, – сказав Данило. – **Федір** ватагує? – знов спитав Довбуш (В. Гжицький. Опришки, 19); – Наш **Федір** зробив си таку **файну фляру**... (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 183); – Семеншико, **аби-с** держєла свічку скоса та й **аби** уся скапаласи, – поучає старий сивий бадьо **Федір**. – Та й **аби-сте** гніт не сікали, бо він, **цез би**, буде радуватиси й кавалічкам, – **поправляє** Никифір (Марко Черемшина. Основини, т.1, 88); **Шкріблякові сини**, Василь, Микола й **Федір**, – усі вони стали відомими майстрами – розуміли, що батько говорив про творчість і халтуру, але **Шульдис** цього не міг збагнути (С. Пушук. Перо Золотого Птаха, 165).

ФЕДІРКО Пестл. до **Федір**, ім'я персонажа художнього твору. **Федірко** мій... (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 132); Я тому таки рада, кумочку **Федірку**; дай боже жите панам, шо лишили мені клин та й **це** з колєшні материян відступили (Марко Черемшина. Основини, т.1, 94).

ФЕДОРІВ ГРИЦЬКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. **Дарма**, що **Грицько Федорів**, котрого **дражнили** Лантухом мав свою руку серед курінних отаманів і **абиштованої** старшини та **це** підпору начальника Ново-Січенського ретрашементу, за яким стояли дві сотні царських солдатів і гармати (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 13).

ФЕДОРНЯЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Федорняк, персонажки художнього твору. *Молодій думає про Федорнячку: чи справді варто дати пенсію* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 13).

ФЕДОРЧУКОВА ПАРАСКА Присвійний прикметник до прізвища Федорчук та ім'я персонажки художнього твору. – *Але! Я свому й сама дам раду, – обізвалася Параска Федорчукова, – гезде вже десять рік, а я ще з ним не сходилася та й не буду...* (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 40).

ФЕДОРЧУЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Федорчук, персонажки художнього твору. *На хатнім порозі сперла її Федорчучка, котра давно вже стояла в сіннях, відхиливши двері, і дивилася на все, гей дурна* (М. Павлик. Вихора, 167).

ФЕДУНІВ ВАСИЛЬ Присвійний прикметник до імені Федунь (Федір) та ім'я персонажа художнього твору. *Петро докинув, що з Лепшієвим Іваном разом парубочив, а Анничка повістувала дальше: – А Василя Федуневого задавала наші на дубі коло каплиці, бо він їм винил коновку молока, а вони казали, що він шпідун* (Марко Черемшина. Село вигибає, т.1, 185).

ФЕДУНЯКОВА ВАСИЛИНКА Присвійний прикметник до прізвища Федуняк та ім'я персонажки художнього твору. *Трохи наберемося сил, а в понеділок підемо від села до села – нібито просити на весілля в Старі Кути до Василинки Федунякової* (М. Матіос. Нація, 131).

ФЕДУРКО Пестл. до Федір, ім'я персонажа художнього твору. *За ними просунувся та старанно зацепив хвіртку і.. Федурко...* (В. Шкурган. Кашкет, 66).

ФЕДУСЬ 1. Зменш.-пестл. до Федір, ім'я персонажа художнього твору. *Четверо дітей – Варварка, Федусь, Дунусь і Миколайчик, – мама Катерина й дід Іван дивилися на Корниля так, ніби він мав зараз розірвати тут бомбу* (М. Матіос. Нація, 68).

2. Пестл. до Федір, ім'я персонажа художнього твору. – *Ба кого ж ти, Чередарючко, з села виглядаєш, чи свого Чередарюка, чи отого Федуся мальованого?* (Марко Черемшина. Парубоцька справа, т.1, 291).

ФЕДЬ Варіантне ім'я до Федір, назва персонажа художнього твору. *Лиш не желуйте Василька, лиш по плечях луп, луп, аби темив цесу грушку, бо Ілашка добра була, Гнатови хлібця давала. Мой, хло', гунай-те, таже-сте дужі, таже-сте йкас парубія! Дужше, ше дужше, отак, отак, поциганцки, ей-га! Гі-гі-гі! Василина піде за Федя, Гафія піде за Леся, Калина за Михля, Одокія за Гната. Ото буде колачі хрупати, ото буде мені прошивки вишивати. Гі-гі-гі!* (Марко Черемшина. Грушка, т.1, 66); – *Пролетар'ята, Настунько, пролетар'ята! З ким ти ся заходиш, дурна бабо! – зашпів їй у саме вухо Федь* (М. Дзюба. Укриті небом, 100); *Семен ще й насмішковувався, гаріга (хоть на другу днину виходив від Федя капелюх)* (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 33); *Тільки ясенівським Томчукам було не до веселощів: не вернувся їх Федь з Болехова* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн. 2, 49).

ФЕДЬКО 1. Зменш.-пестл. до Федір (Федь), ім'я персонажа художнього твору. *Вбіг знадвору онук Федько, також зайшов у ту кімнату* (М. Яновський. Трійця, 49).

2. Пестл. до Федір, ім'я персонажа художнього твору. – *Федь!.. Федько! Той зупинився, обернувшись, блиснув великими білками вуглистих очей. – Що? – Давай пересапнемо. – На Кедроватій* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 89).

ФЕДЬКОВИЧ Прізвисько персонажа художнього твору. Те саме, що **ФЕДЬКОВИЧ ЮРІЙ**. *Саме Кобилиця і Федькович заманили мене на свою батьківщину, щоб побачити, як Юрій Петрович Крильчук разом з рідним братом Іваном, родичем Юрієм Васильовичем Крильчуком і Дмитром Петровичем Губчуком збивали свою дарабу* (С. Пушик. Дараби пливають у легенду, 328); *А другого професора руської мови, «лапали» майже на кождім слові самі студенти, котрі, звісно, черпали свою мудрість тільки з морально обкросної читанки Барвінського, відки викинено чогось і бунтарські пісні Шевченка, і не менш бунтарські співанки та оповідання Федьковича й Марка Вовчка, а напхано самих преславних Василів Льницьких <...>* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 102).

ФЕДЬКОВИЧ ЮРІЙ Прізвище та ім'я українського письменника, фольклориста, персонажа художнього твору. *Під Карпатами й у Карпатах вирости велетні культури: Маркіян Шашкевич, Юрій Федькович, Іван Франко, Михайло Павлик, Ольга Кобилянська* (С. Пушик. *Перо Золотого Птаха*, 76).

ФЕДЬО Варіантне ім'я до **Федір**, назва персонажа художнього твору. – *А я так кажу: ліпше б Федьо вислав його літувати з ботеем у Черногору. – Йой. Михайлуньо! Коби ж то відав чоловік, де його лиха година спостигне...* (Б. Загорулько. *Чорногора*, кн.1, 48); *Добре, що взяв капелюх і не дав ніби вилізти на черешню, – так ще хоть називаєся, що я би був їмив кашевка, – а якби не Федьо, то я би й так не був видряпався на черешню: така грубінь...* (М. Павлик. *Ребенщуква Тетяна*, 33); *Сіли у корчмі. А Федьо – на під. / Той і в негурі вздрить: хто і куди. / Орфенюк, Баюрак, Корчмар Давид / запитально виходить. Довбуш: «Сиди»* (В. Герасим'юк. 1745 – петрівка, 14); *Федьо осідлав був свого барана і повіз на нім сина до школи, і ніхто не сказав, що Федьо дурний, хоч до сина відтоді так і прилипло прізвисько «баран»* (М. Магіос. *Солодка Даруся*, 12); *А середушиший брат Федьо, тот, шо Джюндов його звали, то був знов инчеї натури* (П. Шекерик-Доників. *Дідо Иванчік*, 135).

ФЕДЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Знову закурить двір? Вони собі підуть, а ти до катуша, на палю... Засвітить... Бо чого він злий, як дідько? Мов йому мама вмерла? Чого? Але ж про Федюка... Та Федюкові я сам на трумно робив цвяхи, а потім кував і сам закопував хрест* (Б. Бойко. *По голови... По голови...*, 61); *Жінка Дмитра Федюк жала жито* (П. Федюк. *Леон Поп'юк*, 129).

ФЕДЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *На порозі з'явився Іван Федюк. Його очі розхлюпували іскристу синяву, під тоненьким вусом бриніла ледь вловима усмішка* (М. Дзюба. *Укриті небом*, 47).

ФЕДЮКІВ МИШКО Присвійний прикметник до прізвища **Федюк** та ім'я персонажа художнього твору. *Розмова якось пере-*

вернулася у другий бік. Мишко Федюків сів коло Бідоченятка, обняв його й питає: – А ти знаєш, ск я троха був твою маму не вдушив? (Г. Хоткевич. *Камінна душа*, 201).

ФЕДЮК МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Миколо, гей! – перекрикував гамір Михайло Федюк, що мав честь старостувати на цьому весіллі, звертаючись до господаря* (М. Дзюба. *Укриті небом*, 35).

ФЕДЮКОВА КАЦЮНЯ Присвійний прикметник до прізвища **Федюк** та ім'я персонажки художнього твору. *В очі впала Федюкова Кацяня* (Я. Стецюк. *Крутий плай*, 48).

ФЕДЮЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Федюк**, персонажки художнього твору. *Розказувала Катерина щось страшне і незвичайне, бо Федючка заламувала руки і напівплачем промовляла: «Йой, Боже, наш Боже», і промовляла так голосно, що всі сусіди довкола теж вискакували з хат і з острахом наближались до Соколюкових воріт* (М. Дзюба. *Укриті небом*, 111).

ФЕНДЮК Прізвище персонажа художнього твору. – *Я йду до Фендюка до косарів. – То йди своєю дорогою* (Р. Єндик. *Звідки беруться мольфарі*, 88).

ФЕНЧУЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Фенчук**, персонажки художнього твору. *Але стара Фенчучка не забуває ряду в газдівстві, бо вона вже двадцять рік і один газдинею* (Марко Черемшина. *Злодія зловили*, т.1, 72).

ФЕОФАН Ім'я персонажа художнього твору. – *Серед моїх парафіян немає розбійників, ваша вельможність, – з гідністю відповів отець Феофан* (Б. Загорулько. *Чорногора*, кн.1, 150).

ФЕРБЕЇ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Фербей**. *Почавши від Косова до Чернівців вздовж доріг попалені села, зрита земля та багато могил-курганів. На дощинах виписані імена поляглих. Імена німецькі, а між ними імена Фербей, Ткачуків, Ковальчуків, Гондураків та інших галицьких ляндиштурмів та українців з ляндовири, що своїми грудьми загороджували до-*

рогу московському сапрапові (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 20).

ФЕРЕСКУЛ Колишня назва села **Черемошне** у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Він шшов цікаво. Низавеликий чес був вже на Гождині верх **Ферескула** (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 437); – Маєш телетник на телета – я й на зимки го держу. Се кіннок на коні, ци сказати – стаднарка. А ту у мене єлівник. А то – куча на свині... А далі бовгарка на подій корів. Се у нас, у Жєб'ю, так називають. А вже в Єворові то каут на бовгарку – оків. А у **Ферескулі** – вакарка. Ади, усєко люде називають. Ватагував-сми в ружних полонинах, то усєко човав-сми (Г. Хоткевич. Довбуш, 154).*

ФЕРИК Прізвище персонажа художнього твору. *У нас тогді був один чоловік, **Ферик** називався, за храмського старосту (Ю. Федькович. Люба – згуба, 248).*

ФЕРКАЛЯК СТЕПАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *За першим, застеленим плакатом про боротьбу з колорадським жуком, сидів мовчазний, з недоволеною імлюю на обличчі, з мішкувати ми зморшками під очима, худорлявий бухгалтер **Степан Феркаляк** (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 93).*

ФЕРЛЕЙ Прізвище персонажа художнього твору. *«На своїм життю, то я був лиш у головних вісімнайцітьох мальфарів, аби си шов від них навчити. Був у Пілата в Річці. В Якова Бойкового в Акрешорі. В Лукіна в Рушорі. В Сблоници коло Микуличіна у **Ферлея**. <...>» (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 441).*

ФЕШКОВИЙ Присвійний прикметник до прізвища Фешко. – *Ає... Шос на вас пани взлостилиси дуже. Знишишти хте. Майси на увазі, Оле. Вни вже поставили чертаки по долах, де є ніби пан футкий ци віт. Он у Спасі на Табориці є чертак, у Зеленици Онуфрак віт поставив чертак на **Фешковім** городі, над водов (Г. Хоткевич. Довбуш, 413).*

ФИЛИП, ФЛИП Варіантне ім'я до **Пиллип**, назва персонажа художнього твору. *А Пискливий таки тої, аби чькати на волохи.*

*У Ключеві Горішнім там багато було своїх людей, тож може було чькати. То Савка принесе, то **Филип** ци старий Зачко або єго син Федір (Г. Хоткевич. Довбуш, 102); – А я собі міркую: бити біду ци не бити? І одно жєль, і друге не добре, бо то вважаєєте, так, єк своє тіло. Беру я та ніби сварю, а сам собі думаю: слава господєви, не буде з тебе ні шкільник, ні жовнір. – Добра причка лучиласи, хоть би й мому **Філипови** така! – сказав Глаш (Марко Черемшина. Хіба даруймо воду, т.1, 59); Збігленят і вмерлих у Юр'яни було багато: Ілько, Марічка, Васютка, Йванко, Петрусько, Дмитрик, Танасій, Василько, Штефко, **Філип**, Анничка й Докійка (М. Матіос. Нація, 7).*

ФИЛИПКО Пестл. до **Филип**, ім'я персонажа художнього твору. – *Та й ти, **Филипку**, ні? – питається Василь, дивлячись на молодика (А. Крушельницький. Рубають ліс, 290).*

ФИЛИПЧУК ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *І завжди так: якась дрібниця, що її конче треба знати, – і власне її ніхто не знає, а тому гроші спокійно лежать далі. Два хлопці печенізькі, наслухавшиєся всяких отих оповідань, рішили таки піти на Чорногору спробувати щастя. Це були **Юра Филипчук** і Виделька. Мати Юрова, стара Василиха, вдова, оповідала, як то саме запалиєся хлопці (Г. Хоткевич. Довбуш, 115).*

ФІЛАРЕТ Ім'я персонажа художнього твору. *У гурті кряжистих Лиликів спираєєся на заступ підстаркуватий отець **Філарет**, серед жінок стояла товста, але хвороблива з виду попадя, рідня Лиликам, і дві біляві, як вимоклі у воді, попівни – перед паном Держком, що святий пастир та його челядь, що простий хлоп, були рівними (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 275).*

ФІЛИП див. **ФИЛИП**

ФІЛІПЧУК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Наприкінці канікул, отак дєсь підвечір, зайшов на подвір'я Завадків Костик Філіпчук, син **Івана Філіпчука**, заможного нашієвського міщанина, що здавна займаєєся посередництвом у купівлі-*

тові **Франусек**, дуже гонорився, що добре віддав дочку у Львів, а тепер коло розумного свата чувся на голову вищим (В. Шкурган. Кілько цього світа, 167).

ФРАНУСЕКОВИЙ Присвійний прикметник до прізвища **Франусек**. – *Ану і ви спробуйте, – дає Гринько пушку тютюну Франусековому сватові, що приїхав на свята із самого Львова. – Ви, певне, у Львові такого не кушили, – мружить дід очі, – сам кохаю і маю добрий, сортовий. Ану пахніт, який запашиий!* (В. Шкурган. Кілько цього світа, 162).

ФРАНЧУКІВ Прізвище персонажа художнього твору. *Збитий на плячок Франчуків безсило сидів, увесь охлявши, – таки напятав собі прички учора* (Г. Хоткевич. Ранок, 425).

ФРЕНЦ-ЙОВУШКА Ім'я одного з представників німецького шляхетського роду швабського походження **Гогенцолернів**, персонажа художнього твору. *Була монархія, здавалося, кінця не буде пануванню Гогенцолернів, Френца-Йовушку за бога почитали* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 175).

ФРЕНЦЕВСКИЙ ПОТІК Назва потоку в селі **Устеріки** Верховинського району Івано-Франківської області. *Устеріцка мандаторія була побудована над Френцевским потоком під лісом, високо над Черемошом* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 160).

ФРИНЦІВ Назва гори неподалік села **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Круто, могутньо, суворо здійснюються вони у піднебесся вершинами гір, що плече в плече стали по обидва береги уздовж головної гуцульської ріки – Писаним і Білим Каменем, Копілашем, Бучником, Вівсіком, Ліщоватою, Ковбанею, Попадівкою, Фринцівим...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 223).

ФРОЗИНА Ім'я персонажки художнього твору. *І знов хреститься Фрозина чи то до образу Божої матері в капличці, чи до сплюндрованих рушників під хрестами...* (М. Магіос. Нація, 90).

ФРОЗИНКА Пестл. до **Фрозина**, ім'я персонажки художнього твору. *Чули'сте,*

Фрозинко... – *не перестаючи хреститися, шепоче Їлчиха* (М. Магіос. Нація, 90).

ФРОЇМ Ім'я персонажа художнього твору. – *От і видите! От і видите! – радувався старий Освіцінський, бачачи, що ми обоє задоволені з їх операції. – Я казав, що мій Іван майстер неабиякий! О, то у нього від мене. Я також колись. О, я бував і по панах, і по міщанах. До мене з Кут ішли, хоч там у них жид **Фроїм** був, що кров пуцав і зуби рвав* (І. Франко. Гуцульський король, т.22, 493).

ФУДОР Варіантне ім'я до **Федір**, назва персонажа художнього твору. *У такий же спосіб хотів був пан зробити й з **Фудором*** (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 457).

ФУДУЛЬНЯК Прізвище персонажа художнього твору. *Чи як кажеш, **Фудульняку?*** (Ю. Федькович. Дезертир, 185).

ФУЛЯЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Фуляк, персонажки художнього твору. *Але стара **Фулячка**, що після кожного збігнення відпоювала Юр'яну льоном, чорними гіркими черешнями й якимось – лиш її відомими – зіллями, знала точно: це був хлопець...* (М. Магіос. Нація, 8).

ФУРАТИК Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є **Смотрич**, **Пільце**, **Шкурушиний**, **Стайки Великі** і **Стайки Малі**, **Погорілець**, **Гропа**, **Поливний**, **Щівник**, **Середня**, **Регеска**, **Радул**, **Берческа**, **Криничний**, **Фуратик**; навпроти **Луковиці** – **Лядескул**, **Прелучний**, **Старостая**, **Чурус**, височенні **Гнітеса** та **Чивчин**, **Альбин**, **Мокрин**, **Попад'я**, **Кам'янець**, **Лостун**, **Баласинів**, **Рутундул**, **Штивйора**, **Балтагура**, з-під якої витікає **Чорний Черемош**; іще є **Веснарка...** (С. Пушик. Карпатське літо, 289).*

ФУШТЕЙ Прізвище персонажа художнього твору. – *Є, прошу ясновельможного. **Фуштей**, **Якібчук**, **Дзвінчуки**. Он молодий **Дзвінка**, то він може вас привести до своєї вовни і сиру, – показав на хлопця, якого вже завважив **Бойчук** (Б. Бойко. По голови... По голови..., 69).*

X

ХАБАРАКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Хабарак. – *Ровту зібрав чоловік трицік. Були там Микулски три брати – Семань, Іван та Гарасим; Хабараки були з Дитковець та ше оден легінь Дмитр – то все піддані дитковецького пана* (Г. Хоткевич. Довбуш, 99).

ХАЗЮК ТИМКО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *За тиждень по великодню мали всі зійтися в Криворівні й шукати один одного. Бо там було де пристановитися. Брати Федір та Тимко Хазюки – це такі, що дивним дивом ще сидять дома, коли їм би давно опришкувати. Гелета, Мечівник, Процюк Василь – то все свої люди* (Г. Хоткевич. Довбуш, 403).

ХАЗЮК ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *За тиждень по великодню мали всі зійтися в Криворівні й шукати один одного. Бо там було де пристановитися. Брати Федір та Тимко Хазюки – це такі, що дивним дивом ще сидять дома, коли їм би давно опришкувати. Гелета, Мечівник, Процюк Василь – то все свої люди* (Г. Хоткевич. Довбуш, 403).

ХАЛАМЕНДА Прізвисько персонажа художнього твору. *Соколюк відразу впізнав злодія: на присілку його називали Халамендою* (М. Яновський. Вістря сокири, 22).

ХАНЕНКО МАКСИМ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Потім переповів те, що йому прадід, тобто Максим Ханенко, колись розказував* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 38).

ХАНЕНЮК Прізвище персонажа художнього твору. *І ось тепер гостювали в Максимового онука Богдана, тільки вже не Ханенка, а Ханенюка – так змінилося в горах його прізвище* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 41).

ХАНЕНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Ханенюк. – *Виджу, що козак. У Ханенюків гостити. А тутка чо? – запитала вимогливо, суворо* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 50).

ХАРИНИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Харин, персонажки художнього

го твору. *Узев Готича із собов, ввійшли у двір до Харинихи* (Г. Хоткевич. Потомок Довбуша, 460).

ХАРОБАР Прізвище персонажа художнього твору. *Пискливий вислав Федя того вперед. Додав му двох теж до-обрих хлопців – Харобара із Шешорів та Маковея нашого, печеніжинського, що його брат сидит у верху, знаєш?* (Г. Хоткевич. Довбуш, 101).

ХАРУК Прізвище персонажа художнього твору. *І хоч усі зайняті кожний собою, але в ту хвилину, коли тихим кроком виїждять на дорогу Харук з Якіб'юком, – все зупиняється і завмирає* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 47).

ХАРУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Харук. *Колись давно, як тут ще містилася мисливська лісничівка Потоцьких, магнатський комісар силопихом посадив біля неї одного з Харуків, відтоді Харуки служили у панів двораками, а Лаврін, прозваний Клямцем, старшого гайдука доскочив...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 337).

ХАРУК ІВАН ЮРІЙОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. *А газдує тут Іван Юрійович Харук* (С. Пушик. Дараби пливуть у легенду, 330).

ХАРУЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *От розвалене пресло Харучуків. Скільки разів уже ляв о. Василь старого Харучука в церкві, завзиваючи, аби лагодив своє пресло* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 165).

ХАРУЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Харучук. *От розвалене пресло Харучуків. Скільки разів уже ляв о. Василь старого Харучука в церкві, завзиваючи, аби лагодив своє пресло* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 165).

ХАЦЮК Прізвище персонажа художнього твору. *На Спаса храмували до півночі в Процюка, по півночі – в Хацюка. Всі підступи, стежки до хати добре проглядалися. На дубах сиділа варта...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 71).

ХАЦЮК ТИМОФІЙ (ТИМКО) Прізвище та ім'я персонажа художнього твору.

І мусили таки забиратися: перейшли до Тимофія Хацюка (Л. Качковський. Довбушева пісня, 50); *Другої ночі до хати ступив однодумець Тимко Хацюк* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 234).

ХИМА Ім'я персонажки художнього твору. *Він признаєся, що він також газда, має <...> жінку Химу, має тройко діточок, – але однако горівці нема що довіряти* (Марко Черемшина. Козак, т.1, 253); *Проте найгірше докучала їм Хима. Стара улеслива баба, завжди така привітна, вона вечорами перекидалась в білого пса та нипала по загородах сусідських* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 205).

ХИМИЧ ЛЕСЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *От лежать на долівці і важко дихають уві сні його помічники: красивий, схожий на дівчину, чорнобривий, з рум'янець на щоках Микола Гулик; старий вівчар, що посивів тут, у горах, Кирило Струг; молоді хлопці – Степан Верета, Лесь Химич...* (С. Скляренко. Карпати, т. 2, 101).

ХИМЧЕНСЬКИЙ ЛІС Назва лісу на околицях села **Хімчин** Косівського району Івано-Франківської області. *От оповідає, наприклад, як ішов Добуш із легіями з Марківки у Химченський ліс* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 461).

ХИМЧЕК НИКИФІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Так зробив і цес Никифір Химчек. Одної файної ночі зібрав волосся у гушму на темені, лице вимастив сажею і пішов грабувати свого кума* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 228).

ХИТАР Назва полонини неподалік села **Голошино** Верховинського району Івано-Франківської області. *Вона зародилась кілька днів тому на полонинах Кізі Улоги, Стайки, Кострич, Хитар, і ось тепер іншим краєм гірської країни за течією Чорного Черемошу привалувала сюди* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 237).

ХІМЧИН Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Іла би лиш будз, масло й бринзу, а по неділях – варила бануш, пила би калинове вино й файкува-*

ла би найсолодшим тютюном із Хімчина (М. Матіос. Нація, 138).

ХІРА Прізвище персонажа художнього твору. *Прошу, щоб канонік Хіра прийняв вашого сина поза конкурсом, однак, коли там уже набрано новіціят, то доведеться йому рік пописарювати у мене в канцелярії* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 188).

ХІТАНКА Назва полонини неподалік села **Голошино** Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурунів, Глистовата, Гостів, Смітаний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. Карпатське літо, 288).

ХЛБІЧ Прізвище персонажа художнього твору. – *А відтак ми з Петрусем згадували, як толокою хату будували Хлбичеві, бо той вернувся з війни з перебитими ногами* (П. Федюк. На хуторі, 26).

ХОБТА ОЛЕНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. – *За те, що ви себе меншим і старішим робите. Марко Озерний теж старий. А він усіх по врожайності кукурудзи взяв і перегнав. Баба Олена Хобта теж не мало віку прожила <...>* (М. Стельмах. Над Черемошем, 131).

ХОДАК Назва кутка в **Жаб'є**. *А ті всі кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належать Багна, Чорногора, Буковець, Ходак, Грабовець, Ільця Долишня, Ільця Горішня, Косарище, Красний Луг, який називають одним словом Красне; а ще Криве Поле, Кривець, Погар Малий, Погар Великий, Біланець, Блхавка, Кринта, Магура, Пушкар, Синиці, Слупейка, Віпче, Змієнський...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ХОЛЯВА ДАНИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Того дня після полудня приїхали опришки і станули на убоці гори вище угорського шляху в Яблониці. Тут вони відпочили а відтак оставивши свої коні під доглядом молодого свого товариша Данила Холяви, взяли зброю до рук і гуртом*

подалися даліше в долину аж над самий шлях, що простягався здовж ріки Прута (І. Березовський. Худан, 71).

ХОМА Ім'я персонажа художнього твору. // у колом. *Затягнув вучкур на череві / У колгоспі наш Хома, / Дома вар не солодженний, / Дітям хлібчика катма* (М. Дзюба. Укриті небом, 102).

ХОМИНСЬКЕ Назва хребта в межах сіл **Малий Рожен**, **Бабин** Косівського району Івано-Франківської області. *Заки Мирось з'являється з чергового подвір'я своїх друзів, Богдан затерпло спостерігає, як вечір заходить у хати, вмикає світло, як скликає додому дітей і тихо розвішує над Хоминським ледве видимі зірки* (В. Шкурган. Паперовий човник, 221).

ХОМЯК див. **ХОМ'ЯК**

ХОМ'ЯК, ХОМЯК Назва гори у масиві **Горгани** неподалік сіл **Микулічин**, **Поляниця** Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *Відтак Микулка називав інші верхи. Гутин-Томнатик, Петрос, Туркул, Пожижевська, Менчул, Хом'як. Далека чорногірська країна величаво розгорталася перед очима козака – до глибокої збентеженості душі загадкова, непізнана, недосяжна* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 36); – *А де Говерла? Та це ж Говерла. – Ні. Се не Говерла, а Хом'як* (Г. Хоткевич. Довбуш, 127); // образн. *Звідсіть видно Близницю, Драгобрат. На північ велично здіймаються Синяк, Довга, Хом'як. Внизу сріблиться в місячнім сьайві річка Лазецина, видно стріхи хат* (У. Самчук. Гори говорять, 25); // образн. *Дрімали ще стара Говерла і Піп Іван, закутані в грубі білі покривала. Дрімав Хом'як, Сивуля* (В. Гжицький. Опришки, 232); // образн. *Світло сонця ховзалось по склонах хребтів і перелітало по верхах, як мотиль по чічках. Зачепить Говерлю, моргне на Данциж, вдавить об фантастичні Ребра і Шпиці, пограється з Гордєм, сяде на Білу Кобилу тай скочить через Грегит аж на Лису. Далеко під сонцем чорніє грізна Сивуля і чепуриться наголовник Хомяка* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 15).

ХОРОВИ Назва села в Путильському районі Чернівецької області. *Ти що, не видів,*

хто з фанами, синім та жовтим шитими, вибігав аж у Хорови зустрічати оцих опришків, що вже рік у селі порядкують? (М. Матіос. Солодка Даруся, 122).

ХОРОЦЕВО Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Він родом з Хороцева Верховинського району Івано-Франківської області* (С. Пушик. Дараби пливуть у легенду, 329); *Нараз хмари сперлиси. Стали стінов над Хороцєвов* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 177).

ХОРОЦОВАНИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Хороцован, персонажки художнього твору. *Був се старший парубок довгопільський, син старої Хороцованихи, що за єї казали, що вона свої сороківці ділеткою міряє* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 246).

ХОТИМИР Назва села в Тлумацькому районі Івано-Франківської області. – <...> *Мой! коби то в одному Жукові, а то по всіх селах – у Жукотині, Хотимирі, Бортниках... Куди не підеш, скрізь фільварки ростуть, а хлопи горбатіють на панському. Ає* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 12).

ХОТКЕВИЧ ГНАТ Прізвище та ім'я українського письменника, історика, етнографа, громадсько-політичного діяча, персонажа художнього твору. *А через сім десятиліть [п'єса] потрапила до рук активного учасника революційних подій 1905 року в Харкові, до рук письменника, артиста й мистецтвознавця Гната Хоткевича, який свого часу емігрував до Галичини* (С. Пушик. Карпатське літо, 270).

ХРАПІЙЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *Окروتиласи аж тогди, єк її оперезав Храпійчук тялефом по попереці так, шо аж затав був її тялеф у поперек* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 235).

ХРЕСТИК Прізвище персонажа художнього твору. – *Або в штокгавзі не люди сидя? – Печатки тільки захруспотіли, а Хрестикові остались у руках дві книжці, в червоних сап'ян оправних, а ще до того і гарно назолочених* (Ю. Федькович. Кобзар і жовняри, 319).

ХРЕЩАТИЦЬКИЙ МОНАСТІР Назва чоловічого православного монастиря в

селі Хрещатик Заставнівського району Чернівецької області. В *Хрещатицькім монастирі* дзвонили на вечірню (Ю. Федькович. Безталанне закохання, 330).

ХРОМЕЙКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Хромей, персонажки художнього твору. *Спершу не всі знали, що не вільно з хати світла випускати, аж баба Хромейка навчила село вікна ліжниками застеляти* (Марко Черемшина. Перші стріли, т.1, 126).

ХРОМИЙ Прізвисько персонажа художнього твору. *А Петро Шандро, той що на нього кажуть Хромий, відкупився* (М. Матіос. Нація, 70).

ХРОМЧЮК Прізвисько персонажа художнього твору. *Так само був убраний и Бриштанів зеть, пидватажко пушкарів Хромчюк* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 152).

ХРУЩУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Хрущук. *Сюди кожен брався своїм плаєм, а тут Лилики змішалися з Марусяками, Кручюки з Данилюками, Кривнюки з Ковальчуками. Лише Томчуки з Вівсика та Хрущюки з Ліщоватого продовжували гуртуватися осібно – Томчуки кровні вороги Марусякам, а Хрущюки – Лиликам* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 275).

ХУДАН Прізвисько персонажа художнього твору. *«Єсничко чесна тей файна! – дайко нам пугар!» попросив ввічливо Худан* (І. Березовський. Худан, 11).

ХУДАНОВА КОМОРА Назва печери в горах між селищем **Ворохта** Яремчанської міськради та селом **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області для зберігання награбованого. *Сонце котилося поза верх Попа-Йвана, коли ми по одно-*

му звертали з плаю на ліво. Ще заки стало вечеріти, ми попід зарви та поміж провали підїхали аж під Довбушеві Штиці. Тут находилася «Худанова Комора». Її чорна паща була так простора, що могла нас всіх помістити разом з кіньми і набором. До цієї величезної печери з нівідкіля не було догідного приступу (І. Березовський. Худан, 26).

ХУДАН СЕМЕН Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *«Юрку! їми тоту єсничку (ясну паню) за попереk тей держи абиси не фиркала, а ви решта легіні, простєєніт го на помості телевом до стелі! Він зараз сипне дукатами, ек бобом, ек му на телево (черево) накапаємо смоли кипючої» – крикнув від порога ватажок Семен Худан, легінь за всіх наймолодший але й за всіх дужець* (І. Березовський. Худан, 9).

ХУДЯК ГАВРИЛО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. – *И-ий! Встидайтеся, Дзьобаку, – відступив трохи далі Гаврило Худяк* (М. Яновський. Черевики, 35).

ХУСТ Назва міста, адміністративного центру Хустського району Закарпатської області. – *Фестунок у Хусті, рахувати, розбив* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 33); *Вже отець Юлій і з Хуста, і з Мукачєвого лікарів привозив, та, мабуть, даремно тільки гроші витрачав, ніщо їй не допомагає* (В. Сичевський. Вернись, Ружено, 152); *У 1938 році, коли повстала Карпатська Україна, Непрості зробили так, як придумав Себастьян – купили великий автобус, облаштували його на бар, і Себастьян з малою Анною поїхав ним у бік столиці – до Хусту* (Т. Прохасько. Непрості, 95); *І ти гуцул, і я гуцул, / Одна у нас мова, / Одна пісня – ти із Хуста, / А я з Яблонова* (Д. Павличко. Мені приходять телеграми..., 20).

Ц

ЦАПІВСЬКИЙ МИЦКАЛО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Мицкало Цапівський, присадистий, чьорневий чьоловіччок, попростенку зібраний, навіть у полатаній сардачіні, присєгавси, шо раз на Светий вечер, ек він ишов до Принька з*

тайнов вечерев, спер був їнго на Марковій Кичірі туман на дорозі (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 69).

ЦАПОК Назва грунтя неподалік селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *З трунів Бубне, Цапок, Верховинка,*

Лопушанка, зо всіх, усіх ґрунів, зворів і гір, зо всіх близьких і далеких околиць суне народ (У. Самчук. Гори говорять, 124).

ЦАПУЛ 1. Назва гори неподалік сіл **Микуличин** Яремчанської міськради, **Березів**, **Текуча** Косівського району Івано-Франківської області. *Сонце піднялося вже високо понад гори, заки опришки виїхали зпоза Цапуга, та розтаборились в густім лісі недалеко Настині хати, бо Худан просив Калину, щоб умовленим знаком дала знати, чи жандарми вже вернулися в село, чи ще ні* (І. Березовський. Худан, 43).

2. Назва полонини неподалік сіл **Микуличин** Яремчанської міськради та **Березів** Косівського району Івано-Франківської області. *Запах цвітучого зілля зливався з пахощами цвітучих садків. Тьохтьохкання соловейків від усіх усюдів та ясні зорі в блакитних небесах нагадували образ Шевченкового «Тихого Раю» в кожній березівській господі. З вершин трьох високих гір від заходу села чути було тихий, одноставний шум пахучих, вічно зелених лісів, то знов з полонини Цапуга долітали звуки тримбіти громадських вівчарів* (І. Березовський. Худан, 7).

ЦАРИНА 1. Назва присілка в селі **Шешори** Косівського району Івано-Франківської області. *Недавно у нас, на Царині, двоє молодих мали побратися* (М. Яновський. Співанка-доля, 352); *Осередок Якобівка, / Демна, Царина, Грабівка. / Кожна хата і куток – / Це гірський букет квіток* (О. Василяшук. Шешори, 24).

2. Назва кутка в селі **Розтоки** Путильського району Чернівецької області. *Найпростішу дерев'яну труну, з грубо тесаних дощок, до того ж різної породи, оскільки однакової знайти на той час було важко, нашивидкуруч збив однорукий Марко – тесля з іншого сільського кута – Царини* (М. Матіос. Нація, 47).

ЦВИКОВСЬКИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Забілили сніги по горах, йшла до хати Євдоха з шофером, а з ними – Темний пан – пан Цвиковський, Степко верховодив серед легіників біля машини* (О. Кундзіч. Верховинець, 276).

ЦВИЧОК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Про що... Про кого!*

Про солодку Дарусю і про Івана Цвичка (М. Матіос. Солодка Даруся, 38).

ЦВІЛЕВА Назва гори в селі **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. *Сонце ще тільки сідало за Стерешору і червонило замріяні верхи Штевійори, Цвілеви, Ледескулу, коли опришки були вже під Космачем* (В. Гжицький. Опришки, 221).

ЦВІЛИК ПАВЛИНА Прізвище та ім'я майстрині художньої кераміки, персонажки художнього твору. *Ця гончарка, Павлина Цвілик, у Празі на міжнародній виставці здобула срібну медаль* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 81).

ЦВІЛИЧЧИНА Присвійний прикметник до прізвища **Цвілик**. *Шо, хоч мінетиси на Цвіличчину кафлю? / Зробив би-с з печі-мазанки вітвар?* (В. Шкурман. Ти... позавидував мені на смеречину <...>, 27).

ЦЕЗОРИК Прізвище персонажа художнього твору. *Скрипіла довга дубова перекладина з росохатими ручками, тріщав нащипанований ланц, моцувалися Цезорик зі Шевцем, дивився згори у нову криницю сам газда Соколюк і скрушино хитав головою* (П. Федюк. Штабар, 34).

ЦЕРКВА РІЗДВА Назва церкви в селах **Байраки**, **Великосілля** Герцаївського району Чернівецької області. *Онде церква Різдва у Байраках, церква Різдва у Великосіллі, але я безбожним став, бо бачу лиш цю історію* (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

ЦЕТНЕР Прізвище персонажа художнього твору. *З Коритницьким старостою, з Цетнером ніби, говорили коло церкви* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 235).

ЦЕТНЕРИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Цетнер**. *Бо й на гуцульському карку сидять Цетнери, Яблонівські, Потоцькі* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 1, 139).

ЦИГАНЧУК-СКРИПКА Прізвище та прізвище персонажа художнього твору. *Зіпершиє на лікоть, Григір лежав у траві поруч з Циганчуком-Скрипкою* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 1, 83).

ЦИМБАЛ ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *З ними на подвір'я*

зайшов **Петро Цимбал**. Місцевий чоловік, що колись працював механіком вербівського тартака, а після приходу радянських військ обраний громадою на голову народного комітету (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 20).

ЦІБО Назва частини Мармароського гірського масиву. Сигнал безпеки подавав орнітолог, який колись кильцював птахів на Чорногорі, Гриняві і на гуцульському краю світа – у горах **Цібо** і знався ще з Франциском (Т. Прохасько. Непрості, 124).

ЦІБОДРІДА Прізвище персонажа художнього твору. – Пани – на трьох одні штани! – відказав з гурту **Цібодріда**, а Решмедило ще й доточив <...> (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 9).

«**ЦІЛА ВУЛИЦЯ**» Назва покарання, за якого звинувачений дістає, проходячи через коридор із ста виконавців, покарання по три удари палицею кожного з них. Але старенький пан отець пізнав Гната, як бувшого Худанового дружбу, старався вратувати його з рук розюшеної товпи. Сказав християнську промову до громади і громада одногослоно згодилася перемінити Гнатові кару смерти на кару «**Цілої Вулиці**». «**Ціла Вулиця**» була може страшніша кара як смерть, хіба який сотий злочинець міг бут так здоровим, щоб «цілу вулицю» видержати та ще й жити після тої карі (І. Березовський. Худан, 66).

ЦІЛИЦІВСЬКИЙ Присвійний прикметник до прізвища **Цілиця**. Став, екби навмисне, нидалеко неї **Цілицівський** молодек, а то був такий пишний та годний легінь, шо варт си було на него подивити (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 227).

ЦІЛИЦЯ Прізвище персонажа художнього твору. Старому **Цілиці** шош си було затело пістолє й ни вистрілило (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 97).

ЦІЛИЧУКОВІ Присвійний прикметник до прізвища **Цілиця**. «<...> Я обіздрівси, а то сидєт два **Ціличукові** легіні <...>» (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 61).

ЦІМБОРИК КАТЕРИНА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. Слова часом бувають сонцями, Ксеня боязко грілась їх теплом; сонце відразу гасло, як тіль-

ки **Катерина Цімборик** розтулювала писок (Р. Федорів. Карби, 129).

ЦІМБОРИКОВИЙ ОМЕЛЬКО Присвійний прикметник до прізвища **Цімборик** та ім'я персонажа художнього твору. – Нічого, товарищ капітан! Зброю з них виб'ємо. Шмаркачі нам видадуть важніші криївки – тонка в них кишка, – і зневажливо показали на **Цімборикового Омелька**, стояв перед енкаведистами Омелько цупленький і дитинний (Б. Бойко. Остання надія, 164).

ЦІПЦЯР ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. А що вже столярку робив – ніхто не міг з ним змагатися, відколи умер **Петро Ціпцяр** – столяр і тесля на десятеро сіл зразу (М. Матіос. Солодка Даруся, 92).

ЦІЯ Ім'я персонажки художнього твору. Він підходить, гей до пташки, а то циганочка **Ція** гола рибу ловить (Марко Черемшина. Парубоцька справа, т.1, 290); Лиш одна душа на світі мала у неї і ласку, й пошанівок: стара баба **Ція**, що зерном ворожила да в звіздах смотрила (Ю. Федькович. Безталанне закоханя, 327).

ЦОКАН Прізвище персонажа художнього твору. Де **Цокан**, там немає Манівчука; де Манівчук, там не ступить нога **Цокана** (У. Самчук. Гори говорять, 12).

ЦОКАН ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. «Сей кров власними силами і допомогою Божою збудував **Іван Цокан**, господар з Ясіня Року Божого 1825» – напис на двірку тієї хати, у котрій я народився й прожив до недавнього часу (У. Самчук. Гори говорять, 5).

ЦОКАН ПАВЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Хіба з нею легінь танцює? **Павло Цокан**? (У. Самчук. Гори говорять, 32).

ЦОКАН ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Хто то є? Це **Цокан**. Це **Юра Цокан**. Що він собі бажає? (У. Самчук. Гори говорять, 129).

ЦУНДРА Прізвище персонажа художнього твору. Зеленський чарівник **Цундра**, розповідав Зеленчук, лихо робив не гуцулам, а їхнім ворогам (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 50).

ЦЮБИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Цюба. *Раз пішли старі до Цюбів на весіле, а Иванчіка знов самого лишили з дітвов у хаті* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 124).

ЦЮБИВСЬКИЙ Присвійний прикметник до прізвища **Цюба**. *«Я лише йду коло Цюбивського дриворуба, а то під плотом шош си затікотило <...>»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 61).

ЦЮПЕРАК див. **ЦЮПЕРЯК**

ЦЮПЕРЕК див. **ЦЮПЕРЯК**

ЦЮПЕРЯК, ЦЮПЕРАК, ЦЮПЕРЕК

Прізвисько персонажа художнього твору. – *Скільки братчиків від нас пішло! – журилася ватаг. – Андрій Лаврів, Иван Рахівський, Джамиджуки, Палійчук, Цюперяк, Квітчук – усі відважні хлопці. Так, ніби Живі шматки вирвали з тіла. І щемлять, ой, як щемлять ці рани!* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 172); *Найшлися хитруни, що заки інші переходили, понабивали підозви постолів цвяхами і стали переходити тоді, як слизь трохи прихсла і стерлася. Це були Павло Орфенюк з Ямної, Юра з Голов, Жупник з Березова і Цюперак зі Жабя. Всі чотири перейшли. Вже мав Довбуш девятьох, а ще бракувало трьох* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 31);

Звернули на Бабче, на полонини – аж там розрішили собі спочинок. Як і загалом при кожному спочинку, так і зараз Олекса давав гасло, де збиратися на випадок несподіваного нападу й можливої утечі. Сьогодні таким місцем визначив Олекса Єчіння і власне хату Цюперска. Отже, кожний опришок знав місце збору (Г. Хоткевич. Довбуш, 392).

ЦЮПЕРЯК (ЦЮПЕРЕК) МАТІЙ

Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. – *Називаюся Матій Цюперяк* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 85); *Буваючи часто в Ясені, Олекса нав'язав тепер більше зносин із ясенівцями, отже, рекрутував хлопців звідти. Пішов Матій Цюперек – його батько все був прихильний опришкам, часто передержував у себе, гостив їх, бо хата була далеко й так вигідно стояла, що ні з якого боку до неї не можна було підійти непомітно* (Г. Хоткевич. Довбуш, 376).

ЦЮЦЮРИНОВИЙ ЯНЦЬО Присвійний прикметник до прізвища Цюцюрин та ім'я персонажа художнього твору. – *А я принесла гезде трохи кулястри. Корова в четвер вположилася в Цюцюринового Янця, та прислала, може би їй, небозі, полегшило, – шептала Гафія, розвиваючи з хустки горне* (М. Павлик. Вихора, 278).

Ч

ЧАБАНИЦЯ Назва гори. *Чабаниця* – висока гора, почасти покрита старинними лісами, була одною з тих, на якій простягалися між лісом найтишніші полонини декількох багачів, а між тим і багачки Іванихи Дубихи (О. Кобилянська. В неділю рано зілля копала..., 36).

ЧАБРИН Назва гори неподалік села Крива Хустського району Закарпатської області. *А він утік, вийшов на Чабрин, зробив канон і стрелив* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 33).

ЧАГА ШТЕФАН Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Штефан Чага, лісоруб-сезонник, якось підійшов до помічника лісничого з проханням виписати лісу на якусь добудову* (М. Яновський. Гірське серце, 179).

ЧАГРОВА НАСТАСЬКА Відносний прикметник до назви боярської родини Чагрів, з якої походила Настасія, та ім'я персонажки художнього твору. *Стояла гордо посеред своїх подруг (танечниць), які з захопленням вдивлялися в свою князівну, що вела, їх у світ на підбій людських сердець та людських душ. Такою мусіла бути, колись перед віками ота Настаська Чагорова, що встала заволодіти царом очей своїх карих серце княжича Ярослава, якого народ ізза мудрости великої Осмомислом звав* (М. Капій. Країна блакитних орхідей, 28).

ЧЕПЕЛЮК Прізвисько персонажа художнього твору. *Іду в сусіднє село, до різьбяр Чепелюка* (М. Яновський. Голуба парасоля, 313).

ЧЕРВОНА ЛАНЬ Ім'я фольклорної героїні, персонажки художнього твору. *Пер-*

шим відполуднував син **Червоної Лані** і Рогатого короля Зелений Оленець (Р. Федорів. Таїна, 157).

ЧЕРВОНЮК Прізвище персонажа художнього твору. *І малий Червонюк собі дивиться, як би проїхатись* (М. Яновський. Надія на шаблю, 14).

ЧЕРГАНІВКА Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Недовго думаючи, зібрався і скоро першим-ліпшим автобусом уже минав Черганівку, Старі Кути, Кути, а у Вижниці дочекався до найближчого рейсу і скоро досягав Берегомета* (В. Шкурган. Син, 54); *Котилися колеса через Старі Кути, попри діброву, за якою синіли гори, через Черганівку, Смодне і скочувалися з гірки до річки Рибниці* (С. Пушик. Карпатське літо, 239).

ЧЕРГАНІВСЬКИЙ ЛІС Назва лісу на околицях села Черганівка Косівського району Івано-Франківської області. *Відворот охороняють так ляддвера, як і ляддитурм. Тепер іде бій за Косів у Черганівському лісі. Завтра можуть москалі вже бути в Яворові* (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 19).

ЧЕРДАКИ Назва кутка в Жаб'є. *А всі ті кути вона не запам'ятала, бо до жаб'ївської громади належить Багна <...> І це ще не все: Присліп Великий, Діл, Гать Крива, Волова, Одзирнований, Чорний Потік, Голиці, Чердаки, Берда, Підостричів, Гриджин, Магурка, Підобіч, Довбнівки, Підбережниця, Бречник, Дворище, Козьманівський, Біла Кобила...* (С. Пушик. Карпатське літо, 248).

ЧЕРЕДАРЮК Прізвище персонажа художнього твору. – *Ба кого ж ти, Чередарючко, з села виглядаєш, чи свого Чередарюка, чи отого Федуса мальованого?* (Марко Черемшина. Парубоцька справа, т.1, 291).

ЧЕРЕДАРЮКІВ Присвійний прикметник до прізвища Чередарюк. *Чередарюків двір межі оборогами, межі стодолами та межі колешнями із верха аж над село вихопився, бо Федусь іде...* (Марко Черемшина. Парубоцька справа, т.1, 291).

ЧЕРЕДАРЮЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Чередарюк, персонаж-

ки художнього твору. – *Ба кого ж ти, Чередарючко, з села виглядаєш, чи свого Чередарюка, чи отого Федуса мальованого?* (Марко Черемшина. Парубоцька справа, т.1, 291).

ЧЕРЕМОШ, ЧЕРЕМОШЬ Назва річки на Буковині і на Гуцульщині, права притока Пруту. *Над головою – урочисті зорі, під ногами – зориста роса. Черемоша не видно, але рештки шуму хвилюк доносить вітер. Радісний, натхненний, поринаю в музику гір, в темні лісів* (В. Бабляк. Вернись на Білу недю, 67); *Єго батька перекидали з села до села, аж нарешті дали го за помічника до Кобак над Черемошем* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 56); *Та таку в собі чув силу, / Що повірите, чи ні – / Вмить здіймав важезну брилу, / Що в Черемоша на дні* (В. Григорак. Скарби Довбуша, 7); *Ну! А Черемош, – дивися та й очам своїм не звіриш ніколи, ні!* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 542); *Сійся-родися, добро. / Весно, ходи до броду, / Вилийте, хмари, воду / Із Черемоша в Дніпро* (М. Влад. Сійся-родися, добро, 9); *Франциск нічого не заперечував і нічого не обцяв. Депутатів приймав не вдома, а у готелі «Ч. П. Т.», що означало Черемош, Прут, Тиса* (Г. Прохасько. Непрості, 59); *І праця випросталася розкута / На узбережжях Черемоша і Прута* (М. Рильський. Карпатські октави, 227); *Знали Юрка і на Білій, і на Чорній Тисі, і на Черемоші, і на Тересві* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 7); – *Звідки приїхали ви у Москву? / – З-над Черемошу приїхав* (Д. Павличко. Віктор, 9); *Ішов під явір біля Черемоша, / Де хвиля б'є, шумить і виграє* (А. Малишко. Франко в Криворівні, 424); *Я пана Мироняка знаю. За ліс він голову віддав би, у вогонь скочив би. То такий чоловік. Але ви... звідки ви? Знаю. Це між Лючкою і долиною Черемошу. Траплялось заїздити у ваше село, переходити тамтешні верхи – Брусний, Курметуру, Лисину-Космацьку, Грегит* (М. Яновський. Гірське серце, 89); *Я хочу побачити сонце в криниці, / У Пруті, Черемоші – / через його кругле вікно / до мене проб'ються / обличчя твоїх дерев, / твоїх квітів, / твоїх людей* (М. Аронець. Голуби на деревах, 8); *Між робітних, а надто – кмітливих і винахідливих*

на всяку новизну австріяків та швабів випадково, чи, може, й ні, на Піски затесалися три єврейські родини, що їм не знайшлося вигідного місця для осідку в сусідньому з Тисовою Рівнею містечку – шетлі Вижниця, в надмірно скупченій єврейській колонії вздовж повноводного **Черемошу** (М. Матіос. Нація, 39); **Обабіч Черемоша** розкинулись мальовничо гуцульські села (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 13); **Іде Довбуш** трунями, верхами і вийшов на Грегит. Із Греготу спустився збочем попід Білу Кобилу у потік Бережницю і над **Черемошем** став. Тут скрутив ліворуч долів рікою, перейшов Криворівню і до Ясенова зайшов. Минув одну хату, другу тай при самій дорозі здибає кориму (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 24); **А молодиця** відмахувала кроки. Пішла не дорогою, а толоками, та ще й правим, менше людним боком **Черемоша** – боялася стріч. Справді, Марусякові могли донести, що виділи, мовляв, Оленуху – бігла до Криворівні (Г. Хоткевич. Камінна душа, 216); **В тюремній келії сумній / Осінній шум** почувсь мені, / **Почувсь мені** крізь тиші плин / **Знайомий шум** смерек, ялин, / **Про Черемош**, красу верхів / **Осінній ліс** мені шумів... (М. Марфієвич. Жовтневий шум, 5); **На північний захід** зводячися, вип'яливиши десять пальців, руки дивні колеся зачеркують в повітрі, чудаті знаки вирисовують на землі, аж Зміянками стали проноситися білі платки мряки мов розпучені гриви великанських коней і наповняти собою Заматуру, Чорну Річку, Білу Річку й долину **Черемоша** від Варітина по Вигоду (Р. Єндик. Торонке мольфування, 79); **А до того** красно озбросний, гуляв собі понад **Черемошем**, наче метелик (Р. Андріяшик. Сторонець, 4); **І так, як завжди**, на берег гірської ріки вибігали діти, виходили жінки й чоловіки подивитися на дерев'яний караван з дерева і не кожний знав, що це вже востаннє, що вже ніколи ніколи не попливуть по **Черемошу** дараби (С. Пушик. Дараби пливуть у легенду, 327); **Перед ним** стали всі гірські дороги. Вони в горах ведуть понад більші ріки. Он та з Кутів понад **Черемош** на Тюдів, Рожен, Ростокі... **А там на Білу Ріку** – через Стебне,

Довгополе і на Буркут. **А з Устерік** понад Чорну Ріку до Ясенова... **А там Криворівня, Жаб'є, Буркут...** **А ще з Косова до Ясенова...** **І ще одна дорога** понад Пістинькою, де Брустури, Космач... (Б. Бойко. По голови... По голови..., 68); **Сьогодні по Черемошу** не йшли дараби, і вода була чистою, прозорою, ледь зеленуватою на глибині. Приємно було дивитися на неї. **Я могла** отак стояти на березі й годину, й більше, ні про що не думаючи, забувши про неприємності, просто відпочивала від усього (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 101); **З ним опришки-легіники / Веселі, хороші. / Панів лютих б'ють на Пруті / Ще й на Черемоші** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 227); **Я розпитував** децю виразніше, чи того й того дня такий хлопець не втонув у **Черемоші**? (І. Франко. Терен у нозі, т. 21, 383); **Погасли ватри** в колибах. **Не грали** більше ризи на зорях. **Затихло** на раташах. **Цугарі** з корчугами від'їхали в село. **В'язальники та керманічі** покинули готовити плоти та талби. **Мов гори** стерчали мгли деревини вздовж берегів рік Шибенки та **Черемошу**. **Тріщали** під напором води клявзи озер (Р. Яримович. Джуфко, 57); **Из великого сходу, вид Устерік з Черемошия**, з річок, потоків, провалами з долин помаленьки підтегаласи, чьорним покривалом чімраз вишише підсуваласи на гори темнота (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 24); // у порівн. **Тут за важкими, довгими, груботесаними, зачовганими до полиску столами, під чорною, як ніч, стелею, що лежала на трьох товстенних сволоках, перед діжкатим, пляшкатим, зваблिवим і клятим шинквасом, перед корчмаревими вилупкуватими очима текло, вирувало й шуміло, як Черемош, життя гуцула, криворівнівського і сторонського** (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 154); // у порівн. **Вона минає в нас на лицях / і в став стола все тоне** десь, / і, ніби **Черемош** в кашиці, / **далекий жаль мій** в стіні б'є (І. Малкович. Вірші, які не повернуться в гори, 124); // образн. **Не мине днина, друга** – і вони вже лише у споминах будуть згадувати **веселу зелень рідних гір, бистрий гін шумного Черемоша** (А. Крушельницький. Рубають ліс, 191); // образн. – **Нічого, Степане. Нас**

вінчали гори і ясне сонце, нам дружбами були ліс і буйний вітер, а весільної грав нам **Черемош** (В. Гжицький. Опришки, 187); // образн. [ГУЦУЛКА:] <...> *Шепталися між собою Черемоша хвилі, – / Два гуцули як мужчини вже давно безсилі* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 119); // образн. *Шумів Черемош, дерева проснулись... / ще ранні роси вкривали поля, / сонце збудилось, всміхнулось весняно, / простягнуло світу свої рамена* (О. Дучинська. Черемош говорить, 92); // образн. *Тоді здавалось: наших гір нема, – / Вони втонули в несусвітній зелені. / В її безодні Черемош притьма, / Немов Гольфстрім, несеться, куди велено* (О. Князький. Тоді здавалось: наших гір нема..., 8); // образн. *В дзеркалі Черемоша скелі високії / Ломлються, кришуться, б'ються* (Д. Загул. В дзеркалі Черемоша скелі високії, 608); // образн. *Черемош скаче буйний, невгомний, / Пручається, бунтується в камінні* (В. Зубар. Я знову загостив до Чорногори, 43); // образн. *Безневинно висять над ними великі осінні зорі – наче там тиша й теплінь, наче не звідти приходять градові хмари і люті хвищі, наче не там живе все лихо, щезло би, наче не звідти, не з-під Чорногори, щовесні Черемош приносить черепи й шоломи всіх часів і різних армій...* (О. Кундзіч. Верховинець, 234); // образн. *Покірний і услужний панам Черемош, що вліті гуляють по ньому на тяжких дарабах, бісється так само, коли у слоту наллється у нього багато мутної води* (Марко Черемшина. Раз мати родила, т.1, 49); // образн. *Ось за чим підсвідомо сумувала його душа: за співучим шумом Черемошу* (М. Стельмах. Над Черемошем, 19); // образн. *Тої ж ночі я буду у горах, / що з Черемоша в небо ростуть. / В смерекових небесних підпорах / бездоганне – / шукатиму тут* (В. Шкурган. Диво-ніч заповіє, накрис..., 142); // образн. *Черемош буркотливо відступав від берега, між собою і вербами накидав піщану косу, ніби сторонився їх, дерева ледве досягали його найдовшими вітами* (Р. Федорів. Жбан вина, 76); // образн. *А долом Черемош мчить, жене зелену кров гір, неспокійну й шумливу...* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 186); // образн. *Вже сонце високо на небі, / Вже в бубни Черемош*

гуде, / Цвіте Гуцульщина квітками, / На храм Гуцульщина іде! (О. Олесь. На зелених горах, т.1, 215); // образн. *Синій лебідь Черемоша / П'є з гори, із Чорногори. / Він пливе поміж віками, / Між зірками і людьми* (Б. Радиш. Синій лебідь Черемоша..., 19); // образн. *Звинно, як дика коза, спинався він на стрімку гору, що виросла понад шумлячим Черемошем* (К. Малицька. Малий гуцулик, 14); // образн. *Часом сопілка в горах / Заплаче, заквилить, / А Черемош по зворах / Шумить, шумить, шумить...* (Б. Лепкий. Ніч над Черемошем, 49); // образн. *Над рікою чути гамір. / Широко розкинувся табір. / Усміхнувся Черемош: / – Не любити їх не мож* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 38); // образн. *То стихне, то припустить злива – / Вже й не прийма її земля. / І чутно нам, як поруч, зліва, / Бурхливий Черемош гуля* (М. Карпенко. Дорога пнеться вгору, вгору..., 127); // образн. *Тоді промовила Чорногора: – Кажете, що це він, мій Черемош? Покличемо його... – Гей, ти молодче синьоокий, а ну-ко сюди!.. Черемош притих, задрожав то темною то яснішою краскою і зеленувато-сталевим обручем припав до стіп старої* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 17); // образн. *Сонічко-писанко, / Гори тризубаті, / Боре-колисанко / В зорянім багатті, / Каменю Писаний, / Скрипко Черемошу! – Тугу неописану / Збавити не можу* (Віра Вовк. Гуцулка, 70).

ЧЕРЕМОШЕВІ Присвійний прикметник до назви річки **Черемош**. – *Слухай. – І дівчина, на хвилю задумавшись, почала неголосну співанку про те, що в Черемошевих плесах живе русалка, живе не від учора, не від позавчора, живе довгі віки, водяна красуня не старіє і не молодіє, ночами при місяці на цій поляні розчісує мокрі коси* (Р. Федорів. Жбан вина, 112).

ЧЕРЕМОШНЕ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області. *Чуже сито – невидимо й безжальне, без серця в грудях і Бога в душі – просіювало Черемошне від газдовитих і чесних родин, як згіркле борошно від червів, забираючи в далекі, холодні світи без пощади...* (М. Матіос. Нація, 88).

ЧЕРЕМОШЬ див. **ЧЕРЕМОШ**

ЧЕРЕМШИНА Те саме, що **ЧЕРЕМШИНА** **МАРКО**. *Кімната-кабінет до праці. При столі задуманий Черемшина* (О. Дучимінська. Черемош говорить, 97).

ЧЕРЕМШИНА **МАРКО** Псевдонім українського письменника, громадського діяча, адвоката Семанюка Івана Юрійовича, персонажа художнього твору. *Леся Мартовича подарував українській літературі теперішній Городенківський район, Василя Стефаніка – Снятинський, Марка Черемшину – Косівський* (С. Пушик. Перо Золото-го Птаха, 76).

ЧЕРЕПОВСЬКА **ГАЛИНА** **ПЕТРІВНА** Прізвище, ім'я та по батькові персонажі художнього твору. *Вчителька Вербовецької восьмирічної школи Галина Петрівна Череповська, висока на зріст, буйноволося блондинка, розраховувала виїхати додому, як тільки почнуться літні канікули* (М. Яновський. Шкільна фотографія, 244).

ЧЕРЕС **ОКСАНА** Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Оксана Черес – людина відома. До неї приїдять, фотографують, пишуть, про її роботу в районі, в області знають* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 71).

ЧЕРЕС **ЮРКО** Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Засумував Юрко Черес і на ціле літо зник з села* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 39).

ЧЕРЛЕНИЙ Назва гори в селі **Яворів** Косівського району Івано-Франківської області. *Черлений, Максимець, Стручків – ці верхи не могли не привернути уваги молодих людей* (С. Пушик. Карпатське літо, 244).

ЧЕРЛЕНЮКІВ **МІХАЙЛО** Присвійний прикметник до прізвища Черленюк та ім'я персонажа художнього твору. *А у Черленюкового Михайла у руках пістолет розметало на дрибні кришечьки* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 97).

ЧЕРНЕЧА **ГОРА** Назва гори біля міста **Мукачево** Закарпатської області. – *Монастир чина святого Василя Великого, – промовив пан превелебний. – Це місце Чернечою горою зветься...* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 178).

ЧЕРНИ Назва гори в масиві **Яловичарські гори**. *«Шипинська земля» <...>. Звідси «у незапам'ятті тривала» Руська земля до морів, за Карпати і Балкани через Беркалабу, Черни, Шеніт то на Шудринський, то на Німчицький перевал, то на Чикільський хребет, то Берегометською долиною під мальовничим Стіжком <...>* (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

ЧЕРНИК Назва потоку в селах **Черник**, **Зелена** Надвірнянського району Івано-Франківської області. *У селі Зелениці Надвірнянського району на потоці Чернику вода падає з десятиметрової висоти* (С. Пушик. Перо Золото-го Птаха, 161).

ЧЕРНІВЦІ, **ЧЬОРНІВЦІ** Назва міста, адміністративного центру Чернівецької області. – *А батечко ваші, Гординський, не навідується з Чернівців. Проклинають Сторонець* (Р. Андріяшик. Сторонець, 6); *<...> і чому було зась в Чернівцях, / в Станіславі / си учети / і бути людинов отут?!* (В. Шкурган. Ривноваги нема!, 31); *Вони піднялися не лише пилити та милувати, вони й дарабами мають відставити до Чернівців* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 334); *Та, мабуть, не всі такі дурні, як він таж з їх села вчаться хлопці в школах ген аж у Чернівцях* (К. Малицька. Малий гуцулик, 16); *Одна гора вже світила голим боком, бо тут попрацювали лісоруби: гуцуликами-кіньми, яких Михайло Коцюбинський незабаром порівнюватиме з балеринами, звозили дерево на берег до річки, де плотогони збивали його в дараби і водою вели до Вижниці й Чернівців або й далі* (С. Пушик. Карпатське літо, 257); *Та йк чапнули, закували, відвезли, так уже й не викрутив си. І так, і так свистав: казав, шо ізнайшов тоту ручницю у лісі, з земні, повідав, узев, місце тото навіть показував, та лиш нічо то вже му не помогло – оннаково завісили в Чернівцях* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 263); // у пісн. «<...> Ше славнішше судове, раду радет радове: / Єк рекрута зловили, до Чьорновец видати. <...>» (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 92).

ЧЕСКАЙЛО Прізвище персонажа художнього твору. *На коні до ношеня коледи у свою табору мислив він узети Онисимюкового*

Олегу тай *Чекайла*, навмисно таких, аби си було з чього в коледниках и посмісти, бо сміх мусів бути в коледі, хотівше, аби люде фалили коледників тай аби си вни їм удавали (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 71).

ЧИВЧИН, ЧІВЧИК 1. Назва гори в масиві **Чивчини** неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Десь там зліва, за борами, отам, де витікав потік Добрин, на схилі гори Чивчин, хтось добував галеніт (рудю олова), що містила в собі й срібло* (С. Пушик. Карпатське літо, 280); *Але женемо ми раз з-під Чивчина дараби* (Марко Черемшина. Марічку головка болить, т.1, 281); – *Ні, братчику козаче, мадяри будуть отуди. За Чивчином, – поправив його молодий опришок з перев'язаною головою, показуючи топоричцем бартки трохи вбік* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 133); – *Ти знаєш, як я гірко коло того дерева, коло тих дараб напінгався дотепер, заки я їх вздрів з-під Чівчика, не доходячи Балтагула, аж там на Жаб'ю під Слупейкою* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 545).

2. Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *Чорний Черемош приймає до себе Альбінець-потік та Попадю з-під полонин Лостун і Чивчин, а потоки Добрин та Шабений – то вже такі річки, як і ота Ільця, що в Жаб'ї, але ще не тут, не в Слупейці* (С. Пушик. Карпатське літо, 249); *Мицканюк – зеленський тазда, пахтував у цьому році велику і гарну березівську полонину Чивчин. На полонині була велика стая з просторою клітою, були кошари, були застайки. Була також чистенька, з кругляків, полонинська хата, з танку якої був вид на долину Черемошу та на Гриневські гори* (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 70); *Красивою низкою простяглися опришки по Чивчині, ідучи полониною все вище і вище. От Гомул... Тиша й безлюдність. Здавалося, ніколи не ступала тут нога людини, ніхто від віків не порушив сього величного спокою* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 246).

ЧИВЧИНІ, ЧІВЧИН, ЧИВЧИНСЬКІ ГОРИ Назва гірського масиву неподалік сіл **Буркут**, **Зелене** Верховинського району

Івано-Франківської області. *У Явірнику ніби розступаються гори, а вірніше буде, якщо сказати, що за Явірником, у Шибеному, сходяться три хребти – Чорногора, Чивчини, Гринявські гори* (С. Пушик. Карпатське літо, 257); *Кожен раз, коли Світозара проникала у цей прадикий закут Чивчинів у це майже ніким не знане і ніяк не назване місце, її душа виповнювалась благовійною бентегою і тихою радістю* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 288); – *Хіба під рокові свята пропадав десь на цілі тижні. Переказували люди, що стрічали його під Марішевською, то на Людовій, то коло Стога. Найбільше його в Чивчині стрічали, як ходив між скелями* (Р. Єндик. Регіт Аридника, 24); *Раненько – було це вже при кінці літа – ми, на гуцульських посідланих конях, вибралися в дорогу. Проминули Буркут, та перейшли у Чивчинські гори. Перебрили ми Чорну ріку (Черемош) і тут злізли з коней та повільною ходою пішли плаєм, що вужем вився по стрімкім узбіччі гори* (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 70); *Сягнула зором у темну, сонцем не провітлену глибину Чивчинських гір* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 288).

ЧИВЧИНСЬКА ПУЩА Назва великого масиву густого, важкопрохідного лісу в межах **Чивчинських гір**. *Предки, а може, й сучасники тих людей, що втекли від переслідувань християн у Чивчинську пущу, возносили сонмища своїх поганських богів-ідолів на високі гори і дніпрові кручі, аби панували над усією Слов'яничиною, а вигнанці мусіли ховати їх у непрохідних нетрях та ще й у яругу глибоку...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 289).

ЧИВЧИНСЬКІ ГОРИ див. **ЧИВЧИНІ**

ЧИЖЕК АЛОЇЗ (ЛОЙЗА) Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. **Алоїз Чижек** наклав на себе руки у стані цілковитого божевілля (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 189); *Цей останній перед вакаціями день в семінарії говорили тільки про Лойзу Чижека* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 188).

ЧИЖМАР СТЕПАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. **Степан Чижмар** вийшов з лісу, пройшов сторожким кро-

ком по скелястій площинці і зупинився над кручею (С. Скляренко. Карпати, т. 2, 17).

ЧИКІЛЬСЬКИЙ ХРЕБЕТ Назва гірського хребта. «Шипинська земля» <...>. Звідси «у незапам'ятті тривала» Руська земля до морів, за Карпати і Балкани через Беркалабу, Черни, Шеніт то на Шудринський, то на Німчицький перевал, то на **Чикільський хребет**, то Берегометською долиною під мальовничим Стіжком <...> (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

ЧИЧУРА БОГДАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Репрезентую, генерале, перед вами доктор теології, професор нашої семінарії, вікарій Богдан Чичура* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 261).

ЧІБІЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Може, ми дали у писок, так як оногди старому Чібієві?* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 84).

ЧІБІЙОВЕ Назва ґрунту, посілості у передмісті **Косова**. *Іздавна й досі скачуть ми в очах замітавки, кочерги, поліна, праники, граблі, вила, горшки, що летіли в голови людські, причувається крик і сварка, що билися й чубилися бувало при діленні люде на кождім великім ґрунті, що генде перед моїми очима на Купчаковім, Зоцаковім, Штефуринім, Бойкиничевім, Чібіївім, Ковалевім... і скрізь* (М. Павлик. Вихора, 264).

ЧІВЧИК див. **ЧИВЧИН**

ЧІВЧИН див. **ЧИВЧИННИ**

ЧІЧКА Кличка кобили. – *То ти мні, Чічко, лишеєш, самого серед бойків лишеєш? – заводить гуцул знеможеним розколенім голосом* (Марко Черемшина. Чічка, т.1, 109).

ЧЛЕН КОЛОБОК Прізвисько персонажа художнього твору. *Десь під обід двері в кабінет директора місцевої восьмирічки відчинилися з шумом і гуркотом – і по черз поріг ввалився-вкотився Дмитро Одайний – комірник колгоспу, якого в селі називали Член Колобок за його опецькувату і круглу фігуру і за непомірно часте вживання слова «член»* (М. Матіос. Солодка Даруся, 52).

ЧОБАНЮКІВ СИДІР Присвійний прикметник до прізвища Чобанюк та ім'я пер-

сонажа художнього твору. *У нашому селі не було кращого парубка, як той Сидір Чобанюків, – бувало, аж сіяє, де стане; а що вже до стрілецтва вдався, то і не сказати* (Ю. Федькович. Побратим, 299).

ЧОКІВ Назва села. *Згадую знову і знову Івана Крука з Шупакри, хлопців із Чокова* (Р. Андріяшик. Сторонець, 111).

ЧОП МИХАЙЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А в селі відомо як! Покличе пан староста бохтара, накаже йому: <...> «Ти, Савку, вибубни, що в суботу буде ліцитація майна в Михайла Чопа»* (С. Скляренко. Карпати, т. 1, 112).

ЧОРНА БИСТРИЦЯ Інша назва Бистриці Надвірнянської в межах Надвірнянського та Тисменицького районів Івано-Франківської області. *Є ріки-сестри, що пливуть від Карпат на північ – Чорна й Золота Бистриці* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 203).

ЧОРНА ГАТЬ Назва споруди для затримання води в річці. *В той день вони довго гуляли над озером, сиділи на теплих дошках Чорної гаті, згадували, як разом пасли чужих телят по ґрунях над Синегір'ям, як пекли картоплю, як приносив Іванко для неї всякі ласощі і неодмінно казав: «Відгадаєш загадку, дам тобі ягідку»* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 12).

ЧОРНА ГОРА див. **ЧОРНОГОРА**

ЧОРНА КЛЕВА Назва гори неподалік села Поляниця Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *Мій приятель згоджується, умоцує мольберт, розкладає барви, озброюється палітрою, пензлем і, скупчивши свою увагу в одну, що знаходиться на шпилі Чорної Клеви, точку, починає класти на полотно мазки* (У. Самчук. Гори говорять, 254).

ЧОРНА ПОЛЯНА Назва села в Глибочькому районі Чернівецької області. – <...> *Скликано було люд з полонини, літнівок і зимарок, усі вірили в свого земного пророка, і розплився брезкливим снігом їхній страх перед Гуденісами, Айвасами, Флондорами – від Розтоків до Чорної поляни* <...> (Р. Андріяшик. Сторонець, 7).

ЧОРНА ПТАХА Ім'я фольклорного героя, персонажки художнього твору. На черемховій галузці сиділа **Чорна Птаха**, галузка під нею знула, мов Птаха Біла налита ваготою гризоти (Р. Федорів. Жбан вина, 69).

ЧОРНА РІКА, ЧЬОРНА РІКА Інша назва ріки **Чорний Черемош**. Ми бігли назирці за татом, бо дуже кортіло видіти, як тато поведе довжелезну дарабу по **Чорній Ріці** аж до далеких поїздів (П. Федюк. Ріка, 12); І біда звідкілясь взнала про цей наш перехід на **Чорній ріці** (Л. Качковський. Довбушева пісня, 189); Дуже скоро почалася тогорічна весна й у черемоських сплавників: 24 березня з села Устеріки, де стрічаються Біла з **Чорною рікою**, а трошки нижче з буковинського боку влітається й річка Путила, прикрашений смеріччям і прапорцями плив перший сплав (С. Пушик. Дараби плывуть у легенду, 327); Раненько – було це вже при кінці літа – ми, на гуцульських посідланих конях, вибралися в дорогу. Проминули Буркут, та перейшли у Чивчинські гори. Перебрили ми **Чорну ріку** (Черемош) і тут зішли з коней та повільною ходюю пішли плаєм, що вужем вився по стрімкім узбіччі гори (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 70); Перед ним стали всі гірські дороги. Вони в горах ведуть понад більші ріки. Он та з Кутів понад Черемош на Тюдів, Рожен, Ростокі... А там на Білу Ріку – через Стебне, Довгополе і на Буркут. А з Устерік понад **Чорну Ріку** до Ясенова... А там Криворівня, Жаб'є, Буркут... А ще з Косова до Ясенова... І ще одна дорога понад Пістинькою, де Брустури, Космач... (Б. Бойко. По голови... По голови..., 68); Вчора запитав: <...> «А куди тече та **Чорна ріка**, яку ти так хвалиш?» – «У світи» (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 1, 43); Бігував нираз він и за стругами та за головатицями утинував аж у головиці Білої і **Чьорної ріки** (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 101).

ЧОРНА ТИСА 1. Назва села в Рахівському районі Закарпатської області. Мирне населення Стебного, **Чорної Тиси** і Репегова під обстрілом (У. Самчук. Гори говорять, 80).

2. Назва річки в межах Рахівського району Закарпатської області. Франц постановив, що донька хоч щось у світі мусить знати досконало і не вагаючись. Вони почали ходити за Менчіл Квасівський до Кевелова, який стікав у **Чорну Тису**, і Анна вивчала всі камінці на його березі – як який виглядає і коло якого лежить (Т. Прохасько. Непрості, 44); Але не ходили швидкі поїзди на долину, не підіймалися туристи з провідниками о. Федора на Петрос і Говерлу, стояв порожній будинок туристів над **Чорною Тисою** в Ясінях... (С. Склярєнко. Карпати, т. 1, 216); Є ріки-сестри, що плывуть з гір на південний захід – Біла і **Чорна Тиси** (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 203); Знали Юрка і на Білій, і на **Чорній Тисі**, і на Черемоші, і на Тересві (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 7).

ЧОРНЕ МОРЕ Назва моря, що знаходиться між Європою та Західною Азією, природного кордону півдня України. Зо щілин чорногірських Глигів шуміли тепер снігові струї водиці, прямуючи в головний провал, що там зліялися в одно русло, забрати з собою по дорозі більше посестриць річок і з більшою швидкістю і силою клекотіти далі й далі поміж гори на Покуття і ще далі, українськими землями аж до **Чорного Моря**... (І. Березовський. Худан, 68).

ЧОРНИЙ АМВРОСІЙ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. Мій дід і досі тут живе, Амвросій Стенчук. **Чорний Амвросій** прозивається... (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 72).

ЧОРНИЙ ГОРБ Назва горба. Надійка бачила лише жінку, що появилася на **Чорному горбі**, якраз на тому місці де перед кількома хвилинами було сонце, і поволі, ведучи за руку дитину, спускалася вниз (Р. Федорів. Після ночі приходить світанок, 274).

ЧОРНИЙ ГРУНЬ Назва гори неподалік села Буркут Верховинського району Івано-Франківської області. Ще ніколи перед зимовим заляганням у лежку не приводив він на **Чорний Грунь** таке мале число чорних хлопців (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 357).

ЧОРНИЙ ДІЛ Назва гори в масиві Яловичорські гори в межах Путильського райо-

ну Чернівецької області. *Отоді відважний і сердечний хлопчик, схожий на Марійчиного братика, подався на гору Чорний Діл до срібного джерела, приніс Віщому Соколу цілющої води, і птах ожив* (Р. Андріяшук. Сторонець, 94); «<...> Гори в них – Черногора, ліс – чорний, біда – чорна, навіть лелека чорний, буслом зветься, він і справді є чорний, гніздиться у лісі, в глухих місцях, чорні звори – се яруги лісові, Чорна ріка, ще Чорним Черемошем її величають, Чорний діл, Чорний ґрунь...» (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 129).

ЧОРНИЙ ЗВІР Назва ущелини. *Адже ще вчора за ніякі скарби світу, і навіть найбільші – Чугайстрові, що десь закопані в Чорному зворі, ти у передвечірній час не ступив би ногою на барвінкову стежку поміж запалих горбів на сільському цвинтарі* (Р. Федорів. Пароль «сонце», 221).

ЧОРНИЙ ЙОСЬКО Прізвиське та ім'я персонажа художнього твору. *Провіряти має присяглий оглядач худоби. На другого знавця м'яса покликано Йоська Чорного. Йоська заприсяжено* (Р. Яримович. Юра Михасевич, 40).

ЧОРНИЙ ЛЕГІНЬ Ім'я фольклорного героя, персонажа художнього твору. *Навіть старі цигани дивувалися їх кохання: «Чари, то тільки чари наслав той Чорний легінь на нашу бідну голубку... ой не буде з того добра...»* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Вирю, 16).

ЧОРНИЙ ЛІС Назва великого лісового масиву. [СКИБА (до Рокити):] *Ну, Рокито, що думаєш? Залишаємо свій рідний поріг і мусимо пробиватися до Чорного Лісу* (І. Боднарчук. Над Черемошем, 45); *На умовленому місці в Чорному Лісі чекала на Довбуша ватага* (Р. Федорів. Жбан вина, 132); *Але не відстає від нього Борис Дубенко. Він знаходить заплутані сліди бандита, одрізає його від Чорного лісу* (М. Стельмах. Над Черемошем, 151); *Задихаюся вже навіть тут, бо скрізь / де я дихав в цих горах, я чув «Аркан»! / Може, то Чорний Черемош? Чорний Ліс, / де усус во-скресе – мій дід Іван?* (В. Герасим'юк. 1745 – петрівка, 16).

ЧОРНИЙ ПОТІК 1. Назва села в Надвірнянському районі Івано-Франківської області. *...Наїжвши багнети, кровожерливий удав поплазував із Коломиї, у Битків, Вербіж, Косів, Чорний Потік і Криворівню, лишаючи на палях шматки розтерзаного тіла* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 244).

2. Назва потоку в селі Бережниця Верховинського району Івано-Франківської області. – *А сиділи вни тогди не тут, а Готич Миккулай був у Багнах, де Чорний Потік д'горі* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 459).

3. Назва поселення. *Але в Чорному Потіці на тридцять хат люду городи вже завесновані* (М. Матіос. Нація, 116).

4. Назва потоку. – *Іншої дороги немає, Чорний потік не переїдемо, лишень через Оленчин ґрунь* (П. Федюк. Дорога додому, 95); // образн. *З тяжкої тісноти дрімучих нетрів / Народжується Чорний цей потік* (В. Зубар. Чорний потік, 19).

ЧОРНИЙ ЧЕРЕМОШ Назва частини ріки, що протікає через села Буркут, Зелене, Ільці, Криворівня, Верхній Ясенів, селище Верховина до його злиття з Білим Черемошем у селі Устеріки Верховинського району Івано-Франківської області. *З перевалу дорога серпантинном збігає круто вниз, до Верхнього Ясенова – села, через яке тече Чорний Черемош* (С. Пушик. Карпатське літо, 244); *Було це ранньою весною 1943 року. Пасмо Черногори мерехтіло в сонці, покрите льодом та снігом. Полонини та плаї вже звільнилися з оков сніжної та довготривалої зими, лиш місцями лежали ще великі плати нестопленого снігу. Долина ріки Чорного Черемошу починала зеленіти молоденькою травою, а місцями зацвіли ранні весняні квіти* (Р. Яримович. Джуфко, 53); *І поїхали в напрямі села Зеленого, що розкинулось мальовничо над Чорним Черемошем* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 86); *Воно сліпучо кресало вогненними бартками по скелях, било й кололо їх громами, обрушувало важкі водоспади зливи, вибухало в ущелинах і зворах навальними потоками, котячи вниз у Чорний Черемош каміння, волочачи вирвані з коріннями дере-*

ва (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 88); *Брели вони заростями над Чорним Черемошем* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 126); *Вона стоїть на рівній, тихій царині. Від кінчиків сировишних ходачків, в які озуті її міцні ноги, до срібного стрижня киплячого на го-стрім кремінні Чорного Черемоша живими клубами зеленого листя збігають у діл давні карпатські ліси* (В. Бабляк. Вернись на Білу недею, 56); *Обідати пішли разом. Вузьким мостом пройшли через річку (тут котився більш повноводний і широкий Чорний Черемош), затримались на ринку, де люди аж з Кут і Косова продавали спілі черешні* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 139); *Зістрітив тай пізнав: оден з них був гакало Бабіїв, а другий Бабій з Вигоди, тот сам, шо за найдену опришківську поклажу в Лельковій побудував на Красноліи муровану каплицу над берегом Чорного Черемоша* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 464); *Все простує шумно, бігом, різко, бистро, шалено, в ріку – в Чорний Черемош* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 542); *Це перевал, який єднає долини Білого і Чорного Черемошів* (Г. Хоткевич. Блуд, 446); *Задиhaюся вже навіть тут, бо скрізь / де я дихав в цих горах, я чув «Аркан»! / Може, то Чорний Черемош? Чорний Ліс, / де усус воскресє – мій дід Іван?* (В. Герасим'юк. 1745 – петрівка, 16); *Я хочу полоскати золото / У Чорному Черемоші. / Там опришки його затопили / Перед лихими очима* (Віра Вовк. Золото, 362); // образн. *Ми стоїмо на крутосхилі / Шумлять смереки угорі, / Черемош Чорний котить хвилі, / І раптом – пліт і плотарі* (О. Стрілець. Вночі на Черемоші, 17); // образн. *Чорний Черемош із Білим – два брати, / Та характер у цих родичів крутий* (М. Карпенко. Поєдинок, 134).

ЧОРНІ ГОРИ див. ЧОРНОГОРА

ЧОРНІ ЛІСИ 1. Назва села. *Я спавлю свої мости, як сказав поет, десь опівночі, коли всі поснуть, це дуже зручно, бо уникну розпитів, охань, докорів, крім того, саме в цей час в мої Чорні Ліси вирушає поїзд* (Р. Федорів. Калинова сопілка, 245).

2. Назва лісу. *Потім, нагрузившись свіжими будзами і м'ясом, подалися в Чорні ліси і принишкли в дикому проваллі, боячись навіть подумати про налагодження обірваного зв'язку* (М. Стельмах. Над Черемошем, 37).

ЧОРНІ ОСЛАВИ Назва села в Надвірнянському районі Івано-Франківської області. *Тоді Єлена подумала, що, може, ся баба не досить сильна. Все ж, ла-не-ла, баба. А от у Чорних Ославах є дід, так про того повідають, що дійсно великий знаюка* (Г. Хоткевич. Довбуш, 67); – *Полетимо, побратиме, в Чорні Ослави* (Р. Федорів. Жбан вина, 272); – *Затим були Чорні Ослави, – пригадував Олекса* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 57); – *Прошу пана, на дябла тоді Міхала. Панський суд так мало хоче від тебе довідатися. Бо суд і без тебе знає, що Чорні Ослави, Дебеславці, Зелена – ваші гнізда. Де і в кого твої товариші? Де ваше золото, яке не ваше, його мусово знову віддати панам і мандаторам* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 18); *А вранці розійшлися різними дорогами. Бойчук – на Криворівню, Ясенів, Яворів, Соколівку, Кути; Довбуш з хлопцями – на Космач, Текучу, Лючку, Чорні Ослави* (В. Гжицький. Опришки, 220).

ЧОРНІ ПОДОЛИ Назва села. *Федір Стрипський народився в селі Чорні Подоли на Верховині* (С. Скляренко. Карпати, т.1, 66).

ЧОРНОБРИВА МАРІЯ Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Якась Марія Чернобрива з-під Станіслава писала, що газета їй сподобалася, але була б ще «живіша», якби шановна редакція вміщувала деякі «життєві» оголошення* (І. Вільде. Сестри Річинські, кн. 2, 492).

ЧОРНОГОРА, ЧЬОРНОГОРА, ЧОРНА ГОРА, ЧОРНІ ГОРИ 1. Назва найвищого гірського масиву в Українських Карпатах між долинами річок Чорної Тиси на заході і Чорного Черемошу на сході. *Діється 1740 року в Чорногорі, під горою Говерлою, в день спаса, пополудні* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 91); *А хіба краще лічити ногами тайзи од Чорногори до Шумави й назад,*

шукаючи, де б заробити на життя (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 173); *Навколо простягнулося жахливе царство українців, і Кіті ввижається, як вони величезними масами, не зустрічаючи опору, переливаються через гребінь **Чорногори** (У. Самчук. Гори говорять, 148); Здавалася тією завороженою княжною з казки, що оце в товаристві подруг-бояринь злинула з залятого в скелях **Чорногори** терему тут на арену київського цирку (М. Капій. Країна блакитних орхідей, 28); *Отже, цей вуйко бурошерстий, що нині, як живий, стоїть на задніх лапах в природничому кабінеті школи, зовсім недавно ще розгулював по лісах **Чорногори** і розгулював би, певне, й досі, якби не був такий завзятець до меду та не була подана на нього, за всією формою, скарга до народного суду (О. Гончар. Циклон, 144); Браття брата неживого / В **Чорногору** понесли / І за ним тужили довго / Люди, квіти і орли (В. Григорак. Скарби Довбуша, 27); З льодових верховин, / З полонин **Чорногори**, / В романтичній дикім краю, / Несеш ти на доли / Гуцульське горе / І вічну тугу свою (Д. Загул. Черемош, 616); *Та хоч як насміхалися з нього і дорікали йому пастухи, такі дуже любили його і потребували. Любили його за те, що вмів так гарно заграти на флюярі, як ніхто другий в цілій **Чорногорі** (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 8); Підуть полудневими узбіччями **Чорногори** в напрямі до Штиць. А дивись надвечір – вони над Дзембронєю (А. Крушельницький. Рубають ліс, 238); *Тепер підбірка листівок з **Чорногорою** зберігається у музеї Карпатського національного природного парку в Яремчому (Т. Прохасько. Непрості, 105); І завжди так: якась дрібниця, що її конче треба знати, – і власне її ніхто не знає, а тому гроші спокійно лежать далі. Два хлопці печенізькі, наслуховавшись всяких отих оповідань, рішили таки піти на **Чорногору** спробувати щастя. Це були Юра Филипчук і Виделька. Мати Юрова, стара Василиха, вдова, оповідала, як то саме запалилися хлопці (Г. Хоткевич. Довбуш, 115); У Явірнику ніби розступаються гори, а вірніше буде, якщо сказати, що за Явірником, у Шибеному, сходяться три хребти – **Чор-******

*ногора, Чивчини, Гринявські гори (С. Пушик. Карпатське літо, 257); – **Чорногора**, братчику! Моя **Чорногора**! Видиш, о-он той, найвищий, гострий верх – се Говерла, а трохи пласкіший ліворуч – то Піп Іван. Побіч него Льодова Баба, або, як ще одне порекло має, Попадая Одокія (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 35); Другого дня вранці, тільки-но сонце позолотило снігові верхи **Чорногори**, у селі з'явився двірський возний (В. Гжицький. Опришки, 12); З ущелин і скель **Чорногори**, / З далеких карпатських вершин, / Крізь дебри, ліси та ізвори / Пливеш до підгірських долин (М. Марфієвич. Черемош, 18); Тільки кожний з нас помітив – / Стали люди менш суворі, / Як згадали ми про квіти, / Що ростуть на **Чорногорі** (М. Карпенко. Повсідалися біля ватри, 135); Ой, Марічейко, озеро Марічейко! / Льодовикове око **Чорногори**, / високе крижане пристанище / летаргійних самогубців – / вічних підсобних на фабриці граду / за блискавками і громами, / диявольська фабрика граду / з ім'ям священним, усіма губами приголубленим, / видихнутим самим пеклом / з нетутешньою ніжністю і печаллю... (В. Герасим'юк. Верхами біжить..., 103); *Віддавна переказують, що до схід сонця злітаються з **Чорногори** найдужчі орли полоскати свої дзьоби і крила в бистрині... (І. Пільгук. Пісню снує Черемош, 7); Так, Олекса був справедливий, не горнув під себе, роздавав бідним геть усе, бувало, до сорочки... Або як пішли на Шумляни, знайшли бочівки з золотом, перевернули ще й скрині. І кожний горнув, скільки очі заглибок. Очима б ще ніс, а ноги вже не могли. А дорога назад до **Чорногори** на три доби. Довбуш спиняв їх на перепочинок (Б. Бойко. По голови... По голови..., 53); *Й увижались широкі та плоскі гребені **Чорногори**, і думав трохи зухвало: а нашого Бога не треба захищати, пане Дідицький, бо він високо (Р. Андріяшик. Сторонець, 112); «<...> Само [сонце] заходить за **Чьорногори**, високі гори, за далекі моря й сідаєт на свій Божий трон у дияментових дворах. <...>» (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 15); *Я, керманіч з **Чорногори**, / Маю добру славу – / Знають мене сині гори / Й хлопці з лісосплав (М. Влад. Гуцульське весілля, 83); І легко****

було з ними, безм'ятежно. Спокійними очима тихої задуми дивилася, дивилася на далекі сині верхи Буковини, на суворе пасмо **Чорної гори** і на тоту яскраву плямку снігу, що блищить сліпучо під заблуканим сонячним променем (Г. Хоткевич. Камінна душа, 52); // у пісн. – Несіт мене в Кидровату: ой там стоє дві єлиці – то дві мої ба й сестриці; стоє там два євірчики – то ди мої два браччики... Беріт же мня на топори, несіт же мня в **Чорні гори** (Г. Хоткевич. Камінна душа, 194); // у колом. А ми собі поданицуєм серед цієї хати, / Теї поїдем в **Чьорногору** зимку зимувати (І. Березовський. Худан, 15); // у колом. // образн. – **Чорногора** хліб не родить, – додав з пісні. – Зате ж яка маржина на ній викохується! (Я. Стецюк. Крутий плаї, 65); // образн. Як тобі присвітять зорі / стежині, наче промінь, дову, / на ту веселу **Чорногору**, / куди пішов Олекса Довбуш? (Г. Турелик. Ватагові цієї полонини, 14); // образн. – Та ви, хлопці, грайте, нові струни кладайте... / **Чорногора** біліла, душа за них боліла (О. Василяшук. Гуцульські струни, 50); // образн. Теплі вітри з полудня до решти розтопили нагромаджені зимовими хуртовинами полоси снігів в долинах попід полонинами Карпат. Тільки високі чуби **Чорногори** та Піп-Івана до цієї пори ще виблискували в сяєві сонця своїми срібно-білими, сніговими та ожеледними накривалами, мовби на переків впертому ясному сонцю (І. Березовський. Худан, 68); // образн. Тішиться всіма, як **Чорногора** тішиться зеленими сїглами, кипучими потоками, високими полонинами (М. Яновський. Наймолодший, 22); // образн. **Чорногора** – цвіт пахучий, / **Чорногора** – мати, / Куди гляну-подивлюся – / Широкі Карпати (М. Стельмах. Над Черемошем, 67); // образн. Було це ранньою весною 1943 року. Пасмо **Чорногори** мерехтіло в сонці, покрите льодом та снігом. Полонини та плаї вже звільнилися з оков сніжної та довготривалої зими, лиш місяцями лежали ще великі плати нестопленого снігу. Долина ріки Чорного Черемошу починала зеленіти молоденькою травою, а місяцями зацвіли ранні весняні квіти (Р. Яримович. Джуфко, 53); // образн. – А тепер ти видиш, що таке гори, – показала Оріся на **Чорногору**, яка

мевріла в блакитному серпанку (П. Федюк. Осіння багрянниця, 90); // образн. Так собі парубоцтво здорове погуляло – і ні в той бік, що сонечко вже потало у **Чорногору**, аби там нашому панові Добошеві поклонитися та його у красний храм до нас запросити (Ю. Федькович. Люба – згуба, 248).

2. Інша назва гори **Піп Іван**. А на горі **Чорногорі** живе сам Даж-бог. До нього щороку приходять Ярило й просить: Благослови, Даж-боже, / Весну закликати, / Весну привітати, / Зиму проганяти (Ю. Боршош-Кум'ятський. Гуцульщина, 185); На **Чорногорі** [вода] – мов ропа солоня, / На Шпиці – гостра, на Синиці – сонна, / А біля Писаного Каменя – щіпка, / До неї зразу кожен привика (В. Зубар. На косовиці, 17); Під **Чорногором** є три білі кринички, від середньої йде срібний ланц навкруг **Чорногори** аж до Писаного каменя, а там ростуть ясени, від середнього сім кроків вліво – копай та й викопаш (П. Федюк. Штабар, 35); «Іду я, іду з гори **Чорногори** / За бистрії за річеньки...» (Ю. Федькович. Співацька доля, 36); Синій лебідь Черемоша / П'є з гори, із **Чорногори**. / Він пливе поміж віками, / Між зірками і людьми (Б. Радиш. Синій лебідь Черемоша..., 19); Але були ще якісь розмови тут, де найвищі Українські Карпати, де **Чорна гора**, оповита хмарами, туманами і легендами (С. Пушик. Карпатське літо, 268); Вцілила, бо похвалився, яка куля його може взяти, одній жоні з долини, вона сказала те чоловікові – дукачеві Стефану, а той виготовив таку кулю і застрелив Довбуша. Лежить він на **Чорній горі**, а десь у Карпатах схований його скарб (С. Скляренко. Карпати, т.1, 95); Місяць масляно-чорногорий. **Гора Чорна** з-за гори (Р. Андріяшик. Сторонець, 118); // образн. Ох, ріко, ти, ріко, яка ж бо ти буйно-бистра! Черемоше, мой бре-свате, **Чорногори** брате, не трівож своїх братів-гуцулів! (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 543); // образн. Раптом **Чорногора** схопилась. Виставила з синього туману бліде, старече обличчя, відкинула могутньою рукою пухке покривало вниз і глянула довкола (М. Козоріс. Чорногора говорить, 12); // образн. тепер я вже знаю / яка то неправда / коли ми маротно / складаємо руки по-

мерлим – / бо кожен гуцул / після відходу / це мусить здолати / останню свою / **Чорногору** (І. Малкович. Там де мені добре..., 121); // образн. – *Нехай вінчальним батьком нам буде Черемош, матір'ю – Чорногора* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 10); // образн. *Рятуї, – застогнали Біла Кобила, Великий і Малий Погар та Магура і, вирвавши кількасот смерек, перекинули їх через Кринти мов великанську розсипану китицю, прохаючи помочі в Чорногори і приносячи їй дар* (Р. Єндик. Регіт Аридника, 12); // образн. *Занім підіймався з долини вічний шум річки, росли гори, і вже вставав на крайнебі блакитний привид Чорногори* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 180); // образн. *Така висоचना, що, коли б вилізли на її верх, казали старі люди, звідти можна вздріти сніжну корону Чорногори* (М. Матіос. Нація, 40); // образн. *Зачорнілася Чорна гора. / Вийшла з неї чорна хмара* (Р. Федорів. Жбан вина, 133).

ЧОРНОГОРСЬКА ПОЛОНИНА Назва полонини в гірському масиві **Чорногора**. *Щонайкраща Чорногорська полонина вислизнула з бідняцьких рук, і то саме тоді, коли Юра був на верхах; <...>* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 240); *Пуцував коні офіцерові – а думкою витав коло Ферескулі, Перехресних, Довгополя і далі, далі... понад Чорногорськими полонинами, стромими урвищами угорських верхів, стаями далекими, непомітними плаїчками поміж камінням...* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 127).

ЧОРНОКИЖНИК Ім'я персонажа української міфології та художнього твору. *Бо над світом зачели від того часу вже запановувати тай ним володіти злий дух, чорний Бог, Чорнокижник* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 288).

ЧОРНЯВИЙ ПАВЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А це мій помічник, Павло Чорнявий, теж киянин* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 94).

ЧОРТ Ім'я персонажа української міфології та художнього твору. *І тільки ці слова промовив, як щось навкруги затріщало, засвітило, і перед Дзвінчуком з'явився Чорт* (Р. Федорів. Жбан вина, 60).

ЧОРТІВСЬКІ ДОЛИ Назва місця, де живуть чорти. *От де всі оті «Нечисті місця», «Прокляті озера», «Чортівські доли», «Дідчі верхи», всі зарослі непроходимим жерепом страшні полонини, зі схованками для ведмедів, вовків, диких кабанів і опришків!* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 170).

ЧОРТОВЕ КОЛІНО Назва місцини на межі між селами **Ільці** та **Красник** Верховинського району Івано-Франківської області. *А далі було Чортове коліно. Черемош під кручею ламається на двоє колін, а третє творить ріка, що впадає у Черемош* (С. Пушик. Карпатське літо, 253).

ЧОРТОВЕ УРВИЩЕ Назва урочища. *А потім він нас задумав обдурити і повів у Чортове урвище* (М. Матіос. Солодка Даруся, 149).

ЧОРТОРИЯ Назва села у Кіцманському районі Чернівецької області. *Слова прикриют, / не накриют... / З-під них / ші видко білий світ. / Єк Івани из Чорторії / в'ни створет заповіт* (В. Шкурган. Слова прикриют, не накриют..., 19).

ЧУБУКОВА Присвійний прикметник до прізвища Чубук. *Дзеленькнули – посипалися вікна у низенькій Чубуковій хатчині* (М. Яновський. Надія на шаблону, 14).

ЧУГА Назва гори в селі **Тюдів** Косівського району Івано-Франківської області. *На Чузі десь моя гуляє мрія, / Де небом лине низинкова хмара, / Де лом-трава над кручею і яром, / Де соколиний переліт синіє* (Віра Вовк. Тюдів, 44).

ЧУГАЙСТЕР Ім'я персонажа української міфології та художнього твору. *Видибує з своїх тайнних хоромів лісовий володар Чугайстер, білий дух карпатських нетрів, і нечутно підступає до кожної звірини, до кожного птаха, до риби у водах, підступає і нашіптє: «Спійть, мої діти, спійть <...>»* (Р. Федорів. Жбан вина, 177); *Це той Чугайстер, що дітей лякав?..* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 60); *– Сину, – голосом старечим / Мовив чоловік в зеленім. – / Я – Чугайстер. Чув про мене?* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 18); *А ще думав про Чугайстра,*

про лісову красну діву (С. Пушик. Карпатське літо, 287); *Була весна. Дівочилось берізкама, / А доокіл – аж вились явори / І на Чугайстра лагіднім узліску / Сосюрині б'яли кольори* (О. Князький. Була весна. Дівочилось берізкама..., 15); *Гей, Чугайстре, гей, Чугайстре! / Покажи нам славний майстре, / Де ті барви розиукати, / Щоб найкраще малювати?* (О. Стрілець. Гей, Чугайстре!, 141); *Жили легенди, / Велети / й Чугайстри* (М. Влад. Балада про трембіту, 10); – *Лісних за дружок візьму, аби коси мені файно розплели, чільце наложили... – Бери! – А Чугайстра весільним сватом...* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 69); // образн. *Наче велетен з білого снігу, / Прокидався Чугайстер зі сну, / Перекидував скелі з розбігу, / Перескакував прірву страшну* (О. Олесь. На зелених горах, т.1, 219); // образн. *Чугайстер роздмухував на папороті вогненну квітку щастя...* (М. Дзюба. Укриті небом, 137).

ЧУГАЙСТРІВ Присвійний прикметник до імені **Чугайстер**. *Одні казали, що це був Чугайстрів замок, інші передавали почуте від дідів і прадідів, ніби у давнину баштою володів якийсь галицький князь, котрий звелів, щоб залога воїв тут стерегла шлях з Угрів у Галич від непрошених гостей* (Р. Федорів. Маріка, 57).

ЧУЙГУКОВА ЛЕСЯ Присвійний прикметник до прізвища Чуйгук та ім'я персонажки художнього твору. *Історія з Лесею Чуйгуковою впала на неї, як хвороба на здоровий організм* (Ірина Вільде. Сестри Річинські, кн. 2, 849).

ЧУЛИЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Тай, бувало, идучі вид церкви, ек повернет до Чулого на Дубовій у кориму почестуватиси з газдами та седеєт з ними за стів пити горівку, то лиш шош шепнет у дзьобни гадині, а вна в тот раз розів'єтси з кочільця тай лиш си посунет вид него з дзьобні просто на жидівську постіль, у подушки* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 380).

ЧУРАЄЦЬ Прізвище персонажа художнього твору. – *Туди Чураєць поїхав, – обі-*

звася голос із-за машини, а до коней підійшов чоловік у вухастій шапці (О. Кундзіч. Верховинець, 259).

ЧУРУС Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкурушиний, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Полівний, Щівник, Середня, Рєгеска, Радул, Берческа, Криничний, Фурастик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітєса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, Штивйора, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

ЧУСА ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У 1967 році два земляки пілота Ворохти – Василь Шорбан та Іван Чуса полетіли до Канади на Всесвітню виставку ЕКСПО-67* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 59).

ЧЬОРНА РІКА див. **ЧОРНА РІКА**

ЧЬОРНІВЦІ див. **ЧЕРНІВЦІ**

ЧЬОРНОГОРА див. **ЧОРНОГОРА**

ЧЮРЕЙ Прізвище персонажа художнього твору. *Сварка так закінчилась, що старий Чюрей відокремився від дітей і від сьогоднішнього дня спить надворі, а діти в хаті* (Марко Черемшина. Дід, т.1, 40).

ЧЮРСТИНА Назва спадкоємців за прізвищем **Чюрей**, персонажів художнього твору. – *А бери ж, старий Чюрею, курмей на шию, най молода Чюрєстина наживаєси!* (Марко Черемшина. Дід, т.1, 41).

ЧЯПАРАДЖІХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Чяпараджа, персонажки художнього твору. *Чяпараджіха хапнула з голови собі фустку у пазуху, аби її в бійці ни пірвали, простоволоса, з буком у руці играла у тій бійці, ек мушиінин, б'ючиси з побійцями наліво й направо* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 235).

Ш

ШАБЕНИЙ див. **ШИБЕНКА**

ШАНДРИХА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Шандро**, персонажки художнього твору. *Ото Шандриха з Тащучкою самі дітей у світ виводять, а ночами б'ються головою в стіни, що не відговорили своїх господарів від дурного діла* (М. Матіос. Нація, 17).

ШАНДРО Прізвисько персонажа художнього твору. *Тащук із Шандром – ті, що кликали до себе Уласія, й завісили прапор* (М. Матіос. Нація, 17).

ШАНДРО ПЕТРО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *А Петро Шандро, той що на нього кажуть Хромий, відкупився* (М. Матіос. Нація, 70).

ШАРАПАТНЮК Прізвисько персонажа художнього твору. – *А від суботи, рахуйте, ватра не була кладена, – шепотіла. – Бо газди були у Шарapatнюка* (Г. Хоткевич. Пожарище, 347).

ШАРАПАТНЮЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Шарapatнюк**, персонажки художнього твору. *Бо то, ади, сестри – цеса Параска та й Шарapatнючка* (Г. Хоткевич. Пожарище, 348).

ШАРІШ Назва історичного району на північному сході Словаччини. *Кажуть, що твій дідо – мамин тато, він не тутешиній, десть з Шарішу – мав маленький сад. Він мріяв там пожити на старості* (Т. Прохасько. Непрості, 13).

ШАТРУК ІВАН КЕФОРІВ Прізвисько та ім'я із зазначенням сільського прізвиська персонажа художнього твору. *По мамі я, мабуть, унаслідив замилування до коней. Дуже часто я заходив до стайні, до фірмана Петра. Він саджав мене на коня. Але Петра забрали на війну. При конях помагав сусідський хлопець Іван Шатрук, Кефорів. Він здавався мені дуже великим, і я хотів уже таким бути, як він. Він мав дванадцять літ, а я шість*. (Р. Яримович. Сміхун, 25).

ШАШКЕВИЧ МАРКІЯН Прізвисько та ім'я українського письменника, поета, зачинателя нової української літератури в

Галичині, культурно-громадського діяча, персонажа художнього твору. *Під Карпатами й у Карпатах вирости велетні культури: Маркіян Шашкевич, Юрій Федькович, Іван Франко, Михайло Павлик, Ольга Кобилянська...* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 76).

ШВАЮК ОНУФРІЙ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Раптом одна з них різким рухом вказала Оленюкові на хату Онуфрія Шваюка, ніби нагадувала, щоб не забув повернути, і одразу ж погасла* (М. Дзюба. Укріті небом, 18).

ШВЕД ОЛЕКСА Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. – *Кланяйся від мене ватагові. Олекса Швед там ватагує, а також низько кланяйся гайдеям та вівчарям і скажи, хай не гніваються* (В. Гжицький. Опришки, 98).

ШВЕЙКОВА ГОРА Назва гори у селищі **Верховина** Івано-Франківської області. *А ще бачила вона Швейкову гору справа, а зліва за Черемошем – Магурку і Магуру* (С. Пушик. Карпатське літо, 247).

ШВЕЦЬ Прізвисько персонажа художнього твору. – *Ей, Іванку, що ви нам байки розказуєте, – обірвав його Швець* (П. Федюк. Штабар, 35).

ШЕВЧЕНКО Прізвисько українського письменника, класика української літератури, мислителя, художника, персонажа художнього твору. *А другого професора руської мови «лапали» майже на кождім слові самі студенти, котрі, звісно, черпали свою мудрість тільки з морально обкросної читанки Барвінського, відки викинено чогось і бунтарські пісні Шевченка, і не менш бунтарські співанки та оповідання Федьковича й Марка Вовчка, а напхано самих преславних Василів Ільницьких <...>* (М. Павлик. Пропащий чоловік, 102).

ШЕВЧУКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Шевчук. *А хто перед нами сповідався за Шевчуків, яких замордували просто так, щоб потім стихнути на нас невинні жертви?* (М. Матіос. Нація, 125).

ШЕГУТА СТЕПАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Це був Степан Шегута, з яким він колись познайомився на бутині в Клумаків, якому розповідав про свої потайні мрії, просив показати, де шукати комуністів* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 15).

ШЕКЕРИКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Шекерик. *Коло дзвіниці став рід Шекериків і Дідушків, трохи подальше Василів, Дмитрусів, Гаврилів, Греків* (Р. Єндик. Пояс чеснотливости, 196).

ШЕКЕРІВКА Назва місцини на полонині **Луковиця**. *Він був си окошелев битлувати в Луковицях – на Шекерівці* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 195).

ШЕЛЕСТІВКА Назва села. *А тут, де постав новий колгоспний двір, як я вже згадував, до війни було сільце невеличке – Шелестівка* (М. Яновський. Очі криниць, 239).

ШЕЛЕСТ НАТАЛКА Прізвище та ім'я персонажки художнього твору. *Звалася Наталкою Шелест* (Р. Федорів. Карби, 138).

ШЕЛЕФЕТІВКА Назва ґруня біля села **Краснолілля** Верховинського району Івано-Франківської області. *Довбуш засів на нього у білий день над селом на ґруні Шелефетівці. В долині річка плине, поміж хати вється. На березі річки стоять хати Дідушкові. З гори все видно, як на долоні* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 69).

ШЕНБОРН Прізвище останнього з династії Шенборнів, які були найбільшими землевласниками на Закарпатті, Георга-Ервіна фон Шенборна-Бухгейма, персонажа художнього твору. – *Що один Клумак? Тут є ще Клочуряки, Репаші, у Ясінях Климпуші, а ген там – Шенборн* (С. Скляренко. Карпати, т. 1, 102).

ШЕПА САВА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У сільському уряді, як і перед тим, були тільки нотарош Магаричка та Сава Шепи, що лагодив свій барабан* (С. Скляренко. Карпати, т. 1, 114).

ШЕПИТАРЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Нашіптуй Іванові Шепитарюкові у стаї при ватрі на по-*

лонинці на волоськім боці: – Зійди-ко, тезку, на ляцкій бік у село ід своїй газдині, бо тот ревізор білявенький не годен через ню ні спати, ні їсти! (Марко Черемшина. На Купала, на Івана, т.1, 224).

ШЕПИТАРЮЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Шепитарюк**, персонажки художнього твору. *А Шепитарючка як тото почула, та як не заверещить, аж трупарня здриглася: – То його убив ревізор кривоустий!* (Марко Черемшина. На Купала, на Івана, т.1, 229).

ШЕПІТ 1. Назва села в Путильському районі Чернівецької області. *А тепер нам приписують і трупи з криниці в Березові, й двох повішеників з-під Шепота* (М. Матіос. Нація, 124); *Показались сідловини Плешти і Тисницької, <...> а внизу гірські потоки в обхід стрімчаків, і запетляла дорога на Шепіт* (Р. Андріяшик. Сторонець, 47).

2. Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *А за Коломиєю, в горах, є чудове село з гарною назвою Шепіт* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 112).

ШЕРЕБІРСЬК Прізвище персонажа художнього твору. – *А чому ні? – А чому ні? – Ой, га, браччіку! Ліпше не йди. Шеребірськ отот, шо з Бервінкової, пішов у залізжку, шо візьме берфелу із стаї. Та йому такої берфели дало, шо був ек дурний місець* (Г. Хоткевич. Довбуш, 175).

ШЕРЕБУРСЬКОВА АННИЧКА Присвійний прикметник до прізвища **Шеребурек** та ім'я персонажки художнього твору. – *Анничка Шеребурськова! Най Анничка кладет! – і випихають молоденьке дівча з-поміж себе* (Г. Хоткевич. Кішня, 340).

ШЕСА Назва полонини неподалік селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. *Сам Лоці ціле життя малював одне і те ж – дерев'яні стаєнки – для кожної корови окремі – на полонині Шеса, дощані вулички між ними і гігантські зарості щавлю, що поступово поїдають своє пристанище* (Т. Прохасько. Непрості, 50).

ШЕШОРИ Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. – *Бо й на гуцульському карку сидять Цетнери, Ябло-*

новські, Потоцькі. Приміром, Дорою і Надвірнянським ключем володіють Цетнери, Яблонів, Пістинь, Лючу, Березів, **Шешори**, Космач, гейби п'явки, смокчуть Яблонівські. А Потоцькі, то нема ї мови – тоті душмани півкраю підгребли під себе. Ас (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 139); Пискливий вислав Федя того вперед. Додав му двох теж до-обрих хлопців – Харобара із **Шешорів** та Маковея нашого, печеніжинського, шо його брат сидит у верху, знаєш? (Г. Хоткевич. Довбуш, 101); Йдемо з Брустур у **Шешори**. / Вздовж дороги ріка. / Йдуть ніби дві товаришки поруч. / Одна мовчить, друга говірка. / На хвилину не змовкає (О. Дучимінська. Казка гірської річки, 60); А ще перед тим спіймали були Василя Мельника, що родом з **Шешорів**, під час невдалого нападу на Микуличин, коли тамтешні багачи влаштували їм засідку (Л. Качковський. Довбушева пісня, 9); – З **Шешорів** я, Коломийського повіту (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 54); Той зелений когутик Джеמידжук має рацію, нинішня осінь вихопила з ватаги доброго побратима Василя Полейчука з **Шешор**, перед Станіславською ратушею був четвертований Андрусь Лаврів із Зеленої... (Р. Федорів. Жбан вина, 122); В самому Космачі було захоплено сонними, коло своїх жінок, опришків Вардзарука і Кіф'яка, а в **Шешорах** і Текучій – Мохначука і Книшука (В. Гжицький. Опришки, 227); Через півгодини будемо в **Шешорах**. Це село прославила Ганна Василяшук. Її рушники знає вся Україна. За них їй присуджено Шевченківську премію (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 162); // образн. Там цвіте село моє **Шешори** – / Радість, біль, душі моєї скарб (О. Василяшук. Шешори, 22).

ШЕШОРСЬКИЙ ВОДОСПАД Назва водоспаду на річці **Пістинці** в межах села **Шешори** Косівського району Івано-Франківської області. // образн. **Шешорський водоспад** з свічками. / Минувшина вернулася на мить, / Відлунює у горах голосами (О. Василяшук. Вічність над плесами, 18).

ШЕШОРСЬКІ ГОРИ Назва гір навколо села **Шешори** Косівського району Івано-Франківської області. А *гір Шешорських*

срібні схили, / Смереки з запахом смоли – / Краса Карпат, що їх покрили, – / Де ще побачите, коли? (О. Василяшук. Шешори, 23).

ШЕШУЛ Назва гори в західній частині масиву **Черногора** неподалік міста **Рахів** Закарпатської області. *Колись цей віадук хотіли перекинути від одного до другого виступу хребта, між якими розмістився Ялівець. Спочатку збудувати середину, а тоді довести в обидва боки до верхів. Франциск уявляв собі, що колись такий шлях перетворить всю дорогу від **Шешулу** до Петроса на вигідний шпацер* (Т. Прохасько. Непрості, 45).

ШИБЕНЕ 1. Назва колишнього села, тепер присілка села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *Було це в Карпатах 1942 року у стін пасма Черногори. Я перебував тоді в надлісництві Явірник. Забудування надлісництва були в **Шибені**. Мене запросив у гостину на полонину депутат Мицканюк, зеленський газда (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 70); Шукайте їх по Білому й Чорному Черемошах, у краю полонин, де Грамотне, Гринява, Зелене, **Шибене** – на Закарпатті, на Буковині... (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 162); Бо такий то був тогди пудний вітролом, шо в Черногорі таку велику завізь зробило, шо аж нев на **Шибенім** одзеро загатило (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 432).*

2. Назва озера неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. – <...> *А он, збоку Попаді, круте рамено виткнув Стіг. Видиш? На ньому є озеро **Шибене**, нібито перуном Іллі-пророка вибите. Хтів Ілля-пророк забити біса та як клезне огненним перуном у ґрунь, аж гора розшиблася, і на тому місці озеро постало (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 36); Трицали під напором води клявзи озер. Озера: **Шибене**, Лостун, Балтагул готові були дати подостатком води на підтримання повени Черемошу на сплав цінних колод до далеких фірасів (Р. Яримович. Джуфко, 57); Про відлюдні гори високі, де луна відбивається від скал тисячу разів на різні голоси, про прекрасне **Шибене** озеро, до якого сім потоків*

несуть дари свої, а воно, царственно спокійне, ніколи не каламутить деркою хвилею дзеркальної поверхні своєї (Г. Хоткевич. Довбуш, 333); *В сій хвилі розкриваю клавзи на Шибенім, і, поки він дійде до броду, в Черемоші вода прибуде так, що йому ніяким світом не буде можливо перебрести, і Мошко може спати спокійно* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош, т. 21, 448).

3. Назва лісу в околицях села (присілка) **Шибене** Верховинського району Івано-Франківської області. *Цілком слушно, що ведмідь був під охороною держави. На нього не вільно було полювати. Я був надлісничим у державних лісах Явірник – Шибене* (Р. Яримович. Дещо про ведмедів, 63).

ШИБЕНКА, ШАБЕНИЙ Назва річки в межах Верховинського району Івано-Франківської області, лівої притоки **Чорного Черемошу**. *Там, де Шибенка у Черемош впада, / Світлу воду стріла жовтая вода. / Не змішалися ті води – як були, / Так і далі Черемошем потекли* (М. Карпенко. Зустріч з мавкою, 131); *Погасли ватри в колибах. Не грали більше ризи на зорях. Затихло на рагашах. Цугарі з корчугами від'їхали в село. В'язальники та керманічі покинули готувити плоти та талби. Мов гори стерчали мигли деревини вздовж берегів рік Шибенки та Черемошу. Тріщали під напором води клявзи озер* (Р. Яримович. Джуфко, 57); *Річка Шибенка шумить* (С. Пушик. Карпатське літо, 257); *Чорний Черемош приймає до себе Альбінець-потік та Попадю з-під полонин Лостун і Чивчин, а потоки Добрин та Шабений – то вже такі річки, як і ота Ільця, що в Жаб'ї, але ще не тут, не в Слупейці* (С. Пушик. Карпатське літо, 249).

ШИБЕНЮК (ШИБЕНЮЧКА) ЯВДОХА Прізвище (назва дружини за прізвищем чоловіка **Шибенюк**) та ім'я персонажки художнього твору. *Він пригадав: Явдоха Шибенюк – рідна тета Ласія* (М. Яновський. Зарва, 333); *Сусіди відразу підказали Стельмащуківі, що понівечена огорожа – то справа рук заможної колись Явдохи Шибенючки* (М. Яновський. Зарва, 327).

ШИБЕНЮЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Шибенюк**, персонажки ху-

дожного твору. – *Та Шибенючка взялася зі мною воювати* (М. Яновський. Зарва, 338).

ШИЙКА Назва урочища між селами **Вигода** і **Красноїлля** Верховинського району Івано-Франківської області. *Йдім на Шийку* (Г. Хоткевич. Потомок Довбушів, 460); *Як голодний вовк, перебіг осиротілий дедя направець Шийки, скочив до Черемоша, закинув тіло і знову навздогін пустився до села, викрикуючи по околиці* (Р. Єндик. Звідки беруться мольфарі, 93).

ШИКМАНІ Колишня назва села **Пробійнівка** Верховинського району Івано-Франківської області. – *І Олени з Шикманів не виджу. – Вона бузків чекає і сина сподівається* (Р. Єндик. Камінна душа, 188); *А раз мав він дочиніне из медведем на риби в Мосірним, на Шикманах* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 158); – *А зайдемо цєю дорогою в Буркут? – Набизівно зайдете! У нас більше доріг немає – лиш ця одна. Аж у Грамітному, коло Гуків, розділюється дорога. Одна йде наліво – на Грамітне, друга направо – на Шикмани. Та ви ідіть тою дорогою, що направо. А далі, то вже – на кінці язика* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 192).

ШИКМАНЮКОВА ДОЦЯ Присвійний прикметник до прізвища **Шикманюк** та ім'я персонажки художнього твору. *Зате Іван Гребенюк поза танцем світу не бачив. Увесь час танцював тільки з Доцею Шикманюковою* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 128).

ШИКМАНЮК ОЛЕКСА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Плацаницю несли чотири найповажніші газди: Юра Томашевський, Танасій Бутинюк, вїйт Олекса Шикманюк та вїйт із другого села – Миколай Плитчук* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 21).

ШИКМАНЮК ЮРА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Юра Шикманюк прокинувся з глибокого, важкого сну* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брів Черемош, т. 21, 424).

ШИЛИГУЛІ Назва поселення. *Носили з полонин до Сигота, до Рус Полени та у Ши-*

лигул бриндзу на продаж, бо суда, коло нас, тогди ніхто бриндзу ни купував (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 170); – *Ає. Він лазит так, то може й біди собі наптити. За біду не тежко... Я колись робив у Шилигулі та й у негілю пишов ми от так, подивитися. Та й у полонині каглу знайшли до комори. Укєли-сми до-овгу таку шпражину, на кілька шєжнів, та й спустили у ту дере. Но, хто ме лізти? Ніхто не хоче* (Г. Хоткевич. Довбуш, 169).

ШИМАНСЬКА ВАСИЛИНА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *О, Фросинині товаришки з повені всі пішли би тепер за нею, та лишилось їх лиш три: вона, Катерина Будячка... і Василина Шиманська, чийого Прокопа грім убив на самого Іллі* (М. Матіос. Нація, 95).

ШИМАНЧИШИНА КАТЕРИНКА Присвійний прикметник до назви дружини за прізвищем чоловіка Шиманчин Шиманчиха та ім'я персонажки художнього твору. *Побігла би до Шиманчишиної Катеринки запитати. Та що вона її запитає, нещасна?* (М. Матіос. Нація, 23).

ШИНЬКА ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ Прізвище, ім'я та по батькові персонажа художнього твору. *В цьому плані для нього «поработали на славу»: страви йому неабияк смакували, свіжі анекдоти смішили до сліз, йому навіть припали до серця пісні директора школи Василя Івановича Шиньки* (М. Дзюба. Укриті небом, 163).

ШИПИНЕЦЬКИЙ Назва потоку. *Він зодяг кептарик і вишивану сорочку, бачив себе то лісорубом у нетрях Перекалаби, то плотогоном у гірських зливах на Ворітцях, Яловичорі, Шипинецькому чи Біскові <...>* (Р. Андріяшик. Сторонець, 120).

ШИПИНСЬКА ЗЕМЛЯ Назва історичного регіону в межах східного Прикарпаття та Хотинської височини, сучасної західної частини Чернівецької області, частково Сучавського та Ботошанського повітів Румунії, а також Єдинецького повіту Молдови. *Хотів привезти сюди, в гори, Емілію, щоб тут продовжити рід і життя, а може, й історію Шипинської землі* (Р. Андріяшик. Сторонець, 50).

ШИПИНЦІ Назва села в Кіцманському районі Чернівецької області. *Ось бачу у Шипинцях церкву Різдва з моєї висоти, церкву Різдва у Дзвинячі, де дзвонили як у день, так вночі <...>* (Р. Андріяшик. Сторонець, 48).

ШИПИТЧУКІВ Присвійний прикметник до прізвища Шипитчук. *З Ямної був оден, лиш уже не згадаю... Знаю, що Шипитчуків зеть був він* (Г. Хоткевич. Довбуш, 100).

ШИПІТ Назва села в Путильському районі Чернівецької області. *Від нас знов ходжують до шістьох сіл на храми – ходять до Сергіїв, у Плоску, до Тораків, до Киселиців, у Дехтинець і у Довгополе, ба декотрі ходять аж у Шипіт або тяр аж у Молдовицю* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 242).

ШИПІТКО ЯКІВ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Економ махнув на нього канчуком. Михайло відхилився, і удар прийшовся по Шипітці Якову. Це був найкріпший парубок на все село. Горіх між пальцями лісковий роздушував, по півкірця збіжжя в руках держав свобідно* (Г. Хоткевич. Довбуш, 284).

ШИПУН Назва водоспаду. *На інших річках звуть водограї Шипунами* (С. Пушук. Перо Золотого Птаха, 161).

ШИРОКА Назва полонини неподалік села Голошино Верховинського району Івано-Франківської області. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плаїк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурупів, Глистовата, Гостів, Смітаний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушук. Карпатське літо, 288).

ШИРОКЕ Назва дороги (плаю) у селі Красноїлля Верховинського району Івано-Франківської області. // образн. *З Широкого викочується соняшне ядро і ласкаво гладить Магурки; вони усміхаються, кивають привітно зеленими крисанями і жартом переморжують з Широком. Широке хмуриться, чорніє і зганяє з своїх плечей сонце <...> Добродушне сонце зсувається і відходить, на*

процання розгладжує брови розгніваному плаєві <...> (Р. Єндик. Регіт Аридника, 9).

ШИРОКИЙ Назва присілка в селі **Яворів** Косівського району Івано-Франківської області. Обидва з *Плоского* переселилися на присілок **Широкий**, і звідти в світ широкий попливла їх різьба. <...> (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 168).

ШИРОКОПОЛЕ Назва села. – *А на храм до Широкополя хто возив нашого панотця, єк не я?* (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 201).

ШИШКА ГНАТ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Прогнані з Худанової ватаги дружби Худана, Лукин Козуб і Гнат Шишка, (так їх у ватазі звали!) подалися на конях до угорського шляху* (І. Березовський. Худан, 64).

ШКВАРКОВИЙ ДМИТРО Присвійний прикметник до прізвища Шкварок та ім'я персонажа художнього твору. *І Николу Рузиноного вбили, і хлопця Дмитра Шкваркового* (П. Федюк. Василь Федюк, 134).

ШКИНДИХА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Шкиндя**, персонажки художнього твору. *А кілька було умерлих дітей, то й сама Шкиндиха їм рахунку ни знала, бо так їх багато вивмерало* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 139).

ШКИНДІВСЬКА ЄЛЕНА Присвійний прикметник до прізвища **Шкиндя** ті ім'я персонажки художнього твору. *Иванчік вибрав собі у сусідстві дівку – Шкиндівську Єлену. Дмитра Шкинді сестру* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 139).

ШКИНДІВСЬКА КИЧІРА Назва груня в селі **Голови** Верховинського району Івано-Франківської області. *Майже виночювавши, ходічі наокола Шкиндівської Кичіри, тай уводно на одно місце приходив* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 69).

ШКИНДЯ ДМИТРО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Иванчік вибрав собі у сусідстві дівку – Шкиндівську Єлену. Дмитра Шкинді сестру* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 139).

ШКИНДЯ ШТЕФАН Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. У **Штефана**

Шкинді було аж сім дівок, а лиш штири сини (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 139).

ШКІНДА ВАСИЛЬ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. *Ану підставляй свого Михайлика, брате! – Варакута простягнув розкуруну боклагу Василеві Шкинді, тому, що тільки-но розпитував у нього, звідки він родом і в якій країні город Полтава лежить* (Б. Загорулько. Черногора, кн. 2, 150).

ШКІРЯК ПЕТРО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. – *Мой, Олексю, – говорив один з них, по імені Петро Шкіряк, – то чо'сі тут мучиш, га?* (Р. Федорів. Жбан вина, 45).

ШКОРУШНИЙ Назва полонини неподалік сіл **Явірник, Зелене, Топільче** Верховинського району Івано-Франківської області. *Ось тому і полонина – Шкурушний, тобто Горобиний верх* (С. Пушик. Карпатське літо, 284).

ШКРЕБ'ЮК ЮРКО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. [КОМАНДИР (до червоноармійця):] *Так ви – Юрко Шкреб'юк? Тут була ваша дружина, просила, щоб взяти вас до сотні* (І. Боднарчук. Над Черемошем, 40).

ШКРІБЕЛЬКА Прізвисько персонажа художнього твору. *Ось і прозвали його в горах Шкрібелькою, а вже діти коритаря стали Шкрібляками* (С. Пушик. Карпатське літо, 241).

ШКРІБЛЯКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Шкрібляк**. *У низькій хаті тісно, душно, чадно, мором все повито, люди товпились перед небіжчиком, тислись на лавах, затуляючи маленькі вікна, стояли в дверях, сиділи на припічку, кожен зі свічкою в руці – несподівана смерть завжди багато народу збирає, а в Шкрібляків ще й рід, як дерево гілляє* (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 45).

ШКРІБЛЯКОВА Присвійний прикметник до прізвища **Шкрібляк**. *Маря погодилася, Юрчиха погодилася, Шкріблякова невістка дала слово й Шулемчукова* (М. Матіос. Нація, 96).

ШКРІБЛЯК ЮРА Прізвище та ім'я майстра плаского різьблення по дереву, родоначальника родини різьбярів, персонажа художнього твору. У *Яворіві, на Плоскому, він занюхав Юру Шкрібляка, про якого сьогодні пишуть у довідниках та енциклопедіях як про основоположника гуцульської сухої різьби, засновника різьбярської школи, першого з династії відомих майстрів* (С. Пушик. *Перо Золотого Птаха*, 164).

ШКРІБЛЯЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Шкрібляк**, персонажки художнього твору. Вони *припали одна за одною під пан отцевим золотим Євангелієм і золотою ризою: напівсліпа сухонька Будячка, і Шиманська в пишнім кептаріку... руда Марія й маленька, як дитина, Юрчика, гонориста Шкріблячка й скупа на слово Шулемчучка, фудульна Процева, й добра, як хліб, Гасюкова, хитріша від лиса Паращина, й висока, як трепета, Павлюкова* (М. Матіос. *Нація*, 100).

ШКУРА ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Ану згадайте, як тоді було. Козаки-голодранці скинули його з отаманування разом з суддею і на чорній раді поставили кошовим Федора Шкуру, а суддею Василя Кишенського – таких же, як і самі, нетяг* (Б. Загорулько. *Чорногора*, кн. 1, 13).

ШКУРУМЕЛЯК Прізвище персонажа художнього твору. *А найбільше втікся активістам і голові колгоспу старий Шкурумеляк* (М. Стельмах. *Над Черемошем*, 21).

ШКУРУПІВ Назва полонини в Українських Карпатах. *Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плайк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, Яворів, Шкурунів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний* (С. Пушик. *Карпатське літо*, 288).

ШЛЬОМА Ім'я персонажа художнього твору. *Я також Штефана оминала десятою дорогою, бо виділа на свої очі, як провадив з села до волості Шльомув родину: Шльома*

не опирався, тюпав собі вулицею, як бородатий пророк з церковного образу, за ним – увесь його пейсатий табунець (Р. Федорів. *Карби*, 121).

ШЛЬОМОВА Присвійний прикметник до імені **Шльома**. *Я також Штефана оминала десятою дорогою, бо виділа на свої очі, як провадив з села до волості Шльомув родину: Шльома не опирався, тюпав собі вулицею, як бородатий пророк з церковного образу, за ним – увесь його пейсатий табунець* (Р. Федорів. *Карби*, 121).

ШЛЯХТА Прізвище персонажа художнього твору. – *Кажете, панна Пілсудська? Я знаю, хто це. Це пані Шляхта виїхала на Кути. Так-так, це вона була. З староства на те й наказували не питати ні прізвища, анічого, най би люди не знали, що пані Шляхта вже виїхала з нашої землі* (О. Кундзіч. *Верховинець*, 231).

ШМИГЛО АНТОН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Чемериця, блимнувши очима, зобачив лісничого Антона Шмигла* (Р. Федорів. *Карби*, 142).

ШОВКАНЮК ЙВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *А нема тут, – каже, – Шовканюка Йвана?* (Ю. Федькович. *Три як рідні брати*, 304).

ШОВКАНЮКОВИЙ ТОНІЙ Присвійний прикметник до прізвища **Шовканюк** та ім'я персонажа художнього твору. – *Хіба ж ви не знаєте, неню, – каже Юрій стрепенувшись, а то так, що аж му ложка випала з рук, бо они тогді вечеряли, – не знаєте, що Софрона за Шовканюковим Тонієм однако як заручена?* (Ю. Федькович. *Жовнярка*, 332).

ШОЙМУЛ Назва гори неподалік селища **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. // образн. *Кремезний Думен притулювся до кучерявої Клевки, зірчастий Менчул-парубок обняв свого друга Шоймула, а там молодий Терентин усміхається до своєї подруги, сонячної Видрички, яка, граючись із ним, перестрибнула Тису й побігла геть, мовби сховалася в закутині гуцавин* (Ю. Боршош-Кум'ятський. *Чудові люди*, 217).

ШОРБАКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Шорбак. «Краса Карпат, чудові ліси», – кажеш, мій друже. А я кажу – і люди, наділені чарівною силою, вмінням, глибокою любов'ю до свого. Тисячі й тисячі простих гуцульських прізвиськ – рахівські Сухани, Дячуки, богданські **Шорбаки**, Калинюки, білинські Валійчаки, квасівські Шумеляки, ясінські Візавери, Тулайдини, – а за кожним прізвиськом велика душа криється, сповнена щирості і чистих поривань (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 219).

ШОРБАН ВАСИЛЬ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. У 1967 році два земляки пілота Ворохти – **Василь Шорбан** та Іван Чуса полетіли до Канади на Всесвітню виставку ЕКСПО-67 (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 59).

ШПАГАРУК МИКОЛА Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. – Мене звать **Микола Шпагарук** (О. Кундзіч. Верховинець, 277).

ШПАК Прізвисько персонажа художнього твору. Серед коломийців, людей заповзятливих і відчайдушних, були такі атамани, як достославний **Шпак**, чийм іменем навіть нарекли Чумацький шлях Шпаків шлях, а також великі дукарі, як Олекса Севостянів із Станіслава; котрий по 126 маж, запр'яжених сотнями волів, виряджав за одним заходом на Лівобережжя (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 10).

ШПАКІВ ШЛЯХ Інша назва галактики Чумацький шлях. Серед коломийців, людей заповзятливих і відчайдушних, були такі атамани, як достославний **Шпак**, чийм іменем навіть нарекли Чумацький шлях **Шпаків шлях**, а також великі дукарі, як Олекса Севостянів із Станіслава; котрий по 126 маж, запр'яжених сотнями волів, виряджав за одним заходом на Лівобережжя (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 10).

ШПАНИЛО Прізвисько персонажа художнього твору. То вони собі перечуться, а Іванчик вже видить, як грубий злісний **Шпаніло**, прив'язаний ногами до вершика берези, гойдається синіський у повітрі та й руками галуз-

зя ловиться, а галуззя ломиться, і він усім тілом теліпається, як повішена ворона... (Марко Черемшина. Бо як дим підоймається, т.1, 235).

ШПЕТКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Шпетко. Я вас боюся, бо ви можете й мене від дітей забрати, як Різунів, Поповичів, **Шпетків** забрали... Усю Товарницю, й Розтоки, й Вижницю, й усий світ... (М. Маріос. Нація, 29).

ШПИТКА ІВАСЬ Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. **Івась Шпитка** також похваляється (М. Яновський. Коли йдуть сплави, 6).

ШПИЦІ, СПИЦІ Назва однієї з вершин гірського масиву **Чорногора** неподалік села **Бистрець** Верховинського району Івано-Франківської області. Тому й Олекса зразу пізнав і конус Говерли, і широку спину Попа-Івана. – А ото, видав, Стайка, а то – **Шпиці**... (Г. Хоткевич. Довбуш, 118); Світло сонця ховалось по склонах хребтів і перелітало по верхах, як мотиль по чічках. Зачепить Говерлю, моргне на Данциж, вдарить об фантастичні Ребра і **Шпиці**, поіграється з Гордем, сяде на Білу Кобилу так скочить через Грегит аж на Лису. Далеко під сонцем чорніє грізна Сивуля і чепуриться наголовник Хомяка (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 15); Підуть полудневими узбіччями Чорногори в напрямі до **Шпиць**. А дивись надвечір – вони над Дзембронєю (А. Крушельницький. Рубають ліс, 238); Леся не знала, що жаб'ївські гуцули через Костричу-полонину, та через **Шпиці**, що в Чорногорі, їздили на торги аж за Тису до міста Сигота (С. Пушик. Карпатське літо, 248); Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожижевську, Данциш, Гомул, Туркул, **Шпиці**, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Ззаду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька (Т. Прохасько. Непрості, 40); На Чорногорі – мов ропа солоня [вода], / На **Шпиці** – гостра, на Синиці – сонна, / А

біля Писаного Каменя – щіпка, / До неї зразу кожен привика (В. Зубар. На косовиці, 17); // образн. *Перед очима попливли **Спиці**, Менчул, Камінні театри під Менчулом, на північ Кіз'ї Улоги, горда красуня Говерла, – немає місця, де не ступала б його, Олексова, нога* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 226).

ШПІНЬ Назва гори в селі **Рунгури** Коломийського району Івано-Франківської області. *Мадяри зайняли дуже зручну позицію на горі Запітки і **Шпінь*** (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 124).

ШПУГРУРА Прізвище персонажа художнього твору. *Та й на тому си текло. Перевелиси опришки у наших горах. Чув-сми, що був ніби йкийс Верба, розбивав трохи коло Кутів, лиші недовго шос. **Шпугрура** з Текучі об'євсви, але також недовго гостив...* (Г. Хоткевич. Довбуш, 104).

ШТЕВЙОРА, ШТИВЙОРА 1. Назва гори в селі **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. *А коли й підняла разочок голову, то полинула смутним поглядом у верхи далекі – отуди, за високу **Штевйору**, дець там мала бути Чорногора* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 103); // образн. *Сонце ще тільки сідало за Стерешору і червонило замріяні верхи **Штевйори**, Цвілеви, Ледескулу, коли опришки були вже під Космачем* (В. Гжицький. Опришки, 221).

2. Назва полонини неподалік села **Буркут** Верховинського району Івано-Франківської області. *А за Чорним Черемошем є Смотрич, Пільце, Шкорушній, Стайки Великі і Стайки Малі, Погорілець, Гропа, Поливний, Щівник, Середня, Регеска, Радул, Берческа, Криничний, Фуратик; навпроти Луковиці – Лядескул, Прелучний, Старостая, Чурус, височенні Гнітеса та Чивчин, Альбин, Мокрин, Попад'я, Кам'янець, Лостун, Баласинів, Рутундул, **Штивйора**, Балтагура, з-під якої витікає Чорний Черемош; іще є Веснарка...* (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

ШТЕНІВ Присвійний прикметник до прізвища **Штеньо**. *Я додому поїду. В **Штене**вім млині, / де стіни можна їсти, ніби хліб, / наймуся мельником і стану заробляти / цеберчик кукурудзи день при дні / й*

мукою шар за шаром покриватись (І. Малкович. Незбагненна любов до мельниківання, 44); – *А оце-о... такий **Штенив** гак?* (В. Шкурган. Кашкет, 64).

ШТЕНЬО Прізвисько персонажа художнього твору. *Через якийсь час нагодився **Штеньо**, вірніше, Степан Сорохан – майстер від залізачця* (В. Шкурган. Кашкет, 64).

ШТЕФА див. **СТЕФАНІЯ**

ШТЕФАН див. **СТЕПАН**

ШТЕФАНИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Штефан**, персонажки художнього твору. – *А я думаю, – перестала мотати нитку **Штефаниха**, – що' це й'го вечірами нема допізна. Єкос Василь Гануцишин приходит (товариш Івасів), – пояснила **Штефаниха** Юстині, – тий питає, де Івась. Кажу: «Та з вами у клубі»... Каже: «Нема». «А сночі був?» – питаю* (В. Шкурган. До серця, та не в пазуху, 199).

ШТЕФАНИШКА Пестл. до **Штефаниха**, ім'я персонажки художнього твору. ***Штефанишко**, навіщо це сказали?* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 156).

ШТЕФАНІВ НИКОЛА Присвійний прикметник до імені **Штефан** та ім'я персонажа художнього твору. *А **Никола Штефанів** убитий на Проданевім* (П. Федюк. Василь Федюк, 134).

ШТЕФАНКА Назва пасовиська. *Про полонинські справи Доця не розповідала. Сказала тільки, що пасуть тепер лише на **Штефанці**. З понеділка перейдуть на інше пасовисько. Олекса сказав: «Робіть, як зотехнічка веліла»* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 149).

ШТЕФАНКО 1. Зменш.-пестл. до **Штефан**, ім'я персонажа художнього твору. ***Штефанко** і «тату» / Уже каже, а Василько / Всьо прич розуміє* (Ю. Федькович. Дезертир, 188).

2. Пестл. до **Штефан**, ім'я персонажа художнього твору. *Люди, бувало, на його дивляться, як на який образ, а дівчата дуріють: в церкві святій на образи ані глипнуть, але все за **Штефанком** стрижуть; а коли дяк заспівав «Господи, помилуй!», то*

вони собі нищечком: «Милій, бігме, милій!» (Ю. Федькович. Штефан Славич, 281).

ШТЕФАНОВА КСЕНЬКА Присвійний прикметник до імені **Штефан** та ім'я персонажки художнього твору. Звуся **Ксенька**, **Штефанова**, друга жінка, ви не знали? (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 137).

ШТЕФАНОЧКО Пестл. до **Штефанко**, ім'я персонажа художнього твору. – Чию корову чередуєте? – з глузом спитав молодяк. – Що це ти, **Штефаночку**, сьогодні розговорився? (Р. Єндик. Торонке мольфування, 71); – Не треба, **Штефаночку**, – кажу йому усігди, – і я не без крейцаря при душі (Ю. Федькович. Штефан Славич, 285); – Ей, синочку мій, **Штефаночку** мій. Одногом тебе мала, синку, як око в голові-і! – зачала проповідати Мар'яна. – Отаке, нагадали козі смерть! – завважав стиха Гриць. – Збудили, а тепер... (М. Павлик. Вихора, 271).

ШТЕФАНЧИК Пестл. до **Штефан**, ім'я персонажа художнього твору. Недугу розсівав, щоб **Штефанчик** її набрався, – думає, – і скоро світ уже вартує коло підсипаної гори (Р. Єндик. Регіт Аридника, 65).

ШТЕФАЧКА ДМИТРИХА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Штефак** та іменем **Дмитро**, персонажки художнього твору. Хтось порадив аби **Дмитриха Штефачка** (вона була дуже файна з себе) взяла хліб і сіль, і рушник, і аби піднесла мадярам, аби вони виділи, що ми мирні люди (П. Федюк. Василь Федюк, 134).

ШТЕФИН СЛАВКО Прізвисьце та ім'я персонажа художнього твору. І так вони, сироти, маялися уже тому буде сьомий рік. А на восьмий – умер **Штефин Славко** (М. Матіос. Нація, 248).

ШТЕФКО 1. Варіантне ім'я до **Штефан**, назва персонажа художнього твору. **Штефко** не знав, як бути, що діяти (М. Яновський. Важка глина, 228).

2. Зменш.-пестл. до **Штефан**, ім'я персонажа художнього твору. Збігленят і вмерлих в Юр'яни було багато: Ілько, Марічка, Васютка, Йванко, Петрусько, Дмитрик, Танасій, Василько, **Штефко**, Філіп, Анничка й Докійка (М. Матіос. Нація, 7).

ШТЕФУРАК Прізвисьце персонажа художнього твору. *Говорила о тім, як її колька колола у бік сеї ночі; про якогось Штефурака, що приходив сьогодні до ксьондза з орудов про телицю, – словом, про всякі дотичні питання* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 53).

ШТЕФУРИНІВ Назва ґрунту, посілости у передмісті **Косова**. *Іздавна й досі скачуть ми в очах замітавки, кочерги, поліна, праники, граблі, вила, горшки, що летіли в голови людські, причувається крик і сварка, що билися й чубилися бувало при діленні люде на кождім великім ґрунті, що генде перед моїми очима на Купчаковім, Штефурунім, Бойкиничевім, Чібійовім, Ковалевім... і скрізь, а скрізь* (М. Павлик. Вихора, 264).

ШТЕФУРЯК Прізвисьце персонажа художнього твору. *Вона, не так Уласій, як сама вона, Юр'яна, присилувала Павлінку віддаватися за Штефуряка* (М. Матіос. Нація, 20).

ШТЕФУРЯКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Штефуряк**. *У тиждень до війни, 15 червня сорок першого, за одну ніч вивезли всіх Штефуряків, Богданів і Пилип'юків* (М. Матіос. Нація, 91).

ШТИВЙОРА див. **ШТЕВЙОРА**

ШТИРИТУЗНИЙ Прізвисько персонажа художнього твору. *Бувало, чи в корчмі, чи під церквою, чи на якійсь забаві, в кожному велелюдному гурті, а то й перед сусідами по горі все хвалився: «Мой, людкове гречній, Бог дав мені штири сини, як штири тузи! За ними я, гейби за камінною стіною. Ає, штири тузи». Через це Олексу Штиритузним прозвали* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 324).

ШТИРИТУЗНІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Штиритузний**. *У матері аж серце розривається. «Бігме, якась лиха мана вступила дитині в голову», – журилися Урденчуки. Аж підупали. Олекса почав пити з горя, Христина в сльозах танула, як воскова свічка. На селі їх уже не звали Штиритузними* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.1, 325).

ШТІЛЕРИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Штілер**. –

Хата **Штілерів** на бережку, а став у долині (В. Шкурган. Переказ, 105).

ШТІЛЕРКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Штілер**, персонажки художнього твору. *Дес у два роки таздиня Штілерка післала нас у ліс за поле, на котрому ми ходили за косарьков і робили сіно* (В. Шкурган. Переказ, 106).

ШТОЛА Прізвисько персонажа художнього твору. Те саме, що **ШТОЛА МИРОН**. – *Знайду Штолу, а він мені вже покаже дорогу далі* (В. Гжицький. Опришки, 23); – *Штолу привели, то Гредлічка підскочив таясь в лице Штолу* (Г. Хоткевич. За Юріштаном, 474).

ШТОЛА МИРОН (МИРІН) Прізвисько та ім'я ватажка карпатських опришків, персонажа художнього твору. *Тай про послідного ватажка опришків Мирона Штолу співав <...>* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 33); *Коли стоголова рота пошукарів зловила ватажка опришків Мирона Штолу, то Грдлічка з Юріштаном так мучили його, що почорнів, як земля* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 130); – *То ви знали декого з тих опришків? – запитав я. – Ото! Чи знав? Таже то мої ровесники були. Чи раз ми вкупі дараби гонили на Вижницю, чи раз і в шинку пожартували! Всяко бувало. Адже Мирін Штола, той, що в Білоберезівці повісили, то близький був, отут із Стебник. До нашої церкви щонеділі ходив, він і весь його рід. А вийшло таке, що й повис. За марницю повис, він і ще три легіні* (І. Франко. Гуцульський король, т.22, 495).

ШТОЛА ФЕДІР Прізвисько та ім'я карпатського опришка, персонажа художнього твору. *Проказавши цю давню молитву, Федір Штола зняв сардак, кинув у кут, обійшов заватуру і загнав навідліг сокиру в стіну* (В. Гжицький. Опришки, 10).

ШТОЛИН Присвійний прикметник до прізвиська **Штола**. *Бувало, ек ишов Иванчік на стрілецтво на дрібну звір, то брав капшлівочку, а ек ишов стрільчїти на грубу звір, то тогди брав Штолин кріс* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 159).

ШУВАР Прізвисько персонажа художнього твору. *На автобусній горлопанів старий Шувар. Не так Шувар, як до нього мололи язиками молодіці з Темного Гаю – був Шувар глухий і десь Жупників ровесник* (Б. Бойко. Остання надія, 175).

ШУГАЙ Прізвисько персонажа художнього твору. Те саме, що **ШУГАЙ МИКОЛА**. *Ще ніхто не бачив бенкет такий пишний / На схилах Говерли. / Тут колись гуляли Шугай, Довбуш, / <...> / Шкода, що померли* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Оглядини, 79); – *<...> У гори й не потикайся – опришки там не переводяться. Ох, ці гори! Як не Довбуш, то Баюрак, як не Баюрак, то Шугай* (С. Скляренко. Карпати, т. 1, 84).

ШУГАЙ МИКОЛА Прізвисько та ім'я карпатського опришка, персонажа художнього твору. *Де шумліві водоспади, / Гори величаві, / Де стають орлами люди – / В селі Колочаві – / Жив колись Шугай Микола, / Що про нього й нині / Розмовляють лісоруби / На всій Верховині* (Ю. Боршош-Кум'ятський. Микола Шугай, 156).

ШУГАЙ ТИМКО Прізвисько та ім'я персонажа художнього твору. – *Годі вже вам, зчепилися, – втихомирює суперечку Тимко Шугай* (М. Стельмах. Над Черемошем, 23).

ШУДРИНСЬКИЙ ПЕРЕВАЛ Назва гірського перевалу на межі Вижницького і Путильського районів Чернівецької області. *Він проїхав Сергій і, взявши Гнідога за вуздечку, повів засніженим вагашем на Шудринський перевал* (Р. Андріяшик. Сторонець, 47).

ШУКАЙЛЮК Прізвисько персонажа художнього твору. *Хата Шукайлюка втопилася в камінному вирі, на буковянській долині озеро розлилося* (Р. Єндик. Торонке мольфування, 81).

ШУКАЙЛЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом **Шукайлюк**. *Шукайлюки тим часом не дають Штефанові спокою* (Р. Єндик. Торонке мольфарування, 65).

ШУКАЙЛЮКОВА Назва дружини за прізвиськом чоловіка **Шукайлюк**, персонажки художнього твору. *Мусить пізнати, чи то справді Шукайлюкова відбирає молоко* (Р. Єндик. Торонке мольфування, 68).

ШУЛЕМЧУКОВА Назва дружини за прізвищем чоловіка Шулемчук, персонажки художнього твору. *Марєя погодилася, Юрчиха погодилася, Шкріблякова невіста дала слово й Шулемчукова* (М. Матіос. Нація, 96).

ШУЛЕМЧУЧКА Назва дружини за прізвищем чоловіка Шулемчук, персонажки художнього твору. *Вони припали одна за одною під пан отцевим золотим Євангелієм і золотою ризою: напівсліпа сухонька Будячка, і Шиманська в пишнім кептаріку... руда Марєя й маленька, як дитина Юрчиха, гонориста Шкріблячка й скупа на слово Шулемчучка, фудульна Процева, й добра, як хліб, Гасюкова, хитріша від лиса Паращина, й висока, як трепета, Павлюкова* (М. Матіос. Нація, 100).

ШУЛИГУРА Назва гори. *А там, куди ви йдете, панно Лєсю, є Шулигура*. Одного разу двадцять шварцівників несли бакун через цю гору (С. Пушик. Карпатське літо, 251).

ШУЛЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Шулюк. *Ти став більмом в очах багацької родини, яку називали в селі Шулюками* (М. Яновський. Вгадую твою пекучу думу, 4).

ШУМАВА Назва гірського хребта вздовж німецько-австрійсько-чеського кордону. *А хіба краще лічити ногами тайзи од Чорногори до Шумави й назад, шукаючи, де б заробити на життя* (В. Сичевський. Вернісь, Ружено, 173).

ШУМАДІЯ Назва історичної та географічної області у центральній частині Сербії. *Він ще не знав, що це була дорога без кінця-краю. Що поведе вона його спочатку на Волоцину, потім круто поверне на захід сонця селами, містечками, містами Мадярщини, а далі узбережжям швидкоплинної Тиси через Сегед аж на Дунай, а далі через гори сербської Шумадії, а далі верхами й долами Старого Влаху домандрує аж у Чорногорію; йшов би й далі, та не можна було – перед очима розкинулося безмежне синє море. Адриатичне* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 91).

ШУМЕЄВА МАГДА Присвійний прикметник до прізвища Шумей та ім'я пер-

сонажки художнього твору. *За хвилину відітхнула полегшено, звелася із зарошених колін, поглянула на свою домівку – стару чорну тражду, позад якої ще дві тражди й інші будівлі, аж у пелену вдарила: Шумєєва Магда її підметець топтала* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 57).

ШУМЕЄВИ Присвійний прикметник до прізвища Шумей. *Схід сонця застав Світозару недалеко від обійся – лишень вийшла з сутемряви смеречини і ступила на плайчик, що через царинку вився до Шумєєвих гражд, як з-за стіни лісу бризнуло яскравою веселковістю* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 56).

ШУМЕЇ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Шумей. *Першими ясенівськими родами були роди Марусяків, Шумєїв, Кручуків, Теклечуків, Бойчуків, Лиликів, Могаруків* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 224).

ШУМЕЇВ Присвійний прикметник до прізвища Шумей. *П'є вино мадяр. Я сказав му «добридень», а він запрошеє мене, аби собі сів коло него. Я сів. Питаєси, видкив я. З Єсєнова, кау. «Ги-ги-ги!... Знаю я Єсєнів, зна-аю... І людей там багато зна-аю. Срібнайчуків знаю, Данилюків... Шумєя знаю». А я, кау, Шумєїв годованець. То він так си втішив, тот мадяр* (Г. Хоткевич. Довбуш, 172).

ШУМЕЇВ ОБЛАЗ Назва дороги неподалік села Верхній Ясенів Верховинського району Івано-Франківської області. *Крізь зелену одежу то сям, то там випирають ребрами і жилами гір – крем'янистим бескеттям у Ліщуватому, Шумєєвим облазом над самісіньким Черемошем, а голою скелею на підвершії Писаного Каменя* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 223).

ШУМЕЇВ ФОКА Присвійний прикметник до прізвища Шумей та ім'я персонажа художнього твору. *Зібралося і коло тої стаї, де був Олекса, народу чимало. Це було у Гропі. Ватажив там Шумєїв Фока з Єсєнова. Коли горілочка розіграла умисли, підсилила фантазію – почали оповідати, хто якої вмів. Зійшлися, як водиться, на скарби. Фока Шумєїв оповідав, як він був за горою, возив бриндзу на продаж* (Г. Хоткевич. Довбуш, 172).

ШУМЕЇВ ХУТІР Назва хутора неподалік села **Верхній Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. *Вона, спасибі їй, спровадила його з гори на гору через суцільний темний ліс, розказала, як знайти в ньому **Шумеїв хутір*** (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 66).

ШУМЕЇВЩИНА Назва посілости за прізвищем її власника **Шумея**. *Максима вже давно непокоїло майбутнє **Шумеївщини*** (Б. Загорулько. Черногора, кн. 2, 17).

ШУМЕЇХА Назва дружини за прізвищем чоловіка **Шумей**, персонажки художнього твору. ***Шумеїха** ек учюла, що їй син є пид шопов, то мало шо ни обимліла з радости, але д'синови ни сміла пити, докві їсти ни зварила опришкам, бо такий приказ дав їх ватажка* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 166).

ШУМЕЙ Прізвище персонажа художнього твору. *П'є вино маляр. Я сказав му «добридень», а він запроше мене, аби собі сів коло него. Я сів. Питаєси, видквив я. З Єсенова, кау. «Ги-ги-ги!... Знаю я Єсенів, зна-аю... І людей там багато зна-аю. Срібнайчуків знаю, Данилюків... **Шумея** знаю». А я, кау, **Шумеїв** годованець. То він так си втішив, тот маляр (Г. Хоткевич. Довбуш, 172); – Чи, вере, лишити б їх у спокою... – уговтував Бойчука **Шумей**, давний його побратим і випробуваний у тяжких справах товариш (Р. Єндик. Камінна душа, 153); Шкиндя з Фоков були великі побратими, лиш то їм була біда, шо далеко сидів оден вид одного, тай тимунь си рідко коли стрічели, бо Шкиндя на Головах, а **Шумей** в Єсенові, тай то аж на Варітині (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 163).*

ШУМЕЙ МАКСИМ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Сама колись була пригожа як рожка: **Максим Шумей** любив її до безтями, носився з нею, як із збитим яйцем, зодягав по-багацьки, возив по Ілях, храмах і ярмарках, показував усім, яка його челядинка яка гонірна, як май пишно вбрана (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 57).*

ШУМЕЛЯКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Шумеляк. *«Краса Карпат, чудові ліси», – кажеш, мій*

*друже. А я кажу – і люди, наділені чарівною силою, вмінням, глибокою любов'ю до свого. Тисячі й тисячі простих гуцульських прізвищ – рахівські Сухани, Дячуки, богданські Шорбаки, Калинюки, білинські Валійчаки, квасівські **Шумеляки**, ясінські Візавери, Тулайдини, – а за кожним прізвищем велика душа криється, сповнена щирості і чистих поривань (Ю. Боршош-Кум'ятський. Чудові люди, 219).*

ШУМЕСКА Назва полонини неподалік села **Кваси** Рахівського району Закарпатської області. – <...> *Ми не знаємо, де саме й коли з'являться наші люди. Верховина велика – де Верецький, а де Яблунецький перевали! Треба їх ждати на всіх полонинах, і у вас – на Печенізькій, – здається, так вона зветься? – І Печенізька, і Драгобрат, і **Шумеска**...* (С. Скляренко. Карпати, т.2, 17).

ШУМИЛІС ПЕТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Я не осоромив вас. Процавайте, **Петро Шумиліс*** (Р. Федорів. Маріка, 89).

ШУМЛЯНИ Назва села. *Так, Олекса був справедливий, не горнув під себе, роздавав бідним геть усе, бувало, до сорочки... Або як пішли на **Шумляни**, знайшли бочівки з золотом, перевернули ще й скрині. І кожний горнув, скільки очі заглибок (Б. Бойко. По голови... По голови..., 53).*

ШУП Прізвище персонажа художнього твору. *Можливо, то був той самий пан **Шуп**, який раніше дбав про розвиток Буркута?* (С. Пушик. Карпатське літо, 261).

ШУПАКРА Назва села. *Згадую знову і знову Івана Крука з **Шупакри**, хлопців із Чоква (Р. Андріяшик. Сторонець, 111).*

ШУПОЛИХА Назва дружини за прізвищем чоловіка Шупола, персонажки художнього твору. *На других жінок дивили би ся в нас, як на опуда, а **Шуполиці** старій не дивувалися, бо й так вже їй гірка година: вна була дурна (М. Павлик. Ребенщуківа Тетяна, 40).*

ШУПОЛИШИН ЯНЦЬО Присвійний прикметник до **Шуполиха** та ім'я персонажа художнього твору. *Ми ближче – а то **Шуполишин Янцьо**, високий такий, як тополя... Голову схилив навперед себе, розмахує*

руками то вже впоперек дороги то сюди, то туди потикаєся (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 28).

ШУРИН 1. Назва гори неподалік села Зелене Верховинського району Івано-Франківської області. «Доперва тепер признаюся, що 1943 року у листопаді, сходячи з Піп Івана і **Шурина**, мав я таку пригоду. Там уже лежав глибокий сніг. Над клявзою Шибене ще не було снігу» (Р. Яримович. Дещо про ведмедів, 65).

2. Назва полонини неподалік сіл **Дземброня**, **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *Та не тільки пуповини і могили пращурів давали газді відчуття своєї ваги, не в меншій мірі – вітівство та ще те, що сам дідич Держковський визнавав за ним право на володіння Шумейвщиною з обійстями, цариною, буковинкою, Глинським потоком, частиною Буковецької полонини, не кажучи вже про розкорчовані родом чорногріські полонини **Шурин** і Гнатиха, куди ще не сягали загребуці панські й орендаторські руки* (Б. Загоруйко. Чорногора, кн.2, 11).

ЩЕЗБИ Евфемістична назва чорта, ім'я персонажа української міфології та літературного твору. – *Ой-йой-гой! Шо то грошиш в землиці є позакопуваних! Тоти опришки поховали! Є ї чисті гроші, а є й таке, що йк кого вбили и тоти гроші закопали, то над ними **Щезби** сидит. Йк хочеш ці гроші взьити, то мусиш дати душу* (М. Римар. Білий слон, 37).

ЩЕКАЛІВСЬКА Назва гори неподалік села **Космач** Косівського району Івано-Франківської області. *По убочах – хатки, хатки, а вже далі, під вершок, і нема. На захід висока **Щекалівська**, вона найкраще освітилася, і вся вже виступила на тлі неба. А на схід ище темніє найвищий тут непривітний **Гругіль*** (Г. Хоткевич. Довбуш, 438).

ЩЕРБА Прізвище персонажа художнього твору. Назвемо хлопця **Романом**... **Ромком**. Прізвище дамо йому – **Щерба** (М. Яновський. Очі криниць, 237).

ШУТКА ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Це оповів **Іван Шутка**, що недавно приїхав з полону* (У. Самчук. Гори говорять, 182).

ШУХЕВИЧ ВОЛОДИМИР Прізвище та ім'я українського громадського діяча, етнографа, педагога, персонажа художнього твору. *Записана пісня **Володимиром Шухевичем** від Юри Бедейчука у Жаб'ї, і вона детально оповідає, як панич сказав батькам, що йде полювати аж на Піп Іван, а пішов до молодиці, де його вистежив попівський слуга і розказав батькові, де «полює» син* (С. Пушик. Карпатське літо, 247).

ШУШЕРЕНКА Назва грушки. *Отут була хата мого діда, а отам, коло грушки, ще одна хата, це він каже аж тоді, коли ми згубили відлік лісам, розпочавши із Качурівського. Знаєш, як та грушка зветься? **Шушеренка**. Бо у тій хаті жила зведениця – худа, як засушена. Хто їй зробив дитину – бог знає, хоч у нас ці речі завжди добре відомі* (І. Андрусак. Реставрація снігу (повість-метафора), 139).

Щ

ЩЕРБА ОРЕСТ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Після гамору, суперечок люди врешті попіднімали руки за те, щоб головою був Ромків тато – **Орест Щерба*** (М. Яновський. Очі криниць, 238).

ЩЕРБИНА РУСЛАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Син... **Руслана Щербини** з Черкащини (?..) – нежонатого, нецільованого <...>* (В. Шкурган. Син, 59).

ЩІВНИК Назва полонини неподалік села **Зелене** Верховинського району Івано-Франківської області. *Так ось на цьому потоці **Рабинці**, де колись була гомованка, куди ходять люди на полонини **Щівник**, **Веснарку** та **Погар**, стояли коли дві, коли три, а коли й чотири хати* (С. Пушик. Карпатське літо, 274).

ЩОГЛИЙ Прізвище персонажа художнього твору. – *А може, й зовсім завалили б – І не дав подумати (свій чоловік, видно,*

а втім, хто його знає?): – Підем до хати, підночуєте, бо це до **Щоглого** половину села пройти, кілометрів сім буде (О. Кундзіч. Верховинець, 235).

ЩУПАК ТОДОР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Довго вибирали.*

*Бо се ж тобі не з економом справа. Треба вибрати вже з найкращих. І вибрали чотирьох: Демчука Івана, Гомжія Василя, Василя Мігайчука та **Щупака Тодора** (Г. Хоткевич. Довбуш, 281).*

Ю

ЮДІТА Ім'я персонажки художнього твору. *А далі Естер чомусь завжди ходила селом простоволоса, в неодмінному супроводі дітей – Андреї, Йосипа та **Юдіти** (М. Магіос. Нація, 44).*

ЮЗЕНЧУК Прізвисько персонажа художнього твору. *Радний Юрій Соломіїчук, якого називали **Юзенчуком**, а прозивали Коростуном, написав на вііта фальшивий донос, бо хотів, щоб війтом став багач Боліджук, а собі готував крісло громадського писаря (С. Пушик. Карпатське літо, 267).*

ЮЗИНЧУК Прізвисько персонажа художнього твору. *Ніхто не сміється з його дотепу – навпаки, чути, як ріже, немов по склу, хрипливий голос зарубника **Юзинчука**: – Ви так говорите, як той ситий, що голодного не розуміє (А. Крушельницький. Рубають ліс, 211).*

ЮЗЬКА Пестл. до Юзефа, ім'я персонажки художнього твору. – *Та що ти кажеш, Омельку! Я щось не дуже маю охоту носити ту саму спідницю, яку носить **Юзька** невміта. Тьфу! (М. Дзюба. Укриті небом, 98).*

ЮЗЬО Варіантне ім'я до Юзеф, назва персонажа художнього твору. *То такі звідти били у хатні вікна зойки та стогнання, що вікна дрожали, а мій малий **Юзьо** в колисці будився і плакав (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 199).*

ЮЛИНА Варіантне ім'я до Юлія, назва персонажки художнього твору. *І не знаходила собі місця та Аничка, а чи **Юлина**, чи Іванна, теплого вечора, темної ніченьки дожидаючи... (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 8).*

ЮЛІЯ Ім'я персонажки художнього твору. *Вранці повернулася дочка **Юлія** з роботи: опоряджала панські покої перед вродинами панянки (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 6).*

ЮНАШКІВ Назва села в Рогатинському районі Івано-Франківської області. *Зчинивши переполох на Поділлі, Довбуш, обминаючи заслони передових підрозділів, сміливим рейдом пролітає через **Юнашків**, галицькі й станіславські землі, Надвірну, Зелену і знову отаборюється в горах поблизу Ясіня (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 235).*

ЮР Варіантне ім'я до Юрій, назва персонажа художнього твору. *А то Пинта по дорозі вступив до Мишина. А в Мишині орендар не жид, а гуцул **Юр**, свій хлопець. То він частував легінів горівков, та й вни си припізнили (Г. Хоткевич. Довбуш, 102).*

ЮРА Варіантне ім'я до Юрій, назва персонажа художнього твору. – *Вуйку, **Юро**... Юрію Андрійовичу! – жваво підійшла до Козьмака рожевоцока, як досягаюча вишнина, дівчина, у кептаріку вишневого кольору (М. Яновський. Фреска на стіні, 341); З другого боку, на найближчій горбі, сусідив **Юра** (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 205); – Може, жаль тобі світу, дітей, гір, Черемоша? – закинув старий **Юра**, Миколин ровесник і приятель (І. Франко. Терен у носі, т. 21, 378); Найшлися хитруни, що заки інші переходили, понабивали підошви постолів цвяхами і стали переходити тоді, як слизь трохи присхла і стерлася. Це були Павло Орфенюк з Ямної, **Юра** з Голов, Жупник з Березова і Цюперак зі Жабя. Всі чотири перейшли. Вже мав Довбуш девятьох, а ще бракувало трьох (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 31); Розповіла, що були свати сьогодні. Дмитро аж похолов. – Хто?.. Від кого? – Від **Юри**. – Від **Юри**? Від Павличчука?.. Від Тихонюкового? (Г. Хоткевич. Камінна душа, 103); Уже **Юра** ніколи не казав, коли запитували його вранці: куди підуть (А. Крушельницький. Рубають ліс, 239);*

У родині вірили, що дід **Юри** прийшов у гори з Поділля (С. Пушик. Карпатське літо, 241).

ЮРАШ Варіантне ім'я до **Юрій**, назва персонажа художнього твору. *Та що ви, тітонько, Юраш такий гарний, що гріх на нього злими очима й дивитися* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 8); *Тихо колхалася біла, подовгаста труна на плечах дужих газд; звучали трембіти в небеса, горіли свічі, голосили жінки, а серед навалу всіх тих звуків, мов труба, гримів дикий голос Юраша: – Ой, ісходьте си ми, люде, на смутну пораду та радьте, ек мені тото приймати* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 319).

ЮРАШКО Пестл. до **Юраш**, ім'я персонажа художнього твору. – *То лиш до чесу, егомостику, лиш до чесу. Най ми з Юрашком поговоримо, бесіду най маємо* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 93).

ЮРДИБАЛО Прізвище персонажа художнього твору. *Але кум Юрдибало сказав ініше...* (М. Магіос. Нація, 19).

ЮРИ див. **ЮРІЯ**

ЮРИНА Варіантне ім'я до **Юрій**, назва персонажа художнього твору. // у колом. *Але в моім огороді та явір зібгався; / Ой їмили Ніколика, Юрина сховався* (І. Франко. Як Юра Шикманюк брив Черемош, т. 21, 451).

ЮРИН ВАСИЛЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *У хаті, крім нього, є інші парубки – Василь Юрин, Федір Романець, Михайло Соломійчук* (М. Яновський. Косиці на писанках, 91).

ЮРИНГА МИКОЛА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *А ось підійшов і нічник, Микола Юринга* (В. Гжицький. Опришки, 14).

ЮРИНГІВСКИЙ, ЮРИНДЖІНИЙ Присвійний прикметник до прізвища **Юринга**. *А в Юрингівського легіня, то піт чюрів з лиця, ек дождь из стріхе* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 69); *А вуйна, то так вилікувала у данци насеред хати з Юринджіним легінем, шо на ній аж сорочька мокріла* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 69); *По вечери поприходили ид вуйні Юрингівські дівки та Семненівска челідь* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 79).

ЮРИНДЖІНИЙ див. **ЮРИНГІВСКИЙ**

ЮРИНДЖІН ЛУЦЬО Присвійний прикметник до прізвища **Юринга** та ім'я персонажа художнього твору. *В Семненівській буквині на смці під буком в листю мотицівси з нидобитим вірлом старенький дідок – Юринджін Луцьо* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 269).

ЮРИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Юра**, персонажки художнього твору. – *Мені розповідала даві Юриха за тебе, Одокі. Ти собі дівчина око-двадцять. Нема що казати, чвала на всі дівки. Преці ж хоть мала-бих невістку* (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 537).

ЮРІЙ Те саме, що **ЮРІЯ, ЮРИ, ЮРІЯ СВ., ЮРІЯ ЗЕЛЕНОГО, ЮРІЯ СКОТАРЯ**. – *Та це ніби є! Але де ваш Юрій, це п'єть неділь! — промовила Одокія з притиском* (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 536); // образн. *І старенький Микола, перелякавшись, борзо вергнет назустріч Юрію ключі від світа, а сам тікає у запічок, на небесну постелю, спочивати по труднотах довгозимових* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 27).

ЮРІЙ АНДРІЙОВИЧ Ім'я та по батькові персонажа художнього твору. – *Вуйку, Юро... Юрію Андрійовичу! – жваво підійшла до Козьмака рожевоцока, як достигаюча вишня, дівчина, у кептаріку вишневого кольору* (М. Яновський. Фреска на стіні, 341).

ЮРІЙКО Пестл. до **Юрій**, ім'я персонажа художнього твору. – *Ого, аби ми здорові, кумочку Юрійку* (Марко Черемшина. Керманіч, т. 2, 25); *Щоднини, щоднини платить мені, бувало, й снідання, й вечерю, а часом і пугар вина заплатить, бо грошей було у його сила ще з дому, а до того приходили йому щомісяця листи, а все з великими грішми, бо було відки й слати. А він мене, бувало, все питає: – Юрійку, братчику, а не треба тобі якого крейцера?* (Ю. Федькович. Штефан Славич, 285).

ЮРІЙ СВІТИЙ Назва християнського святого, мученика, персонажа художнього твору. *Вакарі в один голос крикнули: «Молім-*

ся до *Матінки Божої*», а *Лесько Євдошин*, що все має свою гадку, каже: «*Розпалім ватру, та таку велику, би нас лекше угледів світій Юрій. Напевно світій Юрій там у небі набувається зі світими. З неба так далеко, та така негура землю прикрила, що й увидіти глеба. Єк запалимо велику ватру, то всі світі заздре та зуміютси, а світій Юрій урадуєси, щосми го так перед всіми світими погонорили*» (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 72).

ЮРІЙЧУК Прізвище персонажа художнього твору. *А може, знову підем у Смотрич? / До дідуся Юрійчука зайдемо* (Г. Турелик. А може, знову підем у Смотрич?, 122).

ЮРІШКО Те саме, що **ЮРІШТАН**. *Не хтіла-с за Юрішка – підеш за торбея, а вже я тебе позбуду си з хати* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 112); *По йкімос чесі Гердлічка приймив собі ніби-то на пидикала бідненького молодечка из Стебних Юрія Павличука, шо усі йго звали Юрішком, а витак, єк він си май убрав у піре, то призвали йго Юріштаном* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 146); *Юрішко першу жінку доконав – прив'язав до старої смреки, а зверху запалив дерево, аби на неї гаряча смола капала* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 129).

ЮРІШТАН Варіантне ім'я до **Юра**, назва персонажа художнього твору. *Але цей ще не доріс ні до гуцульського «царя» Грдлічки, ні до Юріштана, які в дев'ятнадцятому столітті за повелінням цісаря вибивали бунтарський дух з гуцулів* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 129); *І завидною, дуже завидною партією став тепер Юріштан – так чомусь прозвали люди отамана пушкарів* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 118); *По йкімос чесі Гердлічка приймив собі ніби-то на пидикала бідненького молодечка из Стебних Юрія Павличука, шо усі йго звали Юрішком, а витак, єк він си май убрав у піре, то призвали йго Юріштаном* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 146); – *Хоч чоловік і не привик до того, а так десь-колись і я вживав. Не у пана Гердлічки, ні! О, той не такий був. Він усе говорив: фрайтер не шаржі, гуцул не чоловік! У нього гуцул, навіть той найближчий до нього приподобник,*

отой Юріштан із Довгополя, що за нього пісню співають, навіть той не смів ніколи засісти з ним до одного стола (І. Франко. Гуцульський король, т.22, 496).

ЮРІШТАНІВ Відносний прикметник до імені **Юріштан**. *Але з тої бесіди кулеші не було, бо Парасочка відповіла, шо хоть би мала гирев й посідіти, то в Юріштанів рід ни замішеєтси* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 144).

ЮРІШТАНІВ ДМИТРО Присвійний прикметник до імені **Юріштан** та ім'я персонажа художнього твору. *Юріштанів Дмитро був уже таки добре похожелий парубок – нимолодий* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 152).

ЮРІЯ, ЮРИ, ЮРІЯ СВ., ЮРІЯ ЗЕЛЕНОГО, ЮРІЯ-СКОТАРЯ Назва християнського свята на честь Юрія Змієборця – святого мученика і воїна, покровителя хліборобства й скотарства, що в народному календарі символізує прихід весни і відзначається 6 травня. [ДОХТОР:] *Ходить в трусах без светра / І гріється до Меркурія – / Від Стрітєння до Пётра, / Від Юрія до Юрія* (Я. Ярош. Меланка – чесна газдиня, або як Іцка зрадила Коза, 167); – *Ой, Госпідку! Я ж заспала! сьгодні велике свято – Юрія* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 36); *Чого тільки не записано в тих панських паперах на бідного хлопа, щоб з нього останні жили витягти: паницизняна роботизна від Юрія і до Михайла – чотирип'ять днів щотижня, паницизняні толоки, різні натуралії, роговщина, поволовщина, зажинки, обкоски, оборки, елекційне, святкове, гайдучне, куничне, жорнове, очкове, смолове, повозове, сторожове, коморне, поголовне, випасове, навіть посмертне, прасолка, різні десятини, гіберна, ленуги та ще дідько знає які здирства* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 307); *Щоб розповісти про хлопчика, / який з першої половини двадцятого століття / дивиться з-за комина, / як захиється при свічці його тато, / помираючи вранці на Юра, / я став поетом, і це трапилося в повітрі, / у якому зник дзвін, / себто у другій половині двадцятого століття, / коли вирубали праліси* (В. Герасим'юк. Поет

у повітрі, 5); *Довбуш і Серечак минули Сигіт, боялися погоні. Щоби не вертати впрожні до дому, відкупив Довбуш по дорозі черес в якогось чоловіка, але газді ані словом не зрадив, де був. Гроші і золото добре заховав і готовився скрито до відходу в гори. За тиждень св. Юрія, знову проситься Довбуш у газди* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 36); *Дев'ятого дня, після проводів зеленого Юрія, якраз перед полуденком, коли газдині попідпирали небесну баню витими синіми стовпами диму, на вулицях гуцульського села Печеніжчина появилася кавалькада вершників* (Р. Федорів. Жбан вина, 18); – <...> *Часи змінюються, і ми змінюємось разом з ними! На Юрія-скотаря, брате, я носив сукману спудея, а на Івана Предтечу, видиш, волосяницю послушника, – Адам на огрудді смикав за витканий з кінської волосіні підрясник, що туго облягав його стебелькувату фігуру* (Б. Загоруйко. Черногора, кн.1, 384).

ЮРІЯ ЗЕЛЕНОГО див. **ЮРІЯ**

ЮРІЯ СВ. див. **ЮРІЯ**

ЮРІЯ-СКОТАРЯ див. **ЮРІЯ**

ЮРКИ Збірна назва персонажів художнього твору за іменем **Юрко**. *Я вже раз вам говорив, що як-сте переступили цей поріг, то ви вже студенти: значить не Гаврили, Михайли, Данили, Івани, Грицьки та Юрки!* (М. Павлик. Пропаший чоловік, 71).

ЮРКІВ Присвійний прикметник до імені **Юрко**. *Та як на толоці в Михайленкових здибалася зі сторонським парубком, із твоїм, Семенку, і Юрковим татом* (П. Федюк. Нічна зозуля, 15).

ЮРКО Варіантне ім'я до **Юрій**, назва персонажа художнього твору. *Але ні, один таки ходив – Юрко* (Р. Іванчук. Дім на горі, 6); – *А най-ко, най, зараз буде! Зараз буде! – відозвалася Грициха... – Ба де ж так забавився Юрко?! А казала-м, не іти аж у місто, взяти тут булок, у Вуширя, і вина у тої, що «на болоті», щезла би!* (М. Павлик. Вихора, 285); *В тім менті Юрко обхопив Марусю обіруч в пояс і кріпко здусив її своїми кремезними руками. Закричала Маруся з остраху і з болю а опришок заревів: «Єк ми ше раз крикнеш, то ти всі ребра поторошиш!»*

(І. Березовський. Худан, 9); *І найстарший син Іван, той, що поїхав до Канади, і Богдан, якого носило по всіх галицьких криміналах, і Юрко, що його вбили шандарі, і навіть наймолодший Мирон – всі вони любили вітцівську землю* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 11); *Мала з ним Катерина дванадцятро дітей, але живими zostалися лише трое: Юрко, 1892 року народження, Семен – народився через два роки після Юрка, а ще через два – Петро* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 167); *«Падоньку, – сплеснула вона руками, – то ж мій Юрко живе зі змією»* (П. Федюк. Нічна зозуля, 14); – *Скапцанів ти, Юрку, бігме, скапцанів, підтягни слину і вступися від Юстини* (М. Дзюба. Укриті небом, 45); *Усе, крапля в краплю було подібне в Николи і Юрка – очі, волосся, губи, навіть голоси* (М. Яновський. Наймолодший, 23); – *Як аби вас кликали на вибори до громадської ради – ви на високки; але треба, щоб до ради поставили і Петра, і Івана, і Грицька, і всіх – цілу громаду. Як аби наставляти війта, то знов – і Петра, і Грицька, Івана і Юрка, і всіх* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 327).

ЮРОВА Присвійний прикметник до імені **Юра**. *Посходили з верхів та вікочувалися із села у Юрову гражду, щоб віддати останню прислугу доброму сусіді, гідному газді* (О. Дучимінська. Трембітали трембіти, 112).

ЮРОЧКО, ЮРОЧЬКО Пестл. до **Юра**, ім'я персонажа художнього твору. – *Гай, гай! Цить! Буть спокійним, Юро, Юрочку! Не гризися тим, не тривожся. Що буде, то буде* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 543); – *Юрочко, ти все ще своє маєш на гадиці?* (А. Крушельницький. Рубають ліс, 225); *Юрочьку любий та солодкий, ск міні скучьно без тебе було* (О. Манчук. Челідина, 55).

ЮРОЧЬКО див. **ЮРОЧКО**

ЮРЦЬО Зменш.- пестл. до **Юра**, ім'я персонажа художнього твору. – *Юр?.. – Я... – Завдай мені, Юрцю. – Ей, ти тільки не бери! То тобі забогато* (В. Шкурган. Не перший раз, 209).

ЮРЧАКОВА Відносний прикметник до прізвища **Юрчак**. – *Ой, відій, шош було,*

– згадала Юстина, – бо Маруся з тиждень виплакувала. – Або що? – Тепер уже гадки складаю докупти – і таки, так, то ваш Іван **Юрчаківій** кумпанії роги пообчїмхав. Він, нівроку, моцний! (В. Шкурган. До серця, та не в пазуху, 200).

ЮРЧАЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Юрчак, персонажки художнього твору. Вдовиця **Юрчачка** вродила у пивниці, без сторонньої допомоги, хлопчика від румунського жовніра... (М. Матіос. Солодка Даруся, 143).

ЮРЧАЧКА ЄВДОКІЯ Назва дружини за прізвиськом чоловіка Юрчак та ім'я персонажки художнього твору. *І старша Євдокія Юрчачка колись так говорила про рідну матір, а нині вона розповідає своїй правнучці, а я записую на магнітофон* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 230).

ЮРЧИК 1. Зменш.-пестл. до **Юрій**, ім'я персонажа художнього твору. *Найбільше суму вкладав у пісні Юрчик, сирота, козар* (В. Гжицький. Опришки, 17); *Щоправда, часом прибуджувала під стайню ватага сільських дітлахів, серед них опришкував і Семків наймолодший – Юрчик* (Р. Федорів. Карби, 128).

2. Пестл. до **Юрій**, ім'я персонажа художнього твору. *Вона сяла уся привітно, як сонце, коли нагнулась над ним з турботним питанням: Ци тобі, Юрчику, не сталося чого лихого? Нічьо, Палагочко, душко, нічьо... Ади! Я одвернув бурю...* (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 214); – *Єк спали, Юрчику? – весело крикнув Марусяк* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 171); *Двоє веселих Юстининих правнуків – Юрчик і Михайлик – легко здіймають труну на плечі й несуть на горіще* (М. Матіос. Нація, 250).

ЮРЧИКІВ Присвійний прикметник до імені **Юрчик** 1. *Уже в потемках Юр'яна вішала випрану дитинячу одіж, що свіжо пахла золою, ото й не зогледіла, як пустила Юрчикові речі* (М. Матіос. Нація, 7).

ЮРЧИК НЕКЛОПОТАНА ГОЛОВА Ім'я та прізвисько персонажа художнього твору. – *Ото ми раз диво з того діда! Сидит сам у лісі, йк медвідь, та й нічо му не тра.*

«Я, – кає, – Юрчик Неклопотана Голова! Йкби я, – кає, – свою голов заклопотав, то би всі гори звуував» (Г. Хоткевич. Камінна душа, 173).

ЮРЧИХА Назва дружини за іменем чоловіка **Юрко**, персонажки художнього твору. *Вони припали одна за одною під пан отцевим золотим Євангелієм і золотою ризою: напівсліпа сухонька Будячка, і Шиманська в пишнім кептаріку... руда Марєя й маленька, як дитина, Юрчиха, гонориста Шкріблячка й скупа на слово Шулемчучка, фудульна Прочева, й добра, як хліб, Гасюкова, хитріша від лиса Паращина, й висока, як трепета, Павлюкова* (М. Матіос. Нація, 100).

ЮСИП Ім'я персонажа художнього твору. *Лукин устав із ношів, підніс трембіту, затрубив тричі, а Юсип крикнув хрипливим голосом три рази «бердо!»* (Марко Черемшина. Раз мати родила, т.1, 44); *Посидів у него, отак, може, з доброї півгодинки, – коли приходжу додому, а Юсип, челядник, каже, що була, каже, Гафія* (М. Павлик. Вихора, 171).

ЮСИПКО Пестл. до **Юсип**, ім'я персонажа художнього твору. *Пусте тобі, Юсипку, в голові! Таже то чоловік, віді, не з крем'я, а вночі передрегне ті наскрізь. Раз лучилася дурничка, як сліпий курці дзерно, та й тото аби гріх, то єк би то було? Аді, зажий здоров!* (Марко Черемшина. Раз мати родила, т.1, 43).

ЮСТИНА Ім'я персонажки художнього твору. – *А цим літом не був чесом битий Івась дес у Соколівці? – зашептала Стефаніха до Юстини. – Єкос пізно прийшов з синіками, а на другий день на роботу не пішов. Ми так переживали, аби з хлопських бійок Івасеві бєбихи не повидбивали* (В. Шкурган. До серця, та не в пазуху, 200); *Заспівай-ко це, Семенку, ану-ко, ану сам або з нами! – крикнула Юстина* (Марко Черемшина. Керманіч, т. 2, 25); *З того часу запам'ятав Тимофій і блідо-рум'яну покірну жіночку з ямочками на щоках, яка мала рідке ймення – Юстина* (М. Яновський. Грицишина хата, 263); – *Куди це ти? – Куди мені треба! – відворкнула Юстина і стала як ошпарена* (М. Павлик. Вихора, 167).

ЮСТИНКА Пестл. до **Юстина**, ім'я персонажки художнього твору. – *Добре, – каже, – що-м тя здибала! Я мала, любко, повертати до тебе, але мені би Юстинко, бічи деревце рядити. – без мене би там не обійшлося! – бо й є: ти підеш на заводини?* (М. Павлик. Вихора, 165); *Тієї зими чорна хижка була йому палацом красним, бо Юстинка її веселила, а тепер вона скидається на понуру ведмежу гавру* (Р. Федорів. Опришкова криниця, 206).

ЮСТИНОНЬКА Пестл. до **Юстина**, ім'я персонажки художнього твору. – *Ци я тобі, Юстинонько, дитинонько, не мама, що ти мені... що ти мене... на старість... та так ізневажила та зневажила?! Куди?! кажу* (М. Павлик. Вихора, 167).

ЮСТИНОЧКА Пестл. до **Юстина**, ім'я персонажки художнього твору. – *Боже помагай ті, Юстиночко, мені не до співу* (Марко Черемшина. Керманич, т. 2, 25).

ЮСУП Ім'я персонажа художнього твору. – *Але, не бійтеся, знаю я, знаю відки це йде! Лиш набилів Юсуп, що Продан: ого, вже я дома! Вже мені другий раз не кажи!* (М. Павлик. Вихора, 172).

ЮХНО АНДРІЙ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Шляхтичі не дали судити Гната в Делятині, але потайки забрали його з собою до Березова і там зробили над ним громадський суд. В селі найшлися люде, котрі пізнали Гната, як конокрада, а Андрій Юхно пізнав його, як одного з Худанової ватаги* (І. Березовський. Худан, 66).

Я

ЯБЛІННЕ див. **ЯБЛУНИЦЯ 1**

ЯБЛОНИЦЯ див. **ЯБЛУНИЦЯ**

ЯБЛОНІВ див. **ЯБЛУНІВ**

ЯБЛОНІВСЬКИЙ КЛЮЧ див. **ЯБЛУНІВСЬКИЙ КЛЮЧ**

ЯБЛУНЕЦЬКИЙ ПЕРЕВАЛ див. **ЯБЛУНИЦЬКИЙ ПЕРЕВАЛ**

ЯБЛУНИЦЬКИЙ ПЕРЕВАЛ, ЯБЛУНЕЦЬКИЙ ПЕРЕВАЛ Назва перевалу на межі Рахівського району Закарпатської області та Надвірнянського району Івано-Франківської області в селі **Яблуниця 1**. *А тоді, коли творив Юзеф Коженювський, ще тільки прокладали дорогу зі Станіслава до Рахова через Яблуницький перевал, і Буркут для багатьох був тим місцем, куди «ворон кості не донесе»* (С. Пушик. Карпатське літо, 270); *Коли він перший рік прожив у своєму панцернику, то думав, що не зможе забути жодної його дрібної деталі до кінця життя. Потому панцерник наїхав на міну, забуту італійцями, які будували тунель на Яблуницькому перевалі. Беда мало не помер. Його забрали якісь гуцули* (Т. Прохасько. Непрості, 11); – «...» *Ми не знаємо, де саме й коли з'являться наші люди. Верховина велика – де Верецький, а де Яблунецький перевали! Треба їх ждати на всіх полонинах, і*

у вас – на Печенізькій, – здається, так вона зветься? – І Печенізька, і Драгобрат, і Шумеска... (С. Склярєнко. Карпати, т.1, 17).

ЯБЛУНИЦЯ, ЯБЛОНИЦЯ, ЯБЛІННЕ, ЄБЛОНИЦА 1. Назва села Яремчанської міськради Івано-Франківської області. *Добіг я до Яблунці, лишив усе в знайомого кушніра, той скоро все поховав* (С. Пушик, Перо Золотого Птаха, 85); *Того дня після полудня приїхали опришки і станули на убоці гори вище угорського шляху в Яблониці. Тут вони відпочили а відтак оставивши свої коні під доглядом молодого свого товариша Данила Холяви, взяли зброю до рук і гуртом подалися дальше в долину аж над самий шлях, що простягався здовж ріки Прута* (І. Березовський. Худан, 71); *Частинна піхоти, в якій Гриць Янчеюк як підстаршина, проводив один рік, поквапом відступала з Яблониці в напрямку Ясіня* (У. Самчук. Гори говорять, 81); *Єк прокашлавси, то говорив поважно: «На своїм життю, то я був лиш у головних вісімнайцітьох мальфарів, аби си шош від них навчити. Був у Пілата в Річці. В Якова Бойкового в Акрешорі. В Лукіна в Рушорі. В Єблониці коло Микулчіна у Ферлея. <...>»* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 441; *Через гору до Жаб'я, Яблінного, Ворохти, – у двох з Юрою, озброєні те-*

саками в чересах, відправлялися на цілу ніч (У. Самчук. Гори говорять, 16).

2. Назва села в Верховинському районі Івано-Франківської області. – *Та тут не така вже й мудра робота. Видів і в Стебнях, і в Яблуніці. Та от... коби людей трохи... Один не годен тут...* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 143); – *А он там Скупова, – закреслив Юра рукою широкий круг. – Видно її не лише звідси, але і з Яблониці, Голов, Краснолі, а навіть і з Ясенова* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 85); *Дронек змивав руку водою зі солюю. Дня 21 серпня віддано його під опіку д-ра Куммера в Яблониці, але вже 22 Дронек закінчив життя. Помер на закаження крові і залишив жінку та дітей – сиротами.* (Р. Яримович. Дещо про ведмедів, 66); *На нашим боці, то цілу Єблоницу знесло тай на кришечки поломило та побукатувало гладкі царинки. Тай куди си оком ни подівив, то скрізь завози наробило* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчик, 432).

3. Назва села в Путильському районі Чернівецької області. *І тоді від Сторонця до Вижниць, з Вижницьі–до Кутів і Верховини в салонах автобусів дрижить в його губах дрімба, як дівка перед гріхом, і видовбує із себе то смішні, то жалісливі мелодії–так, що якоїсь то днини проїхала одна розтіцька молодиця з клумаками і відрами черешень аж до Яблуніці, пропустивши свої Розтоки, бо заслухалася Цвичкової гри* (М. Матіос. Солodka Даруся, 46); *Та й усі села по обидва боки Білого Черемошу називаються однаково: і тут Яблуніця, і там, і тут Довгополе, і там...* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 88); *От так переїхали ми майже цілу дорогу. Стали ми нарешті і в Яблониці* (Ю. Федькович. Люба – згуба, 262).

ЯБЛУНІВ, ЯБЛОНІВ, ЄБЛОНІВ Назва селища міського типу в Косівському районі Івано-Франківської області. *А тоді вже їдьмо на Яблунів* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 161); *Жельман з відчаю мало не вискуб пейса, потім допався до коня і побіг до Яблунова шукати в панів шляхтичів кари на зухвало збуя, а для себе – захисту* (Р. Федорів. Жбан вина, 87); *Замолоду торгував*

клоччям, яке скуповував по селах, а згодом орендував корчму, потім поле, і нарешті став таким багатим, що позичав гроші за проценти панам і підпанкам доколишніх сіл та містечок, таких, як Косів, Кути, Пістинь, Яблунів (В. Гжицький. Опришки, 140); *Пишу й боюся за листа... / Питав жандарм сьогодні знову / Коли прийдеши до Яблунова... / Так ти вже краще не вертай* (В. Агаманюк. Давно із дому я пішов, 84); – *На які міста ви ходили, без Довбуша вже? – Ходили на Яблунів, Долину, Косів, Пістинь, Баню, Рунгури, Болехів...* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 43); – *Ти ще питаєши? – здивувалася тінь молодого парубка з Яблунова. – Ми судити прийшли тебе* (П. Федюк. Присуд, 20); *Ян Календовський, староста в Яблуніві* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 74); – *Бо й на гуцульському карку сидять Цетнери, Яблонівські, Потоцькі. Приміром, Дорою і Надвірнянським ключем володіють Цетнери, Яблонів, Пістинь, Лючу, Березів, Шешори, Космач, гейби п'явки, смокчуть Яблонівські. А Потоцькі, то нема й мови – тоті душмани півкраю підгребли під себе. Ає* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 139); *І ти гуцул, і я гуцул, / Одна у нас мова, / Одна пісня – ти із Хуста, / А я з Яблунова* (Д. Павличко. Мені приходять телеграми..., 20); *На дубовій поляні над Яблоневом, на риковиську, при заході сонця, Юра застрілив оленя. Ніччю заладував на коня, перевіз до лісу під Лази, тут випатрошив, зняв шкіру, порубав на часті, переніс м'ясо до погребу в гражді, насолів та уклав у бодні* (Р. Яримович. Юра Михасевий, 35); *Один із найбагатших жидів-арендарів на цілому Покутті, Гейдаля, справляв весілля. Він був такий багатий, що всім панам позичав гроші. В його руках були всі аренди Косова, Кут, Пістоня і Яблунова* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 26); *Пани під охороною виїхали до Яблунова* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 102); – *Був там, у Косові, великий багач жид Гедалія Він був такий багатий теменно, що держєв ув аренді цілі добра: Косів, Кути, Єблонів, і ше... Не було багатшого жиди на всі гори. Гедалиха, було, ек си вберет на сабаши, так є шо видіти* (Г. Хоткевич. Довбуш, 101).

ЯБЛУНІВСЬКИЙ КЛЮЧ Назва адміністративного об'єднання кількох сіл у XV-XVII ст. із центром в **Яблуніві** Косівського району Івано-Франківської області. *Влаштувавши свою стоянку в Космачі, розіслав розвідників по всіх селах Яблунівського ключа, щоб вивідати, де, в якій хаті зупинився на зимівлю опришок* (В. Гжицький. Опришки, 227).

ЯВДОХА, ЄВДОХА Ім'я персонажки художнього твору. – *А я тобі кажу, що будеш такою мусиш і ще раз мусиш. – І не буду і не мушу. Було почувати у Явдохи, хай вона тобі відчиняє* (М. Козоріс. Чорногора говорить, 48); *В ансамблі була не тільки молодь, сюди прийшли і літні люди: зараз тут були Явдошин Степан, і сама баба Явдоха теж часто заходила послухати* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 43); *Виорали і Палагні, виорали і вдовиці Явдосі, ще просила Анна з Кичери, але мусіли відмовити, бо ніч уже ловила за очі* (П. Федюк. Збуй, 79); *Оповідав він, як одної неділі з полудня, жінки і дівчата пішли на малини у зруб над селом. Євдоха – вже не молода – відійшла на край зрубу. Розхилила корчі малин, а тут напроти її лиця – роззявлена паща ведмедя який на другому боці корчів – ласував малини* (Р. Яримович. Дещо про ведмедів, 64); *«А наш Василь, хоч і булавний, / То був тепер такий забавний, / Що діти їздили на ньому, / Ніби на шкани, біля дому. / І син хазяєчки Євдохи / Старшинам скуб чуприну трохи...»* (О. Бабій. Гуцульський курінь, 40).

ЯВДОХИ Збірна назва персонажів художнього твору за іменем **Явдоха**. *Отих тобі держатись, а не лізти вечорами межі Гаврили та Явдохи, розуміси?* (М. Павлик. Пропаший чоловік, 88).

ЯВДОШИН СТЕПАН Присвійний прикметник до імені **Явдоха** та ім'я персонажа художнього твору. *В ансамблі була не тільки молодь, сюди прийшли і літні люди: зараз тут були Явдошин Степан, і сама баба Явдоха теж часто заходила послухати* (В. Сичевський. Чаклунка Синього Виру, 43).

ЯВІРНИК, ЄВІРНИК 1. Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської

області. *Між Зеленим і Явірником – Дике Поле* (С. Пушик. Карпатське літо, 256); *Та як нас так отут катували, то в Зеленим коло Явірника зібралось двоє братів – добре озброєних хлопців – і ще якийсь третій до них пристав, і почали вони громити поляків – від Явірника аж по Жаб'є* (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 118); *Та екми прийшли тут на весну, то настав такий тугий час, що думавсми, що всі дробета вігинут. По мішенні на Зеленим пішлисмо полонинським тегом через Євірник та Буркут* (Р. Яримович. Гостина на Чивчинській полонині, 72).

2. Назва лісу й лісництва в околицях села **Явірник** Верховинського району Івано-Франківської області. *Я познакомився з Джуфком в часі німецької окупації 1941 року. Тоді я був надлісничим у надлісництві Явірник. Джуфко був тоді також у лісовій службі. Був побережником жаб'ївського надлісництва* (Р. Яримович. Джуфко, 54).

3. Назва гори неподалік сіл **Зелене, Явірник** Верховинського району Івано-Франківської області. *Свого першого літа Франц із Анною ходили на Кострич оглянути панораму Чорногори. День був сонячний і вони бачили весь хребет – Петрос, Говерлу, Брескул, Пожмижевську, Данциш, Гомул, Туркул, Шпиці, Ребра, Томнатик, Бребенескул, Менчул, Смотрич, Стайки, трохи Свидовця – Близниці і Татувську, далі – Братківську, Довбушанку, Явірник. Ззаду були Ротила, Біла Кобила і Лисина Космацька* (Т. Прохасько. Непрості, 40).

ЯВОРЕЦЬ Назва села. *Кажуть, далеко-далеко в горах, за яких десять кілометрів, можна надібати не одну таку хату – і все це наше село Яворець* (Я. Стецюк. Шумить Черемош, 92).

ЯВОРИНА Назва урочища. *Підіть подивіться в будь-яке урочище – Горби, Жоліб, Яворину. Скрізь лобо глянути: чистота, культура, межові знаки, квартальні таблиці* (М. Яновський. Гірське серце, 141).

ЯВОРІВ, ЄВОРІВ 1. Назва села в Косівському районі Івано-Франківської області. *Але то був Яворів, справжня Гуцульщина,*

і щось ти запало в душу та серце хоч і не все лягло на папір (С. Пушик. Карпатське літо, 242); – А в **Яворові**, у ткалі був? – питала Василина. – Віддав вовну на ліжники (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 164); Був рік 1913. По смерті батька, моя мама з нами двоїма малими дітьми замешкала у своїх родичів. Дідо, о Михайло Баб'як, був парохом у **Яворові** коло Косова. Я мав чотири роки, а сестра була децю старша (Р. Яримович. По могилах сліду не остало, 9); До костелика в **Яворові** було вже не дуже далеко (В. Гжицький. Опришки, 126); Звістка про те, що Бойчук якимись огнисто-громовими стрілами перуна потлумив коронне військо і дотла спалив панський пестунок, швидко облетіла ближні й далекі села: Бережницю, Жаб'є, Замагурів, Зелене, Устеріки, Красноїлля, Голови, Ясенів, Білоберезку, Розтоки, Стебнів, **Яворів**, Брустурі... (Б. Загорулько. Черногора, кн. 2, 349); Ну, тепер він своє «недостатечно» з поведінки наче виправив. Головою обирають у **Яворові**, – аж випростався старий і довгим поглядом обвів Миколу і Катерину (М. Стельмах. Над Черемошем, 29); – Стій, гукав на неї Іван, – звідки ти? – З **Яворова**, – цокотіла зубами синя Марічка. – А чия ти? – Ковальова. – Бувай здорова, ковальова! – щипав її Іван і пускався доганяти, аж поки потомлені, але загіті, не падали на траву (М. Коцюбинський. Тіні забутих предків, 185); Я ходив шош кільканацять років из ним за звичейного коледника, докві навчівси усіх його колед. А витак уже ходив знов богато рік за березу. Навіть на Жеб'є, на Єсеново та у **Єворово** кликали мене березувати. Я й тудя понаучював коледників старовіцких, Бровчиних колед (П. Шекерик-Доників. Дідо Іванчик, 85); – Печеруки з Соколівки? – скоро перепитав Штефан. – ...Одного чоловіка я знаю. Ви чесом, и-и, ци не маєте родину у **Єворові**, а самі, и-и, ци не ліжники тчете? ...Відив, Дмитро (В. Шкурган. До серця, та не в пазуху, 198); – Шо ми – збудимо, ци ек? Дорога онна: на **Єворів**, на Буковець, там Єсиня, Криворівня й Жеб'є, – говорив він так, наче ходив тут уже кілька разів. – Так ек нам вертати? Таже хлопці засміют. На вулицю не вийдеш (Г. Хоткевич.

Довбуш, 118); // у колом. Ой кувала зозулиця та ліси точыла, / А відквів ти, дівчинонько, чи не з **Яворова**? (Марко Черемшина. Та не думай, Марусенько..., т. 2, 41); // у колом. Опришки кинулися до гуляння. Гуляли то повільної, то «печальної» Коломийки і так собі приспівували: <...> Позволю ти, файна любко, неню видвидати, / Та ек будеш мене завжди вирненько кохати». / «Ой, звідки ти, дівчинонько, ци не з **Єворова**? / Та ек бис не полюбила, булабис здорова (І. Березовський. Худан, 56); // образн. За валилом / змученої вовни / сивий ліжник усміх затаїв, / його барви від живих до чорних / заховав / у серці / **Яворів** (В. Шкурган. За валилом змученої вовни..., 27); // образн. **Яворів** межував верхами з Криворівнею, той потік біг, власне, з яворівського боку – це все наводило на думки (Г. Хоткевич. Камінна душа, 75).

2. Назва полонини неподалік села **Голошино** Верховинського району Івано-Франківської області. Отут, між Черемошами, є полонини Плай, Кринта, Підкринта, Топільча, Зміянка, Скупова, Угорський, Лудова, Озерний, Плайк, Стефулець, Тарниця, Присліп, Копилаш, Старий, Дуконя, Мокринець, Пнів'є, Гаджуги, Широка, **Яворів**, Шкурунів, Глистовата, Гостів, Смітяний, Прелуки, Хітанка, Прелучний (С. Пушик. Карпатське літо, 289).

ЯВОРІВСЬКА ЦЕРКВА Назва церкви в селі **Яворів** Косівського району Івано-Франківської області. І якось одного разу покотилася слава по Гуцульщині про **Яворівську церкву** (С. Пушик. Карпатське літо, 241).

ЯВОРІВСЬКИЙ АНТОСЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. Що за мара така величезна скаче напереді? – думає вона собі. – Ци не **Яворівський Антось**? Ей, де там! (М. Павлик. Вихора, 181).

ЯВОРСЬКІ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем Яворський. Цими людьми були **Яворські** (С. Пушик. Карпатське літо, 247).

ЯГІДНЕ Назва села. У **Ягідному**, де лісникавав раніше, чувся ліпше, поводився невимушено, наче серед рідні (М. Яновський. Гірське серце, 5).

ЯДЗЯ Варіантне ім'я до Ядвіга, назва персонажки художнього твору. *Скільки живе з своєю Ядзею, щоб вона повісилася, ніхто йому так не допікає, як оцей Довбушук* (Р. Федорів. Жбан вина, 54).

ЯКИБЮК Прізвище персонажа художнього твору. – *А керона вже найшли?* – Керона. *Є їх багато. І Петринчук пхається, і Якибюк, і Зеленчук. Ого, го... скільки їх є. Тільки путящих мало* (М. Козоріс. Чорного-ра говорить, 93).

ЯКИМІВ ФЕДЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ти підпалив?* – *То Федь Якимів!* – *відповідає* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 47).

ЯКІБЧУК Прізвище персонажа художнього твору. – *Є, прошу ясновельможного. Фуштей, Якібчук, Дзвінчуки. Он молодий Дзвінка, то він може вас привести до своєї вовни і сиру,* – *показав на хлопця, якого вже завважив Бойчук* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 69).

ЯКІБ'ЮК Прізвище персонажа художнього твору. *Всі вироби, від найдрібніших до поважно дорогих, творилися тепер. <...>. Іван втішився. Мав приємність і з того, що не вздрів між зразками жахливих дерев'яних косиць, крикливої базарної продукції. Іван Лук'янович сказав про це Якіб'юкові* (М. Яновський. Гірське серце, 197); *І хоч усі зайняті кожний собою, але в ту хвилину, коли тихим кроком виїждять на дорогу Харук з Якіб'юком,* – *все зупиняється і завмирає* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 47).

ЯКІБ'ЮК ДМИТРО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Старий Дмитро Якіб'юк розповідав мені, як по селах жиди возили бочками горілку* (П. Федюк. Рунгурська трагедія, 123).

ЯКІБ'ЮКОВИЙ Присвійний прикметник до прізвища Якіб'юк. *Скок за скоком, поволі, але твердо, невпинно, з залізною силою випирає Харук своїм конем дорогу. От уже його терх коло голови Якіб'юкового коня, от уже фіст...* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 51).

ЯКІВ Ім'я персонажа художнього твору. *Він бідняк, маржини у нього немає, всього*

«єкихось п'єтеро овец», отже, йому, властиво, нема пощо сюди й ходити. То ходять ті, що по багато скотини мають; їм треба вибирати дат помалу, за літа, аби потім восени не тарабанити одразу багато. Якову не було такої жури, а проте він часто навідувався на полонину. Пояснював це потягами цілком нематеріального характеру (Г. Хоткевич. Довбуш, 161); *Яків у мене як рідний брат: і мене розважає, і весну робить, і співає, як той соловій у гаю* (Ю. Федькович. Три як рідні брати, 313).

ЯКІВ'ЮК ІВАН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Мама Матронка – донька Івана Яків'юка, сина Тимофія з Малинешного* (М. Маріос. Солодка Даруся, 157).

ЯКОБІВКА Назва кутка в селі Шешори Косівського району Івано-Франківської області. *Осередок, Якобівка, / Демна, Царина, Грабівка. / Кожна хата і куток – / Це гірський букет квіток* (О. Василяшук. Шешори, 24).

ЯКОВИХА Назва дружини за іменем чоловіка Яків, персонажки художнього твору. – *Певно, сиротя Яковиха,* – *кажуть мама. Василь-ді нині ставився?* (М. Павлик. Юрко Куликів, 24).

ЯКОВИШИН СЕМЕН Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Тетяна аж стряслася, ми собі пізнали Семена Яковишиного голос (і він ішов до Пістені лісом напереки* (М. Павлик. Ребенщуківка Тетяна, 30).

ЯКУБ Ім'я персонажа художнього твору. *Старий був готовий кликнути джуру Якуба, щоб той стулив співакові писок, але не зробив цього, бо раптом здогадався, що співанка не проникла до його спальні ні крізь вузьке, обплетене ґратами вікно, ні через низькі тисові двері* (Р. Федорів. Жбан вина, 187).

ЯЛІВЕЦЬ Назва поселення. *Що він не тільки може бути лишень біля неї, але і не може вже бути без неї. Тим часом у Ялівці – тому родинному місці, куди слід було повезти Анну – на неї чекали Непрості. І Себастіян знав, що вони дуже легко переконують*

доньку залишитися з ними (Т. Прохасько. Непрості, 5).

ЯЛІВЦІВСЬКА АННА Відносний прикметник до назви поселення **Ялівець** та ім'я персонажки художнього твору. *Хірург весь свій вільний час проводив у славній горондівській корчмі серед старшин УСС. Там він зустрів найгарнішу з бачених жінок – Анну Ялівцівську з Карпат* (Т. Прохасько. Непрості, 76).

ЯЛОВИЧОРИ Назва гірського масиву в південній частині Путильського району Чернівецької області. – *З різних днів і літ, Юре, біжать потоки у Черемош. До Німчина стримлять сліди віків, як леготи з Яловичори <...>* (Р. Андріяшик. Сторонець, 6).

ЯМНА Назва колишнього села, об'єданого з містом **Яремче** Івано-Франківської області. *А крім цих трьох були ще Іван з Рахова – його дорадник і улюбленець, відважний, вродливий легінь; Василь Баярак з Дори, у котрого поміщик забрав жінку, а він з помсти вбив пана, спалив його палац, а сам утік в опришки; був тут Дмитро Серичак з Загірського Ясеня – незамінимий провідник під час походів у Закарпатті, Павло Орфенюк з Ямної, старий Данило Пугач з Кут – безжалісний месник і каратель панів, і наймолодший з присутніх – Михайло Козак, що втік від панської неволі з України* (В. Гжицький. Опришки, 110); *А минулого року втратив Василя Дронєва – доброго видача з Ямної* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 10); б. б.; зовсім інша своя (б. б. – без біографії – у Ялівці всі знають один одного – всі біографії відомі – у вільні дні Себастьян з Анною їздять на курорти у долині Прута – де багато чужих, де їх ніхто не знає – у Татарів, Дору, Делятин і Луги, Микуличин, Ямну <...> (Т. Прохасько. Непрості, 98); *З Ямної був оден, лиш уже не згадаю... Знаю, що Шипитчуків зетъ був він* (Г. Хоткевич. Довбуш, 100); *Найшлися хитруни, що заки інші переходили, понабивали підошви постолів цвяхами і стали переходити тоді, як слизь трохи присхла і стерлася. Це були Павло Орфенюк з Ямної, Юра з Голов, Жупник з Березова і Цюперак зі Жабя. Всі чотири перейшли. Вже мав Довбуш девятьох,*

а ще бракувало трьох (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 31); *Нюхом немов тільки вгадав, що вони з Делятина брали гори Прутом і на Микуличин, Дору, Ямну, Татарів. Везли на Мадяричину?.. Кому? Навіщо?* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 28); – *Та ти ж і не знаєш, – пояснила мати, – Юлечка виїшла заміж – в Ямну* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 159); *У Ямнім нас дві роти обступили, / Ми відбивалися, а Параска з сином / Сховалися в старого Петрука* (Ю. Шкрумеляк. Довбушева слава, 102).

ЯМЧИНЕЦЬКИЙ Назва горба в селі **Рунгури** Коломийського району Івано-Франківської області. *Згори від Ямчинецького з Вилок по людях били з мінометів* (П. Федюк. Леон Поп'юк, 128).

ЯНІНА Ім'я персонажки художнього твору. *Далі Іван писав, що був оженився, узяв якусь Яніну з польських мазурів* (Р. Федорів. Тисяча кроків, 40).

ЯНОШК Ім'я легендарного словацького розбійника, героя багатьох легенд, персонажа художнього твору. *Багато знала й багато співала пісень стара Гафійка, але ні в одній з них не тужила так, душу всю виливаючи, як у пісні про славного Яношіка. Щось ріднило душу Гафійки з сею легендою, і старі очі наповнялися сльозами* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 21).

ЯНЦЕВА ГАФІЯ Присвійний прикметник до імені **Янцьо** та ім'я персонажки художнього твору. – *За всі голови, любко, – шепоче Гафія Янцева, – за всі голови! Я би ще була потрутила, най би було головку переїхало, – каже ще потихіше і стиснула кулак, а мала, вже, видно, в чубку* (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 36).

ЯНЦЬО Ім'я персонажа художнього твору. *А Янцьо, як наважився, уводно свої: – Мой, трр-гов!.. Мой, засліпило тя, не видиш, що цісарська дитина! – виговкує Янцьо, та як став на дорозі, так стоїть* (М. Павлик. Ребенщукова Тетяна, 28).

ЯНЦЮЧКА Назва дружини за прізвиськом чоловіка Янцюк, персонажки художнього твору. – *Янцючко, ти на що плюєш? На комунізм?* (М. Дзюба. Укриті небом, 98).

ЯНЧЕЮК ГРИЦЬ Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Та ти хіба не знаєш? Та це ж Гриць Янчеюк.* <...> (У. Самчук. Гори говорять, 32).

ЯНЧИК Те саме, що **ЯНОШК**. *А Маруся, притихнувши, слухала, як багата удова, злакомившися на червоній червінчики та на тишині убірчики, силою-неволею віддавала дочку свою, одиначку, за Янчика, великого розбійничка* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 21).

ЯРЕМА-ЗАПРЯГАЛЬНИК Назва християнського свята вшанування пророка Єремії, яке відзначається 14 травня. *Ще березневе сонце як слід не підігріло землю Великого Лугу, аби вона зазеленіла, ще жайвір не попробував свого сріблястого голосу, провіщаючи весну, ще до Яреми-запрягальника було два тижні, а старший економ зимівників Петра Калнишевського заповзятий Маценура витурив козаків у далеку дорогу* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 1, 4).

ЯРЕМИНИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвищем **Яремин**. *Федорчук раптом чогось здригнувся і, довго змагаючись, скочив думкою набік від весілля. «От, – міркував він, – багачі Ребеніуки, Крохмалюки, Гордіци, Яремини, Сименцеві, Головачі, Довбеньки, Бовичі, Лисани, а на Москалівці – Старожитники... Як то збагатілось...* (М. Павлик. Вихора, 263).

ЯРЕМИН ФЕДІР Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Ба я був! – каже Федорчук. – Але ми, як, ірщені, знаєте, з Яреминим Федором, з Кирилом Семенцевим та з старшими газдами всі в ганку стоїмо* (М. Павлик. Вихора, 174).

ЯРЕМЧАНСЬКА Відносний прикметник до назви міста **Яремче** Івано-Франківської області. *Я побачив твори знайомого архітектора Володимира Лукомського та його колег з Івано-Франківська – корпуси Яремчанської туристичної бази* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 11).

ЯРЕМЧЕ Назва міста обласного підпорядкування в Івано-Франківській області. *І видно, як з-між гір біжить ріка / Через Яремчу ген на Коломию* (Б. Радиш. Гуцульщина, 17); *Лиш переказують люди, що*

зустрічали Івана як не в Яремчі, то в Багні, як не під Вашківцями, то біля Снятина (М. Матіос. Солодка Даруся, 57); *Тепер підбірка листівок з Чорногорою зберігається у музеї Карпатського національного природного парку в Яремчому* (Т. Прохасько. Непрості, 105); *Отож домовилися! Будете лісником у Довбушанських Горганах. Це між Ворохтою і Яремчею. Там різноманітна і багата флора. Збереглося чимало реліктових та ендемів* (М. Яновський. Гірське серце, 89); // у пісн. *Є сучасна пісня про те, що «Ми зустрілися з тобою у Яремчі – залишив ти біль великий в моїм серці», є про сосну, що горіла, але хай мої записи сплять на магнітофонних стрічках, а я хочу говорити* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 27).

ЯРЕМША Прізвище персонажа художнього твору. *Франко прибув у ніч до Криворівні, / Коли ще сон ходив біля воріт. / В дворі в Яремші два безсонні півні / Горлали так, немов дали завіт* (А. Малишко. Франко в Криворівні, 412).

ЯРЕМША ЛУКА Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Шумлива повідь билася до плота, / І він тріщав, поштий абияк. / Тому ї радів, що буде знов робота, / Лука Яремша, вбогий гуцуляк* (А. Малишко. Франко в Криворівні, 415).

ЯРИЛО Назва давнього слов'янського бога, що уособлював родночу силу весняного сонця, персонажа художнього твору. *Нарекла її Яриловою полонинкою – на честь свого кумира Ярила* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 5).

ЯРИЛОВА ПОЛОНИНКА Назва полонини. *Нарекла її Яриловою полонинкою – на честь свого кумира Ярила* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 5).

ЯРИНА Ім'я персонажки художнього твору. *Один тільки Тимко Ткач бачив там себе самого. Безкоровайним сином покоївки Ярини і губернатора подільських маєтків Дідушицьких Яна Крушельницького* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 1, 336); *Ярина – відра в руки і почала палати в потік* (М. Яновський. Служниця, 27).

ЯРИНКА Пестл. до **Ярина**, ім'я персонажки художнього твору. *«А ти знаєш, що*

білоцвіт весняний не можна зривати? Охороняється», – і сердиту міну скорчив. «Знала, не знала. Але білоцвіту того вистачить усім». – «Я пожартував, **Яринко**... Бери собі, скільки хочеш» (М. Яновський. Гірське серце, 125).

ЯРОВИЦЯ Назва гори в гірському масиві **Яловичари** неподалік села Верхній Яловець Путильського району Чернівецької області. *Із першого порогового перевалу до вічного царства гір виднілися верховини Магури, Біскова, Кінашки, а далі вже вгадувалися за серпанками землі і пам'яті Розсічний, Сінна, Букова, Ванчин, Пліша, Магурадруга, що вище, Скупова. А там, ще далі, у повному невиразі Лозова, **Яровиця**, Козарка...* (Р. Андріяшик. Сторонець, 110).

ЯРОСЛАВ Ім'я персонажа художнього твору. *Лишень відсвяткували Йордан, як сумно затрембітали трембіти по Іванові – скупався парубок на водохрепча в Черемоші – за тиждень згорів у пропасниці; влітку з корчми принесли неживого, закривавленою Богдана – не минула легіня кровна родова помста Булигів; а восени на панському полюванні поранений зубр прохромив рогом **Ярослава**, розтоптав. Тієї ж осені почало щось дивно діятись з наймолодшим – Михайлом* (Б. Загорулько. Чорногора, кн.1, 325).

ЯРОСЛАВЛЬ Назва міста в Росії. – *Коли-с в **Ярославлі** в'ни були перші на торгу* (В. Шкурган. Солодкі яблука, 87).

ЯРОЧКА Пестл. до **Ярина**, ім'я персонажки художнього твору. – *Пам'ятаю не тільки це, **Ярочко**, а й те, як я, дурень, ночі простоював у тебе під вікном, а ти виглянеш та й заховаєшся* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 224).

ЯРОШЕНКО ДАНИЛО Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. *Дівочі очі лагідні, голубі, зволожені димкою жалю, зупинились на ліжку **Данила Ярошенка*** (Р. Федорів. Євшан-зілля, 194).

ЯРЧИКОВА ЛЮБА Присвійний прикметник до імені Ярчик та ім'я персонажки художнього твору. *І надіявся на таке. Вийде до вечірнього автобуса. Люди і в неділю вештаються сюди-туди. Зійде з автобуса За-*

*потічна Марійка. Може, **Ярчикова Люба**. Вони ж там, у Крутіжжі роблять у шпиталі й у неділю. Не може бути, аби нічого не знали, не чули* (Б. Бойко. Остання надія, 17).

ЯРШИЦЯ Варіантна назва гірського хребта Аршиця в **Горганах** в межах Рожнятівського та Долинського районів Івано-Франківської області. *Дехто точніше вказував місце, де треба шукати оту комору, а власне в **Яршиці*** (Г. Хоткевич. Довбуш, 455).

ЯСЕНИХА МАРІЙКА Присвійний прикметник до прізвища Ясен та ім'я персонажки художнього твору. *Такого дуже натисного дощу не тямля навіть **Марійка Ясениха**. Їй вже дев'ятьдесят років без півчверта, – наперед більше, – та каже, що не тямить* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 541).

ЯСЕНІВ, ЯСЕНОВО, ЄСЕНІВ, ЄСИНІВ, ЄСИНЯ, ЇСИНІВ Назва села у Верховинському районі Івано-Франківської області (сучасна назва **Верхній Ясенів**). – *А он там Скупова, – закреслив Юра рукою широкий круг. – Видно її не лише звідси, але і з Яблониці, Голов, Краснолі, а навіть і з **Ясенова*** (М. Остромира. Над бистрим Черемошем, 85); *Брався Семенко найпершим – / **Ясенів** легіник: / Дужий і в усьому впертий, / Аж упрів угідний!* (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 22); *Звістка про те, що Бойчук якимись огнисто-громовими стрілами перуна потлумив коронне військо і дотла спалив панський пестунок, швидко облетіла ближні й далекі села: Бережницю, Жаб'є, Замагурів, Зелене, Устеріки, Красноїлля, Голови, **Ясенів**, Білоберезку, Розтоки, Стебнів, Яворів, Брустури...* (Б. Загорулько. Чорногора, кн. 2, 349); *Зробивши добрий гак, заїхав із боку Печеніжина у Рунгури. Він цю землю любив, як і **Ясенів**. Скеляста рунгурська земля виростала відразу над рікою, яку одні звали Сопівкою, інші – Золотою. Лиха дорога вела вздовж Золотої ріки* (Б. Бойко. По голови... По голови..., 59); *З Греготу спустився узбіччям по під Білу Кобилу у потік Бережницю, дійшов понад річкою до Криворівні, обійшов її, бо зміркував, що там, мабуть, стоїть хоч і невеличка, але все ж озброєна залага, і подався до **Ясенова*** (В. Гжицький.

Опришки, 139); *Іде Довбуш ґрунями, верхами і виїшов на Грегіт. Із Греготу спустився збочем попід Білу Кобилу у потік Бережницю і над Черемошем став. Тут скрутив ліворуч долів рікою, перейшов Криворівню і до Ясенова зайшов. Минув одну хату, другу тай при самій дорозі здибає кориму* (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 24); *І Маруся оголосив, що на місце сеї прощальної гульні вибирає Ясенів* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 222); *Ніби є Довбушеві комори на горі Кедроватій, на Довбушанці, на Сивулі, на Страгорі, у Ясіні, в Синевирі, в Ясенові, у Гаврилівці – та чи й перерахуєш?* (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 132); *Під полудне заплили ми до Ясенова і їмилися біля шинку* (І. Франко. Терен у нозі, т. 21, 382); *Під ранок лісові хлопці вибилися на село Ясенів, яке розкинулося вздовж берега Варятина* (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 233); *В посліди купить ще голосну фляру і грає-виграє було, йдучи горі додому дорогою направі: через Тюдів, Рожен, Білоберезку, Писаний Камінь, Ясеново, Криворівню та так аж на Жаб'є* (Д. Харов'юк. Смерть Сороканюкового Юри, ч.1, 549); *Шкиндя з Фоков були великі побратими, лиш то їм була біда, що далеко сидів оден вид одного, тай тимунь си рідко коли стрічели, бо Шкиндя на Головах, а Шумей в Єсенові, тай то аж на Варитині* (П. Шекерик-Доників. Дідо Иванчік, 163); *Забув, що ранок сіріє над Єсенево, що никнуть зорі одна за одною, що тиша передраніниною стала* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 167); *– Ходила я тої осені до Єсинева, – розповідає якась молодичка, моторненька така та голосиста* (Л. Качковський. Довбушева пісня, 41); *Та лучаєси єму дівка аж із Єсенова, файна та й багачка* (Д. Харов'юк. Палагна, ч.1, 536); *– Шо ми – зблудимо, ци ек? Дорога онна: на Єворів, на Буковець, там Єсиня, Криворівня й Жєб'є, – говорив він так, наче ходив тут уже кілька разів. – Так ек нам вертати? Таже хлопці засміют. На вулицю не вийдеш* (Г. Хоткевич. Довбуш, 118); *– А в нашім ув селі також маєте? – У вашім селі? В Їсиневі?...* (Г. Хоткевич. Камінна душа, 243); *Та чим вихопився з Бутівця на Їсенево, тимтаки борше передав си на тот*

бік, вломився у ліс, перебрів Красноільський потік та Лельков, Лельков, Лельков такими лісами, що аж пуду давало (Г. Хоткевич. Камінна душа, 130); *// у колом. То відберу свої цвіти, – підбадьорював себе хлопець і почав співати полонинку: Грають скрипки, грають дутки, флойири тисові. / Одна любка в Красноїли, друга в Єсинові* (Р. Єндик. Регіт Арідника, 29).

ЯСЕНІВ-ГОРІШНІЙ Те саме, що **ЯСЕНІВ**. На розстанні у **Ясенові-Горішньому** Варатин з розгону стрибає у Чорний Черемош, топиться і зникає у ньому, додаючи широкій, бурхливій ріці хвиль, піни і гуку (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 194).

ЯСЕНІВ ПІЛЬНИЙ Назва села в Горденківському районі Івано-Франківської області. За два дні дійшов до Снятина, вночі перейшов міст через Прут і подався на **Ясенів Пільний** (В. Гжицький. Опришки, 245).

ЯСЕНІВСЬКА Відносний прикметник до назви села **Ясенів** Верховинського району Івано-Франківської області. І вся його ціль, виясняється – як вибіжить на рівне, обмивати запаскуджені пелюшки наймолодшого населення двох корчем: одної **Ясенівської**, по лівий бік потоку, і другої Криворівнянської – по правий (Г. Хоткевич. Довбуш, 119).

ЯСЕНЬ див. **ЯСІНЯ**

ЯСЕНЮКИ Збірна назва персонажів художнього твору за прізвиськом Ясенюк. А з великої хати **Ясенюків** чулися жарти та регіт (П. Федюк. Людина з того світу, 99).

ЯСІНСЬКИЙ Прізвисько персонажа художнього твору. Лишень заглибився у таємничо-химерний морок пуці, як у ніс вдарив гострий повів диму. «Хтось ноує у вертепі, – подумалось без настороги. – Ачей **Ясінський** вудженину в дорогу рихтує» (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 321).

ЯСІНСЬКИЙ ІВАНКО Відносний прикметник до назви селища **Ясіня** та ім'я персонажа художнього твору. Чорнявий **Іванко Ясінський** з угорського Ясіня під тонкою і гінкою смерекою закосичував крисаню барвистою пір'їною павича, а над головою йому по стовбуру сквалливо сновигали вгору-вниз

мурахи, інші якось розгублено метушилися на плечах опришка, зникали у вовні кептаря (Б. Загорулько. Черногора, кн.1, 199).

ЯСНЯ, ЯСІННЯ, ЯСЕНЬ, ЯСІНЯ, ЄСЕНЯ Назва селища міського типу в Рахівському районі Закарпатської області. Дараби йшли з **Ясіня** й Богдана до Бичкова, там зв'язувалися в бокори, мінялися люде, які вже провадили далі до Варієва (У. Самчук. Гори говорять, 15); Зчинивши переполох на Поділлі, Довбуш, обминаючи заслони передових підрозділів, сміливим рейдом пролітає через Юнашків, галицькі й станіславські землі, Надвірну, Зелену і знову отаборюється в горах поблизу **Ясіня** (А. Хлистова. Олекса Довбуш, 235); Колись Довбуш випадково запримітив самотню хижу, запримітив і сховав у пам'яті, й цієї осені, наладувавши на Сивого пшона й муки, не подався зимувати в **Ясіню**, як це іноді робив, і не спустився в подільські доли, щоб дочекатися весни (Р. Федорів. Жбан вина, 135); Мах дороги із **Ясіня**, / Ждуть опришки з нетерпінням. / Довбуш передав команду, / Знає, Баюрак дасть раду (М. Близнюк. Олекса Довбуш, 50); Носили ми їх [бруски до кіс] із **Ясіня** й до Рахова (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 35); Після цієї роботи вісім опришків забрали багато захованого там краденого краму і децю своїх власних токарських та різьбарських виробів, зложили це добро на коні і під проводом старого Юрка повезли на другий бік Черногори і далі здовж ревучої по скелях ріки Тиси аж до місточка **Ясіня** на Закарпатській Русі (І. Березовський. Худан, 61); Де **Ясіня** і Березна, / Де Терєбля й Тиса, / Бродить панськими лісами, / Стріляє із кріса (Ю. Боршош-Кум'ятський. Микола Шугай, 163); Що один Клумак? Тут є ще Ключуряки, Рєпаші, у **Ясінях** Климпуші, а ген там – Шенборн (С. Скляренко. Карпати, т.1, 102); – <...> Пусти, бо як таки вертати буду в Черногору, то завало по дорозі світ, і Жаб'є, і Ворохту, і Воронянку, і **Ясіню** (Р. Єндик. Звідки беруться мольфарі, 106); Прибули до товариства: Василь Баюрак з Дори, Серечак із загірського **Ясеня** і Михайло Козак з України. Вже мав їх усіх дванадцять (Г. Смольський. Олекса Довбуш, 31); Місцем

зимівлі вибрав гори біля села **Ясині** на угорському боці (В. Гжицький. Опришки, 174); З містечка **Ясіня**, що на Закарпатті, Довбуш вирушає за Дністер, за Поділля, щоб розправитися з душителем селянських рухів борцівським паном Золотницьким (С. Пушик. Перо Золотого Птаха, 126); – Гаштурак Павло. Він із **Єсеня** угорського. У нитника служить. То мій [приятельник] перенний (Г. Хоткевич. Довбуш, 222).

ЯСІНЯ-КЕВЕЛЕВ Назва кутка в селищі **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. Дочки повиходили заміж, одна до Ворохти, друга в **Ясіню-Кевелеві** (У. Самчук. Гори говорять, 5).

ЯСІНЯ-ЛОПУШАНКА Назва присілка в селищі **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. Батько мій, також Іван, – середущий з братів, дістав садибу в **Ясіню-Лопушанка**, де жив і дід (У. Самчук. Гори говорять, 5).

ЯСІНЯ-ЦЕНТР Назва кутка в селищі **Ясіня** Рахівського району Закарпатської області. За півгодини ходи через ґрунь Буковинку, який сполучується з горою Тисою, будемо в **Ясіню-Центрі**, де маємо тепер ще одну садибу й де скоро десяток років жию я (У. Самчук. Гори говорять, 6).

ЯССА Назва міста в Румунії, колишньої столиці Молдовського князівства. Вчителька із Буківця (він у Молдову йшов через той хутір, далі мандрував через гори: Ванчин, Букову, Розсічну, Магуру, до Берегомєта, звідти дістався до Банилова і з обозами доїхав до Радівців, а далі, вже залізницею, добрався до **Ясси**), Словом, якась учителька з Буківця <...> микнулася до фотокарток на стіні (Р. Андріяшик. Сторонець, 23).

ЯСТРУБ Псевдонім персонажа художнього твору. Хлопець був черемошнянський. Юрка Огронника син. Іван, на псевдо **Яструб** (М. Матіос. Солодка Даруся, 147).

ЯСЬ 1. Зменш.-пестл. до **Іван**, ім'я персонажа художнього твору. – Це Гомжії Василь, – услужено розкрилося десять гайдучьких глоток. – Він сам утік, але у нього зосталася жінка й дитина, хлопець **Ясь** (Г. Хоткевич. Довбуш, 285).

2. Пестл. до **Іван**, ім'я персонажа художнього твору. – *А що ви на правду кажете, Ясю? – допитувався наївний Швець* (П. Федюк. Штабар, 36); *Панотцева їмость свому газді наказує: – Ти, Ясю, не крути і не відкликайся на Вальорка, бо я вас добре знаю, ви оба однакі, оба псіюхи!* (Марко Черемшина. Верховина, т.1, 196).

ЯЦКО Варіантне ім'я до **Яків**, назва персонажа художнього твору. *Та по Дмитру си лишила лиш одна донька, от шо тепер*

за Яцком за Мадзуром, та й він, таки Яцко тот, тут зо мнов сидит (Г. Хоткевич. За Юріштаном, 486).

ЯЦЬКІВ ПИЛИП Прізвище та ім'я персонажа художнього твору. – *Усіх нанервував Сенчук. І добре зробив, бо, виходить, ми звикли до своїх хиб і тільки одмахуємось від них, наче од мух, а не виправляємо,-- подає голос хитрющий Пилип Яцьків* (М. Стельмах. Над Черемошем, 22).

Довідкове видання

Василь Ірещук, Валентина Ірещук

**Гуцульська діалектна лексика
та фраземіка
в українській художній мові**

СЛОВНИК

у двох томах

Додаток

Онімна лексика

На обкладинці використано
репродукцію картини *Христини Никодюк*
Головний редактор *Василь Ірещук*
Дизайн обкладинки *Андрія Іваньо*
Комп'ютерна верстка *Ярослави Король*

Підписано до друку 24.07.2023. Формат 70x100/16.
Умовн. друк. арк. 32,83. Тираж 300 прим. Зам. 9275.

Видавець: Видавництво «Місто НВ»
76000, м. Івано-Франківськ,
вул. Б. Лепкого, 29.
Тел.: (0342) 55-94-93.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ІФ № 9 від 02.02.2001 року

Віддруковано: Друкарня «Місто НВ»
76000, м. Івано-Франківськ,
вул. Б. Лепкого, 29.

